Schlag, Jakob

becsi stukkómüvh.

ipod.

Pigler Andor: A győri Szent Ignác-templom és mennyezetképei. Bpest 1923.

Ism.

Oroszlán Zoltán:

Szárados (187. l.

1925.)

Holnap jelenik meg az első szám

24

NAGY OLDAL TERJEDELEM, SZENZÁCIÓS CIKKEK, POMPÁS KÉPEK

Ára 20 fillér

Minden ujságárusnál és tőzsdében kapható

Előfizetési ára: 1/4 évre P 2.50, 1/2 évre 5 pengő

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VIII., József-krt 5. Telefon: 144-400

Felelős kiadó: Rajniss Ferenc. Stádium Rt., Budapest. Felelős: Győry Aladár igazgató.

Schlaker, Joseph, porsonyi ötvösmias V. 113.

Schlaif Vencel, szabómester

1872-ben a soproni naptarban szerepel a sztrajk idején. 34.old

László Ernő: A soproni szabólegények sztrájkja 1872-ben. 29.old

Soproni Szemle, Helytört. Folyóirat. XIII. 1959. Sopron

Schlaiminger János

festő

1812. Joannes Schlaiminger pictor Galgótz oppido comitatui Nitriensi ingremiato rom.-cath., caelebs die 2-a Decembris.

Kemény Lajos: Kassán polgárjogot nyert művészek. Művészet 1913. 283. l.

győzedéssel, amit dálá mint író követett, az ismertető tolmács, vagy az értékeket kereső és megbecsülő kritikus szerepében. Időben ő két évtizedet

Mühelyek

Schmid János kőmetsző intézete
Pesten/1835/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
149.
"Strohmayer A.J."

Joseph Schlaher

ötvös 1597

laid

Mih. Pozs. 113

114

Finom famentes irodai anyag
Feiner holzfrei Kanzleistoff

Schlaiminger

Ltäb IV. 43

ı, a mely felett jobbról, gyöngy-
ılcs köti le figyelmünket, külön-
szilvát, három körtét és egy fél
ıyon egy egész dió, két szőlő-
ınbó-rózsa köti le figyelmünket.
cze, dísztál, feldült füles kancsó
erleg képez csoportot köztük

cm. — Lelt. sz. 2233. — Értéke
nya 1902 július 4-én (821–902).
29-én (890–902). — Az átadást
ísbíróság 1903 február 10-én Ö.
lomásul (178–903).
ó adatok a Szépművészeti Múzeum-
2. — 1908 : III. 2. — 1910: III. 2.

III.

319 (2233).

597 (3).

319

K° 300.—

Kapp

ajándék.

Schlaininger

l.

LykaMagyműI800-50

419.l.

6.

SCHLAININGER, Andreas Römmer

17. Jh.

WAB 100 195.

1656. Szalay Gergely jobbágy ?
1660. Veszprémi Szabó Gergely, 1/4 sessio, katolikus, 6 fő ?[271]
1715. Kerekes Márton s egy puszta – inscriptionális ?[272]
1735. Giosfai Mihály
Évszám nélkül: Vörös Csapó István
1762. ápr. 19. Az uradalom kifizette Vörös Istvánnak a 70 forint inscriptionális összeget[273]
1766. jan. 29. Vörös István eladta Regner Ferencnek 297 forintért és 50 dénárért.
1788. Regner Ferenc özvegye[274]
1796. Kolonits János[275]

N. 51. 1/5 sessio, 18 tízláb^2, 5 forint, 6 1/4 dénár, Censuális [Márton I. u. 8.]
1735. Kollonics Mihály
1779. Göndöröts Ádám nemes[276]
1796. Sós József, korábban Göndöts[277]

N. 52. 1/10 sessio, 9 tízláb^2, 2 forint, 53 1/8 dénár, Censuális [Fő u. 11-13.]

1656. Kadas A
1660. Kadas A
4 fő[291]
1668. Csonka
1715. Lakatjár
1735. Lakatos
1751. jan. 1. K
házat
1755. jan. 1. Bi
1766, 1771, 17
Ignác[294]
1796. Pimmers

N. 55. 2/5 sess
dénár, In
1656. Czirip Já
1660. Czirip Já
katolikus
1668. Gál Imré
Esterházy
megvegy
1671. Pál Imre

Schlaininger Joannes

Mühlenet 1913 283

Frey Stück V. 96.

G a l g o c z /Nyitra m./

Schlainінger János festő illetőségi helye/XVIII.sz.vége/

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
283.
"Kassán polgárjogot nyert müvészek"

Schlaininger János festő

MŰVÉSZET
XII.évf.1913.
283.
"Kassán polgárjogot nyert művészek"

Schlamnás Antal

porcellánfestő segéd

6 elemi, 4 ipar. isk.

dombormű rajzi oktat.

Iparrajziskola 1889/90

72. l.

Slamnás Antal

alatt is Cárd.

Gohl Ödön VIII. 28.

MDK

Schlamonek

Iparm.kiáll. Kassán. Magy.Iparművészet, 1911.

286. l.

MDK

Schlampf János, órás.

1841, polgárjogot nerez Sopronban.

Csatkai Endre: Néhány ujabb adat a sopron művészet tört.-ehez. - Magy. Művészet, 1929. - 238. l.

Bibliothèque Cantonale, Sion.

Ne peut être prêté à domicile.

MDK

Schlanch és Károly pécsi épitészek

Nyáry Pál: A pécsi ref. egyház tört.
Pécs, 1908, 4o 1. Képpel

Schlanitz Antal

könyvkötőlegény

Sopron

1805.

l. Vasi Szemle

1936. 231 l.

Paris
Ernest Leroux
1876

Schlanitz Antal

könyvkseged
udvarhelyi szüldésű
tanonc Engel Pálnál
Kőszegen. 1805-ben
felszabadul

Vighsopr könyvk
231. l.

	1500 -	
	9 -	
	4500 -	6009 -
	20000 -	
	15000 -	35000 -
		5600 -

MDK

Schlarb Jakab, ép.m.

6371c. Hilkene Fülöp, Vérhalom-u. 6c8c hrsz. nyaraló.

Uj épitkezésre nyert engedélyt:
ÉP-IP.1909. aug.22. 34.sz. 309.l.

MDK

Schlarb Jakab építész

Vállalk. Közl. 1908. szept. 9. 3.l.

Magánép. eng. Bpen.

Schlarb Jakab

épitőmester

+ 1914 dec. 7.

Spartestületi évkönyv

~~1916~~. 1915. 116. l.

Elephantine h. n. III 163.

JOHAN SCHLATKOVSZKY, textilfeestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.-A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
313.- Johan Schlatkovszky, Leutschau, 1828. 153.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz. évkönyve, 16. Győr, 1974

SCHLAUCH Lőrinc építész

munkáinak jegyzéke

WEILER Ferenc: A századforduló építészete és a szecesszió Pécsett és Baranyában. = Baranya Müvelődés, 1987.1.sz. 35 - 39.p.

SCHLAUCH Imre építész

LEVÁRDY Ferenc–LEVÁRDY Henrietta: Pécs historikus építszete. = Baranyai Müvelődés, 1987. 1.sz. 17 - 21. p.

SCHLAUCH Imre építész

SONKOLY Károly: A megyefai Jeszenszky-kastély. Egy félbemaradt helyreállitás apropóján. = Müemlékvédelmi Szemle, 1992. 2. 70. p.

Pécs, Mevssekoldal - nyárikal,
Helesfa, Nádosy t lep, kiskastély

SCHLAUCH INRE
epitest

Pécs

Széchenyi tér

TKM 365

SCHLAUCH tune építén

Pilkhoffer Mónika: Építők és építtetők a századfordulón. Adalékok Schlauch tune munkásságához. = PSz 2000/2. 64–73. ill

157. Selmecbánya (Hont vm.) **Banská Štiavnica, templom, sírkövek**

Selo > Nagytótlak

158. Semte, (Szered) (Nyitra vm.) **Šintava**, okr. G **templom**

159. Simony (Bars vm.) **Partizánske** okr. Partizan

Sivý Kamen > Keselőkő

Skala > Vágsziklás

Skalka nad Váhom > Vágsziklás

Sklabiňa > Szklabinya

Slovenská Ľupča > Zólyomlipcse

Smolenice > Szomolány

Sobotište > Ószombat

Schlauch Imre, építész és építőmester

Pécsett az 1880-90-es években részben másoktervei alapján építette a nemzeti bűnbár, nemzeti kaszinó, iparkamara, dunagőzhajózási-társaság, katholikus kör stb épületeit.

Várady Ferenc: Baranya multja és jelenje.
T. k. Pécs, 1896. 611. l.

Schlauch Imre

épitész

Szül. 1840 szept. 17 — Meghal.
1904 jan. 18. Pécsett.
Eltemetve az alábbi temetőben:
Szőpécstemető 90. l

eléseit várom és vagyok

teljes tisztelettel

Kele Jáno

ban P 1.50
" 4.-
" 6.-

papir nélkül értendők.-
tat különféle minőségben
ra 1000 laponként 5-8.-P.

GYELEMMEL A MELLÉKLETET !

TELEFON
17-8-33

SCHLAUCH *Imre*, építész, * 1840 szept. 17, † Pécs 1904 jan. 18. Tanulmányai végeztével Pécsett telepedett le, hol az 1880—90-es években részben saját tervei alapján építette a nemzeti színház, a nemzeti kaszinó, iparkamara, dunagőzhajózási társaság, katolikus kör stb. épületeit. S. létesítette a pécsi Ferenc József-úti villatelepet.

E. J. II, 421

Schlauch Imre

épitömester Pécsett a Ferencz József utcza villa telepet létesitett.

Szőpécs 27. l.

Hogy tényleg a Ferenc József utcza, megbirdez-ni szőmpitól

Schlauch Imre

Univerzet 1903. 206
– 1904. 212

Éjszakolasz iskola: Keresztet vivó Krisztus 20 (1001), 47 (974), 4221 (860).

Schlauch Imre

ép. Pécs

Irod

M. Pajaratok

1904/5 1 7 10-11. l

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

ztam

. évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Schlauch Imre

A pécsi városháza tervpályázatán 17 pályamű között az első díjat Alpár Ignác, a második díjat Fischer József és Scheer Izidor, a harmadik díjat Schlauch Imre terve kapta.

Művészet 1903. 206 l.

Schlauch Imre

pécsi építőm

Balázs Ernő bpesti épi-
tér serve szint 1903-4-
ben épitette a pécsi
ker. postaigazgatóság és
1-sz. postahivatal
épületét

Bierbposta

59. l.

Schlauch Inre

Thieme_Becker
XXX. 85 f.

(dyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Schlauch és Károlyi

pécsi építész cég

tervezte és építette az alábbi templomot.

1906 – 1907-ben neoromán stílben

Nyary Pál:

A pécsi ref. egyház története. Pécs 1908. 40. l

a templom Egyéves

ısztus 18.

elnök h.
a Müemlékek Országos Bizottsága
előadója

MDK

Schlauch és Károlyi pécsi épitész cég

terv. és épitette az alábbi templomot 1906-1907-ben neoromán stilben

Nyáry P.: A pécsi ref. egyház története. Pécs 1908. 40.l. a templom képével.

MDK

Schlauch és Károlyi pécsi épitészek

Református templom épitése Pécsett. Vállalkozók Közlönye 1905. aug. 9.

M.D.K.

Schlauch Imre, pécsi építész

tervei nyomán átalakítják és megnagyobbítják a baranya megyei Szentlászló körjegyző r.k. templomát.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1901. XXII. évf.
febr. 13. sz. 6. old.

M.D.K.

Schlauch Imre, pécsi épitész

tervei szerint épitik át a pécsi Nádor-szállodát 380.000 korona költséggel.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1902. XXIII. évf.
jan. 22. sz. 6. old.

M.D.K.

Schlauch Imre (pécsi) épitészt

birtâk meg a pakši r. h. templom újjáépitésével.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1900. XXI. évf.

nov. 28. sz. 5. old.

M.D.K.

Schlauch Imre, (pécsi) épitész

tervezte a pécsi kath. legény-egylet új „palotaszerü" székhá-zát, melynek felépitésére tavasszal fognak hozzá.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1900. XXI évf.

febr. 28. sz. 5. old.

M.D,K.

Schlauch Imre, (pécsi) építész

tervei szerint készül a pécsi püspöki lyceum átalakítása, minek során jej lépcsőházak és lakóházak is épülnek.

Vállalkozék Lapja, Bp. 1900. XXI. évf.

jul. 25. sz. 5-6. old.

Schlauch Imre (pécsi) M.D.K.

építőmester

végzi a Kirstein Ágost
építész tervei szerint épülő
döbrököri templom hivite-
lezését 150.000 korona költ-
ségkerettel.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1900. XXI évf.
szept. 26. sz. 6. old.

Schlauch Imre, épitész

Müvészet, II.,19o3. 2o6.

Kitüntetések

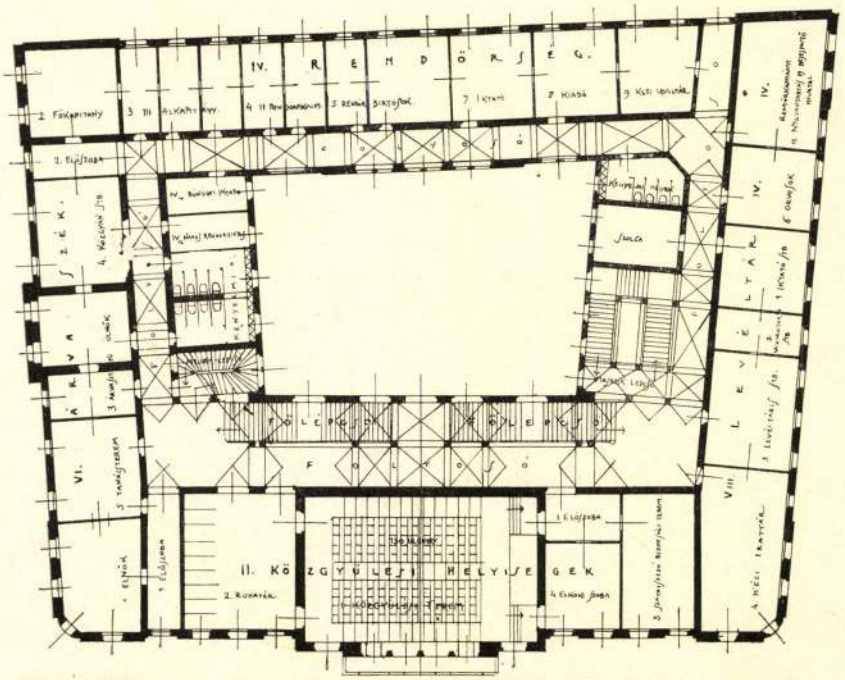

II. emeleti alaprajz.

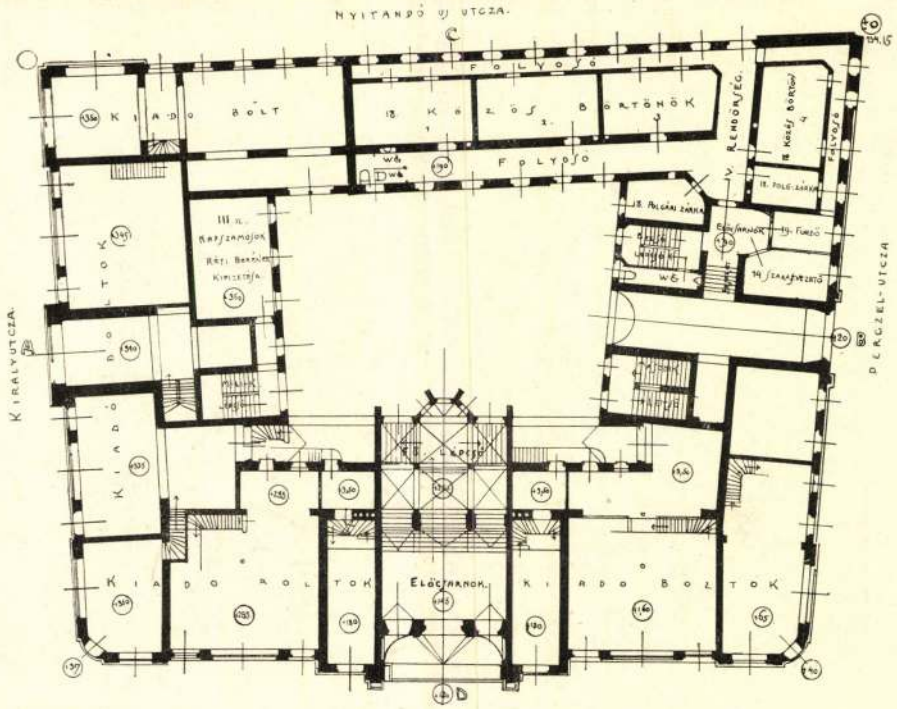

Földszinti alaprajz.

4. sz. — Megvett terv. — Jelige : Vörös kereszt. *Láng Adolf*, Budapest.

Magyar Pályaratok
1904/5. II. évf. 1. f.
(A pécsi városháza
tervpályázata)

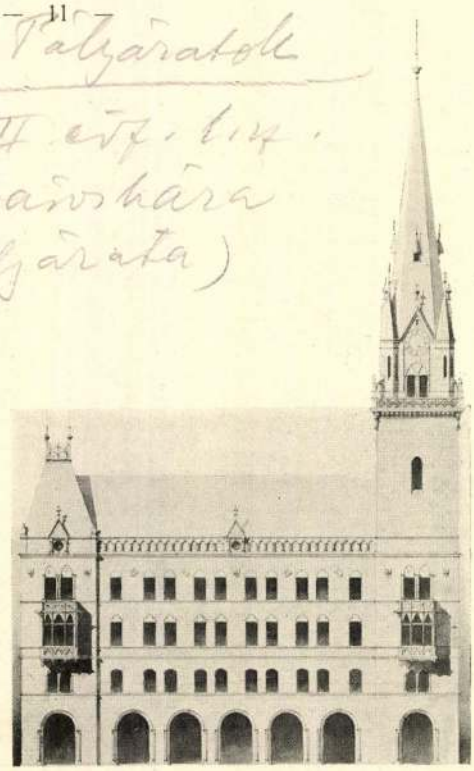

Király-utczai homlokzat.

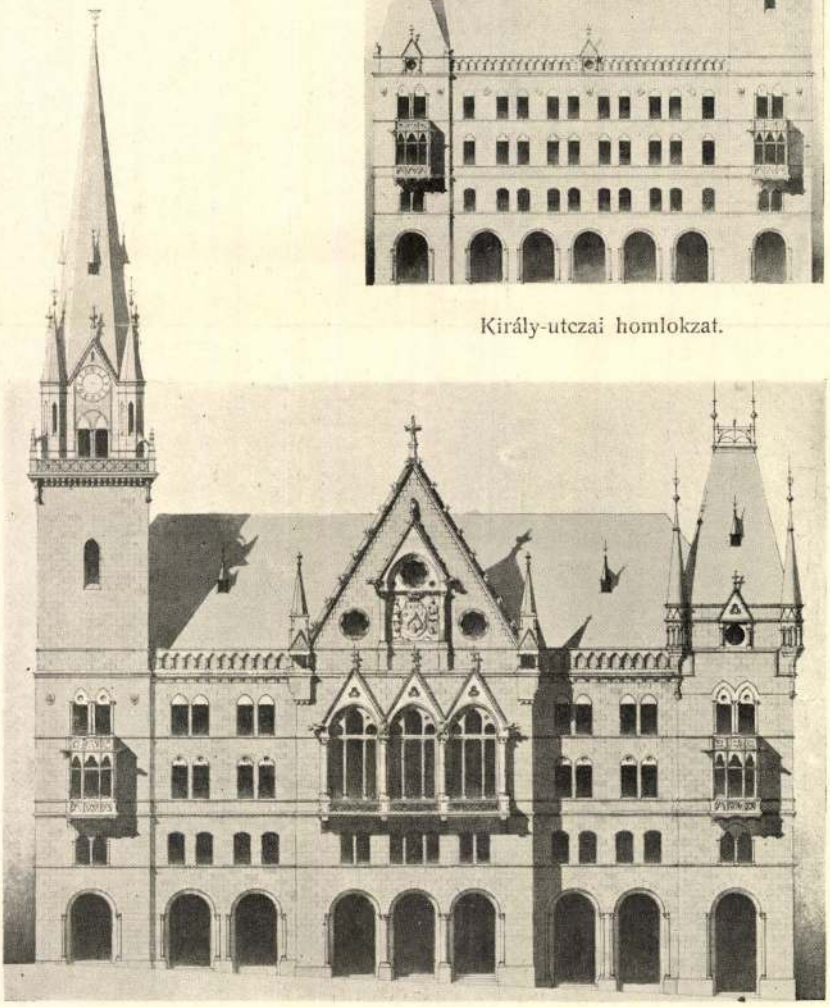

Széchényi-téri homlokzat.

3. sz. — III. dij. — Jelige: Sopianae. *Schlauch Imre,* Pécs.

M.D.K.

Schlauch Imre (pécsi) építész

kapott megbízást arra, hogy Kirstein Ágostonnak a pécsi nemzeti kasinó épületére hé-nitett terveit – költség csökkentés szempont jaból – át dol-gozza..

[Későbbi hörlés szerint az építkezést vég-leg meggondolták: 1894. jul. 24. sz. 2. old.]

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV. évf.

jun. 19. sz. 2. old.

M.D.K.

Schlauch Imre, (pécsi) építész

vállalta a pécsi villamos telep felépítését.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV. évf.
febr. 13. sz. 2 old.

~~M.D.K.~~

M.D.K.

Schlauch Imre, építész
(Pécsről)

mecbirást nyert egy
Siklóson felépítendő
hétemeletes szálloda
tervének elkészítésére

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV. évf.
okt. 30. sz. 1. old.

M.D.K.

Schlauch Imre, pécsi építész

harmadik díjat nyert a pécsi városháza kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV. évf.
ápr. 15. sz. 8. old.

Schlauch Imre, pécsi építész M.D.K.

terveci szerint a Duna gőz-
hajózási társulat új r. k. temp-
lomot építtet a pécsi kőszén-
bánya telepen. 40.000 korona
költséggel

Vállalkozók Lapja, Bp. 1901. XXII. évf.

máj. 22. sz. 8. old.

Schlauch Imre, pécsi építés M.D.K.

tervei szerint átalakítják
és lényegesen megnagyobbítják
a paksi r. k. templomot;
88.000 k. költséggel.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1901. XXII. évf.

márc. 20. sz. 6. old.

MDK

Schlauch Imre

pályamunkájával III. dijat nyert

Király utcai homlokzat, repr.

Széchenyi téri homlokzat, repr.

A pécsi városháza tervpályázata. Magyar Pályázatok 1904/5. II. évf. 1. sz.

SCHLAUCH Imre építén

Pilkhoffer Mónika: Schlauch Imre építén és villatelepe Pécsett.
= Sic Hur ad Asta, 2000/3.
93-110., ill

A **SANTA MONICA-*i* KAMA**

az MTA KONGRESS

(Budapest, I ker. Or

2004. Július 29

Műsor: *MOZART: "La finta giardinera", K*
J.S.BACH: 1. Brandenburgi versen
MARIA NEWMAN: "Lux Aetern

J.M.MOLTER: 2. Trombitaversen
DVORAK:"Two Cypresses" (vonós
J.HAYDN: C-dúr Szimfónia No.6

Szólisták: *MICHAEL EMERY, Hegedűmű*
MARK WAMHOF, Trombitamű

Vezényel: *ALLEN ROBERT GROSS*

Sz

Belépés ingyenes!

SCHLAUCH tune einter

Pilkhoffer Mónika: Épitől ei épittetők a száradfordulton. Adalekok Schlauch tune munkásságaha. = Pécsi Szemle, 3, 2000, 2. 64-73., ell

SCHLAUCH Paulus M.D.K.

murariorum magister

újarad

1952)

Müvért. Kapossy János: Epitők, szobrászok, festők és szobrászokx grafikusok Magyarországon 1828-ban

137. l.

K.D.K.

SCHLAUCKH (SCHÄNKH), Ignác kőtarajó

1770. Kismarton, Esterházy-kastély, kerti épületen dolgozott

1777-1779. Kismarton, Ágostonrendi apácáknál dolgozott

Agghány: Barokk szobrászat... Bn. 1959.

I. 267. II. 140. 141. l.

Mak

Sellanch Lörinc biboros

nagy mecenás volt.

Huzella Odön. A remekmű halála
Kolozsvár 1937

7. l

Schlächt Pál,ötvös
/Paul Schlächt/

MDK

A czéhkönyvben fölsorolt elhunyt mesterek névsorában
a 46-ik.

Mihalik Sándor:Besztercebányai ötvösök a XV.-XIX.sz.-ban
Muz.és Kvt.Ért.1918. 41-53.l.

Schlätterer Jakab

bécsi nobrán

Altomonte András terve-
szerint készítette a soproni
Mária-oszlopot (Várke-
rület) 1744–45-ben, Eisen-
kölbl Lőrinc és Hauk
Tobias soproni kőfaragók
segítségével.

Endredy 25, 26. l

25–30. kép

Schlätterer Jakab

bécsi szobrász

1745. 50 forintot kap

a soproni Mária-

oszlopon végzett

munkájáért.

Bán. Sopron új-

kori egyháztört.

376. l.

A

Műemlékek Országos Bizottsag

t Elnökségének

Budapest IX

Üllői út.

Iparművészeti muzeum

Schlätterer Jarab

nobrân

l.

Bân Sopron

376, 381. P

Schlebitz Márton

büchsenschifter

Sopron

1625. márc. 7.

volg. eskü

Hází

Nagyváradi Városi Könyvtár
működése 1914-ben IX. 77, 78.

Schlegel Christoph

épitois

Lod

Kap Ung Jakob

46. l.

~~Bazinvidéki Kimrés VIII. 164.~~

Schlegel W

Könnivesmester

XVI. sz. Kassa.

Lásd: Schlegel Zacsost

Schlegel György

Epito

1573 ban polgarjogot

nyert Kassan

Csod

Ks. 48. l.

SCHLEGL *(Schlögl)* 1. *János György*, kerámikus, * 1754, † Tata 1811 júl. 8. 1785. vette át a vezetését a tatai majolikagyárnak, mely az ő idejében érte el virágzása tetőpontját. 1796. József nádor meglátogatta a gyárat, amit az egy kerámikai remekkel örökített meg, melynek egy példánya az Iparművészeti Múzeumban van.

É. Z. II. 421/1

MDK

Schlegel György, épitömester
/János testvére/

1566-ban a városnak dolgozik, valószinüleg az ujonnan épülö bástyákon, ez évben Itáliába, hazájába távozik. Ö is mint bátyja János, megtér és 1574-ben végrendelkezik, és megemlékezik fiáról, aki "im welischen landt" vándorol.

Az 1573-ban kelt szabadalmat többek között az ö kérésére is adta ki a városi biró és tanácsa, és a ceha muratiorum az olasz ép.mesterek hatása alatt igy megalakult.

Kemény Lajos: Kassai épitömesterek. Renaissance-korszak. 1904.évf. 78.1. MMÉE Közl.

26 kötet, 3. füzet

Schlegel György

Schlegel János

olasznországi kömüvesek

Kassa 1566

l.

Arch. Ért. 1899. 112. l.

K

MDK

Schlegel György és Schlegel Hános

olaszországi kőművesek, Kassa 1566.

Arch. Ért. 1899. 112.l.

MDK

Schlegel György és Schlegel János olaszországi kőművesek

Kemény Lajos:A renaissance és roccoco Kassán. Arch.Ért.1899. 112.l.

M.D.K.

Schlegel György és János, építőmesterek

hősül György 1574-ből kelt végrendeletében fiáról is megemlékezik. A kassai kőművescéh 1573-ban kelt szabadalmának kiadását, több társával együtt ő is sürgeti a városnál.

Kemény Lajos: Kassai építőmesterek.
A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1904. 38.köt. 78.old.

M.D.K.

Schlegel György és János
kőfaragók

hét legényükkel 1566-ban
jöttek Kassára és a városnak
dolgoztak.

Divald Kornél: A felső magyarországi
renaissance építészet.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1899. 33. hét. 220. old.

Schlégel Istvan gyujto

12. Vö.: Christie's Contemporary Art. Impressionist and Modern Watercolours and Drawings. 1975. december 2. Kat. 148. és Theo van Doesburg: Scritti de arte e di architettura. Officina Edizioni, Róma 1979, Kat. 119.
13. Vályi Gáborné, Bársony Rózsi szíves szóbeli közlése.
14. Az ezzel kapcsolatos hagyomány Dobrovits Aladár egy 1947-es cikkének (A Szépművészeti Múzeum Közleményei 1(1947),26.) lábjegyzetére támaszkodik, amely szerint a szobor (ltsz.51.2200) a Freud gyűjteményből került a múzeumba, műkereskedő közvetítésével. A hagyomány megfelel az igazságnak, hiszen Freud bécsi lakásának fényképfelvételei közül az egyiken felismerhető a kis írnokszobor, ölében táblával. Vö.: Ernst Freud-Lucie Freud-Ilse Grumbrich-Simitis: Sigmund Freud. Sein Leben in Bildern und Texten. Insel Verlag. Franfurt am Main 1989, 234, a 263.sz. képen látható vitrinben a legfelső sorban, balról a negyedik.
15. The Le Corbusier Archive I-XXXII. Kiadja H. Allen Brooks. (A Series in Garland Architectural Archives) IV. kötet: Le Corbusier. Centrosoyus. Garland Publishing Inc., New York-London-Fondation Le Corbusier, Párizs 1982
16. Szabó Júlia: Próbatanulmány. Egy ismeretlen Moholy-Nagy linóleummetszet. Új Művészet VI. 1. (1993. január), 38-44.
17. Riva Castleman: Moderne Graphik seit 1945. Hirmer Verlag, München 1973, 42.
18. Thomas M. Messert idézi Alexander Dückers: Zeichnungen der Moderne. Neuerwerbungen des Kupferstichkabinetts 1986/88. Jahrbuch Preussischer Kulturbesitz. XXIV (1987), 15-16. (valamint 4. jegyzet)
19. Vö.: L.Delteil: Le Peintre-graveur illustré. (XIXe et XXe siècle). Tome Vingt-sixième. Honoré Daumier (VII), Párizs 1926, „Le public du Salon", kat 2292-2302.
20. Vö. 1.j.
21. A magyarországi anyagot 1991-ben mutatta be a drezdai Kupferstich-Kabinett: Zeitgenössische ungarische Kunst. Graphik, Zeichnungen und Medaillen. Kupferstich-Kabinett der Staatlichen Kunstsammlungen. Dresden, 11. September-29. November 1991
22. Hans Theo Richter özvegye lehetőséget adott rá, hogy a hagyatékból válasszunk. Hálás köszönet illeti ezért.
23. Az Alapítvány és az alapítók bemutatását ld.1.j.
24. Vö.: Werner Hofmann: A modern művészet alapjai. Corvina Kiadó, Budapest 1974, 12.

Department of Prints and Drawings of the Budapest Museum of Fine Arts. June 27-October 12, 1986.

10. Judit Geskó: Modern grafikák (Modern Prints).2oth Century prints in Hungarian Collections. The five hundred years of European Prints V.Múzsák Közművelődési Kiadó (publ.),Budapest, 1985.
11. Gerszi, op.cit.(note 1.),2.
12. cf. Christie's Contemporary Art. Impressionist and Modern Watercolours and Drawings .December 2, 1975.Cat.148. and Theo van Doesburg: Scritti di arte e di architettura. Offizina Edizioni, Rome, 1979, Cat.119.
13. Information provided by Mrs Rózsi Bársony-Vályi.
14. The tradition regarding the case relies on a footnote of an article written in 1947 by Aladár Dobrovits (Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, 1(1947), 26.) maintaining that the sculpture (Item 51.2200) came to the museum from Freud's collection through the services of an art dealer. The tradition meets reality this time, as in one of the photographs of Freud's rooms we can recognize the small sculpture of the scribe with a tablet in his lap. Cf. Ernst Freud -Lucie Freud - Ilse Grubrich-Simitis: Sigmund Freud. Sein Leben in Bildern und Texten. Insel Verlag. Frankfurt am Main, 1989, 234, fourth from left on the top shelf in the cupboard seen in Pic.No.263.
15. The Le Corbusier Archive I-XXXII. Published by H. Allen Brooks. (A series in Garland Architectural Archives) Volume IV.: Le Corbusier. Centrosoyus. Garland Publishing Inc., New York-London-Fondation Le Corbusier, Paris, 1982.
16. Júlia Szabó: Pilot study. An unknown linocut of Moholy-Nagy. Új Művészet VI.1.(January 1993), 42-43,60-61.
17. Riva Castleman: Moderne Graphik seit 1945. Hirmer Verlag, Munich, 1973, 42.
18. Thomas M. Messer is quoted by Alexander Dückers: Zeichnungen der Moderne Neuerwerbungen des Kupferstichkabinetts 1986/88. Jahrbuch Preussischer Kulturbesitz. XXIV (1987), 15-16. (as well as Note 4.)
19. Cf. L. Delteil: Le Peintre-graveur illustré. (XIXe et XXe siécle). Tome Vingt-sixiéme. Honoré Daumier (VII), Paris, 1926, "Le public du Salon", Cat.2292-2302.
20. Cf. Note 1.
21. The material from Hungary was partly exhibited by the Kupferstich-Kabinett of Dresden: Zeitgenössische ungarische Kunst. Graphik, Zeichnungen und Medaillen. Kupferstich-Kabinett der Staatlichen Kunstsammlungen. Dresden, 11. September-29. November 1991
22. Hans Theo Richter's widow allowed us to choose from his bequest. Our grateful thanks are due to her for that gesture.
23. On the introduction of the Foundation and its founders, see Note 1.
24. Cf. Werner Hofmann: Grundlagen der modernen Kunst. Alfred Kröner Verlag, Stuttgart, 1966, 12.

Modern művészet
Bp. Szépművész. 1993

DR. SCHLÉGL ISTVÁN
(Budapest 1935–1991 Zürich)

Dr. Schlégl István, a zürichi Schlégl Galéria közelmúltban elhunyt tulajdonosa közel egy évtizeden át támogatta adományaival a Grafikai Gyűjteményt. 1956 óta élt Svájcban. A zürichi egyetemen doktorált, történeti és művészettörténeti tanulmányai végeztével készítette el disszertációját Heinrich Bullenger páternek a magyarországi reformációra tett hatásáról. 1965-től a Svájci Nemzeti Múzeumban dolgozott, elsősorban 17. századi festészettel foglalkozott. Ekkor írta kitűnő monográfiáját Samuel Hofmann, 17. századi svájci német festő életművéről.

1971-en Zürichben, a Minervastrassén galériát nyitott, amelynek kiállításai hamarosan ismertek és népszerűek lettek Zürichben és Svájc határain kívül is. A svájci és európai konstruktív művészet klasszikusainak és kortárs alkotóinak folyamatosan rendezett kiállításokat. Egyik létrehozója volt a zürichi Konstruktív Művészet Múzeumának. Többször rendezett kiállításokat az orosz avantgarde és a Bauhaus mestereinek alkotásaiból.

A Szépművészeti Múzeum Grafikai Gyűjteményét több alkalommal is megajándékozta. Révén kerültek a gyűjteménybe Oskar Kokoschka, Mark Tobey, Eduard Chillida, Willy Meyer-Osburg, Fromanger, Carlo Vivarelli, Aguste Herbin, Peter Nagel, Juan Martínez grafikái, Jim Dine kollázsai és Hans Hinterreiter rajzai.

Schlégl István 1991. május 19-én utcai baleset következtében elhunyt. A Szépművészeti Múzeum igazi barátja volt. Hiánya nagy fájdalommal tölt el bennünket.

16. Dr. Schlégl István 1982 (Thea Goldmann felvétele)/Dr. István Schlégl, 1982 (Photo Thea Goldmann)

DR. ISTVÁN SCHLÉGL
(Budapest, 1935 - Zurich, 1991)

For almost a decade Dr. István Schlégl, the recently departed owner of Gallery Schlégl, Zurich, supported the Department of Prints with his gifts. He had lived in Switzerland since 1956. Following his studies in history and art history at the Zurich University, he defended his thesis there on Pater Heinrich Bullenger's influence on the Reformation in Hungary. Since 1965 he had worked at the National Museum of Switzerland, dealing mostly with 17th-century painting. That was when he wrote his excellent book on the oeuvre of the 17th-century Swiss-German painter Samuel Hofmann.

In 1971 he opened his gallery at Minervastrasse, Zurich, whose exhibitions soon gained fame and popularity in and outside Zurich and, indeed, Switzerland. He consistently organized exhibitions for the classic and contemporary artists of Swiss and international constructivist art. He was one of the creators of the Zurich Museum of Constructivist Art. The credit for organizing several exhibitions of the works of Russian and Bauhaus masters must go to him as well.

He often provided the Department of Prints and Drawings with gifts. Prints by Oskar Kokoschka, Mark Tobey, Eduard Chillida, Willy Meyer-Osburg, Fromanger, Carlo Vivarelli, Aguste Herbin, Peter Nagel and Juan Martínez, collages by Jim Dine and drawings by Hans Hinterreiter came to our collection through him.

Dr. István Schlégl died in a street accident on May 19, 1991. The Budapest Museum of Fine Arts lost a true friend in him whose absence leaves a sad void in us.

MDK

Schlegel János és Schlgel György

olaszországi kőművesek, Kassa 1566.

Arch. Ért. 1899. 112.l.

MDK

Schlegel János, épitömester

1566-ban a város részére dolgozik, az ujonnan épülö bástyákon valószinüleg, ezévben hazamegy Itáliába, de 1569-ben ismét Kassán van.

Kemény Lajos: Kassai épitömesterek. Renaissance-korszak. 1904.évf. 78.1. MMHE Közl.
28 kötet, 3. füzet.

MDK

Schlegel János és Schlegel György olaszországi kőművesek

Kemény Lajos:A renaissance és roccoco Kassán. Arch.Ért.1899. 112.l.

M.D.K.

Schlegel János és György
köfaragók

Két legényükkel 1566-ban
jöttek Kassára és a városnak
dolgoztak.

Divald Kornél: A felsőmagyarországi
renaissance épitészet.

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet Közlönye, Bp.
1899. 33. kót. 220. old.

M.D.K.

Schlegel János és György, építőmesterek

bár német nevűek, Itáliából kerültek Kassára, és oda is tértek vissza 1566-ban, de 1569-ben már ismét Kassán működnek, valószínűleg az újonnan épülő bástyákon.

Kemény Lajos: Kassai építőmesterek.
A Magyar Ménrök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1904. 38.köt. 78.old.

Schlegel Kristóf

MAGYAR MŰVÉSZET
1931.19

Tör

Legnagyobb osztálysorsjegyüzl

Egy sorsjeggyel

500.000 P

ötszázezer

pengő nyerhető!

Húz

3 a hu kö

Minde szeren tart

Mélyen tisztel

Minden emberre

hogy mikor érkezik el alapozhassa, tehát min a kezeink közül kisikla

Bankházunk üg közelmultban a 300. 100.000 pengős lőny A nemsokára kezdőd hónap alatt) közel 8

Húzzon vagy

Magyar királyi **osztálysorsjáték**

A legujabb **XXX.** m. kir. osztálysorsjáték huzásain kisorsolásra kerülő készpénznyeremények jegyzéke.

LEGNAGYOBB NYEREMÉNY

Schlegel Mátyás

budai üvegesmester

XVIII. sz

l. Ságüvegesipar

204. l.

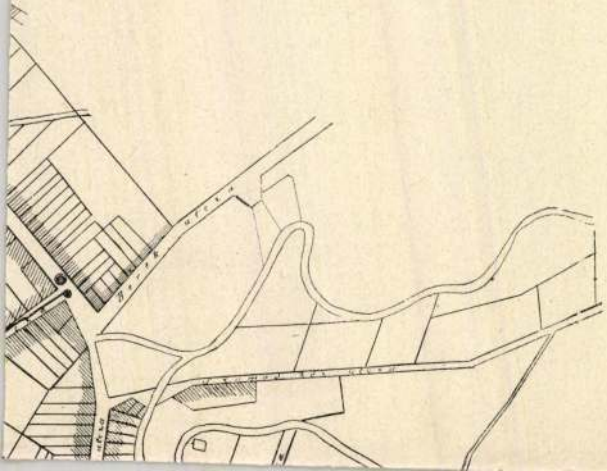

Schlegl (Schlögl)

János György

---

kőanyakus -

1784 ben nősül Tatán,
feleségé Hermann Keresztély-
né majolika gyárost leánya, Terézia.
S. 1785. tőle veszi a tatai majoli-
ka gyár ~~vezetését~~. Leánya
Mária 1812. ment férjül Pastei-
ner Józsefhez, aki utóbb a

Hermann Keresztély nevel együtt
tatai gyár vezetését is átvette

Sik Kuny 18-19. l. 21 l.

Felsőmagyarország II 195.

Schlögl János György, keramikus, szül. 1754, megh. 1811. VII. 8. Tatán. ~~[illegible]~~ A XVIII. sz. végen ó virágoztatta fel a tatai majolika-gyárat.

SCHLEGER /SCHLAGER/ Joachim egri arany- és ezüstmüves. 1780-ban fordul elő neve az egri városi adóösszeirásban. Az egyeki rk. templom kelyhét 1778-ban restaurálja.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Schleger Joachim, arany- és ezüstműves

neve 1780-ban fordul elő az egri adóösszeírásban. 1778-ban restaurálja az egeki r.k. templom kelyhét.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 395. old.

Schleich

verm

1.

Hassanyi

30. l. 423. 12

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

REDLINGER
könyv és [illegible]
[illegible]
LOSONC

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Schleich

rém. Beč 1800

l.

Bielz Potrkat

654.4.

Velemszentvidi lelet VI.130.

Schleich, rézmetsző III. 115.

ADRIAN SCHLEICH, vésnök

Müncheni müvész. A bankjegyek vésnökei között két birodalmi német szerepel. Ő az 1863. jan. 15.-i keltezésü 100 Guldenes bankjegyet metszette acélba. A másik: X. Steifensand Düsseldorfi vésnök volt. 61. old.

DR. KUPA MIHÁLY: Magyar és Osztrák bankjegytervezők 61. old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LXIV-LXV. évf. 1965-1966. Akad. Kiadó, Bpest. 1966.

ADRIAN SCHLEICH, vésnök

A Privilegierte Oesterreichische National Bank 1863. jan.15-ről keltezett és kibocsátott 100 Guldenes bankjegyének rajzát Peter Johann Nepomuk Geiger rajzolta; A fejeket Adrian Schleich, a szöveget M.Friedt vésték. 63.old.

DR.KUPA MIHÁLY: Magyar és Osztrák bankjegytervezők 61.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LXIV-LXV.évf. 1965-1966
Akad.Kiadó, Bpest. 1966

BALTHAUSER SCHLEICH, asztalosmester

1722-ben Pécs város tanácsa újabb összeirást és felmérést készittetett./Grundtbuch Gemainer Stadt Fünfkirchen/.-ot kéziratos könyv,754 tétellel.-házzal biró mesterek a Belvárosban:
A telek száma: 342.-A tulajdonos neve: Balthauser Schleich.-foglalkozása: asztalosmester. 130.old

FETTER ANTAL: Pécs 1722-ben 125.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975

Edouard Schleich német festő

Fővárosi tapok 1869. 1. 14. 36.

A Képz. Társulat kiállításáról

S c h l e i c h E d e
festő

Keleti Gusztáv: A képzőművészeti társulat vegyes kiállitása. Fővárosi Lapok.1869.márc.6.

nem magyar

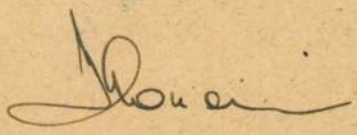

MDK

Schleich Edward fertő

„Falusi tájkép"-t a KT a Nemzeti Muzeum számára megveni. 1871.

MDK-A-I-1/591.

Georg Schlei, Parekas mester

MDK

Völtsei ~~Feren~~ Jizsefnek 1856 jun. 19-én
velt familió levelén szerepel alá írása a
Csomán „obervorsteher". 143 old

Thier László: Adalék a dóri fazekascéh történetéhez
143.o.

Soproni Szemle, Helytört. Folyóirat. 1955. Kiadja
Sopron Város Tanácsa

Andreas schleich,asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből,1675,től:"Andreas schleich gebürtich von Men schiffter gesel". 102.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században.Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez. 93.old

Arrabona,9. Kantus János Múz.Győr.1967.-A Győri Múz.évkönyve

Schleich Vilmos: Szent György, majolika szobor, 1913

Schleich Vilmos: Óra, majolika, 1913

ket, térrendszerek, terek, utak, architektúrák természete szerint. A korszerűséget úgy fogja fel, mint akinek az a feladata, hogy humanizálja a térrendszereket, vagyis alkalmazkodva az architektúra, a térrendezés méreteihez, az adott anyagokhoz, a lehetséges technológiához, tiszteletben és ébren tartva a hagyomány értékeit teljes emberi felelősséggel tegyen eleget a belső élet fejlődésének. Valóban alkalmazkodik, de úgy, hogy nem tekinti a művészetet

Kiss István:
Vak Bottyán,
Vác

Schleicher Béla, amatőr festő

Iglay József és Schleicher Béla közös gödi kiállításon mutatják be műveiket. – Mindkettén az idősebb korosztályhoz tartoznak. – Schleicher Béla a gödi környezet figyelmes megörökítője.

Losonci Miklós: Gazdag múzeumi hónap. Pest Megyei Hírlap, 1974: okt. 18.

SCHLEICHER C.

Az ószeresnél. Olajf. 26x32.

Árverési Közlöny 1940.okt.4.rendk.sz. 35.oldal.
95.aukcio

5

6

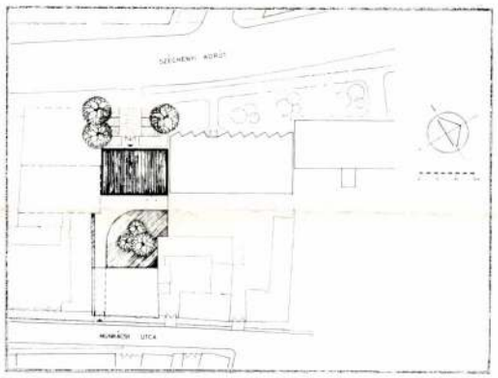

7

8

keresztül történik. Az épület elektromosenergia-ellátása a világítási rendszerre és ipari rendszerre tagozódik.

Az ipari rendszer emeletenként különkülön szakaszolható. A műszerszobák ipari áramköreibe áramstabilizátorokat terveztünk be.

Technológia

A Kecskeméti Megyei Élelmiszerellenőrző és Vegyivizsgáló Intézet rendeltetése az állami élelmiszer és élvezeti szer minőségellenőrzési feladatainak ellátása.

A tervezés kiinduló adatait a különböző élelmiszerek vizsgálatához szükséges technológiai igények határozták meg.

Az I. kategóriájú laboratórium laborbútorait a Műszer- és Fémtömegcikk Ktsz által gyártott LF sorozatú bútoraiból terveztük, a technológiai igényeknek megfelelő elrendezéssel.

Cs. I.

1. Földszinti alaprajz
   1. Társalgó-előtér 2. Közlekedő 3. Raktár 4. Előtér — pihenő — W. C. 5. Kazánház 6. Raktár 7. Előtér 8. Elektromos 9. Gázmérő 10. Mintaraktár 11. Göngyölegraktár 12. Garázs
2. I. emeleti alaprajz
   1. Folyosó 2. Pihenő 3. Női előtér — mosdó — W. C. 4. Férfi előtér — W. C. 5. Sötét szoba 6. Tömegszervezet 7. Irattár 8. Könyvtár — előadó 9. Könyvelés-adminisztrálás 10. Főkönyvelő 11. Titkárság 12. Igazgató
3. II. emeleti alaprajz
   1. Közlekedő folyosó 2. Pihenő 3. Férfi öltöző 4. Mosdó — zuhany — W. C. 5. Iroda 6. Műszerszoba 7. Roncsoló 8. Iroda — mérlegszoba 9. Táptalaj — steril mosogató 10. Oltófülke 11. Konzerv labor 12. Mikrobiológiai labor
4. III. emeleti alaprajz
   1. Közlekedő folyosó 2. Pihenő 3. Női öltöző 4. Mosdó — zuhany — W. C. 5. Műszerszoba 6. Tejlabor 7. Roncsoló 8. Érzékszervi bíráló 9. Húslabor 10. Szesz- fűszerlabor
5. Laboratórium
6. Könyvtár-előadó
7. Helyszínrajz
8. Bejárati homlokzat

1. Schéma du rez-de-chaussée
   1. Parloir-vestibule 2. Passage 3. Dépôt 4. Palier place de repos — WC 5. Chambre de chauffe 6. Dépôt 7. Vestibule 8. Electricité 9. Compteur à gaz 10. Dépôt d'échantillons 11. Dépôt d'emballage 12. Garage
2. Schéma du Ier étage
   1. Couloir 2. Lieu de repos 3. Entrée — cabinet de toilette — WC pour dames 3. Entrée, — WC pour messieurs 5. Chambre sombre 6. Organisation de masses 7. Archives 8. Bibliothèque — salle de conférence 9. Comptabilité — administration 10. Chef comptable 11. Secrétariat 12. Directeur
3. Schéma du IIe étage
   1. Couloir de passage 2. Lieu de repos 3. Cabinet d'habillement pour messieurs 4. Cabinet de toilette — douche — WC 5. Bureau 6. Chambre pour les instruments 7. Local de destruction 8. Chambre de bureau — de balance 9. Lessiveuse stérile du sol nourricier 10. Cabine de vaccination (ou de greffage) 11. Laboratoire de conserve 12. Laboratoire de microbiologie
4. Schéma du IIIe étage
   1. Couloir de passage 2. Lieu de repos 3. Local d'habillement pour dames 4. Cabinet de toilette — douche — WC 5. Chambre pour les instruments 6. Laboratoire de lait 7. Local de destruction 8. Censeur sensoriel 9. Laboratoire de viande 10. Laboratoire d'alcool et d'épice
5. Laboratoire
6. Bibliothèque — salle de conférence
7. Plan de situation
8. Façade de l'entrée

Személygépkocsi szervizállomás, Berlin III., (NDK)

Építész: Schleier Katalin (ÁÉTV)

Belsőépítész: Németh Péter; szerkezettervező: Nagy Pálné; épületgépész: Márton Tamás, Gerley Miklós; belső elektromos: Kristóf Lajos; mélyépítés: Both Gyula, Gillyén Katalin; külső közművek: MÉLYÉPTERV; technológia: UVATERV; fővállalkozó: GÉPEXPORT; külkereskedelmi vállalat: MOGÜRT; kivitelező: 26. ÁÉV, Dunaújváros; tervezés időpontja: 1976—1977; kivitelezés időpontja: 1977—1979

A MOGÜRT, GÉPEXPORT, 26. sz. ÁÉV és az ÁÉTV közös munkájának eredményeként már közel 30 db szervizállomás épült fel az NDK, Csehszlovákia és a Szovjetunió különböző területein. Az összes eddig felépült szervizállomás közül a Berlin III. Siegfriedstrasse szgk. szervizállomás, közel 8000 m² alapterületével a legnagyobb. A személygépkocsik számának gyors növekedése komoly gondok elé állította az NDK illetékeseit is. Ezért középtávú tervidőszakukban határozatot hoztak a fővárosban létesítendő szervizállomások építéséről. Ezek közé tartozik a Berlin III. és a jelenleg építés alatt álló Berlin IV. szervizállomás, mely szintén magyar közreműködéssel épül.

A Berlin III. szervizállomás épületegyüttese 3 fő részre bontott tömegével tükrözi a sokrétű technológiát.

1. Forgalmilag elválasztott és függetlenül üzemeltethető csarnokrész a 80 gk/h kapacitású automata felsőmosópályával és olajcsere állással. Ebben a csarnokban vannak a belső forgalomra kapcsolt alvázmosó és a korrózióvédelem állásai is.
2. Eltolt tömegű csarnoképület. Egyik részében a diagnosztika és kisjavítások műhelyeivel, másik részében a nagyjavításokat biztosító karosszérialakatos, festő-, fényező- és kárpitosműhelyekkel. A csarnok központi részén a raktár és a kiszolgáló műhelyek helyezkednek el. A műhelyekben 69 álláshely biztosítja az egyidejű munkavégzést, a termelésben részt vevő dolgozók létszáma 180 fő.
3. A kiszolgáló épület háromszintes. Földszintjén az ügyfélforgalmi helyiségekkel, I. emeletén az adminisztrációs irodákkal, öltözőkkel, II. emeletén a konyha-éttermi blokkal és öltözőkkel. A csarnokot és a kiszolgáló épületet az első emelet magasságában belső személyforgalmat biztosító folyosó köti össze.

Az épületegyüttes könnyűszerkezetből épült. Külső megjelenését háromféle anyag, a bordó színre festett acélelemek, a natúr alumínium trapézlemez, valamint a színezetlen copilit és síküveg felületek határozzák meg. A csarnokok 6×18 m-es szerkezeti állású tömörgerinces szerkezetből készültek, míg a kiszolgáló épület 6×6 m-es állású ÉGT vázszerkezet. Az összekötő folyosó és a portaépület egyedi tervezésű acélszerkezetből készült. A külső és a belső falak helyszíni szerelésű rétegelt szerkezetűek.

Schleier Sándor, kékfestő

Schleier Sándor kékfestő Kiskunfélegyházáról szétterítette az asztalon egész készletét, pedig tudta, hogy nem vásárlója, csak csodálója leszek a portékájának. S ahogyan mondta: nem megy az üzlet, az itteniek alig ismerik a kékfestőanyagot, csak úgy óvatosan tapogatják, nem úgy, mint az ország más részein. Mégis eljött, s *büszkén mondja: maga találja ki és készíti el a mintákat. immár 30 éve.*

Nemcsak a szakmai becsület makacssága, de a jó üzlet feletti öröm is ott fénylett *Bökönyi Antalné* arcán, amikor mind fogyatkozó edényeire mutatott. A nádudvari kancsókat, tányérokat jól ismerik a környékbeliek, s vittek is belőle szép számmal. A fekete égetett cserépdíszek többségén ott a fazekasmester s a díszítő feleség kézjele, pontosabban nevük, s a készítés dátuma. A zsürizett darabok árán nem érdemes alkudozni, ott vannak alul felrajzolva kis fehér cédulán. Olcsók és szépek. Hirdetik a megbecsülést, valamennyiükét. akik itt ingyen kaptak kiállítási helyet a megyei tanácstól és elismerő csettintést a csaknem 50 ezer látogatótól.

8

– kínes vesszeyek, a népmű

Nemszabadság, B

lamelyest, lényeges változás,
áttörésről azonban aligha beszél-
hetünk, hiszen a meglevő hang-
versenytermek korlátozott befo-

→ TESSÉK LEVÁGNI! ←
ÁNDÉK 59 SZELVÉNY
KÖNYV
NAK

Ára 10 fillér

MAGYARORSZÁG

XLIV. évfolyam, 9. szám
Budapest, 1937.
január 13 szerda

FÜGGETLEN
POLITIKAI NAPILAP

Telefonszámaink:
1-455-59—50 (sorozat)
1-464-19—17 (sorozat)

Anyja halála miatt megölte magát egy ismert iparművésznő

Megrendítő dráma történt ma délben a Bajza ucca 70. számú házban, egy másodikemeleti lakásban, régi bútorok között, egy pesti család tragédiájának utolsó állomásaként.

Altatóval megmérgezte magát és meghalt *Schleifer* Margit 35 éves iparművésznő, ismert társaságbeli leány, néhai *Schleifer* Kálmánnak, a földmívelésügyi minisztériumba beosztott állategészségügyi felügyelőjének a lánya. Az öngyilkosság oka: *tegnapelőtt meghalt a klinikán az iparművésznő édesanyja,* özvegy Schleifer Kálmánné, ma délutánra tűzték ki a temetést és a temetésre már nem akart elmenni Schleifer Margit.

Ebben a másodikemeleti lakásban lakott az állategészségügyi felügyelő és családja, igen régóta. A halál először a felügyelőt ragadta el, 1923-ban hosszas betegeskedés után itthagyta feleségét és leányát. Azóta *az anya és lánya élt a lakásban,* ragaszkodással, szeretettel, megértéssel igyekeztek pótolni egymásnak a harmadikat, aki itthagyta őket.

Az édesanya tragédiája

A felügyelő özvegye betegeskedett. *Állapota néhány héttel ezelőtt súlyosra változott.* Be kellett vinni a Kéthly-klinikára. *Cukorbaja* volt, de *epeoperációt* is készültek végrehajtani rajta. Az uriasszony sokat kínlódott, fájdalmakról, álmatlanságról panaszkodott lányának a látogatási idő alatt. Az iparművésznő ezért elhatározta és elhatározását bizalmasan közölte rokonaival, hogy *altatószert csempész be a klinikára édesanyjának, had aludjék, szünjenek fájdalmai,* mert nem tudja a nagy szenvedést tovább nézni.

Az altatószer becsempészésére azonban már nem került sor, *az özvegy tegnapelőtt délután meghalt.* Lányával telefonon közölték a gyászhírt. Most már egyedül maradt az iparművésznő, félájultan jelent meg édesanyja halottasságyánál, nem lehetett megvigasztalni, ideggörcsöket kapott.

Ma délutánra tűzték ki özv. Schleiferné temetését. Az iparművésznő küldte szét a gyászjelentést a rokonoknak, barátoknak, ismerősöknek. A temetés előkészületeivel végezve, tegnap délután *kimerülten tért haza a Bajza uccai lakásba.*

Menekülés a temetés elől

Többen hazakísérték, vigasztalni próbálták, ő azonban elhárított minden vigasztaló szót, majd egyszerűen *nem felelt a résztvevő barátoknak, rokonoknak.* Összeszorította száját, nem szólt egy szót sem, mintha csak némaságot fogadott volna a nagy csapás után.

Ma délben az egyik rokon, *Radó* Andor ügyvéd felesége becsengetett az elárvult Bajza uccai lakásba. Nem nyitottak ajtót. Megijedt, lenyomta a kilincset és már rosszat sejtett, mert *nyitva volt az ajtó. Az ebédlő diványán eszméletlenül találta az iparművésznőt, előtte a kisasztalkán az édesanyjának szánt altatószer fiolái.* Schleifer Margit megmérgezte magát.

Az ügyvéd felesége kétségbeesetten próbálta eszméletre téríteni, majd orvosért küldött, de nem találtak a közelben orvost. Telefonált a *mentőkért,* a mentőorvos injekciót adott az eszméletlen lánynak, aki az injekciók hatására *néhány pillanatra magához is tért, de már alig volt benne élet, percek mulva meghalt.*

A rendőri bizottság nem talált búcsúlevelet, egyetlen sor írást sem. Az iparművésznő *nem akart elbúcsúzni senkitől.* Nem is volt kitől, hiszen azok, akiket szeretett, akik az életet jelentették számára, meghaltak. Ő is meghalt.

Néhány félbemaradt levél

Csak néhány levél feküdt egy asztalon, megkezdett sorokkal, befejezetlenül. Ezekben sem az ő haláláról, hanem anyjáéról akart írni, azután meggondolta magát, letette a tollat és bevette a mérget.

Délután a rokonok kísérik utolsó útjára a felügyelő özvegyét. És holnapután új temetés.

Rendzavarásnak nevezte Váry Albert vitéz Endre László provokáló eljárását

Pest vármegye ma délelőtt tartotta első idei közgyűlését. A közgyűlést *rendkívül nagy érdeklődés* előzte meg, már féltízkor zsúfolva volt a vármegyeháza közgyűlési terme, a megye minden részéből Budapestre érkezett bizottsági tagokkal.

A közgyűlés megnyitása előtt egyetlen téma foglalkoztatta a bizottsági tagokat: *Endre* László főszolgabíró és *Erdélyi* alispán lovagias ügye. Minden csoportban erről a *különös lovagias ügyről* beszélgettek és minden oldalon egyformán elítélték Endre László **gödöllői főszolgabíró eljárását.**

A jólinformáltak tudni vélték, hogy a lovagias ügy a közgyűlés megnyitásáig *békésen elintéződött.*

Endre László és Erdélyi Loránd között a legutóbbi tiszti értekezleten robbant ki az az ellentét, amely az *elégtételkérésig vezetett.* Ezen az értekezleten a megüresedő *kalocsai főszolgabírói állás* betöltéséről is szó volt és ezzel kapcsolatban Endre László az egyik jelölt érdekében erős korteskedést folytatott. Erre tett megjegyzést az alispán és ezért a megjegyzésért kért **lovagias elégtételt** Endre László.

A közgyűlési terem zsibongása csak akkor csendesedett el, amikor pontban tíz órakor *Preszly* Elemér főispán **a vármegye vezető tisztviselőivel** felment az elnöki emelvényre és megnyitotta a közgyűlést.

Választás, eskü

Ney Géza vármegyei főjegyző a kormányváltozásról szóló leiratokat olvasta fel, azután a közgyűlés egyhangúlag örökös bizottsági taggá választotta *Karay Krakker* Kálmán nyugalmazott fő[illegible]ánt. Betöltötték a *Révész* Béla halálával megüresedett központi főszolgabírói állást, amelyre egyhangúan *Pohl* Sándor kalocsai főszolgabírót választották meg. (Így üresedett meg a kalocsai főbírói szék, amely körül az Endre—Erdélyi lovagias ügy keletkezett.) Ugyancsak egyhangúan szolgabíróvá választották *Csóváry* Endrét, aljegyzőkké pedig dr. *Sokoray* Gyulát és *Répássy* Lászlót.

A négy [illegible]jonnan megválasztott tisztviselő letette az esküt, majd Preszly Elemér főispán fordult hozzájuk. A

vármegyei tisztviselő kötelességeire mutatott rá és hatalmas taps közben jelentette ki:

— *Vezető tisztviselő nem lehet gyülölködő, nem lehet bosszúálló. Vezető tisztviselőnek arra kell törekednie, hogy a rábízott területen rend és béke legyen.*

Pohl Sándor a megválasztott tisztviselők nevében köszönetet mondott az egyhangú bizalomért.

A közgyülés ezután az alispáni jelentés vitájára tért át.

Minden szavazás titkos legyen

Az alispáni jelentéshez többen is hozzászóltak. *Szépréti* János a községi utak javítását sürgette. *Kégl* János azt javasolta, hogy *Agorasztó* Tivadar volt alispán arcképét festessék meg. *Linhardt* János határozati javaslatot terjesztett elő, hogy a képviselőválasztójogi törvényjavaslattal egyidejüleg *a községi választást is reformálják meg és mindenütt vezessék be a titkos választójogot.*

Szabó Elemér híve a titkos választásnak, de figyelmeztet, hogy *Magyarország még nem immunis a vörös veszedelemmel szemben.*

Kukla Béni az iskolánkívüli népmüvelés fontosságára hívta fel a figyelmet. *Hoffer* László elpanaszolta, hogy a vármegyei tisztviselők túl vannak terhelve munkával. Vagy az egyes hivatalok létszámát kell emelni, vagy pedig egyes járásokat ketté kell választani.

Váry Albert nagy érdeklődés közben kezdte meg beszédét mert híre járt, hogy foglalkozni kíván Endre László és az alispán furcsa afférjával is. Váry helyeselte, hogy a községi választások titkosak legyenek, de *csak olyanok kerülhessenek be a községek intézőségébe, akik a községben laknak.*

Kétségtelen, hogy a vármegye anyagi helyzete javult és enyhült a munkanélküliség is. A vármegye tisztviselője nem úri köztisztviselő, hanem a *nép embere.* Szeretettel intézi a nép dolgait. Örülni kell annak, hogy a politikában az *engesztelékenység* és a *békülékenység* szelleme lett úrrá. Sokkal könnyebb lesz a nehéz problémákat közös egyetértésben megoldani.

„Nem minden baloldali ember kommunista"

A titkos választójog dolga ebben az évben feltétlenül megoldásra kerül, még pedig olyan irányban, hogy *minden független ember érvényt tud majd szerezni a maga véleményének.* Ezzel kapcsolatban azonban két javaslatot terjeszt elő. Az egyik az, hogy *a vezetésre hivatott társadalmi osztályok* irányító szerepét a jövőben is meg kell tartani és hogy *minden szélsőséggel szembe kell szállni.* A szélsőségek különben a magyar lélektől teljesen távol állnak. Vegyék már egyszer tudomásul, hogy *nem minden baloldali érzésü ember kommunista,* aki pedig a jobboldalra kerül, nem mindenképpen reakcionárius.

A másik kérése pedig az, hogy *a választói eljárás legyen tiszta, egyenes és becsületes,* ne vegye el azt, amit a törvény megadott. Ne lehessen etetéssel, itatással, vagy bármivel befolyásolni a választók meggyőződését.

Ezután hosszan beszélt arról, hogy milyen korrektívumokat fogadnak el az általános titkos választójog megalkotásánál. Beszélt *a kormányzói jogkör kiterjesztéséről,* a felsőház jogkörének megállapításáról. A *vármegyei lajstrom* bevezetését is szeretné és helyesnek tartja a főispán elgondolását, amely szerint vissza kell állítani a vármegyék követküldési jogát.

Az igazi korrektívum azonban *a jó és szociális politikában* van és a népet megértő irányításban. Szervezésre okvetlenül szükség van.

— De ne a főispánok legyenek a főszervezők! — kiáltották közbe többen.

Váry Albert még azt kívánta, hogy *minél több földmunkát* adjanak ki és ezzel szüntessék meg a munkanélküliséget. A tisztviselők ne járjanak külön utakon, hanem együtt haladjanak a néppel. A vezetésre hivatott embereknek nemcsak joguk, de kötelességük is a vezetés. Ma a polgárság létéről van szó. Szervezett tömegek csak a munkásság vezérei mögött vannak. Vonjuk magunkhoz a népet és szerettessük meg magunkat vele.

Váry Albert
a törvényhatóság nevében tiltakozik
Endre László lovagiaskodása ellen

Ezután tért át Váry Albert az ismeretes afférre.

— Még egy kérdést kell szóvátennem — mondotta. — Lapokból értesültem, hogy *az alispánnak egyik alárendelt tisztviselőjével, az egyik főszolgabíróval hivatali hatásköréből kifolyóan lovagias ügye támadt.* Hivatali alantasa lovagias elégtétel útján *felelősségre vonta az alispánt.* Tudtommal már befejezést nyert a lovagias ügy és így senkit sem feszélyez, ha ezt a kérdést szóváteszem. Az alispán úr *nekünk és fölöttes hatóságainak tartozik felelősséggel, semmiesetre sem vonhatja felelősségre alantas tisztviselője.* Ez ellenkezik a tisztviselői fegyelemmel is.

— A törvénnyel is ellenkezik! — kiáltják közbe.

Váry Albert: *Ez a rend megzavarására vezethet* és megzavarja azt az összhangot, ami a tisztviselők között uralkodik. Rossz példát ad nemcsak felfelé, de lefelé is.

— *Majd a főszolgabírót az írnok provokáljal* — kiáltotta közbe valaki.

Váry azzal fejezte be beszédét, hogy *a törvényhatóság nevében tiltakozik a főszolgabíró eljárása ellen* és az alispánt az egész törvényhatóság részéről a legmelegebb bizalmáról biztosította.

Percekig zúgott a taps Váry felszólalása után, majd *az alispán* jelentkezett szólásra.

„Endre elsőosztályú hazafinak igyekszik látszani"

— Teljes tudatában vagyok annak — mondotta — hogy amíg ebben az állásban vagyok, *minden intézkedésem a törvényhatóság bírálata alá tartozik.* Kénytelen vagyok felelni az itt elhangzottakra annál inkább, mert már az affér minden részlete nyilvánosságra került. Tiszti érzékleten derült ki, hogy az egyik főszolgabíró egyéni kortéziát folytatott egy főszolgabírójelölt érdekében. Erre jegyeztem meg, hogy *Endre László elsőosztályú hazafinak igyekszik látszani.*

Ebben a pillanatban *Endre László hívei tüntetést rendeztek a főszolgabíró mellett.*

— Ez így is van, — mondotta valaki, mire néhányan tapsolni kezdtek.

Egy pillanatra mindenkit megdöbbentett, hogy Endre mellett lehetséges a tüntetés, majd néhány pillanat mulva *a bizottsági tagoknak az alispánt ünneplő tapsa elnyomta Endre hívei tüntetését.* Többen rájuk kiáltottak:

— *Vannak még olyan hazafiak igen sokan!*

Az alispán azzal folytatta beszédet, hogy ő nem akarta Endre Lászlót megsérteni sem a becsületében, sem hazafiúi érzésében.

Endre egyik híve most újra megpróbálta védeni Endrét.

— *Kár volt ilyen kijelentést tenni.* *Fábián* Béla felugrott, magából kikelve kiáltotta a közbeszóló felé:

— *Majd maguktól fog tanácsot kérni az alispán.*

Nagy zaj támadt, végre is Endre László hívei elhallgattak.

Két magasrangú katonatiszt

Az alispán még elmondotta, hogy az a *két magasrangú katonatiszt,* akiket megkért arra, hogy a lovagias ügyet elintézzék, kijelentette, hogy *az ő szavaiban semmiféle sértés nem volt.* A tiszti értekezleten meg kellett tennie ismert nyilatkozatát, mert mint a törvényhatóság első tisztviselője, *nem türheti, hogy a tisztviselők között hazafiság tekintetében bárki is különbséget tegyen.*

— Ezekután — fejezte be felszólalását Erdélyi Loránt alispán — méltóztassék az egész ügyet *meg nem történtnek* tekinteni. Még csak azt teszem hozzá, hogy a dologról *felettes hatóságaimnak azonnal jelentést tettem,* jelentettem a főispán úrnak és Mikecz államtitkár úrnak, sőt módot találtam arra is, hogy a belügyminiszternek is előadjam a történteket.

A törvényhatóság ezután *percekig tüntetett az alispán mellett.* Preszly főispán azzal zárta le a feszült figyelemmel kísért vitát, hogy a kérdésben határozathozatalnak helye nincs. Ezután tovább folytatták a vitát az alispáni jelentés fölött.

Ma már nem hazaáruló az ellenzéki

Dinnyés Lajos volt a következő felszólaló, aki bekapcsolódott Váry Albert beszédébe és örömmel állapította meg, hogy *megszünt az az idő, amikor az ellenzékieket hazaárulók-nak és szélsőségeknek bélyegezték meg.*

— Mi, — mondotta Dinnyés — akik bizonyos vonatkozásban támogatjuk a kormányt, azért tesszük ezt, mert *a kormányzat szakított a multtal és a pártjárok osztályozásával.*

Azt hangoztatta ezután, hogy a választójogi korrektivumokat nem a *néppel szemben* kell érvényesíteni, hanem a *jelöltekkel,* az *ellharcosokkal* szemben. Kifogásolta, hogy a belügyminiszter visszautasította a vármegyének a gyakorlati létszám emelésére vonatkozó kérését és kimutatta, hogy *egy-egy központi tisztviselőnek naponta 37 kihágási ügyet kell elintézni,* ami lehetetlen állapot.

Szekeres Sándor azt kívánta, hogy jó ivóvízről gondoskodjanak a környéken, ahol a kutak 80 százaléka rossz.

Keller Béla a kenyérdrágitást és a városi vám ügyét tette szóvá.

Ezután *az alispáni jelentést elfogadták.* Preszly Elemér főispán köszönetet mondott a felszólalóknak, hogy *igazolom nélküli vita folyhatott és a közgyülés példát mutatott arra, hogy ellentétes nézeteket összeütközés, személyeskedés nélkül is lehet tárgyalni.*

Idősebb embereknél, kiknek székletе rendellenes és fájdalmas, sokszor már napi 3—4 evőkanál természetes Ferenc József keserüvíz is meghozza a normális bélkiürülést és a kielégítő anyagcserét s így jelentős megkönnyebbülést biztosit.

Kormánypecsétség a városi vámok ellen

Erdélyi Loránt alispán szólalt fel ezután. Kijelentette, hogy a főváros is érzi: *a városi vámkérdés rendezése elől nem térhet ki.* A fővárossal azonban abba akarják hagyni a tárgyalásokat, mert *a kormány közbelépését kérik.* A kenyér ára azért drága, mert a közterhek magasak.

Elhatározták ezután, hogy felterjesztésben kérik a belügyminisztertől, hogy a gyakornokok 80 pengős fizetését 100 pengőre emelhessék fel. Hozzájárultak ahhoz, hogy *Agorasztó* Tivadar volt alispán képét megfestessék. *Preszly* Elemér főispán módosításával fogadták el *Linhardt* Antalnak a választójogi ügyben előterjesztett javaslatát és kimondották, hogy felírnak a kormányhoz azzal a kéréssel, *rendezze a községi választójogot* az országgyülési választói joggal egyidejüleg és a községi választói jog is titkos legyen.

A tisztviselői létszámemelés ügyében utasították az alispánt, hogy a májusi közgyülésnek tegyen ebben az ügyben részletes javaslatot.

Javaslat
az állami adópótlékok beszüntetésére

Fábián Béla az állami adópótlékok beszüntetését indítványozta. Az államháztartásban *fölöslegek* mutatkoznak és attól fél, hogy emiatt *a kiadásokat ismét megduzzasztják.* Ehelyett *szüntessék meg az adópótlékokat.* Rámutatott arra, hogy a pestkörnyéki kis házakat *óriási adóterhek* sujtják. Az állam kispolgárait nyomoritja az adókkal. Hogy a szélsőségektől meg tudjuk védeni magunkat, ahhoz szükséges az, hogy *a kispolgár egzisztenciális életlehetőségeit ne vonjuk meg.* Kíméletes adóbehajtást kért és olyan adóztatást, hogy az adókönyveket meg lehessen érteni.

Preszly főispán kijelentette, hogy az adóhatóságoknak utasításuk van arra, hogy *kiméletesen* hajtsák be az adókat. Nincs kifogása az ellen, hogy a törvényhatósági bizottság felirjon a kormányhoz és kérje: *amennyiben az államháztartásban feleslegek vannak, ezeket a feleslegeket az adóterhek csökkentésére fordítsák.*

A vármegyei közgyülés így is határozott. A napirend hátralevő lényegtelen pontjait vita nélkül fogadták el.

VICKI BAUM KARRIER
AZ ATHENAEUM ÚJ 2 PENGŐS REGÉNYE

Schleiss Georg

1753. márc. 21.

Schleiss Georg Tischler (Werkstatt)

Baróti, Adattár I–IV. 536

Herzog

30f
MAGYAR KIR. POSTA

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ZALAI HÍRLÁP

1974 JAN 13

Schlemmer Tamás

1021

ZALAI HÍRLAP

FÁBÓL FARAGVA
(Schlemmer Tamás fotografikája)

sp

kat

portolói

al, Balogh Katalin és

Súlyemelő mérleg "7

Eljött végr

MÉG EGY ÉVTIZEDES múltra sem tekinthet vissza a zalai súlyemelő sport: 1965-ben, amikor **Vörös Zoltán**, a Szombathelyi Haladás akkori versenyzője Zalaegerszegre került — alakult meg az első szakosztály a Z. Vasútnál. A fiatal edző ügyes kézzel látott munkához, egymás után születtek a szép eredmények, de sokáig gátja volt a fejlődésnek, hogy csak egyetlen súlyemelő szakosztálya volt a megyének, s ez nem volt képes befogadni mindazokat, akik ezt a sportágat szemelték ki maguknak. Később javult valamelyest a helyzet, amikor Nagykanizsán a MÁV NTE is létrehozta a súlyemelő szakosztályt, gyökeres változásra azonban csak 1973-ban került sor, amikor a jelentősebb anyagi bázissal rendelkező ZTE is elkezdett foglalkozni a súlyemelés fejlesztésével, méghozzá egyszerre két szinten.

Az egészen fiatalok a **ZTE sportiskolájába** kerültek. A múlt évben három osztályban 45 tanuló végzett rendszeres edzésmunkát. Vörös Zoltán szakágvezető irányításával **Laczik Géza** és **Rozmán József** segédedzők látták el az edzői munkát. A sportiskolások közül korától fogva tizenkét sportoló indulhatott szövetségi versenyeken (15 év a versenyzési alsó korhatár), s valamennyien minősítést szereztek. Közülük egy aranyjelvényes, 5 ezüstjelvényes, 6 pedig bronzjelvényes szintet ért el.

Van még néhány adat, amely alátámasztja a sportiskolás súly-

Schlegel János

Kőműves mester

K

A török előnyomulása szükségessé tette, hogy a város ujabb k
kkal megerősittessék s 1566-ban lerontván az utban álló épülete
a sz. Lénárd templomot, még ez év május hó 11-én hozzáfog
ástyák felépítéséhez, melyek költségéhez Lőcse 300, Bártfa és Epe
enkint 287, Kis-Szeben 125 forinttal járulnak. Ez építkezése
ülnek *olasz, (walen, wellischer)* építészek Kassára.

1566-ban Schlegel János és György olaszországi kőművesek
goznak a város részére.

«Ioannes Schlegel und Jorg Schlegel cum duobus eorum disci
muvarii proficiscuntur in *Italiam, suam patriam,* honeste et probe
hic gesserunt et laborarunt civitati.» (Vár jegyzőkönyv.)

Schlegel Györgyről mint néhairól emlékeznek meg 1575-ben.

Kemény Lajos: A renaissance és roccoco Kassán. Arch
1899. 112. l.

M. kir. adóhivatal Eperjesen
ERK: 1905 MRZ - 9
~~2973.~~
2953

K.

Elöszva az m. tanulmányi alap számfejtő könyv 149 lap ján.

905 III/9

[illegible]

Schlenker József

Szobran

1881, Budapest

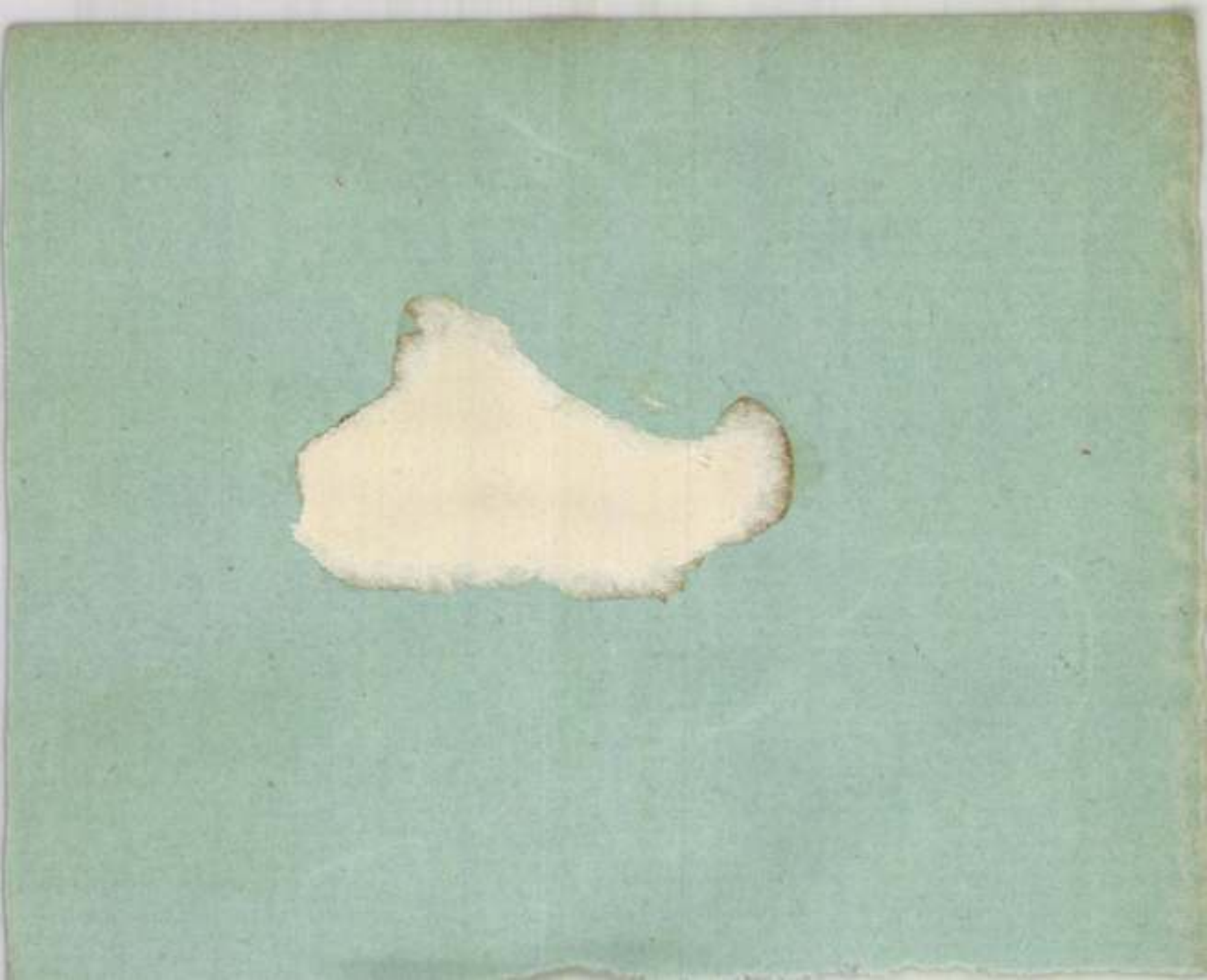

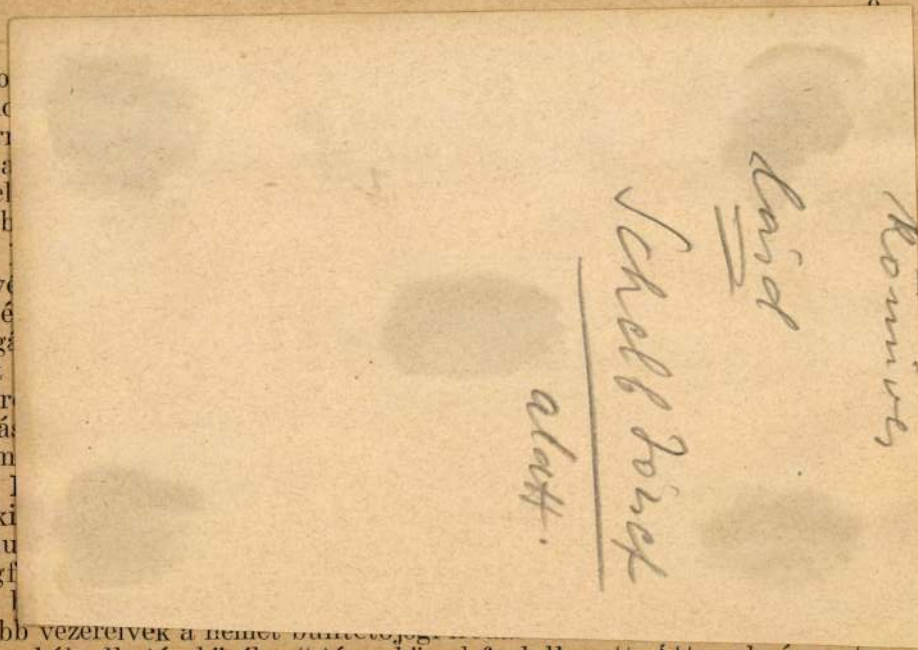

tudo
Leuc
Hor
járta
amel
nyéh

törvé
kollé
magá
zott
nyér
hatá
rium

széki
légiu
megf
„A
újabb vezéreivek a [illegible]
jogszabályalkotás körében“ tárgykörrel foglalkozott. Áttanulmányozta

csán a gyomornedv nátrium-, kálium- és klórtartalmának változásait vizsgálta, miközben az elválasztást atropin, pilocarpin és histamin adagolásával befolyásolta. Vizsgálataihoz a beteganyagot az Eppinger-klinika szolgáltatta, a vegyi analíziseket ugyanazon klinika kémiai laboratóriumában végezte. Munkájának eredményeként „Über den Na-K-Antagonismus im Magensaft" című tanulmánya a Zeitschrift für klinische Medizin 140. kötetének 2. füzetében jelent meg (Berlin, 1942). Önálló kutatásai mellett résztvett a klinika osztályos munkájában is és elsajátította az ott használatos vizsgáló és gyógyító eljárásokat.

Dr. Hámori Artúr (1909, Újvidék, róm. kat.) egyetemi tanársegéd Szegedről (Rusznyák professzor), az első félévben volt kollégiumi ösztöndíjas. A bécsi gyógyszertani intézetben Rössler professzor vezetése alatt elsősorban a lépnek a vérkeringés szabályozásában való szerepére nézve végzett vizsgálatokat. Kidolgozott egy módszert, amelynek segítségével lehetővé vált néhány vérkeringésre ható szernek és a narkózisnak hatását megfigyelni a lép működésére. Gyakorlati ismeretek elsajátítása érdekében az Eppinger professzor vezetése alatt álló I. sz. belgyógyászati klinikát is látogatta. Gyógyszertani kutatómunkájának eredményét orvosi szaklapokban németül és magyarul szándékozik közzétenni.

JK. 125.

II
575

125. Schlesinger Henrik.

Sz. Frankfurt a. M. 1814. † Neuillyben 1893. február 21-én.

Károlyi Lajos gr.

Derékon alólig látható, kissé jobbra néz. Fehér kesztyűs jobbkezében, melyet csipőjére támasztott, keztyűt, balkezében pedig, szürkésbarna prémkarimájú és kócsagtollas aranyforgóval díszített meggyszinű kalpagot tart. Előrefésült haja, szemöldöke és bajusza szürkés, arcza leberetvált. Ingének gallérja lehajlik, aranyrojtos nyakkendője fekete, atillája és violaszinű kelmével bélelt prémes mentéje sötétzöld, ujjai hasítottak, derekát sárga zsinóröv szorítja és oldalán díszkard lóg. A forgó alján a család- és a kalpag zsinórján Magyarország czímere látható. A háttérben pillér van és balról a szabadba nyerünk kilátást. Jelzése alól a balsarokban: »*H. Schlesinger 5/1838 Vienne*«.

Vászon, méretei 118 : 94·5 cm. — Át. Képt. 284. — Zsilinszky Mihály főispánnak kezdeményezésére 1889. október 3-án Csongrádmegye visszakérvén (83/89), 1890. junius 27-én a 27942. sz. leirat a visszaadást elrendeli (122/90), mi 1889. november 6-án meg is történt (170/90), a megyei törvényhatóság pedig 1891. április 16-án 2801. sz. a. az átvételt ismerte el (77/91).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Tört. Képcsarnokban. 1884 : VIII. 130.

A. 284.

Schlesinger Henrik

festö

MDK

Schleif Géza épitész

/Épitkezések/ Épitő Ipar Épitő Művészet, 1931, jun. 15. 95-96 l.

Tata (Komárom)

Ady Endre-utca 17. Ház, fö
ablakok felett félkörívek.
1820 körül.

(Tata VÉ MV. Bp. 1952, 211

SCHLEIFER, August, pozsonyi fazekasegéd

A. Sch., Hafnergesell, † 23 éves korában, 1846 november 8. (1846, 840 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Schleifer A.

Schleifer A. ezüstárugyára, VII
Kazinczy-u. 10. 423-218
Lakása, VII. Dohány-u. 22.
223-318

Bptávb 1940 szept.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"
címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"**
címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Schleifer Abraham

Czustmuch

Bp. VII. Karinczy n. 10

Nemesfeök 1941

199. l.

Schleifer Matzin

Autoterverö

1912–18

Éimisk 1930. 88. l

T. 5196.

ütközetet térrajzban feltün-
sztény csapatok egyenként vannak
g a hidak fölött és jobbbra szá-
t. Felirata fölül:

E DONNÉE LE 16E AOUT, 1717.

Imperiale compossée de 50.
es de Grenadiers et 24. Regimens

SEIGNEUR LE PRINCE EUGENE DE
mane forte de 200000. Hommes.

cm.

Schleiffer Frigyes
építész
Szül: Sopron 1878
Oklevelet nyert 1900

Műegyetem 97. I

T. 5631.

ntzinek két tiszt van segitségére,
ek rontanak a várba szuronyt sze-

al Hentzi bei der Erstürmung von Ofen.

Neubau Hauptgasse No 241.
estung nicht geeignet ist,
~~seinen~~ seinen Heldentod fand.

8.4 : 25.5 cm.

9

Schleiffer Frigyes

építész

MDK

A Soproni Képzőművészeti Kör III. mükiállitása.
Mücsarnok 1900. 542.o.

MDK

Schleiffer Frigyes, 1900

A m. kir. József Müegyetemen oklevelet nyert épitészek névjegyzéke. Épitő Ipar- Épitő Müvészet 1931. jun. 1. 89.l.

Schleigll Ulrich

bécsi harangöntő

1723) 1724 és 1725 - ben harangokat készített a veszprémi székesegyháznak Esterházy püspök megbízásából.

1723 = Mária-harang 18 mázsa

1723 = Szent József harang. 10 mázsa.

1725 = Szentháromság alias szent Mihály harang Mária koronázásának képével. 95 mázsa.

1724 = Jézus-harang. 55 mázsa.

Ádám Iván: A veszprémi székesegyház. Veszprém 1912) 399. l. (II. rész.

az
őbb
i
udo-
edor
kunde"
az
tké-
a
an-
,mint
ek,
i,
lső
naké-
rro-
eznek,
ázná-

SCHLEIMER JÁNOS, fazekasmester

Sárvári fazekas közlése. Nagygeresden a legnagyobb bugyogakorsó űrtalma 5-6 liter volt. A legksebb méret egy ember egynapi használatára maslél-két liter. 117.old. 16.jegyz. 82 éves ember

NÓGRÁDI GÉZA: Viznyerés és vizhasznalat Nagygeresden 106.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 1968.1.szám. Szombathely

SCHLEIMER JÓZSEF, fazekasmester

Sárváron dolgozott. Fabián Gyula rajztanár megtanulta tőle a korongolást, Fabián felesége Biczó Ilona rajztanár pedig a figurális formaalkotást vállalta. - Műveikkel szerepeltek a ~~mxix~~ milánói világkiállításon is. 566.ol. 9.jegyz

KISS GYULA: Fábián Gyula 1884-1955 565.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, XIX.évf. 1965. 4.szám. --- Szombathely, 1965

SCHLEIMER JÓZSEF, fazekas

A sarvari Önkéntes Tüzoltó Egylet fennallasa 15.éves ju
bileuma .A vendégeket a Vadkert vendéglőben borral ki
naltak.Schleimer készitett 360 drb.kisalaku emlékkorsó
13.kép. Fekete repr, 482.old 1884-ben

NÓGRÁDI GÉZA: A Nádasdy Ferenc Múzeum tüzoltógyüj
teménye 469.old

SAVARIA, A Vas Megyei Múzeumok Értesitője, 5-6.
1971-72. Szombathely, 1975

SCHLEIMER JÓZSEF, fazekas-céhmester

A földárenda kiegyenlitése nemcsak pénzben, de termszet beni szolgáltatásban is történt. Erről 6 drb. utalvany tanuskodik 1867-68 és 70.-ben. Szele urad. gazdatiszt aláirásai. Schleimer címére. ℓ 348. old

BARDOSI JÁNOS-B. DORNER MÁRIA: Adatok a sárvári/és kőszegi fazekasok történetéhez 333. old

SAVARIA, A Vas megyei Múzeumok Értesitője 5-6. 1971-72. Szombathely, 1975

SCHLEIMER JOSEF, fazekasmester

Sárvárott a fazekas czéh czéh-zaszlót kivánt készittetni 1862-ben. Összköltsége 136 osztr. forint volt. A céh jövedelméből készült. Ezt jegyzőkönyvbe vették és kilencen alá is irtak. Többek között ő is. 361.old

BÁRDOSI JÁNOS-B. DORNER MÁRIA: Adatok a sárvári/és kőszegi fazekasság történetéhez 333.old

SAVARIA, A Vas Megyei Múzeumok Értesitője, 5-6. 1971.72. Szombathely, 1975

SCHLEINER JOZEF. fazekasmester

1847-ben a sárvári fazekasok szerződést kötöttek a sárvári Uradalmi Tisztséggel a földhordás tárgyában. A szerződést névszerint kilenc sárvári mesterxirásxre re vonatkozott. Így többek között úrea is. 346.old

fazekasra

BÁRDOSI JÁNOS-B.DORNER MÁRIA: Adatok a sárvári /és kőszegi fazekasság történetéhez 333.old

SAVARIA, A Vas Megyei Muzeumok Értesitője, 5-6. 1971-72. Szombathely, 1975

SCHLEIMER JÓZSEF, fazekas

Lásd: S.Lejmer József címszó alatt is. 348.old

BÁRDOSI JÁNOS-B.DORNER MÁRIA: Adaatok a sarvári/és kőszegi/fazekas céh történetéhez 333.old

SAVARIA, A Vas Megyei Múzeumok Értesitője. 5-6. 1971-72. Szombathely, 1975

LEOP. SCHLEINITZ, textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILIEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Stadt Pressburg.
Név:.-52. Herr Leop.Schleinitz
Felvétel ideje: 1774. 26. Sept.
Hová vették fel: Sommerein, / Somorja/. 155.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

LEOPOLD S C H L E I N I T Z , textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név: 466.- Herr LEOPOLD S C H L E I N I T Z
Felvétel ideje: 1845. 2. Juny.
Hová Vették fel: Sommerein, /Somorja/. 163.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A Textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

LEOP. S C H L E I N I T Z jun. textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:.- 312.- Herr Leop. S CH L E I N I T Z Jun.
Felvétel ideje: 1813. 20. 9br.
Hová vették fel: SOMEREIN, / Somorja/. 160.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve. 16. Győr, 1974

MATH. SCHLEINITZ, textilfestőmestr

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:.- 175.- Herr Math. Schleinitz
Felvétel ideje: 1799. 19. May.
Hová vették fel: Sommerein,/Somorja/. 157.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi Festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

Schleittner,/Leitner/ Szervác,szobrász

Sopronban dolgozott.Leányának keresztatyja lett Fragner/Frager/ Tamás soproni festő 1702-ben
65.old. 5.jegyz

Csatkai Endre: Adalékok a soproni barokk művészethez.I.rész 64.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XXII.évf.1968 Sopron

M. D. K.

SCHLEMENSOHN festő
(német)

1897-ben Nagybányán lartózkodott

Réti Bh. 1954. 324. l.

M. D. K

SCHLEMESOHN festő neves

Nagybányán a Hollósy-iskola növendéke, az első kiállításon 2 mesterkávoe szerepel (1897)

Réti István: A nagybányai művésztelep
Bp. 1954. 239., 305. l.

Jeremias Schkemel

augsburgi festő öriste meg a
XVI. sz-i magyar hintónekérnek,
ill. kocsinak a képét

Zolnay László: Ünnep és hétköznap a középkori
Budán Bp.1969.

157.o.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

SCHLEMER, Johann, pozsonyi kőművesegéd

J. SCH., Maurergesell, 1 éves leánya meghalt. (1820, II. kötet, 465 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

SCHLEMER, Stefan ács, ankalos

1675-ben dolgozott Borován a templomon
G.B. Rava építőmesterrel

Ars 1997/1-3. 236.

őház legfelső

eli kandalló, a

aszterekkel s

ervald czímer.

zint bal oldali

I. sz., pitykés

bben harang

ate pro nobis

1502. Másik

MDK.

Schlemmer András

Portré-müvének reprója/Gyermekrajz/

Északmagyarország 1965 juni.6.

Schlemm Dániel

ónöntő

1738. a nagyszebeni kültő tanácsba választóttak

Herblot

386-l

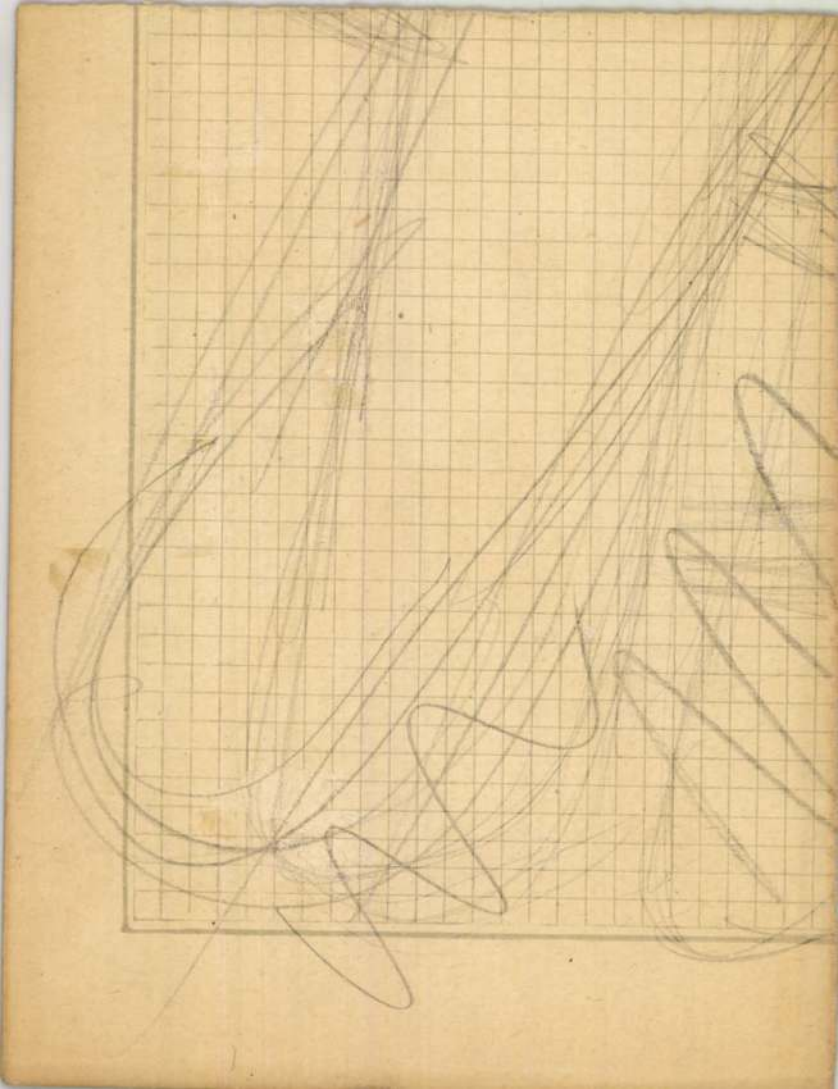

MDK

Schlemmer Anna, kerám.

Iparm. Isk. Évk. 1934-36.

44.1.

SCHLEMMER, Joseph einegfaits

Dunaszerdahely, vl. tpl. - einegablatzl
1892

HKk 79. 12.

iciózus, de véleményem
. Lényegében arról van te-
ani olyan szótárak össze-
mástól függetlenül hoztak
gaik rendszerint nagyon
ra az átkapcsoló és a köz-
sszefoglalóan forditónyel-
. Nem lenne tehát teljes
ról felvázolt kép, ha nem
lvek szerepével.

Oscar Schlemmer, német festő-grafikus-szobrászművész

„Fémtánc", (repr.)

Művészet, 1988. aug., a borító belső oldalán.

Oskar Schlemmer, német festő-grafikusművész (1888–1943).
Mezei Ottó: A Bauhaus mo. Kiállítás a Magyar Nemzeti Galériában

„Önarckép felemelt kézzel", akvarell, merített géppapír, 54 x 39.5 cm, 1931/32. (repr.)

Művészet, 1988. aug., 38-old.

Schlemmer Tamás

szerepelt a zalaegerszegi fotókiállításon.

Zalai Hírlap 1967. aug. 10.

SCHLEN, orgonajavitó

Az 1851-ben sarvaron felallitott ev.templomi orgonat, Melyet Dorner Gaspar Albert szombathelyi mester épitett 1853.aug.15én Schlen festette zöldre. 295.old. 30.jegyz

SZIGETI KILIAN: Dorner Gáspár Albert/1780-1858/szombathelyi orgonaépitőmester élete és munkássága 288.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 2.szám, Szombathely

Schlenker Alajos

Szobrászsegéd

4 el, 3 ipar.

Iparrajziskola 1888/89

5 f. l.

Cserépt öredék, őskori VIII. 185.

Schlepp József

Ujra felépítette a pesti Városháza
1753-ban lebontott tornyát.

Budapest története III. Bp. Akad. kiadó 1975

232. old.

Patak Jenő

Schlerch Ede festő/19.sz./müve a Müegylet kiállitásán.

Fővárosi Lapok 1864.I.VIII.9.757.old.

Patak Jenő

Táblakép.

Tájkép. Schlerch Ede müve a Müegylet kiállitsán.

Fővárosi Lapok 1864. I. VIII. 9. 757. old

M.D.K.

Schlesinger Antal, Morvaországi ácsmester

1752-ben Egerben dolgozik Geyer ácsmester segédjeként

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 332. old.
+ 395. t.

M. D. K.

FABIANUS de SCHLESIA mester résöntő
Löcse

1531-ben 3 db. egyenlő formáju 7-7
mársa suljú „Falkonet"-et öntött (tálo-
(~~[illegible]~~) ri ágyu.)

Demkó: Löcsének eröditése és védelmi
rendszere Löcse, 1884. 19. l.

Schlesinger

l.

LykaMagymúl300-50

197. l.

Schlesinger

l.

Lykanemzromantika
52. l.

r.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Schlesinger festő, XIX. sz. k.

Remény, 1851. márc. III. fűz.
133-136 o.

A pesti műkiállítás 1851.

Schlesinger

festő

Pesten az 1850-es évek-
ben a kiválóbb fes-
tők közé tartozok

Haeufler 1854

I. 152. l.

201. kép. *Krisztus a*

M.D.K.

Schlesinger, pipagyártó

Üzemében kb.60.embert foglalkoztatott. Sárkány bélapátfalvi apát földjé kérte kiaknázásra. 1854. 265.o.

Mihalik Sándor: Bakonybéli kőedénygyártási próbálkozások. 257.o.

Folia Archaeologica.1957.Bp.Bibliotheca Kiadó:Bp. 1957

SCHLESINGER András aranyozó

Csákvai, E. Zastéf

MÉrt. 1997/1-2. 25 80.

Bardoly Ilván
III. évf. Tanyatár
Tiszg.

: azt kiegészítő

és azt kiegészítő kézirattár

hiánya

ánya úgy mennyiségileg mint

Schlesinger Artur MDK

Házak a falunkban, rajz

Műcsarnok 1913-14. téli kiállítás

Schlesinger Artur

Mücsarnok epilez Bpest

1913–14. tel. kiáll 658.

Szatmári János, tanító III. 54.

Schlesinger Artúr

Hamis vajza repr.

Megfagyott Muzsikus

1914.

V.Wekerle-Sándor utca 17.I.1.

telefon: 251-68.

Schlesinger Béla

építész

Szül: Nagykikinda 1876

Oklevelet nyert 1898

Műegyetem 17. l.

T. 5632.

t loven látjuk I. Ferencz Józsefet,
rohamra adja ki a parancsot. Fel-

er der persönlichen Führung Sr.

schmer Neubau Stukgasse No 154.

.. 18.9 : 23.7 cm.

99
.

MDK

Schlesinger Béla, 1898

A m. kir. József Müegyetemen oklevelet nyert épitészek névjegyzéke. Épitő Ipar- Épitő Müvészet 1931. jun. 1. 89.l.

Schlesinger Dávid

szül. Óbesztercén (Frencsén
m.) 1845 dec. 31. izr.
Tanképesített polg. iskolai
rajztanító
1876/7-I. 6 ik éve
hogy a bpesti muntarajztanodát
mint vendéglátogató látó-
gálya. Kimaradt.

Schlesinger Dav

1871/72 – 1875/76

Ferképzőmfoiskávk

129 C.

Schlesinger Gábor

Kobrin

Léva, 1868-ban 18 éves

1871-ben Gundelfing.

László

Fleischer Béla 81 l.

BUDAPEST, 62. POSTAFIÓK 243.

Méltóságos
Nagyságos

NEMZETKÖZI MESSE BUD 1935.

dr Lentúványi Gizella *úrhölgynek*
úrnak

titkár

KÉSZPÉNZZEL BÉRMENTESÍTVE BUDAPEST 62 Hh 935 MÁR. 23

H

Londyn E8/C

MDK

Gundel-dij

Schlesinger Gábor, Léva

1871. 1. dij

Bécsi képzőm. akadémia magyar ösztönd. névsora
Fleischer Bécs,

1011

MDK

Schlesinger Gábor, Léva

1871. Gundel I. dij.

Bécsi Képzőm. Akad. magyar ösztöndijasainak névs.
Fleischer,Bécs. lol.l.

MDK

Schlesinger Félix

Gyermekek házinyulakkal, fa

Ernst Museum aukciói XV /1921/. 47.1.

MDK

Schlesinger F.

A nagymama sálja, of.

Mücs. kiáll. 1885. jan.

M.D.K.

Schlesinger F.

"A családi hinta" c. festményének repr.-ját hozza a lap.

Magyar Salon, Bp. 1895. julius hó, 23. kötet 720. lap

Schlesinger Heinrich W. (?)

II.Albrecht császár mellképe.21-23 cm.

II.Mátyás osztrák császár és magyar király mellképe. 21-22 cm./1850-es évek./

Mária Terézia királynő mellképe,26.5-38.5 cm. /1850-es évek./
Kun S.32.- 13,449.és 462.sz.

Wurzbach XXX. Kötet 91. l.

Mária Terézia Ernő, mellk., könyv, rajz. s metsz. Schlesinger, 50-es évek. —

26·5 × 38·5 cm. —

Rim S. (32.) 449.

Schlesinger

Schlesinger H.

II. Mátyás osztr. cs. és m. kir., mellk, köny,
rajz. Schlesinger H. az 50-es években
21x22, 31.5 x 48.5 mm. —

Kims S. (32.) 462. —

Schlesinger

II. Albrecht csánás, mellkép, könyvmat,
rajz. Schlesinger. 19. sz.
Képn. 21–23, lapn. 28–37 cm.

Kim S. Arckép – jeppék (32. 37. j.) · B.

Schlesinger, H.

Mátyás. 10238.

Derékig és szembe nézve. Karjait összefonva tartja. Prémes mentéjét bal vállára vetve hordja. Felirata a kép alatt három sorban:

MATHIAS
Bruder des Kaisers Rudolph II. geboren d. 24 Februar
1557; wurde Regent von Osterreich und König von
Ungarn 1608. König von Böhmen 1611, und römischer Kaiser
am 3. Juny 1612; starb d. 20 März 1619.

alól balra: H. Schlesinger gez. u. lith.
jobbra: Ged. b. Leykum Comp.
legalól balra: Herausgegeben von Gustav Simon.
jobbra: Wien bei A. Berka Co. in Comm:

Kny., mag. 22.2 cm.

Szn. 33-99.
120-99-8.

Ferdinand 10093

Térdig, kissé balra, koronázási diszben. Jobbkezével az asztalra támaszkodik, hol a magyar koronázási jelvények vannak és balját csipőjére támasztotta. A trón félrevont függönye a szabadba enged kilátást. Felirata a kép alatt két sorban:

FERDINAND I.
Kaiser von Oesterreich, König von Ungarn und Böhmen etc. etc.

alól balra: H. Schlesinger gez. u. lith.
s legalól középütt: Verlag u. Eigenthum von A. Berka Cie.

Szines kny., mér. a vk. 29.3 : 24.7 cm.

Szn. 124-99.
236-99-3.

II. Lipót.

Derékig, kissé jobbra fordul, katonai kabátja felett az aranygyapjas, a Mária Terézia és a szent István rend jelvényeivel és szalagjaival. Parókája egyszer fodritott és ingének mellfodra látszik. Felirata a kép alatt öt sorban:

LEOPOLD II.
Bruder des Kaisers Joseph des II; geboren den 5 May 1747; Erzherzog von Oesterreich, würde nach dem Tode seines Vaters, Kaisers Franz I. den 18 August 1765, Grossherzog von Toscana; übernahm die Regierung aller Erbreiche am 20 Febr. 1790; wurde gekrönt als römischer Kaiser, am 9 Octobr. und als König von Ungarn, am 15 Novemb. 1790, als König von Böhmen, am 6 Septbr 1791; starb den 1 März 1792.
alól balra: H. Schlesinger gez. u. lith.
jobbra: gedr. bei Johann Höfelich.
legalól balra: Herausgegeben v. Gustav Simon.
jobbra: Wien bei A. Berka & Co. in Comm.

Kny., magassága 21.5 cm.
Szn. 165-904
634-904-66

II. Albert.

Derékig, kissé jobbra fordul, de balra néz. Jobb kezének hüvelyk ujját kardkötőjébe akasztja és brokát köntöse fölött ékköves pántot meg nagyszemü lánczot visel. Felirata a kép alatt négy sorban:

ALBRECHT II.
Sohn des Herzogs Albrecht des Geduldigen von Oesterreich, und
Grossurenkel Kaisers Albrecht I; geboren
d. 20 September 1397; Herzog von Oesterreich, wurde König von
Ungarn und Böhmen 1437, und römischer
Kaiser am 18 März 1438; starb d. 27. October 1739.

alól balra: H. Schlesinger gez. u. lith.
jobbra: Ged. b. Leykum & Comp.
legalól balra: Herausgegeben von Gustav Simon.
jobbra: Wien bei A. Berka & Co in Comm.

Kny., magassága 22.6 cm.
Szn. 167-904
634-904-66

10932

I. Lipót.

Derékig, kissé jobbra fordul, hosszú göndör parókával, vértje felett palásttal és az aranygyapjas rend jelvényével. Felirata a kép alatt négy sorban:

LEOPOLD I.
Zweiter Sohn des Kaisers Ferdinand III; geboren den 9 Juny 1640; Erzherzog von Oesterreich, ge-
krönt als König von Ungarn am 27 Juny 1655, als König von Böhmen am 14 September 1656, und als
römischer Kaiser am 1 August 1658; starb d. 5 May 1705.
alól balra: H. Schlesinger gez. u. lith.
jobbra: ged. bei Leykum & Co.
legalól balra: Herausgegeben von Gustav Simon.
jobbra: Wien bei A. Berka & Co. in Comm.

Kny., magassága 22 cm.
Szn. 166-904
634-904-67

10926.

V. Károly.

Derékig, kissé balra fordul, vértje fölött az aranygyapjas rend jelvényével és kendővel. Bal kezét csipőjére támasztotta. A háttérben balról griffes sisak köti le figyelmünket. Felirata a kép alatt négy sorban:

CARL V.
Sohn des Königs Philipp von Castilien, und Enkel Kaisers
Maximilian I., geboren d. 24. Februar 1500,
Erzherzog von Oesterreich, wurde König von Spanien 1516,
und römischer Kaiser 1519. Legte 1556 die Kaiserkrone nieder, starb d. 21. September 1558.

alól balra: H. Schlesinger gez. u. lith.
jobbra: Ged. b. Leykum & Comp.
legalól balra: Herausgegeben von Gustav Simon.
jobbra: Wien, bei A. Berka & Co. in Comm.

Kny., magassága 23 cm.
Szn. 160-904
634-904-61

10923

IV. Ferdinand.

Derékig, kissé balra fordul, jobb kezét csipőjére támasztja. Lehajtott széles gallérja alatt az aranygyapjas rend jelvényét szalagon viseli, oldalán kard lóg, vállravetett köpenyege galléros. Felirata a kép alatt négy sorban:

FERDINAND IV.
Sohn des Kaisers Ferdinand III; geboren d.8.September 1633;
Erzherzog zu Oesterreich, gekrönt als
König von Böhmen am 5. August 1646, als König von Ungarn
am 16 Juny 1647, und als römischer König
am 18 Juny 1653; starb d.9.July 1654.

alól balra: H. Schlesinger gez. u. lith.
jobbra: Ged. bei Leykum & Comp.
legalól balra: Herausgegeben von Gustav Simon
jobbra: Wien bei A.Berka & Co. in Comm.

Kny., magassága: 21.2 cm.
Szn. 157-904
634-904-58

10925

III. Ferdinand.

Derékig, kissé balra fordul, jobb kezét hátra tette, baljában pedig keztyüt tart. Ingének lehajtott széles gallérja alatt az aranygyapjas rend jelvényét nyaklánczon viseli, mig köntöse felett jobb vállától bal csipője felé széles pánt halad. Felirata a kép alatt négy sorban:

FERDINAND III.
Sohn des Kaisers Ferdinand II;geboren d.13 July 1608;Erzherzog von Oesterreich; wurde König
von Ungarn 1625, König von Böhmen 1627, und römischer Kaiser am 15 Februar 1637; starb d.2.
April 1657.
alól balra: H. Schlesinger gez. u. lith.
jobbra: Ged. bei Leykum & Co.
legalól balra: Herausgegeben von Gustav Simon.
jobbra: Wien bei A. Berka & Co. in Comm.

Kny, magassága22 cm.
Szn.159-904
634-904-60

10929

Mátyás.

Derékig, balra fordul, de kissé jobbra néz, vállra vetett prémes mentével. Kezeit karba tette és baljában forgós kalpagot tart. Felirata a kép alatt három sorban:

MATHIAS
Bruder des Kaisers Rudolph II; geboren d. 24 Februar 1557;
wurde Regent von Oesterreich und König von
Ungarn 1608, König von Böhmen 1611, und römischer Kaiser
am 3 Juny 1612; starb d. 20 März 1619.

alól balra: H. Schlesinger gez. u. lith.
jobbra: Ged. b. Leykum. & Comp
legalól balra: Herausgegeben von Gustav Simon
jobbra: Wien bei A. Berka & Co. in Comm.

Kny., magassága 22.2 cm.
Szn. 163-904
634-904-64

10924

I. Ferdinand.

Derékon alul, kissé balra néz, magyar koronázási diszben, jobbjában a jogarral, baljában pedig a kettős keresztü ország-almával. A háttérben balról a magyar korona mögött a római császári korona tünik fel. Felirata a kép alatt négy sorban:

FERDINAND I.
Bruder des Kaisers Carl V, geboren d. 10 März 1503, Infant von Spanien, übernahm die Landesregierung als Erzherzog von Oesterreich 1521, wurde König von Ungarn u. Böhmen 1527, und römischer Kaiser 1556, starb d. 25 July 1564.

alól balra: H. Schlesinger gez. u. lith.
jobbra: Ged. b. Leykum & Comp.
legalól balra: Herausgegeben von Gustav Simon
jobbra: Wien, bei A. Berka & Co in Comm.

Kny., magassága 22.2 cm.
Szn. 158-904
634-904-59

10934

II. Rudolf.

Derékon alól, kissé balra fordul, vértje felett hermelines palásttal. Ingének csipkézett kerek gallérja réteges, és bal kezével a szalagon lógó aranygyapjas rendnek jelvényét fogja. Felirata a kép alatt három sorban:

RUDOLPH II.
Sohn des Kaisers Maximilian II; geboren d. 18 July 1552; Erzherzog von Oesterreich, wurde König von Ungarn 1572, König von Böhmen 1575, und römischer Kaiser am 12 October 1576; starb d. 20 Januar 1612.

alól balra: H. Schlesinger gez. u. lith.
jobbra: Ged. bei Leykum & Co.
legalól balra: Herausgegeben von Gustav Simon.
jobbra: Wien bei A. Berka & Co. in Comm.

Kny., magassága 21.7 cm.

Szn. 168-904
634-904-69

Schlesinger Henrik

je van Wurzbach nak

XXX K. 91. l.

összevetendő az én adatain-
mal, mert Wurzbach
Schlesingere bár szinten
Párisban élt, de az 50 es
években virágzott.

Schlesinger Henri

1881. Paris. (Magyar ??)

(180) Kettős tamadás.
Olaff. 3000 frank.

Őszi kiállítás 1881. I és II
sorozat

Schlesinger H.

1882. Paris

(201) Correggio, mit Gemeinfestes Oloff. 4000 frank.

Ötzi Eiäleitás 1882. I/ c. II vor

Schlesinger Henri

festő

1890. Budapest.

(65) A Kis vereklő. olajf. 2000 frank.

(153) A Kis testvérek. olajf. magánt.

(421) Női arckép. Pastell. magánt.

Téli Kiállítás 1890.

H. Schlesinger

gez. u. lith.

Leopold I. s. Bor
nemet Vövey.

pentiplies

H. Schlesinger

Ferdinand I. / Kaiser von Oesterreich, König von Ungarn und Böhmen etc. etc.
(mit nagyar Eiraf, Heft Istvan palastjával
Szerett Eorajz-
folio.
H. Schlesinger gez. u. lith.

H. Schlesinger

Ferdinand III és
3 sor szöveg nélkül.
Kozmat folio.
H. Schlesinger Gez.
u. lith
Herausgegeben von
Gustav Simon.
Ugyanez szignálatlanul is.

Ferdinand IV.
Egyébként mint a fentebbi
szignálatlanul is.

H. Schlesinger

Ferdinand I (mit neuem) magyar Eirich 3 sor (Höveg-gel.)

Kozmat folio.

H. Schlesinger Gez. u. lith.

Herausgegeben von Gustav Simon.

Schlesinger H

festo

Károlyi Lajos gróf
arcképet vinzaddtak
Csongrád vm-nek.

Perálltörtképes

627. l.

Schlesinger Henri MDK

A kis vezeklő, olf.

Mücsarnok 189o. téli kiáll.

Schlesinger Henri MDK

A kis testvérek, olf.

Mücsarnok 189o. téli kiáll.

Kassa

Ötvös Kristóf Schlesinger

1559-1566

Arch.Közl.1899. XXI. 172

Schlesinger Henrik

festő

l.

Perálltörtképes

390, 463,
421. l.

Schlesinger Henrik

festo

Perálltörtkepes

390, 421, 463. l.

VÁC. /Pest vm./ Püspöki székesegy

Canevale Izidor bécsi é
szerint épült 1760-1777 közö
záló stilusban. A főhomlokza
vizszintesen végződő torony
tük van a

a Vizszintesen lerzát homlok
vizszintes lezárásu két toron

SCHLESINGER IZRAEL, iparos

1899.évben Miskolcon a megyei bizottmági tagok névjegyzékében szerpel. Az előbbeniekhez képest feltű nő az iparosok számának növekedése. Szek egyike volt ő is. 344.old ,Sorszam. 57.Listaszam. 178. Miskolc. Adója 375.70 Frt.

DOBROSSY ISTVÁN: Kereskedelmi kapcsolatok és hitelviszonyok Miskolcon a 19.sz.végén 335.old

A Herman Ottó Múz.Évkönyve, XIII-XIV. Miskolc, 1975

Schlesinger Izsó (Izsák)

1877/8. I. I. vakosztály
vul. 1859 marc. 28. (Szegeden) Izr.
Atyja Salamon vucs Szege-
den. Erettségit tett a szegedi
áll. főreáliskolában.
1877/8. II. I. vakosztály
1878/9. I. II. vakosztály
1878/9. II. " "
1879/80. I. III. " "
1879/80. II. III. " "

Mercur - szobor bronzból, római

VI.130.

Schlesinger József

zsidó

Juvellier

1822. Pest.

Vojd. 231. l.

~~Bécs X. 11.~~

Schlesinger József

Ernesti Pest

1822 k.

Horváth Szentpéteri

256 l.

Schlesinger Károly

szül. Budapesten 1858 dec. 18. Hét gimn. Rajztanár akar lenni. Ifr. 1876/7. I. előkészületi osztály a bpesti munkarajztanodában.

Mus. Kgl. Est. VI. 294.

Schlesinger Károly

1876/77. I.

Ferképzőintézeti könyvtár

129/1.

közötti időből néhány jelentekeny munkája: a velencei Chiesa della Pietà mennyezetfreskója, A hit diadala, továbbá A királyok imádása (1753, Mün-

Schlesinger József

1822 körül említve.

Művei:
Nem ismertek.

Irodalom:
Horváth H.: 252. p.

Pest. Ar.

Pest-Buda 1977

AZ ÖREG GULYÁS.

Irta Eötvös Károly.

Van egy képem a Képzőművészeti Társulat téli kiállításán. Ott van valahol a tizenkettedik teremben. Nem is én festettem, nem is engem ábrázol, meg se vettem, mégis az én képem.

Van egy ifjú, hajadon úrnő, a ki még kis lány, de már nagy művésznő. Ismerik nevét, a kik ismerik a mai magyar képzőművészetet.* Istenadta lángelmével, sors- és születésadta független vagyonnal a szinek költészetének engedi át ábrándozó szellemét. Fölséges játék serdülő lányok részére.

Ez a művésznő valahol valamikor megpillantotta az én gömbölyű tarfejemet. S jó műtárgyat talált benne. S le is festette volna nagy kedvvel és türelemmel, ha én tudtam volna «ülni» nagy kedvvel és türelemmel. De kárpótolta magát. Fogott Törtelen egy öreg gulyást, beédesgette műtermébe, megtanította «ülni» s lefestette én helyettem. És az én számomra. Ez az én képem. Azt gondolta a művésznő: mindegy az. Öreg gulyás: öreg politikus. Mindegyik nyájat őriz. Pedig mégse mindegy. Mert az öreg gulyás nyája szót fogad, még ha bogárzik is. Másként van az az öreg politikusnál.

Ott gubbaszt az öreg gulyás aranyos rámában a falon. Napsütötte fekete-barna arczán egygyel sincs több redő, mint a mennyi egy öreg gulyást megillet. Szemeiben még eleven tűz villog, vastag bajusza még ki van fenve keményen. Kalapját már nem vágja félre, de arczát még gondosan borotválja s öreg korára még fogaiból is megtakarított annyit, a mennyi a pörkölthöz szükséges.

— Hány éves kend, öreg gulyás?

— Találja el kegyelmed.

— Hatvan.

— Az is voltam valamikor.

— Hetven.

— Az is voltam már régen.

— Nyolczvan.

— Tavaly nyáron találkoztam vele künt a legelőn.

Tehát nyolczvanegy éves az öreg gulyás. Szép kor, szép idő, kivált ha még keményen pödrött bajusz is jár vele.

Mosolyog az öreg. Mosolyában jólelkűség s egyuttal egy kis ravaszság leskelődik ránk. Bámulom a művészt, mikor az arcz szinein és vonalain elém tud állítani egy egész lelket, egy egész jellemet a maga ezer indulatával.

A hősnek, az elkeseredettnek, a dühöngőnek, a kaczagónak, az irigynek, a lelkesülőnek, a haldoklónak, a részegnek; a nagy indulatok emberének csak egy arcza van. Az arczvonások szövetének egyetlen változata elénk állítja azt a jellemet a művész szineinek segélyével. De mit csinál a művész ott, a hol mindennapi egyszerű lelket egymásnak ellenmondó határozott indulatokkal kell egy arcz keretében elénk állítania?

Az öreg gulyás arczán ravaszság van. Tehát lelkében is ravaszság van. Nyolczvan éves életének egész jellemében ott kell lenni a ravaszságnak. Ha ott nem volna: hol vette volna a művész?

Nem az a ravaszság, melyet Csemegi a büntető törvénybe beiktatott. Mely az előtte állót, a vele beszélőt e gondolattal üdvözli: Mid van, a mit elcsaljak tőled? Az öreg gulyás ravaszsága némán szól, de igy szól: Hátha nem is oly derék legény kegyelmed, a milyennek első pillanatra látszik? Hátha én nem hiszek el mindjárt mindent, a mit kegyelmed állít? Hátha én jól megnézem azt, a mit meg akarok látni? Hátha én nem azt látom, a mit nézek s nem azt nézem, a mit látok? Hátha nekem nem lesz jó a fapénz? Hátha én nem tartom addig a zsákot, mig meg nem nézem, mi van felöntve a garatra? — Ne félj, meg nem csallak, de ne is bizd el magad, hogy engemet megcsalsz.

Íme az öreg gulyás ravaszsága.

Harczban a születéssel, harczban az élettel, a nyomorúsággal, a betegséggel, harczban az asszony és gyerek éhes gyomrával és meztelen testével, harczban nyolczvan éves korral s öregség sulyával: bizony a vén gulyás régen elpusztult volna ravaszság nélkül. Nagy erő és nagy erény van az ő ravaszságában.

Mert a ravaszság csunya dolog, ha valakit megejteni készül, de szép dolog, ha megvédi azt, a mit a sors és a rossz emberek el akarnak ragadozni. Okosság és kötelesség ilyenkor a neve.

S volt erre a vén gulyásnak alkalma a hosszú életen keresztül.

Íme most vertek ki eléje egy nyolczhetes borjút. Nem legel az istenadta. Csak áll, csak feltartja a fejét, csak elbődül egyszer-másszor, csak néz arrafelé, a hova a legrövidebb úton visszakívánkozik. Anyja tejéhez, melyet most vettek el tőle; kisebb testvérjeihez, kikkel összeszokott; az udvarbeli csatangoláshoz és a szérüskertbeli legelőhöz, mely jobban megfelelt ízlésének. Az öreg gulyás az első pillanatra észre veszi, hogy a borjú megugrani készül. Vagy hazafut, s ő kap ki miatta, vagy elbódorog, s ő ad számot róla. Minő körmönfont ravaszsággal kell a borjú szándékát megelőzni s bojtárt, ebet úgy állítani, hogy mire a borjú érett megfontolás után elkezdené a futást: akkorra útját állják mindenfelől. Mert ha egyszer már megindul: paripa se vágtat jobban, mint ő kelme.

Pedig hát ez csak egy rugott borjú volna, a ki az ő elméjét próbára teszi. Hát még a czeglédi, abonyi, nagy-kőrösi vásárban mennyi okos emberrel kell megtilódnia, mig szűrét, kalapját, dolmányát, csizmáját, minden gönczét beszerzi, tehénkéjét eladja, újat vesz helyette, borját rávallja a mészárosra vagy a pesti zsidóra s asszonynak, gyereknek, lánynak minden vásári dolgát eligazitja?

Asszony! Hejh, az asszony régen ott porlad már a törteli temetőben. Sirhalmát is elegyengette már az idő, fejfája is régen elkorhadt, de az öreg gulyás azért odatalálna még éjszaka is. Nagyon jól emlékszik még örökös nyugvóhelyére, pedig bizony ritkán látja. Virágot se hord oda, a pázsitot se öntözgeti, mindenszentek napján lámpát se gyujt az örök alvó fejéhez, de öreg szive még nem korhadt el egészen s benne még mindig nyílik a halványuló emlékezetnek szerény kis kakukfű virága. Ezt a virágot nagyon szerette a boldogult s ez nyílik a sirhalma körül is. Tudja jól, mert ha mikor vásárra megy: ott vezet el az út a temető mellett s ha egyszer nem, másszor csak betekint a temetőbe. Dolga ugyan nincs ott, de mégis csak betekint, mintha nógatná valaki.

— Hát aztán jó asszony volt-e az istenben boldogult?

— Minden vasárnap tisztát adott, gyereknek, házi jószágnak gondját viselte, szomszédolni nem volt a kenyere, az ebédet meg pontosan kihozta s mig fiatalok voltunk, el is időzött nálam egy-két óráig mindennap. Most is élne szegény, ha a Berkiné komaasszony virrasztásánál át nem fázott volna. Kolerás idő is járt, ágynak esett, nem is kelt föl többé. Azóta is eszembe jutott egyszer-másszor, hogy az abonyi orvosnak mégis meg kellett volna mutatni, de olyan gyorsan elgyalázta a betegség, hogy nem lehetett kocsira tenni. Igy volt biz az! Nyugodjék békével!

— De kegyelmed más menyecskét is meg-megnézett hamis szemmel.

Az öreg gulyás komoly képet mutat erre a hiába való beszédre. Nem is felel rá semmit. Az asszony halála után soha se jutott ilyesmi eszébe. A mi pedig valamikor volt, az meg már nagyon régen volt. Még bojtár-gyerek korában volt, mikor a kocséri Jenei Viczát megkedvelte. Szemre való lány volt, csak hogy nagyon pajkos lány volt. Nem ijedt meg a csintalanságtól, maga is csintalan jó kedvű volt. El is vette volna, ha isten úgy rendelte volna. De egyszer az abonyi vásáron két forintos sali-kendőt vásárolt. Idres-bodros széle csak úgy röpködött a karcsú derekán. Nyolcz forint volt a bojtárnak esztendei bére: mit csináljon ő sali-kendős lánynyal? Beszéltek is utóbb a szép Viczáról Kara-Jenőbe, a hova feleségül vitték. De az öreg gulyás azóta se látta, nem volt arra járója se neki, se a gulyának.

Pedig hát akkor még volt a gulyának elég mezeje.

Törteltől Abony alá lehetett hajtani. De ez még semmi. A Gerje folyásán három egész nap lehetett terelgetni a gulyát arra napnyugat felé. Hire se volt a tilosnak. A nagy-kőrösiek pedig

AZ ÖREG GULYÁS. — Schlésinger Magda festménye a Képzőművészeti Társulat téli kiállításán.

* Schlésinger Magda a bájos, ifjú művésznő, Schlésinger Samu törteli birtokos s vendéglátó és művészetkedvelő derék magyar gazda leánya. E. K.

SCHLÉSINGER MAGDA.

a város alól Tetétlenig engedhették a juhot, ökröt, csikót legelni. Nem olyan világ volt akkor, mint most. Most a tinó, ha bogárzik se futhatja ki magát. Sánczba, garádba, tilosba ütközik azonnal. Nem is hiszem, hogy nem én vagyok ezen a vidéken az utolsó gulyás. Hiszen csak lesz még marha ezután is, de gulyás már nem lesz többé én utánam.

— Hát ehhez a föstött képhez mit szól kelmed?

— Nem tudom mire vélni ezt a dolgot. A mi jókisasszonyunk aligha csúffá nem akart engem tenni. Pedig akár a képre nézek, akár a tükörbe nézek, mindegy az. Azt mondta, üljek le előtte, majd ő engem lefröst. Gondoltam magamban engem ugyan nem. De szépen is beszélt, rám is parancsolt, egy-egy pohár bor is járta: no hát Isten neki. Valami kenőcsöket addig kevergetett ide-oda, míg utóbb magamat láttam a táblán. El nem tudtam gondolni, miért tölti az idejét ilyen hiábavalósággal. Hiszen a kertben sétálhatna, kávét is ihatnék ezalatt. Csak azt röstellem, hogy a kopott kalapomban föstött le. Pedig van énnekem jobb kalapom is.

— De kiállítják ám kegyelmed képét Budapesten az urak előtt!

— Hallom. De hiszen én meg nem nézem. Még rám találna ismerni valaki!

SZÁSZ DOMOKOS HALÁLA ÉS TEMETÉSE.

Az erdélyi református egyházkerület nagynevű püspökének, Szász Domokosnak váratlanúl bekövetkezett halála mély megdöbbenést okozott s igaz részvétet keltett az országban mindenfelé, de természetesen legközvetlenebb fájdalommal fogadta a gyászhírt maga a kerület s Kolozsvár városa, melynek társadalmában nagy szerepet vitt és nagy szeretetnek örvendett az elhunyt főpásztor.

Mihelyt a halál hire január 8-án, vasárnap délután elterjedt a városban, csakhamar megjelentek a fekete lobogók a templomok homlokán s a középületek ormain. Az egyházkerület igazgató-tanácsa rögtönzött ülésben kimondta, hogy az elhunyt püspököt az egyház halottjának tekinti, s eltemetéséről maga gondoskodik.

A gyászoló családnál rendkívül sokan fejezték ki részvétüket; meleg hangú táviratot intézett az özvegyhez Bánffy miniszterelnök, kinek anyja, özv. báró Bánffy Dánielné, a kolozsvári előkelő társadalom köztiszteletben álló matrónája, bizalmas levélben sietett részvétét kifejezni. Wlassics, báró Fejérváry, Darányi, Erdély miniszterek, a Tisza-család tagjai, Szilágyi Dezső s még számosan az ország közéletének kitünőségei közül adták jelét részvétünknek, a kolozsvári egyháztanács, a theologiai akadémia, a református kollégium, a városi tanács, az Erdélyi Muzeum-Egylet, a Mária Valéria-árvaház s még számos más testület küldöttség által koszorút helyezvén a ravatalra, fajdalmát fejezte ki a jelen levő családnak, melynek nevében Szász Károly püspök s az elhunyt fia válaszoltak. Gróf Majláth Gusztáv, az erdélyi római katholikusok püspöke táviratilag utasította Biró Béla kolozsvári plébánost, hogy részvétét tolmácsolja Szász Domokos özvegyénél, s jelenjen meg helyette a temetésen is.

A temetés folyó hó 11-ikén délelőtt ment végbe. A theologia nagytermében volt fölállítva a díszes ravatal, melyen száznál több koszorútól elborítva nyugodott a fekete érczkoporsó.

A közönség zsufolásig megtöltötte a termet; a család és a kiterjedt rokonság tagjain, valamint a személyes jó barátok seregén kívül megjelentek a kerület száznegyvenöt egyházának képviselői, espereseikkel, Bartók György, egyházkerületi főjegyző vezetése alatt; ott volt a theologiai fakultás tanári kara, Kiss Áron tiszántúli református és Ferencz József unitárius püspök, valamint a többi ref. egyházkerületek képviselői, Biró Béla kolozsvári apátplebános, a kolozsvári ág. hitv. ev. és az izraelita egyházközség küldöttei, továbbá a kolozsmegyei tisztviselők, élükön Béldi Ákos gróf főispánnal és Lázár István gróf alispánnal, a városi tisztviselők Szvacsina Géza polgármester vezetésével, Fekete Gábor táblai elnök, Szentkereszty Zsigmond báró, törvényszéki elnök, Terner Adolf az egyetem rektora, Sándor József képviselő, az E. M. K. E. alelnöke, míg a katonaságot Palkovics József tábornok képviselte.

Elsőnek *Antal* Gábor dunántúli ref. püspök lépett a szószékre, s ékes bibliai nyelven megható imát mondott. Alig maradt szem szárazon, szív megindulás nélkül, mikor az érczes hangú püspök szép gondolatokban bővelkedő imáját a következő szavakkal zárta be:

«Oh atyánk, vigasztalj meg mindnyájunkat, a kik szivünkben megkeseredtünk, hogy leesett a mi fejünk koronája és e gyászpélda által taníts meg mindnyájunkat, hogy bölcsen számláljuk a mi napjainkat. Kötelességét híven teljesített testvérünk testének adj csöndes nyugodalmat a földben, lelkiismeretes fáradozásainak adj bő gyümölcsözést az egyház és haza közügyeiben, elköltözött nemes lelkét pedig fogadd magadnál az égben, ama biztató helybenhagyásoddal: *Jól vagyon, jó és hü szolgám, kevésen voltál hiv, többre bizlak ezután, menj be a te Uradnak örömébe.*»

Az imádság után *Kenessey* Béla theologiai igazgató mondott úgy tartalmilag, mint formailag szép beszédet.

«Nemes szív tört meg itt s dicső ész bomla össze itten, — kezdé meghatott hangon Kenessey. — Hatalmas kézből esett ki a vezéri pálcza; erőteljes vállakról hullott alá a profétai palást; hang, mint sok vizek zúgásának hangja, némult el ez ajkakon, és nagyot s kicsinyt egyaránt áttekintő szemek zárultak le örökre. Egyházkerületünknek vasoszlopa és érczbástyája dőlt le, megrázó bizonyságúl, hogy az Úr még az ő szolgáinak sem adott változhatatlan erősséget.»

Majd a püspök halálának oly váratlanul jöttét rajzolva, így folytatá:

«Egy régi, mély értelmü héber rege szerint a hirtelen halálnál az Úr csókja érinti az illetőt, s az a lélek, mely Istennel rokon, a csókra abban a pillanatban beolvad az Isten lelkébe, hisz' hozzá, utána vágyott a porhüvelyben mindenkor.

Kivánatos vég, szép halál Isten csókjától halni meg és vigasztaló is Istennel lenni, vele élni és nem látni több halált, se gyarló érdekhajszát, meddő küzdelmet, keserves könyhullatást, «a hivatlanok paczkázásait s mind a rugást, melylyel méltatlanok bántalmazzák a türő érdemet»; hanem csak látni az Istennek és a mi Urunk a Jézus Krisztusnak dicsőségét, látni nem tükör és homályos beszéd által, hanem szemtől-szembe, rajtunk az Istennek pecsétje, ajkunkon pedig a zsolozsma: «Nagyok és csodálatosak a te dolgaid, oh, Uram, mindenható Isten; igazságosak és tökéletesek a te utaid, oh, szenteknek királya! (Jel. 1, 3.)»

A beszéd további folyamán mesteri képet rajzolt a szónok az lehunyt hatalmas egyéniségéről s főpásztori munkájáról.

«... Az ő mindennapi zaklatása: minden egyház gondja volt ... Tervet tervre sző. Egyik pillanatban az épitendő templomok tervrajzaival foglalkozik, azok költségvetéseit vizsgálja; a másban már ezeknek a fedezeti alapjait számítgatja, hogy a mialatt az egyes tételeket adja össze, ismét újabb alkotások projectumait vázolja elméjében. Még fel sem szentelte az egyik templomot, már más háromnégynek rakja le alapkövét, még az utolsó zsindely rajta sincs a theologia épületén, már a szeretetház építési terveit dolgoztatja s hirdetteti a munkálatokra a pályázatot. Alig csinálja meg szegény egyházak és lelkészek részére az állandóbb természetű tőke-segélyezések ügyét az egyetemes konventen, már a lelkészek özvegyei és árvái számára létesítendő egyetemes gyámintézetre készíti el a számításokat és sürgeti az intézet életbeléptetését».

A beszéd befejező részében pedig a következő megható szavakban bocsátotta a szónok utolsó utjára a koporsót:

«Most már pihenhetsz, nagy halottunk, mindennapi zaklatásaidtól s rábízhatod az itéletet arra, a ki igazán itél.

Elbocsátunk örök nyughelyedre e legnagyobb alkotásod falai közül, a melyet mauzoleummá tettek tetemeid. S a midőn egyházkerületünk és annak igazgató-tanácsa nevében búcsút veszünk tőled, az utolsó Istenhozzádot rebegjük utánad, nagy alakodat kegyelettel helyezzük be egyházunk negyedfélszázados történetének pantheonjába, magad írván fel arra soha el nem múló betükkel nevedet ....»

A beszéd végeztével kocsira tették a koporsót, s megindult — hatalmas áradatként — az impozáns gyászmenet, melyben, végig a városon, úgyszólván az egész lakosság ott volt. A temetőben a város által felajánlott dísz-sírhelynél még egyszer megállította a koporsót a kegyelet, s *Molnár* Albert theologiai tanár magas szárnyalású beszédben búcsúztatta el a halottat. Minden hallgató lelkét megindítá, de egyúttal vigasztalólag felemelte a szónok, mikor beszéde végén rámutatott az elhúnyt egyházi alkotásaira, melyekben a nagy püspök lelke, szelleme él:

«... Ott amaz intézet — mondá Molnár, a theologiai fakultást értve — melyet ő a jövendő lelkipásztorok képzésére alkotott. Fölnézünk ez intézetre. Megjelenik lelkünk előtt Szász Domokos püspök alakja, s mi elragadtatással szólunk: Ez — Ő! Amott az új templom, melyben zsoltár hangzik, melyből ima száll az égre. Ez új templom, — ez: Ő! Mellette az árvaház, melynek rendeltetése, hogy az otthontalan árvák benne otthont találjanak. Ah, ez a szent ház, ez: Ő! Szerte megyünk ez országrészben. Ott a völgyekben, ott hegyeink között egy fényes alak megy előttünk. Ez: Ő! Félszáz új templom tornya mutat ég felé. Ez: Ő! Ez: Ő! Ez mind: Ő! Lelkünk előtt megnyílik az ég. Ott Isten trónja körül az Atyának jobbján a Jézus Krisztus ... Ott az apostolok, reformátorok, ott a megdicsőültek fényes serege. Ott a seregben egy most oda fölszállt alak ... Egy glóriás alak ... Ez: Ő! ...

... A koporsót lebocsátották a sírba, szivetrázóan megkoppantak fedelén az első göröngyök, — s a gyászoló közönség mélyen meghatva, néma csöndben oszladozni kezdett ... —r—

A PETŐFI-TÁRSASÁG NAGYGYÜLÉSE.

Január 6-ikán, mint a Petőfi születésnapjára következő legközelebbi ünnepen tartotta nagygyülését a Petőfi-társaság az akadémia dísztermében, mely egészen megtelt hallgatósággal.

A gyülést *Bartók* Lajos alelnök nyitotta meg, ki sajnálattal jelentette, hogy Jókait betegsége akadályozta megjelenésében. *Szana* Tamás a titkári jelentésben megemlékszik a mult évi márczius 15-diki ünnepről. Az ünnep méltó befejezése volt a Petőfi-albumnak, e fényes diszműnek megjelenése. A társaság Petőfi-ereklyéi is szaporodtak. A társaság vagyona gyarapodott a Hazai első takarékpénztár 500, Bulyovszky Lilla 200 és Hegedüs Sándor 100 frtos alapítványával. Megemlékezvén az elhunyt tagokról, Abonyi Lajosról és Margitay Dezsőről, az újonnan választott tagokat üdvözölte.

Bartha Miklós az új tagok közül már székfoglaló felolvasást is tartott a nagygyülésen.

A jeles publiczista «Nemzeti irány» czímen olvasott föl. Nagy hévvel buzdít ebben, hogy az irodalom a nemzeti irányt művelje, a szépirodalom csak magyar legyen. A nemzeti egyéniség gerincze a hazaföld s annak minden hagyománya. Az idegen hatások csak annyiban értékesek, a mennyiben, a szervezet földolgozhatja. Dalaink bizonyítnak a mellett, hogy a költészetnek termékenyebb talaja nincs a mi földünknél. De ha minden dalunkat elsöpörné egy nem képzelhető vihar — és együtt a népköltéssel megsemmisülne egész irodalmunk s a drága romhalomból nem maradna fönn egyéb, mint annak a világzseninek a kötete, kinek nevéből nemesi czímert alkotott magának ez a Társaság: akkor is, miként Cuvier egy gerinczcsigolyából az őslényt, e kötetből meg lehetne konstruálni a magyar nemzet egyéniségét, fajbeli előkelőségét, százados szenvedéseit, költői hajlamait, szellemi képességeit és nemes szokásait. Miért? Mivel e nagy költő gondolatai, vágyai, keservei, szenvedelmei és tehetségei tökéletes összhangban voltak a nemzeti lélekkel. Legyen ő a mintánk versben és prózában, ha hivek akarunk lenni e Társaság nemesi czímeréhez!

Hosszas éljenzés és taps követte a fölolvasást.

Zichy Géza gróf «Lámpaláz» czímen humoros visszaemlékezéseket olvasott föl. A közönség sokat nevetett e kalandokon, különösen tetszett az intendáns-korából elmondott emlékezése, mely sok találó észrevételt rejtett a mai viszonyokról.

Ábrányi Emil «A vándor» költeménye következett. A hatásos részekben bővelkedő költeményt nagy tetszéssel fogadták.

Bársony István «Költemény prózában» czímen rajzot olvasott föl. A szines művészi kép, melyet Bársony a közönség elé festett, szintén tetszett.

Bartók Lajos «Szirmay Tamás, Szirmay Jób» czímen költői elbeszélést olvasott föl. Szirmay Tamás és vele két fia Tamás és Jób, kiszabadítja Rákóczit égő, labancztól körülfogott táborából. Karaffa boszút forral ezért Szirmay ellen, elfogatja és mint protestánst máglyára vitetné, de a kuruczok közrefogják és kivágják a városból. A vén farkas ettől fogva folyton marakodik Karaffával, majd Heiszlerrel, Bástával. A költemény befejező része így hangzik:

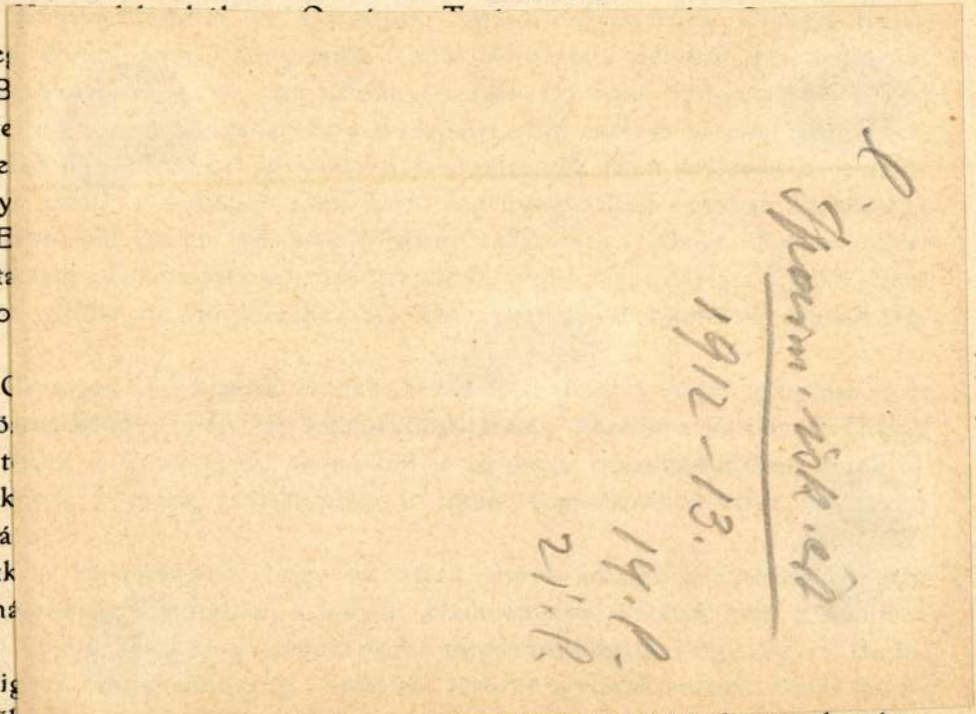

közel körzetében katonai kórházak vannak, a leg-

A KULTÚRA MUNKÁSAI A HARCZT

BORZALMASAN dúló háború a Főfelügyelőség és az Orsz. Tan
és könyvtárainak tisztviselői s alkalmazottai sorából is többe
harcztérre a magyar haza és szabadság védelmére.

Fájdalommal jelentjük, hogy hadbavonult munkatársaink sorából
halált haltak:

BÁRDOS ERNŐ, városi tanácsos, a Váczi Múzeumegyesület vála
aki mint népfelkelő-hadnagy esett el;

LÁNG GYULA, miskolczi kir. kath. főgimn. tanár, a Borsod-M
művelődési és Múzeumegyesület közművelődési osztályának könyvtáros
kir. 12. gyalogezred zászlósa; elesett 1914 november hó 27-én a homo

LÉTAY BALÁZS, az Erdélyi Múzeum osztályarchaeológusa,
gyüjtemények őre, kinek tudását és hasznos szolgálatait vidéki múze

áját mutatom be a
:othatunk magunk
szített edénytöred
Fontosnak tart
gre egy olyan vá

évről-évre eszközölt ásatások szerint való bemutatásával az

csiszolt, átfúrt kőbalta felét (53. kép 4. sz.) leltem ebben a rétegben, mely utóbbi hossza 9·4 cm. Leltem továbbá egy tűzkőszilánk töredéket is.

Sokkal többet leltem csontban. Eltekintve egy pár vágott, fürészelt agancstö déktől, képen is bemutatok mint nyers, vágási nyomokat mutató anyagot, két ho szabb (54. kép 1., 2. sz.) és három kisebb (54. kép 5., 8. sz.) agancsrészletet. Ny anyag az a két árszerű csontdarab is, melyet ugyanez ábránk 3. és 4. sz. k szemléltet. Rajtuk jól látszik, hogy árat akartak belőlük készíteni. Az ugyanezen 6. sz. már kész szerszám, egy kéthegyű ár, milyennel már korábbi csoportokba találkoztunk.

Rézből vagy czinszegény bronzból csak két erősen oxydált, valamikor talán ékszerhez vagy szerszámhoz tartozó rögöcskét hozott fel-

Ötvös Kristóf Schlesinger

1559 – 1566.

Egy, a nagyszebeni ötvöscéh elöljárói által 1559-jan. 11. én kiállitott bizonyítvány tanusága szerint, ötvös Kristóf néhai Schlesinger Mihály „Bogatz" község polgárának fia volt. E község vagy a kiskükülló-megyei Bogács, vagy pedig a Kolozsmegyei Bogács lösség. A bizonyítvány, mely ötvös Kristófot már mint kassai „inhabitator"-t emliti, igazolja, hogy ötvös Kristóf Blaaz Antal szebeni ötvös mesterinél tanulta ki mesterségét. Polgárjogot 1561. ben szerez. Neje Weissflisser Zsófia Nem ilt valami jó viszonyok között, adósságert gyakran kérnek sea tilalmat s 1563. ban sogora is fenyegeti elzáratással nemi adósság miatt. A mivel-tetésre adott erüstöt is vinzatartja, segy ilyen alkalomból kénytelen szöllöjét zálogba vetni, hogy kikerüljön a bajból. A smalom utcában tára és szöllöje volt. 1566-ban Kristóf tilalmat tesz Kewessy Lucas javaira.

Mihalik József. Kassavárós ötvösségének története. Bpest. 1900. 172. l.

Spányik Kornél

festő.

Szamossy László

festő.

1430. KÉT DISZTÁL, porcellán, p
schüsseln, Porzellan, am Ran

1431. NAGY VÁZA, kemény cserép,
Figuren. Japan, XIX. Jh.

1432. NAGY FÖDELES KANNA, sá
Deckelkanne, Messing, darauf

1433. BOTGOMB, ezüst, rajta csava
darauf Tierfiguren getrieben. F

1434. CSIBUK, puszpánkfa, gyöngyl
holz, mit Perlmuttereinlage un

1435. KARPEREC, öntött bronz, don
Afrika.

1436. NAGY DISZTÁL, cloisonné, v
XIX. sz. — Grosse Prunkschü

1437. NAGY DISZTÁL, cloisonné, ró
Prunkenschüssel, Cloisonné, au

1438. KÉT KANDELÁBER, öntött
sárkányos oszlop tartja a göm
Email champlevé. Japanisch.

XVIII. Jh.

al és jelvényekkel. Kina. — Zwei Teller, Porzellan,

a. — Teller, Porzellan. China.

alatban, szines üveggyöngyökkel. Perzsa, XVII. sz.
efasst mit Glasperlen. Persisch, XVII. Jh.

ros és gyöngyös disszel. Afrika. — Armband, Bronze.

n maratott arabeszkdisz két madárral. Perzsa. —
n und Vogel. Persisch.

hüvelyén domboru jelenetek. Japán. XIX. sz. —
szenen. Japan, XIX. Jh.

yermekekkel. Kina. — Grosser Kakemono, darauf

, XVIII. sz. — Sitzender Priester. Bronzeguss.

koponya. Kina, XVIII. sz. — Sitzender Mönch,

Schlesinger Magda

"Tanulmányfő" c. művét beutatja a lap.
Repr.

Otthon, Bp. 1898. 6. sz. füzet.
927. lap

Schlesinger Magda

Mücsarnok Budapest.

1897/98. téli tárlat.

1898/99. téli tárlat.

Kelta erüstpeir N. 167

Schlesinger Magda

Festoni

arcylepie, repr.

Vastys 1899.

46 l.

London. Schlesinger M.

Pesti Hirlap. 1879. nov. 27. 4.

alma Tadema „Egy kérdés" c.

művét....

Schlésinger Magda MDK

Apám arcképe, olf.

Az öreg gulyás, olf.

Mücsarnok 1898/99. téli kiáll.

Schlesinger Magda, MDK

Terike, olf.

Műcsarnok 1897. téli kiáll.

Schlésinger Magda

Illusztráció Eötvös Károly az „Öreg gulyás" c. írásához. A Képzőművészeti Társulat Téli kiállításán levő festménye után, a Vasárnapi Ujság jan. 15-i számában.
(említve)

Pesknegyei Hírlap 1899 h. szám, 9. kap

M.D.K.

Schlesinger Magda

"Tanulmányfő" c. festményét bemutatja a lap, melyet a müvész a "Diák Otthon" javára ajánlott fel.
Repr.

Magyar Salon, Bp. 1898 május hó
319. lap 29. kötet.

Schlesinger Moritz

15 éves, Hil. Pest

1838. Bécsi akadémia

Nyitray

Szobamennyezet részletei agyagból

római VI. 273

– márványból VI. 273

Schlesinger Moriz

festő

szül. Pesten 1824 ben 1838 ben
Becsbe ment a kép szemmvesztés akadémiára. További életéről mint sem tud Wurzbach.

Wurzbach. Biogr. Lex. Wien
1875. XXX k. 91. l.

Schlesinger Moric
* 1824

Ltäb. II. 53, 57.
IV. 152

A XVII

1262. *Rákóczi Józse*

Mellig látható, balra
döke és bajusza szőke, s
Öltözete : turbán ékköve
ruha paszománt gombhá
fölül : »*Rákóczy*«.

Fa, méretei 13 : 11·4 cm.
— Az 1909 október 8-iki (1
(2042–909), az 1909 deczen
deczember 21-iki (2118–909
hagyománya 1899 julius 27-
23-án. — Bejelentetett 1910

Schlesinger Mór

Schlesinger Mór, izr., festő, Pestről, 1838—40 az antik rajz és a tört. festészeti osztály hallgatója volt.

Fleischer Béla 82.l

Schäffer Béla, festő, Pestről, 18 éves korában, 1832—33 az antik rajzosztálynak, 1841—42 a tört. festészeti [illegible] hallgatója volt.

MDK

Schleich Vilmos

Majolika szobrocska és csempe, repr.

Léda, terr.,repr.

Magyar Iparmüvészet 1913. 29.1.

MDK

Schleich V. tanár

Iparművészeti Isk. Évk. 1911-12. tábla

MDK

Schleich Vilmos keramikus

Bálint L: Az Iparmüvészeti Társ. kettős kiáll.
Magyar Iparmüvészet. 1913. 18 l.

Schleich Vilmos

Hobrászmíves

a diszítő Hobrászati nakon-
tályon a Kerámia szakokta-
tója.

Éimisk 1912-13

21. l.

SCHLEICH VILMOS, iparművész keramikus

Schleich Vilmos az Iparművészeti Iskolán oly kitüng szobrászokat nevelt, mint Ligeti Miklóst, Kallós Ede Pásztor Jánost. Ők alapitották a Hódmezővásárhelyi kerámia üzemet, bár kerámikusok ka soha em váltak. Szakértelem nélkül nem sok eredmény volt. A szobrászat törvényeit követtük, nem a keramiáét-mondta Gádor István. 16.old

KOCZOGH AKOS: Gador István 16.old

Múzsák, Múzeumi Magazin, 1971. 3.sz. Bp.

Schleich Vilmos

szobrászmüvész, a diszitő szobrászati osztályon a kerámia szakoktatója

Értimisk ~~1910/11.~~

1911/12. 17. l

Pécsi múzeum III. 180

Schleich Vilmos

1910–14. a keramika
műveretője.

Éimisk 1930. 78. l.

KDK

Schleich Vilmos, tanár

kerámiai szakon a műhelygyakorlat az ő vezetése mellett folyt.

Az Iparművészeti Iskola Értesítője. 1911-12.
Jelentés az 1911-12-iki iskolai évről. 9-12.l.

MDK

Schleich Vilmos

Szemelvények az iparművészeti iskola munkáiból.
Magyar Iparművészet 1912. 6. sz. 21o.l.

MDK

Schleich Vilmos

Czakó Elemér: Az O.M.kir. Iparművészeti Iskola évk. 1913/14. /Bpest 1914/.

MDK

Schleich Vilmos, szobrászmüvész

mint uj szakerö vett részt a mühelyoktatásnál; kerámiai szakoktató és müvezetö.

Iparmüvészeti Iskola Értesitöje. 1911-12.
Jelentés az 1911-12-iki iskolai évről .9-17.l.

SCHLEICH VILMOS, szobrasz, iparművész

Ozakó Elemér, az Iparművészeti Iskola második igazgatója Pécsből hivta meg Schleicher Vilmost az 1912-ben megnyiló kerámia osztaly élére. 16.old

KOCZOGH ÁKOS: Gádor István 16.old

Művészek, Múzeumi Magazin, 1971. 3.sz. Bp.

Schleich Vilmos

1. Szent György
2. Óra,

Majolika

Repr.

Magyar Iparmüvészet

1913. 256 l.

Az iparmüvészeti iskola

agyagipari mühelyé-

ben készültek. A 2-es

szám igen gyönge,

az 1 szám sem sokkal kutomb-

MDK

Schlesinger Paula

Elismerő-oklevelet kapott a párisi világkiallitáson. /Alkalmi diszitések és kárpitosmunkák oszt./

Cikk: Kitüntetések a párisi világkiallitason.

Magyar Iparművészet 1900. 356.l.

M.D.K.

Schlesinger Sándor lakberendező és kárpitos

Dr. Hőnig Adolf orvos várószobáját tervezte és készitette.
Fényképfelv.

Szinházi Élet. Bp. 1929. május 19-25. XIX. évf. 21. sz. 107. lap.

Schlesinger Ödön

aranyumves

Bp. VII Király u. 23.

Nemfévk 1941

194. l.

3876. Hend

Sz. Mechelnben 1669-be

Szobrászműterem.

Az ábrázolt műterem kö
nak »A szabin nők elrablás
melyen hárman dolgoznak. K
ül, egy a bakon térdel és e
fordultan és hátratett kezek
a művet szemléli. Balról a fö
szerszám hever és a gyerr
szobrász rajzolja a szélről l
ról, a hol fedeles urna köti
ül a piros terítővel letaka

kezében lévő levelet, a mel
bekötött pénzes zacskó heve
szabadba nyerünk kilátást,
asszony alakja bontakozik k
függöny tűnik szemünkbe. J
zatának párkánya alatt: »H.

Vászon, méretei 81·4 : 6
tett Pick A.-tól 800 K-án (1
május 16-án (850–909). — Az
márczius 11-iki 11526–910 s

Kifüggesztésére vonatkoz
1910 : Cab. J. 646 c). *Hendri*

Vit. 1909

Schlesinger Carolde

1904/6

Ferképzomfoisk`vk

129/-

nagy becsülésre. Legkorábbi biztos munkája (1737) és egyik főalkotása a Villa Valmarana (Vicenza mellett) freskói, Homeros, Vergilius, Tasso és Ariosto munkáiból vett jelenetekkel. Ezzel egyidejűek (1739) a Gesuati (Velence) mennyezetképei: Szt. Domonkos rózsafüzért osztogat a népnek, valamint az oltárkép: Mária felhőglóriában, Szt. Róza a dominikánus apácákkal. 1743—44-ből való a Scalzi (Velence) már szabadabb stílusban festett menynyezete: a loretói szent házat angyalok viszik és Szt. Terézia megdicsőülése. (A háborúban egy bomba e remek művet úgyszólván teljesen megsemmisítette, legújabban sikerült pontosan rekonstruálni, míg az eredeti töredékei az akadémiába kerültek.) 1745 körül a Palazzo Labia (Velence) nagyszerű profán tárgyú, ajtók és ablakok közé ékelt freskókat festi: Kleopátra lakomája és hajóraszállása. Ehhez csatlakoznak az udinei érseki palota freskói: Salamon ítélete. 1747. a S. Maria del Rosario (Velence) freskói és oltárképe Szt. Domonkos életéből.

Művészetének eme középkorából való több olajképe: a még Piazzetta hatását mutató Szt. család (1732, Velence, S. Marco-sekrestye), a patétikus Szt. Ágota martíriuma (1735, Berlin), a talán Veronese képe után készült ifjúkori Fürdés után (Berlin), a színpompás Mária Szt. Józseffel, Terézzel, Domonkossal, Fernandóval, Ambrussal és Ferenccel (1739, Budapest, Szépműv. Múz.). az éterikus világos színekben tartott Sienai Szt. Katalin (1746, Bécs, Kunsthist. Mus.), a mozgalmas keresztvitel (1749, Velence, S. Alvise).

1750—53-ba esik würzburgi tartózkodása, ahol az érseki palota gyönyörű rokokó-épületét díszítette freskóival. A lépcsőházban az Olympost és a négy világrészt ábrázoló mennyezetképei — minden építészeti keretet mellőzve — tisztán a felhők között játszódnak le, nemkülönben többé-kevésbbé a Barba-

Schlesinger Zsigmond

Viselet. T. 1986.

Női ruha.

A diszes teremben ábrázolt két hölgynek egyike belépőt visel. A háttérben virágcsokor és félrevont függöny látszik. Felirata:

BUDAPESTI DIVATSZEMLE
kiadja BERGER JÓZSEF.
2-dik Szám.
Rajz. és nyomt. Langer Edénél, Pesten 1864.

alól jobbra: Sigm. Schlesinger Lithogr.

Kny., mér. 20.2: 18.6 cm.

Viselet. T.1987.

Női ruha.

Az estélyi ruhában ábrazolt és egymással szemben álló két hölgy egyike prémes felöltőt is visel. A háttérben csokor, kép és félrevont függöny látható. Felirata:

BUDAPESTI DIVATSZEMLE.
kiadja BERGER JÓZSEF
3-dik Sám.
Rajz és nyomt. Langer Edénél, Pesten 1864.

alól jobbra: Sigm. Schlesinger Lith.

Kny., mér. 21.5: 20.8 cm.

A francia köztársaság most megalakult „nemzeti egység kormánya", melynek tagjai mind ismert nagy nevek. (Első sor, balról jobbra: Marin, — Tardieu, — Doumergue, miniszterelnök — Herriot, — Barthou, — Marquet, — Flandin, — Sarraut. — Második sor, balról jobbra: Germain, — Martin, — Laval, — Queuille, — Piétri, — Pétain, — Chéron, — Aimé Berthod, — Denain, — Bertrand, — Rivollet, — Lamoureux)

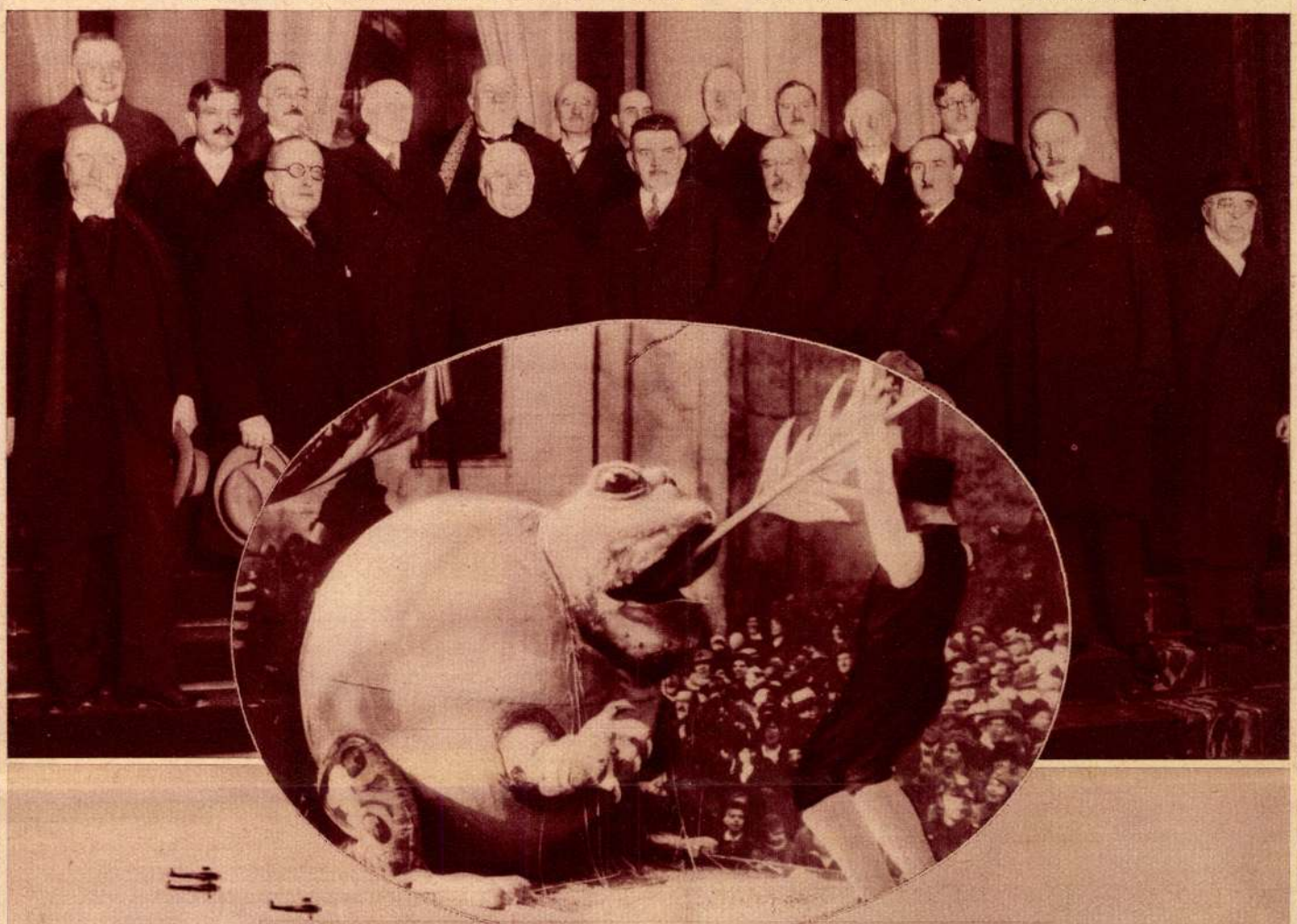

Eredeti bajor humorral jelképezték a „nácí"-rágalmazó külföldi sajtó elhallgattatását a münchení farsangi felvonuláson

Miamiban, az amerikai pénzarisztokrácia fürdővárosában bemutatták a „jövő háborúját", repülőgépek bombatámadását a város egy régebbi kiürített negyedén, melyet a „darazsak" negyedóra alatt elpusztítottak

Nagymagyarország Nagykanizsán felállitandó irredentaszobor-pályaműve — Schless Tibor építőművész alkotása — mely az első dijat nyerte el és a kiviteli megbizást kapta. — Az emlékműben kifejezésre juttatott gondolatmenet vázlata a következő: A talapzatot képező lépcsősor jelképezi azt a munkát, fáradságot, mellyel őseink e hazát felépitették. A lépcsők közé beiktatott és a négy világtáj felé néző massziv kőtömb jelzi azokat a sulyos véráldozatokat, melyek őseink ezen építőművét kisérték. Az égbetörő felépitmény a centrális gondolat kifejezője, melynek lábát a megmaradt vármegyék cimerei alkotják és ezekre fog ujból felépülni Nagymagyarország, melynek alszakitott vármegyéit az egyelőre üres cimerpajzsok szimbolizálják. A magasan elhelyezett négy allegórikus figura az elszakitott végek fájdalmát és reménységét jelképezi. Az egész gondolatot a Magyar Hiszekegy koszoruzza és fonja egybe és ezt a szent hitet koronázza Nagymagyarország élő jelképe, a Szentkorona.

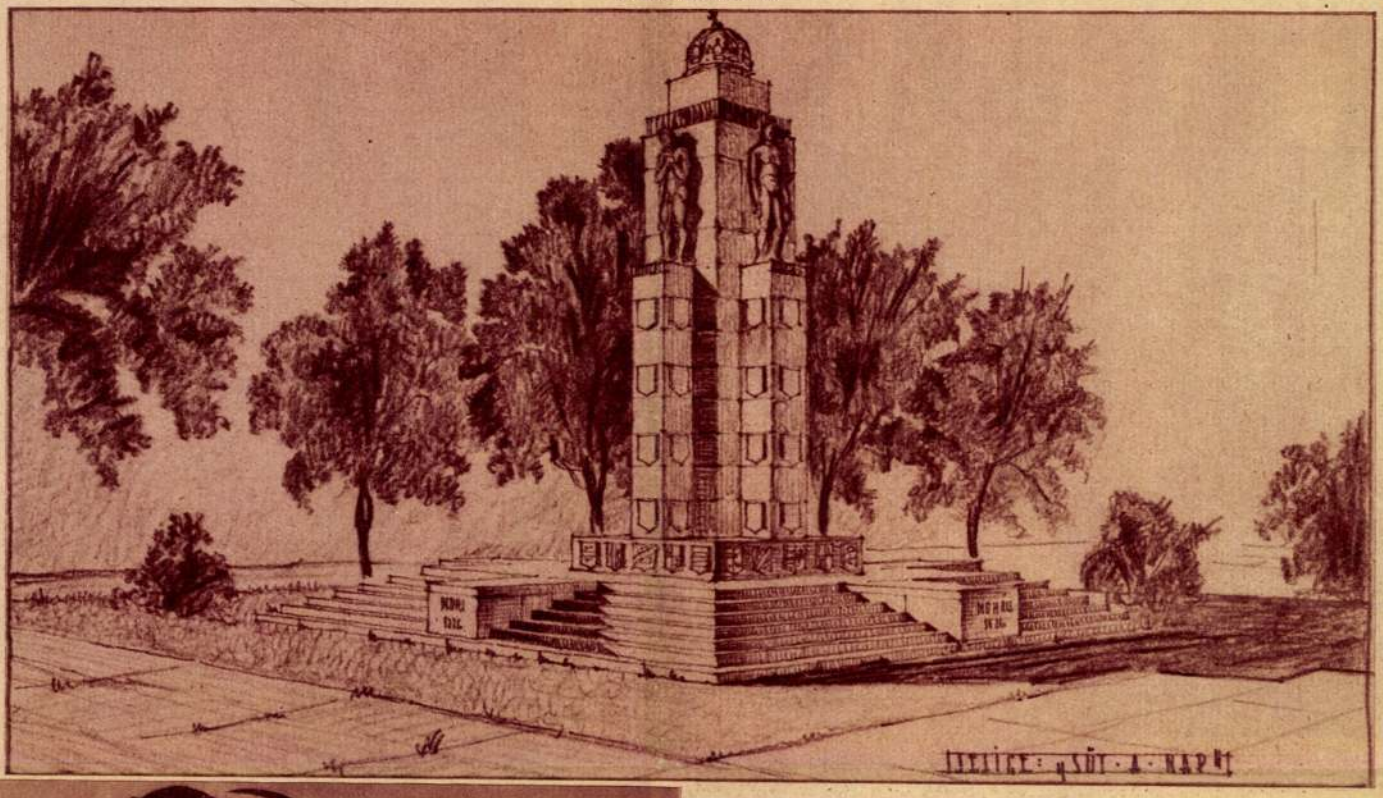

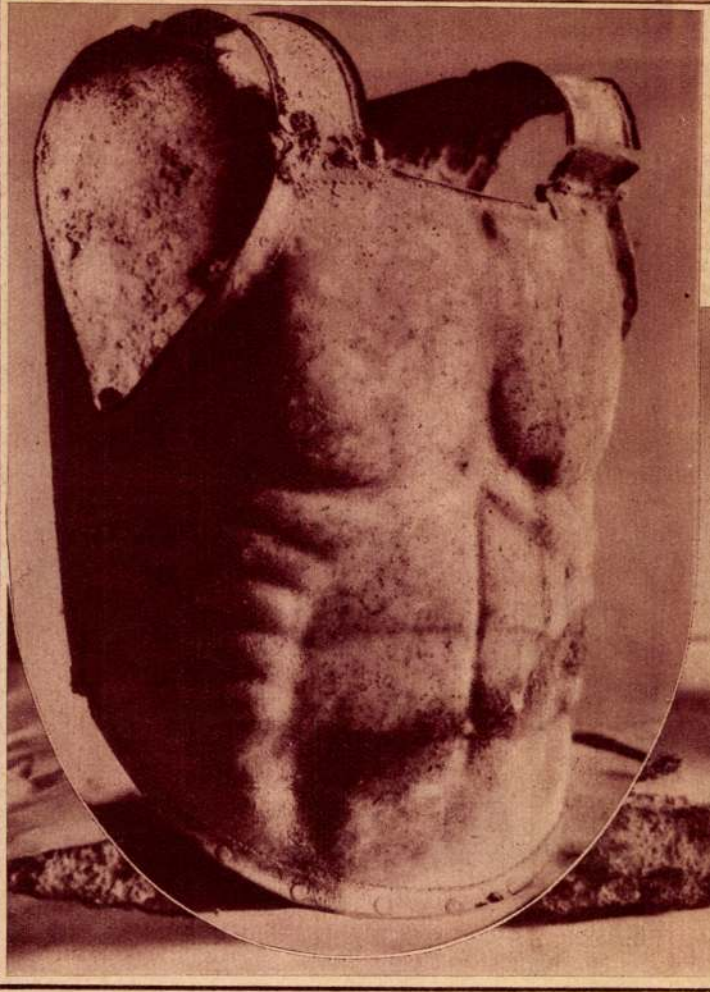

Rómától 40 kilométernyire, Lanuvio vidékén, archeológiai szempontból rendkivül nagyjelentőségü leletre bukkantak. Földmüvesek szántás közben régi sirt forditottak ki, melyben ősrégi harcos teljes felszerelése volt aránylag nagyon jól konzervált állapotban. A felszerelés darabjai: vért, sisak, tőr és kard, Moretti professzor (a római nemzeti muzeum igazgatója) megállapitása szerint Krisztus születése előtt az V-ik századból valók.

Schlett Ignác, nézesfehérvári épitőmester M.D.K.

tervei és kivitelezése szerint iszola épül Marton-vásáron 55.731 K. költséggel.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1905. XXVI. évf.

jul. 5. szám 7. old

Schlett Ignác

székesfehérvári épitő-
mester 1902. végzte
a sárrabai rk. templom
helyreállitási munká-
latait

Vall. és Közokt. minis.
69.914/1902. T.

5000. 13. 3. Sch.

SCHLICHTER LAJOS
építész

Győr
Karmelita templ.
TKM 622

3. old.

F. H. Ch. Schletter.

ÖTVÖS

1804. a pesti ötvös czéh
egyik czéh-ártse.

Mihalik J. A pesti ötvösök
czéh pecsétje. Arch. Ert.
1898. 785

Teeflasche, Porzellan, viereckig, hint

618. FLAKON, porcellán, rokokó palack
Porzellan, in Form einer Rokokoflas

619. KVANIN, szines porcellán, oroszláno
einen Löwen sitzend. China.

620. KINAI FÉRFI ÉS NŐ, szines porce
bige Porzellangruppe. China, XIX.

621. KÉT FÓ KUTYA, szines porcellán

622. PORCELLÁNKÉP, Jupiter és Juno
Herr 1821. Fekete fakeretben. Bé
Putto. Nach Anton Lenz, von Clau

623. MÉLY TÁL, porcellán, öblös alak
Tiefe Schüssel, Porzellan, bauchig, a
Herend.

624. FÖDELES EDÉNY, porcellán, kinai
Gefäss, Porzellan, mit chinesischem

625. NAGY DISZTÁL, porcellán, közepé
schüssel, im Mittel Blumenvase mi

626. NAGY DISZTÁL, porcellán, rajta
Prunkschüssel, Porzellan, darauf ja

ɛmmel, szines virágokkal. Herend, 1905. — Teller, Por-
Blumenmalerei. Herend, 1905.

án, zöld alap, arany peremdisszel, testén elől fiastyuk.
ntertasse, Porzellan, grüner Fond mit goldenem Rand-
Küchlein. Wien, 1822.

ıy indadisszel. Elbogen, 1830. — Schale mit Untertasse,
ı, 1830.

kagylós peremdisszel. Bécs, 1830. — Schale mit Unter-
and Volutendekor. Wien, 1830.

élyos, lila alapon kinai modoru szines virággal és mada-
le mit Untertasse, Porzellan, vierpassig, auf lila Fond
sen, XIX. Jh.

szines porcellán. Bécs, 1853. — Gefäss in Form einer
Vien, 1853.

nai modoru, fekete és vörös alapu lakkdiszitéssel. Testén
gy jelenet és virágdisz váltakozik. Hollandia, XVIII. sz.
nit schwarz-roter chinesischer Lackmalerei. Holländisch,
Illusztr. XXX. tábl.

kék virágos diszitéssel. Kina, XVIII. sz. — Runde Zier-
Blumenmalerei. China, XVIII. Jh.

H. D. K.

SCHLETTER Ferenc arany- és ezüstműves

Pesti mester XIX. sz.

Csihalik Sándor: Szentpéteri F. ... Bp. 1954. 137. l.

II.

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848 276 l.

Név: Schletter Ferencz

Foglalkozás: dróga kőművész

Szárm. hely: Pest

Hitfelekezet: R.k. Csal. állapot: nőtlen

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1842. v. 23

A polgárjogért fizetett összeg forintban: 6.

SCHLETTER Ferenc ötvös

MÉrt 1999. 121.

Wie zu erwarten, erhob Hegel heftigen Widerspruch dagegen, daß die Erhabenheit «das bloß Subjektive des Gemüts» ausdrücke. Das Absolute, das er objektivieren wollte, ließ sich in seinen Augen nicht in die Sphäre der Gefühle herüberziehen, ohne daß der absolute Geist seine Autonomie verlor. Damit begründete Hegel eine andere Denktradition, die das Absolute in der Kunst dem Zugriff des Betrachters entzog. Der Konflikt zwischen Ideal und Erscheinung mußte vom Werk selber gelöst werden, statt sich zwischen Werk und Betrachter zu ereignen. Als Hegel formulierte, daß es «der Gehalt ist, der in der Kunst entscheidet», erteilte er dem romantischen Verständnis einer stofflos absoluten Kunst eine klare Absage. So bereitete es ihm auch keine Mühe, die «Kunst der Erhabenheit» auf die frühe Stufe einer mystischen Kunst zu stellen, die das klassische Ideal einer Versöhnung von Idee und Gestalt noch nicht erreicht hatte.

War absolute Kunst bei den Romantikern eine trunkene *Vision* des Subjekts gewesen, so wurde sie in der hegelianischen Tradition der Moderne zur strengen oder idealen *Form*, die ihre Wahrheit in Werken offenbarte, aber sich in jedem beliebigen Werk anwenden ließ: der Inhalt war hier Form oder objektive Gestalt geworden, ein absolutes Maß also, das sich in der Praxis bewährte. Eine andere Denktradition der Moderne bestand darin, absolute Kunst nur mehr als eine reine Idee zuzulassen, die in Werken nicht mehr in Erscheinung treten konnte. Das Absolute ist auch hier nicht Empfindung, aber bleibt als abstrakte Idee undar-

Schletter Ferenc itj

otvoš

l. Árv. Csarn. 103. anke. Eal.

1405

Schletter Ferenc

ötvös

1828 Pest, Belváros

Kapmagyarornötvösök 44 l.

Olasz mester

1433. *Jupiter.*

Mellig látható, szembe
szakállt hord. Köntöse fölül

Dombormű, méretei 95 :
Vétetett 1896 G. Massarótól 8
Elszámoltatott 1898 május 22
jóváhagyta az 1901 augusztu
(464–901).

III 3

Pl.
Vet. 1896.

Schletter Ferenc

Otvös

1864. Pest.

V Bp 36 l.

~~Bekterczebańyai muzeum~~

~~VIII 229~~

Schletter Ferenc

~~[illegible]~~ aranyinvés

1803. Pesten

Adr. 1803. 153. l.

Bronzlemez, népvándorlákori

~~III. 110.~~

Schletter Ferenc

ötvös

1822. Pest -

Vajd 176. l

~~Brigetio VI. 209, 210.~~

Schletter Ferenc, ifj.

aranyműves Pest.

1842-ben mester

1860-as évek végén

meghalt.

Horváth Szentpéteri

256. C.

Schletter (Schledrer) Ferenc

aranymüves Pest

1799. mester

1839 ig követhető

Horvath Szentpéteri

256 l.

Schletter Ferenc ifj

otv.

Kőmagyötvj. 548 sz

Schletter Ferenc Kerenthély

öhv.

Kőmagyötvi 499. r.

Schletter Xavér Ferenc Keresztély Pest. Ar.

Szül.: Bécs. 1798. november 25-én kapta fel remekét. 1799. január 13-án remekelt és mesterré lett. 1799. április 5-én pesti polgár. 1805. december 22-től alcéhmester és jelzőmester. 1808. december 15-től jelzőmester. 1809. december 22-től főcéhmester. 1822-ben üzlete a Grünbaumgasse 376. sz., 1834-ben az Innerestadt 496. sz. 1834-ig említik. *Inasa:* 1802. VII. 11. Taller János 7 évre; 1803. XII. 18. Preussner József 6 évre; 1808. II. Steinbach Antal 5 évre.

Pest - Buda 1977

Művei:

FXCS 311 ③ **184** Karperec, zománcos, arany
1936-ban a szepesszombati Winckhler Ernőné tulajdonában. Lappang

---

③ **184** Pecsétgyűrű, arany
Bp. Tört. M.

Irodalom:
Bp. Tört. M. Haubt-Protocol 1799. I. 13—1809. XII. 22.; Illyefalvy—Pallós; Horváth H.: I. 250. p.; Kapossy; Kőszeghy; Adressbuch 1815., 1827.; Wegweiser 1822., 1834.; A. B.: 22a., 25. p.; Dombi; Földes.

remekrajzát. Műhelye: 1828. Belváros; 1839. Hatvanergasse; 1843. Rombachergasse. 1865-ig említve. *Inasa:* 1821. VI. 24. Blettl Mihály 5 évre.

Művei:

 312	 130	Levita kanna 1824 Óbudai Zsidó M.
	 133	Úti só- és paprikatartó 1827 Bp. Tört. M.

Horváth H.: 252. p.

Id. Schletter (Schledrer) Ferenc Pest. Ar.

1799. I. 12. mester. 1799. IV. 5. polgáriogot kap. 1830-ig említve: *Inasa:* 1806

Ifj. Schletter Ferenc Pest. Ar.

Szül.: Pest, 1810. id. Schletter Ferenc fia. 1824. IX. 5-től inas 5 évig IV. 1-től számítva, Thiel Károlynál. 1842. I. 6. mester. 1852-ben műhelye Dorotheengasse 5. Az 1860-as években még említve. *Inasa:* 1845. XI. 2. Bellerovits József.

Művei:

SCHLETTER
310

168

Késbakok
1860
Egykor műkereskedelemben

Irodalom:
BFL IX/14. Meisterbuch 1842. I. 6.; Horváth H.: 252. p.; Wegweiser 1852.; Kőszeghy; A. B.: 46. p.

Pest-Buda 1977

Id. Schletter (Schledrer) Ferenc

Pest. Ar.

1799. I. 13. mester. 1799. IV. 5. polgárjogot kap. 1839-ig említve: *Inasa:* 1806. X. 8. Schnackbauer József 6 évre; 1809. III. 12. Subaky István 5 évre; 1839. IX. 29. Andrejkovits János.

Művei:
Nem ismertek.

Irodalom:
BFL IX/14. Meisterbuch 1799. I. 13.; Horváth H.: 252. p.; A. B.: 24a., 25., 45a. p.

Pest-Buda 1977

499		**FXCS Franciscus Xaverius Christianus Schletter,** M 1799, MC 1807, e. — 1822. (Aranyműves. — *Goldschmied.)*
	Nr. 444 +470	Zománcos arany karperec. — *Gold. Armband m. Email.* Winckhler Ernőné, Szepesszombat — *Georgenberg.*

Vészi-nyomda. Tel. 108—03.

548

Nr. 432

SCHLETTER Franciscus Schletter junior, M 1842, * 1891.

Késbakok. — *Messerbänke.*

Műkereskedelem — *Kunsthandel,* Bp.

Schletter Richard
ötvös
1905–1909

l.
Ermisk 1930
88. l.

szemlaki határban levő Nagysáncz édestestvére a perjámosi Sánczhalomnak,[12] min
a különbség közöttük, hogy a Nagysánczon akkor is sokáig tartott az élet,
Sánczhalmon már régen megszünt az. Újabban az erősdi Tyiszkről ismerünk
analógiákat, melyek az Olt völgyét a Maroséval összekötik. Ezek az analóg
tosan megfigyelt emlékek, amelyek mindenbizonnyal nem állanak magukra, r
nyít az a körülmény is, hogy a perjámosi Sánczhalomból felszinre került
csontárak analógiáit Marosdécsen temetőben lelte *dr. Kovács István* kora b
emlékek társaságában, valószinűleg bronzból,[13] bizonyítják a vládházai első
emlékei.[14]

Igy kapcsolódnak egymással a fő- és mellékfolyók völgyei.

Az előbb mondottakból önkényt következik, hogy e téren nagyon sok
való. Nem győzzük eléggé hangoztatni a hitelesítő munkálatoknak elsőran
ségességét.

Ami leleteinknek az egyetemes ősrégészet szempontjából való értékelé

Schlezier Kristóf

ötvös.

Schlezier Kristóf kassai ötvös (1559—1566) származására vet fényt 1559-ben kelt oklevél, mely szerint atyja, Mihály, előbb Bogácson, majd gyesen, Erdélyben volt tanító s ez utóbbi helyen született Kristóf nevű a ki Blaas Antal nagyszebeni mesternél tanult [8]

Kemény Lajos: Művészeti adatok Kassa múltjából. Arch Ért. 1906. 361.

Schlger Mátyás

épitész 1907

l.

Thirfelsődunaútul

271. l.

A Franklin-Társulat kiadásában
k

A MŰV
TÖRT

A LEGRÉGIBB IDŐ

PASTEIN

Ára füzve 6 forint osztr. ért. *352 ábr*

Kiadásunkban megjelent e munka kimerítő
Bevezetésül áttekintést nyujt a kezdetleg
három szakaszban ismerteti az építészet, a
legrégibb időktől fogva. A 763 oldalra t
mondani sem kell, irodalmunkban hézagu

Schletter Richard

Romancozásból II. dij.

Eritimisk 1909/10

7 l.

T. 4357.

hölgyek a Princesse, Patty, Toilette
adur, Sylphide, Elvira, Ristori,
sü öltönyöket viselik és különféle
:

DIVATKÉP 1869-1870KI
yre.
KISS
szállitók divatterméből
EN.

nd, Pest.

n.

-205.

Schletter Richárd

Végbiz. jó eredm.

Értimisk 1909/10

10. l.

...tus 24-én Wienben 1770 március 26-án.

Lanfranconi.

...ban á... és)
...vissza

... Jobbkezével az asztalon lévő pi-
fogja, könyökénél pedig szent István
üggői ékkövesek, rizsporos hajának
barna, szeme kék. Világoskék ruhá-
rövid ujjait csipke disziti, keblére
brochet tüzött és piros bélésű palást-
revont zöld függöny köti le figyelmünket.

lakú, méretei 102: 85.5 cm.

yéből.
án kelt 28402 sz. leirat alapján (140/ 95

5(47) 1957: V. 9

246

J. C. Schletterer

1758-ban alkotta a Drassburg-i kastély

9 kobrát.

Georg Dehio: Handbuch der deutschen

Denkmäler, Burgenland, Wien, 1935

635-676 l

639 l

I. C. Schletterer

1758-ban képzitette a Drassburg-i kastély-kertjében felállitott szobrok egyikét.

Dagobert Frey: Das Burgenland, Wien 1929. I-XXXI. 1

XXI

Jakob Schletterer

tizenegy köpobrot faragott az Eisenstadt-i Esterházy kastély parkja számára.

Dagobert Frey: Das Burgenland, Wien, 1929 I–XXXI. l

XII.

Schletterer, D.

MD

szobrász XVIII.sz.

Sopron. Immaculata. A. Altomonte és D. Schletterer. alkotása.

-.-

Magy.Müv. Tört. I. /szerk. Dercsényi/382.o.

Schletterer, Jakob
bécsi szobrász.

MDK

A győri Guttenberg-téri "Frigyszekrény-oszlop" /Bundes-Laden-Säule/ reliefjeiben látható signaturája /S.T.E.R. F. /

7X 70.72.o.

Cigány Jenő: Führer durch Győr./Raab/. Sopron.1958.

 K.D.K.

SCHLETTERER, Jacob Christian szobrász
Bécsben
(1699-1774)

Az Akademia Szonára. Magyarország
számára készített munkái:

1745. Sopron, Immaculata emlék A.
Altomonte terve alapján (Repr.)

1754. Kismarton, Esterházy-kastély, park-
ba 11 szobor

Agghazy: Barokk szobrászat... Bn. 1959. 268.

 M.D.K.

SCHLETTERER, Jacob Christian szobrász 1758. Darufalva, Meskó-kastély, park 32 szobor, közöttük 9 múzsa. Ezek egyike jelezve

Tata, Esterházy-kastély, kapuülke, márvány Immaculata. Jelezve (Repr.)

Aggházy: Barokk szobrászat... Dr. 1959. 268. l.

./.

 M.D.K.

SCHLETTERER, Jacob Christian szobrász

Tatai Immaculata, gipsz vázlata Zirc

ciszterci apátság Amajdonában volt.

Ermer alapján szörébe utalható:

1754 elött. Győr, Immaculata, a

kármeliták melletti kápolna fül-

kében

Agghány: Barokk szobrászat... Bp. 1959

268. e.

./.

— 4. — M.D.K.

SCHLETTERER, Jacob Christian szobrász

Győr, Frigyláda emlék, Tévesen

neki Anlajdonítva

Agghány: Barolek szobrászat... Bp. 1959.

I. 70. 89, 90, 91. 92, 96, 97, 151, 165, 268,

II. 66, 141, 247, 283, 314. LXIII. t. CL, CLI

MDK

Schletterer, Jakab.

Frigyláda. Győr. 1731.

AHA. 1954. Tom.II. Fasc.1-2. 75.l.- Aggházy M.:Neu entdeckte Werke G.R. Donners und seines Kreises aus der Gegend v. Pressburg./Bratislava/ 65-79 l.

MDK

Schletterer, Jakab:

Mária-oszlop szobrai. Sopron 1745.
/Andrea Altomonte tervei után./

AHA. 1954. Tom.II. Fasc.1-2. 75.1.- Aggházy M.: Neu entdeckte Werke G.R. Donners und seines Kreises aus der Gegend v. Pressburg /Bratislava/ 65-79.1.

MDK

Schletterer Jakab

Tatai régi Immaculata szobor

/gipsz terve a zirci apátságban/

AHA, 1954. Tom.II. Fasc.1-2. 75.l.- Aggházy M.: Neu entdeckte Werke G.R. Donners und seines Kreises aus der Gegend v. Pressburg /Bratislava/. 65-69.l.

MDK

Schletterer, Jakab:

Kismartoni park szobrai. 1758.
/Később a darufalvai /Drassburg/ muzeumban/

AHA. 1954. Tom.II. Fasc.1-2. 75.l.- Aggházy M.:Neu entdeckte Werke G.R. Donneres und seines Kreises aus der Gegend v. Pressburg /Bratislava./ 65-79.l.

M.D.K.

SCHLETTERER Jakab szobrász

Sopron Mária-oszlop faragása (fotó)

Csat. Sopron 37.e. 65. rép

Schletterer Jakab

becsi nobrair

1700 – 1774

l.

Szépirüvészet

1943. 157. l.

1738-tól kezdve folytatják a templom főhajójáns díszítését. A templom legnagyobb jótevője Acsád Ádám, egykori győri kanonok, később veszprén püspök, volt, aki több mint 30.000 forintot áldozo erre a célra. 1743-ban kezdődik az élénkebb munk A rend művészi tanácsadója a tiroli származás Michelangelo Unterberger (1695—1758) volt, a f oltárkép és a csodás frisseségű mennyezetképek alkot jának, Troger Pálnak, pályatársa. A főoltár festmén Szent Ignác megdicsőülését, a mennyezet fresk a szentélyben a Szent lelkének mennybevitelét (174 a hajóban az angyali üdvözletet és angyalkoncert ábrázolják (1729). Az építészeti keretek festője Gaeta Fanti olasz művész volt. A szentélymennyezet bo vállain a négy evangelista élénk mozdulatú alak látható. Szent Lukács alakjában a művész önmag örökítette meg, alatta van a művész neve és a befejez évszáma (1744).

A főoltár Jacob Jäger és Joseph Rössler osztr mesterek műve. A főhajó baloldalán konzolos, gazd aranyozású szószék vonja magára a figyelmet. B Márton veszprémi püspök adományából, Gode La

Schletterer Jakab

becsi akadémiai
szobrász (1700–1774)
a győri frigyláda
szobor valószínű
mestere. Azelőtt e
szobrot Giovanni
Giuliani (1663–1744)
becsi olasz mester
művének tartották.

Csányi Károly:
Győr műemlékei.
Magyar Építőművészet
1943. 289. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Schletterer Jakab (1

bécsi akadémiai szobrásznak tulajdonítja alábbi szerző a győri Trigyláda szobrot, melyet Pigler Giulianinak tulajdonított volt. Azóta a szobron STER F signaturát találtak, melyből az F-betűt fecitnek, a többit Schletterer névrövidítésének véli.

Schletterer Jakab 1700-ban született a tiroli Weimban, Bécsben Stanettitől tanult, majd Donner tanítványa és 1725-ben vele együtt dolgozik Salzburgban. Innen ismét Bécsbe jön, hol akadémiai szobrász lesz. 1731-ig

nem tudunk róla, munkás-
ságába tehát nagyon jól bele
lehet illeszteni az 1731-iki
győri tartózkodást. 1732-ben
Zwettlbe megy, hol az apát-
sági templomban három mel-
lékoltárán dolgozik, 1734-ben
a keresztutat és a főoltár re-
liefjeit készíti, 1735-ben a
kirnbergi portáléja fölé Ma-
donna szobrot farag. 1738-ban
az altenburgi apátság lépcső-
házában készít szoborcso-
portozatot statuam sanct
Schwan unter der Stiege
mit einer Muschel, 1742-
ben a kremsi plébániatem-
plom Nep. Szent János oltárát
készítette el. 1744-ben a
sanctpöltení dómban a re-

PÜNKÖSDRE JELENIK MEG!

A *második kötet* körülbelül 400 oldalon tárgyalja a magyar ősfoglalkozások: halászat, vadászat, állattenyésztés és földmívelés nagy néprajzi jelentőségű anyagát, továbbá a népi díszítőművészet ismertetését, melyeket körülbelül 800 illusztráció kísér. A második kötet írói: *Bátky* Zsigmond, *Györffy* István és *Viski* Károly. A nép elemi szükségleteiről való gondoskodás hagyományos módozatait és eszközeit, a *halászat* és *vadászat* kezdetleges és fejlődő formáit, majd a termelő gazdálkodásnak magyar őstörténeti szempontból legjelentősebb ágát: *az állattenyésztés* fajtáit ismerteti az első és második szakasz. A harmadik szakasz az ugor-magyar korszaktól kezdve felöleli a *földmívelés* módját és eszközeit. A negyedik szakasz pedig a szállító teherhordó eszközöket és módokat ismerteti.

Ugyanezen kötet tartalmazza a népünk iránti tudományos érdeklődés által legtöbb figyelemre méltatott magyar népi *díszítőművészet* elemeit, rendszerezve a *népi művészkedés* minden ágazatának óriási anyagát és egybefoglalva a magyar ornamentika jellemző vonásait.

Végül a lelkekben élő szellemi hagyományok életéhez szorosan kapcsolódó, de még a tárgyi néprajzhoz tartozó *titokzatos tárgyak, jelvények, jelképek*, az életszakaszok szokásainak tárgyi kellékei, valamint a magyar népzene hangszereinek ismertetése található ebben a kötetben.

KEI

SZEK

CSÜTÖ

PÉN

SZOM

Schletterer Jakab (3

resztoltáron dolgozik, 1751-ben Stein a. D. plébániatemplom főoltárán. 1754-ben Maria-Taferl mellékoltár terveit készíti el, melyek nem kerültek kivitelre, 1753-ban Gobelsburg-ban a plébániatemplom főoltárát készíti. 1757-ben a bécsi akadémia tanára lesz, ekkor készíti bemutatkozási művét Minerva über Neid und Unwissenheit siegend. 1764-ben Harrach gróf síremléke utolsó művel, 1774-ben Bécsben meghal. Donner legtehetségesebb és legismertebb tanítványa volt. A győri emlék a 31 éves, lobogó temperamentumú művész kezétől származik,

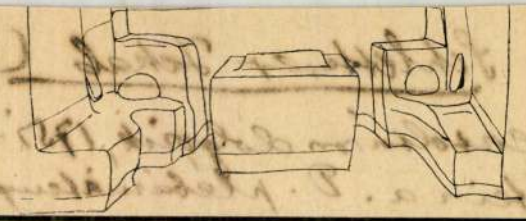

ÓD

1

Jakab, Fülöp

RDA

2

Athanáz, Zsigmond

RTÖK

3

Sz. ker. feltal., Irma

TEK

4

Monika, Flórián

BAT

5

Pius, Gotthard

Schletterer Jakab (4

aki mesterétől, Donnertől
ötökölte a barokk olaszok,
nemes formáit. Csak Don-
ner halála után sodorta
ös is a klasszicizmus felé
korának stilus áramlata.

Stengyör. 28,29.l.

Dávid, Zoárd

31

Szilveszter, Szilveszter

HÉT

A MOST ELMUL

356-IK

KIRÁLYI MAGYAR E

fennáll

Európának ez a csaknem legrégib
nemes hagyományait megőrizve,
szellemi kincsek gondozója. Ízig-vé
könyvei és mindig az élen haladó g
néző, cselekvő magyar m

Schletterer

Hobrász -

Stengl Marianne verint a győri Frigyláda-emléket nem Giovanni Giuliani készítette (mint Pigler Andor hiszi), hanem a szobron lévő elrejtett mesterjelzés verint STERF = Stengl megoldása verint fenti készítette.

Pigler fentartja eredeti állásfoglalását.

Stengl Marianne: Győr nincemlékei. Győr, 1932.

Ism.

Pigler ~~Andor~~: Századok. 1933. 345. l.

516/1937.

Nagyméltóságu M i n

Az 1937/38 évi állami
támogatása" cim 6. rovat

Schletterer, J. C.

~~Hebrász~~

a darufalvai ♀ kastély terraszán a 9 muzsát ábrázoló hobrai J. C. Schletterer fecit 1758 pleissel –

♀ (Sopron m)

Dehio-Gerhart

172. l –

~~Turbaum Francisco.~~

2918

31. P. G. Os.

(Sz. Haagaban 1776. október 8-án. † ugyanott 1839. márczius 28-án.)

Tájék állatokkal.

~~A sik vidéken~~ Elől egy vén fűz előtt, három tarka tehén heveredett a földre; balról a negyedik legel; jobbról, két pihenő birka és egy nyugvó bárány közt, bakkecske áll jobbra fordulva, a dombon pedig, a kerítésnél, egy szürke és egy világos pej-ló köti le figyelmünket. A középtér facsoport foglal el, ~~és kissé idább~~ földmíves jön jobb vállán villával. Sapkája piros, bajusza és szakálla leberetvált, zubbonya kék, nadrágja barna. A háttérben, hol széles vizek borítják a mezőt, két szélmalom működik. Fönt a magasban kilencz madár röpköd három csoportban. A

Lben, a melyet

269

középsőben öt, a jobbról levőben három és a harmadikban egy van. Az égbolt könnyen felhőzött. Jelzése alól balra: »*P. G. van Os f. 1837.*«

Fa, méretei 51·5 : 67 cm.

1873: V. (II. 14.) — 1876: IV. 10. — 1878: V. 63. —

Schletterer J. C.

Nobrain

1758

l.

Thirfelsödmaintul

176. l.

azonos a gjöri
frigyszkreiny-nobor
mestereid ??

~~Ezüst-hüvely-papnes, római, maradvá-~~

nyai VIII. 126.

Schletterer Jakob.

Hobrán

XVIII. sz.

hásd

Hekler Ung

1/2. l.

190 6 Sp. VII. 618

1

Idéző végzés.

Meghagyatik a feleknek hogy e kereset sommás tárgyalására az 190 6 évi Április hó 26 napján d. e. 9 órakor e kir. járásbiróság előtt (VÁCZIKÖRÚT 55 II. EM 19 AJTÓ) személyesen vagy képviseletre jogosult és igazolt meghatalmazott által a törvényes következmények terhe alatt jelenjenek meg; egyuttal felhivatnak, hogy a tárgyalásra az ügyre vonatkozó eredeti okirataikat és a lehetőség szerint egyéb bizonyitékaikat, nevezetesen tanuikat is

Schletterer Jakob

XVIII. n+

l ásd okv

Heklermagybarokk

7. l. 20. l.

Schlesterer Jakob

beim Schwan

l.

Kampfsyjabbmagyrobr

Schletterer, Jakob

l. Notrait

Csat-Frey Öst. Kunstt

XXIV.K.

XXVII, 82.l.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
VEGYES MŰVEK.
164

Gooss, Carl. Geografie und Geschichte des Trajanischen Daciens.

Hermannstadt, 1874.

fűz

10

Schletterer Jakab

bécsi zsobrár

l.

Stengl Marianne

Győr műcsutékei

Győr 1932

28. l.

padó~~t~~ öltésekkel kitölli
szálakkal, gádmakkal

3

MDK

Schletterer ~~Andrea~~ Jacob Chr.és Altomonte Andrea
szobrászok

készitették a soproni Immaculata-szobrot.

A magyarországi müvészet története I. 429.l.
Bpest,1961.II.kiadás.

M.D.K.

Schulterer Jakab, bécsi szobrász

művének tulajdonítják a
győri Gutenberg-téren álló Szentháromság-
szobrot, melyet III. Károly emeltetett
1729-ben

Horváth László: Budapest - Győr - Sopron
Bp. /é.n./, Panoráma, /Magyarország írásban és képben 13.köt./
29. old.

Schletterer, Jakob Christian MDK

A győri engesztelő vagy frigyláda emlék tervezője ifj. Fischer v. Erlach, akotója vitethatatlanul Antonio Corradini.
A régota fenntartott Giovanni Giuliani -féle kapcolatot, valamint a Jakob Christian Schletterer körüli titokzatosságot fel kell számolnunk. Aggházy nem tud szabadulni a rejtéjes STERT jelzéstől. A kutatok figyelmét elkerülte JustusSchmidt: Fischer von Erlach der Jüngere tanulmánya /megjelent egy negyedszázaddal ezelőtt?/
263.o.

Dr.RÉVHELYI ELEMÉR:/ismertetés/:Aggházy Mária : Magyerországi barokk szobrászat
Bp. 1959.

Müv. Ért. 1960. IX. évf. 3. sz. 262-264.o.

1 Ch. SCHLETTERER

Immucalata, a tatai volt Ester-
házy kastély bejárati kapujá-
ról 1770 körül (repr.)

Agyházy kária: Magyarországi
barokk művészet, Bp. 1960 TIT
József A. szabadegyetemének
előadásai 42.

SCHLETTERER (1699-1774)

1758 ban az Esterházyaknak Kismartonba hertl szobrokat szállított, és ugyanakkor Darufalva kastélyhertjébe is 32 db-ból álló sorozatot. Ez utóbbiakból ma már csak 9 műve van meg. Hiblesen szignált műve a tatai Esterházy kastély ha domnája 1770 körül (Tata, múzeum)

Aggházy kária: Magyarországi barokk művészet, Bp. 1960, TIT József k. szabadegy. előadásai 42.

Jacob Christian Schletterer

1745-ben faragta a soproni Immaculatát

Aggházy kária: Magyarországi barokk művészet, Bp. 1960., TIT József A. Szabadegyetemének előadásai 42

Schletter Jakab bécsi nobrász

faragta Zi Allomonte András tervei után a soproni Mária-oszlopot (~~1647~~ 1745). Az oszlopot Eisenkölbl Lőrinc és Hauck Tóbiás kivitelezi

Gattai Endre: A nyugatmagyarországi barokk-szobrászat problémái. MTA II. Társ.-Közt. Tud. Oszt. Közl. II. köt. 1. sz. (1951.) 96-97. l.

Jakob Schletterer, szobrász M.D.K.
kőfaragó

készítette (Andrea Altomonte terve alapján) a soproni Mária-oszlopot. mely 1745-ben készült el.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina 192.old.

-1-

M.D.K.

Schletterer. Jacob Christian, szobrász

a harmadik Donner tanítvány (a Moll testvérek után), különböző idő szakokban dolgozott Magyarországon. 1745-ben készítette a soproni Szeplőtlen fogantatás-emléket. 1770-ben a tatai Esterházy palota kaputúlhéjébe állított nicsi, márvány Immaculata szobrot. ./.

Aggházy Mária: Barockplastik in Ungarn.
Übers. Barbara Faragó.

Bp. 1959. 29 l. 185 t. 13. old.

173-174. ć

M.D.K.

Schletterer, Jacob Christian, szobrász

... Körben, 1754-1758 között, magyar megrendelésre, különböző művek sorát készítette el: így a darufalvai kastélykert számára egy 32 darabból álló szobor-sort, melyből ma már csak a kilenc műve ismeretes, és kerti szobrokat a kismartoni kastélypark részére, melyek aronban nem maradtak meg.

Aggházy Mária: Barockplastik in Ungarn,
Übers. Barbara Faragó

Bp. 1959. 29 l. 185 t.

13. old.

MDK

Schlettener Jakab

frigy-láda, Győr, Schlettener Jakab, Adolf von Albrecht elgondolása után

Stengl M: Győr müemlékei. Győri Szemle, III, 1932, 226.

Schletter

pesti ötvös
1854

Arv. Csarnok

63. ank. 1932. okt.

Grünöles állvány
erüst, vert dusi-
tésel

Schletter Rikárd

MDK

6. lapon közölt tervben részes

Groh István és tanitványai. Magyar Diszitőművészet, II.rész. Bp. é.n. 35.l.

MDK

Schletter Rikárd

11. lapon közölt tervben részes

Gróh István és tanitványai. Magyar Diszitő-művészet II.rész. Bp.é.n. 35.l.

MDK

Schletter Rikárd

33. lapon közölt tervben részes

Groh István és tanitványai. Magyar diszitőművészet. II.rész. Bp. é.n. 35.l.

Sch

Jakob Schletterer kobrán M.D.K.

Sopron, sz. Mária oszlop dombor-
művei.

Genth Kuenl. 1959 I. 307.

Schletterer

Giuliani, Giovanni

Hobrait

Pygler neki tu-
lajdonitotta a györö
frigyszekrény Hobrot.
[Az óta ezt a vélemény
megtáfolták Schlet-
terer művének
bizonyult. Az utóbbi
nér ellenőrzendő]

Budinus

145. tábla
146. "

A cikk megírása
után átteendő
Schletterer csomagjaba

A Műemlékek

MDK

Schletterer Jakab

szobrász

Eszterházy Pál "ntal a kismartoni kastély kertjét Louis Gerveis tervei alapján ujjáalakitotta. A park diszitésére Schletterer Jakabbal/Donner Ráfael tanitványával/ készittetett kőszobrokat.

Horányi Mátyás: Eszterházi vigasságok.
Bp. 1956 1959.

21.1.

MDK

Schletterer, Jakob

Valló István: Győri képeskönyv. Bp.1942.24.l. Officina.

SCHLETTERER JAKAB

bécsi nobrász, a soproni Hauck Tóbiás és Eisenkölbl Lőrinc kőfaragókkal együtt ő faragta ki a altomonte András által tervezett soproni Mária-oszlopot (1745) (65. kép)

Csatkai Endre: Sopron. 2. kiad., Bp., 1956.

/ Magyar Müemlékek /

Jakob Schletterer

1745-ben kinitette el Andrea Altomonte tervei alapján a soproni Mária-oszlopot

Kampis Antal: A magyar művészet a XIX. századig. Bp. 1968. 167 l., képes. /Minerva zsebkönyvtár/

154-l.

Schlettere, Jakob szobrász M.D.K.

Lapron Mária-oszlop. A.Altomonte tervei alapján . / 1745/

Kampis Antal: A képzőmüvészetek története 667.1.

A Kultara Világa Bp. 1963.

Schletterer Jakab, szobrász

Győri Szemle, 1932. III.226.

Stengl Marianne: Győr müemlékei.

Schletterer Jakab
Nobrass.

l. Bán János: Sopron
újkori egyházmű-
vészete, Sopron 1939

Csatkai: Soproni Hirlap
1937, dec. 25

Schletterer Jakob

Hohrain

1758

Frey Burgl 1929

XI. l

XX l.

15.598/1915.
----------szám.
eln.

Folyó évi november h
tésére értesitem a tekintetes
m. kir. miniszter úr folyó évi
kelt rendeletével Németh Sándo
kárhelyettest a népfölkelői sz
tette.

Budapest, 1915. évi

A miniszter ren

Schletterer Jakab

a soproni Mária-
oszlop mestere

lásd

Soproni Szemle

1939. 346. l.

MDK

Schletterer, Jacob Chr., szobrász

kilenc muzsája/kerti szobrok/ maradt fenn Darufalván.

A magyarországi művészet története I.
Bpest, 1964. LL. kiadás. 455.l.

Schleuen

rezin

Gróf Pálffy János nádor
arckepe, rézkarc

Repr.

Marczali Henrik

Mária Terezia
1717 - 1780.
Bp. 1891. 53. l.
Mag. Tört. Életr.

énye k.
szolt. képek.

440.

48 cm.

TÁRGYMUTATÓ-CSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

Ruzsbach

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB MUTATÓBA VALÓ ADAT

le stiluselem keveréke. Részben hibás
lva.- /Sourek./

Schleynig Gergely

épitém

1450.

l.

Biró József:

Kolozsvári képes

könyv. Bp. 1940.

11. l. Officina

70. kép. *Botticelli követője: Madonna.*

71. kép. *Cantarini: Szent család keresztelő Szent Jánoskával.*

Schleynig Gergely MDK

1450 ben építi a kolozsvári plébánia házat a fötér nyugati során. Késöbb a lépítik

Bíró József: Kolozsvár lépekben: Erp 1941

11.o

SCHLEY Franz, festő Pozsonyban

F. SCH, Maler, 6 éves lánya meghalt (1817, 797 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Schlezier Kristóf
Kassai ötvös 1559-1566

MEGHÍVÓ

a

KORVIN MÁTYÁS

MAGYAR-OLASZ EGYESÜLET

KÖZGYŰLÉSÉRE

az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—35) dísztermében folyó évi június hó 24-én, hétfőn délután 6 órakor

Gerevich Tibor
elnök

l.
Arch. Ért
1906. 56. l.

Franklin-Társulat nyomdája

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

.....

úrnak
úrnőnek

.....

.....

Budapest

.....

SCHLEZINGER Antal morvaországi ácslegény.1752-ben Egerben dolgozik --+ Geyer egri ácsmester segédjeként.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Pozsony. Schlichter Ferenc, Kőmüvesegéd,
1771.

Pressburger Zeitung
1771.

Schlichter Ferenc, Kőmívessegéd,

1771. Poszony.

Pressburger Zeitung

1771.

SCHLICHTER, Franz, pozsonyi kőművesegéd

F. SCH., Maurergesell, 6 hetes fia meghalt. (1771, 60. vzám, 4l)

Preuburger Zeitung
(Genthon)

MDK

Schlichter Gyula

Vállalkozók Közlönye. 1903. nov. 18.

MDK

Schlichter Gyula, 1902

A m.kir.József Müegyetemen oklevelet nyert építészek névjegyzéke. Épitő Ipar-Épitő Müvészet 1931. jun. 1. 89.l.

Schlichter Gyula

építész.

Szül. Győr 1880.
6 levelet nyert 1902.

Képjegyzőművészeti főiskola 18. l.

T. 5633.

l körülvéve bevonuló I. Ferencz Jó-
és a vele szemben lévőnek ablakai-
ndő lobogtatással üdvözlik. Felira-

K: österr: Truppen in Raab, und an der Spitze
ESTÄT FRANZ JOSEF I.

m Verlage bei Franz Barth in Wien
ngasse No 28.

: 26.1 cm.

9

Schlichter Lajos

epitett

laid

Hübner Jozef

epitett

M.D.K.

Schlichter Lajos, győri építész

tervei szerint Wenckheim Frigyesné uj r. k. templomot épittet Rárón.

Vállalkozék Lapja, Bp. 1902. XXIII. évf.

ápr. 30 sz. 7. old.

SCHLICHTER Lajos építész

- kolostor keleti szárny átépítés 1894

Nagy Judit: Győr, Karmelita templom. Bp. 1999. (TKM, 622.)

3.

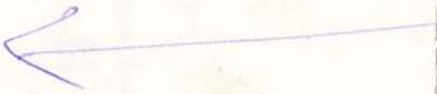

Schlichter Lajos (győri) építész M.D.K.

tervei és művezetése mellett épül fel a Rába szabályozó társulat győri szérháza, cca 100.000 frt. költséggel.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1899. XX. évf.

szept. 6. sz. 4. old.

M.D.K.

Schlichter Lajos (győri) építési

tervezte és építette a Mecséren emelt új r. k. temp-
lomot, melyet okt. 14-én szen-
telnek fel, a melyre Weinck-
heim Frigyes 100'000 koronát
adományozott.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1900. XXI. évf.

okt. 3. sz. 6. old.

K.D.K.

Schlichter Lajos (építő) építés

a saját költségén egy csendőrlaktanyát épít, melyet az államkincstár egy meghatározott időre bérbevesz.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1900. XXI. évf.
jan. 31. sz. 5. old.

MDK

Schlichter Lajos műegyetén

1894-ben alakítja át a győri karmelita zárdát.

P. Antal: A győri karmelita rendház 200 éves története. Győr 1897. 29.

K.P.K.

SCALICK, Andreas asztalos
magyarországi születésű
1721-ben Bécsben házasodik

Agghásy: Barokk szobrászat. - Bp. 1959.
I. 268. l.

Schlick-féle

vasöntöde

l.

Buday: Deák-nobor

115, 117, 123, 124,
126, l. 129, 131. l.
136, 138, 139, 144, 148,
149, 150, 151, 154, 173. l.

1895

M.D.K.

Schlick Ignác, vasöntő

1865-ben a bpesti gyáros készitette el a debreceni szinház vaskeritését és lámpáit Szkalnitzky Antalnak, a szinház tervezőjének tervei szerint ölenként 45 forintért. 179.o. és 29.jegyz.

Sápi Lajos: A debreceni Csokonai szinház 100 éves története 161.o.

A Debreceni Déri Múz. Evkönyve. 1965. Debrecen 1966.- Alföldi Nyomda. Debrecen

MDK

Schlick

vasöntödéből

Népköztársaság utja 31. udvarán vörösmárvány kut, rajta női alak szobra a Schlick vasöntödéből.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

144.1.

M.D.K.

Schlick Henrik, bádogosmester

Katalógus.53.-"Szökőkút/felállitva az orvosok és természetvizsgálók gyülésén a muzeum parkban."Litogr.Az Ország Tükre.1863.okt.11.345.o.A szökőkutat készitette Schlick Henrik bádogosmester. ~~xxxx~~ 221.o.

Fejős Imre: A Nemzeti Múzeum ábrázolásai. 213.o.

Folia Archaeologica.VII.1955.Bp."Művelt Nép"tudományos és ismeretterjesztő Kiadó.Bp.1955

Schlick Ignác
bádogos

M.D.K

1848 ut du öntödét akapelott. —
Világhírűvé lett

Dr. Belitzky János: A pest-budai magyar polgár születési
Városi Szemle, 1947 – 465 lap

Schlick - Ontöde

l.

Liber Bpestszobrai

203. l -

SZÉ

E

HE

Schlick-ércöntöde, Budapest

Pesti Hilap. 1883. okt. 12. 4

Huszár Adolf Jókai Mónak....

Schlick-warsütöggyár, Budapest

Perti Hilap. 1883 jul. 31. 5

a Deák-szobor

Schlick-gyár ércöntöde Budapest

Budapesti Hirlap 1882. VII. 12.

190 r. 3 o. (h. ö. K)

Jol

Schlick-gyár bronzöntöde

Budapesti Hírlap, 1881, XII. 7.

Schlick-érintőde

Pesti Napl. 1881. jún. 3. 6.

a Deák-mauzoleum

Schlick-vasöntőde XIX sz.

Balogh Adámnak emelendő vas-emlékmü elkészitésére ajánlják. (1870)

Századok, 1870. 645 o.

Schlick' érczöntőde

Divatcsarnok, 1861.ápr.16.16.128.

Főváros és vidék

Egyházi berendezés, bronzszertyatartó,
Schlich

Pesti Hirlap. 1879. márc. 12. 6–7.

Két uj templom a fővárosban

Fémművesség, bronz
Forray András és Iván koporsói
Schlick H.-tól.

Divat csarnok, 1854. ápr. 20. 22. 501-502

Schlick H. bádogosmester

Divatcsarnok, 1854.ápr.20.22.501-502

MDK

Schlick, Buda

vaskerités

Bombory Gusztáv: Az egyetemi egyház Pesten.
Vasárnapi Újság, 1859. márc. 16. 126. l.

Schlick-fénárugyár, Budapest

Pesti Hírlap. 1879. május. 12. 6-7.

Két új templom a fővárosban

Schlick-gjâr eicontöde, Budapest

Budapesti Hirlap. 1882. VII. 5

1883. n: 3.0

a Deák-mauzoleum „Geniusza"

Ybl

Bronz, első XIX.sz.bronzöntés Magyarországon /Schlick-gyár/.
A Deák-mauzóleum kupolájának Géniusza.

Budapesti Hirlap 1882. VII.5.
183.sz.3.o.

Schlick-gyár, érczöntőde /Bpest/ Ybl

A Deák-mauzóleum kupolájának Géniusza.

Budapesti Hirlap 1882. VII.21.
199.sz. 3.o. /Sz.és M./

Ybl

Fémművesség, bronz
Schlick-gyár /Budapest/ ércöntője
A Deák-mauzoleum geniusa

Budapesti Hirlap 1882. VII.21.
199.sz. 3.o. /Sz.és M./

Schlick-öntőde

Schlick-öntőde

Századok 1889. XXIII 564 o.

Schlik-fèle rasöntöde

Ipermüvèret 1896-ban 207.

Schlick

l.

Lykanemzromantika
244 l.

Schlick

pesti üvegesm.

1848

d.

Ságüvegesipar

252. l.

203a Szárnyasoltár

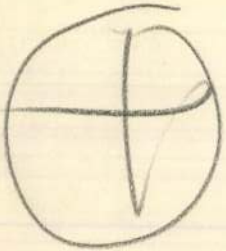

2 Sz. Brigitta

1 Magy. Ers ?

2 Egyed ?

1 Her. Ján

Középkép: Mária Jézus és passiócimert tartó angyal

jobb

bal

1574 ?

Kívül Ecce Homo előtt Mondatszalagos Donátor, balszárnyo ill 1574

Schlick Ede

Pest 1844.

II. cehm

1846. II cehm

1849. I. cehm

Sägüvegespar

273. l.

274. l.

IGNATZ SCHLICK, hangszerkészitő

"MEISTERBUCH/1836"/1867-ig/, 179 lap, 63-on német szöveg 3 irástipus.a/, Kalligrafált" gestorben ist... Zsir, keresz szomorúfüz. 1836-1845.b/. Lent halálozási dátum tintával 1845-1870.c/. Lent adat, halálozás "vékony" tintával. 1846-1870. -1856 után ceruza bejegyzések. 6. jegyz "14. lap. Ignatz/SCHLICK/Forte-Piano/MACHER/Alatta az 1. irással:/gestorben den 18ten Jäner 1844/Alatta: kereszt sirhant-füzfa/". 195.old

GÁBRY GYÖRGY: A pesti hangszerkészitő céh Mesterkönyve 193.old

FOLIA ARCHAEOLOGICA. A Magy. Nemz. Múz. Évkönyve. XXI. 1970. Bpest

SCHLICK Ignaz

GÁT Eszter: Pest-budai zongorakészítők. =
Tanulmányok Budapest Multjából XXIII.Bp., 1990
181.p

Schlick István

ércnvéső

XVI. sz

l.

Harsányi Mohács

303. l.

tszáz /:2.600:/ pengőt Szmrecsányi
os, a Műemlékek Országos Bizottsága tag-
u csekkszámla terhére, elszámolás köte-
i. Budapest, 1929. május hó 27-én. A
Rónay Zoltán s.k. miniszteri tanácsos.
os másolat hiteléül:

iniszteri iroda s.tiszt.

K. D. K.

SCHLICK József szobrász

Schmolontz (Komolnok?)-ról

1745-ben Bécsben házasodott

Apghárty: Barokke szobrászok ... Bp. 1959.

I. 268. l.

Schlick Josephus

8422.

1745. Okt. 8. – Josephus Schlick, Bildhauer in Wien, von Schmolontz aus Ungarn geb., des Antoni Schlick Sohn, wohnt beim weissen Freihaus auf dem Draitmarkt, Jungfrau Maria Theresia Strömpfl.

Nösults 1745. Beisben.

Starzer VI. B. No 8422

Lovas h. n. V. 194.

Schlick Karól

1877/8. I. vendéglátogató
szül. Budapesten 1853 okt. 1.
rk. 4 elemit végzett, Münich
szobrásznál tanult. Szobrász!

Mécses agyagból, római

VI. 131.

Schlick Károly

Szül. Budapesten 1853
ort. 1. 4 elemit végrett,
Minich szobrászmál tanult.
Ornamentalis szobrász.
Mint vendéglátogató
1876/7 I. a figuralis rajzot
gyarosolta a bpesti mintarajz
tanodában.

1876/7. II. vendéglátó-
gató

Schlick Károly

1876/77 – 1877/78 I.

Ferkèpzomfoisk`vk

129 1.

TIECK, *Friedrich*, német szobrász, * Berlin 1776, † u. o. 1851. Berlinben G. Schadow, Párizsban David d'Angers tanítványa. Goethe Weimarban foglalkoztatta, Berlinben szobrászati művekkel díszítette a Schinkel által épített színházat és múzeumot. Tőle való Kopernikus emlékszobra Thornban, Schinkel szobra a berlini Nationalgalerieben. — Irodalom: C. *Hildebrandt* (Leipzig, 1906).

TIEPOLO, *Giovanni Battista*, velencei festő, * Velence 1696, † Madrid 1770. Előbb Gregorio Lazzarini tanítványa Velencében, művészetére azonban Seb. Ricci és Giovanni Battista Piazzetta, illetve az általuk feltámasztott új Veronese-kultusz voltak döntő befolyással. Működött Velence és környékén (Udine, Verona, Bergamo stb.), 1750—53. Würzburgban és 1762 óta Madridban, 1755—58. a velencei akadémia igazgatója. Velence utolsó nagy festője a XVIII. sz.-ban, aki még Madridban is a barokk művészet utolsó nagy diadalát aratja Raphael Mengs klsszicizáló művészetével szemben. Munkáinak száma nagy. Villákat, palotákat és templomokat díszít freskóival, oltárképeivel. Tárgyait a vallásos történetből, a történelemből, az allegória és mitológia teréről, költők munkáiból meríti. Freskóiban és mennyezetképeiben fantáziája és invenciója a legnagyobb könnyedséggel csapong. Áttörve az építészeti korlátokat, festett szobrok és oszlopok között a szabad eget és a világosságtól áthatott szabad levegőt vonja be alakjainak színterébe, egy új illuzionisztikus monumentális dekoratív festészetet teremtve. Könnyed, mozgékony kompozíciói világos fények és sötét árnyékokon épült új színharmóniákra, a kék, sárga, rózsaszín és fehér színek

MDK

Schlik Kristóf kőmives inas

résztvett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold:Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I.Kik épitéttók ujjá Búdét az 1686.évi romokból? Művért 1957.VI.évf.4.sz.299.l.

Schlick Procopius

jermite éjulist

l.

Siekesfeh. Szemle

1932. II. 10-12.

58. l.

töredékek.

TÁRGYMUTATÓ-CSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

Esztergom.

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB MUTATÓBA VALÓ ADAT

LZÉS):

opfő. Mind a négy lapos oldalon
okába harapó négyláb állatot, egy
z, melyek az egyszerű keretbe foglalt
nek kix. Ez a tulajdonság általán
ményes domborművelet." (dr. Gerecze.)

Schlick ~~je~~ Procopius
jezsuita fráter, 1746-ban ás-
mantétet vefrett -

Dr. Fitz-Gárdos-Papp → Sieberfelsévár, Bp. 1966 -

44.

Kiadás után

2. sorsz. Iroda mintа. — Pallas nyomda, Budapest.

Schlik Procop frater.

jezsuita épitész

1758, 1766/67

l.

Goszt pécsbelvt

8. l. 24, 26, l.

41. l. 42, 43. l. 44. l.

LÉGRÁDY TESTVÉREK R. T.
NYOMDAI MŰINTÉZETE
V., VILMOS CSÁSZÁR-UT 78.

M.D.K.

Schlik Procop fráter épitész

1758 okt. 4.-én A pécsi Várostemplom kupolagombjában ereklyetartókat helyeznek el üvegezett ezüst szelencében, Xavéri Szt, Ferenc, Szent Ignác és más vértanuk ereklyéivel, valamint az akkori rendtagok névsorát tartalmazó irattal. Ebben az iratban szerepel Schlik Procop fráter épitész neve, mint a későbbi épitkezések tervezője és végrehajtója.

Gosztonyi Gyula: A Várostemplom épitéstörténete. Pécs. 8. l.

M.D.K.

Schlick Procop fráter

a pécsi Városplébánia templom XVIII. századi átalakitásakor, az 1758. okt. 4-én a kupolagombban elhelyezett jezsuita rendtagok névsorában mint építész szerepel és a későbbi építkezéseknek is ő a tervezője és végrehajtója.

Gosztonyi Gyula: A városplébánia templom építéstörténete. Pécs müemlékei. Pécs, /1942/. 8. és 44.old.

Schlick, Procopius

építész, jezsuita fráter

a nagybányai, pécsi, meg egyéb [templom és rendház] építkezések vezetője -

Schoen Arnold:

Vanossi Antal -

Székesfeh. Szemle

1932. 58. l -

800/19
800/21
800/14

800/
800/
800/

Schlick Procopius

épito

† 1772 jun. 3

laid

Scholajezsuita

288. l.

Schlick, Prokopius

ács- és építő, jezsuita fráter. szül. 1716. III. 8. Csehországból származott. 1746-ban Székesfehérvárott lett frater. Coadjutori noviciatus próbaidejét 1747-48. Bécsben töltötte. Ezután Nagybanyán, Pécsett, Pozsegában, Egerben és Komáromban dolgozott a jezsuiták templomain és rendházain. Meghalt Komáromban 1772 jan. 3. Székesfehérvárott többszor fordult meg.

Schoen Arnold:
Székesfehérvár 18. századi mesterei. Székesfeh. Szemle 1933. III. évf. 1. sz. 12. l.

Schlick Procopius ácsmester

épitő" 1749-52 folyamán a nagybonyai rezidenciában, 1753-56 folyamán Pécsett, 1757-ben Pozsgón, 1758-59 folyamán ismét Pécsett. 1760-1763-ig az egri collegiumban működött.

Voit Pál dr.: Heves megye műemlékei II.
Magyarország műemlékei topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972.

5381

Schlick Procopius

1764-től 1772. junius 3-án bekövetkezett haláláig a komáromi rezidenciában működött.

Voit Pál szb.: Hevesmegye műemlékei II

Magyarország műemléki topográfiája VIII. köt.

Budapest, 1972.

5381

Schlick Procopius

jezsuita ács, épitő 1770-ben, Egerben.

Voit Pál stb.: Hevesmegye műemlékei II.

Magyarország műemlékei topográfiája VIII. köt.

Budapest, 1972.

536 l

Schlick Arnold

l.

Evang. Templ.

420-l-

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848 II. 276 l.

Név: Schlick ifjabb Ignácz

Foglalkozás: bronceárbz öntömester

Szárm. hely: Pest

Hitfelekezet: R. K. Csal. állapot: nőtlen

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1844 IX. 13

A polgárjogért fizetett összeg forintban: 6.

MDK

Schliesser Jakab

Almásy-Tellki. VII. 1941.

ISMERTETŐ

I.

Intézetünk hetedik művészeti aukciókiállítása két, a maga nemében páratlan anyagcsoportot bocsát a gyüjtők és műbarátok bíráló pillantásai elé: Dr. D. J. úr kiváló ízlésű és magasrendű magángyüjteményét, valamint egy magyar hercegi, illetve főhercegi tulajdonból származó angol ezüstkincset.

Dr. D. J. úr gyüjteményéről.

A monogramm szerény és tartózkodó gazdája mintegy negyven esztendeje járja a műgyüjtés sok-sok örömet, meglepetést és izgalmat okozó változatos ösvényeit. A gyüjtemény festményei, muzeális becsű ezüstjei és páratlan herendi porcellánszobrocskái gyakran szerepeltek hazai és külföldi kiállításokon, de tulajdonosuk személye úgyszólván sohasem lépett a szélesebb nyilvánosság elé: a gyüjtés fáradalmai, egy-egy nehezen kiharcolt ezüstserleg és az érte hozott áldozat nyilván jobban hevítették képzeletét és nemesveretű humanizmusát, mint a zajos siker múlékony tapsviharai. Csendben, hallgatagon és buzgó szorgalommal gyüjtötte műkincseit évtizedeken át: aki ma meglátja és megszereti a kiállítási keretbe foglalt pompás gyüjteményt, elsősorban gyüjtőjének mondjon köszönetet.

A festmények az elmult század magyar középmestereinek elsőrendű ízléssel összeválogatott anyagát ölelik fel. *Barabás Miklós* Tiszai halászokat (4. sz.) ábrázoló vízfestménye ritkaszép alkotása a főképpen arcképfestőként ismert mesternek. *Böhm Pál* Gémeskútja (6. sz.) ragyogó kis magyar zsánerkép. Budapest története szempontjából érdekes és művészileg kiváló minő-

ségű munka *Canzi Ágoston* (9. sz.) vízfestésű arcképe Ráth Károlyról, Pest egykori főpolgármesteréről. *Liezenmayer Sándort* három fínom műve képviseli (25., 26., 27. sz.), melyek közül különösen megragadó a 25. számú Faust és Margaréta gazdag és dús festői előadása. *Ligeti Antal* (28. sz.) Tunis című festménye a mester legjobb művei között érdemel helyet. *Lotz Károly* 30. és 31. számú párdarabjai a nagy művész első korszakának bravúros termékei. *Madarász Viktor* (35. sz.) rembrandti hangulatú Tanulmányfeje igen mély emberábrázoló készséget jelez. *Báró Mednyánszky Lászlót* nyolc festmény képviseli és minden mű más-más oldalról szemlélteti e kellőképen még távolról sem értékelt lángelme festői sokrétűségét. A gyüjtemény egyik legszebb festménye *Mészöly Géza* (49. sz.) Tanyája. Fokozott figyelmet érdemel *Than Mór* (65. sz.) Vereckei szorosa, mert a főként történeti festő tájábrázolásai ritkaságszámba mennek. A kalapács alá kerülő hetvenhárom festmény közül csak néhányat említettünk ízelítőként.

A gyüjtemény legérdekesebb és legértékesebb részét a mintegy százötven darabot számláló *régi ezüstgyüjtemény* alkotja. A hazai, németországi és svédországi ötvösművészet több muzeális becsű alkotását fogjuk megpillantani a kiállításon, olyan serlegeket, poharakat, billikomokat és hamutartókat, melyek sok-sok ezüstkiállításon szerepeltek már. „Szerepelt" alatt jelen esetben főszereplő értendő: négy-öt serlegért ugyanis már a háború kitörése előtt hihetetlen magas árakat ajánlottak külföldi múzeumok. A 81. számú saskarmos gömbökön álló kupa a svéd ezüstművesség kiváló példánya. A 98. számú aranyozott talpas pohár *Schliesser Jakab* műve. E pohár Kőszeghy tudós könyvében is nyilvántartatik a 105. számú aranyozott kehellyel együtt, melynek mestere Erdély ötvösségének „királya": *Hann Sebestyén*. A 141. számú nagy érmes kupa viszont a német ezüstművesség remek példánya s méltán érdemel helyet bármely múzeumban. Ugyancsak német ötvösök munkái a 157. számú gyümölcstartó és a 161. számú gyömbértartó. Joggal állíthatjuk, hogy ilyen pazar ezüstanyag ilyen bőségben és választékban évtizedek óta nem szerepelt budapesti aukciókon.

A gyüjtemény harmadik csoportját Herend termékei alkotják. S itt újra tisztelettel adózunk D. J. úr lelkesedésének

Almásy-Tellkr. VII. 1941

Schliesser Jakab

nagyszeben ötvös

Talpas pohár, m. 18:5

XVII. sz. közepe

Dr Deutsch József Anlajd

Bpest

Mil

Schliesser Jakab

nagyszebeni ötvös

Pohár, 11.1 cm

1648

Esztergomi Keresztény

Muzeum

Inul

Fedeles kupa m. 18.5

1641. XVII. n. - Közepe

M. Nemzeti Muzeum

Inul.

Erdélyi Kiáll. 1931

Der im ... dete Verein der Freunde der Kunstmu... s kurzen Bestandes die Sammlungen a... nen Künste und des Kunstgewerbemu... zahlreiche namhafte Anschaffungen be...

Neuerdings ha... ch Veranstaltung von Ausstellungen s... ätigkeit ergänzt. Damit befolgt er das be... lischer Schwestervereinigungen, welche ... hen Ausstellungen gute Erfahrungen ... weglicheren und einflussreichen gesell... ngen vermögen auf diesem Gebiete ... als der amtliche Apparat und schliess... nahmen der vielbesuchten Ausstellungen ... tzungen der Museumsfreunde gemäss ... mmlungen zu gute.

Erst unlängst ist die vom ... freunde veranstaltete erste Ausstellun... lerbildnisse im Museum der Schönen K... den, und schon folgt ihr die zweite ... museum: die Ausstellung siebenbürgischen ... s.

Die Vergangenheit des schätzereichen ... gens gehört uns. Dort wurzelte dereinst die alte ..., deren Träger die Ungarn und die angesiedelten Sachs... gewesen

114. PÉCHY ERZSÉBET POHARA. Aranyozott ezüst; poncolt alapon elől két vésett címerrel és 1648 évszámmal, Schliesser Jakab mesterjegyével. M. 11·1 cm. Nagyszeben, 1648. Becher der Elisabeth v. Péchy. Silber, vergoldet. Auf gepunztem Grunde Wappen mit Jahreszahl 1648. Meisterzeichen des Jakob Schliesser. Nagyszeben, 1648. Esztergom, Keresztény Múzeum.

Schliesser Jakab Nagyszeben 1648.

schufen, konnten und wollten sich nicht von den Augsburger und Nürnberger Vorbildern befreien. Dennoch treten zuweilen die Eigenheiten des ungarischen Geschmackes an den siebenbürgischen Goldschmiedearbeiten zutage, u. zw. sowohl in Formen und dekorativen Motiven, wie auch in der Technik (Drahtemail). In noch höherem Masse gilt dies von den Schmuckstücken, Gürteln, Spangen, Knöpfen usw., welche zum ungarischen Prunkgewande getragen wurden.

Ausgesprochen ungarischen Geschmack verraten die siebenbürgischen sog. Herrnstickereien, sowie auch die Bucheinbände, namentlich die Klausenburger gemalten Pergamentbände. Von diesen werden einige gute Beispiele gezeigt, hingegen war es aus technischen Gründen nicht möglich von den stilistisch ebenfalls interessanten siebenbürgischen Möbeln mehr als einige bescheidene Proben zu erlangen. Zinngefässe, Medaillen, Waffen und sonstige kunstgewerbliche Gegenstände vervollständigen das Bild des siebenbürgischen Kunsthandwerks der Vergangenheit. Als Hintergrund dienen einige hervorragend schöne Stücke der in Siebenbürgen sehr verbreiten und darum als „siebenbürgische Teppiche" bekannten anatolischen Knüpfteppiche, ferner eine Reihe photographischer Aufnahmen nach siebenbürgischen Gebäuden, — Kirchen, Burgen und Stadtbauten, — sowie Reproduktionen altsiebenbürgischer Wandmalereien.

57. FEDELES KUPA. Ezüst, részben aranyozott. Testén maszkos és csigás leveles díszítés három gyümölcsös tállal s rajtuk egy-egy madárral. Fülén domború gyöngysoros dísz. Fedelén belül római érem. M. 18·5 cm. Schliesser Jakab nagyszebeni ötvös műve, XVII. sz. 1. fele.

Deckelkrug. Silber, z. T. vergoldet, mit gravierten Masken, Blattwerk, Fruchtschüsseln und Vögeln. Meister-

2

Erdélyi kiáll. 1931.

18

zeichen des Jakob Schliesser. Nagyszeben, XVII. Jh. 1. Hälfte. O. M. Iparművészeti Múzeum.

Schliesser Jakab
nagyszebeni ötvös

Ha könyvtárát elsőrangú irodalmi és művészi értékű munkákkal igen kedvezményes áron és kényelmes fizetési feltételek mellett gyarapítani óhajtja, lépjen be a

KÖNYVBARÁTOK SZÖVETSÉGÉBE

A több részletben fizethető évi előfizetési díj csupán 20 P, amelyért évente négy értékes illetménykötetet és a ***Diarium Könyvbarátok Közlönyét*** *kapja. A Közlöny megbízható jóbarátként tárgyilagos tájékozást nyujt az újabb könyvekről és minden jelentős irodalmi eseményről. A Szövetség minden könyvbarát számára folyószámlát nyit, amelyre bármely munkát megkönnyített fizetési feltételek mellett szállít.*

Az illetménykötetek sorában található:

CZAKÓ—GYÖRGYI: A MAGYAROS IZLÉS. Szemelvények a magyar népművészet, háziipar és ipar-

Schlisser Jakab

Ötvös

Nagyszeben

XVII. sz

l.

Diviparmtört

178. l.

179. l.

Sek.

CSAKTORNYA
92 III. 30 12
A

Europa
Film-Könyv Lapterjesztő
R.T.

Nyomtatvány

Budapest
V Rothermere

Schliesser Jakab

nagynebeni ötvös 1648.

Péchy Erzsébet pohara a primási kincstárban.

l.

Magyarorszag

(3411-től 3737-ig.)

Schliesser Jakab

ötvös

#

98.

Almásy - Telki. VII. 1941.

III

Schliesser Jakab

98. TALPAS POHÁR, aranyozott ezüst, trébelt díszitéssel, füzérekkel és maszkokkal. Schliesser Jakab műve. (Kőszeghy, 1414.) Ezüst kiállítás 1931. 1000.—

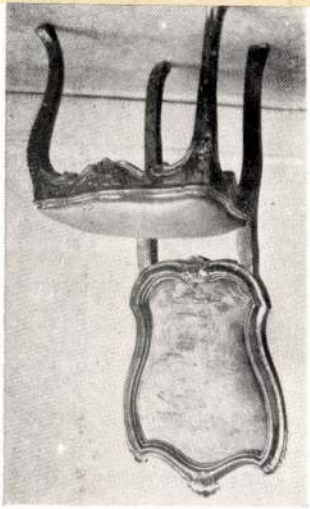

Almásy-Teleki VII. 1941

2341.

Schliesser Mihály, Kőmívessegéd,

1774. Pozsony.

Pressburger Zeitung

1774, 62. 4k.

Pozsony. Schliesser Mihály, Kőnüvessegéd, 1774.

Pressburger Zeitung

1774., 62. sz.

SCHLIESSER, Michael, pozsonyi kőművesszéd

M. SCH., Maurergesell, 5 napos leánya meghalt.
(1774, 62. szám, 8 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Schliessmann Hans,

/1952-92o/

Liszt a koszorukkal telerakott zongora
és szék mellett:"Hol ülhetek itt le?"
Litografia./Karikatura./

Abg. Radio, Wien. 1936. Hft. 17.

Dr. Aviró Csatkai: Versuch einer Ikonographie. Sonderabdruck aus d. "Burgenländischen Heimatblättern". Ja hrg. 1936. Hft.2. S. 67.

Schliettenhart,Tobias,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztaloslegények jegyzéke:"Schliettenhart,Tobias,Nawborg,1695. X.24.". 119.old. 13.jegyz

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9. - Xantus János Múz.Győr,1967.
A Győri Múz. Évkönyve

Schliettenhart T./Tobias/,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordált asztaloslegények jegyzéke szarmazási hely szerint. "Nawborg: Schliettenhart T." 123.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9. - Xantus János Mús.Győr,1967. - A Győri Mús. Évkönyve

Schlittenhart T./Tobias/, asztaloslegény

Tobias Schlietten,asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészitő cén legénykönyvéből: "Ist ~~Fremde~~ Fremde gesessen Tischer gesel Tobias Schlietten hart von Nawborg au3 der Donäw". 110.old Anno 1695 den 24 octobr

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században - Adatok Győr város asztalosmüveségének történetéhez 93.old

Arrabona,9.-Kantus János Múz.Győr,1967.-A Győri Múz. Évkönyve

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Schlimarski, Heinrich Hans
(1859-)

„Sólyomvadászat" o.v. 127 x 95,5 cm

J. l. j.: Heinr. Hans Schlimarski (Restauriert)

Uzláltási ár: 10000 ft

BÁV 43. Képaukció, Budapest, 1977. szeptember

MDK

Schlimka Alajos építész

Magánép. eng. Bp. Vállalk. Közl. 1906. aug. 29.

5 l.

Schlinger Lipót

Schlinger Lipót, festő, Bozókról (Hont m.), 22 éves korában, 1838—39 a tájképfestészeti szakosztály növendéke volt.

Fleischer Bécs 82.1

osztályának hallgatója volt.

Schäffer Miksa, festő, Kőszegről, 19 éves korában, 1833—34 az antik rajzosztálynak hallgatója volt.

Schlinglot Vilmos

Ötvös Pest.

1831–36 k.

Horváth Szentpéteri

256. l.

Schlingott (Schlinghof) Vilmos Pest. Ar.

Szül.: Hanau, 1800. 1833. IX. 1-én remekelt. Remekét, egy orosz gyűrűt Starczer Tamásnál készítette el. *Inasa:* 1832. VII. 1. Malsch Antal 6 évre; 1833. X. 4. Stark Károly 6 évre. 1831—1846-ig említve.

Művei:
Nem ismertek.

Irodalom:
BFL IX/14. Meisterbuch 1833. IX. 1.; Horváth H.: 252. p.; Haubt-Protocol 1831. XII. 8.; 1833. IV. 21.; A. B.: 42a., 42. p.

Pest-Buda 1977

Schlinman

vérmetsző.

Schams munkájában mint pesti
művész említve

Szilágyi István. Adalék a magyar-
ország képző-művészek névsorához.
Történelmi Tár. 1880 évf. 166. l.

Schlisser Jakab

ötvösmester

~~XVII~~. sz. Kassa

Lásd: Kecskeméti Ötvös Péter

Arch. Ért. 1894. évf. 150 l.

Schliesser Jakab

(Schlïsser, Slisszer Jakab)

ötvös.

Kecskeméti W. Péter ötvös Nagy Szebenben, saját mondása szerint (ötvös könyvében) „~~Sch~~ Slisszer Jakab uramnál laktában" kezdette tanulni az ötvös mesterségét, körülbelül az 1640-es évek legelején. Schliesser Jakab majd 1638-ban a nagyszebeni „Societas Aurifabrorum" tagja, vagyis céhbeli ötvösmester volt,*) s még 1657-ben is gyakorolta mesterségét. A szebeni praebendák lajstroma, a cech lajstrom szerint másolata tanúsága szerint, Nagyszebenben ötvöseink főutcájában a Reisper Gasséban lakott, hol rajta kívül még öten laktak ötvösök.**)

*) „Jacob Schlisser." A szebeni városi rendeletek és szabályok megerősítése. Másolat a nemzeti múzeumban levő Tugonyi József-féle Kéziratgyűjtemény X. kötetében. 1638. április (recte 25. aug.)

**) „Schliesser Jacob, Reisperqasse." Archiv des Vereines für siebenbürgische Landeskunde. Neue Folge. XVII. 284.

Ballagi Aladár: Kecskeméti W. Péter ötvöskönyve. Pest. 1864. 8.l.

M. KIR. ADÓHIVATAL KASSA
Érk. 1904 - SEP. - 4 -
14406 szám

24090 Községi nyomda Budapest

Schliesser Jakob

ötvös 1641

laid

Gyarfás Nagyneben

Arch. Ért. 1910 415

Schliesser Jacob

Otr.

1657. Nagyszeben

und

Allszeb 284. l

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Enged

.....

a műhelyfőnök
al

8. sorsz. Műhelyi minta.

F

Péchy Erzsébet pohara, aranyozott ezüst, poncolt alapon két vésett címerrel és 1648-as évszámmal, Schliesser Jakab mesterjegyével. ~~Magyar~~ Mag. 11·1 cm. Nagyszeben, 1648.

Ipolyi tulajdonából, ki „Ipolyi Arnold anyai ősétől 1882" feliratú címert vésetett rá.

Erdélyi kiállítás, 1931, 114. szám

Kőszeghy 1414. b. szám

Ipolyi, Bihar vármegye, 400/60. szám.

Esztergomi keresztény

Museum

Schliesser Jakab

Ötvös

1414 **Jacobus Schliesser,** e. 1641—1671. (A: V,18. Gy: 105.)

a) Fedeles kupa, fedelén bárány. — *Deckelkanne, Deckelfigur: Lamm.* — „1645."
Ev. egyház, Szászorbó — *Ev. Kirche, Urwegen.* ~~Roth.~~

b) Cápás pohár címerrel. — *Becher, geperlt m. Wappen.* — „1648."
Keresztény Múzeum, Esztergom — *Christl. Museum, Gran.*

c) Úrasztali serleg, füles nyéllel. — *Pokal m. Bügeln am Schaft.*
Ref. egyház — *Ref. Kirche,* Sátoraljaújhely.

Kőmagyötvi

249. l.

250 Nagyszeben

F. sz. *Lf. Nr.*	Mesterjegy *Meisterzeichen*	Mester — tárgy — tulajdonos — irodalom *Meister — Gegenstand — Eigentümer — Literatur*
1414		*d)* Fedeles kupa vésett gyümölcstálakkal s rajtuk egy-egy madárral. — *Deckelkanne m. grav. Fruchtschüsseln u. Vögeln.* M—*H* 18,5 Iparműv. Múzeum — *Kunstgewerbe-Museum,* Bp. Expos. 1931 : 57. *e)* Talpaspohár trébelt maszkokkal. — *Kluftbecher m. getr. Masken.* Dr. Deutsch József, Bp. Expos. 1931 : 187.

Schliesser Jakab

ötvös Nagyszeben

Schliesser Jakab

ötv.

Kőmagyötvj. 1414. vz.

MDK

Schlisz Jenő

I-s A-l: A m. üveg és fémipari müv. kiállitása.
Nemzeti Ujság, 1943. nov. 7.

Ormay Gábor: Alig ér rá ünnepelni a 40 éves szolá-
noki műv.telep. Uj Magyarság, 1940. aug. 18.

MDK

Schlisz Jenő

Üveg és fémipari kiáll. Uj Magyarság,
1943. nov. 7. 13 l.

Schlittinger Lőrinc

Schlittinger Lőrinc, cukrász, Pozsonyból, 1793 nov. 11-én iratkozott be.

Fleischer Bécs 82. l.

Schäfft József, festő és festő fia,
Pestről, 1802 nov. 10-én iratkozott be.

Schefft Ottó, festő és festő fia,

BARTOLOMEUS SCHLITZ, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig. E mesterek egyike volt:

223.-Bartolomeus Schlitz, rodolin. 152.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

FABIAN SCHLITZ, textilfestőmester

Az 5.függelékben alacsai festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig. A mesterek egyike volt:
218.- Fabian Schlitz, rodolin. 152.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA: A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

JOSEPH SCHLITZ, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.-A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét xxatt tartalmazza 1608-tól 1869-ig. E mesterek egyike volt:
303. Joseph Schlitz, Podolin, 1822. 153.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestők első nyomai 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

PETER SCHLITZ, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig. E mesterek egyike volt:
122.- Peter Schlitz, Pudlein. 152.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

MDK

Schlitzer Emil, disz.fest.

Iparm. Isk. Évk. 1934-36.

44.l.

Schlitzer Emil, diszitő festő, 1937. végbizonyitványt nyert

Iparművészeti Isk. Évk. 1880-1941. Bp. 1942.
33 l.

Varga 8

Sámsonháza /Voit/ 9

tornácosak, az oldaltornácoks
kóházak faoszlopos tornácai s
szik. Ez a homloktornácos meg
lemző.

A csonka kontyos,
sorában, a deszka-, vagy fal
hatók, sok esetben ablaknyil
szinezetü virágdiszekkel. A
elvétve a homlokzat alsó fel
jelentkezi.

A lakóházak lebon
ujból fel, szinte kivétel né
falazott kéménnyel.

Az egykori kertek
udvarok nagyméretü épületei,
tipusu csürök, pajták, álat
tek, tömör falazattal, vagy

Schlitzer János ácsm.

181o: felszabadult pécsett

Cserkuti A: Pécsi ácsok céhe. Pécsi Napló, 1913. nov. 30. 3-4.l.

SCHLOPTER, Paul Rőszegi építész

A szombathelyi Szt. Márton-templom felmérési rajza 1898-ból

MÉrt. 2001. 234-235.

Schloesser Alice

adat nincs

1895/96, női ontály

Moesia V 263.

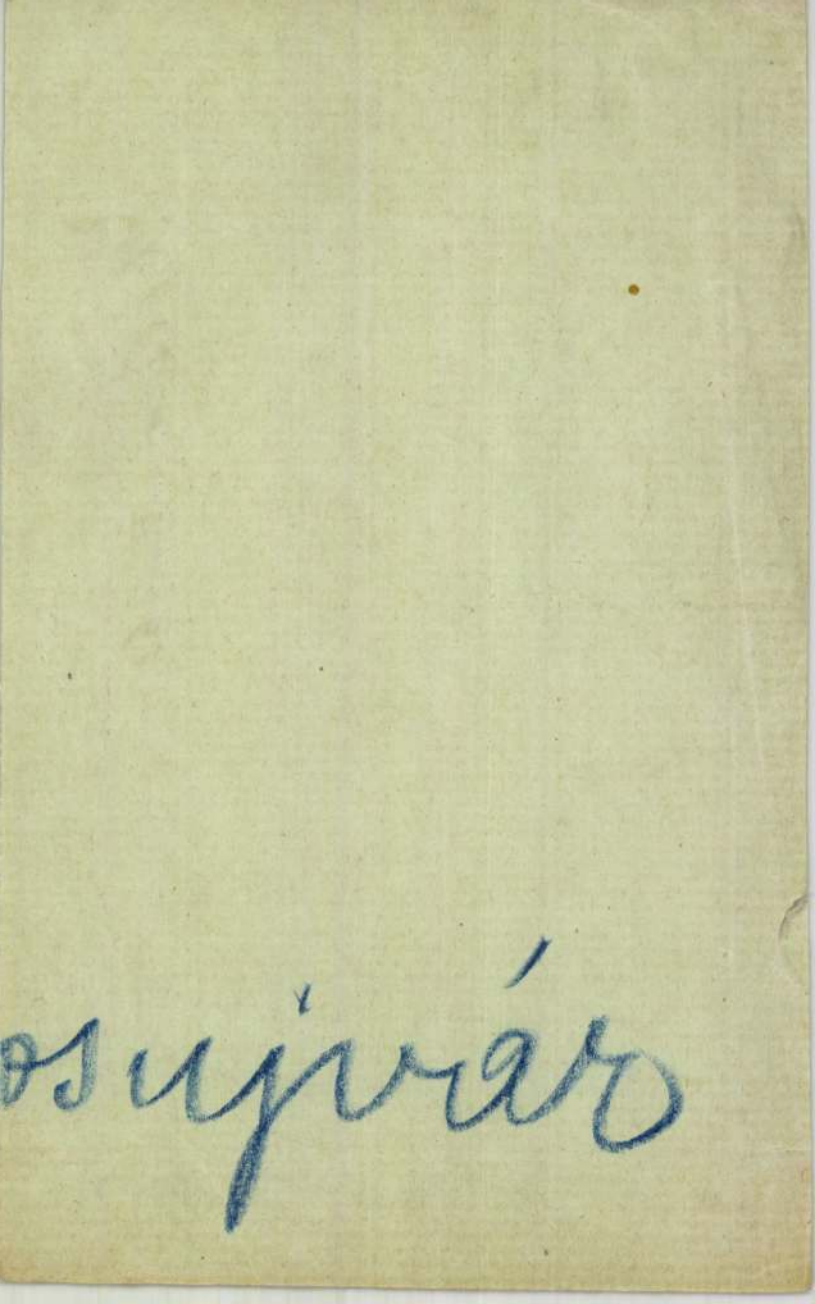

Schloesser Alice

mil. Paris 1880 Ref
1896/97 vendeglat

M. Kir. O. Főiskola hatáskörébe tartozó tudományos Közgyűjteményeink építkezési és berendezési ügyeinek állása 1911. június hó elején V. 220–230.

SCHLOGER GYÖRGY, asztalosmester

Pesti asztalosmester volt 1828-ban.-Terézvárosi lakos.-Helyrajzi szám: 559.-Segédek száma: 1.-Összeirási szám: 1693.- 45.old.

BATÁRI FERENC: Pest-budai asztalosok 1828-ban
59.old.

Az Iparművészeti Múz. Hopp Ferenc Múz. Évkönyve. XIII. 1970. Bp. 1971.

Josef Schlomar/Szlámár/,szabósegéd

A soproni sztrajkban részt vett 1872-ben.Neve a többiekkel együtt csomagolópapirra irva maradt fenn. 35.old

László Ernő: A soproni szabólegények sztrajkja 1872-ben. 29.old

Soproni Szemle,Helytört. folyóirat. XIII.1959.Sopron

~~Schlamarx~~ Josef Szlámár/Schlomar/,szabósegéd

A soproni sztrajkban részt vett 1872-ben.Neve a többiekkel együtt csomagolópapirra irva maradt fenn. 75.old

László Ernő: A soproni szabólegények sztrajkja 1872-ben. 29.old

Soproni Szemle,Helytört.Folyóirat.XIII.1959.Sopron

Szlamár/Schlomar/József,szabósegéd

Az 1872-es soproni sztrajk szervezéséért,okt 15-én kitoloncolták a hidegkuti/Vas megyei/ illetőségi helyére. 41.old

László Ernő: a soproni szabólegények sztrajkja 1872-ben. 29.old

Soproni Szemle,Helytört.Folyóirat.XIII.1959.Sopron

Schlomár Josef, szabósegéd /Szlamár/

Az 1872-es soproni sztrájk szervezéséért a illetőségi helyére telepeltték. 40.old

László Ernő: A soproni szabólegények sztrájkja 1872-ben. 29-old

Soproni Szemle, Helytört. Folyóirat. XIII. 1959. Sopron

Szlamár

Schlomar/Szlamár/József, szabósegéd

Az 1872-es soproni sztrajk szervezéséért, okt.15-én kitoloncoltak illetőségi helyére a Hidegkutra /Vas m./ 41o.old

László Ernő: a soproni szabólegények sztrajkja 1872-ben. 29.old

Soproni Szemle, Helytört. folyóirat. XIII. 1959. Sopron

MDK

Schlomka Alfréd

műve a párisi Grand Salonban szerepelt.

Lendvai K: Párisi levél. Művészet, 1907, 273-74 l.

Nagyigmánd (Komárom)

Ispánház, Ördöghegyen, földszin

Fellner Jakab müve, 1754.

(Révhelyi Elemér, 1951 — Wagner János)

Schlomka Alfred

Peintre hongrois né à Pesth. Expose au Salon depuis 1908.

Ed Dict. III. 270. 1.

Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye alispánjától.

Budapest 4. Postafiók 491.

z. 51725 /193 7

kig. ~~kb. inf.~~

Műemlékek Országos Bizottságának
úrnak
úrnőnek

10

BUDAPEST 741
NYOMOZÓ
37. NOV. 10.-3

Térti vevény
a hátoldalról leszakítandó.

Budapest

IX ker., utca, hsz., em: Közös Ének

U. p.:

Hivatalból
Díj átalányozva.

Schlonka Alfréd

festő, múl. Budapesten

A párisi Grand Salonban
1907-ben két pasztellje
volt kiállítva a hors
concours-ban.

Lendvai Károly: Párisi levél.
Művészet. 1907. 273. l.

Schlomka Alfréd

A párisi Salonban két kischt, tulságos lelkiismeretességgel festett figurális képet állitott ki hors concours.

Lendvai Karoly: Párisi levél. Müvesiet 1908. 272. l.

760

760. Francisco Goya y Lucientes.

Sz. Fuentetodosban 1746-ban. † Bordeauxban 1828-ban.

Egy leány képe.

Az előtérben álló leány egy kissé balra fordult, szembe néz, jobb kezével a csipőjére támasztott cserépkorsót karolja át és leeresztett baljában kosarat tart, a melyben edények látszanak. Borzas haját kontyba tűzte, vállkendője fehér, sárga felsőruháját a derekán egészen körülcsavarta, szoknyája barna, harisnyája fehér és czipője kivágott. A háttér erdős vidék. Vázlat azon szőnyegkartonok egyikéhez, melyeket a mester IV. Károly spanyol király számára készített.

I
358.

Vászon, méretei 68 : 50 cm. — Mündler: XIV. 12.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1835: VII. 21. *F. Goya:* Ein stehendes Mädchen mit einem Krug. — 1844: VII. 21. *F. Goya:* Ein Mädchen mit einem Milchkruge. — 1865, 1866, 1867, 1869: XIV. 12. *F. Goya:* Leány tejeskorsóval.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: XIV. 12. *F. Goya:*

Schlomka Alfréd festö.

Művészet.1907.272/74.1.

Schlosser

Kőfaragó,
Készítette a budai várban
lévő 20 drb. emléktáblát, 1866-67 ben.
Emléktáblák Budán, Arch. Ert
1869. I. 173-180 l.

Schlosser Alice

1895/96 - 1896/97 ó.
1895/96 - 1899/900
Deák Elmer isk.

Ferképzomfoiskávk

129.c

Schlosser Artur

nat. Beesben 1880. März
15. Gim. setts. Nr.
1899/900. T-II. 1. evesrajzhel

Gyulafehérvár V. 174.

Schlosser Autor

1899/900, 1900/1 I ?
1901/2 – 1904/5 ?

Ferképzomfoiskèvk

129 l.

M.D.K.

Schlosser Dániel, pixenmacher.
(puskamüves)

neve az 1687-90 körötti
ceri házak felértékelésénél for-
dul elő, mint a 236. sz. ház
birtokosa.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 395. old.

VADAS JÓZSEF:

Ötvösség lámpafényben

SCHLOSSER BÉLA

Szétesö szakmát tár elénk a második *Ötvös és fémműves kvadriennálé. A Miskolci Képtár* kiállítása, amelynek katalógusában a szakma egyik jeles művelője sem habozik kijelenteni: „Ez az ódon csengésű elnevezés — ötvösség — napjainkban nehezen körvonalazható ágat takar."

Magam is megpróbáltam rendszerezni a látottakat, de hiába.

Ha ez ötvösművészeti kiállítás, akkor nagyon kevés ötvösünk van. Egy kézen megszámolható. Plasztikák és falképek, dísztárgyak és bútorok uralják a seregszemlét. Ékszer alig néhány. És ezek sem feltétlenül jók. Úgy kell megkeresnünk *Kiss Éva* bizsuit, *Péter Vladimir* nemes ékkövét, vagy hogy a számomra legszebbet említsem: *Kodolányi László* egyszerre nagyvonalúan és hajlékony gazdagsággal formált nyakékét.

Ha ez fémműves kiállítás, akkor fém a műanyag is. Meg a zománc. A kvadriennálén ugyan a bronz és a krómacél, a réz és az ezüst dominál, de *Sor Júlia* asztalkájában legfeljebb a szögek vannak vasból, *Skripeczky Ákos* faszélű tálcája műanyagból készült, *Kiss Éva* nyakéke és karkötője porcelán idomokból áll.

Ha ez plasztikák kiállítása, akkor a plasztika kifejezés parttalanná vált: immár magában foglalja a síkot is. *Pölöskei József* vagy *Dobcsev Antoni* szárnyas vaslényei valóban szobrok (közepesek), *Zétényi János* pajkos figurái pedig a legtipikusabb kisplasztikák (érzelgősek), nem szólva az érmekről (nincsen közöttük kiemelkedő). De a kiállítás másik fele szabályos falkép. Akként igencsak sokféle. *Kopcsányi Ottó* krómacél lemezei a szabályosság, *Szilágyi Ildikó* lávazöld és — barna foltjai a szeszély szépségéről szólnak; *Tóthfalusi László* szájbarágó iskolásággal beszél a börtönről; *Kupper András* a pop art marketing-stílusával állítja elénk — a kor fétiseként — az olaj hatalmát.

Ha ez képzőművészeti kiállítás, akkor következetlen: iparművészet is van benne. A szemlélni való képek és a körbejárható plasztikák között egész sor tárgyra bukkanunk. Ilyenek: *Tagyi Zoltán* acélbútorai, *Rozgonyi Béla* dohányzóasztala és székei, *Kupper András* bárasztalkája, hogy csak a legszembetűnőbb példákat — a nagyobb darabokat — említsem. Ennyiből is kitetszik a szakma bizonytalan volta. Nem látja helyét és feladatát, amiről az egyvelegen túl egyéb — lényegesen súlyosabb — tisztázatlanságok árulkodnak.

Ízlészavar *Sor Júlia* térelválasztó szekrénye és guruló asztalkája. A fakeret olyan, hogy magára adó ezermester megvetően fitymálná a csúnya asztalosmunkát. Ezen is túltesznek a színes zománcbetétek, amelyek ingerlően kellemetlenek. A művész a szekrényt gyerekeknek szánja. Én nem rontanám vele természetes jóízlésüket.

Stíluszavar *Horváth Gabriella* tükre, amelyből nem tudnám megmondani: miért kellett súlyos és hatalmas vörösréz triptichon keretbe foglalni. Felcserélődtek a szerepek: a tükör van a keretért, s nem, ahogy illenék, a keret a tükörért. Innen a túldimenzionáltság. Ám a részletek sem megnyugtatóak. A népi ornamentikának a modern képzőművészet stílusára való átírása ugyanolyan külsődleges aktualizálás, mint amilyen indokolatlan archaizálás a domborműves keretépítmény.

Funkciózavarról vallanak a dísztárgyak. Tipikus példája ennek a még ma is dívó műfajnak *Magyarcsák Mária* tála. Ennek — pusztán az attrakció kedvéért olyannyira rusztikus a lábazata, mintha a lemezek hídszerelvények volnának. A kiállításon (ez is jellemző) mindössze három edényt találtam. De még ez a három munka sem egyértelmű öröm. *Demcsik Attila* teás-kávéskészletét szívesen látnám viszont az üzletekben, *Zidarics Ilona* likőrös poharain már a szükségesnél festőbb a forma, *Szilágyi Ildikó* fűszertartó-garnitúrája pedig falra akasztható ékszerként hat, s ezt nem dicséretképp mondom: a konyha falán díszelgő aranylánc: hivalkodás.

Hogy bravúros teljesítmények is akadnak?

Vitathatatlan. A kiállítás egy-egy műve sok bosszúságért kárpótol. *Péter Vladimir* bálványainkon ironizáló bronz szirénje vagy *Schlosser Béla* geometriai viszonylatokat jelenetté sűrítő ezüst madara, kiemelkedő teljesítmény. Sajnos, nem az ilyen művek vannak túlsúlyban. Inkább azok, amelyek nem többek a fém puszta babrálgatásánál. Mintha az ötvösök, a szakma hagyományainak szorításában, félnének a jelen vállalásától. Még mindig a kehely- és a gyertyagyártó-készítést vallják méltó feladatnak. Négy gyertyatartó a főhelyen, miközben — mellékesen — csupán a kvadriennálé függelékeként, az Iparművészeti Vállalati kiállítási részlegében kapnak helyet a lámpák. Holott az *Opteam* csoport vagy *Nádai Tibor* szép világítótestjei azt mutatják: a majakovszkiji értelemben vett társadalmi megrendelést ebben a művészeti ágban is érdemes komolyan venni. Akkor nem a szétesés, hanem a megújulás lesz a döntő élményünk.

kivisznek Németországba, arrafelé szabad az út. Ezenkívül sok minden lehetséges.

A fiatalember hosszas elmélkedés után azt mondta:

— Tudja a fene, nem szeretnék még meghalni.

●

Ferenc kinyújtott lába között egy emberi törzs, szabályosakat horkant, s egyebütt is hangzik hörgésszerű, olykor vékony, sikoltó hang, és alélt csönd. Azután kicsapódik a nehéz ajtó, betódulnak a fegyveresek, az útjukban hempergőket félrerúgják, s egyszerre mindenki éber, a jó tanuló figyelmes arckifejezésével hallgatják a vezényszavakat.

— Sorakozó! Mozgás, tata, ez nem szálloda! Indulás, zsidók... Maga hosszú, be a sor közepébe.

Ferenc ordítása messze felülmúlja a fegyveresét:

— Igenis!

A nyilas férfiú mintha egy pillanatra megzavarodna, mi ez, viccel a zsidó? Elébe áll, csizmája fénylik a homályban.

— Pofa be. Majd gondom lesz magára.

A körúton lehúzott redőnyök mögött alvó házak, sehol civil járókelő, csupán karszalagosok és egyenruhások koppanó léptei. A menet mellékutcákba fordul, Óbudán kibukkan a hajnal egy világos sávja. Azután elmarad a város, s letarolt mezők, rétek, sűrű sora a kifosztott és lekonyuló kukoricaszáraknak.

— Hány óra lehet?

— Fél kettő múlt hat perccel — mondta Ferenc.

— Honnan tudja?

Az órákat ugyanis már a zsinagógában összeszedték a hatalom és a zsidó vagyon birtokosai.

— A Nap állásáról.

A kissé bandzsító ifjú báva tisztelettel nézett a mellette menetelő férfira. Szellemes, nagyon szellemes. Futó pillantásokat vetett Ferencre. Szép férfi. Előkelő tartás, nemes arcél — színész volna? Puha félcipőjében egyre nehezebben vonszolja a lábát, de nem szól, gyalogol egykedvűen az országúton.

Negyvenötös kilométerkő. A fő fegyveres leugrik a gépkocsiról és „Állj"-t vezényel. A sor megtorpan, néhányan a földre ereszkednek. Ezeket megrugdossa. — Állj! — mondtam! — Azután indult a menet a letarolt mező felé, s itt már leheveredhettek. Nagy kondérból csajkákba osztották a levest. Ferenc zsineggel átkötött kis csomagjában nem volt csajka. A szőkés hajú fiatalember kikanalazta a maga adagját, és nyújtotta a csajkát.

— Ha nem utálja...

— Korántsem — mondta Ferenc, és ment a kondérhoz.

Létrán mászták fel a pajtába. Meglehetősen tágas helyiség, zizegő szalmahulladék, sötétség, botorkálás, a kényelmesen elnyújtózókat kíméletlenül arrább taszigálják, lábak, törzsek, fejek, káromkodás és jajszavak. Némi levegő áramlott a nyitott pajtaajtón át, s amint az bezárult, fullasztóan fülledt szaga a rothadó gabonaszárnak.

Ferencet a legtávolabbi sarokba vezérelte az Alfréd nevű fiatalember, békeidőben a Gázművek díjbeszedője, azután alkalmi munkás a nagycsarnokban, a dunai hajók ki- és berakodásánál; pártfogoltjának kiverekedte a parányi ablakrés alatti helyet, és Ferenc fejét benyomta egy testes ember lába közé. A nagy mozgás, méltatlankodó felhördülések, siránkozás lassan elült, s már hortyogás és szusszanások töltötték be a nagy hodályt.

Ferenc éberen feküdt a testes ember vaskos combja között. Vizelési ingert érzett egyre gyötrőbben. A zsinagóga, taszigálás, nyilas ordítozás és országúti gyaloglás semmi a szégyenhez viszonyítva, ha most nem tud uralkodni magán, de hogyan éri el a padlás végére állított bűzlő vödröt?

A sötétben kikászálódott a vastag combok közül, s elindult vakon, előrenyújtott kézzel, botorkálva tapogatott parányi szabad helyet a lábának. Nyögések, dühös kiáltások kísérték, valaki vékony hangon vinnyogott, s így haladt csigalassúsággal, a bensőjében rettenet, hogy kitartson a vödörig.

Hallatlan megkönnyebbülés. A visszaút mintha rövidebb volna. Itt egy fej, ott egy láb — s végtelen idő elteltével közvetlen közelében a sárgahajú mormolása:

— Bátran, pajtás, van itt hely bőven.

Elhelyezkedett a meleg combok között. Iménti szorongó érzése nem múlt el, a mellére terpeszkedett és köhögésre ingerelte. Az országútra kívánkozott, ahol lélegzethez jut. Levegőt! Levegőt...

sötét este le
lefelé a m
schnell! —,
ba rúgták.
magában: ez
és farkaskut
metek még
közökben pu
több szót ejt
nek, és a k
nek mindez
mások jól i
éppen erről
— Hol v
— Dacha

A ház c
harmadik en
szi napfényb
roncsok, po
szerterepített
Enikő hajnal
re. Széklába
közül kimen
tólag rövides
a könyvek k
lag jó állap
Stefan Zweig
tete. Szerény
ház, ahol alb
pacba omlott
— Nem
életben mar
senki sem tu
— Majd
kodik.
— Nem,
Zsongott
taligákon rul
lisztet. Máju
azután megir
kő szobája l
szekrény tet
Enikő édesar
Ezerkilencszá
lia — elvált
sárolt, és am
Helyére igaz
özvegy Kopp
a barátok is.
Mennyi
van érdekes
elhangzott a
mi, egyelőre
földön van.
ként a kérdé
tos, a múlt e
darabkája, és
Jelentkezett
család, és ör
Ányos Bélána
nek Bélus. J
lyet foglalt a
dott. Enikő n
Széles váll, ke
kéz. Két szem
ujjaival játsz
Enikő nevet,
hazajön. Ismé
nokséggal.
A háziúrél
a konyhaszekr
idény. Enikő
falakat, Amál
egy-egy felny
csellista kávé
alak, mögötte
tával, az öreg
mét, Amália s
— Jó esté
adjon pénzt a
mat.

Schlosser Béla

kiállitott a Duna Galériában a Gruziában járt unk cimü tárlaton fali fémreliefeket.

Magyar Hirlap 1980/10/3/6

Wagner: Ki is az a Tarzada?

Schlosser Béla

"Képtől - gépig" cimmel Vadas József számol be az I. Miskolci Országos Ötvösmüvészeti és Fémmüves Kvadriennálé-ról. A kritika szerint a kvadriennálé tulajdonképpen három kiállitásból áll: az elsőn vesznek részt az ötvösmüvészek: Bartuschek Ilona, Máté János, Muharos Lajos, Péri József. A **második**on szereplő müveket a zománmüvészeti vagy a kisplasztikai biennálén kellett volna kiállitani, -mint irja- ezek odakivánkoznak: Ásztai Csaba, Papp Zoltán, Schlosser Béla, Zétényi János, Zidarics Ilona.

Folytatás a 2.-es cédulán.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. okt. 30.
XX. évf. 44. sz. 12. lap.

Schlosser Béla

A kiállitás harmadik részében az ujitók következnek: Bohus Zoltán, Borsfai László, Demcsik Attila, Kalmár Zsolt, Kardos Botond, Kiss Éva, Lugossy Mária, Papp László, Soltész György.
Végül még egy negyedik csoportot is emlit: Eklektika? cimmel kérdezi, három nevet felsorolva: Laczák Géza, Magyarcsek Mária, Rozgonyi Béla. A nevek mellett a müveket is megnevezi egyrészt birálva, másrészt kiemelve.

Vadas József cikkét lásd: Péri József nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. okt. 3o.
XX. évf. 44. sz. 12. lap.

Schlosser Béla

„Töprengő" je Pécsett a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának Kiállítárán.

Dunántúli Napló
1979 dec 10.

Vörösi Pál
cikke

A STÚDIÓ GALÉRIA
meghívja Önt
1980. február 27-én, szerdán
délután fél 6 órára

SCHLOSSER BÉLA

kiállítására,

melyet
CHIKÁN BÁLINT nyit meg.

1471069 0359

A kiállítás megtekinthető:
1980. február 27-től
március 15-ig,
hétköznap fél 10-18,
szombaton 9-14 óráig.

Bp., V. Bajcsy Zs. út 52.

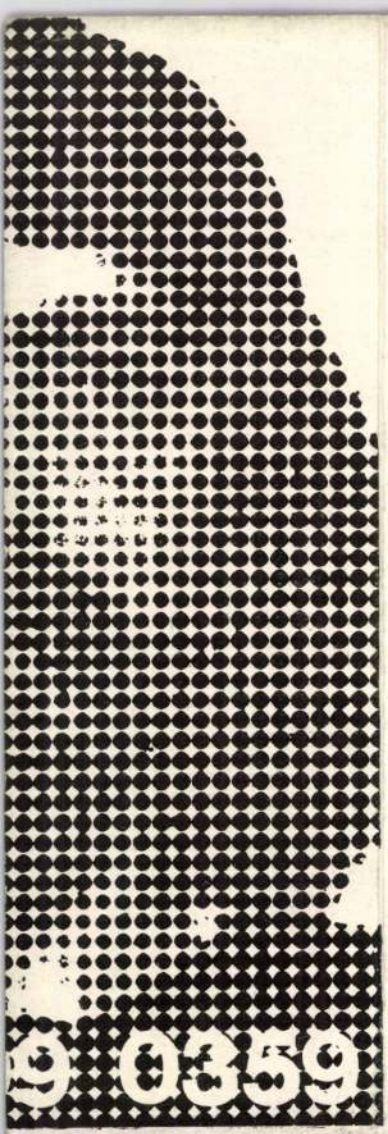

Főprint nyomda 80018

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Schlögl Krisztina, második díjas gyermekrajza, a 6-8-
NAPLÓ (VESZPRÉM)
évesek kategóriájában.
1984. FEB. 9

KÉPEK A BÉKÉRŐL

Ezzel a címmel gyermekrajz- és festménypályázatot hirdetett a Fogyasztási Szövetkezetek Országos Tanácsa – kapcsolódva a Brit Szövetkezeti Szövetség által meghirdetett nemzetközi festménykiállításhoz –, az Országos Béketanács támogatásával.

Megyénkben hétfőn nagy érdeklődés kísérte a veszprémi Georgi Dimitrov Művelődési Központ kamaratermében megnyitott, díjkiosztással egybekötött kiállítást. A MESZÖV kitűnő szervezésében igazán kimagasló eseménynek tekinthetjük ezt a kezdeményezést. Igaz, gyermekrajzpályázat évente szerepel a MESZÖV programjaiban. Tavaly is nagy visszhangja volt a takarékosság jegyében meghirdetett pályázatnak. Az idei felhívás még tágabb teret ad a gyermekfantáziának. Ami pedig a leglényegesebb, hogy a pályázat célja bemutatni az iskolaszövetkezeti fiatalok, valamint szövetkezeti tagok gyermekeinek a világbékéről alkotott elképzeléseit, békevágyát, a környezetükben folyó békés alkotó munkát. A szervezőknek mindezt sikerült elérniük, ahogy végigtekintjük a kiállítást, ez megállapítható. Kicsik és nagyok különböző technikákkal küldték be képbe formált vallomásukat, vágyukat a békéről, gyermeki tisztaságuk minden melegével. A Dimitrovban kiállított munkák tetszetős köntösben tárják a látogatók elé a mai gyermekek érzelmeit. Érvelnek és tiltakoznak ők is a fegyverkezés, az emberiség elleni agressziók ellen. Megörökítik rajzaikon, kis festményeiken az őket körülvevő nyugalmas családi környezetet, amelyben továbbra is szeretnének élni. Rajzaikkal figyelmez-

Schlögl Krisztina második díjas.

tetik a f
őrajtuk
vője, bol
zok kis g
ket érde
táplálni,
nek. A c
kotók ki
át jutalm
jük a le
beküldők
több gye
vet és a
vőhöz, a
nek.

A hat-
riájában
ka, más
a kilenc-
ső *Soós*
rencz A
lyen ped
Csik Val
évesek k
náta, m
és a ha
és *Pleive*
különdíjá
és *Vizsi*
részesülte

Vizsi Ildikó, a MESZÖV különdíjasa.

Korvin u. 27. vagy Attila u.

adó 15 000 Ft-ért. Ajka, Kórház u. 5. 5/35 egész nap.

reskedő, Veszprém, Eötvös
Autóbusz-pályaudvartól a
mellékutca, Margit-templ
Nyitva egész nap, szom
Szállítást vállalok.

6 éves tehén jármos,
adó. Ugod, Kossuth u.

őt, lesz jövőre is!

Február 6—18-ig
olcsóbban a Centrumban

téli vásár

30 és 40 %-os engedménnyel
sok ruházati cikket
kínálunk vásárlóinknak

Szeretettel várjuk kedves vásárlóinkat!

VESZPRÉMI
CENTRUM ÁRUHÁZ

NAPLÓ MINDEN HÁZBA MINDEN NAP

A Fejér megyei Bauxitbányák bakonyszentlászlói üzemébe

felvesz

felsőfokú végzettséggel és legalább 5 éves ipari – lehetőleg bányászati – gyakorlattal rendelkező

vezető üzemgazdászt

jó kereseti lehetőséggel.

Vezetői gyakorlattal rendelkezők előnyben.

JELENTKEZÉS:
Fejér megyei Bauxitbányák, személyzeti osztály
8044 Kincsesbánya. Telefon: Székesfehérvár 06-22-12-671/101

lnőtteket, hogy most
úlik gyermekeik jö-
ogulása. Ezek a raj-
öngyszemek, amelye-
es és kell is tovább-
segíteni a felnőttek-
jkiosztáson a kis al-
rult arccal vehették
ikat. Azért is közöl-
jobb pályamunkákat
neveit, hogy minél
eknek, még több ked-
aratot adjunk a jö-
elyet már ők épite-

yolc évesek kategó-
első *Gombás Boglár-*
lik *Schlögl Krisztina,*
izenegy éveseknél el-
Anita, második *Fe-*
tt, a harmadik he-
Tombor Borbála és
a osztozott. A 12–15
zött első *Rétnyi Re-*
sodik *Kassai Edina*
madik *Samu Zsuzsa*
z Rita. A rendezők
an Győrfy Marianna
ldikó pápai diákok

Veszeli Lajos

NAPLÓ – 1

s a külföldi televíziók műsora

yóirat történetéből

esport: Téli Olimpia.
jevóból 19.35: A pé-
nyelvű nemzetiségi
pécsi körzeti stúdió
(ism.) 20.25: Téli
A. Jégkorong-mérkő-
ból. Kb. 21.10: Tv-

GRAM

közeli dal 7.00: Do-
zfilmek 8.00: Film-
4. Téli Olimpiai Já-
Gyorskorcsolya. 1500
12.30: Hírek 12.50:
oncert 13.30: Tv-do-
14.40: A történelem
an a nap 15.55: Té-
ágban 17.00: Milliók
oncert 17.50: Téli
vjetunió–Olaszország
19.00: Híradó 19.30: Olimpiai napló 19.45: David Ojsztrah születésének 75. évf
teletére adott koncert 20.30: Téli
korong: Csehszlovákia–USA

SZLOVÁK TV

8.40: Ez történt 24 óra alatt 8.55:
Közvetítés Szarajevóból 10.00: A
pasztalatok iskolája – 5. rész 11.
pia. Közvetítés Szarajevóból 15.0
pia. Közvetítés Szarajevóból 17.2
mány sorsa. Riportműsor 17.50: Te
runk – 6. rész 18.00: Sportrevü
műsor az opavai hematológiai ir
sainak világraszóló sikereiről 20.2
pia. Közvetítés Szarajevóból 22.5
szefoglaló az olimpiai események

II. MŰSOR

16.00: Zene – mindenkinek 16.35
1973-ban. NDK tévéfilm 18.15:
Közvetítés Szarajevóból 20.00: Je
va-Vrtelova. Portréfilm 20.30:
21.20: A rendőrség naplójából 2
események 22.00: Martin '84. Ös

JUGOSZLÁV TV

SCHLOSSER DÁNIEL pixenmacher /puskamüves/. 1687-90 között irják össze az egri házak felértékelése alkalmából, amikor a 236.sz. ház birtokosaként szerepel.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Schlosser Ferenc

tervet készít 1919-ben a dunabogdányi Walkenfeld-kastélynak kultúrház céljára való átalakítására.

Műemlékvédelem, 1969. 4. sz., p. 235.

Schlosser Ferenc

Készítette 1919 májusában a dunabogdányi Wallenfeld-kastél ~~[illegible]~~ kultúrépülettévaló átalakításának tervét.

Műemlékvédelem, 1969. 4. n., p. 239.

Schlosszer Ferenc

köfaragó mester

1856. aug. 17. Lebeleztetett be a pesti kőmüves és köfaragó cikbe.

Pkc. 216. l.

Fejérpataky L. II. 235, 237, 238,

Schlosser F. A

Budapest. T.1385. III.

A délről felvett látképet, a melynek előterében két hármas csoportot és egy földön ülő pápaszemes urat veszünk észre, fölül: Leopolds Feld, Klein Zell, Gran, Komorn, Waizen, és Palatin Jnsel; oldalt balra: Die schöne Schaferin, Budakesz, Marxen Graben, Franzens Höhe, Jm Auwinkel, Der Stadt Mayerhof és jobbra: Stadtwäldchen, Kapuziner Kloster, Markt Goedele, Grassalkovich, Festetitsch és Elias Brun; alól pedig: Der Bloksberg, Am Auwinkel, All Sued, Bordaörsz, Kammervald és Prometori jelzéssel medaillonképek veszik körül. Felirata:

OFEN und PEST
mit ihren Umgebungen.

alól jobbra: Herausgegeben v. J.A. Schlosser.

Kny., mér. a belső vk. 43.3: 38.9 cm.

Schlosser

(Petardi) ~~Schlosser~~

Grörgy

nagyszebeni

Büchsenmeister

1659 ben.

Eskuszövegéből nem tünik ki, hogy ágyút kellett volna neki öntein.

Az ágyuk kezelője, javítója és a lőszerek készítője ~~volt~~, az erődök és munitió gondnoka, felügyelője volt.

Albrich Herm

275, 276. 287 l.

Schlosser Hans

pozsonyi ötvös

lásd. Tanúk, lakatos

és ötvös. alatt.

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRA
BIBLIOTHÈQUE SZÉCHÉNYI DU MUSÉE NATIONAL HONGROIS
BUDAPEST 80.

..... szám.

T.

Müemlékek Országos Bizottsága

B U D A P E S T.

IX. Hőgyes Endre-u. 10.

Schlosser Imre festő

Pásztortűz, 1923. IX. évf. II f.
7-8. l.

sz. j.: Képrőmű vészeti reregszemle

Schlosser Jenő, festőművész

Pásztortűz, 1923. IX. évf. I. k.

255. l.

Kultúr-krónika

SCHLOSSER Jenő
?
Keramikus

Banner Erdély

Banner Erdély

MDK

Schlossermeister Heiss,
/lakatosmester/

két torony kijavitása /réz/ a 1763-as földrengésből kifolyólag rongálodtak meg.
1764. No.52. számlával kiegyenlitve.
1774. a harangok felszereléséért.

S/choen Arnold: A budai szent Anna-templom.
?
209-210. l.

SCHLOSSER, Joseph, pozsonyi könüvenegéd

J. SCH., armer Mauergesell, 2 éves lánya meghalt
(1780, 76. szám, 8 l)

Preuburger Zeitung
(Genthon)

Schlosser József, Kőművessegéd,

1780. Pozsony.

Pressburger Zeitung

1780, 76. sz.

Pozsony. Schlosser József, Kőmívessegéd,
1780.

Pressburger Zeitung
1780, 76. Stk.

Schlosser Julius

1 ajd
2

Muz. és Könyvt. ért

1913. 238

Schlosser Károly

Schlosser Károly, építész, szül. 1814-ben Rozsnyón, 1833—34 az építészeti szakosztály hallgatója volt.

Fleischer Bécs 82. l

Pestről, előzőleg a münchenl akadémián tanult. 21 éves korában, 1851—1852 a festészeti előkészítő szakosz-

Schlosser Sándor

építész.

Szül. Nagyvárad 1878.
Oklevelet nyert 1901.

Műegyetem 18. l.

Hadjárat.

A bécsi Burg-nak balra lát
naság rohamot intéz, jobbra ped
tott föl. Felirata:

Erstürmung des Burgthores
October 1848.

alól jobbra: D. u. V. v. L. Mossbe

Kny., mér. a vk. 2

Schlosser Sándor

n. 1878. Nagyvárad

† 1906.

† Lux Kálmán

† Mórocz

MDK

Schlesser Sándor, 1901

A m.kir.József Müegyetemen oklevelet nyert építészek névjegyzéke. Épitő Ipar-Épitő Művészet 1931. jun. 1. 89.l.

Goldmark Károly Művelődési Központ *(Kossuth L. u. 28., nyitva: vasárnap kivételével 9-13-ig és 14-18 óráig)*

Július 21-augusztus 8-ig Tóvári Tóth István festőművész kiállítása.

Klubszínház

(Fő tér 3., nyitva: 9-18 óráig)

Augusztus 1-14-ig Kép-Ker Kft. kortárs képző- és iparművészeti kiállítása.

Kisgaléria

(Kossuth L. u. 28. földszint, nyitva: vasárnap kivételével naponta 9-13-ig és 14-18 óráig)

Július 25-ig Kuti Gézáné 28-augusztus 10-ig Pálástiné Deli Elvira, Schlosserné Báthory Piroska miskolci festőművészek kiállítása.

Balatoni Múezum

(Múzeum u. 2., nyitva hétfő kivételével naponta 10-18 óráig)

Állandó kiállítás: A Balaton és az ember történeti kiállítás, Halápy János festőművész emlékszobája.

Időszaki kiállítás: Zala megye népművészete.

Schlosserné Báthory Piroska

Keszthely és Vidéke
1996. július 18.

Schlossinger Dániel, pozsonyi ötvösmes

V. 117.

Daniel Schlossinger

ötvös 1638

lárd

Mih. Pozs. 117

Schlossl József

győri harangöntő

l. Sörös Pongrác. A bakonybéli apátság tört. II

A pannonhalmi Szent-Benedek-Rend tört.

IX. k. Bp. 1904. / 325. l

1410. Velenczei festő a

Satyr és Nymph

Jobbról a földre terített
a Satyr hever. A előbbi job
jával egy meg nem határoz
néz és figyel. A lepel egyik v
tér hegyes vidék, hol a kőép
bolt felhős.

Fa, kerek kép, át
Vétetett 1892-ben.

189/92.

Schlössl, Josef

Győrben 1816-ban öntötte
a boldogasszonyi (Moson vm)
tk. templom harangját

Vallás- és közokt. minisztérium
8416/1917 elv.

SCHLOSSMANN, Hans Dönüves

Gasenkirchfalva - Dastéj 1679

Ars 1997/1-3. 236.

nyezüst indás,

larab állítólag

jándéka.

M. V. flentis

yik földszinti

res bástyával,

ronnyal hegy

Schlotterbeck W. T.

verin

laid

Mel Est Kept

XL VI. C.

XL VII. C.

Schlotterbeck W. T.

magyar vadrejek

Janota I. 9. l

re nehezednek, cisztercita izű, gy
igyekeztek a pillér és terhe közöt
egyúttal a pillért könnyedebbé ten
oszlop került, amelyek közül csak
lentősége és tényleges teherhordó
szempontjából tehát maradibb és la
mek diszitő hatását tekintve viszo

A jáki pillérek oszlopkoszoruja
zad első tizedeiben készült ciszte
sarkokon, sokszögü pillérmag körül
Zwettl/. A lényeg azonban veszendő
kában minden oszlopnak megvolt a p
addig itt Jákon oszlopok és ivek k
kapcsolat. A gazdag tagolás voltak

Az oldalfalakon felfutó <u>heveder</u>
bényben és Türjén, lábazat nélkül
fejlemezére, mintha bennük az alsó
világosan különbözik a románkori b
megoldástól, amely szerint a főhajo
lopok vagy ezek kötegei megszakitás
boltozatig, legfeljebb egy-egy dek

Viselet. T. 4452.

~~Szék~~ Fehérvári megye legény.

A balra fordulva ábrázolt parasztlegény pipát szi, jobb kezében dohányzacskót tart és ünneplőt visel. A háttér hegyes vidék. Felirata

balra: Bauer-bursche in Galla
aus dem Stuhlweissenburger Comitat.
jobbra: Jeune paysan, en habit de t fete
du comitat de Stuhlweisenburg en Hongrie.

alól középütt: W.F. Schlotterbeck. sc.
legalól jobbra: No 51.

Mezzotintó, mér. a rl. 31.2 : 22.3 (?) cm.

39-94-1.

W. F. Schlötterbeck

---

rezin

laid

Fischer T-1

W. F. Schlotterbeck sc

Bauer-bursche in Galla, / aus dem Stuhlweissenburger Comitat.
Ungarner franciäul.
Königsmal folio.
fertig jetzt

Schlotterbeck W. F

rezin

laisd

J. Fischer †

miniatür Sextus Rufus Festus- kiadás, mely könyvárusi forgalomba soha sem került kisérlet volt és egyike legritkább könyveinknek. /Lásd DRESCHER PÁL: A szép magyar könyv c. művét /1938./ 31 old. és ill. a 19. táblán./ 40.--

831. SIEG DER K.K. OESTERR. TRUPPEN bei Kapolna in Ungarn am 26 Febr. 1849. Szines rézmetszetü kép. Egy lap. 2.--

832. SIEGFRIED, ANDRÉ, Les Etats-Unis d'aujourd'hui. Paris,1928. 8r., fve 1.20

833. SIMPLICISSIMUS.- Der abenteuerliche Simplicius Simplicissimus, das ist: ausführliche unerdichtete u. sehr merkwürdige Lebensbeschreibung eines einfältigen, wunderlichen u. seltsamen Menschen Melchior Sternfels von Fuchsheim usw. In sechs Büchern. Leipzig, 1876. 8r., csinos fbőrkts 4.--

834. SHAKSPERE, Szinmüvei. Forditják többen. Bevezetésekkel és jegyzetekkel ellátta CSIKY GERGELY. Javitott kiadás közel 600 illusztrációval, Bpest, Ráth M. 4r., 5 kötet, er.vktsek 10.--

835. SHAKSPERE, Összes szinmüvei. Kiadta VOINOVICH GÉZA. Bpest, 1902. 8r., 6 kötet, er. vktsek 6.--

836. SHAKESPEARE, Werke. Leipzig u. Wien. 8r., 9 kötet, er. vktsek 2.--

837. SIKLÓSSY LÁSZLÓ, Kuny Domokos, egy budai keramikus a XVIII. században. Bpest, 1917. 4r., fve 3.--

838. ---, A magyar keramika története. Holics, Tata, Stomfa.Bpest, 1917. 4r., fve 6.--

839. SIRHALMA, Néhai r.sz. birodalombéli gróf Méltóságos széki Teleki József Ur.. Pest, 1819. 8r., ppkts 2.--

Raths-geschwornen bey der königlichen Frey-Stadt Leutschaw in Ober-Ungarn. Leutschaw, Lorentz Brewer. 1647. K. 4r., ppkts. SZABÓ KÁROLY RMK.II. 677. szám alatt emliti, de egy példányt sem látott. A Magyar Nemzeti Muzeum Könyvtárából is hiányzik! 30.--

815. SCHLOTTERBECK, W., Illava látképe, kőrajz 1830 körül. 26 x 20 cm nagyságban. Keretezve.

816. SCHLOTTERBECK, W., Óvár látképe. Kőrajz, 1830 körül. 26 x 20 cm-es nagyságban. Keretezve. 3.--

817. SCHMERLING ANTAL LOVAG, osztrák külügyminister von BROSCHMAN osztrák udvari tanácsoshoz irt s.k. levele 1862. okt. 9.-i kelettel. 2 oldal. 8r., 3.--

818. SCHMIDT, N., Kurtze und wahre Beschreibung der 5 jährigen harten Gefängnis welche Nicolaus Schmidt Bürger und Kürschner in Dresden unter den Türcken aussgestanden. Leipzig. 1684. 8r., fve 2.--

819. SCHNELLER, JULIUS FRANZ, Oesterreichs Einfliss auf Deutschland und Europa, seit der Reformation bis zu den Revolutionen unserer Tage. Stuttgart, 1828-29. 8r., 2 kötet, fvktsek /Cimlapján könyvtári bélyegzők./ 6.--

820. SCHÖFFT, CAROLUS /HUNGARUS PESTANUS/, Terminologiae Botanicae Pars I. Több nem jelent meg!/ Budae, 1838. 4r., fve -.80

821. SCHREIBER, JOH.GEORGIUS, Descriptio liberae ac regiae civitatis Hungariae inferioris Modor adumbrata & concinnata. Zittaviae, 1719. K. 4r., /rong./ fbőrkts 5.--

822. SCHREIB-KALENDER, Alt- und neuer Crackauer verbesserten und auf Wien berechneter, auf das Jahr Jesu Christi 1797. Wien, Joh. Thom. Trattner. K. 4r., er. csinos Louis XVI. stilü papirkötésben 20.--

5.--

Schlotterbeck ~~[illegible]~~ tanár

1825 ben 12 képet metszett
azélba Fischer tanár rajzai
után a Vág folyó vidékéről.

Aloys Freiherrn von Mednyánszky
Malerische Reise auf dem
Waagflusse in Ungern. 1825.

Schlotterbeck W. F.

rézmetszi

készített 12 ~~aquatinta~~ metszetet (aquatinta modorban) J. Fischer rajzai után ~~a~~ vágmenti tájékokról a köv. mű részére.

Med-Mal.

E metszetek: 1. Podhrágy. 2. Hradek. 3. Rosenberg. 4. Gegend unter Kerbelany. 5. Markitta (Margitta). 6. Óvár. 7. Strecschen. 8. Illawa. 9. Betzkó. 10. Luka. 11. Bäder in Pischtyan. 12. Sered.

Schlotterbeck Vilmos

Frigyes
vérmekső
1777 – 1819.
Magyar tárgyu met-
ketei is vannak
lásd életrajzát és
művei jegyzéket =
Réthy László dr. A bé-
kés- és aradmegyei Réthy-
család történetére vo-
natkozó adatok. Bp.
1908 13 – 15. l.

Schlotterbeck

Viselet:

Fehérmegyei paraszt ünneplőben.

Fiatal földmivest ábrázol az ~~A~~ (elöterben) balra fordul, ~~látjuk a fiatal földmivest~~, ~~A~~ pipáját szivja s leereszett baljában dohányzacskóit visz. Öltözete: kalap virággal, mellény, ing szűk ujakkal, kidmön prémmel és hímzéssel, szűk nadrág s hegyes orrú sarkantyús csizma elöl bojttal. A háttér dombos vidék. Felirata a kép alatt

balról: „Bauer-bursche in Galla,
aus dem Stuhlweissenburger Comitat";
jobbról: „Jeune paysan, en habit de fête
du comitat de Stuhlweisenburg en Hongrie";
alól Kiépült: „W. T. Schlotterbeck sc."
s legalól jobbra: „№ 51."

Punctirozott, mérétei a rézlapnak 31.3 : 22.3 cm.

Ltsza 4452.

39/94. № 1

Schlotterbeck W.F.

Festö 2

l.

Haberlandt

60.l.

~~Gyürü, czüstből~~ IV. 119

Schlotterbeck, Wilhelm

1.

Mag. VIII. Cent.

14. l.

Schlotthauer Josef

München 1908. 62

+	5.000'-	+	4.600'-	-	11.
-	500'-				
+	4.500'-	+	4.600'-	-	11.

záros-utca 10

Wilhelm Friedrich Schlotterbeck

---

zines akvatintája Josef Fischer rajza nyomán: „Rózsahegy látképe." 572. s. reprodukció.

Rózsa György - Spira György: Negyvennyolc a kortársak szemével, Budapest 1973. 575 l

SCHLÖGL, Georg Rotulus

1676

WAB 100. 193.

Ev. templombelső, orgona és szószék
1913
pozitív: brómezüst, 12x17 cm. OMvH ltsz. 369
pozitív: celloidin, 12x17 cm. OMvH ltsz. 1638

Csetnek [Štítnik; Gömör és Kishont vm]
Ev. templom, szószék
1913
pozitív: brómezüst, 12x17 cm. OMvH ltsz. 311

Csetnek [Štítnik; Gömör és Kishont vm]
Ev. templom, epitáfium
1913
pozitív: celloidin, 13x18 cm, -???????? OMvH

Csetnek [Štítnik; Gömör és Kishont vm]
Ev. templom, epitáfium
1913
pozitív: brómezüst, 11,5x17 cm. OMvH ltsz. 4

Csetnek [Štítnik; Gömör és Kishont vm]
Ev. templom, ötvösművek
1913
pozitív: celloidin, 12x18 cm. OMvH ltsz. 1424

Schlögl György

M.D.K.

a tatai fajanszgyár vezetője

Nagy István: A manufaktura -ipar kialakulás Pesten
Tanulmányok Budapest multjából XIV. Bp. 1961.309-312.

M.D.K.

Schlögl János György, keramikus

A tatai fajánszgyár vezetését veszimát 1772 után. 221.o.

Mihalik Sándor: Dunántúli keramikus családok. 221.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei.4.1965.Veszprém.Kiadja a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága. Veszprém.1965

M.D.K.

SCHLÖGL J. György

mogh. 1811.

Ew. Hermanné Frank Krisztina vége és utódja a Tolai gyár vezetésében (1787)

1788

Segítótársa feleségе Hermann Teréz

Csányi 1954. 30. l. 33. l.

Schlögl János György

Keramikus

meghalt Tatán 1811 jul. 8-án 57 éves korában, tehát született 1754-ben. 30-32 éves korában ő virágoztatta fel a tatai majolika gyárat. A Holicsön 1800-ban említett Schlögl nem lehet azonos János György-gyel, aki akkor Tatán ... ...dött. A tatai gyárat sem ő alapította, mert az 1756-kelet kezett, s 1770 táján éledt fel ujra.

Rédey Miklós: A tatai majolika. A Gyűjtő. 1916. 135-138. l.

Antal Gera dr. II. 238.

BUDAPEST
9-7 APR. 1911

Schlukner Ferenc

Örás

XVIII. sz

laid

Scholujersuita

288 l.

SCHLUGER, Antony Veszprém

(1752-60)

KOPPÁNY Tibor: A Balaton környékének
műemlékei. Bp. : OMvH, 1993 50.

Bundev-Todorov Ilona 2405, 2427
Bunta Magdolna 345, 703
Bunzl, Framnz 796
Burgkmair, Hans 651
Burić, Tonci 837
Burján-Gál Emil 2273
Butak András 1839, 2078
Buza Péter 697, 838, 1364
Buzás András 2080
Buzási Enikő 369, 484
Büttösi István 1159
Callmeyer Ferenc 1743, 2081
Callot, Jacques 1199
Calvaert, Denys 1200
Caplović, Dusan 839
Caravaggio 1201
Carlona, Johann 1054
Carlone, Giovanni Battista 502
Carrel, Christopher 1616
Cassou, Jean 28
Castagno, Andrea del 160
Castello, Valerio 1202
Cavelli-Björkman, Görel 1209
Čelková, Mária 686
Cellini, Benvenuto 57, 1018
Cennerné Wilhelmb Gizella 1117, 1118, 1235
Ceonteau, Radu 2082
Cézanne, Paul 1485
Chalupecky, Ivan 468, 469, 777
Chalupecky, Jindřich 2133
Chastel, André 467
Chemetoff, Alexandre 2121
Chikán Bálint 440, 1611, 1630, 1640, 1682, 1683, 1979, 2380, 2566
Christo 2084

Schluger Antal, kőfaragó

Keszthelyen a temető egyik legszebb fájdalmas Krisztus alakjával koronázott sírköve alatt 1757-1775 között elhunyt 4. kőfaragó nyugszik közös sírban. Ő, Holeck Ferenc, Hartmader József, és Naderer Tamás. 345. old

Pécsely Piroska: Egy szentmargitai kőfaragó család Keszthelyen 345. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XV. 1961. Sopron

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György út 41.

SCHLUCK, Josef szobán (Vágújhely)

Bogoszló, Erdődy-Tartály 176+66

An 1997/1-3. 236.

ézusén és az
ával. A főkép
oldalán hat
fából, újabban
rtó angyal vert
ú antependium
ban szőlő és
e finom művű
ővű ezüstből,
d.
a padozatban;
al.
krestye egy
lokon nyugvó

Schluck József

Schluck József, Nagyszombatból, 1753 nov. 24-én iratkozott be.

Fleischer Bécs 81. l.

tály hallgatója volt.

Schenrer Gyula Ernő, festő, Bu-

Boldogasszony (Moson m.) ferencr. templom

Harang, súlya kb. 250 kg.

Felirata: Josef Schlössl goss mich in Raab 1816. Dicses kivitelű; a boldogasszonyi kegynobor és a kerentrefeniteu Üdvözítő nagyobb dombormívű képei ékesítik

Schlössl József

Orbán-torony
Prémontriek
Vitéz-féle ház
Lőcsei-ház.
Csillag-vendé
Kassa felett Hhrad
Korlát, ref. templo
Nagy-Szaláncz, vá
Nádasd, templom.
Pető-Szinye, ref. te
Regéczke, ref. temp
Selyeb, ref. templo
Szántó, r. k. templ
Szepsi, r. k. templo
Szikszó, ref. templo
Szolnok, g. k. fater
Szöllős-Ardó, ref. t
Telkibánya, ref. ter
Templomrom
Torna, r. k. templo
Várrom.
Tornyos-Németi, re
Vilmány, ref. templ
Vizsoly, ref. templo

SEBAST SCHLÖGL, textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Schön und Schwartzfxx Bürgerlichen Schön und Schwartzfarbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:.-120.-Herr Sebast Schlögl
Felvétel ideje: 1791. 12. Sept. 156.old
Hová vették fel: Stuhlweissenburg,/Székesfehérvár/

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

özv. SCHLÖGL GYÖRGYNÉ, keramikus

Pápán ő volt a kőedénygyár tulajdonosa, amikor 1819-ben Stingl Vince belépett az üzem kötelékébe. A kapcsolat ne nem véletlen, hiszen maga a család pápai volt. Özv. Herman J Józsefné Schlögl Katalin még 1820-22-ben is Pápán kere-sik, hogy a csehországi Klumetzben meghalt férje örökségét, neki, vagy képviselőjének átadhassák. 304.old. 7.jegy

KATONA IMRE: Ismeretlen adatok a herendi porcelán-gyárról 303.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém, 1971

MDK

Schlögl István épitész

magánépiti eng.

Épitő Ipar-Épitő Müvésze, 1922. okt. 15. 152 l.

Schlögl József

keramikus

1800 körül univerzetője volt a holiesi majolika gyarnak

Nem azonos Schlögl (Schlegl) János

Györgyel.

Sik Kuny - 19. l.

Fő-utcza Budán II. 77

1904. XI. 23.

Nyiregyháza

Felnemet kéziratok megsürgetése (673/1904.

dr. Schlögl József

A celldömölki kiállításon amatőr képzőművészek művei láthatók. Szerepel dr. Schlögl néprzokás, közösségi szórakozás ábrázolásai. („Korbácsalás", – „Szánkózás" c. (emlitve).

Budai Rózsa: Mükedvelők a müélvezőknek.
Vas Népe; 1977. júl. 9.

özv.SCHLÖGL J.GYÖRGYNÉ.keramikus

Révhelyi szerint Stingl Vince 1819-ben Tatán, özv. Schlögl j.Györgyné alkalmazásában állt, mint cserépedénykészitő. Tatáról 1824-ben távozna kellett.Schlöglné vállalkozótársa.Fischer Mózes áron ellenségeskedései miatt. 303.old

KATONA IMRE: Ismeretlen adatok a herendi porcelángyárról 303.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém, 1971

ÖZV. SCHLÖGL

M. D. K.

SCHLÖSL J. Györgyné

Lárd Hermann Teréz

Csányi 1954.

MDK

Schlögl J. Györgyné
kerámikus

Stinglt 1819-ben Tatán találjuk özv. Schlögl J. Györgyné alkalmazásában, mint a keménycserép készités vezetőjét, s ahonnan Fischer Mózes Áron - 1824 eleje óta finanszirozó társa - ellenségeskedése még azévben távozásra kényszeriti.
/Révhelyi Elemér: A tatai Majolika története. Bp. 1941/

Tasnádiné Marik Klára: A XIX.századi magyar kerámika néhány problémája.
Ip.müv.Muz. ÉVk. III-IV. 1960. 179-193. l.

188.l. vö. uo. 27.jegyz.

fülkével, sárga kerettel. XVIII. sz. — Siebenbürger Gebet-
Jh. 170×120 cm.

fülkéjében virágzó ág. XVIII. sz. — Konja-Gebetteppich
50×105 cm.

nü fülkéjében rosetta. XVIII. sz. — Jordes-Gebetteppich
112 cm.

IX. BUTO

1

1510. ASZTAL, tölgyfa, négyszögü vörös már
mit viereckiger roter Marmorplatte. U

1511. ÉJJELISZEKRÉNY, mahagoni fa, fe
goni mit weisser Marmorplatte. XIX.

1512. KESKENY FIÓKOS-SZEKRÉNY, di
Nussholz, mit drei Laden. Rokokostil.

1513. KESKENY FIÓKOS SZEKRÉNY, h
Nr. 1512.

1514. KÉT KAROSSZÉK, faragott és aran
XVI. stilus. — Zwei Armstühle, mit S
Stil Louis XVI.

300

1515. FIÓKOS ÁLLVÁNY, fekete fa, aran
Etage mit Laden, schwarzes Holz, tei

1516. ELLENZŐ, fekete fa, oromzatán tájké
mit Landschaftsbild und Stoffbespann

1517. NÉGYSZÖGÜ ASZTAL, mahagoni, k
Mahagoni. E. H. XIX. Jh.

1383. ANATOL-IMASZŐNYEG, kis vörös
XVIII. sz. v. — Anatolischer Gebette
mit gelbem Fond. E. XVIII. Jh. 10.

1384. KAZAK-SZŐNYEG, kék tükrében h
im blauen Spiegel drei Medaillone. (S

1385. ERDÉLYI IMASZŐNYEG, vörös ir
bürger Gebetteppich, mit roter Nische,

1386. KAZAK-SZŐNYEG, tükrében két né
XIX. sz. — Kasak-Teppich, im Sp
120×190 cm.

1387. KUBA-SZŐNYEG, tükrében fekete
Kuba-Teppich, im Spiegel Ranker
160×360 cm.

1388. KIS SZUMÁK-SZŐNYEG, tükrében
Sumak-Teppich, im gelben Spiegel z.

1389. MOSZUL-SZŐNYEG, három medaill
XIX. Jh. 110×190 cm.

1390. KIS KAUKÁZUSI SZŐNYEG, kar
scher Teppich, mit Hackenmuster u

365. sz.-hoz. XVIII. sz. — Scutari Sammt, ähnlich zu Nr.

1365. sz.-hoz. XVIII. sz. — Scutari Sammt, ähnlich zu

nda disszel. Olasz, XIX. sz. e. f. — Broccatell, blaue Streifen
. XIX. Jh. 350×150 cm.

ényes rajzzal. Török, XIX. sz. — Gestickte Decke, mit
5 cm.

. Kaukázus, XIX. sz. — Gestickter Vorhang, aus vier
355 cm.

kel, az előtérben szarvast üző kutyákkal, közben vadászok.
lkébe helyezett allegorikus nőalakokkal. Fent és lent ülő
elin, im Spiegel Landschaft mit Gebäude, im Vordergrund
Jäger. In der Bordüre in Nischen mit Obstbüschel alle-
XVI. Jh. 312×315 cm. Illusztr. XLI. tábl.

ében tájkép, a háttérben épületek, az előtérben különféle
zarvas, unikornisz, leopárd, közben emberi alakok. Kerete
. v. — Gobelin, Gegenstück zu Nr. 1372, im Spiegel Land-
e, inzwischen Figuren. Die Bordüre ähnlich zu Nr. 1372.
Illusztr. XLII. tábl.

Schlögel János György

tatai keramikus

Irod

Siklóssy László:

Nehány adat a tatai keramikai iparra vonatkozólag. A Grüjtő. 1917.

150. l.

~~Anggal-nyelv~~ (~~Zábrány XVI~~ ~~I. 92~~)

1905 november 16.

A Kölcsey egyesület elnökségének: a főfelügyelőség jelentést kér a gyűjteményi alapleltárakról és a növedéki napló tárgyában tett intéz kedésekről és kéri a gyűjtemények díjtalan hozzáférhőtéséget a hét bizonyos napjain. (999/1905)

Schlögl

tatai majolika gyáros

1796. márc. 27. József nádor meglátogatta a tatai Schlögl gyárat amit cs. kiramikai remekkel örökítettek meg. Egy példánya az Iparmüvészeti Muzeumban

Sik. Kunz. 74, 75. l.

Felirás Báthory László pálos-szerzetest
ábrázoló olajfestményen II. 164.

Schlögl János György

keramikus Tata

lásd

Művészi Ipar

1889. 9. l.

10, 11. l.

fenti archépével

Schlögl János György

tatai keramikus
1785-1811.

irod

Magyary Zoltán dr.

A tatai piarista
venház és muzeuma -
Bpest, 1938. 33. l.

Schlögl Janos György

keramikus Tata

l -

Müvészeti Hotek Ungvár
1941. 105. l.

Schlögl Janos György

archipe repr.

Schirek Holitsch

70. l. 71. l.

Ára 60 fillér

Hornyánszky Viktor R.-T., Budapest. — 83

Schlögel Janos György

keramikus

l.

Deviparmtort

238. l.

kert előterében Nikodemus és Jézus egyik
emelkedő sziklába vájt sirbolt felé viszik a
yolcson nyugvó tetemét. Mellettök Arimathiai
ře hajolva ~~baladva~~ és misztegy ovatossagra intve. Jézus fejét
A sir bejáratánál János, Mária ~~Magdolna~~, s Rissé ~~magyar~~
Magdolna áll.
égbolton csillag ragyog. Jelrése alól jobbra Tu-
ziany Ö."

és, vászonra, méretei 20:39·7 cm.
1898 I. 18-án (a 3590. sz. rendelettel (47/98), az
fr. vételár elszámoltatott 1898. III. 6-án (99/98)
alás elfogadtatott 1898. III, 13-án
szvsz. alatt (114/98).

Vid. Muz.

Schlögl János György

kvaninkus

l.

A népművészetek

könyve.

Bp. 1940

1122. l.

Ékszer, aranyból, népvándorláskori

IV. 124.

Schlögl Joh. Georg

tatai Vranikus

cred

Vegh, Julius v.

Das Ungarische

Kunstgewerbemuseum.

Bp 1925. 13 l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Schlögl Janos György

1822.

l.

Wartha 133. l.

20000.—	4000.—
20000.—	4000.—
20000.—	4000.—
stb. stb.	stb. stb.

teljes tisztelettel

BELVÁROSI VÁLTÓÜZLET R. T.
VI., TERÉZ-KÖRUT 37.

A nyeremények és nyerési esélyek osztályról-osztályra emelkednek

az első osztályban	233.000	ARANYPENGŐ
a második „	328.000	„
a harmadik „	448.000	„
a negyedik „	546.000	„
az ötödik „	6,167.000	„

a készpénz nyeremények összege.

Egy játék alatt 42000 nyeremény kerül kifizetésre közel 8 millió aranypengő összegben.

Fizetendő a megujitásért:

levéldij és nyereményjegyzék árával együtt:

1 db nyolcad 3.30	1 db negyed 6.30	1 db feles 12.30	1 db egész 24.30

A huzás napja a sorsjegyen fel van tüntetve.

Schlögl

Aatai majolika gyárós

† 1811. ben

felesége † 1820-ban

Sik Kung 128. l

Forster Gyula báró II. 165.

Schlögl János György Kerámia gyár vezető

1784 tól Frank Krisztina, özv Hermann Sándorné Teréz nevű leányának férje és vezetője a ~~gy~~ a tatai majolika gyárnak; 23) old

Mihalik Sándor: Adalékok a régi magyar művészi kerámia-gyártás történetéhez. 225.o.

Folia Archaeologica. XVI.1964. Képzőmüv.Alap Kiadóváll. Epest

SCHLÖGEL, Georg; tatai majolikagyár-tulajdonos

G. SCH., Inhaber der Majolica-Geschirr-Fabrik in Totis + Tata, 1811 julius 18. Felesége közli a gyászeset. (1811, 672 l)

Preßburger Zeitung
(Gesthon)

Schlögel Janos György

l.

Sikmagyaram

76 l.

iniszterium számvevőségétől

ímv. sz.

s t e r G y u l a Urnak,

müemlék orsz.biz.Elnökének

Budapest.

ember hó 12 én 815 sz.a.kelt b.át-

al ~~van szerencsém~~ Fritz Oszkár müépi-

Schlögel (Schlögl)

Joseph

Modellmeister

XVIII - XIX. Jh

l

Schirek Holitsch

124. l.

1943

Schlögl (János György)

A vele és a Miklósokkal való kapcsolattal magyarázható, hogy Stingl Vince ~~Rat~~ Herendet választotta működése színteréül. Ők működtek közre Herendről való eltámlíttatásában is

Katona Imre: A herendi porcelán történetéhez; Ipari Művészet, 1971. 3. sz. 4. l. l

Schlögl J. György

tatai fajansz
gyáros
de kereskedő és
l. nem szakember
Meghalt 1911-ben
Csanyi 1954

30, 31, l.

Csanyi szerint a
fajanc és majolika
nem egy és tehmás
fenti fajansz
gyáros volt

Az üzemet helyette
felesége, mint ekkt. Hermann Teréz
vezette.

Schlögl János György

keramikus

1754 – 1811.

l.

Sikmagy Eram

52. l

tölebrör

53. l. 54. l.

55 l. 56 l.

Schlögl János György

tatai keramikus.
Halála után (1811) úgy látszik özvegye vezette tovább a tatai majolika gyárat ~~[illegible]~~ 1820 dec. 10-én bekövetkezett haláláig. Egyetlen lányukat Pesteiner József vette nőül, rájuk szállt a tatai gyár örökségképen és ők még egy ideig a régi szinvonalon tudták tartani.

Rédey Miklós: A tatai majolika. A Gyűjtő. 1917. 130. l.

Bronztü VII. 248.

Schlumbrecht Gyula

Szul. Kolozsvár 1869
Rk. Gimn. érettsz.

1890/91 I–II. I osztály
1891/92 vendéglat
1894/95 I II. osztály

Lemezmunka, rózsai V. 245.

Zombor.

Városi Könyvtár.

Schlumbrecht Gyula

1890/91 - 1891/92, 1894/95. I.

Ferképzőmfoiskővk

129. P.

hellenisztikus festő a Kr. e. 1. sz. első felében. Patétikus tárgyait főleg a tragédiából merítette, így az őrjöngő Aias és a gyermekeinek meggyilkolásán töprengő Medeia, valamint Iphigeniát Taurisban ábrázoló képeit. Művei, melyeket Caesar Rómába hozatott, nagy hatást gyakorolhattak az Itáliában működő művészekre, mert

Schlüng Größ

antalos

1721-22

Vizakna

Schuller Zwei

380, 381. l

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Schlunner Józef

antalom 1817

l.

Fév. Könyvt. Evk

X. 1940. 178-l

Schlunner József

budai asztalos

1817

l.

Föv. Könyvt. Ésk

X. 1940. X-148. l.

Schluderbach

Kartofr -

1775

l. Eperjesy 1929

94 l.

mdk

Schluger Antal, Naderer Tamás,
Holczk Ferenc, Hartmader József

Kőfaragok

barokk Krisztus siremlékük 1775-ből

115. kép

Temető
Keszthely Műemlékei 1962, 135. l

MDK

Schmachl Eszter

Művészet 1938. III. évf. 22. sz. 16o.l.

SCHMAHER JÓZSEF, asztalosmester

Pesti asztalosmester volt 1828-ban.-Terézvárosi lako
lakos.-Helyrajzi szám: 1252.-Segédek száma:3.-
Összeirási szám: 3547.- 45.old.

BATÁRI FERENC: Pest-budai asztalosok 1828-ban
39.old.

Az Iparműv.Múz.Hopp Ferenc Múz.évkönyve. XIII. 1970.
Bp. 1971.

Schlögl János György

Layer leírólajstr. 1927

62. sz. szekrény. Tatai és stomfai faienceok, XVIII—XIX. század.

A tatai faiencegyárat galánthai Balogh Ferenc Esterházy József Ádám gróf tiszttartója építette a XVIII. század ötvenes éveiben. Balogh 1765-ben halt meg s a haláláig terjedő, közel egy évtizednyi időszak készítményei még nagyon kezdetlegesek és durvák. A gyár virágzási kora a 80-as években kezdődik, amikor Schlögl János György vette át. A tatai gyár a holicsihoz hasonló tevékenységet fejtett ki, amennyiben túlnyomólag idegen minták után dolgozott. Az edények közül a korábbiak a rokoko, a későbbiek a klasszicizáló irány formáit tüntetik fel. A gyár úgy technikai kivitel, mint a festés finomsága tekintetében igen jó minőségű árut készített. Schlöglnek 1811-ben bekövetkezett halála után a gyár vejére Pasteiner Józsefre szállott örökségképen, aki a gyártásnak régi színvonalát még egy ideig fenn tudta tartani. A keménycserépedénnyel azonban a gyár nem bírja ki sokáig a versenyt. A hanyatló vállalatot Pasteiner eladja Fischer Wolfgangnak, aki már át is tér a keménycserépgyártásra. Miután a gyár még egynéhányszor tulajdonost cserélt a XIX. század második felében végleg feloszlott. A gyár rendes jegye T, a Pasteiner idejéből való faienceok P-vel vannak jelezve.

Stühmer

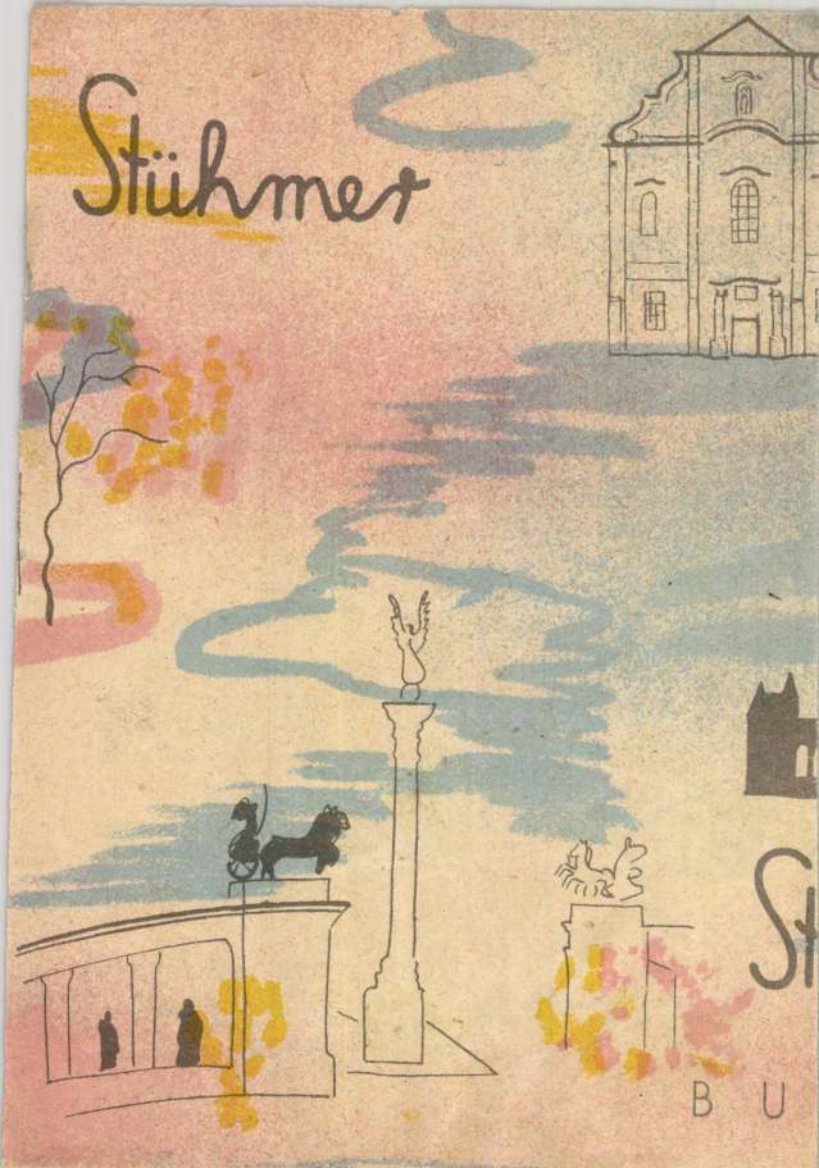

St

B U

Schmal Károly
1942- ben született Székesfehérváron.
1966- ban végezte a Képzőművészeti Főiskolát.
Képgrafikával és alkalmazott grafikával egyaránt foglalkozik.

Egyéni kiállítások:
1979 Helikon Galéria, Budapest
1980 Magyar Intézet, Varsó
1983 Műcsarnok, Budapest
1989 Óbudai Pincegaléria, Budapest
1992 Budapest Galéria Kiállítóháza
1994 Magyar Akadémia, Róma
1997 Vigadó Galéria, Budapest
1997 Bukarest, Magyar Intézet
1997 Varsó, Magyar Intézet
1999 Budapest Galéria Kiállítóháza
2001 Fészek Galéria
2002 Pintér Sonja Kortárs Galéria

Csoportos kiállítások:
1981 Tendenciák, Zichy kastély, Budapest
1987 Kortárs Magyar Képzőművészet, Műcsarnok, Budapest
1993 A Gondolat Formái, Óbudai Társaskör Galéria
1994 Alpok-Adria Nemzetközi Biennále, Ljubljana-Budapest
1994 10 Magyar Képzőművész, Abbaye de l'Epau /Le Mans/
2001 15 Magyar Képzőművész, Párizs

Díjak:
1979 Munkácsy-díj
1981 Művelődési Minisztérium nívódíja
1983 Mozgó Világ Aszú-díja
1987 Érdemes Művész
1990 V. Országos Rajzbiennále I. díja
1998 Kiváló Művész
2000 MAOE Alkotói Nagydíja

NYOMTATVÁNY
KÉSZPÉNZZEL BÉRMENTESÍTVE
BUDAPEST 62
1376

pintér sonja
KORTÁRS GALÉRIA

Dr. Tímár Árpád
Budapest
Üllői út 119.
1181

2005 09 16

Schmal Károly

pintér sonja
KORTÁRS GALÉRIA

Tisztelettel meghívjuk Önt és családját a Pintér Sonja Kortárs Galériába

Schmal Károly

grafikus kiállítására.
Megnyitja Sulyok Miklós művészettörténész
2005. szeptember 23-án, pénteken 18 órakor.
A megnyitón a látogatás 18-20 óráig tart.
A kiállítás megtekinthető 2005. december 3-ig, hétfőtől péntekig 10-18 óráig, szombaton 10-14 óráig.

Pintér Sonja
1055 Budapest,
Falk Miksa u.10.
Tel./fax 311 30 30
www.pinterantik.hu

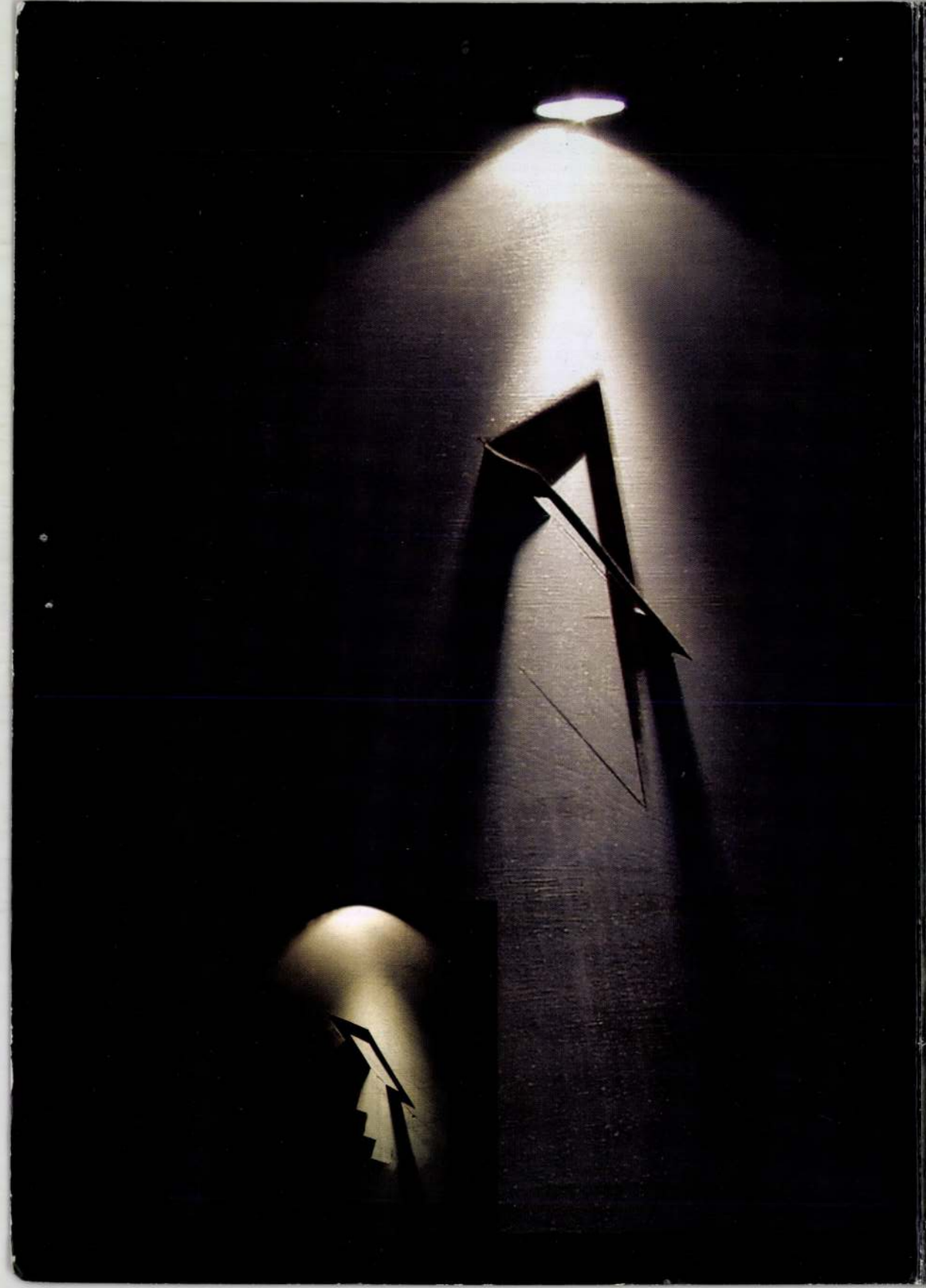

Schmahl Henrik

Andrássy ut 13 és 28 sz
bérházak

Andrássy ut Haggenmacher palota
Rákóczi ut 9/a sz bérház /Vel. gót/
Apponyi tér Belvárosi takarék
Uránia szinház
Rákóczi ut sz bérház /Mór/
Kossuth Lajos u Holczer ház

Lechner Jenő dr
tervezte

Schmahl Henrik épitész

Schmahl Henrik (Hamburg, 1846 -- Bp., 1913.): épitész. Iparisk.-i tanulmányait Hamburgban végezte. Bp.-en kezdetben Ybl Miklós mellett dolgozott (az Operaház épitésvezetője). Önálló müveit eleinte reneszánsz formában tervezte (Népköztársaság u. 52; köruti bérházak). A velencei gótika elemeit

Magyar Életrajzi Lexikon

Schmahl Henrik épitész

Magyar Életrajzi Lexikon

Schmahl Henrik építész

használta a Rákóczi ut 7. és Petőfi S. u. 2–4. házain; az Uránia mozi épülete a mór építészet elemeit viseli. Különböző stilusokban tervezett épületeivel a pesti eklektika jellegzetes képviselője. — Irod. Sch. H. (Művészet, 1915).

Magyar Életrajzi Lexikon

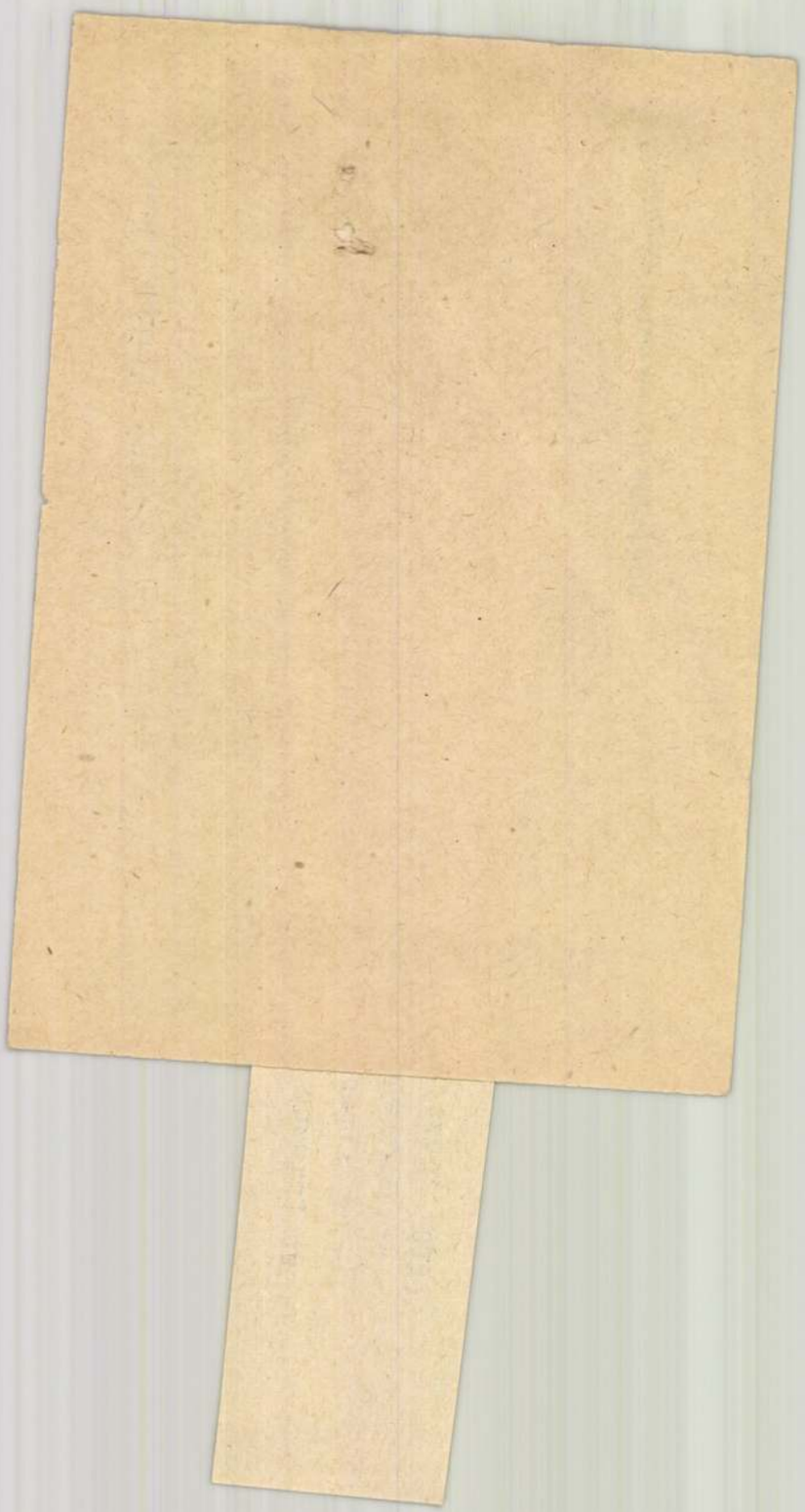

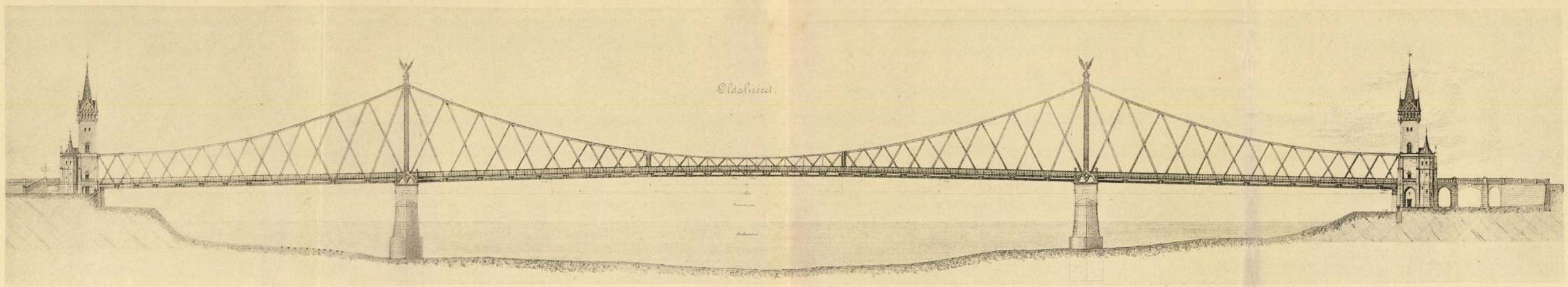

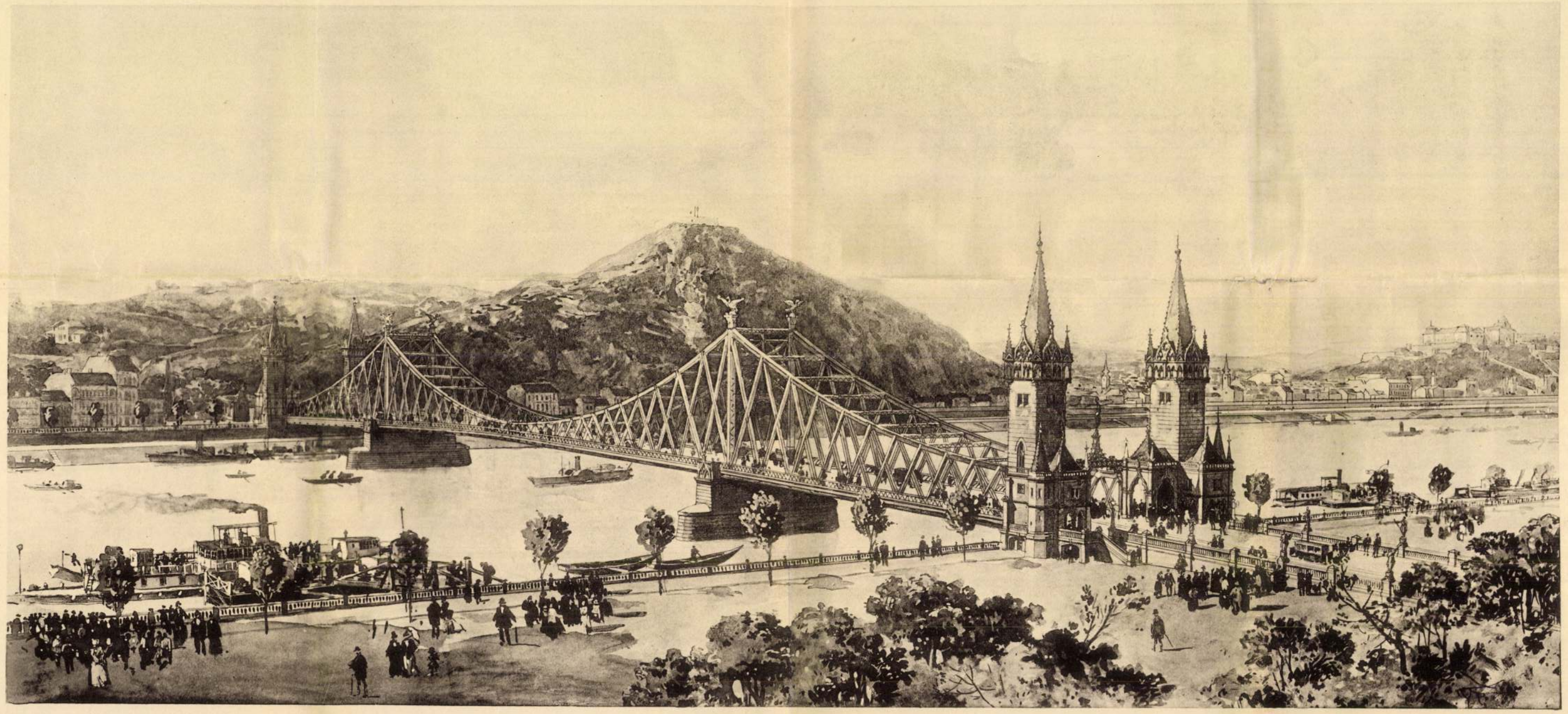

Fénynyomat **Divald** *K. budapesti műintézetéből.*

Fővámtéri hídtervezet. III. díj. Jelige: ***Jó szerencse.***

Pályázók: *A Szab. O. M. Államvasut Társ. magy. bányái, hutái és uradalmainak igazgatósága; Gregersen G. és fiai, építő-vállalkozók; Schmal H. műépítész.*

A vasszerkezet tervezője: **Totth Róbert,** a nevezett társulat mérnöke.

M. ORSZ. MŰEMLÉKEK BIZOTTSÁGA

Schmal Henrik

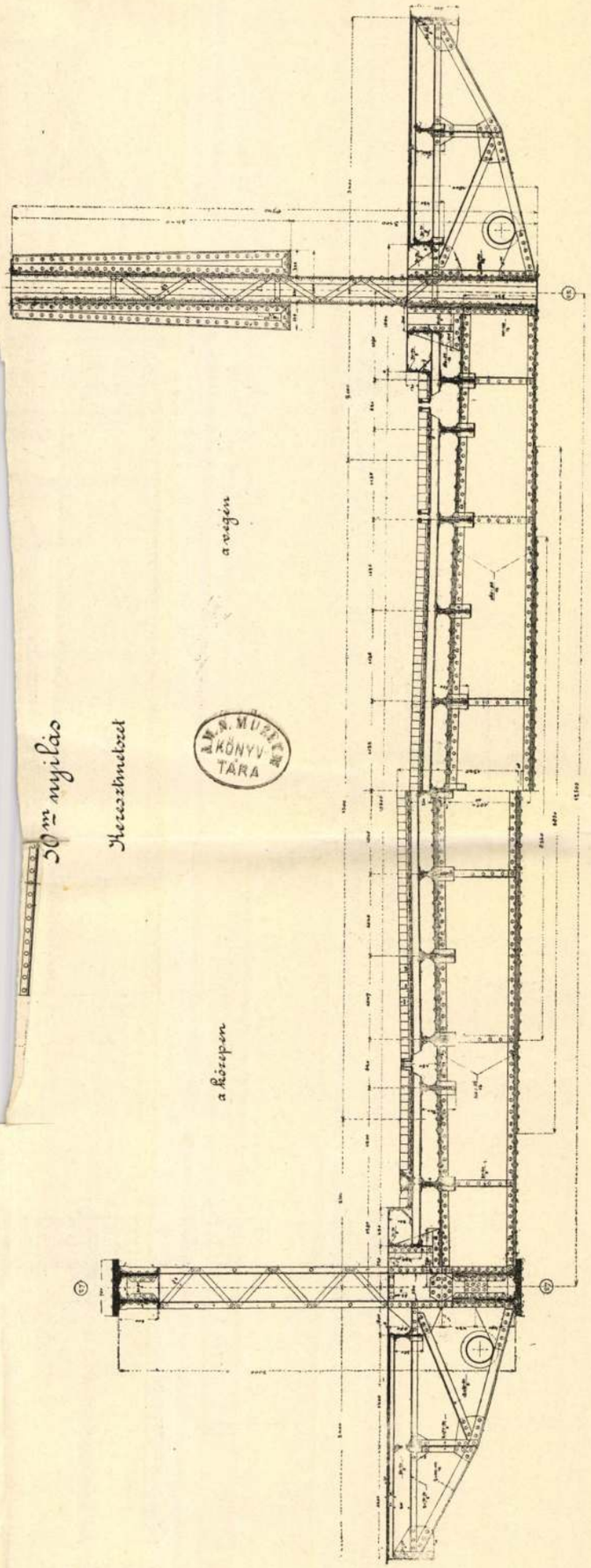

29. ábra. Keresztmetszet.

Jó szerencsét jeligéjű, 55-tel számozott pályaterv a fővámtéri hídra.

(XIV. rajzlap.)

Háromnyílású, két csuklós, (konzólos) gerendahíd.

Pályázók: A Szab. O. M. Államvasúti Társ. magy. bányái, hutái és uradalmainak igazgatósága; Gregersen G. és fiai, építő-vállalkozók; Schmal H. műépítész.

E pályamű, melynek a vasszerkezetét, tudtunkkal, *Totth Róbert* társulati mérnök tervezte, három nyilásra van alapítva; a hídnyílások nagysága sorban: 80, 175, 80 *m*. A hídtartók kétcsuklósak (konzólok); felső övük függő vonalat képez, alsó övük a hídpálya magasságában van elrendezve; a középső hídnyílás befüggesztett tartójának hossza, a támaszponti csuklók között mérve, 50 *m*. A tartók magassága a híd-

MMÉE Közl. 1894.

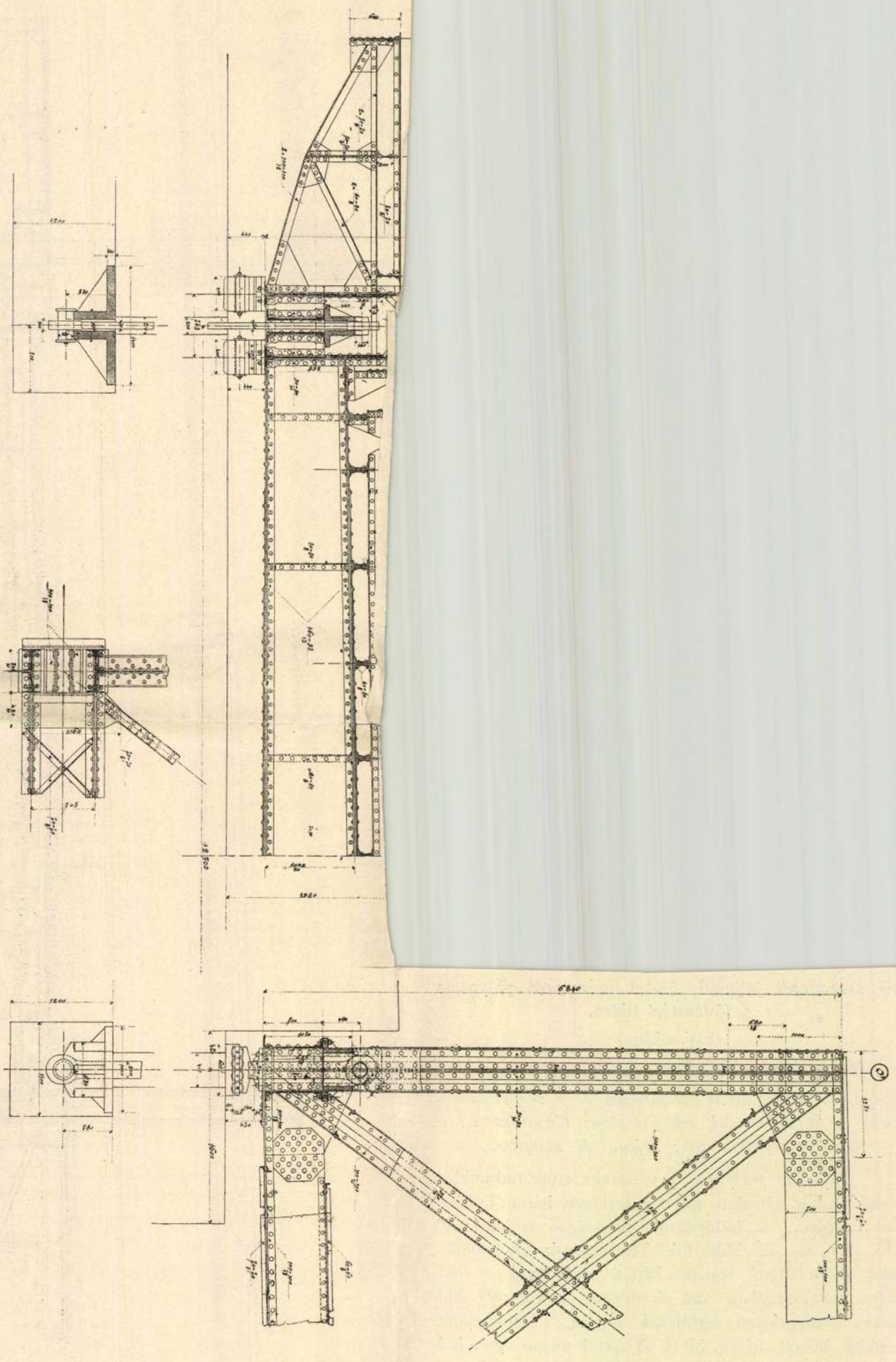

30—36. ábra. A híd vége.

öv igénybe véve, gerinclemezeinek szélét egy-egy sarokvas merevíti.

Az oszlopokra támaszkodó tartókon e szekrényvasak

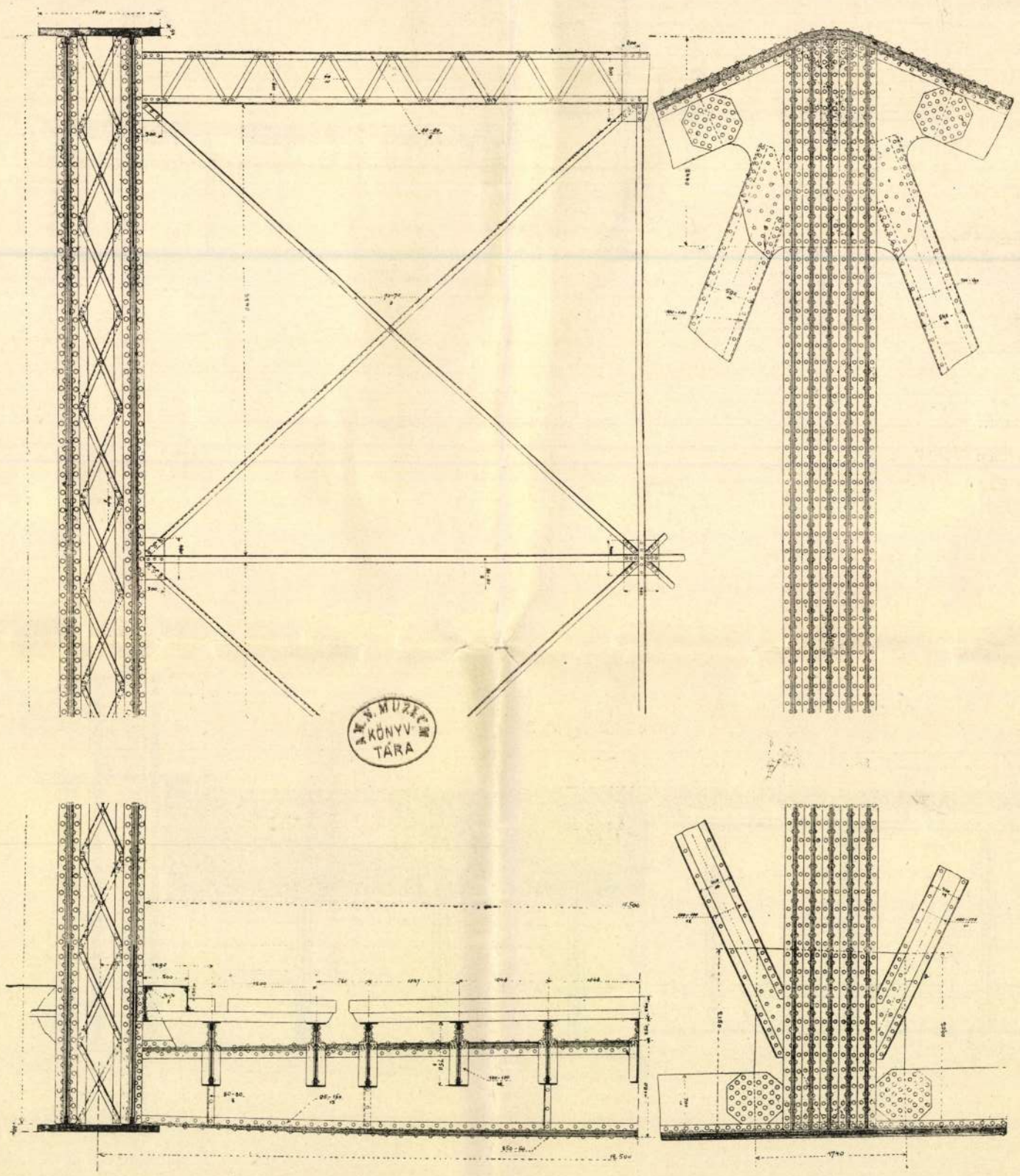
A. M. MŰSZ. EGY. KÖNYV-TÁRA

A híd keresztmetszete. A híd oldalról nézve.

42—43. ábra. A fő összekötő vas a hídoszlop fölött.

belső szélessége 730 *mm*, az övlemezek szélessége pedig 1400 *mm*. A középső nyílás befüggesztett tartóján a belső szélesség 300 *mm*, az övlemezek szélessége 700 *mm*.

A rácsrudak mindegyike [alakú két részből áll s mindegyik rész egy szalagvasból és két szögvasból. A nyomott rudakon e két rész szekrényvassá van egymással összerácsozva; az övek gerinclemezeire pedig az egyik irányú rácsrudak kívül, a másik irányúak pedig belül vannak rászögecselve. (27—28. ábra.) A középső hídnyílás

oszlopokon 26·000, az elválasztó csuklók helyén 6·840, a hídnyílás közepén 5·00 *m*. A rácsozás kétszeres; függőleges összekötő vasak csak a befüggesztett tartón vannak elrendezve. A csomópontok függőlegeseinek egymástól való távolsága 4·80 és 10·90 *m* között változik.

A hídtartók alakját és a hídfők architektúráját illetőleg a pályázók kétféle megoldást terjesztenek elő. Az I. alternativa szerint a hídbejárat legfőbb részét, architekturai szempontból, 20 *m* magas, s tetejükön vörösrézből vert szoborművel díszített oszlopok képezik; az oszlopok és a vámszedőházak olasz góth modorban

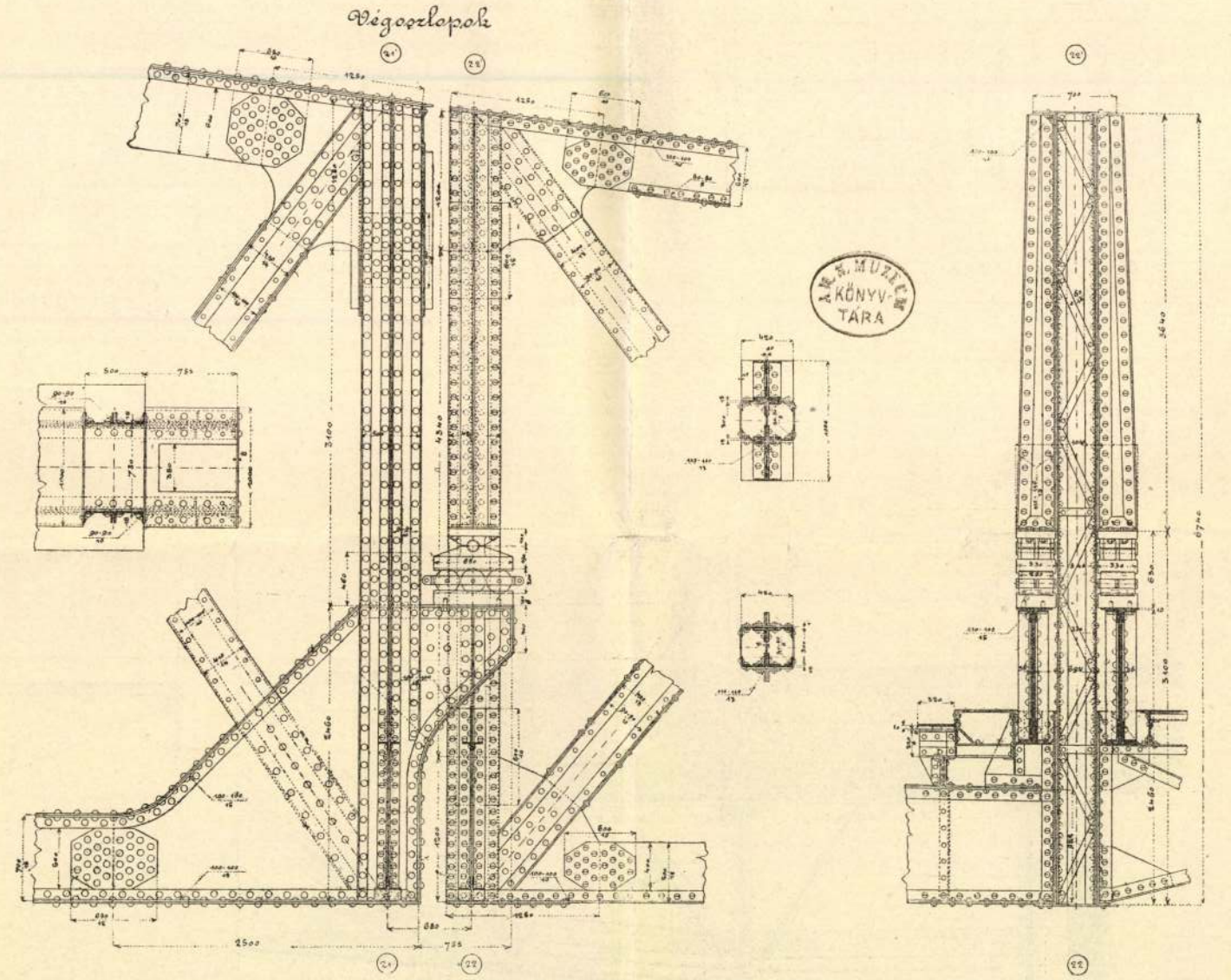

37—41. ábra. A középső tartó megtámasztása.

vannak tervezve. A II. megoldás szerint a hídkapuzat a vámházak -és a velük szoros összeköttetésben álló tornyokból áll. (XIV-ik rajzlap és 25—26-ik szövegábra). A vasszerkezetet illetőleg a két tervezet csak a szélső hídnyilások felső öveinek vonalozásában és ezzel kapcsolatosan a felső keresztkötések elrendezésében különbözik egymástól. A II. megoldás szerint ugyanis akképpen van a tartók magassága, végeiken, fölvéve, hogy a felső keresztkötések mindjárt a hidfőktől kezdve elrendezhetők legyenek. Az I. alternativa szerint ellenben a tartók a szélső hídnyílásokban alacsonyabbak, mely okból csak a 7-dik csomóponttól kezdve lehet őket a hídpálya fölött keresztkötésekkel összekötni.

A pályamű szépen kidolgozott terveken van előterjesztve. A hídfők és kapuzatok architekturai alakítása, főképp a második alternativa szerint, igen sikerült. A főtartók öveinek vonalozása tetszetős, noha e tekintetben előnyösebb lett volna az alsó öveket ívalakúan rendezni el.

Nem előnyös továbbá, a tartók képe tekintetében, a függőleges összekötő vasak nélkül tervezett, kétszeres rácsozás, az oszlopokra támaszkodó tartókon; valamint az sem, hogy a felső keresztkötéseket, függőleges vasak hiján, a szemközt levő rácsrudak képezte ferde síkokban rendezték el. A középső hídnyílás befüggesztett tartói e szerint a pályamű szerint is keskenyebbek, mint a tartók többi részei, mire nézve ugyanazok jegyzendők meg, miket az 50-nel számozott pályamű ismertetése kapcsán az imént mondottunk. A vasszerkezet tervezete, — nem számítva egyes, könnyen kijavítható, kisebb hiányokat, — ügyes kézre vall.

A főtartók övei nyílt, (vályú alakú,) szekrényvasakból állanak. Ott, ahol nyomásra van az egyik vagy a másik

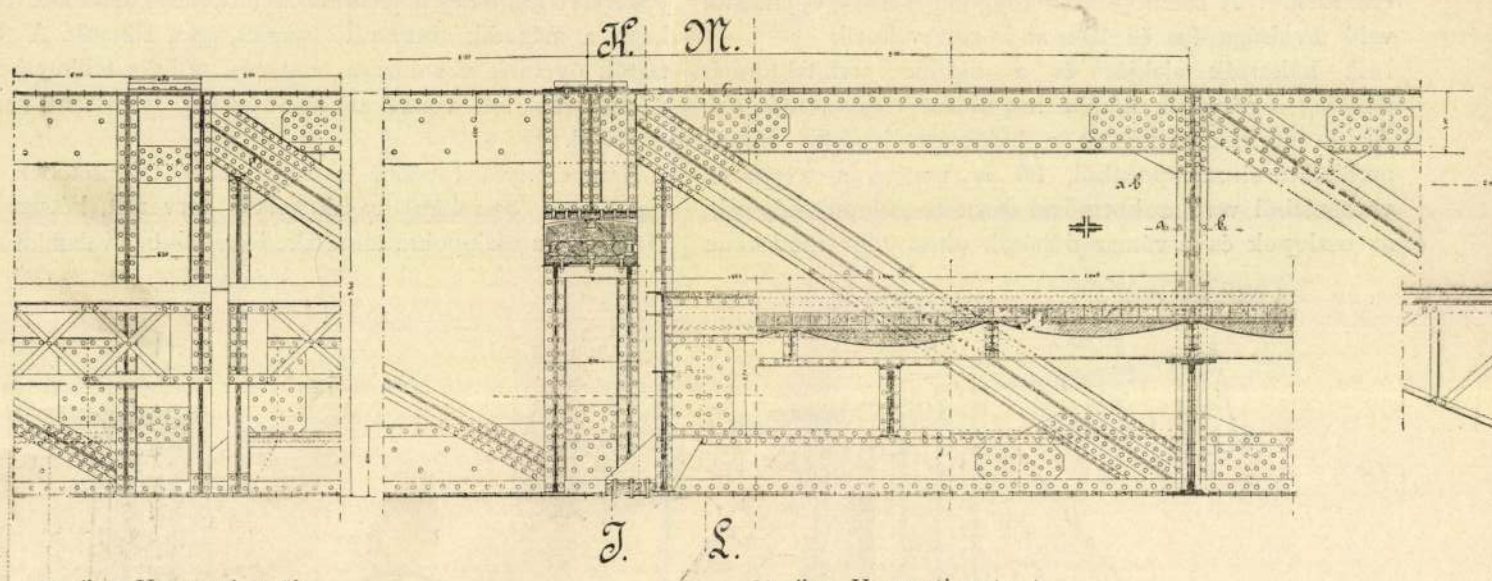

19. ábra. Hosszanti vetület.

20. ábra. Hosszanti metszet.

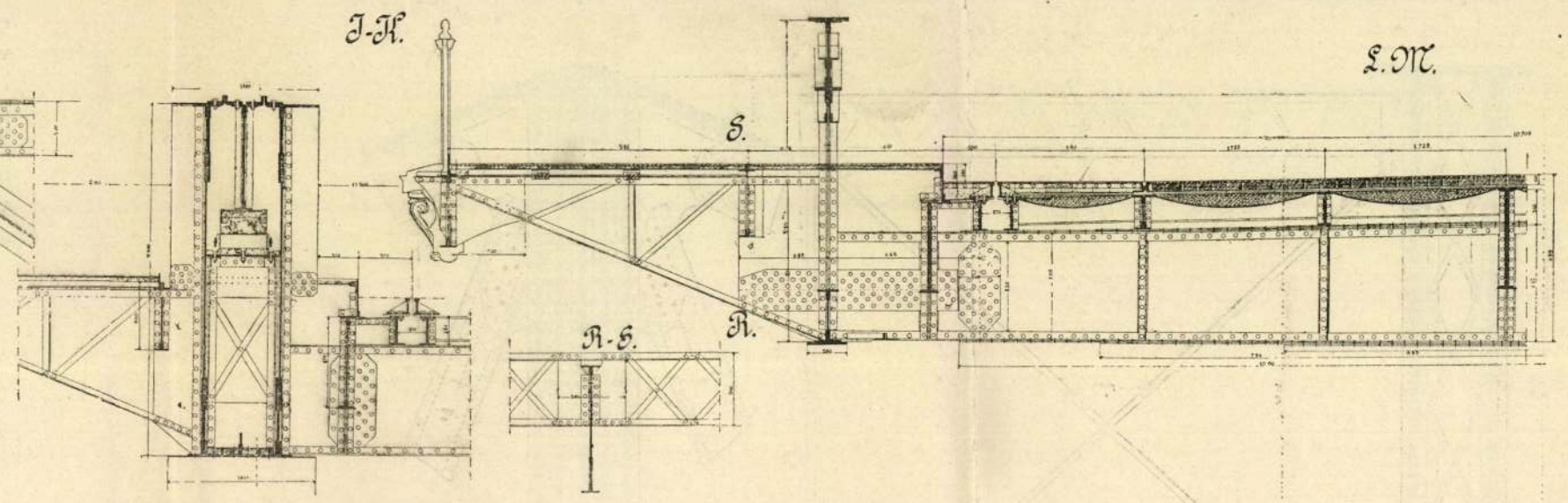

21. ábra. *K—J* keresztmetszet.

22. ábra. Keresztmetszet a befüggesztett hídrészen.

19—22. ábrák. A befüggesztett tartó alátámasztása.

M. KIR. MŰSZAKI KÖNYVTÁR

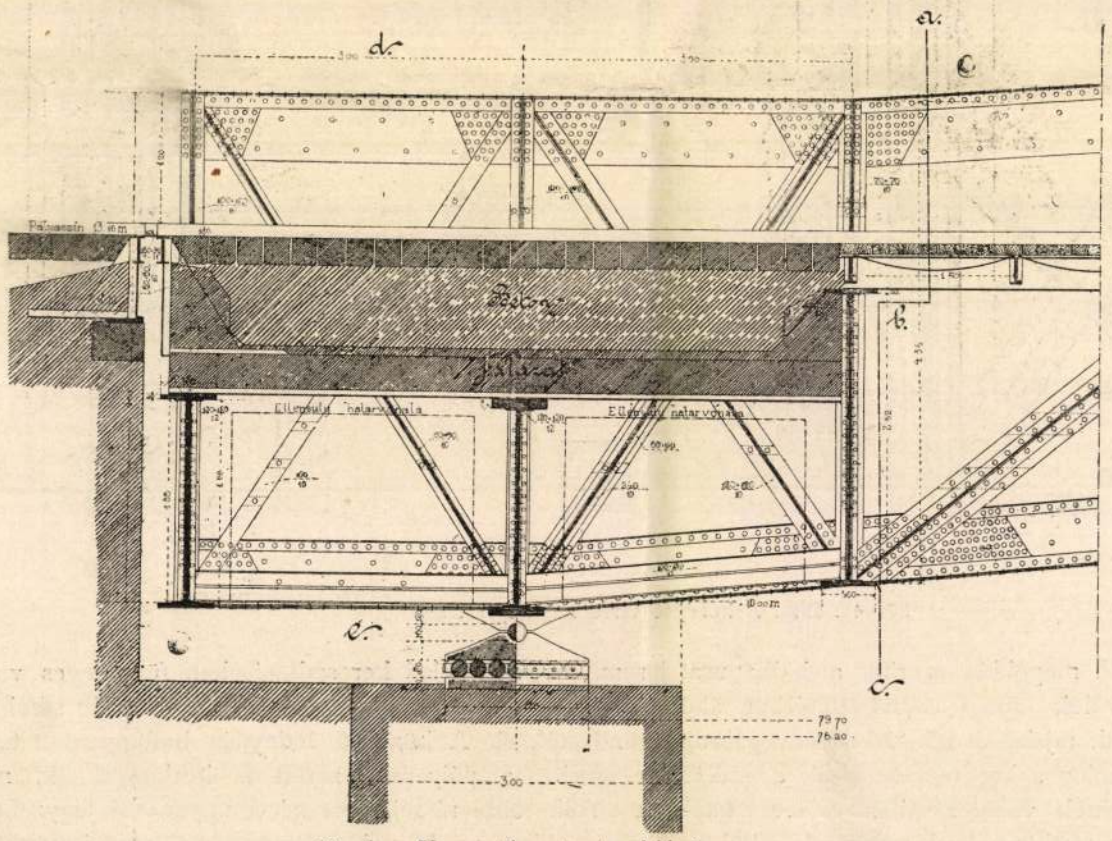

23. ábra. Hosszanti metszet a hídvégen.

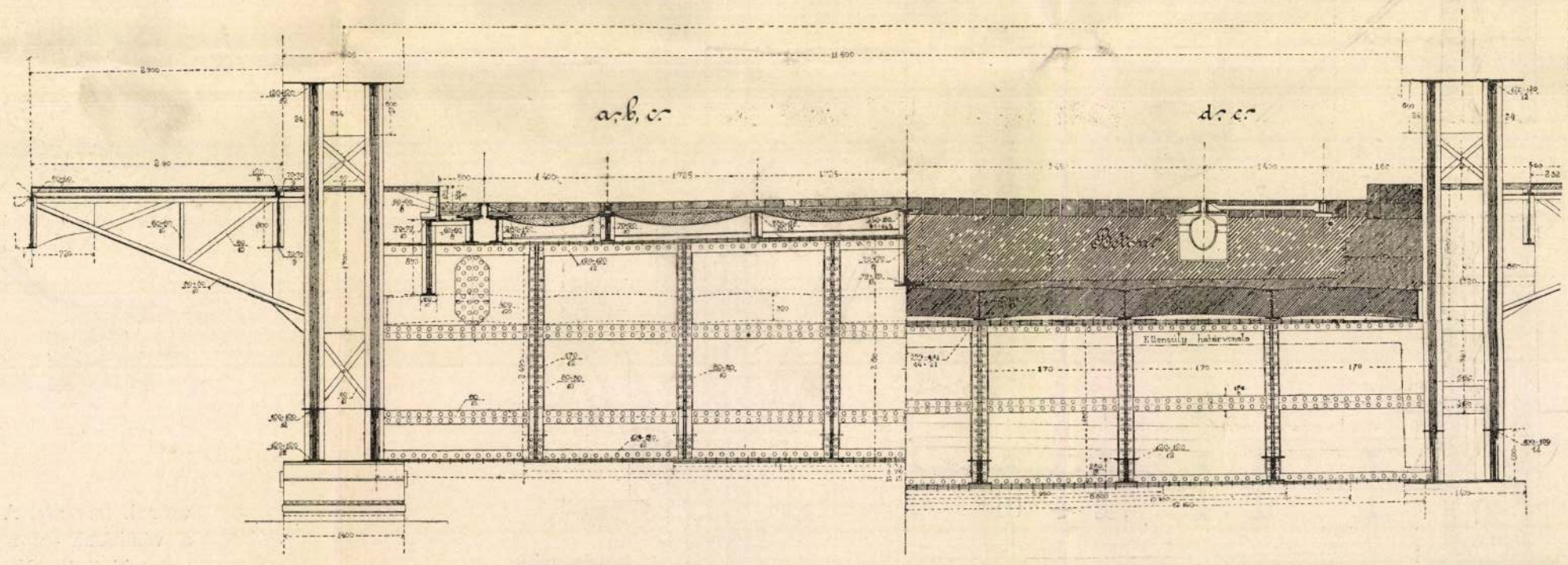

24. ábra. Keresztmetszetek.

23—24. ábrák. A tartók végének ellensúlyozása.

befüggesztett tartóinak függőleges összekötő vasait kivül rendezték el; ezek egymással összerácsozott négy-négy szögvasból állanak.

A hídpálya szerkezetét a 29—36. ábrák láttatják.. A hosszanti tartókat a kereszttartókra rakják, s ez okból alsó öveiket végeiken magasabbra görbítik föl. (Lásd a 30—36. ábrán a hídpálya hosszanti átmetszését.) Az elektromos vasút áramvezető csatornája, a hosszanti tartók ez elrendezése következtében, egyszerűen a kereszttartók fölött vonul el (29-ik ábra). A hídpályát csatornavasakból, betonból s ezután a kocsiúton kettős deszkarétegből s fakockázatból, a gyalogjárókon aszfaltból tervezik pályázók.

A szélrácsozás kettős rendszerű. Az egyes rácsrudak két-két szögvasból állanak, s ezek a szokott módon csomóponti lemezek segítségével vannak a főtartok alsó öveivel összekötve. Ott, ahol a keresztartóba ütköznek, a szögvasakat elvágták, s ismét csomóponti lemezekre szögecselték.

A középső tartók megtámasztását a szélső nyílásokból megnyúló tartók végein a 37—41-ik, a tartók végeinek lehorgonyozását pedig a 30—36. ábrán látjuk. A középső oszlopokon a támaszok helytállóak, s ezektől terjed ki, vagy huzódik össze a vasszerkezet a két oldal felé. A tartók végeinek lehorgonyzása a vízszintes elmozdulást nem akadályozza meg (30—36-ik ábra). A legnagyobb nyomó igénybevétel a hídfők és oszlopok talpsaruinak alján 40·8 *kg*, a talpkövek alján 28·8 *kg*, a fölszálló falazat alján 5·0 *kg*, az alaprétegen 5·0 *kg cm*^{2}-kint. A lehorgonyzó rudak 40/20 *cm*-es aknákba vannak betéve, tehát hozzá nem férhetők. A horgony 4·2 *m* magasságban zérus vízszin fölött van elhelyezve a horgonykamrában, melyhez lejárók vezetnek.

A főtartók, ezek összeköttetései, valamint a pályatartók is, folyasztott vasból, a talpsaruk öntött acélból készülnek. A híd szereléséről a pályázó csak annyit említ meg a tervleirásban, hogy a szélső nyílások, és a középső hídnyílás kisebb részének vasszerkezetét állványon gyártanák, a többi részét ellenben állvány nélkül. E célból beállványoznák a szélső hídnyílásokat egész 15 *m*-re az oszlopokon túl. A benyuló tartóknak az állványon túl eső részét függő állapotban szerelnék; a középső hídnyílás befüggesztendő tartóját pedig úszó állványon illesztenék egybe, midőn a szélső nyílások állványait már lebontatták, és azután függő állványon szögecselnék véglegesen össze. Az úszó állványt csak nyolc napig használnák. Megemlíti továbbá a pályázó a befüggesztendő tartó esetleges betolását is, uszó állvány használata helyett.

(Folytatjuk.)

Elektrotechnika a chicagói világkiállításon és az éjszakamerikai Egyesült-Államokban.

Hollós József-től.

(Vége.)

III. Villamos világítás.

Az elektromos vasútak után a villamos világítás az, mely Amerikában már az első napokban is figyelmünket leköti. Sőt a kisebb, most gyarapodó városok már csakis villamos világítással rendezkednek be. A villamos világítás még a mostaninál is jóval nagyobb arányokat öltött volna, ha már kezdetben elnyomják a túlságos nyerészkedési vágyat és kissé gondosabban épített berendezéseikkel a lakosságot a sok kártól és kellemetlenségtől megmentik; más szóval maguk a gyárosok nem ingatják meg az elektromos világítás sikerességébe vetett bizalmat.

A mint az est beáll, ezer és ezer lámpás gyúl fel és az idegennek bő alkalma van csodálni az amerikai leleményességet, melyet az élelmességükről híres kereskedők a különféle színes és színtelen izzólámpásokkal, árúcikkeik kitünőségének hirdetésére, fejtenek ki.

A tüzfalakon a színes izzólámpások tűzbetűkkel hirdetik a szükségesnél is több tudnivalót. Több helyütt még a háztetőn is vannak ily hirdető lámpások. Chicagóban a State Street egyik házán az abban levő nagy üzlet tulajdonosa az izzólámpásokat az épület egész homlokzatára szétosztotta és automata váltókarral ezeket a legkülönbözőbb alakban és folytonosan változtatja. E látvány mindig nagy közönséget vonzott. Magában a kiállításban is a Western Electric egy oszlopon helyezett el izzó-lámpásokat, melyek azután a menyezeten 4 sávban folytatódtak, az automatikus váltó ezeket oly módon kapcsolta be, hogy egy tüzes sáv csavarmenetszerüen az oszlopon felfutni látszott és a menyezetre érve, a másik 4 sávon kifutva folytatta útját.

Különös előszeretettel az épületek kupoláit látják el ily izzó-lámpás sorokkal. Főképpen érdekes volt a kiállítás, melyben az igazgatási épület óriás kupoláját ékesítették igy föl; különben a nagy udvarra néző épülethomlokzatok konturjai este mind ily apró csillagokkal fényeskedtek, sőt még a nagy tó partfalát, közel a vízszínhez is izzólámpásokkal koszorúzták, melyeknek hatását a víz tükrözése nagyon emelte. Itt két szines szökőkút (Fountaine) is működött, melyet alig győztek csodálni. Az ide verődő óriási tömeg csak akkor indúlt meg, midőn a tavon vagy 40—50 gőzös a záróra idejét jelzendő, zürzavarosan sípolni kezdett.

Különösen hatásos volt a Ferris óriási 90 *m* magas kerekének világítása.

Az óriási kerék koszorúja és küllői tele voltak rakva izzó-lámpásokkal és még távolról is, mint valami óriás forgó tüzeskerék tűnt fel, a többi ragyogó kupola közt. Az izzó lámpásokat közbeigtatott falécekre avagy kiálló sróforsókhoz erősítették szigetelő ebonit alátét közbeigtatásával. A forgó kerékre az áramot gyűrűvel és kefékkel vezették.

Az egyes magasabb épületek tetejére elektromos sugárvetőket állítottak. Ezek között első helyet a Schuckert és tsa nürnbergi cégé foglalta el, mely az iparcsarnokon volt elhelyezve. 150 *ampére* és 60 *volt* mellett 47000 gyertyafényt adott, melyet állítólag a sugárvető 194,000.000-ra fokozott. A Michigan tó partjain 128 *km* távolságban levő Milwaukee-ban még látták e lámpás fényét.

A sugárkéve irányának változtatására a lámpást kézzel, esetleg kis elektromótorral mozgatták.

Magában csak a kiállításban a legkülönfélébb rendszerű 4000 ív és 80.000 izzólámpás világított.

Az ívlámpások többnyire 5 *m* magasságban csüngtek és fényes világításnál mintegy 12 *m*-re voltak egymástól, mely távolság azután a helyhez képest nagyobb is volt, a szabadban 45—50 *m*-re is rúgott. Lehetőleg az egyenes irányt tartották be és a belső részekben felállított lámpástartók ornamentikailag is megállották volna a versenyt bármely hasonló berendezéssel, a kiállítás korlátjainak elhagyott vidékére már csak festett falámpásoszlopok jutottak.

Igen érdekes volt az iparcsarnok világítása 5 óriási csillárral, melyeket 42 *m* magasságban függesztettek föl. A csillár vasrácsos mű volt, a kisebbek 18·3 *m*, a középső nagy 22·9 *m* átmérővel, melyen a lámpásgondozó kényelmesen járhatott. A kisebbekre 78, a nagyobbra 102 ívlámpást helyeztek el, még pedig olyformán, hogy a csillár belső kerületén mind egyforma távolban lévén a gyűrűtől kör alakot, míg a külsők váltakozva egy közelebb, egy távolabb lévén, zegzugos égő csillagot mutattak.

Ezen a 414 lámpáson kívül, ebben az óriási csarnokban, még igen sok lámpás világított, mert az 5 csillár hatását nagyon csökkentette a sok pavillon és magasba nyúló torony. A középtájon, éppen az osztrák kiállítás előtt, az Otis-társaság hatalmas tornya emelkedett, melyben emelő gépekkel szállították a látogatókat 50 centért a tetőre.

Az óriási arányokon kívül újat alig mutatott be a kiállítás, sőt éppen ellenkezőleg történelmi részében volt a legerősebb.

Majdnem minden nemzet állított ki egy legelső telegráfot, telefont avagy dinamót.

Ott voltak *Morse* első készüléke, *Bell* kisérletező telefonjai, *Siemens* első induktorjai és dinamógépe; azonban *Pacinotti*, *Gramme* és *Edison* szerkezetei sem hiányoztak.

Főképpen a Siemens-ház volt gazdagon képviselve és az elektrotechnika legelső szárnypróbálgatásaitól máig felfedezett s a legtöbbünktől csak könyvekből ismert német szerkezetet, ott láthattuk; mint a hogy egyátalában a németek az amerikaiak után számra nézve a legtöbbet állították ki. *Edison* egész múzeuma sem hiányzott. Ott volt *Jumbo* dinamója, első izzólámpásai és egy érdekes faminta, melylyel híres pörekor bebizonyította a bíráknak saját tápláló vezetékes rendszerének felsőbbségét, a régi egyszerű elágaztató rendszer felett. A modellek a rézkeresztmetszeteket képviselték, melyre bizonyos területen elosztott lámpásszám mellett szükség van. A régi elosztórendszer mintegy vastag tönk volt feltüntetve, mely haladva vékonyodik és ugyancsak ilyen alakú kifelé vékonyodó ágai vannak, míg a tápláló vezetékes rendszernél vékony tápláló-vezetékek vannak csupán, melyek vastagabb és kifelé vékonyodó keresztalakok középpontjához vezetnek.

Ujdonság számba ment a Westinghouse-társaság alkalmazta dugaszos (stopper) izzólámpás. Ez az Edison szabadalmat úgy játszsza ki, hogy az izzó lámpás-gömböt alúl nem forrasztja be, hanem jól beköszörűlt hosszú üvegdugóval zárja be, melyet a vakuum teljessége után még valami cementes ragaszszal kötnek meg. Magában a hosszú dugóban mennek át a drótvégek is az izzó testhez, azonban ezek sincsenek platinából, hanem vasöttevényből. Az izzó szál elégése után állitólag a dugaszt kis kiadással kiveszik, az üveggömböt megtisztítják és új szállal felszerelve, ismét használatba vehetik. A vakuum készítésekor az izzólámpás szálára veszélyes oxigént úgy távolítják el, hogy a kiszivattyúzás vége felé nitrogént bocsátanak a lámpásba, mely a még benn levő oxigénnel keveredik; ez a sok nitrogén között eloszolva, kiszivattyúzásakor szintén eltávolodik. Az ívlámpásoknál a két szénpálca alkalmazása Brush szabadalmát képezi és igy a többi gyáros lámpáinál eddig sűrűbben kellett szeneket cserélni vagyis azok lámpásainak égés-tartama rövidebb volt. Ezt is megkerülték már. Lapos eliptikus keresztmetszetű szénpálcákat alkalmaznak, melyek 300—320 *mm* hosszuak, a nagyobb tengely irányában 25 *mm*, a kisebben 11 *mm* átmérőjűek. Míg a régi szenek 8 óráig éghettek csak egy huzamban, ezek a szenek 16—20 órára is elegendők. E mellett váltó-árammal is nyugodtan világítanak és felső nagy fényes felszínükkel megadják

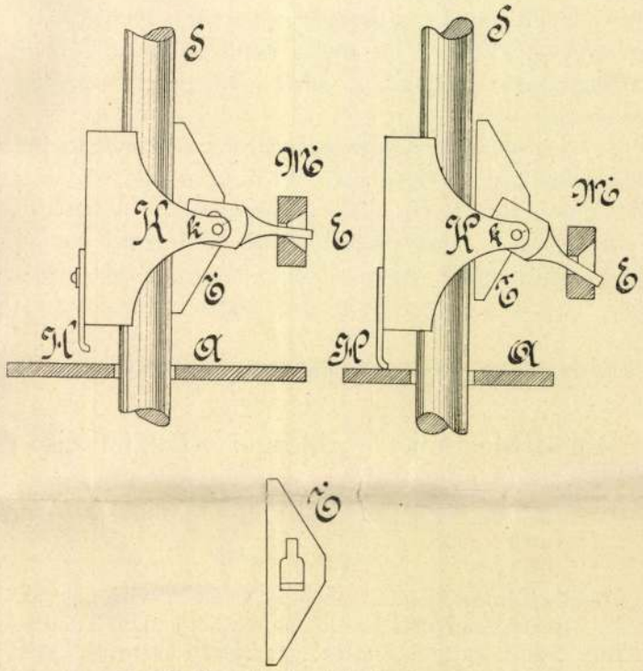

23—25. ábra. Brush uj ívlámpás szerkezete.

azt a becses reflektort, mely eddig csupán az egyenáramú lámpásoknál képződő kraterben volt meg.

Már Clevelandban mutatták be Brush új ívlámpás szerkezetét, melynek egyszerűségét csak egyenletes és jól működése múlja felül. A találmány mivoltát a 23—25. ábráink láttatják.

Az *S* szénpálcát *K* hosszúkás kengyel veszi körül. Elül *k* tengely van, fülalakú nyújtványain áthúzva. Ezen a *k* tengelyen van forgathatólag megerősítve az *E* emelő, melynek végére hat a lámpás elektrómágnesének *M* zára. Ugyancsak az *E* emelőn van a *T* fékező tuskó, melyen át a *k* tengelyt 2·0—2·2 *mm* oldaljátékkal vezetik át.

Mihelyt a lámpás működni kezd, az elektrómágnest erős áram futja át, mert a két szénpálca összeér és így az *M* zárt magához vonzza. Ez által az *E* emelő a *T* tuskót a szénpálcahoz szorítván, a szenet kissé megemeli és így az ív képződik. Mihelyt a szenek leégtek, az *M* elektrómágnes zár enged, az egész szerkezet addig sülyed, míg a *H* horog azt a lámpás *A* alaplemezén megfogja, ezentúl az *E* emelő sülyed és így a *T* tuskó a szenet némileg sülyedni hagyja, míg ismét az egyensúlyi helyzet következik be; a mikor ismét az elektrómágnes a *T* fékező tuskóval a szenet megfogja.

tető alatt, különböző emeletekkel szövetkezeti alapon épített házon, több társtulajdonosnak nemcsak részszerinti (1/2, 1/4, 1/6 stb.) tulajdonjoga tüntettessék ki, hanem bizonyos épületrészek vagy lakások állagára is kitüntethető és így szerezhető és elidegeníthető legyen a tulajdonjog, amint erre nézve Budapesten is már történt kezdeményezés *Fischer* József építőmester tagtársunk részéről.

Igaz, hogy ezek az intézkedések telekkönyvi rendszerünk teljes átalakítását teszik szükségessé. De elvégre a telekkönyv arra való, hogy az ingatlan forgalmi viszonyainak megfeleljen, ennek érdekeit szolgálja; nem pedig, hogy a forgalom az elavult rendszer hiányosságai által békóba verve tartassék.

Továbbá minthogy manapság nálunk telek és ház a mindennapi forgalom tárgyát képezi, nincs semmi ok a kereskedelmi törvény 262. §-ának fenntartására, mely az ingatlanok tekintetében kötött szerződéseket a kereskedelmi törvény hatálya alól kivonja.

De ismerve a mi kormányunk és törvényhozásunk lassúságát, különösen az ipart és kereskedelmet érdeklő ügyekben, ennek a két föltételnek életbelépéséig is kellene és lehetne valamit tenni, ami az építő iparosok érdekét megvédeni alkalmas.

Évtizedekig megvolt az a gyakorlat, hogy ha a bejegyzett építő iparos az építésből származó követelését az építtetőnél veszélyeztetve látta, hiteles könyvkivonat alapján telekkönyvi előjegyzést kért és kapott a telek- ésháztulajdonosnak ingatlanára, melynek értékét építő munkájával ő szaporította. Ezt az előjegyzési jogot a curia egy döntvényével néhány év előtt megszüntette, illetőleg megsemmisítette. Ezt a gyakorlatot kellene a kormánynak — hogy mily módon, azt a kormány feladata megtalálni — helyreállítani. Ezzel az építő iparosok legnagyobb sérelme ideig-óráig enyhítve lenne.

Minthogy az építő iparosok követeléseinek biztosítása olyan fontos, amellett complicált kérdés, melyet egy előadás keretében tisztázni nem lehet, indítványozom a tisztelt szakosztálynak, hogy előadásom felett vitát indítani és az abból leszűrendő vélemények alapján a kormányhoz fölterjesztést intézni méltóztassék, hogy a kormány, ha ezzel a kérdéssel maga is komolyan foglalkozni kíván, amely szándék — úgy látszik — megvan, a legközelebbről érdekelt iparos osztály kívánságait megismerhesse.

Schmahl Henrik.

A fővárosi építész világnak gyásza van. Egyik jelentős tagja dőlt ki: *Schmahl* Henrik építész, kinek nevéhez fővárosunk építkezési fejlődésének sok jelentős mozzanata fűződik. Súlyos bélbaja döntötte ki a különben hatalmas szervezetű férfiút 65 éves korában. Drezdában megoperálták, de sikertelenül, mert néhány napra az operáció után meghalt.

Schmahl Henrik idegen származású volt. Hamburgban született. Egyike volt azoknak a bevándorlottaknak, kik a mult század második felében Magyarországba jöttek, hogy a hirtelen megindult nagyarányú fejlődésben munkát találjanak. Akkortájban műszaki téren nálunk még nagyon kezdetlegesek voltak a viszonyok, ezért a bevándorlottak nagyrésze, közöttük *Schmahl* Henrik is rövidesen meggyőződött arról, hogy Magyarországon műszaki téren még kiaknázatlan a helyzet; működésüknek, érvényesülésüknek nagyobb és tágabb tere nyílik, mint hazájukban; tehát állandóan megtelepedtek.

Schmahl Henrik a kiválóbbak közé tartozott. Hazájában csak ipariskolai képzettséget nyert s Budapesten először az Első Magyar Általános Biztosító Társaság dunaparti építkezésén mint kőmíves kapott munkát. Később a vámház építkezésén már segédpallér volt; Ybl Miklós, a vámház tervező építésze felismerte nagy munkaerejét és kiváló képességeit, irodájába vette őt és lassankint mindig nagyobb és nagyobb munkakört bízott reá. Rendkívül szívós és fáradhatatlanul törekvő munkaerejének, az építőművészet iránt mondhatni rajongásig vitt szeretetének tulajdonítható, hogy Ybl Miklósnak nemsokára jelentős munkatársa lett. Jelentős részt vett különösen az operaház építkezésének vezetésében. Később, midőn a nyolcvanas évek elején Budapesten nagyarányokban megindult a magánépítkezés, már ott látjuk őt az önálló építészek sorában. Egyénisége Ybl Miklós hatása alatt művészi irányban erősen kifejlődött. Mint önálló építész, működésének első idejében kizárólag a német és olasz renaissance művészetek útján haladt. Ez irányban sokat és igazán szépet alkotott. Ezen időben építette az Andrássy-út és Eötvös-utca sarkán lévő Haggenmacher-házat; az Andrássy-út 28. számú Gschwindt-féle, az Andrássy-út 13. számú Del Medico-féle házat, melyek mind az olasz renaissance építő formáinak művészi átérzéséről tesznek tanúbizonyságot.

Később, midőn a város szabályozása folytán a Teréz-körút és Erzsébet-körút építésére került a sor, ismét ott találjuk Schmahl Henrik műveit a legelsők és a legjobbak között. Ekkor már a német renaissance és felsőolaszországi korai renaissence műformáival dolgozott. Egyénisége és vasszorgalma buzdította őt arra, hogy beleélje magát minél tökéletesebben azon építő stylus korszellemébe, amely stylus formáiban az épületet tervezte. A német renaissance építő stylusában alkotott építkezéseinek legjobbja a Drasche-féle ház a Teréz-körút és Aradi-utca sarkán, amelynek gyönyörű földszintjét néhány évvel ezelőtt az üzleti spekuláció, sajnos, elpusztította, hogy helyébe jövedelmezőbb bolthelyiségeket építsen. Az ő műve a Teréz-körúton a Hegedüs-Sándor-utca és Király-utca között elterülő Schossberger-féle háztömb, melyet a német renaissance, különösen a heidelbergi műemlékek tanulmányozásának hatása alatt épített; az Aradi-utca és Teréz-körút sarkán lévő korai renaissance stylusban épült ház és még több más bérház a körúton szintén Schmahl Henrik tervezése.

Egyéniségének legnagyobb értéke azonban leginkább másutt keresendő. Egyike volt azoknak, kik az általános gazdasági fejlődéssel kapcsolatosan az építőművészetnek haladását is elősegítették.

A 90-es évek elején az elsők közt volt, aki az építkezések szerkezeteit teljesen reformálta, aki a külföldön akkor már elterjedt pillérrendszerű építkezést nálunk is meghonosította, a vasnak az építő szerkezetekben nagyobb tért nyujtott. Az üzletházak építésmódjának alapjait nálunk megvetette és a nagyobb igényű építkezések céljaira iparos gárdát nevelt.

A Holczer-féle árúház a Kossuth-Lajos-utcában, a Stern-féle üzletház a Rákóczi-út 7. sz. alatt, valamint a Rákóczi-út 72. sz. alatt, ugyancsak a Deutsch-féle üzletház az Erzsébet-téren már a mai legmodernebb szerkezetű árú- és üzletházak előfutárjaként szerepelnek.

Már a 90-es évek elején felismerte a város fejlődésének irányát. Tudatában volt annak, hogy a gazdasági élet a város legcentrálisabb belterületén mindinkább a telkek intensiv kihasználására fog vezetni, s midőn még a legtöbben a város legbelsőbb területén is a régi vastag falú sablonos házakat építették, ő már azon igyekezett, hogy a nagy faltömegeket lehetőleg kiküszöbölje, helyette kő-, vas- és keramitpillérekből construálja a szerkezeteit, ezáltal nagy, világos, szellős árú- és üzletházakat építhessen. E téren határozottan úttörő volt, sok nehézséggel küzdött, míg az elavult felfogás felett gondolatainak győzelmes érvényt tudott szerezni.

Művészi törekvései is ezáltal természetesen más irányt kezdettek nyerni. A nagy belterületek létesítésére kevés faltömegekkel a renaissance építő formái már nem feleltek meg. Áttért a karcsúbb építő formákhoz, a góth stylus formai nyelvére. Kitűnő művészi érzékkel bírt, kiváltképpen a részletképzésben, góth stylusú épületein különösen az egyes részletek szépsége megkapó, és az összhang, mely a részletek egymásba fűzésével, logikus és harmonikus felépíté-

sével a szemlélőben az átértett, átérzett és szeretettel elkészített architektura megismerését kelti. Részletképzésén átcsillog a fáradhatatlan studium, a stylusformák és a stylus szellemének nagy megértése.

Nem tartozott azok közé az építő művészek közé, akik nagy inventiosus új formákkal vagy conceptiókkal dolgoztak. Schmahl a traditionális formák keretében maradt, de amely stylus forma-nyelvén beszélt, ott ékesszólóan, meggyőzően tudott beszélni, igaz, bensőleg átérzett művészlélekkel.

Tanúsága annak többek között az Uránia-szinház mór stylusú épülete, melynek különösen a belső architekturája kiválóan szép. Legutolsó műve a Belvárosi Takarékpénztár épülete, melynek különösen a részletképzése és formái nagy tanulmányról és alapos formaismeretről tesznek tanúbizonyságot. *Révész Sámuel* építész.

A török főváros rendezése.

Az ottomán birodalom ősrégi fővárosa Konstantinápoly, az egykori Bizánc, a birodalmat dúló sok külső és belső zavar dacára is, újabb időkben az eddiginél nagyobb gondot fordít a város újjá alakítására, szépítésére. Az ifjútörökök, amidőn pár év előtt a hatalmat kezükbe ragadták, az államot újjá alkotni hivatott nagyarányú programmjukba fölvették fő- és székvárosuk rendezésének és szépítésének tervét is.

A birodalom történeti multjához és régi fényéhez méltó csodaszép várost kívántak ez úton Konstantinápolyból teremteni. Az aránylag sebtiben megalkotott tervezet szerint egész városrészeket lebontanak, hogy az így keletkező téren széles útvonalakat és tereket hasítsanak ki és ezeken építendő szebbnél-szebb alkotások hirdessék az újjá születő kor nagyságát és fényét. A tagadhatatlanul nagyszabású induló tervekből csakis igen csekély rész válhatott eddigelé valóra. Egyrészt a pénzhiány, másrészt pedig a belső zavarok mozgalmai is útját állják e tervek megvalósításának.

A török főváros jelenlegi hatósága, ha végrehajtani nem is tudta eddigelé a városrendező tervek zömét, annyit máris megtett, hogy egyes utcák szélesbítésével, kövezésével és csatornázásával a köztisztasági és közegészségügyi követelményeknek iparkodott erőihez képest megfelelni. Ez az itt-ott eredményes vállalkozása annyival is inkább méltanylandó, mivel Konstantinápoly közmondásossá vált tisztátalansága folytán, a törökök fővárosa az évnek bármely szakában valóságos járványfészekként szerepel.

A német társulatok kezén lévő konstantinápolyi városi villamos vasutak üzemének szakadatlan fejlesztése, bővítése is lényegesen hozzájárult ahhoz, hogy a főbb utak, terek, utcák, rakpartok szélesbítését és kövezését minél előbb végrehajtsák. E tekintetben, kivált a legutóbbi két év új vágányaival ugyancsak derekas munkát végeztek rövid idő alatt is.

A kisajátítások végrehajtása ugyancsak sok érdekakadályba ütközik; úgy hogy pl. az atmeidani városrészekből a Jedikuléba (a török-magyar világból szomorú nevezetességre szert tett „héttorony" városrészhez) vezető villamos mentén az üzemet csakis átszállással képesek fenntartani. Pera, az ozmán főváros legrendezettebb városrésze is többnyire szűk, sőt legszűkebb útvonalakban bővelkedik. A szélesbítésekkel itt is csak lépésről-lépésre tudnak előhaladni; pedig jelentékeny szabályozások folytak még a régibb kormányok idején II. Abdul Hamid uralkodása alatt is, amidőn Vilmos német császár két ízben is fölkereste a török fővárost. Hogy a fejedelmi látogatásokat nem említve, a török főváros hatósága aránylag elég gyors menetekben foganatosít időnkint egyes városszépítő és városrendező munkálatokat, azt a fejedelmi látogatásokon kívül a Konstantinápolyban oly gyakori tűzvészeknek is kell tulajdonítani. A tűzesetek számának és kártételei nagyságának tekintetében a tűzstatisztikában Konstantinápoly valósággal vezető szerepet visz európaszerte; érthető tehát, ha az elhamvadó városrészekben kisajátítások nélkül is tág tere nyílik a városrendezésnek.

Az építésre való engedelem kieszközlése nem sok akadálylyal jár ugyan, mindamellett a temérdek baksisféle mellett tetemes kiadásokat okoz. Csodálatosképpen a hatóság szemet huny oly esetekben, amidőn valaki egy meglevő, kész tetőzethez elkészítteti az épület többi részét. Ilyen esetekben külön engedelemre nincs is szükség. Temérdek új ház kerül így tető alá a török fővárosban. Legkivált a keresztény épületek, misszióházak, kolostorok, templomok épülnek egy kész tető alá, anélkül, hogy az engedelmet ehhez, ami itt vallási okoknál fogva is nehezen volna rendes úton megszerezhető, külön kieszközölni kellene.

Pera városrész főútvonalának tervezett irányát egy régi örmény temető keresztezte. Minthogy a hatóság előbb rendes úton próbálkozott az örmény egyházzal egyezkedni s a tárgyalások eredménytelenek lettek, végül a város emberei kivonultak, hogy a temetőkitelepítést foganatosítsák; mire viszont az örmény egyház temérdek hivőivel együtt, élükön a főpapjaikkal, kivonult és valósággal harcba keveredett a városi hatóság embereivel. Végre is a hatóság volt kénytelen az örmény egyházközséget a kitelepítésért tetemes anyagi kárpótlásban részesíteni. Ilyen, sőt sokkal jelentéktelenebb objectumok nem egy esetben állják útját a szép tervnek.

Másutt is folytonos a panasz, hogy a szakadatlan kövező, cső- és kábelfektető munkálatok megakasztják a forgalmat. Ezek a munkálatok azonban előbb-utóbb mégis csak befejeződnek; viszont Konstantinápoly területén az ily műveletek a soha be nem fejezhető munkálatok közé sorolhatók, úgyhogy jelenleg is a szabályozásra kijelölt útvonalakon nemcsak a kocsiútat, hanem a járdák mindkét oldalát is felszakítva látjuk. A kihordott törmelékanyag hónapok, sőt éveken át hever egy-egy helyen eltakaríttatlanul. Sáros, csapadékos időkben a kocsiközlekedés az ilyen útvonalakon teljes lehetetlenné válik. Ilyen útvonal jelenleg is több akad a török fővárosban, egyebek közt a 2 *km* hosszúságú Nagy-Pera-út, amely szabályozása után a Galata-Serailt hivatott a Tophané külvárossal egyenes vonalban összekötni.

A török főváros műszaki hivatalában hiányzik a vezetés és irányítás egységes szelleme, tehát megesik az, hogy egy-egy már végrehajtott szabályozást a páratlanul rossz végrehajtás miatt újból kell kezdeni, mire természetszerűleg a kövezet felszaggatása, a csővezetékek stb. ismételt lefektetése is megint csak újból kezdődik s húzódik az idők végtelenjéig annyival is inkább, mivel az áldatlan munkásviszonyok, szakavatott munkáskezek hiánya s a nagy munkabérek itt is csak úgy hátráltatják a legsürgősebb munkákat is, mint a kulturvilágnak a Stambultól nyugatra eső városai legtöbbjében, mindannak dacára, hogy e városokban a törökökénél sokkalta rendezettebb és tökéletesebb közigazgatási viszonyokat találunk. *Gy. K.*

Embertömegek közúti hídakon.

Nagy közúti hídak főtartóinak méretezésekor egyenletesen elosztott embertömeget kell mozgó terhelésül venni. Különleges esetekben még közúti és vasúti vonatok és egyéb megterhelések is szerepelnek a számításokban. A mozgó embertömeg terhelését újabban majdnem átalánosan m^2-kint 450 *kg* — 600 *kg*-nak szokták számítani. Ezeknek a számadatoknak eredete ismeretlen, de valószínű, hogy kicsiny zárt területeken mozdulatlanul összetorlódott embertömeg terhelésének megbírálásából és nem nyitott nagy fölületű híd valóságos igénybevételéből származnak. A következőkben embertömeg terhelésének megítélésére nehány új rendkívül gondosan foganatosított kísérlet eredményét mutatjuk be.

SCHMAL HENRIK
MŰVE

BÉRHÁZ
ANDRÁSSY-ÚT 102. SZ.

SCHMAL HENRIK
MŰVE

BÉRHÁZ
ANDRÁSSY-ÚT 52. SZ.

SCHMAL HENRIK

A Magyar Építőművészek Szövetségének nemrég alakult s egyelőre szerény keretek közt lévő múzeumában egy csomó rajzot, tervet találtunk, amelyek Schmal Henrik aláírását viselik. Schmal igen tevékeny műépítő volt, akinek nem jelentőség nélküli szerep jutott a nagyvárosi Budapest kialakulásában. A város különböző pontjain, a forgalmas körútakon, a Belvárosban, az Andrássy-úton egyaránt találkozni működésének nyomaival. Nem egy háza van, amelyet egészen laikus közönség is fölötte jól ismer, megjegyez magának, anélkül, hogy egyébként emlegetni hallotta volna Schmal nevét. Általában a munka rendkívüli gondossága, világos gyakorlati megoldás, mérsékletre törekvő ízlés jellemzi házait s emeli ki a budapesti építészet tömegprodukcióiból.

Az újabb évtizedek zagyva és parvenű házaihoz nem sorolhatók Schmal munkái, aki ezt a komolyságot és becsületességet még az Ybl idejének nehány emberétől, helyesebben magától Ybltől vette örökbe. Az építők közül azok, akik ismerték, jól tudták róla mindezt. Hogy mi most fölemlítjük s egyáltalában foglalkozunk vele: az oka ennek, hogy Schmal — ide s tova már két éve — külföldön halt meg s efölött meglehetős szűken, jóformán minden érdembeli megemlítés nélkül tértek napirendre a sajtóorgánumok. Természetesen nem szándékosan, hanem megfelelő oldalról jövő tájékoztatás hiányából, véletlenül.

Schmal nem magyarországi származású, de egész fiatalon került hozzánk s teljes tevékenysége idefűződik. Hamburgban született, 1846-ban. Mint építőnek, akadémikus, felsőbb intézetben nyert kiképzésben nem volt része. Ipariskolát járt csupán s tovább teljesen gyakorlati úton fejlődött, saját erejéből képezve magát. Igaz, hamarosan kitünő mester oldala mellett tanulhatott, Ybl Miklós közelségében. A Vámház építésének idején került Budapestre. Eleinte egészen apró gyakorlati munkákat végzett Ybl nagy műhelyében, rövidesen azonban felismerte Ybl képességeit s maga mellé vette. Az Operaház építésénél már meglehetősen fontos szerepet játszott: Schmal vezette az építést, az Opera teljes befejezéséig.

Ugyanekkor már önállóan is tervezett, olasz renaissance stilusban. Ebből az időből való munkái a Haggenmacher-palota (Andrássy-út és Eötvös-utca sarok), a Gschwindt-féle bérház (Andrássy-út 18.), a Del Medico-féle ház (Andrássy-út), Svadlc nagyiparos nyaralója Nyergesújfalun. Ybl halála után irodája teljesen önálló jellegű lesz. Egyre kap megbízásokat, amelyeket azonban nem úgy fog fel, hogy mással — irodájának valamelyik emberével — terveztessen.

Egy ideig még olasz reneszánsz stilusban épít, aztán az ó-német, majd egy velencei utazás révén a velencei gót, spanyolországi tartózkodás után pedig a mór stilus jelenik meg egy csomó házán. Munkái közül még az olasz reneszánsz stilüek: a Ragályi-ház (Múzeum-körút), Andrássy-út 102. számu ház, amelynek homlokzati frizében lévő freskót Lotz Károly festette, Báró Drasche-féle bérház (Teréz-körút 22.) Egyéb, ezután következett házai, amelyeket felsorolhatunk: Teréz-körút 1/b. sz., Budán, a Kacsa-utcában levő Del Medico-féle ház (olasz gót), özv. Del Medico Péterné Batthyány-téren lévő háza (vörös márvánnyal burkolt), Rákóczi-út 9. sz. (olasz gót), a Rákóczi-úti mór stilü üzlet és bérház, amiből évekkel ezelőtt a «Hotel Excelsior» lett, az Uránia Szinház. Záturcsán báró Révai Ferenc kastélya, saját vasszerkezetű háza a Kossuth Lajos-utcában, amelyben ma a Holzer-féle divattermek vannak, a Belvárosi Takarékpénztár (Koronaherceg-u. 2.), Mosóczon báró Révainak emelt templom (utolsó műve, amit már Pap és Szabolcs építőknek kellett befejezni). Pályázaton csak egy ízben, a Pesti Kereskedelmi Bank pályázatán vett részt, ahol tervét díjazták. Rajzaiból, terveiből egész gyüjteményre való anyag van most a Magyar Építőművészek Szövetségének birtokában. Építészetünk régi, érdemes alakjainak, Weber, Ybl, Feszlnek nehány lapjával egyetemben, Schmal tervrajzai adják a M. É. Sz. kis múzeumának első szerzeményét. Idővel, reméljük, a legújabb keletü múzeum egyre több és értékesebb dokumentummal fog gyarapodni. Talán fölösleges hangsúlyozni, hogy akik elkezdték, jó dolgot kezdtek, s hogy építészetünk történetének szempontjából mily becses forrássá lehet, ha továbbra is gondolnak vele lelkes emberek.

Művészet 1915

Schmahl Hugó MDK

A belvárosi Takarékpénztár Székháza. repr.

Képzőművészeti Társulat Évkönyve 1929. 177-172.o.

SCHMAL Henrik (épitész)

A város kérésére az elrontott Postapalota átépitését - homlokzat módositását tervezei. A tervet anyagi okok miatt nem valósitják meg. A terv leirása a cikkben.

Veszprémi Hirlap, 1901. jun 9. 23. sz. 7.p.

Schmahl Henrik 42, 75, 99 később
(in: Déry Attila; Budapest eklektikus épületszobrászata
/Művészettörténet-Műemlékvédelem I. /OMF kiad. Bp. 1991.

S c h m a h l H e n r i k /1846-1913./ az Ybl-iroda egyik oszlopa, aki az Operaház nézőterének kialakításában szemlátomást a mester jobbkeze volt. Erre vallanak saját önálló művei, amelyek nemcsak széles skáláju művészettörténeti formaismeretről tanuskodnak, de kivételes művészi tehetségének is tanujelei. Egyformán biztos kézzel tervez itáliai és német reneszánsz izlésben, gótikus és izlám formaelemekkel. Bármelyikhez nyul, az abszolut épitőművész biztonságával idézi fel a választott stiluskorszak szellemét. Német reneszánsz stilusban a Terézkőruton épitett egy magasoromfallal ékes szép bérpalotát. Ugyanott ... szám alatt a Schlossberger-féle bérház terjedelmes tömbje a részletek finom kialakitásával biztositja a hatalmas homlokzat nyugodt harmóniáját. Itt már a német renaissance formákat olaszos derü hatja át. Az olasz szellem interpretálásában a legkiválóbb mesterek egyike volt. Az Andrássy-ut 52.sz. alatt a Haggenmacher-féle bérpalota, a 28.szám alatti bérház mesteri alkotások. Finom ablakkeret kompoziciók, gyönyörü arányu oszlopok és kapitelek, lépcsőházi és udvari loggiakiképzések kötik le figyelmünket, mikor ezek harmonikus kompoziciójában gyönyörködünk. Vannak részletmegoldások, melyek egy Sansovino becsületére válnának, mint például egy nyiláskeretezés a Haggenmacher-ház udvarának földszintjén. De nem

kevesebb biztonsággal kezelte a velencei gótika bájosan üde formáit. A Rákóczi ut 7. számu kis gótikus bérház bájosan mosolygó homlokzatával a velencei Canale Granden is megállaná helyét. Az Apponyi-téren a régi Párisi-ház helyén épitett takarékpénztár palota azonban összhatásában szétesö tömeg, a sok értékes tagozatu emeletsor terjedelmes homlokzatfelülete hatástalanul nyeli el az itt elpazarolt sok finom részletet. Ez az épület kétségkivül erősen Schmal romantikus szellemét tükrözi, melynek egyébként jellemző kifejezői azok az épületek, melyeken az izlám arab épitőmüvészet formáit szólaltatja meg. Bámulatraméltó rajztudással tervez ebben a bizarr stilusban is. Homlokzatai ugyan idegenül és értelmetlenül hatnak a még oly kevert izléssel tarkitott mult századvégi utcaképekben. A Rákóczi-ut ... számu bérházának homlokzatát már azóta átépitették, de ma is áll még az Uránia szinház, melynek nézőtere egyike Schmal legkiválóbb alkotásainak. Szép az eredeti térkompozició, szépek a boltozások és a fal mezőket és mennyezetfelületeket gazdagon elboritó arabeszkdiszitések, melyek tökéletes stilustisztaságukkal szinte az Alhamra varázsát idézik. Az előcsarnokot azóta fegyelmezett izléssel átépitették, annak architekturája már mai alakjában ~~nem az müve.~~ nem az ő müve.

Schmahl Heinrich

Schmahl Henrik

tervei alapján épült fel a Népköztársaság út 28 sz. bérház (1882) és az 52. sz. alatti Haggenmacher palota (1883-86).

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

213 l

Schmall Henrik

nevót ~~és a Bródy Sándor utcában épitett~~
említi

Zachár Ottó: Az én utcám. - Budapest, 1970.12.sz.
42_43. l.

Schmahl Henrik

Fábián Gáspár dr. cikke. Városkultura, 1935. 354-356. o.

Schmal _____, [építész?] MDk

Nem volt jelentéktelen mester a kor
képző művészeivel összehasonlítva sem

Gerő László: A XIX. sz. végi historizáló építészet jelentősége Budapesten
160 – 175. l

MŰEMLÉKvédelem hsz. 1960. 3. sz.

Schmal Henrik

l. Schoen 1948

14. l.

Tihanyi Ferenc:

Mellig, kissé balra for
előre fésülk, bajusza kipödröj
tillájás végig ~~be van~~ gombolta
tort széles gallérja prémből

„Tihányi

Kézrajz, irónnal, a szak
A alak nagysága 12 c/m
A nádori küldöttsé

Ltsza

Schmahl Henrik

Ikl Miklós közoctlen munkatársa.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

213 l

Schmahl Henrik

Művészeti lexikon 716 l.
Revai lex. 16 k. 642 l.

épitész szül. 1846. Hamburgban, megh. 1913. Stuttgartban. Tamdmagai végzetével Pesten ~~3~~ 4 bl mintermében, ~~dol~~ 1891-tól ugyanitt önállóan dolgozott. Eleinte renaissance stilben ~~dolgozott~~ (a bperti Haggenmacher-~~palota~~ és Gschwindt-palota) utóbb mór és gótikus stilben terverte épületeit (Uránia-szinház, Excelsior szálló, Belvárosi Takarékpenztár-székháza).

(9

AUGUSZTUS

17

Schmahl Henrik

mór stilusban tervez-
te a bpesti Urania és
Excelsior szálloda épü-
letett.

Irád

Z

Hlut a. l.

Esseck (Esék) h.n. IV. 97, 100,

Schmahl Henrik

52.ei

Andrássy ut 102. sz.

bérpalota

Repr.

Rückwardt

Gyár utca 25. sz.

bérpalota

Repr. 4.10

Szipfaglini

Lőrös Lőhere

trifolium pratense

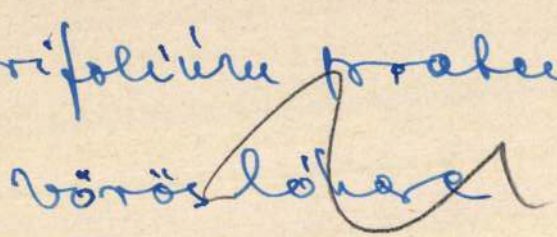

Schmahl Henrik

91

épitette 1896-ban a Rákóczi u 7. sz.
épületet, valamint az Uránia-házat.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopé-
dia, Budapest, 1970.

2531

Schmahl Heinrich

Thieme_Becker

XXX. 125. f.

(Lyka)

PAPÍR NYOMTATVÁNY

Ujságoort

TÖTÖ IRÓGÉP

NYIREGYHÁZA, BETHLEN-UTCA 2. SZÁM

T

Európa

lapterjesztő vállal.

Budapest

Visegrádi u. 36.

Schmahl Henrik

Terek-Eönit 22-sz.

bérpalota

Repr.

Rückwardt

Typha latifolia L.

bodnárőzó gyékény

M. D. K.

SCHMAL Henrik építész

Veszprém. Püspöki Jószágigazgató-ság, 1901–02.

Magyar építészet. Bp. 1954. 106. l.

Schmal Henrik

Ybl Miklós munka-
társa

Laurisin 43. l

művészi szempontok jöttek itt számításba, a villanyvilágításnál kisebb volt a tűzveszély is.

Operaházunk világítását — különösen a villanyvilágítás teljes bevezetése óta — tökéletesen oldották meg a nézőtéren és szinpadon egyaránt, ahol az, kivált a mai szinpadtechnikai igények mellett, igen fontos kérdés. A nézőtér nagycsillárjáról már megemlékeztünk. A nézőtér világításáról, továbbá az emeletek mellvédjein és a prosceniumon elhelyezett falikarok gondoskodnak. Összesen száz láng gyullad ki itt esténként. A szinház világítási berendezése 2×110 volt feszültségű egyenáram. A fővezetékek a Hajós-utcai oldalon futnak az épületbe a Székesfőváros Elektromos Műveinek Kazinczy- és Horn Ede-utcai alállomásairól. Az Operaháznak módjában van akár az egyik, akár a másik kábelből táplálkozni, sőt a feltétlen árambiztonság érdekében automatakapcsoló szolgál arra a célra, hogy ha egyik, vagy másik alállomás áramszolgáltatása megszűnnék, úgy $^1/_{20}$ másodperc alatt a teljes terhelést a másik hálózatra átkapcsolja. A Kazinczy-utcai állomáson külön gépegység csak az Operaház előadások alatti

Schmahl Henrik

(1846-1913) tervei alapján épült fel a VII. Dózsa György út 21. sz. az. jelenlegi Uránia filmszínház épülete

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

344

Schmahl Henrik
épitész

wód
z

Nádler Pálma:
Nádler Róbert 1858–
1938. élete és művészete
Bp. 1942. 8. C.

T. 6247.

az égő várost, az előtérben pedig
, mig a középtérben a menekülő
idat. Felül Nicolas Comes Serini
arczképei között térkép van az

ND KOSTBAHREN BRVCK SOLCHE RVINIRT

. Ansetzung Ihre Hoch, Grafl:
von Serin és befejezése: 5. Ausszug
des Königreichs Vngaren darinnen
r weg im marschiern mit Düpflein

cm.
n Greuel, Frankfurt 1664.

Schmahl Henrik

Batthyány-utcai
lakohár
Repr-
Rückwardt

Vaccinium myrtillus

fekete áfonya

Schmall

építész

irod

Petschauer Attila: Uccai árus lett a dicsgazdag Schmall építész fiából.

Pesti Napló 1933 nov. 11.

U. 3674

A m. kir. vallás- és közo

1889/933. szám.

A Műemlékek Országos B i

Hivatalból.
Közszolgálati ügyben.
Dij átalányozva.

Török János, tábori tü

dr. Kovásznay Bogdán Béla János

y ut 6.

stüzér. Budafoki ut 41/b.

" Tarcali ut 15.

" Mészöi ut 6.

" Bercsényi ut 10.

zér, Alkotás u.37.

" Horthy M.ut 104. Elek u 14.

" Györi ut 2/b.

" Csörsz u.7.II.1.

" Mártonhegyi ut 48.

" Városmajor ut 24.

" Alkotás ut 35.

" Horthy M.tér 3./b.

" Budafoki ut 57.

" Németvölgyi ut 9.

1.

Schmahl Henrik

VI. Terézkörút
báró Schossberger
Gusztáv bérpalotája

Thirring Bjert

80 l.

Schandhl Henrik

Váci utca 70

1889.

Korachlektikus

Gerőpesti. 265. l.

Törv. védve.

HUNGÁRIA-GYÓGYFORRÁS-
VIZZEL KÉSZÜLT KÉTSZERSÜLT

Budapest, 193 2 VIII.29-IX.4.

Szállító-jegy

Nagyr.

T. Dr. Szentiványi úr

		Ár	Pengő	fillér
	drb. süteményreggel			
	„ „ délután			
	„ jour kenyér			
	„ „ sütemény			
	kg. fehér kenyér			
12	„ félbarna kenyér		5	28
	„ rozskenyér			
	„ Graham kenyér			

30-X. — Merkur, IV., Prohászka-u. 6.

TELEFON:
Aut. 69-3-33.

GROSS MIHÁLY
finom fehér sütődéje
I., HORTHY MIKLÓS-ÚT 43.

Schmahl, Heinrich

wod Sós, Aladár:
Die ungarische Baukunst am Ende des 19. Jahrhunderts. A Mügyjtö. 1930. 8-9.27
240 l.

A KIÁLLITÁS RENDEZŐSÉGE:

NADLER RÓBERT biz. elnök

ALPÁR IGNÁC társulati alelnök

ÁGOTAI LAJOS
ÁRKAI ALADÁR
CSIZIK GYULA
FARAGÓ ÖDÖN
FISCHER JÓZSEF
FITTLER KAMILL
FOERK ERNŐ
GRÓH ISTVÁN
HUSZKA JÓZSEF
KRIESCH ALADÁR
MARÓTI GÉZA
MENYHÉRT MIKLÓS
PAP HENRIK
RADISICS JENŐ
RIPPL RÓNAI JÓZSEF
TELCS EDE
VAS BÉLA
VIG ALBERT
Ifj. KOPERLY DÖME

AZ ELŐZETES BIRÁLATON KÖZREMŰKÖDÖTT:

Dr. FIEBER HENRIK, a Szt. Imre intézet prefektusa.

AIGNER SÁNDOR és Id. KAUSER JÓZSEF
mint a Magyar Mérnök- és Építészegylet kiküldöttjei.

BOBULA JÁNOS
a Magyar Építőművészek Szövetségének kiküldöttje.

MDK

Schmahl Henrik

Fábnagymagyép. 34.1.

M.D.K.

Schmal Hawiek
építész

A loggiaszerű megoldást szereti a bírhárakon alkalmazni.

Ibl Erwin: Petschacher Gusztáv építészete
M.M.M. Évkönyve 1952, 184 l.

Schmahl

1886. Lenau körút 80. alatti ház homlokzata

sept.

Rusj: A Nagkörút Bp. 1960. 19.o.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

SCHMAHL Henrik építész

SISA, József: Imre Steindl and neo-gothic in Hungary In the late 19th century. In. Il neo-gotico nel XIX e XX secolo. Milano, 1989

148.p.

M. D. K.

SCHMAL Henrik építész

Bp. VI., Lugár-ú. 52. Háromemeletes bérház, 1883-86.

Magyar építészet. Bp. 1954. 105. l.

M. D. K.

SCHMAL, Henrik építőmester

Ybl építési vezetője

Ybl Ervin: Ybl Miklós 172.,

Schmahl

hozzájárult a Nagkörút kiépítéséhez

Ruisz: A Nagkörút Bp. 1960. 38-o.

M. D. R.

SCHMAL Henrik építész

Ybl munkatársa az Operaház építtetésénél

Ybl Ervin: Ybl Miklós 174.

MDK

Schmal H.

építész

Zsolnay főbb épületkeramiai munkái 1910-től a dévai színház; a bp-i Palace Hotel külső díszei /J a k a b D./; alföldi Takarékpénztár Debrecen/ Vágó J./ ; Belvárosi Takarék, Bp. erkélymellvéd,Főbejárat és nagyterem díszei /Schmal H./; A püstyéni Zöldfa-szálló és fürdő medencedíszei csempekutja és külső majolikái/ B ő h m H e n r i k és H e g e d ü s Á r m i n / 1 9 1 1 .

40.o.

MIKELSZKY GÉZA:A Zsolnay-gyár művészete.
Pécs. 1959.

M. D. V.

SCHMAHL Henrik építész

Veszprém Lalka Mató tér 4. Püspöki

jószágigazgatóság (1901-02.)

Gerő László: Magyar építészet haladó

hagyományai Bp. 1951. 64. l.

M. D. V.

SCHMAHL H. építész

Bp. VIII. Rákóczi út 25. Színművészeti Főiskola

v. Belvárosi tanácselnökhelyettes (ma Építéstudományi Int.

Gerő László: Építészeti skiccek
Bp. 1954. 136. l.

Schmal H.

MDK

müépitész

Az Eskü téri és Fővám téri hidak terveire 1894-ben kiirt pályázaton 74 pályaterv közül

harmadik dijat /10 000 korona/ nyert a Szab.O.M. Államvasuti Társaság magyar bányái, hutái és uradalmi igazgatóságának, Gregersen G. és fiai bp-i épitővállalkozóknak és Schmall H. bp-i müépitésznak Fővám téri terve. Tervező Totth Róbert társulati mérnök.

38.o.

38.o.

Dr.Mihailich Győző: A XIX. és XX. századbeli magyar hidépités története. Bp. 1980.

Schmal Henrik
építész

M.D.K.

A Nagykörút és Aradi utca sarkán levő házat tervezi

Ybl Ervin: Petschacher Gusztáv építészete
M.M.M. Évkönyve 1952, 186 l.

M.D.K.

Schmal Henrik
építész

Budapest építészetében a német reneszánszt népszerűsítette.

Hl Erwin: Petschacher Gusztáv építészete
M.M.M. Évkönyve 1952, 179 l.

M.D.K.

Schmahl Henrik, építész

tervei szerint épült fel annak idején az Uránia filmszínház, melyet Szivessy Tibor & Fáuszky Béla vállalata mellett, az eredeti megjelenés megtartásával átalakítanak.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1930. LI. évf. márc. 5. sz. 6. old.

Schmahl Henrik épitész M.D.K.

/ 1846-1913/

Ybl tanitványa.

A Népköztársaság uton és a Köruton számos bérházat tervezett.

Néköztársaság utja 28. és 52. sz. bérház.

preisich Gábor: Bp. Városépitésének története a kiegyezéstől a Tanácsköztársaságig Bp. 1964.

125.1. . / .

M. D. U.

SCHMAHL Henrik építész

Bp. Sztálin (Andrássy) u. 52. Há-
rom emeletes bérház (1883-86.)

Gerő Lánló: Magyar építészet haladó
hagyományai Bp. 1951. 63. l.

Schmahl Henrik építész M.D.K.

Belvárosi Takarékpénztár épülete

Rákóczi ut, Uránia mozi háza

Preisich Gábor: Bp. Városépitésének története a kiegyezéstől a Tanácsköztársaságig Bp. 1964.

1261.

MDK

Schmahl Henrik

Vámos F.: Budapest városképének átalakulása József nádor korától napjainkig. MMÉKöz. Havi Füzetei 1926. III. évf. 9-12.ss. 127-150.l.

Schmahl M.D.K.

A Andrássy út egyik épitője

Kreisich Gábor : Bp. [illegible] története

városépitésének története a kiegyezéstől

A Tanácsköztársaságig Bp. 19[illegible]4. I. mell

Schmehl M.D.K.

Az Andrássy út egyik épitője

Kreisich Gábor: Bp. városépitésének története
a kiegyezéstől a Tanácsköztársaságig Bp. 1934.
I. kell.

Seine Pl

M. D. A.

SCHMAHL

tervezte a Milleneumi emlékművet.

(nem igaz !)

Gerő László: Magyar épitészet a XIX. század második felében, Bp. 1955. 4o. 11. TIT Utmutató 37.

SCHMAHL HENRIK építész (Hamburg, 1946 - Bp.,1912)

GERLE János - KOVÁCS Attila - MAKOVECZ Imre: A századforduló magyar építészete. Bp. : Szépirodalmi, 1990 **173.p. és ill.**

Schmahl Henrik

MDK

Jubiláris épitészeti kiállitás a Műcsarnokban. Épitőmesterek Lapja. A Munkaadó. 1934. dec. 13.

S C H M A H L HENRIK

Petschacher Gusztáv és Schickedanz Albert az Ybl iroda tagjai résztvettek a Sugár ut épitésében,

Gerő László:Magyar épitészet a XlX.század második felében,Bp.1955.4o.l.,TIT Utmutato 37.

M.D. K

SCHMAHL Henrik építész

Ybl vodajanak tagja

Gerő László: Magyar építészet XIX. sz.

második felében Bp. 1955. 26. l.

Schmahl Henrik

Művei közül kiemelkedik a bp-i Kín-
műcéseti Főiskola épülete; a Belvárosi
Takarékpénztár palotája.

Merényi Ferenc: A magyar építészet
1867-1967. Budapest 1970.

Schmall Henrik, építész

Megemlítve.

Mátéhjörg: Kis földalatti-történelem 6.

Népszabadság, Bp. 1973. dec. 29.

Schmahl Henrik, építész

A 7. r. házat tervezte.

Simon István: A Rákóczi út nincs 173-177

Élet és Tudomány, Bp. 1978. febr. 10 XXXIII/6

Schmahl Henrik

feltehető tervezője az V-VI. Majesy Zsilinszky
u. 55. p. a. épületnek.

Merza László, Mernót György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest
1973 13351

M. D. K

SCHMAHL Henrik építész
(1846 - 1913)

Sztálin u. 28. sz. bérház
" 52. " Haggenmacher-
palota

Gerő László: Magyar építészet a XIX sz
második felében

Bp. 1955. 27. l

SCHMAHL HENRIK
építész

a veszprémi püspöki jószágigazgatóság épületének tervezője 1:ol-1902.

Korompay György: Veszprém, Bp st, 1956. Müszaki kiadó 231. l

SCHMAL HENRIK

Schmahl Henrik

irodájában dolgozott Révész Sámuel
és Dollár József.

Merényi Ferenc: A magyar építészet
1867-1967. Budapest 1970.

431

M.D.K.

Schmahl Henrik, épitész

tervei szerint épült fel az 1910-es évek elején, a Hild fele egykori Párisi Udvar helyén a Belvárosi Takarékpénztár bérpalotája, melyen a tervező megtartotta a ma is meglevő átjárót, földszintjén üzletekkel, az emeleten a mostani TBUSZ vivdárkal, feljebb bérlakásokkal.

Vr. Radnai Lóránt: A pesti Felszabadulás tér

ÉLET és TUDOMÁNY, Bp.1964. XIX. évf. aug. 7. sz.

1515. old.

9 R.

MDK

Schmahl Henrik

Magyar V.: XII. Nemzetközi épitész kongresszusról.
Épitő Ipar - Épitő Művészet 1931. jan. 15. 13.1.

Schmahl Henrik MDK

épitész
Uránia szinház, Belvárosi Takarékpénztár

Mücsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

MDK

Schmahl Henrik ép.

Andrássy ut 52. 3em. ház

GenZsekBpest. Bp. műeml.jell. épületeinek jegyz.
1949. 57 l. kézirat

M.D.K.

Schmahl[x] Henrik, építész [1846-1913]

építette át a Bajcsy-Zsilinszky-út 55. sz. házat. [Eleinte Jbl mellett dolgozott az Operaház és a Vámház (ma Közgazd. Egyetem) épületén. Önálló munkái, sor bérház mellett, az Urania filmszínház és a Belvárosi Takarékpénztár épülete – Petőfi S. u. 2.]

Vámos F.: Budapest városképének alakulása József nádor korától napjainkig.

A Magyar Mérnök -és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1926. 60. köt. Havi Füzetek, III. évf. 9-12. sz. 145. old.

x) Tudtommal „h" nélkül írta a nevét.

M.D.K.

Schmahl Henrik épitész

Rákoczi-ut 7.Stern-ház.A III.emeleten két freskó. 1900.

Gen Zak Bpest.69.1.

Schmahl Henrik

MDK

VIII. Rákóczi ut. 7.

Tervezte Schmahl Henrik 1890 körül.
A harmadik emeleten 2 freskó Lotz Károly müve.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

165.1.

M.D.K.

SCHMAHL Henrik épületei

Mária Szinház

Belvárosi Takarékpénztár palotája

(Petőfi Sándor u. 2-4.)

Radocs Jenő: Magyar épitészettörténet Bp. 1961. 296.

M. D. K.

SCHMAHL [Henrik] építész

A szerző tagadja, hogy Rischb mű-
vész lett volna képzőművész kor-
társainác

Gerő László: A XIX. sz. végi kisőeklekti-
kus építészet jelentősége Budapesten

Műemlik védelem 1960. 3. sz. 172. l.

M.D.K.

SCHMAHL Henrik építész

(1846 – 1913)

Az Ybl-irodóban dolgozott.

Haggenmacher-palota (Béskörtár-saság úlja 52 sz.)

Rakóczi ut. 7. sz. ház

./.

Rados Jenő: Magya építészettörténet Bp. 1961 296.

MDK

Schmahl Henrik

Képzőművészet. 1935. 12.o. kép

MDK

Schmahl Henrik.

Batthyány utca 7.

ZAKARIÁS G. SÁNDOR: BUDAPEST Bp. 1961.

13.1.

Schmahl Henrik

MDK

müve /1883-86/:

Népköztársaság utja 52. Volt Haggemacheréház.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.
144-145.l.

Schmahl Henrik MDK

Népköztársaság utja 102.
/Polják-ház./
épitette 1880 körül.

Zakariás G. Sándor : Budapest. Bp. 1961.
147.1.

Schmahl/ Schmahl Henrik MDK

Népköztársaság utja 28.

Tervezte 1882.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

XX 144.1.

R.D.K

SCHMAL Henrik építész

Bn. VI. Nézköztársaság (v. Andrássy

52. (1883 - 1886)

Gerő László: Építészeti stílusok

Bn. 1957. 118. l.

122. l.

Schmahl Henrik

tervezte (1909) a bp.-i Felszabadulás
téri Belvárosi Takarékpénztár épüle-
tét. 32. sz. reprodukció.

Mekényi Ferenc: A magyar épitészet
1867-1967. Budapest, 1970.

321

Schmahl Henrik

tervezte a Veszprém-i ifjúság-ház épületét. 31 sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest, 1970.

321

Schmal Henrik

Tervezte a Rákóczi út 7. sz. házat 1892-ben.
Életútját, ismertebb műveit említi:

Barkoczi Péter: Rákóczi út 5-7-9.
Budapest, 1971.ɨ 8.sz.34-35.l.

Schmahl Hugó

erőd

Bierbauer Virgil dr.

A háború előtti
Budapest építészete.

Évk KMT. 1929.

169, 171 l.

(Képpel.)

SCHMAHL,HENRIK,épitész

A Sugárut,a Nagykörut s Pest kiépitésében munkálkodó Scmahl,Petwchauer,Láng,Rauecher,Feszty,Freund,Unger, mondhátnónk egyöntetüen,az érett olasz reneszansz formáival gazdálkodik.Épületeikre a monumentalitást,változatosságot,sőt feltünést keltő manir jellemző.Közülük egyikhez sem áll közel a szegedi Kiss Dávid-ház tervezője.Nem hozható kapcsolatba Yblle1 sem,bár rokon az ő legkorábbi eklektikus épületeivel. 250.old

TÖRÖK LÁSZLÓ: A szegedi eklektika 227.old

A MÓRA FERENC MUZEUM ÉVKÖNYVE, 1964-65, 1. Szeged, 1966

Schmahl Henrik

építész

/1847 – 1912/ a Y bt. irodában dolgozik

Művei: egykori Haggenmacher-palota /Népköztársaságútja 52./;
Rákóczi út 7. sz. bérház;
Belvárosi Takarékpénztár /Petőfi Sándor u. 2-4./

Radó: Magyar építészettört. 308.
Műszaki Kiadó 1971.

Malk

Selmal Henrik épitése

az épitkezés művezetője.

1875. zerződett köt Ybl Miklós

tal.

Ybl Ervin. Az Operaház Bp. 1962

10. l

SCHMAL Henrik építész

Veszprém, Püspöki jószágkormányzóság épülete (ma Megyei Könyvtár) 190 -1902

KOPPÁNY Tibor: A Balaton környékének műemlékei. Bp. OMvH, 1993 67, 123.

Schmal Henrik

épitess

Irod

Lechner 1940

200. l.

201. l.

Schmahl Henrik

épités

vid

Rozinay István

Budapest épitumé-
zei. Bpest. 1885.

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

ezem:

.....

y helyettesének
a.

Endrényi Imre, Szeged.

Schmahl Henrik

épitész

~~épített~~ tervezte Muzeum-
Körut 16. sz. a Ragályi-
fém. házat

lásd

Bauzeitung für Ungarn,
1884. 187. l.

M. D. K.

SCHMAL Henrik építész

Lakóház; Sugár út 15

(rep.)

Bp. építmények (Szerk. Rozinay István

Bp. Épületes 1880-1884. 20., 21. t

~~20. 21.~~

MDK

Schmahl Henrik

Bauzeitung für Ungarn, 1884. 2o8 l.

Montoyer, Louis Josep
5./: holland épitész. I
gazdag épitészeti tevé
ben Bécsbe ment, 18o7-
lett. A késő klasszici
sabb munkái: College d
sur-Caudenberg templom
te /Baden bei Wien, 17
Albertina /Bécs, 18o1-
Burgban /18o4--o7/.

Montreuil: 13. sz.-i
Tagjai közül 1. Pierr
Dame épitőmestere volt
sz. első felében/.

M. D. L.

SCHMAL Henrik építész

Lakóház Múzeum krt. 39.
Lakóház; Andrássy út 102. } repr.

Bp. építményei Szerk. Rozinay István
Bp. - Eperjes 1880-1884. 58., 59., 69., 70. t.
~~58. 59.~~
~~69. 70.~~

M.D.K.

Schmahl Henrik, építész

tervei szerint épül fel Delmedico G. háromemeletes háza a Sugár-ut 17. sz. alatt, melyet a lap jul. 25. sz. 293. oldalán Hofhauser Lajosnak tulajdonitott.

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1880. IX.évf.

aug. 22. sz. 331.old.

M. D. K.

SCHMAL Henrik építész

Lakóház Sugárút ~~30~~. 40-42.

(repr.)

Bp. építmények (Szerk. Rozinay István)

Bp. – Eperjes 1880-1884.

47.48 t.

M. D. K.

SCHMAL Hlavník építész

Lokóhái, Teréz krt. 1,

repr.

Bp. építnémjei (Szerk. Rozinay István

Bp. - Eperjes 1880-1884. 81. t.

M.D.K.

Schmahl Henrik, épitéz

tervei szerint „nagyszabásu" villa épül Veröczén Svadló Ferenc gáros részére

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1886. XV.évf.

márc. 28. sz, 74. old.

M.D.K.

Schmahl Henrik, építész

saját vállalkozásában tervezett és felépitett, vasszerkezetű áruháránál a Hatvani [Kossuth Lajos]-utcában megtartottár a borréta-ünnepélyt

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1888. XVII. évf.

dec. 10. sz. 276 old.

M.D.K.

Schmahl Henrik, építés

tervei szerint Brázay Kálmán Ország-uti háromemeletes házának homlokzatát teljes egészében kövel burnoltatja.

A márc. 9. sz. ban a köburkolást cáfolják.

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1879. VIII.évf.

Jan. 5. szl 20 old.

M.D.K.

Schmahl Henrik, épitéz

„ferwei szerint befejező" déséres közelebbi Tornyai Schossberger kárcsoportja a Nagkörnton.

Bauzeitung für Ungarn. Bp. 1885. XIV. évf.

jul. 12. sz. 151. old.

SCHMAL Henrik

Ybl Miklós épitész 1814-1891 : A Hild-Ybl Alapitvány kiállitása a BTM-ben 1991/1992 [katalógus] Bp. : Hild-Ybl Alapitvány, 1991

134, 197. p.

M.D.K.

Schmahl Henrik, épitész

Iervei szerint épülő Belvárosi Takarékpenztár épületére kiirtás a verseny-tárgyalást.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1909. XXX.évf.

ápr. 14. sz. 10. old.

Schmahl Henrik, építész

M.D.K.

tervei szerint három-emeletes lakóház épült a Sugár-út 66. sz. alatt Haggen-macher Henrik számára [Népkörtársaság-utja].

Bauzeitung für Unagrn, Bp. 1881. X.évf.

nov. 27. sz. 235. old.

S C H M A H L Henrik/1846-1913/

At Ybl iroda egyik legerősebb tagja volt .Ő tervezte a Sztálin ut 28.sz. bérházat és az 52.sz. alatti Haggennacker palotát.

Gerő László:Magyar épitészet a XlX. század második felében,Bp.1955,4o.l.TIT Utmutató 37.

Schmal Henrik epitesz

MDF- és Fidesz-vélemény a munkáspárti megállapodásról

Az MSZOSZ kapocs a baloldali pártok között

***Kulin Ferenc* szerint egyre nyilvánvalóbb, hogy egy, a Munkáspárt, az MSZP és a szakszervezetek által összefogott maszszív tömörülés van kialakulóban, a másik oldalon pedig nemzeti, konzervatív, keresztény csoportosulás áll fel, az MDF-fel a centrumban.**

A legnagyobb kormánypárt frakcióvezetője erről pénteken, egy sajtóbeszélgetésen fejtette ki álláspontját, hozzátéve, hogy örül e polarizálódásnak, mert a majdani partnerek kiválasztása láthatóvá teszi a választók előtt, hogy melyik párt milyen oldalon jelenik majd meg a választásokon. A liberálisok szerepét firtató kérdésre Kulin úgy fogalmazott: a baloldali maghoz próbálnak majd meg héjat alkotni, s ez várhatóan elsősorban a Fidesznek jelent dilemmát. A szélsőséges erőknek semmiféle esélyt nem jósol az MDF, s Kulin elképzelhetetlennek tartja, hogy bármiféle – különösen szélsőjobboldali – csoportosulással egyezkedni kellene a következő kormányalakításkor. Szintén egy kérdésre válaszolva mondta el a frakcióvezető, hogy a Magyar Igazság és Élet Pártját nem tartja szélsőséges szervezetnek, azonban teljeséggel kizárt, hogy az MDF együttműködne *Csurka István* pártjával.

✹

A baloldali egység összekovácsolására tett újabb kísérletként értékelte az MSZOSZ Baloldali Munkásplatformja és a Munkáspárt közötti választási megállapodást a Fidesz ügyvezető alelnöke.

Áder János ezzel összefüggésben közölte az MTI-vel véleményét, amely szerint ez a lépés azt mutatja, hogy az MSZP és a Munkáspárt között az MSZOSZ képez kapcsot. A fiatal demokrata politikus szerint nem véletlen, hogy az MSZP színeiben az MSZOSZ képviselői is indulnak, s a párt listáján korábban független civil szervezetek, például a nyugdíjasok képviselői is helyet kaptak.

– Mindenképpen szerencsés, hogy ezek az információk a választások előtt napvilágra kerültek, hiszen így segítik a választókat a tájékozódásban – hangsúlyozta Áder János.

Vadban és szőlőben egyaránt nagy a kár

Szarvasok kálváriája

Csütörtökön este a Somló hegy tövénél történt a különös baleset. A szerkesztőségünkhöz befutott információ szerint egy hatalmas szarvascsapat (rudli) Doba irányából megközelítette a Somlószőlős szélén álló telkeket, ahol a

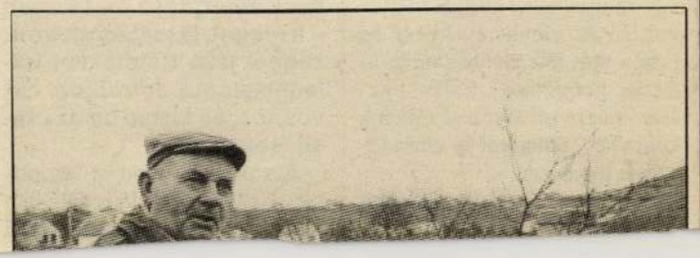

Halálos játék

A Postabank egri fiókjában, pénteken, zárás után halálos kimenetelű baleset történt. Az L. P. Mammon Kft. alkalmazásában álló két biztonsági őr azzal akarta kitölteni a hátralévő szolgálati időt, hogy „ki a gyorsabb?"-at játszottak fegyverükkel. T. Péter 24 éves biztonsági őr fegyvere csőre volt töltve, és játék közben elsült. A lövedék társát eltalálta, és a gyors orvosi

NAPRÓL NAPRA

Uniós óhajaink

Göncz Árpád szorgalmazta Budapest bekapcsolását az európai kül- és biztonságpolitikai munkába és rendszerekbe, egyebek között a Nyugat-európai Unió, a békepartnerség és az európai stabilitási egyezmény révén. Erről az elnök abból az alkalomból beszélt, hogy fogadta a most létrejött társulási parlamenti vegyes bizottság tagjait. Göncz Árpád külön is hangsúlyozta, csatlakozásunk elengedhetetlen eleme a szomszédokkal való együttműködés, a regionalitás gondolata.

Siker Belgrádban

Jeszenszky Géza – befejezve belgrádi tárgyalásait – elégedetten nyilatkozott útjáról. Az MTI tudósítójának adott nyilatkozatában a magyar külügyminiszter kijelentette, hogy a tárgyalások túlmutattak az óvatos optimizmussal megfogalmazott elvárásokon. Szerbia és Jugoszlávia vezetői készek teljesíteni a nemzetközi közösség elvárásait, persze más kérdés, hogy mindez Szarajevóban és Boszniában miként valósul meg.

Hangulatmérgező a korrupció

A korrupció nemcsak közhangulatot is mérgezi – mondta *Hagelmayer István*, az Állami Számvevőszék elnöke pénteken Budapesten, a korrupcióval foglalkozó nemzetközi konferencia megnyitóján. Hagelmayer István szerint egyetlen társadalom sem mentes a korrupciótól, megvesztegethető hivatalnokok és tisztességtelen vállalkozók mindig lesznek. A jelenség elleni hatékony harchoz az állandó és szakszerű intézményrendszer mellett szükség van arra is, hogy a közmorál ne tűrje meg a korrupciót.

A Szolidaritás a nyilasok mellett

A Világnemzeti Népuralmista Párttal (VNP) kapcsolatban, mely szervezetnek köztudottan a Szolidaritás biztosított helyet, *Bátonyi Sándor*, a Szolidaritás Szakszervezet elnöke elmondta: nem a külsőségeikből kell kiindulni. Mint rámutatott: a Szolidaritás ugyanúgy helyet biztosított számukra, ahogyan korábban a feministáknak vagy az anarchistáknak. Az elnök hangsúlyozta azt is, hogy a rendőrség visszajelzése szerint amióta (három hónapja) a VNP fiataljai a Szolidaritás helyiségeiben gyülekeznek, nincs annyi baj velük. A Szolidaritás egyébként, ha a fiatalokat bíróság elé állítják, jogvé-

Megmentésre vár a megyei könyvtár

Pénz és segítség

Már hiányoznak a gótizáló csipkés kőtornyok, az oroszlánfejes vízkiköpők, melyek a főpárkányból nyúltak ki, az emeleti rész íves ablakai, a díszes kémények és tetőablakok. Sérültek és hiányosak a szobrok, s a homlokzat színezése sem felel meg a képen látható múltbélinek.

Mint a fotóról is kiderül, az Eötvös Károly Megyei Könyvtár épületéről van szó, mely 1900–1902 között püspöki jószágkormányzóságnak épült. Napjainkban azonban, immár több évtizede könyvtár szerepét tölti be. Egyre nehezebben. A romantikus épületegyüttes nagyon is mai feladatainak egyre kevésbé felel meg. Pontosabban megfelelne, ha jutna pénz a felújításra, s ezzel együtt a korszerűsítésre.

A könyvtárnak több hely kellene, a ház a város meghatározó épülete lehetne. A feltételes mód azonban nem véletlen. Tervek, elképzelések korábban is születtek. Akkor azonban még az volt a cél: előbb legyen meg a pénz, s utána lássunk munkához. Sajnos a nagyon tisztességes felfogás érvényesülésének egyetlen akadálya volt: a pénz soha nem jött össze. S míg az ország más részein új könyvtárak épültek, a miénk maradt régi állapotában.

A könyvtár fenntartója, a megyei önkormányzat már a múlt esztendőben is elérkezettnek látta az időt, hogy a sokáig halasztódott terveket megvalósítsa. Egyedül erre természetesen nem volna képes, ezért támogatási igényt nyújtott be. Sajnos a könyvtárügy nem annyira neuralgikus, vagy a könyvtárosok csendesek továbbra is a maguk módján, így ez az igény nem nyert teret. Annyi az országban az egyéb megoldandó gond, az ivóvízellátás és a tornaterem-építés mellett a könyvtárfelújítás elhanyagolhatónak tűnt, illetve nem tartották kiemelten támogatandónak.

Az építészek, könyvtárosok becslése szerint a volt jószágkormányzósági épület rekonstrukciójára 400 millió forint kellene. A megyei önkormányzat ismét pályázni akar. Hogy nyer-e, nagy kérdés. Miként az is, lesznek-e igazán hozzáértő szakemberek szűkebb pátriánkban, akik a hiányzó épületelemeket pótolni tudják, akik tudásukat, művészetüket a jó ügy szolgálatába állítják? Példa volt rá az elmúlt években, ha csak a volt főispáni ház megújítására gondolunk. Talán egyszer, a nem túl távoli jövőben a könyvtár épületéről is elmondhatjuk ugyanezt.

Horváth Éva

Jelentős változások az egyetemen

Új szakok indulnak

Az idei tanévben jelentősen nőtt a hallgatói létszám a Veszprémi Egyetemen. A gyors fejlődés indokolta, hogy az új szakalapítás ügymenetét az egyetemi tanács jóváhagyja – derült ki a csütörtöki tanácsülésen.

Az elmúlt tanév legnagyobb szakmai sikereként értékelte az egyetemi tanács, hogy tudományos doktoráltatási joggal rendelkezik a Veszprémi Egyetem, melynek oklevelét az angol vegyészmérnöki intézet is elfogadja.

Az idei tanévben jelentősen nőtt a hallgatói létszám. Ez elsősorban az új szakok indításának köszönhető – derült ki a rektori beszámolóból. Ebben a tanévben indult a műszaki menedzser és a környezettan tanári szakokon a képzés. Megvizsgálták ugyanakkor az anyagmérnöki, valamint a testnevelés tanári szak indításának a lehetőségét, és kidolgozták e szakok részletes tantervét is.

Az idei tanévtől kezdődően elkezdték a színháztudományi szak létesítésének előkészítését, valamint a biológiai tanszék alapítását.

– tóth –

Hetvenezer megbetegedés az országban

Járványgyanús az influenza

Az országos tiszti főorvos nyomatékosan felhívja a lakosság figyelmét, hogy – mind a hatásos kezelés, mind pedig a szövődmények elkerülése érdekében – a magas lázzal és elesettséggel járó tünetekkel haladéktalanul forduljon orvoshoz, és tartsa be az utasításokat.

Kertai Pál mindezt az influenzajárvánnyal kapcsolatban szögezte le. Az influenzaszerű

Azután viszont már további nyolc beteg vizsgálati anyagából mutatták ki az influenza A-vírusokat. Ezzel bizonyítottá vált, hogy az országban terjedőben van az influenza vírusfertőzés. A január 10. és 23. közötti két hét alatt Budapestről és 12 megyéből összesen 70 ezer megbetegedést jelentettek, ami már egy országos járvány kezdetének tekinthető.

A városi és megyei tiszti főorvosok a betegek védelme ér-

[illegible] az ország számos kór-

500 *mm*. Az oszlopokra támaszkodó tartók övei, (16. és 24. ábrák,) 700 *mm* belső, 1400 *mm* külső szélességű, nyilt szekrényvasakból állanak; gerinclemezek mindegyik oldalon kettősek és 600/24 *mm* méretűek; az övszögvasak 120/120/12 *mm*-esek; az övlemezek szélessége 1400 *mm*. A nyomott öv gerinclemezeinek széleit kivül és belül reájuk szögecselt szalagvasak és szögvasak merevítik. A hídtartók végeit, hogy a legkedvezőtlenebb terhelés esetén se emelkedhessenek föl, kétszeres biztossággal számitott, 457 *t*-át nyomó ellensúly terheli. (23. és 24. ábrák.) Ez ellensúlyt falazás, nyersvas és a hídpálya kőburkolata alkotja. A tartókat a középső oszlopokon helytálló, a hídfőkön hengeres saruk támasztják. (15. és 23. ábra). A középső tartó támasztását a 19—22-ik ábrák láttatják. A szélrácsozás kétszeres rendszerű, s a főtartók alsó öveivel a szokásos módon van összekötve: a legerősebb rácsrudat két darab 120/120/12 *mm*-es szögvas s ezek hátlapjára szögecselt 420/12 *mm*-es szalagvas alkotja. Keresztkötéseket a felső övek között, csak a hídoszlopok fölött tervez a pályázó.

A hídpályát első-, másod- és harmadrendű keresztartók és első- és másodrendű hosszanti tartók támasztják; (20- és 22-ik ábra;) burkolatát 8 *mm* erősségű közel négyzetes alakú, függesztett domború lemezek képezik. A szivárgó víz ártalmatlanabb levezetése végett a pályázó a domború lemezeket homokkal födi be s legmélyebb pontjaikon süvegekkel födött kis vascsöveket helyez el.

A középső hídnyílás befüggesztett tartója e terv szerint — valamint az alább megismertetett *55*-tel számozott és több más pályaműszerint is — keskenyebb, mint a tartók többi része, minek következtében beszögelések keletkeznének a hídpályán. Körül kellene ez okból venni a tartókat e helyen, mind a kocsi-, mind a gyalogút mellett, korlátokkal. Megjegyezzük azonban, hogy ily korlátok, ha a felső öv függő vonalakat képez, a hídnyílások bizonyos hosszúságú részein, ott ahol a felső öv már csak mintegy 2 *m* magasságban van a hídpálya fölött, akkor is szükségesek, ha a tartók szélessége állandó. Mert máskülönben a gyaloglók könnyen beleütődhetnének az alábbszálló felső övbe.

Jó szerencsét jeligéjű, 55-tel számozott pályaterv a fővámtéri hídra.

(XIV. rajzlap.)

Háromnyílású, két csuklós, (konzólos) gerendahíd.

Pályázók: A Szab. O. M. Államvasúti Társ. magy. bányái, hutái és uradalmainak igazgatósága; Gregersen G. és fiai, épitő-vállalkozók; Schmal H. műépitész.

E pályaműnek a vasszerkezetét, tudtunkkal, *Totth Róbert* társulati mérnök tervezte, három nyilásra van alapítva; a hídnyílások nagysága sorban: 80, 175, 80 *m*. A hídtartók kétcsuklósak (konzólok); felső övük függő vonalat képez, alsó övük a hídpálya magasságában van elrendezve; a középső hídnyílás befüggesztett tartójának hossza, a támaszponti csuklók között mérve, 50 *m*. A tartók magassága a híd-

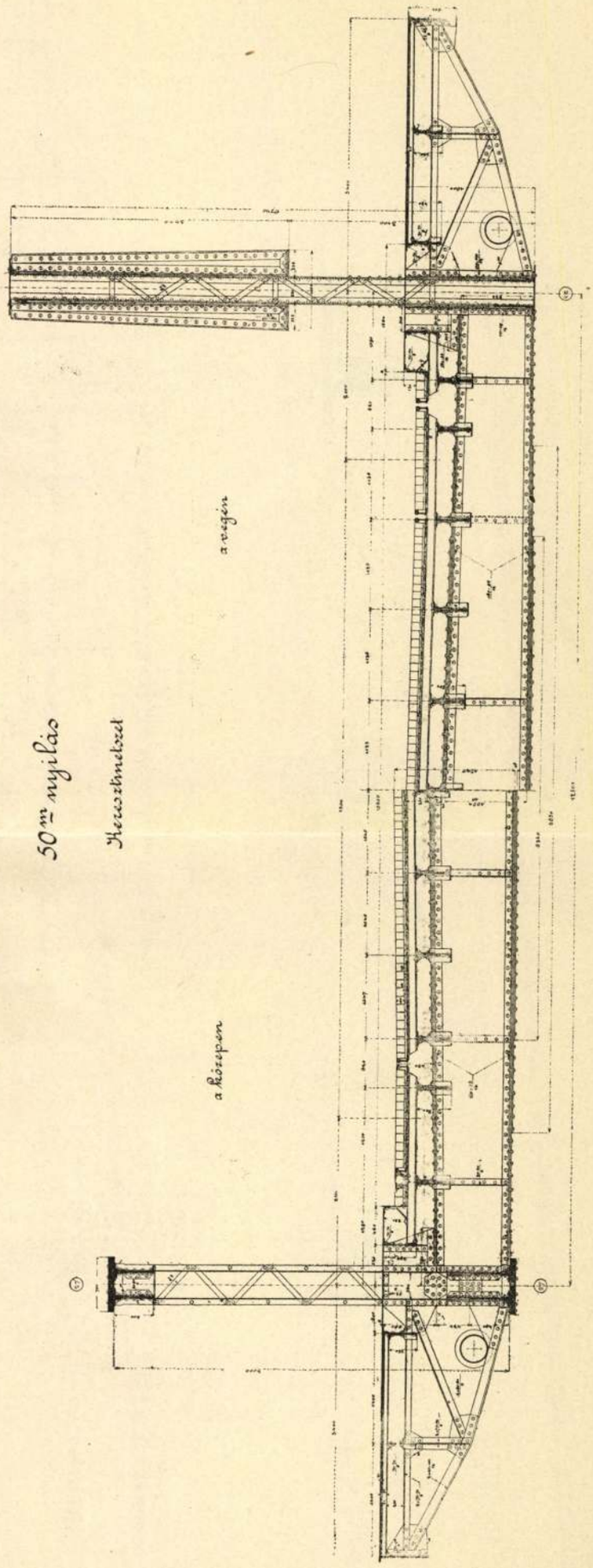

29. ábra. Keresztmetszet.

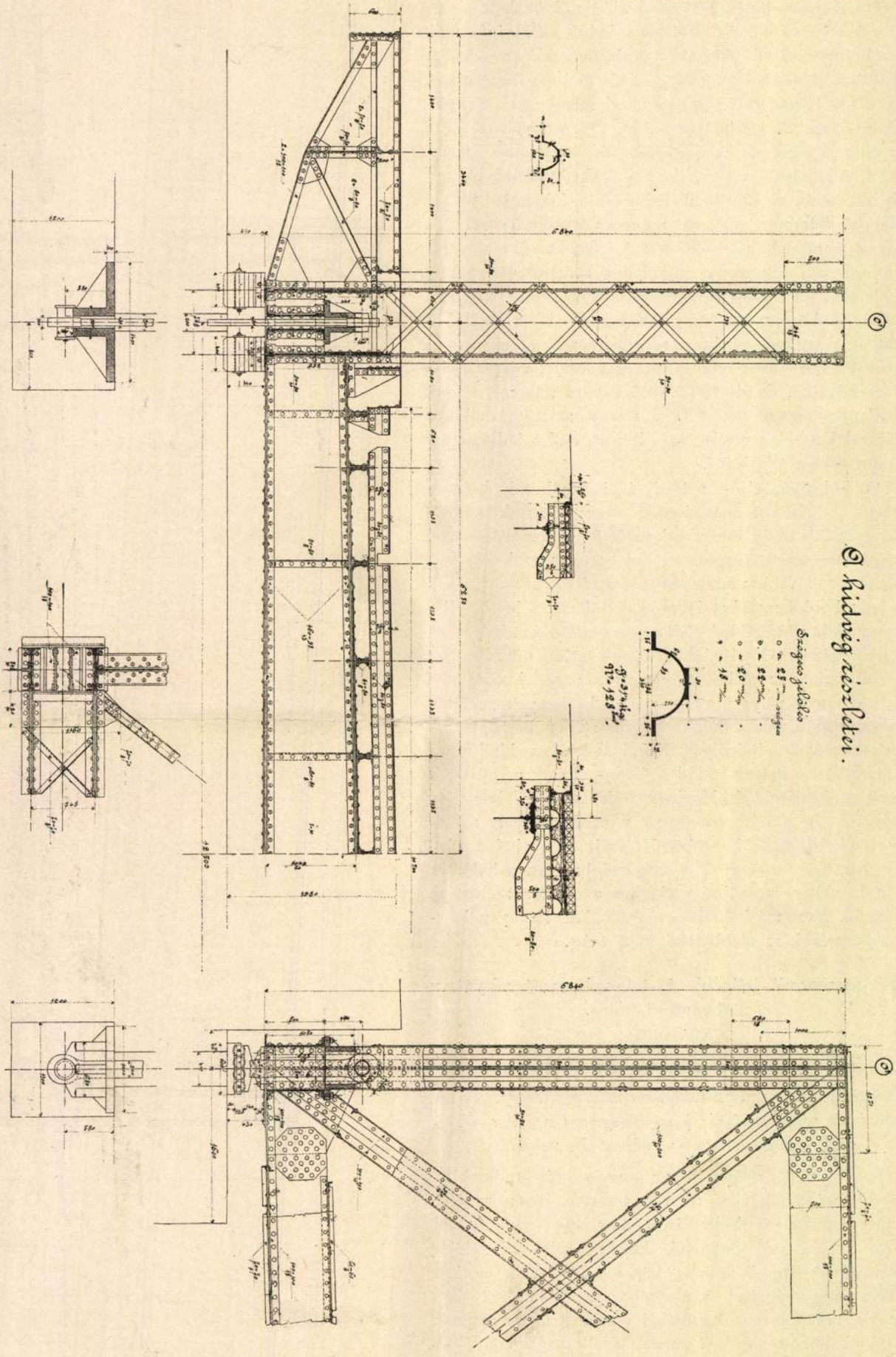

30—36. ábra. A híd vége.

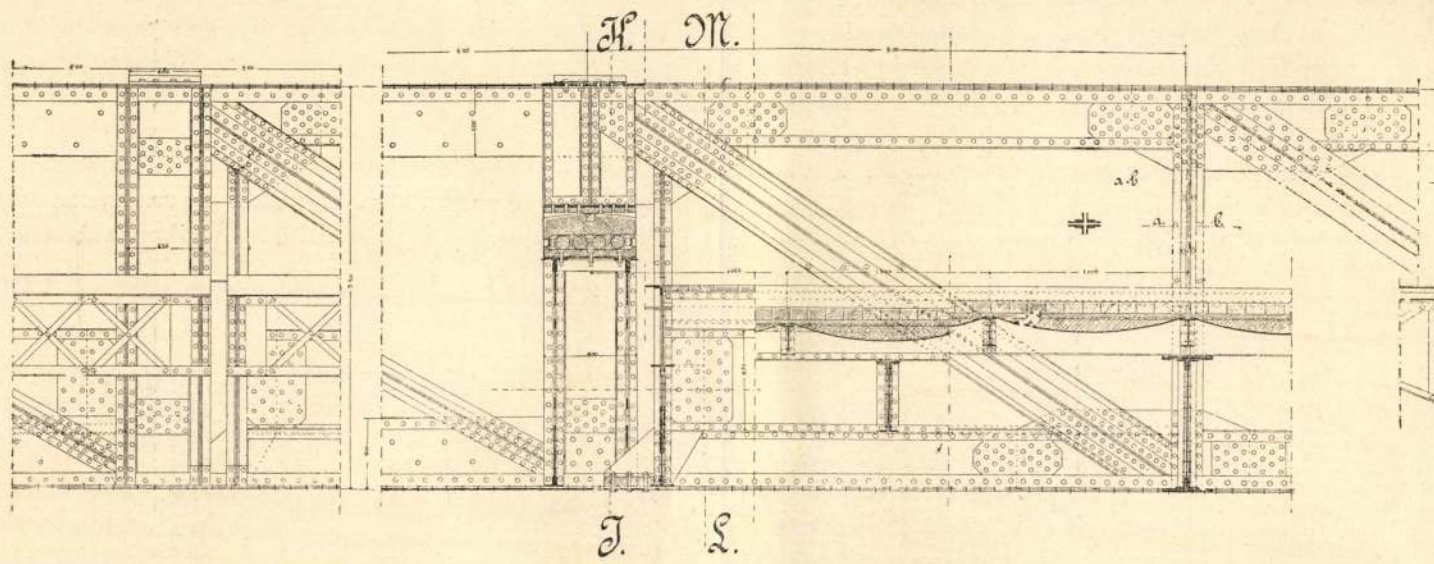

19. ábra. Hosszanti vetület.

20. ábra. Hosszanti metszet.

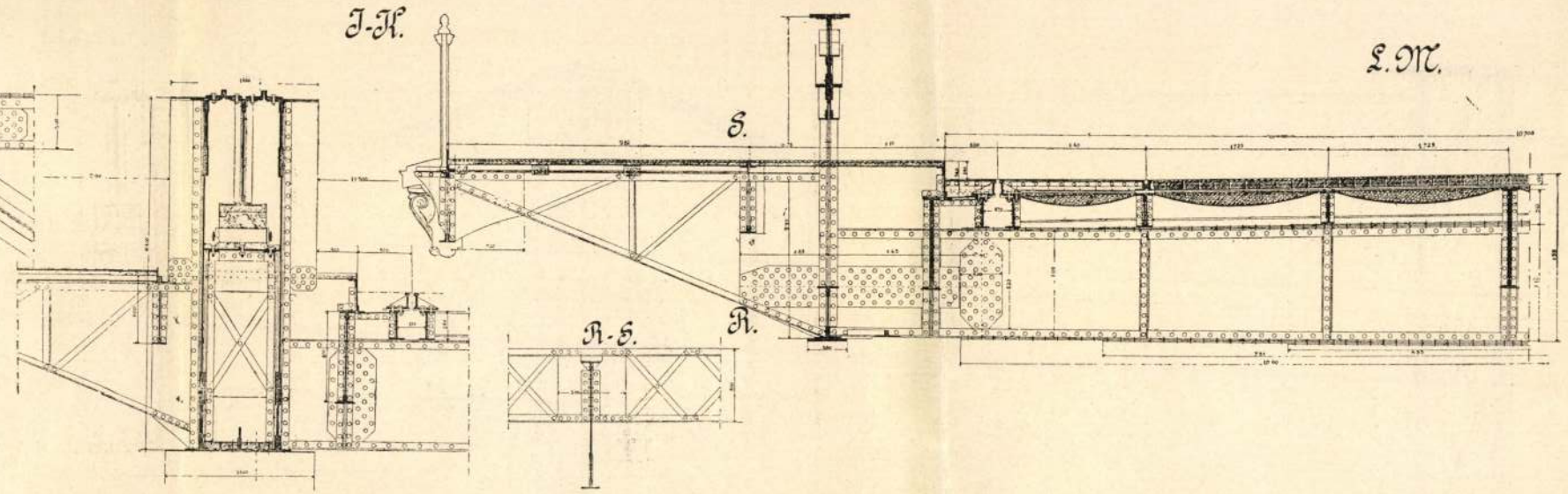

21. ábra. *K*—*J* keresztmetszet.

22. ábra. Keresztmetszet a befüggesztett hídrészen.

19—22. ábrák. A befüggesztett tartó alátámasztása.

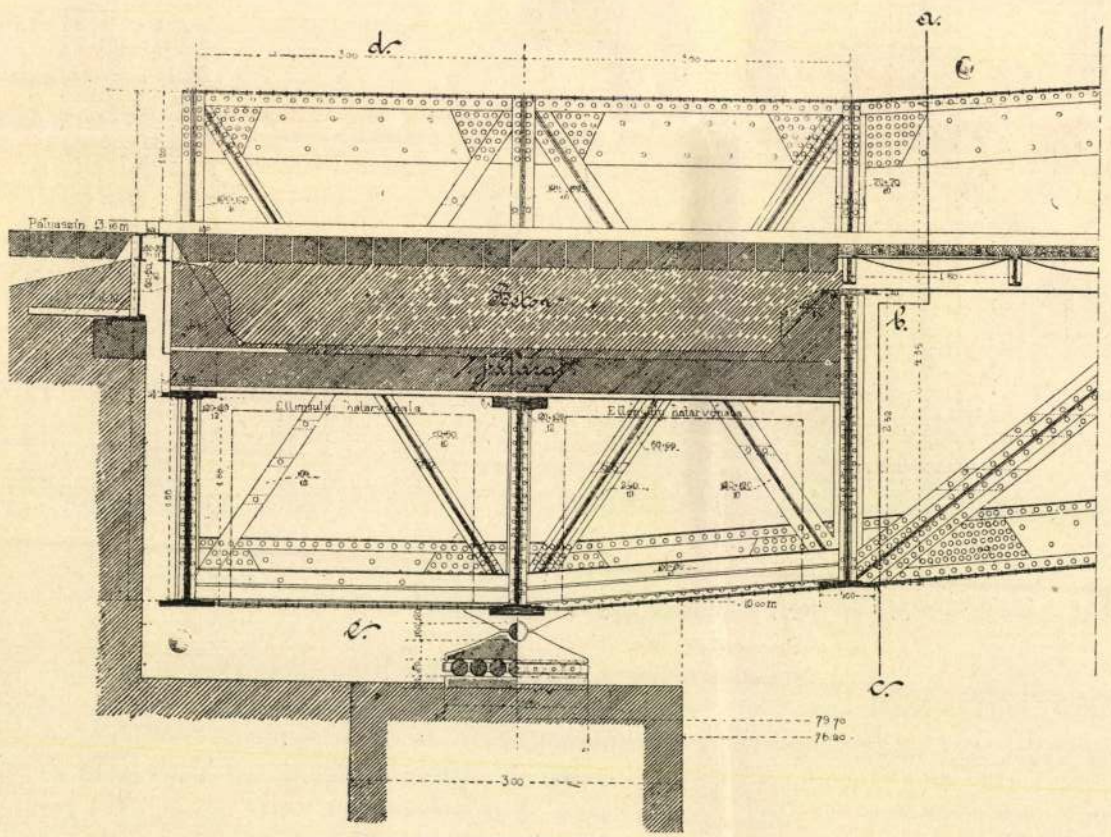

23. ábra. Hosszanti metszet a hídvégen.

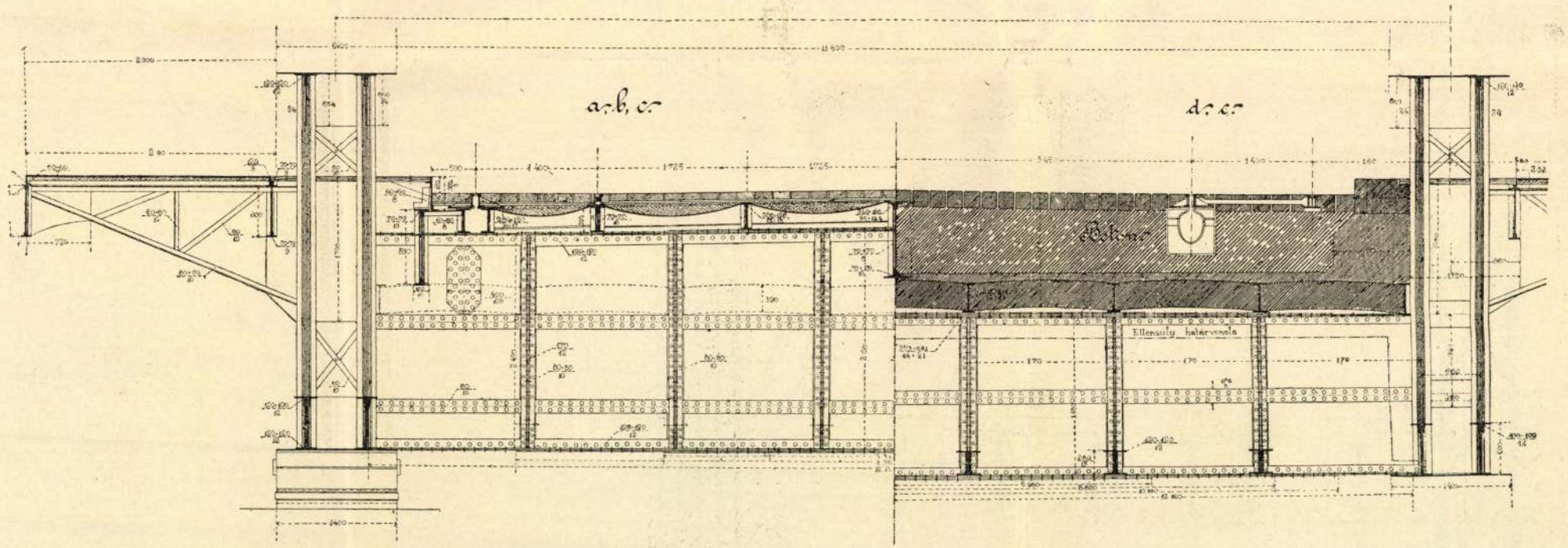

24. ábra. Keresztmetszetek.

23—24. ábrák. A tartók végének ellensúlyozása.

öv igénybe véve, gerinclemezeinek szélét egy-egy sarokvas merevíti.

Az oszlopokra támaszkodó tartókon e szekrényvasak

A rácsrudak mindegyike [alakú két részből áll s mindegyik rész egy szalagvasból és két szögvasból. A nyomott rudakon e két rész szekrényvassá van egymással

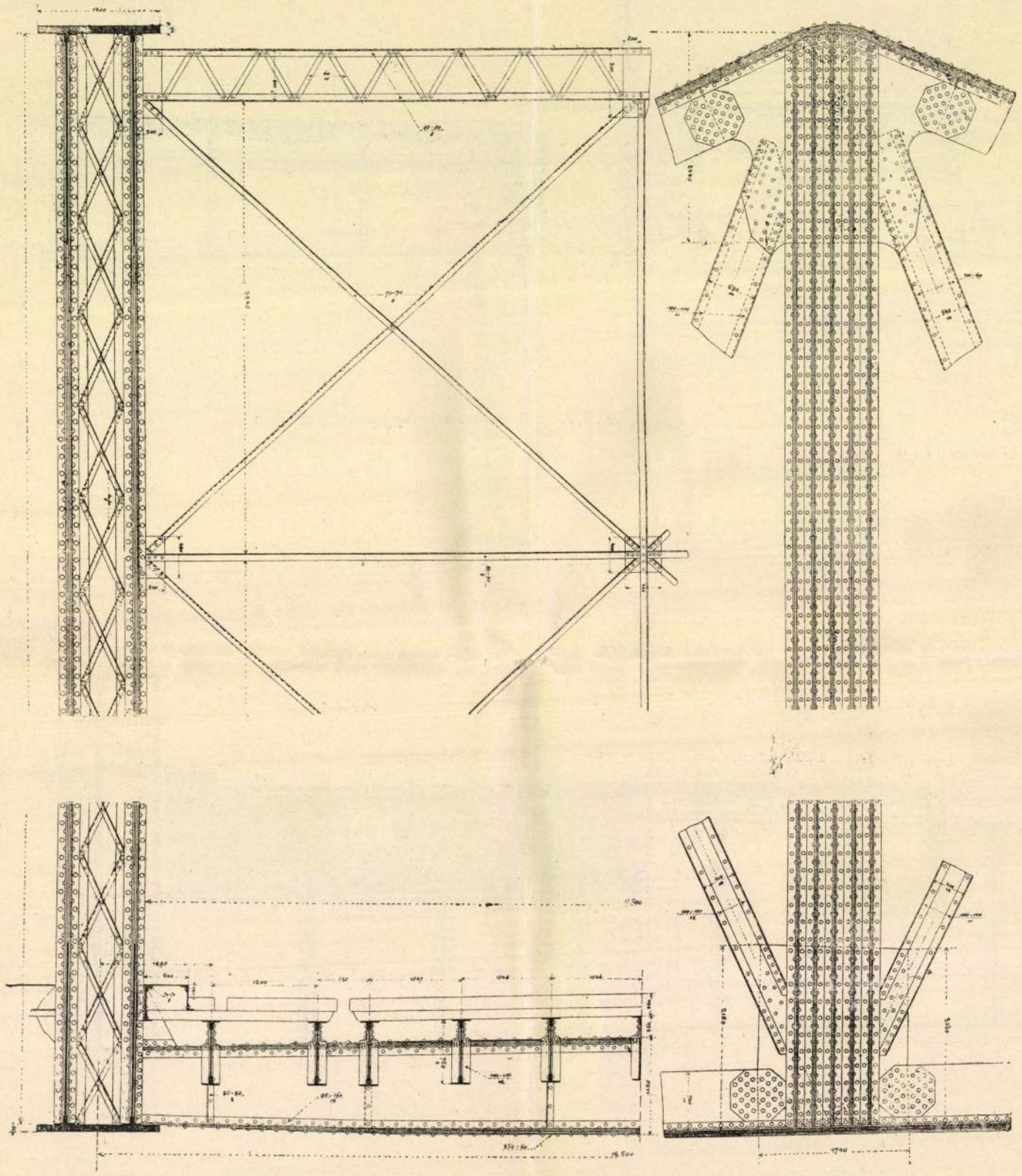

A híd keresztmetszete. A híd oldalról nézve.

42—43. ábra. A fő összekötő vas a hídoszlop fölött.

belső szélessége 730 *mm*, az övlemezek szélessége pedig 1400 *mm*. A középső nyílás befüggesztett tartóján a belső szélesség 300 *mm*, az övlemezek szélessége 700 *mm*.

összerácsozva; az övek gerinclemezeire pedig az egyik irányú rácsrudak kívül, a másik irányúak pedig belül vannak rászögecselve. (27—28. ábra.) A középső hídnyílás

oszlopokon 26·000, az elválasztó csuklók helyén 6·840, a hídnyílás közepén 5·00 *m*. A rácsozás kétszeres; függőleges összekötő vasak csak a befüggesztett tartón vannak elrendezve. A csomópontok függőlegeseinek egymástól való távolsága 4·80 és 10·90 *m* között változik.

A hídtartók alakját és a hídfők architekturáját illetőleg a pályázók kétféle megoldást terjesztenek elő. Az I. alternativa szerint a hídbejárat legfőbb részét, architekturai szempontból, 20 *m* magas, s tetejükön vörösrézből vert szoborművel díszített oszlopok képezik; az oszlopok és a vámszedőházak olasz góth modorban

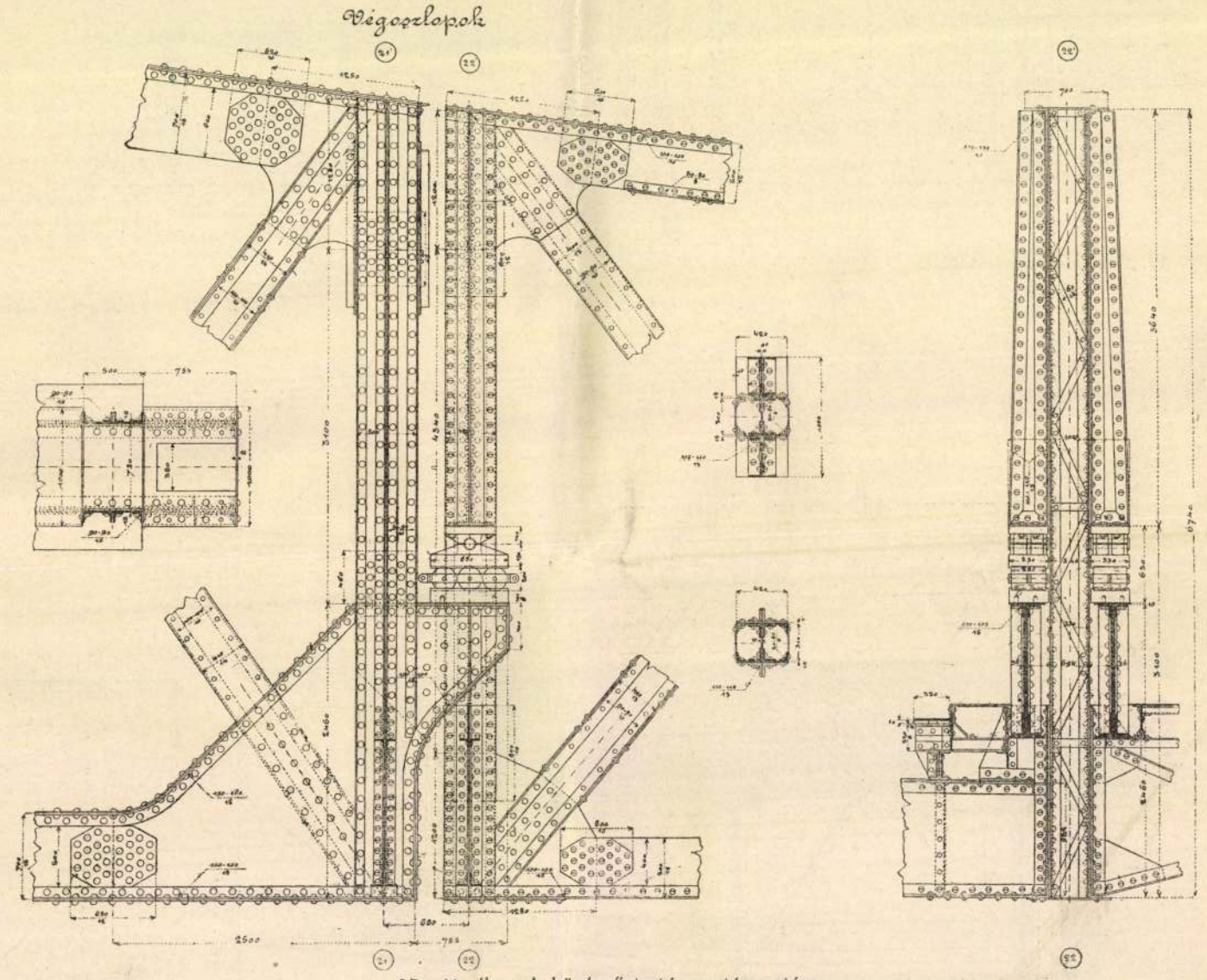

37—41. ábra. A középső tartó megtámasztása.

vannak tervezve. A II. megoldás szerint a hídkapuzat a vámházak -és a velük szoros összeköttetésben álló tornyokból áll. (XIV-ik rajzlap és 25—26-ik szövegábra). A vasszerkezetet illetőleg a két tervezet csak a szélső hídnyilások felső öveinek vonalozásában és ezzel kapcsolatosan a felső keresztkötések elrendezésében különbözik egymástól. A II. megoldás szerint ugyanis akképpen van a tartók magassága, végeiken, fölvéve, hogy a felső keresztkötések mindjárt a hidfőktől kezdve elrendezhetők legyenek. Az I. alternativa szerint ellenben a tartók a szélső hídnyílásokban alacsonyabbak, mely

sem, hogy a felső keresztkötéseket, függőleges vasak hiján, a szemközt levő rácsrudak képezte ferde síkokban rendezték el. A középső hídnyílás befüggesztett tartói e szerint a pályamű szerint is keskenyebbek, mint a tartók többi részei, mire nézve ugyanazok jegyzendők meg, miket az 50-nel számozott pályamű ismertetése kapcsán az imént mondottunk. A vasszerkezet tervezete, — nem számítva egyes, könnyen kijavítható, kisebb hiányokat, — ügyes kézre vall.

A főtartók övei nyílt, (vályú alakú,) szekrényvasakból állanak. Ott, ahol nyomásra van az egyik vagy a másik

befüggesztett tartóinak függőleges összekötő vasait kivül rendezték el; ezek egymással összerácsozott négy-négy szögvasból állanak.

A hídpálya szerkezetét a 29—36. ábrák láttatják.. A hosszanti tartókat a keresztartókra rakják, s ez okból alsó öveiket végeiken magasabbra görbítik föl. (Lásd a 30—36. ábrán a hídpálya hosszanti átmetszését.) Az elektromos vasút áramvezető csatornája, a hosszanti tartók ez elrendezése következtében, egyszerűen a keresztartók fölött vonul el (29-ik ábra). A hídpályát csatornavasakból, betonból s ezután a kocsiúton kettős deszkarétegből s fakockázatból, a gyalogjárókon aszfaltból tervezik pályázók.

A szélrácsozás kettős rendszerű. Az egyes rácsrudak két-két szögvasból állanak, s ezek a szokott módon csomóponti lemezek segítségével vannak a főtartok alsó öveivel összekötve. Ott, ahol a keresztartóba ütköznek, a szögvasakat elvágták, s ismét csomóponti lemezekre szögecselték.

A középső tartók megtámasztását a szélső nyílásokból megnyúló tartók végein a 37—41-ik, a tartók végeinek lehorgonyozását pedig a 30—36. ábrán látjuk. A középső oszlopokon a támaszok helytállóak, s ezektől terjed ki, vagy huzódik össze a vasszerkezet a két oldal felé. A tartók végeinek lehorgonyzása a vízszintes elmozdulást nem akadályozza meg (30—36-ik ábra). A legnagyobb nyomó igénybevétel a hídfők és oszlopok talpsaruinak alján 40·8 *kg*, a talpkövek alján 28·8 *kg*, a fölszálló falazat alján 5·0 *kg*, az alaprétegen 5·0 *kg cm*^{2}-kint. A lehorgonyzó rudak 40/20 *cm*-es aknákba vannak betéve, tehát hozzá nem férhetők. A horgony 4·2 *m* magasságban zérus vízszin fölött van elhelyezve a horgonykamrában, melyhez lejárók vezetnek.

A főtartók, ezek összeköttetései, valamint a pályatartók is, folyasztott vasból, a talpsaruk öntött acélból készülnek. A híd szereléséről a pályázó csak annyit említ meg a tervleirásban, hogy a szélső nyílások, és a középső hídnyílás kisebb részének vasszerkezetét állványon gyártanák, a többi részét ellenben állvány nélkül. E célból beállványoznák a szélső hídnyílásokat egész 15 *m*-re az oszlopokon túl. A benyuló tartóknak az állványon túl eső részét függő állapotban szerelnék; a középső hídnyílás befüggesztendő tartóját pedig úszó állványon illesztenék egybe, midőn a szélső nyílások állványait már lebontatták, és azután függő állványon szögecselnék véglegesen össze. Az úszó állványt csak nyolc napig használnák. Megemlíti továbbá a pályázó a befüggesztendő tartó esetleges betolását is, uszó állvány használata helyett.

(Folytatjuk.)

Elektrotechnika a chicagói világkiállításon és az éjszakamerikai Egyesült-Államokban.

Hollós József-től.

(Vége.)

III. Villamos világítás.

Az elektromos vasútak után a villamos világítás az, mely Amerikában már az első napokban is figyelmünket leköti. Sőt a kisebb, most gyarapodó városok már csakis villamos világítással rendezkednek be. A villamos világítás még a mostaninál is jóval nagyobb arányokat öltött volna, ha már kezdetben elnyomják a túlságos nyerészkedési vágyat és kissé gondosabban épített berendezéseikkel a lakosságot a sok kártól és kellemetlenségtől megmentik; más szóval maguk a gyárosok nem ingatják meg az elektromos világítás sikerességébe vetett bizalmat.

A mint az est beáll, ezer és ezer lámpás gyúl fel és az idegennek bő alkalma van csodálni az amerikai leleményességet, melyet az élelmességükről híres kereskedők a különféle színes és színtelen izzólámpásokkal, árúcikkeik kitünőségének hirdetésére, fejtenek ki.

A tüzfalakon a színes izzólámpások tűzbetűkkel hirdetik a szükségesnél is több tudnivalót. Több helyütt még a háztetőn is vannak ily hirdető lámpások. Chicagóban a State Street egyik házán az abban levő nagy üzlet tulajdonosa az izzólámpásokat az épület egész homlokzatára szétosztotta és automata váltókarral ezeket a legkülönbözőbb alakban és folytonosan változtatja. E látvány mindig nagy közönséget vonzott. Magában a kiállításban is a Western Electric egy oszlopon helyezett el izzó-lámpásokat, melyek azután a menyezeten 4 sávban folytatódtak, az automatikus váltó ezeket oly módon kapcsolta be, hogy egy tüzes sáv csavarmenetszerüen az oszlopon felfutni látszott és a menyezetre érve, a másik 4 sávon kifutva folytatta útját.

Különös előszeretettel az épületek kupoláit látják el ily izzó-lámpás sorokkal. Főképpen érdekes volt a kiállítás, melyben az igazgatási épület óriás kupoláját ékesítették igy föl; különben a nagy udvarra néző épülethomlokzatok konturjai este mind ily apró csillagokkal fényeskedtek, sőt még a nagy tó partfalát, közel a vízszínhez is izzólámpásokkal koszorúzták, melyeknek hatását a víz tükrözése nagyon emelte. Itt két szines szökőkút (Fountaine) is működött, melyet alig győztek csodálni. Az ide verődő óriási tömeg csak akkor indúlt meg, midőn a tavon vagy 40—50 gőzös a záróra idejét jelzendő, zürzavarosan sípolni kezdett.

Különösen hatásos volt a Ferris óriási 90 *m* magas kerekének világítása.

Az óriási kerék koszorúja és küllői tele voltak rakva izzó-lámpásokkal és még távolról is, mint valami óriás forgó tüzeskerék tűnt fel, a többi ragyogó kupola közt. Az izzó lámpásokat közbeigtatott falécekre avagy kiálló sróforsókhoz erősítették szigetelő ebonit alátét közbeigtatásával. A forgó kerékre az áramot gyűrűvel és kefékkel vezették.

Az egyes magasabb épületek tetejére elektromos sugárvetőket állítottak. Ezek között első helyet a Schuckert és tsa nürnbergi cégé foglalta el, mely az iparcsarnokon volt elhelyezve. 150 *ampére* és 60 *volt* mellett 47000 gyertyafényt adott, melyet állítólag a sugárvető 194,000.000-ra fokozott. A Michigan tó partjain 128 *km* távolságban levő Milwaukee-ban még látták e lámpás fényét.

A sugárkéve irányának változtatására a lámpást kézzel, esetleg kis elektromótorral mozgatták.

Magában csak a kiállításban a legkülönfélébb rendszerű 4000 ív és 80.000 izzólámpás világított.

Az ívlámpások többnyire 5 *m* magasságban csüngtek és fényes világításnál mintegy 12 *m*-re voltak egymástól, mely távolság azután a helyhez képest nagyobb is volt, a szabadban 45—50 *m*-re is rúgott. Lehetőleg az egyenes irányt tartották be és a belső részekben felállított lámpástartók ornamentikailag is megállották volna a versenyt bármely hasonló berendezéssel, a kiállítás korlátjainak elhagyott vidékére már csak festett falámpásoszlopok jutottak.

Igen érdekes volt az iparcsarnok világítása 5 óriási csillárral, melyeket 42 *m* magasságban függesztettek föl. A csillár vasrácsos mű volt, a kisebbek 18·3 *m*, a középső nagy 22·9 *m* átmérővel, melyen a lámpásgondozó kényelmesen járhatott. A kisebbekre 78, a nagyobbra 102 ívlámpást helyeztek el, még pedig olyformán, hogy a csillár belső kerületén mind egyforma távolban lévén a gyűrűtől kör alakot, míg a külsők váltakozva egy közelebb, egy távolabb lévén, zegzugos égő csillagot mutattak.

Ezen a 414 lámpáson kívül, ebben az óriási csarnokban, még igen sok lámpás világított, mert az 5 csillár hatását nagyon csökkentette a sok pavillon és magasba nyúló torony. A középtájon, éppen az osztrák kiállítás előtt, az Otis-társaság hatalmas tornya emelkedett, melyben emelő gépekkel szállították a látogatókat 50 centért a tetőre.

Az óriási arányokon kívül újat alig mutatott be a kiállítás, sőt éppen ellenkezőleg történelmi részében volt a legerősebb.

Majdnem minden nemzet állított ki egy legelső telegráfot, telefont avagy dinamót.

Ott voltak *Morse* első készüléke, *Bell* kisérletező telefonjai, *Siemens* első induktorjai és dinamógépe; azonban *Pacinotti*, *Gramme* és *Edison* szerkezetei sem hiányoztak.

Főképpen a Siemens-ház volt gazdagon képviselve és az elektrotechnika legelső szárnypróbálgatásaitól máig felfedezett s a legtöbbünktől csak könyvekből ismert német szerkezetet, ott láthattuk; mint a hogy egyátalában a németek az amerikaiak után számra nézve a legtöbbet állították ki. *Edison* egész múzeuma sem hiányzott. Ott volt *Jumbo* dinamója, első izzólámpásai és egy érdekes faminta, melylyel híres pörekor bebizonyította a bíráknak saját tápláló vezetékes rendszerének felsőbbségét, a régi egyszerű elágaztató rendszer felett. A modellek a rézkeresztmetszeteket képviselték, melyre bizonyos területen elosztott lámpásszám mellett szükség van. A régi elosztórendszer mintegy vastag tönk volt feltüntetve, mely haladva vékonyodik és ugyancsak ilyen alakú kifelé vékonyodó ágai vannak, míg a tápláló vezetékes rendszernél vékony tápláló-vezetékek vannak csupán, melyek vastagabb és kifelé vékonyodó keresztalakok középpontjához vezetnek.

Ujdonság számba ment a Westinghouse-társaság alkalmazta dugaszos (stopper) izzólámpás. Ez az Edison szabadalmat úgy játszsza ki, hogy az izzó lámpás-gömböt alúl nem forrasztja be, hanem jól beköszörűlt hosszú üvegdugóval zárja be, melyet a vakuum teljessége után még valami cementes ragaszszal kötnek meg. Magában a hosszú dugóban mennek át a drótvégek is az izzó testhez, azonban ezek sincsenek platinából, hanem vasöttevényből. Az izzó szál elégése után állitólag a dugaszt kis kiadással kiveszik, az üveggömböt megtisztítják és új szállal felszerelve, ismét használatba vehetik. A vakuum készítésekor az izzólámpás szálára veszélyes oxigént úgy távolítják el, hogy a kiszivattyúzás vége felé nitrogént bocsátanak a lámpásba, mely a még benn levő oxigénnel keveredik; ez a sok nitrogén között eloszolva, kiszivattyúzásakor szintén eltávolodik. Az ívlámpásoknál a két szénpálca alkalmazása Brush szabadalmát képezi és igy a többi gyáros lámpáinál eddig sűrűbben kellett szeneket cserélni vagyis azok lámpásainak égés-tartama rövidebb volt. Ezt is megkerülték már. Lapos eliptikus keresztmetszetű szénpálcákat alkalmaznak, melyek 300—320 *mm* hosszuak, a nagyobb tengely irányában 25 *mm*, a kisebben 11 *mm* átmérőjűek. Míg a régi szenek 8 óráig éghettek csak egy huzamban, ezek a szenek 16—20 órára is elegendők. E mellett váltó-árammal is nyugodtan világítanak és felső nagy fényes felszínükkel megadják

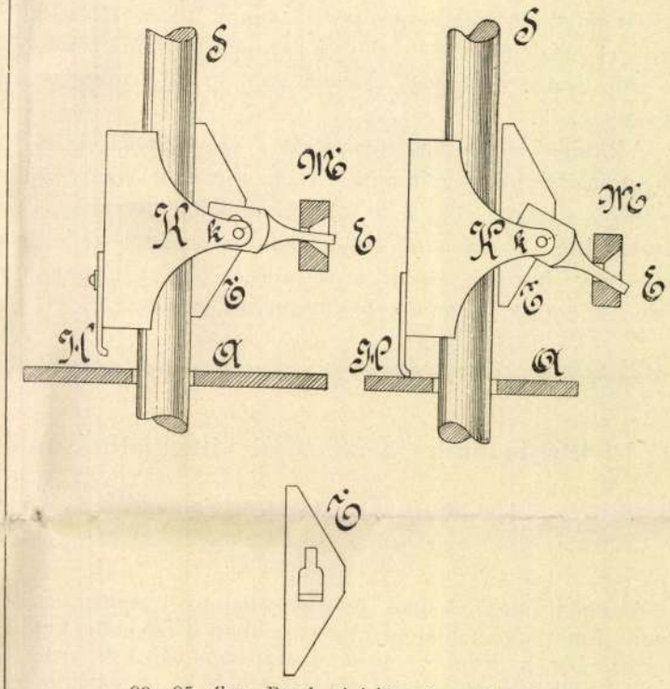

23—25. ábra. Brush uj ívlámpás szerkezete.

azt a becses reflektort, mely eddig csupán az egyenáramú lámpásoknál képződő kraterben volt meg.

Már Clevelandban mutatták be Brush új ívlámpás szerkezetét, melynek egyszerűségét csak egyenletes és jól működése múlja felül. A találmány mivoltát a 23—25. ábráink láttatják.

Az *S* szénpálcát *K* hosszúkás kengyel veszi körül. Elül *k* tengely van, fülalakú nyújtványain áthúzva. Ezen a *k* tengelyen van forgathatólag megerősítve az *E* emelő, melynek végére hat a lámpás elektrómágnesének *M* zára. Ugyancsak az *E* emelőn van a *T* fékező tuskó, melyen át a *k* tengelyt 2·0—2·2 *mm* oldaljátékkal vezetik át.

Mihelyt a lámpás működni kezd, az elektrómágnest erős áram futja át, mert a két szénpálca összeér és így az *M* zárt magához vonzza. Ez által az *E* emelő a *T* tuskót a szénpálcahoz szorítván, a szenet kissé megemeli és így az ív képződik. Mihelyt a szenek leégtek, az *M* elektrómágnes zár enged, az egész szerkezet addig sülyed, míg a *H* horog azt a lámpás *A* alaplemezén megfogja, ezentúl az *E* emelő sülyed és így a *T* tuskó a szenet némileg sülyedni hagyja, míg ismét az egyensúlyi helyzet következik be; a mikor ismét az elektrómágnes a *T* fékező tuskóval a szenet megfogja.

MAGYAR HÍRLAP 1999. 06. 24. csütörtök

Főszerkesztő: Kocsi Ilona
Cím: 1087. Budapest, Kerepesi út 29/B
Telefon: 210-0050, 210-2484
Fax: 334-0712
Megj. pl. sz.: 41 336; Megj. gyakor.: napilap

» OBSERVER «
OBSERVER BUDAPEST MEDIAFIGYELŐ Kft.
OBSERVER Budapest Mediafigyelő Kft.
1084 Budapest, Auróra u. 11.
Telefon: 303-47-38, Fax: 303-47-44
marketing@observer.hu http://www.observer.hu

Szép csendben lepusztul?

Továbbra is gazdátlan az Uránia mozi

Május 31-én volt az utolsó előadás a nagy múltú Uránia moziban. Azóta a filmszínház „ideiglenesen zárva tart". A műemlék épületet az Uránia Kft. üzemeltette, melynek tulajdonosa 50-50 százalékban az InterCom és a Budapest Film Rt. Az ingatlan kezelői jogával a Színház- és Filmművészeti Főiskola rendelkezik, ám illetékesei egyelőre nem hajlandóak arról nyilatkozni, milyen sors vár a gazdátlanná vált Uránia mozira.

Az Uránia mozi bejárati ajtaján hetek óta ez olvasható: „A filmszínház üzemeltetése ideiglenesen szünetel."

Némán ásít a jobb napokat is megélt Uránia-épületcsarnok, amelyet a századforduló késő eklektikus stílusában Schmahl Henrik tervezett. 1893-tól hat éven át mulatónak adott helyet, majd épp száz éve jött létre benne az Uránia Tudományos Színház, melynek előadásait mozgófilmképekkel kísérték. 1901-ben itt forgatták például a Tánc című némafilmet, amelyben többek között Blaha Lujza, Márkus Emília, Varsányi Irén, Fedák Sári játszottak. Az intézmény 1916-ban megszűnt, majd a színháztermet 1930-ban mozivá alakították át. A második világháború után állami tulajdonba került, kezelői jogát pedig a Színház- és Filmművészeti Főiskola kapta meg. Az Uránia mozit tőlük bérelte a Budapest Film Rt. jogelődje, a Fömo, de tíz évvel ezelőtt a főiskola a bérleti jogot felmondta és pályázatot írt ki. Közel 9 évvel ezelőtt a Budapest Film Rt. és az InterCom közösen létrehozta az Uránia Kft.-t, amely megpályázta s később elnyerte az épület bérleti jogát.

„Némán ásít a jobb napokat is megélt épületcsarnok" FOTÓ: SZIGETVÁRY ZSOLT

Port Ferenc, a Budapest Film Rt. vezérigazgatója elmondta, a közelmúltban az Uránia mozi havi jegybevétele már nem érte el a havi 2,5 millió forintos bérleti díj mértékét, ezért az InterCommal úgy döntöttek, lemondanak a bérleti jogról (amely egyébként csak 2000-ben járt volna le), és ezek után a Színház- és Filmművészeti Főiskola dönt arról, miként hasznosítja a mozit.

Kálmán András, az InterCom igazgatója úgy fogalmazott: szégyelljük magunkat, hogy kénytelenek voltunk bezárni az Urániát, amely sokáig a budapesti mozik „zászlóshajója" volt, de sajnos ő is kezdte a multiplexkorszak. 1996 első negyedévében még 85 ezer néző váltott jegyet az Uránia moziba, idén viszont ugyanebben az időszakban már csak 39 ezren látogatták a filmszínházat. Így májusra 7-8 millió forint adósságot halmozott fel a mozit üzemeltető Uránia Kft. Kálmán András szerint a filmszínházat működtető cég sok mindent tett azért, hogy a mozi bezárását elkerülje. Próbálkoztak azzal, hogy egy-egy InterCom-filmet kizárólag csak az Uránia mozi vetítsen, de ez sem segített. Nem tudtak igazi alternatívát kínálni a közönségnek, az Urániában is ugyanaz került a műsorba, mint más budapesti multiplexekben, a Duna Plazában vagy a Corvinban, s a nézők inkább az utóbbiakat választották. Mivel az Uránia befogadóképessége viszonylag nagy, -majdnem 700 nézőt lehet leültetni –, ezért művészfilmeket sem érdemes ott vetíteni. Kálmán András szerint hátrányt jelentett, hogy az Uránia mozi környezetében kifejezetten rossz a közbiztonság, ezért az esti vetítéseken is csökkent a nézőszám. Akik pedig kocsival rászánták magukat, hogy elmennek az Urániába, nehezen tudtak parkolni. A nemrégiben felújított Puskin mozi pedig azokat is elcsábította, akik korábban szívesen jártak az Urániába. „Május végére mattot kaptunk" – ismerte be az InterCom igazgatója. Az InterCom azonban nem adta föl és néhány szakembert megbízott azzal, hogy dolgozza ki, milyen más formában hasznosíthatná a cég a mozi területét. Szóba jött, hogy zenés színházá vagy kabarévá alakítsák, vagy újra éjszakai mulató legyen, akárcsak a múlt század végén volt.

Csakhogy az átalakítás újabb komoly befektetést igényelne. Kálmán András úgy véli, ez mintegy 90-200 millió forintot emésztene fel. Azt sem döntötték még el, hogy egy főként nyereséges mozikat üzemeltető cég profiljával összeegyeztethető-e az éjszakai szórakozóhely, zenés színház vagy kabaré üzemeltetése. Az igazgató hozzátette, hogy az Uránia Kft. öt évvel ezelőtt már egyszer felújította a mozit; akkor 45 millió forintba került a beruházás, amelynek során légkondicionálták a nézőteret, 680 kényelmes széket helyeztek el, megcsinálták a fűtést is. Egyelőre nem tudni, mi történik a székekkel és a korszerű berendezéssel.

Szerettük volna megtudni Hámori Annamáriától, a Színház- és Filmművészeti Főiskola gazdasági igazgatójától, vajon mit kezdenek most az Uránia mozival. Hogyan érinti a főiskolát a bérleti díj kiesése, honnan pótolják majd ezt a veszteséget? A gazdasági igazgató azonban egy állítólagos rektori tilalomra hivatkozva elzárkózott bármiféle nyilatkozattól, noha felhívtuk szíves figyelmét a közintézmények tájékoztatási kötelezettségére. Egyelőre tehát csak találgathatunk, milyen sors vár az Uránia mozira; mulató lesz, kabaré, vagy netán oly hosszú ideig lesz zárva, hogy az idők folyamán szép lassan magától is lepusztul. Láttunk már ilyen műemléksorsot.

• Balogh Gyula

Schmahl Henrik × 1849-50? + Stuttgartban

1868 ban vanderburschkint jött Pestre Preisz György palér-
nál működött majd Kauser Lipóthoz került a duna-
parti Biztosító épitéseket, azután Ybltez a vám házhoz.
1871 ben. Majd részt vett a várkert, opera és kálvintéri
Rút épitésén...

Schmal Heinrik

építész

Dr Lechner Jenő

kéziratai

mint tanu

mint tanu

	A biztos szavazó pártválasztók megoszlása a 2002. március 19–24. között végzett adatfelvétel alapján (%)	Szakértői becslésen alapuló előrejelzés a pártlisták támogatottságára %	ezer fő
Fidesz-MPP–MDF	47	44-48	2250-2450
MSZP	37	36-40	1850-2055
SZDSZ	5	5-7	250-350
MIÉP	3	3-6	150-300
Munkáspárt	3	3-4	150-200
Centrum Párt	3	3-4	150-200
FKGP	1	0-1	0-80
Egyéb párt	1	0-1	0-80

esetén a MIÉP jó eséllyel eléri az ötszázalékos határt, hatvanöt százalék feletti részvételnél nagy valószínűséggel nem kerül be a parlamentbe. Szakértői becslésünk bizonytalan abban a tekintetben, hogy mi történik hatvan-hatvanöt százalékos részvétel esetén. A Centrum Párt és a Munkáspárt nagy valószínűséggel nem éri el a bekerülési küszöböt, más párt pedig területi listán biztosan nem jut a parlamentbe.

kezik a rivális MSZP-vel szemben.

Politikai Elemzések Központja
www.szazadveg.hu

TÁRKI www.tarki.hu

A személyes kérdezésre épülő, kérdőíves adatfelvételt 2002. március 19. és 24. között a Társadalomkutatási Intézet Rt. (Tárki) készítette. Az ország több mint 100 településén 1519 felnőttet kérdeztek meg. Kiválasztásuk fő jellemzője, hogy minden felnőtt embernek egyenlő volt az esélye arra, hogy ő legyen a válaszadásra felkért személy. A kiválasztott személyek egy részének kiesése (válaszmegtagadások, elköltözések stb.) miatti mintatorzulást négydimenziós (korcsoport, nem, iskolai végzettség, településtípus) súlyozással korrigálták. A megkérdezettek válaszaiból becsülhetők a felnőtt lakosság lehetséges válaszai. E becslés pontosságáról 95%-os megbízhatósággal állítható, hogy az egész mintára vonatkozó adatok legfeljebb 2,6 százalékponttal térhetnek el a teljes felnőtt lakosság megkérdezésével kapható értéktől. Ez az eltérés a válaszolók számának csökkenésével, illetve a képzett mutatók esetén ennél nagyobb lehet.

Nem változott a különbség Orbán és Medgyessy megítélésében

MH-grafika

A Századvég Politikai Elemzések Központja és a Tárki közös választáskutatási programjának 2002. március végi empirikus adatai alapján 25 magyar politikus rokonszenvmutatóját közöljük.

A március második felében készült adatfelvétel eredményei szerint a rokonszenvsorrend vezető helyén Mádl Ferenc köztársasági elnök áll, őt Dávid Ibolya igazságügyi miniszter követi, a harmadik helyet pedig Martonyi János külügyminiszter foglalja el. A rokonszenvrangsor utolsó három helyezettje csökkenő sorrendben Pintér Sándor belügyminiszter, Csurka István. a MIÉP elnöke és Torgyán József, a kisgazdapárt elnöke.

A két nagy párt miniszterelnök-jelöltjének választók által vélt alkalmasságát tekintve a hónap elejéhez hasonló jelentős különbséget regisztrált a felvétel. A kérdésre válaszolók 48 százaléka (március elején 46) véli Orbán Viktort alkalmasabbnak a poszt betöltésére, míg Medgyessy Péter esetében az arány 38 (március elején 35) százalék.

A miniszterelnökként szívesen látott személyre vonatkozó kérdésnél is jelentős Orbán Viktor előnye. Március végén a jelenlegi miniszterelnököt a kérdésre válaszolók 48 százaléka (március elején 46 százalék), Medgyessy Pétert 30 százalék (márciusban 29 százalék) látná szívesebben a következő kormány miniszterelnökeként. Továbbra is megfigyelhető a különbség, amely szerint Orbán Viktort a Fidesz–MDF-lista szavazóinak 92 százaléka (március elején 93 százalék) nevezi meg a következő kormány kívánatos miniszterelnökeként, közben az MSZP szavazói Medgyessy Pétert említők aránya 79 százalék (március elején 68 százalék).

lújítása közel egymilliárd forintba került

Fotó: Pélyi Nóra

Hétfőn nyit az Uránia

Gálaműsorral, kormányzati részvétellel és Káel Csaba Bánk bán című operafilmjével április 1-jén nyitja meg kapuit a megújult Uránia mozi. A nemzeti filmszínház felújítása közel egymilliárd forintba került.

Tölgyesi Gábor

Az Uránia történetéről készült filmetűd vetítése után Orbán Viktor miniszterelnök és Rockenbauer Zoltán, a kultusztárca vezetője vágja át a celluloidszalagot, majd a meghívottak megtekinthetik a Bánk bánt. Káel Csaba alkotását premier előtt április 6-áig vetíti a mozi, majd újabb nagy költségvetésű produkciót mutat be. Bereményi Géza Hídemberének díszbemutatóját ugyanis itt tartják április 8-án, és 11-éig csak az Urániában lesz látható. A megbízott ügyvezető igazgató, Cselényi László lapunknak elmondta azt is, a Hídember vetítéséhez látványos installáció készül, a mozi előtt a Lánchíd egy része is felépül. A híd oroszlános talpazataiban lesznek a kasszák, s hídpénzt kell fizetni mindazoknak, akik a filmet látni kívánják. A nézők mintegy a hídon keresztül jutnak be a moziba.

A holokauszt emléknapján, április 16-án az Urániában mutatják be először a Perlasca – Egy igaz ember című filmet. Az olasz Wallenbergről készült alkotás olasz–magyar koprodukcióban készült, s számos jelenetét Budapesten rögzítették. Április 17-étől 20-áig Dialektus-fesztivál címen Kárpát-medencei néprajzi és antropológiai szemlét rendeznek. Április 20-án Szabó Ildikó történelmi nagyfilmje, a Chacho rom bemutatójának helyszíne is az Uránia lesz. Az eseményhez kapcsolódóan a legjobb cigányzenekarok lépnek fel, s roma festők képeiből tartanak kiállítást.

Új fesztiváloknak és filmritkaságoknak is otthont kíván teremteni az Uránia. Cselényi László terve egy kisebbségi fesztivál beindítása, amely a világon példa nélkül álló lenne. A mustrán a Kárpát-medencei magyarok, a magyarországi és a világ minden államában élő kisebbségek, valamint ügyüket felkaroló filmes és televíziós műhelyek alkotásai szerepelnének. Az Uránia Autonómia Fesztivál díjakat adna ki, s számíthatna európai és nemzetközi kisebbségügyi szervezetek támogatására is. A fesztivált valószínűleg már idén novemberben megrendezik, szervezése már megkezdődött. A tervek szerint a jövő évi főszemle egyik központi helyszíne lesz, farsangkor pedig sztárok divatbemutatóját tartják itt.

Az Uránia a bejáratott forgalmazói és moziüzemeltetői rendszer alapján valószínűleg nem lehet kifejezetten a magyar filmek premiermozija, ám az elképzelések szerint rangos bemutatók filmszínháza lesz. Évenként tíz új magyar alkotás, tíz művészfilm és tíz sikermozi bemutatóját tervezik az Urániában, két új kamaratermében pedig dokumentumfilmek, kísérleti alkotások, közönségtalálkozók és szakmai programok kapnának helyet.

A Rákóczi úti Uránia mozi 1999. május 31-én zárt be. A rekonstrukció terveit a Mányi építészeti stúdió készítette, a műemléki felújítás kivitelezését a közbeszerzési pályázat győztese, az Architekton Rt. végezte. Az átadás időpontja többször módosult, korábban felvetődött, hogy már az idei filmszemle is a felújított Urániába költözhet. A felújítási költség elérte az egymilliárd forintot. A velencei gótika és a mór építészet jegyeit alkalmazó, historizáló stílusú filmszínház 1896-ban épült. Tervezője a németországi születésű Schmahl Henrik műépítész volt. Az Uránia mozi eredetileg négyemeletes bérháznak épült, az épületben 1901 óta vetítettek filmeket. A mozi 1929-ben alakult filmszínházzá Jánszky Béla és Szivessy Tibor műépítészek tervei alapján.

Fsz.: Audrey Tatou, Mathieu Kassovitz

8. **Kiképzés** Fsz.: Denzel Washington

9. **Britney Spears – Álmok útján**
Fsz.: Britney Spears, Zoe Saldana

10. **A Gyűrűk Ura** Fsz.: Elijah Wood

László Attila és a Lakatos fivérek a Zeneakadémián

Húsvéthétfőn a László Attila Band koncertezik a Zeneakadémián. Az est vendége egy világhírű magyar testvérpár, a Németországban élő szaxofonos, Tony Lakatos és a Belgiumból érkező hegedűvirtuóz, Roby Lakatos lesz.

A tizenegyedik éve működő László Attila Bandben a gitáron játszó zenekarvezető mellett Oláh Kálmán zongorázik, Lattmann Béla basszusgitározik, Szendőfi Péter dobol, és Horváth Kornél ütőhangszereken játszik. Az együttes a Weather Report vagy a Mezzoforte nevével fémjelzett, itthon kevésbé ismert dzsessz-rock irányzatot követi, de László Attila szerint a nyolcvanas években működő zenekarára, a Thingsre inkább igaz volt a dzsessz-rock megjelölés. „A László Attila Band zenéjét organikus dzsessznek szoktam nevezni, ami azt jelenti, nagyon különböző emberek játszanak, mindenki megvalósíthatja a saját elképzeléseit, s mégis kirajzolódik egy egységes hangzás. A Műcsarnokban van állandó klubunk" – mondja a zenekarvezető.

Tony Lakatos szaxofonos Németországban él, a frankfurti rádió big bandjének tagja, keresett szólista Európa és Észak-Amerika pódiumain, stúdióiban. Lemeze, a Japánban megjelent Move It jelentős sikert aratott. Testvére, a virtuóz hegedűs Roby Lakatos 18 évesen került külföldre, ahol cigányzenészként dolgozott, majd megalapította saját zenekarát, amely a cigányzene, a dzsessz és a world music motívumaiból hozott létre zenei stílust. Két lemezüket a Deutsche Grammophon jelentette meg, s emlékezetes sikerrel koncerteztek a Távol-Keleten és Ausztráliában.

ReA

Egy a százharmincból

A Népköztársaság útja 28.

SCHMAHL HENRIK

A főlépcsőház dongaboltozatának seccorészlete

Udvari loggia

A házat *Schmahl J. Henrik* hamburgi származású építész tervezte. Schmahl mint kőműves kezdte meg európai körútját, s Magyarországra érve *Ybl Miklós* irodájához csatlakozott. Ybl, látva szorgalmát és tehetségét, egyre nagyobb feladatokat bízott rá. Az Operaház építésénél építésvezetőként dolgozott Schmahl Henrik. Az Andrássy úton s a főváros más részein több épület az ő tervei szerint épült. Nevét Ybl Miklóséval együtt emlegették, cikkek is méltatták a korabeli sajtóban. (Pl. Magyar Szalon XI. 1889. 177—180. oldal.)

A Népköztársaság útja 28. számú bérház 1882-ben épült kora eklektikus stílusban. Főleg késő reneszánsz elemek uralkodnak Schmahlnál, annak jeléül, hogy nagy tisztelője volt *Andrea Palladio* művészetének. Szobrászati díszekben a falak nem bővelkednek, ezért is feltűnő a földszinti homlokzat öt puttó figurája. Egyetlen önálló szobra volt a háznak — tudtommal —, *Stróbl Alajos* Halászleány-kútja (márvány; 1885). A szobrot a második világháború után a Március 15. térre helyezték — az itt lakók nagy bánatára —, majd innen a Kiscelli Múzeumba került.

A földszinti előcsarnok dongaboltozatát és a főlépcsőház harmadik emeleti mennye-

Herendi cserépkályha a volt háziúr lakásában

Budapest 1982/10

pontjának tisztázásához járulhat hozzá egy apró adalékkal.

Van a töredékek között egy igen finoman kidolgozott bal kézfej, mely egy-két csattal ellátott zacskót markol. A könyvkötés történetével foglalkozó szakember, de sok bibliofil is, első látásra felismeri: ún. csuklyás könyv (németül Beutelbuch, angolul girdle book) ábrázolásáról van szó. Olyan könyvkötést örökített meg a művész, amilyenből a mai tudomásunk szerint egy-két tucat maradt fenn csupán. Hajdani népszerűségét bizonyítja, hogy festményen, miniatúrán, tollrajzon, szobron sok ábrázolása fennmaradt. Praktikus okokból terjedhetett el: a puha, jobbára szattyánbőr kötés meghosszabbodása a könyvfedélen alkalmassá tette, hogy azt az övükbe fűzzék, vagy táskaként hordozzák, olykor csozolni, hanem csuklyás könyvet. Jeremiás próféta polcára egy Aix-en-Provence-i festő helyezett el ilyen könyvet. Mária személyes holmijai közé pedig egy burgundiai mester ugyanebben a korszakban. Schilling XVI. század elején illusztrált Luzerni Krónikájában az 1495-ben meggyilkolt sitteni prépost mellett csuklyás könyv hever a földön.

A budai töredékhez egy dijoni síremlék mellékalakja áll talán legközelebb. A város múzeumában álló, 1410 körül keletkezett alkotást *Claus Sluter*, a kor legnagyobb holland szobrásza vagy a munkáját halála után folytató unokaöccse, *Claus de Werve* faragta. A champmoli karthauzi kolostorból származó szerzetesfigura tevékenysége éppen e könyvkötészeti kuriózumra irányul: vagy a bőrlebernyeg redőit rendezi el, vagy a könyvre mu-

Egy épségben fennmaradt csuklyás könyv

mót kössenek a végébe, hogy még kezelhetőbbé tegyék. Jobbára hórás könyvet, breviáriumot kötöttek így, bár a fennmaradt példányok közt naptár is akad.

A vele ábrázolt személyek szinte kizárólag szentek, egyházi személyek, legalábbis áhítatos hívők. Az esztergomi Keresztény Múzeum egyik, 1470 körüli német táblaképén Szent Bertalan apostolt látjuk. Nem saját bőrét tartja kezében, ahogyan a megnyúzott mártírt szokták ábrátat széles gesztusa. A csuklyás könyvet, alighanem breviáriumot, használat után összecsomagolta, bekapcsolta, és most, a szertartás végeztével a bal kezében lógatva készül indulni.

A csuklyás könyvkötést XIV. századi találmányként tartják számon. Mindazonáltal úgy vélem, hogy amíg ez megszokott, mindennapos látvánnyá vált, sőt, szentek és vallásos életet élő személyek attributumává alakult át, évtizedek teltek el. Nem is találtam idáig egyetlen 1400 előtti képzőművészeti megformálását sem, és ezért kételkedem abban, hogy éppen nálunk — elterjedési területének perifériáján — tűnnék fel legkorábban. Könnyebb azt hinnem, hogy Zsigmond Franciaországból toborzott kőfaragói vésték remekbe. A műhely utolsó képviselőivel 1433-ban találkozott honfitársuk *Bertrandon de la Brocquiere*. Lehetséges ugyan, hogy a leletegyüttes más darabjai korábbinak bizonyulnak, de ennek a töredéknek és a művészettörténészek által vele egyidejűnek ítélt szobrok a XV. század első harmadában készülhettek.

Szent Bertalan apostol (Esztergom) **Szepesvári Sándor** reprodukciói

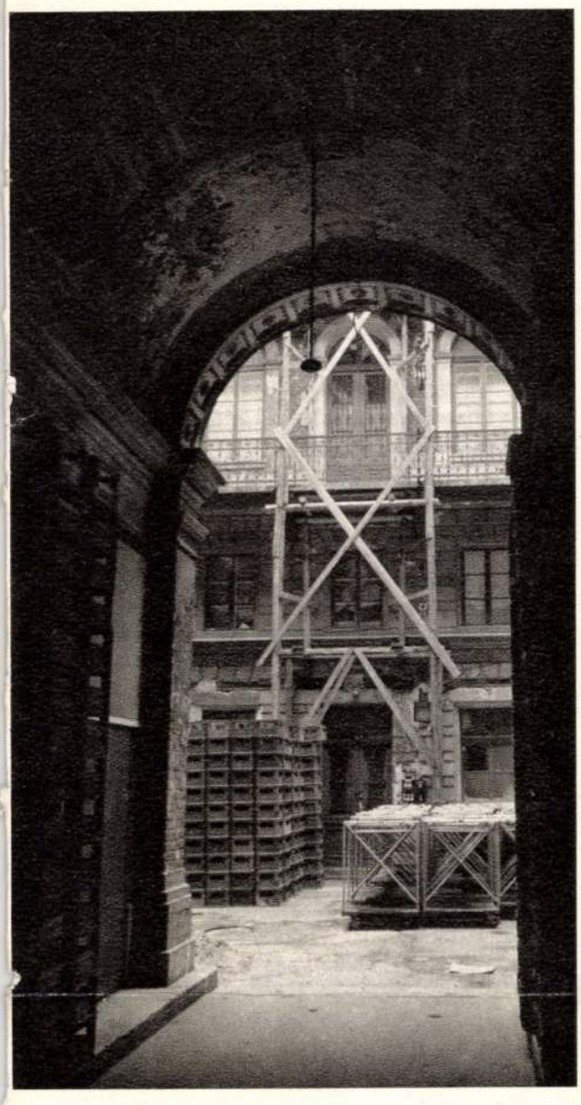

Puttó a főhomlokzaton

A főhomlokzat

Részlet a főhomlokzatról

A ház udvara, avagy a csemegebolt raktára

zetét al secco falfestés borítja. Ezek alkotóját nem tudtam kideríteni. A festés állandóan pereg a falról; szinte naponta találhatók képmaradványok a földön. A harmadik emeleti már majdnem teljesen elpusztult.

A házat a második világháború során bombatalálat érte, s hátsó traktusa összedőlt. A háborút követő újjáépítés óta — a ma is ott lakók szerint — nem renoválták a házat. Egyes részei — például a belső udvar függőfolyosói — életveszélyesekké váltak, s a lakások egy része lakhatatlan. Egyedül a ház homlokzata maradt meg régi szépségében.

Nem tett jót a ház állagának az sem, hogy három szolgáltató létesítmény működik itt. A Trojka söröző farostlapokkal választott le magának területet az udvarból. A csemegebolt raktára is benyomult ide konténereivel és üvegszállító ládáival.

Az időszakonkénti közmű- és világításhálózat szerelési munkálatai során természetesen nem kímélték (és nem kímélik) a falfestéseket és az oszlopdíszítéseket sem.

Kép és szöveg:
Ágoston Gábor

Függőfolyosó

A szakmunkástanuló-képzés és a szakmai utánpótlás a Budapesti Közlekedési Vállalatnál

Fővárosunk tömegközlekedésében 1968 fontos dátum. A korábban önállóan működő villamos-, autóbusz-, HÉV- és hajózási vállalat egyesítésével megalakult a *Budapesti Közlekedési Vállalat*, amelyhez 1973-tól a metró, 1977-től a Libegő is hozzátartozik.

Az elmúlt, közel másfél évtizedben az ország fejlődésének hatására nagymértékben megváltoztak Budapest belső közlekedési feltételei is. A BKV járműveinek jelenleg naponta körülbelül ötmillió utast kell szállítaniuk az új körülmények között. A tömegközlekedési igények rohamos növekedése erőteljes fejlesztést követelt. Ez a fejlesztés semmit sem érne, ha nem lennének szakemberek az egyre nagyobb számú és egyre korszerűbb járműparkhoz. Kiképzésük és a vállalathoz való kötődésük elérése nem könnyű feladat. Erről beszélgetünk a terület fő „gazdájával", *Sághi István* személyzeti és oktatási igazgatóval.

— *A Budapesti Közlekedési Vállalat széles körű oktatási, képzési tevékenységet folytat. Mi teszi ezt szükségessé?*

— Dolgozóink összlétszáma megközelítőleg 26 ezer. Ennek csak egy negyede a járművezető, akiknek a munkáját a létszám mintegy 53 százaléka segíti. Vagyis — képletesen szólva — minden járművezető mögött két karbantartó áll. Ez a tömegközlekedés „láthatatlan", de nélkülözhetetlen hátországa.

— Azt hiszem, nem kell különösebben magyaráznom, hogy járműveink működésének alapfeltétele ennek a több ezer javító- és karbantartó szakembernek a szakszerű és pontos munkája. Sokféle szakmunkás szükséges ahhoz, hogy vállalatunk különböző típusú járművei (metró, földalatti, HÉV, fogaskerekű, trolibusz, villamos, hajó, libegő, autóbusz) naponta üzembiztosak legyenek. Az utánpótlás egy részéről a BKV saját szakmunkásképző osztálya gondoskodik. Ezt részben nagymértékű szakemberigényünk, részben pedig speciális munkaköreink indokolják.

— *Mi az önök fő feladata a szakmunkásképzés terén?*

— A „Szakmunkásképzésről" szóló törvényből eredő vállalati feladat a gyakorlati oktatás megvalósítása, annak tárgyi és személyi feltételeinek biztosítása. Ennek végrehajtása érdekében a következő részfeladatokat kell megoldanunk:

— az oktatási és az ezzel összefüggő termelési folyamat megszervezése;

— képzési helyek és azok megfelelő felszereltségének biztosítása;

— a tantervhez igazodó folyamatos munka- és anyagellátás;

— szakmailag és pedagógiailag képzett szakoktatók biztosítása;

— a tanulók szociális ellátása;

— társadalmi szerződések megkötése, ösztöndíjak elszámolása;

— kapcsolattartás az iskolákkal és a szülőkkel.

— *Milyenek a tanulóképzés keretei?*

— A képzés fő iránya — vállalatunk tevékenységéhez igazodóan — a járműkarbantartás szakemberszükségletének biztosítása, de emellett jelentős a kapcsolódó munkaterületeknek megfelelő oktatás is. Jelenleg 23 szakmában végezzük tanulóink gyakorlati képzését. A 23 szakma négy ágazatba van besorolva. Ezek a következők:

1. Vasútijármű-ágazat:
közútivillamosjármű-szerelő, vasútijárműszerelő, villamoshálózat-szerelő, felvonószerelő, erősáramúberendezés-szerelő. Érettségizetteknek: elektronikai műszerész, irányítástechnikai műszerész.

2. Gépjármű-ágazat:
karosszérialakatos, autószerelő, fényező és mázoló. Érettségizetteknek: autóvillamossági szerelő.

3. Szerelő-karbantartó ágazat:
anyagmozgatógép-szerelő, géplakatos, vas- és fémszerkezet-lakatos, központifűtés- és csőhálózat-szerelő, vízvezeték- és készülékszerelő, épületvillamossági szerelő, esztergályos.

4. Építőipari ágazat:
épületasztalos, szobafestő és mázoló, kőműves, ács-állványozó (magasépítőipari, mélyépítőipari), vasbetonkészítő.

SCHMAHL HENRIK

Egy a százharmincból

Népköztársaság útja 52.

Fotókiállítást rendeztek a nyáron a Budapesti Történeti Múzeumban a Népköztársaság útjáról. Ez évi 7-es számunkban beszámoltunk a megnyitásáról, céljairól. A látogatók száma és a vendégkönyv bejegyzései tanúsítják a kiállítás sikerét. Tudjuk, hasznos volna az összegyűjtött írásos dokumentáció és a fényképek publikálása, de erre mi nem vállalkozhatunk, ez a feladat valamelyik könvvkiadóra vár. Addig is, amíg gazdája akad a jó ügynek, sorozatosan közlünk egy-egy érdekesebb, védelemre szoruló épületről képeket és rövid ismertetést.

A Népköztársaság útja 52. számú házat, az ún. Haggenmacher-palotát egy dúsgazdag sörmágnás építtette Schmahl Henrikkel. Schmahl Henrik (1846—1913) Ybl Miklós közvetlen munkatársa, építőirodájának tagja volt, s jelentős szerepet játszott a Népköztársaság útja építésében. Az ő műve a 28. és a 92. számú ház is. Legismertebb alkotása az Uránia filmszínház mór stílusú épülete, amely a sugárúti házaknál később, századunk elején készült.

A Népköztársaság útja 52. szám alatti palotát 1883 és 1886 között építették, illetve, a ház falán elhelyezett műemléktábla tanúsága szerint, 1891-ben fejezték be teljesen. Építőjének jó ízléséről a palazzó homlokzat elegáns és változatos kiképzése tanúskodik. A földszinti ablaksor íves kialakítású. Az ívek fejdomborműves zárókőben végződnek. A domborműportrék modelljei talán az építtető család tagjai voltak. A földszinti ablaksor alatt oroszlánfejek sorakoznak. Az arra járó gyerekek kedvencei. Valamennyinek az orrát hófehérre simogatták. Az első emeleti ablakok fölött széles árnyékvetők, madarakat etető vagy egymással társalgó, gömbölyű idomú puttókkal. A második emeleten timpanonos árnyékvetőket láthatunk, apró fejalakos díszítéssel. A tetőszerkezet alatt puttós fríz fut végig a sarokház két homlokzatán.

Ez az útvonal egyik legszebb noereneszánsz épülete. Sajnálatos, hogy igen elhanyagolt állapotban van. A Népköztársaság úti főhomlokzaton, az első emeleten, bábos korláttal ellátott erkély van, amelyből hat korinthoszi oszlop magasodik ki. A bal

Udvari homlokzatrészlet

Lépcsőház

Budapest 1982/9

mindennapi közlekedési eszközként. Annál is kevésbé, mivel Budapesten a munkába járás átlagos távolsága a szakemberek szerint meghaladja az öt kilométert, ennél többet viszont aligha hajlandók kerekezni az emberek. Különben is — mondják a tanácsnál — nehéz elképzelni aktatáskás férfiakat vagy jól öltözött hölgyeket, amint átizzadva megérkeznek hivatalukba. „Budapest sajátságos közlekedésfejlődés-története is azt bizonyítja, hogy itt, ahol nincs hagyománya a kerékpározásnak, a gyaloglás és a tömegközlekedés között kimaradt egy fokozat, s szinte rögtön a személygépkocsi következett. Még a motorkerékpár sem olyan népszerű, mint másutt."

Persze, még most sem világos, mennyibe kerülne egy kilométernyi kerékpárút. Szarvason most épül, egymillió forintért kilométerenként. Ez az összeg kissé mellbe vágó, s az a gyanú ébred, hogy a kivitelezők annyit kérnek érte, amennyit nem szégyellnek, hiszen hozzávetőleg 120—160 köbméter, legfeljebb 250 ezer forintba kerülő transzportbeton bedolgozásáért és a felület alapozásáért összesen egymillió forintot kérni — enyhén szólva — rablás. Budapesten azonban egy már meglévő útfelületet kellene szegéllyel jelölni, esetleg megemelni, vagy — ne legyünk maximalisták — elég lenne egy kerákpársáv is. Ez utóbbihoz csak sárga festék és koncepció kell.

Úgy tetszik, indokolatlan a pénzhiánnyal magyarázni, miért nem készült tervezet. Hiszen például számos olyan járda van, amin alig van gyalogosforgalom, így itt nem kellene tartani a járókelők tiltakozásától sem. Ezeken, többek között a Kerepesi úton vagy a budai felső rakparton, vagy a Soroksári úton, vagy a Szentendrei úton stb., stb. egyelőre nem parkolnak autók, s e sorok írója csak remélni meri, hogy e cikk következménye nem az lesz, hogy a Petőfi-hídhoz hasonlóan az említett utakon is inkább megszüntetik a járdát. Ezeken egyébként csak ki kellene jelölni a kerékpársávot, jóllehet a jobb érzésű rendőrök most sem büntetnek senkit, ha a járdán kerekezik. Ők is tudják: szabad ugyan, de életveszélyes a biciklizés a közúton. Nézni is rossz a teherautók közötti füstnyelésre kényszeredett „puha" résztvevőit a forgalomnak. 1978-ban például a közel 20 ezer közúti balesetből 1846-ot biciklisták okozták, az azonban nem derül ki a statisztikákból, hogy hány biciklista lelte halálát vagy vált nyomorékká az utakon. Azt pedig még felbecsülni sem lehet, hogy mindez mennyivel csökkent volna, ha vannak kerékpárutak. Mindehhez jön még az az állítás, hogy a kerékpárra — kivéve a hétvégeket — szinte senkisem ül fel, s hogy a kerékpárnak — a tanács megítélése szerint — ma egyszerűen nem lehet szerepe a közlekedési gondok enyhítésében. A felhozható nyugati példák azért nem bizonyító erejűek, mert ott rosszabb a tömegközlekedés a budapestinél, így az nem lehet alternatíva a saját gépkocsi használatának. Nálunk viszont „a kiváló fővárosi tömegközlekedés mellett senki sem gondol komolyan a kerékpárra való »átszállásra« sem autójából, sem a BKV járműveiből" ez a vélemény szűrhető le a Közlekedési Főigazgatóság álláspontjából.

A pillanatnyi szükségletek kielégítése többe kerül, mint az — úgymond — megalapozatlan, előreszaladó beruházások megvalósítása. Jól példázza ezt a budapesti közlekedés fejlesztésének története. A beruházásokat lehetőleg a központi helyekre összpontosítják, először tehát a belső hidakat, a Duna alatti alagutat szándékoznak megépíteni, s csak később kerülhet sor a periférián lévő hídakra, és lassul az M0-ás körgyűrű építése is. Így továbbra is „beszívják" a várost elkerülendő forgalmat is a centrumba, s tovább növelik a megoldhatatlan feladatot.

Valami ilyesmi érezhető a kerékpárutakkal is. A sorozatos kényszerhelyzetek szorításában kipréselt beruházások mellett szükségszerűen nem juthat hely olyan elképzelésnek, amelyik megkísérelné megteremteni a kerékpározás lehetőségeit, teljesen függetlenül attól, hogy ennek megvalósítása hány millióba kerül. A szomszédos fővárosban, Bécsben, felmérést végeztek, s kiderült, ha megfelelő úthálózat lenne, a bécsiek 16 százaléka rendszeresen biciklizne, s közülük minden ötödik munkába, iskolába, bevásárolni is a kétkerekűn járna. Ez a lakosságnak több mint 3 százaléka. Nálunk is elkelne egy ilyen felmérés, most ugyanis azt állítja a Fővárosi Tanács, hogy csak ezrelékekben mérhető a napi rendszeres kerékpározásra kaphatók száma. Becslések szerint az országban 25—36 százalék a kerékpártulajdonosok aránya. Ez a lakosság irracionálissá fokozódott autózási mániájával is magyarázható — vélik. Tény, hogy az emelkedő autó- és benzinár nem tudta letörni a kocsihoz, mint kegytárgyhoz, fétishez való ragaszkodást. Mindenesetre, ha a budapestiek 3 százaléka kerékpárra ülne — nemcsak szabadidejében — akkor 60 ezren járnának biciklivel rendszeresen.

Miért ne lehetne érdekképviseleti szervük a kerékpár szerelmeseinek is, ha már ennyiféle szövetség van az országban? Hiszen jelenleg a kerékpárosoknak — mint az Országos Közlekedésbiztonsági Tanács egyik kiadványából is kiderül — „nincs helyük", a közlekedési ismeretek oktatásától viszont önmagában aligha várhatjuk sorsuk jobbra fordulását. Kiszorultságukról természetesen nem a tanács tehet, s a főváros zökkenőmentes közlekedéséért felelős Közlekedési Főigazgatóságnak valóban semmi oka a csekélyszámú kerékpáros érdekeinek figyelembevételére. Tény, hogy a 300 ezer személyautó-tulajdonoshoz képest valóban elhanyagolható az előbb elméleti lehetőségként említett 60 ezres szám is, de nagyságát érzékelteti, hogy Egerben összesen sem laknak ennyien. Ezekkel az emberekkel is számot kellene vetnie valahol valakinek. Nemcsak a sajtónak.

A Népköztársaság útja 52. számú épület

szélső oszlopfő hiányzik. Feltehetően háborús sérülés. Díszletlen, henger alakú toldalékkal pótolták. Az oszlopokon valaha nagyméretű szobrok álltak. Az idők folyamán eltűntek helyükről. Hollétük ismeretlen.

Az épület főbejárata hatalmas, kétszárnyú, nehéz tölgyfakapu. Alaposan megviselte az idő. Itt-ott hiányzik a szegőléc, rozsdás szögek lógnak ki belőle. Mindkét szárnyát faragványok,

Oroszlánfej
az egyik földszinti ablak alatt

Fejdomborműves zárókő
a földszint egyik ablaka fölött

palota a Dreher Antal Serfőzde Rt. tulajdonában volt. A Fővárosi Nyilvános Könyvtár évi 2800 pengőért vette bérbe a részvénytársaságtól az első emeleti hatszobás lakást.

A lakók és a könyvtár dolgozói úgy tudják — bár maguk is alig hisznek benne —, hogy hamarosan sor kerül a ház rendbehozatalára.

Kép és szöveg:
Bernáth András

A körfolyosó korlátja

stilizált virágok és emberfők díszítik. Ha belépünk a kapun, akkor válik igazán szembetűnővé az épület elhanyagoltsága, vedlett állapota. A valaha jobb napokat látott falakon por, pókháló. A lépcsőház mennyezetéről csupasz villanykörték lógnak le. Málladozik, néhol tégláig lehámlott a vakolat, sérült oszlopok, lépcsőfokok fogadnak.

Az udvari homlokzat Népköztársaság úti oldala árkádos, a többi szárny függőfolyosós megoldással készült. Szépek a gangrácsok. Az, épület udvari homlokzatának egységét 1927-ben bontották meg. Az akkori háztulajdonos egyik harmadik emeleten lakó bérlőjének kívánságára — no meg a kor követelményeinek engedelmeskedve — liftet szereltetett az épületbe. E célból emeletenként egy-egy ívnél kibontották az árkád korlátját, az oszlopokhoz acélvázat bilincseltek, a földszinten ormótlan ketrecet állítottak föl a felvonó járószéke számára. A helyreállítás során talán lehet majd szerencsésebb megoldást találni.

Az építtető gazdagságára és pompaszeretetére ma már alig utal valami a belső berendezésből. A Szabó Ervin Könyvtár VI. kerületi, 10. számú fiókjának ruhatárában egy hatalmas, mennyezetig érő tükröt (öltözőasztalkával), az olvasóteremben díszes kandallót és gyönyörű kazettás faburkolattal borított mennyezetet találunk. 1934 óta működik nyilvános könyvtár a házban, amely központi fekvése miatt mindig nagy látogatottságnak örvendett. 1934-ben a

A Szabó Ervin-fiókkönyvtár részlete

A FŐVÁROS VÁLOGATOTT BIBLIOGRÁFIÁJA XXXVI.

ÁLTALÁNOS MŰVEK

Bertalan János—Berti Béla: A budapesti agglomerációs övezet egy évtizede számokban. Bp. 1981. 293—304. l. (Klny: Demográfia 1981. 2—3. sz.)
Elemzés és adattár. Népesség, népmozgalom, ingázás, lakásviszonyok.

VÁROSÉPÍTÉS

Gyöngyösi István: Budapesti korszerű csoportos lakóház tervpályázat. = Magyar építőművészet 1982. 1. sz. 2—12. l.
A kiírás és a pályaművek ismertetése, értékelése.

Jakabné Raskó Mária—Vári Attila: Budapest, józsefvárosi beruházás... = Magyar Építőipar 1982. 3. sz. 141—144. l.
Józsefváros rekonstrukciójának új típusú szervezése.

GAZDASÁG

Frey Mária: A fővárosi vállalatok munkaerő-politikájának néhány jellemzője. = Munkaügyi Szemle 1982. 4. sz. 13—20. l.

Ipar. Ipari építészet

Temesváry Ferenc: Fejezetek a Magyar Fegyvergyár történetéből III. = Folia historica 9. A M. Nemzeti Múzeum évkönyve 1981. 115—190. l.
Fejlődés, termelés, termékek, bérek, a munkások életviszonyai 1890—1934 között.

Borostyánkői Mátyás: SZKI Számítóközpont épületei. I. Iskola u. — Donáti u. = Ipari építészeti szemle 30. 1982. 160—161. l.

Kemper Ervin: Autóipari Kutatóintézet Laboratórium és szociális épület. = Ipari építészeti szemle 30. 1982. 180—181. l.

Rácz Endre—Toldy András: VBKM — Transzvill gyár fejlesztése, I. ütem. Budapest, XIII. = Magyar Építőművészet 1982. 1. sz. 26—31. l.

Schultheisz Imre: Kőbányai Gyógyszerárugyár farmakológiai laboratóriuma és állatház, Budapest. = Ipari építészeti szemle 30. 1982. 174—175.

Schultheisz Imre: Műszeripari Kutató Intézet (MIKI), Budapest. = Ipari építészeti szemle 30. 1982. 178—179. l.

Szécsi Árpád: ÉPGÉP Gépjavítógyár, Budapest. = Ipari építészeti szemle 30. 1982. 20—21 l.

Ungár Péter: MHE Számítóközpont, Budapest. = Ipari építészeti szemle 30. 1982. 158—159. l.
Magyar Híradástechnikai Egyesülés, II., Bég u. Tevékenysége, feladatai

Építőipar

A Budapesti Lakásépítő Vállalat a VI. ötéves terv kezdetén. = Építésügyi Panoráma. Bp. 1981. 50—55. l.

A budapesti lakó- és középületek felújítója, új kommunális épületek kivitelezője a Fővárosi 1. sz. Építőipari Vállalat. = Építésügyi Panoráma. Bp. 1981. 56—57. l.

Évi 110 000 m² kommunális épület. = Építésügyi Panoráma. Bp. 1981. 40—50. l.
A 23. sz. Állami Építőipari Vállalat, a főváros kommunális épületeinek építője. (Népstadion, szabadsághegyi tv-torony, Május 1. úti irodaház stb.)

25 év az építőipar szolgálatában. = Építésügyi Panoráma. Bp. 1981. 116—117. l.
Az Építőipari Szolgáltató Vállalat ellátó tevékenysége, konyhái, munkásszállói, szakmai szerepe.

Kereskedelem. Pénzügy

Dallos Attila: A főváros kereskedelmének tanácsi irányítása. = Kereskedelmi Szemle 1982. 3. sz. 1—4. l.
A tanácsi vállalatok ellátási tevékenysége főágazatonként. A kereskedelmi hálózat fejlesztése. A hatósági tevékenység támogatása.

Szekeres József: KERSZI üzemház, Budapest. = Ipari építészeti szemle 30. 1982. 164—165. l.
Kereskedelmi Szervezési Intézet számítóközpontja, XIII., Dózsa György út.

Szohár Ferenc: A 25 éves lottó történetéből. = Pénzügyi Szemle 1982. 5. sz. 383—389. l.

Közművek

Lázár Antal: Budapesti szemétégetőmű. = Ipari építészeti szemle 30. 1982. 74—77. l.

Rajk László: Szemétégetőmű készenléti munkásszállója. = Ipari építészeti szemle. 30. 1982. 78—79. l.

EGÉSZSÉGÜGY

Vuray Károly: Dél-pesti Kórház, Budapest. XX. = Magyar Építőművészet 1982. 1. sz. 13—19. l.
Részletes építészeti, műszaki ismeretek.

TÖRTÉNELEM. HELYTÖRTÉNET

Körmöczi Katalin: A fővárosi lakáshelyzet és a „Wekerle" állami munkáslakótelep 1908—1945. II. = Folia historica 9. A M. Nemzeti Múzeum évkönyve 1981. 191—248. l.
A kispesti munkáslakótelep létrehozása, irányítása, lakóinak életkörülményei, társadalmi szerkezete, politikai viszonyai, szociális helyzete stb.

Szabó Miklós: A proklamáció napja a Sándor utcai palotában. = Jel—kép 1982. 1. sz. 95—99. l.
Mi történt a rádióban 1944. október 15-én, Horthy proklamációjának elhangzása és a németnyilas ellentámadás között?

Az élet újra indul. Marosán Györggyel beszélget Rapcsányi László. = Jel—kép 1982. 1. sz. 89—94. l.
Emlékezés az 1956—57-es évek eseményeire, politikai viszonyaira.

Szabó Bálint: A Magyar Szocialista Munkáspárt politikájának alapvetése 1956. november—1957. június. = Párttörténeti közlemények 1982. 1. sz. 3—59. l.

KULTÚRA

Oktatás. Művelődés

Jáki László: Köznevelésünk 1879—80-ban. = Köznevelésünk évkönyve 1979—1980. Bp., 1981. 337—356. l.
Dokumentumok a tanfelügyeletről, a szakoktatásról, a tanárképzésről, a pedagógusok társadalmi helyzetéről, az iskolai és népkönyvtárak helyzetéről stb.

Vidra Szabó Ferenc: Szakmunkásképzés, szakmunkáskollégiumok. = Valóság 1982. 4. sz. 72—85. l.
A felszabadulást követő években. A Munkaerőtartalékok Hivatala.

Mezei Gyula: Az 1979—80-as tanév néhány jellemző adata Budapesten. = Köznevelésünk évkönyve 1979—1980. Bp. 1981. 111—123. l.
Elemzés iskola- és intézménytípusonként; tevékenységük, hallgatóik, működési körülményeik, statisztikai adataik stb.

Lőrincz László: Fővárosi Pedagógiai Intézet. = Köznevelésünk évkönyve 1979—1980. Bp. 1981. 107—111. l.
Tevékenységének áttekintése.

Magyar János: Semmelweis Orvostudományi Egyetem elméleti tömb, Budapest, IX. Nagyvárad tér. = Ipari építészeti szemle 30. 1982. 182—183. l.
A nyolc egyetemi intézetnek otthont adó épület bemutatása.

Kövessi Erzsébet: Törvényhozók a törvényről. = Budapesti Népművelő 1982. 1. sz. 1—6. l.
Fővárosi parlamenti képviselők a Budapesti Művelődési Központban; a BMK sokrétű munkája, kezdeményezései, eredményei.

Maróti István: Olvasótáborok a fővárosban. = Olvasó nép 1982. tavaszi szám. 128—132. l.

Bálint Bertalan: Landler Jenő Művelődési Központ, Budapest. + Stefler Imre: Megnéztem az elkészült épületet. = Magyar Építőművészet 1982. 1. sz. 20—25. l.

Tudomány

Tóth Dezsőné: MTA összevont kutatóintézet, Budapest. XI. Budaörsi út. = Ipari építészeti szemle 30. 1982. 176—177. l.
Az akusztikai, szervetlen kémiai, közgazdasági, kristályfizikai és geokémiai kutató egységek otthona.

Demény Tamás: VITUKI székház, Budapest. = Ipari építészeti szemle 30. 1982. 168—171. l.
A Vízgazdálkodási Tudományos Kutató Intézet új központja.

Sajtó

Batári Gyula: Az első gyógyászati szakfolyóiratok Magyarországon. = Magyar Könyvszemle 1982. 1. sz. 72—75. l.
Múlt századi kezdeményezések. Az Orvosi Tár. Schöpf-Merei Ágoston — a pesti gyermekkórház igazgatójának tevékenysége. Az Orvosi Hetilap indulása.

Szilágyi Gábor: Százéves a rendszeresen megjelenő fényképészeti szaksajtó. IV. = Fotó 1982. 4. sz. 174—175. l.
A Diákfotó. A Budapesti Fényképészek és Fényképnagyítók Ipartestületének újjáalakulása után. A mai Fotó indulása.

Könyvkiadás

Lengyel András: Egy népművelő ponyvasorozat, a Magyar Mesemondó. 1886—1904. = Magyar Könyvszemle 1982. 1. sz. 40—50. l.
Létrejötte, céljai, a sorozat füzetei, példányszáma, terjesztése, propagandája, jelentősége, hatása a közönségre.

Mátyás István: Megpróbáljuk népszerűsíteni a magyar tudományt. = Olvasó nép 1982. tavaszi szám. 180—112.
Az Akadémiai Kiadó tevékenysége, feladatai, kiadványtípusai, sorozatai.

Építészet. Műemlékvédelem

Hámori Béla: Pagony utcai lakótelep, Budapest XII. = Magyar Építőművészet 1982. 1. sz. 32—35. l.

Kovács Ernő: Budapest belvárosában az egykori Péterffy-palota helyreállítása. = Műemlékvédelem 1982. 1. sz. 49—53. l.
A Pesti Barnabás utcai Krist-ház, a „Százéves" étterem otthona.

Pereházy Károly: A budavári lakónegyed fémművessége az eklektikától napjainkig. = Műemlékvédelem 1982. 1. sz. 54—63. l.
Művészi kovácsolt kapuk, rácsok, épületdíszek a várnegyed számos épületén.

Összeállította:

Csomor Tibor

szerelést kaptak. A fenti épületek mindegyikének korábbi tervváltozatain nyomon követhető az építész stílusfordulata: a velencei és mór elemek megjelenése és térhódítása.
A tervezet az egész telket beépítő házat mutat. Az utca felé négyemeletes, kéttraktusos, rövid oldalszárnyakkal közrefogott udvarral U alaprajzú épülettömb az udvartól a telekhatár felé kétemeletes szakasszal folytatódik, majd az első emelet fölé magasodó kupolaépítménnyel zárul.
Az épület az engedélyezett tervektől a belsőben csekély, a homlokzati architektúránál jelentékeny eltéréssel készült el 1896-ban. A változásokról a tervezett és a jelenlegi állapot egybevetése mellett a későbbi átalakítási tervek, különösen az 1899-ben való színházzá alakítás dokumentumai tájékoztatnak. Lényegesebb, az egész megjelenést döntően befolyásoló a homlokzat módosítása.
A síkabbá váló homlokzatnak a nyílások mélyebb elhelyezése biztosít festőiséget. Összességében a ház homlokzatát a tervezettnél összefogottabbnak, nagyvonalúbbnak és egyedibbnek tartjuk.
Érdekesség, hogy a kivitelezést az építőmester tulajdonos Rimanóczy másra, a Blumann és Kölber építőmester párosra bízta. A vasszerkezeti terveket Schmahl mellett Richter Károly okleveles mérnök szignálta, a vasmunkák a Svadló Ferenc cégnél készültek.

Színházzá alakítás

Külföldi előzmények után 1898-ban alakult meg Budapesten az Uránia Magyar Tudományos Színházegylet. Ennek a korai közművelődési intézménynek a közhasznú ismeretek népszerű modorban való terjesztése volt a célja.
Július 22-én a társulat a háztulajdonos Rimanóczy és Szabó János építőmester aláírásával a színház működtetéséhez szükséges építkezések engedélyezését kérte. A díszterem és a telekhatár közötti épületrész födémeit elbontották, illetve áthelyezték. A színpad járószintjét 90 cm-rel lesüllyesztették, az első emeletét

elbontották, így több mint 11 méter magas, a díszletek elhelyezéséhez elengedhetetlen zsinórpadlású színpadteret állítva elő.
„Az összes befogadó képesség 528 személyben állapíttatik meg." Az átalakított kultúrintézmény 1899. november 4-én nyitotta meg kapuit a közönség előtt Cholnoky Jenő előadásával.

Mozivá alakítás

Noha már 1901-től folyamatosan filmeket is vetítettek, csak 1917-ben alakították át a helyiségeket a mozilátogatók fogadására. Elsősorban a folyamatos játszás miatt szükséges várótermeket és az ezekhez kapcsolódó szórakozóhelyiségeket kellett létrehozni. Az épület eredeti jellegéhez illő díszes bejárat és ezzel összhangban lévő kirakatszekrények tervét Fehérkúti Bálint építész készítette és Miákits Károly lakatosmester szignálta.

Modern mozivá alakítás

1929 augusztusában Jánszky Béla és Szivessy Tibor a „mozgóképszínház" jelentős átalakítására vonatkozó terveket nyújtott be a tanácshoz.
A nagyon jelentős változtatással járó és bizonyára költséges átalakítás helyett, valószínűleg a nehezen megoldható statikai problémák miatt is, a kivitelezés során a terv egyszerűsödött.
Az átalakítás kapcsán használaton kívül kerülő díszítmények egy részét áthelyezték. A bejáró oldalfalainak és az itteni pillérek kivételével előálló, opeionnal felnyitott tér pazar díszítést kapott. A gazdag, keleties ízű Schmahl-féle oszlopokat és íveket harmonikusan integrálja az új tér. A falakat borító sűrű mustra, a gerendás mennyezet a korábbi alakításnak szerves folytatása. Ebben a magyaros motívumok (pilléreken, falon), az art deco (fűtőtestrács) és modern (opeion rácsa) elemek egyaránt a helyükön vannak. Az Uránia az átalakítással, megtartva egzotikus, mór jellegű architektúráját, Budapest egyedülálló „ódon-modern" filmszínháza lett.
A világháborúban az épület nem sérült meg különösebben, 1945 februárjában már filmet játszottak a moziban. Már a háború előtt elfedték az I. emeleti nyílást plakátokkal, ez később általánossá vált. A megjelenés mélypontja a 70-es évek kockareklámja volt.

Műemlékké nyilvánítás

Az épület értékeire, mint általában a századforduló helyenként bizarr és extravagáns megoldásokat felmutató épületire, csak az 1960-as évektől kezdtek felfigyelni. Addig többnyire lebontandó, jobb esetben purifikációs beavatkozásokkal lecsupaszítandó épületeknek tekintették őket. Ritka kivételként az 1930-as átépítéskor az épület fő értékeit igyekeztek lehetőség szerint maximálisan megőrizni, az újonnan kialakított tereket pedig megpróbálták a meglévő stílushoz igazítani. Eredetileg ugyan nem ennek épült, de már felépülése után 4 évvel vegyes használatú színházként és moziként működött, ezért a legkorábbi ilyen épületeink egyike. Története bővelkedik érdekességekben. Itt forgatták „A táncz" című első magyar játékfilmet; 1901-ben, színpadán fellépett Isodora Duncan; falai között működött ideiglenesen a Nemzeti Színház és a Vígszínház is. A homlokzat és a belső tér igényes kialakítása miatt is indokolt műemléki védelme.
Az Uránia egyedülálló épülettípusa és – a változó időhöz igazított – mindmáig őrzött eredeti funkciója miatt is kulturális örökségünk megbecsülésre méltó darabja.

Építészettörténeti értéke a harmonikusan együtt élő két építési periódus igényes kialakítású tereinek sora, a városképi jelentőségű, izgalmas architektúrájú homlokzat. A quattrocento palotaépítészet tektonikus építkezésére utaló, ugyanakkor gótikus, mór és egyéb keleti elemeket alkalmazó homlokzat igazi kuriózum. A részleteiben és anyagában pompázatos Schmahl-féle belsők és a távolságtartóan, de maximális igazodással tervezett Jánszky-féle enteriőrök egységet alkotnak.

1. A mór stílus nem amortizálódott: ma ugyanolyan élvezhető, mint százhat éve, elkészültekor

2. Schmahl stílusát a velencei gótika és a mór díszítőelemek teszik jellegzetessé

3. A homlokzat a tervektől eltérő, nemcsak síkabbá, de összefogottabbá, nagyvonalúbbá, egyedibbé vált a tervezettnél

A rekonstrukciót megelőző állapot

A nézőtér harmincas évekbeli bővítése – minden empátiája és eredménye ellenére – az eredeti térszerkezetet sértő férőhely-szaporítás eredménye, a gazdag belső adaptálásával. A nézőteret új vasbeton lelátóval 650 férőhelyre bővítették. A földszinti foyer átalakult, az emeleti megsemmisült.
A pince egyébként igen értékes területein évtizedek óta semmilyen felújítás nem történt. A pinceszint alapos felújítás nélkül biztonságosan nem volt üzemeltethető. Bauxitbeton felhasználásával készültek ugyan alapmegerősítések, de nem egy célszerű területhasznosítás tudatosságával.
A második emelet feletti átalakítások (1970–85) az építészeti értékek iránti teljes érzéketlenségről vallanak. Az udvari toldalékok halmozódása és torlódása brutális (vetítőgépház, szellőzőgépházak, gázkazánházak, kémények és légcsatornák, függőfolyosók beépítése).
A főhomlokzat földszinti része többször átépült, emeletráépítéssel tornaterem létesült (1960 körül). Az épületgépészeti rendszereknél provizórikus fejlesztések történtek, de ezek feleltek meg a korszerű használati követelményeknek. Az épület állapota enyhe minősítésben is biztonsághiányos volt.

1. Az emeleti foyert kibővítették, hogy fogadások méltó helyszíne lehessen

2. A pincében két stúdiómozi is elfért

3. A vasbeton tribün elbontásával, összesen 238 férőhely megszüntetésével helyreállt az eredeti építészeti karakter

4. Az alsó három szint megújulásának folytatását várjuk a felső négy szinten is

1

2

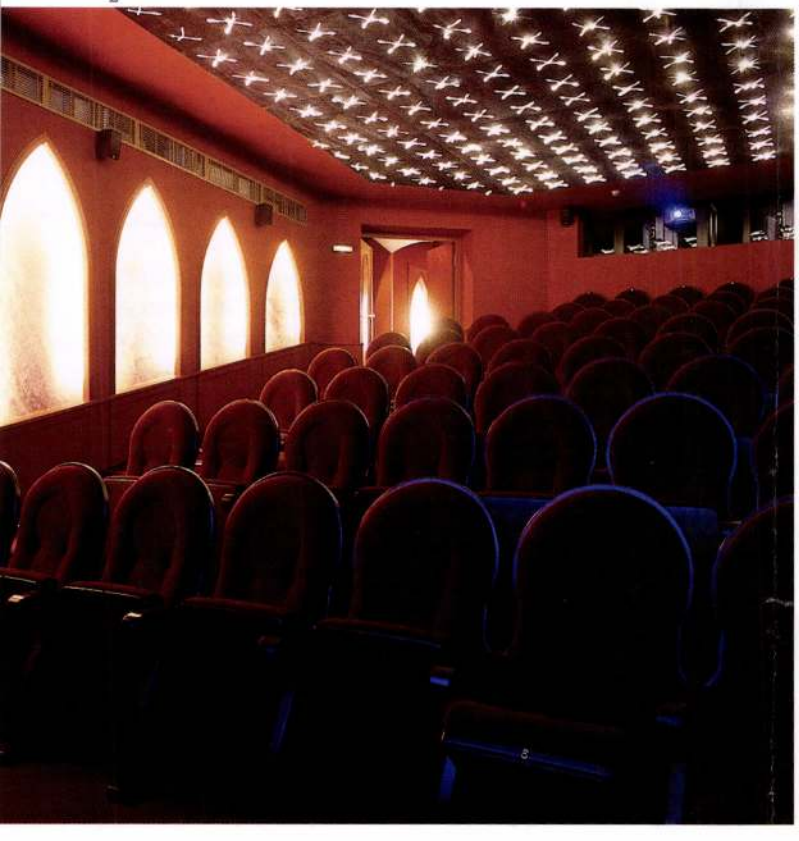

A tervezés alapvetése

A 2000-ben lefolytatott tervpályázathoz még nem állt rendelkezésünkre a tudományos dokumentáció, de tervünket érintően abban nem merült fel olyan körülmény, amely lényegi módosítást indokolt volna. A tudományos dokumentáció minden tekintetben alátámasztotta a tervezés akkor megfogalmazott alapelveit.

A tervezési programot a tervezett funkcióhoz méltó, „adekvát" színvonalon, a műemléki rekonstrukció követelményei szerint kellett teljesíteni, amely egyben visszatérés az épület eredeti építészeti értékrendjéhez.

A bővítési igényt a strukturális adottságokból, valamint a tűzvédelmi követelményekből eredően a pinceszinten lehetett kielégíteni (2 db stúdiómozi).

A férőhelyszám csökkentésével a földszinti és emeleti foyert vissza kívántuk állítani.

A Nemzeti Filmszínházzal szemben követelmény volt, hogy az itt tervezett megoldások a Színház és Filmművészeti Egyetem működését is kedvezően befolyásolják, és a nevében foglaltak szerint megfeleljen a Film (mozi) és Színház alternatív üzemeltetési követelményeinek. A belső udvari toldalékok elbontásával sort kellett keríteni az egyetemi területek megújítására.

Biztosítani kellett az akadálymentes közlekedés feltételeit.

Szükségessé vált az applikált reklámfelületek leválasztása az épület homlokzatáról és ezzel összefüggésben az épület városi előterének megtervezése.

A belső terek megújításánál az eredeti állapot visszaállítását kellett mértékadónak tekinteni (burkolatok, gipszmunka, díszítőfestés, nyílászárók, lambériák, csillárok, lámpák).

Az elektromos és épületgépészeti hálózatok telepítését az építészeti tervezés vezérelte.

Nézőterek

A nagyterem új berendezéssel, 1,10 m kényelmes sortávolsággal 412 (306 + 106) férőhelyes kialakítású. A harmincas évek nézőtérbővítményét megszüntettük. A vasbeton tribün elbontásával a földszinti és emeleti foyert is visszahelyeztük eredeti jogaikba.

Ez mindösszesen 238 férőhely megszüntetését eredményezte. Tekintettel a többcélú használat összetett igényrendszerére, a nézőtér feltöltésénél és kiürítésénél a szétválasztott forgalmi rendszert megtartottuk.

Egy-egy bemutató vagy filmszemle jeles társadalmi esemény, ezért az emeleti foyer kibővített formájában a kávéházból szervírozott fogadások nélkülözhetetlen kiegészítő területe.

Szintén a többcélú használhatóság érdekében mobil vetítőfelületet terveztünk. Így színjátszás, fesztiválok vagy alkalmi rendezvények esetén jól használható színpad alakítható ki. A mobil vetítőfelületet visszavontuk a proszcénium nyílása mögé. A színpadot előszínpaddal bővítettük. Szabályozható világítás, hangosítás, színpadtechnika,

3

korszerű kinotechnika létesült.
A két kisterem kialakítása összefüggött a nagyterem rekonstrukciójával. A tűzvédelmi követelmények miatt a nézőtér alatti fa ácsolatot tűzálló szerkezeti megoldással kellett kiváltani.
A szerkezeti átépítés kényszerét kihasználva a kistermeket a földszinti nézőtér alatt alakítottuk ki. A 2,5 m alapmélyítés főképpen a nagyterem körzetének viszonylag kis terhelésű főfalait és falpilléreit érintette. Az aláépítés jet grouting technikával, a talajvíz miatt acéllemez szigeteléssel készült.
Ezzel a pozicionálással a kistermeket a felső szintekkel egységes közlekedési, üzemelési, épületgépészeti rendszerekre fűztük fel. Az így bővített struktúra nyitva hagyja a lehetőségét a pinceterületek további, magas igényszintű hasznosítása előtt. Távlatilag – a most tervezett kistermek közötti szerelt válaszfal kiiktatásával – jól szervezhető térszínpad, vagy többcélú terem képezhető.
Az előcsarnok feletti galérián kávéházat terveztünk, amely önállóan üzemeltethető multikulturális tér (pódiumkávéház). Betölti a büfé szerepkörét is, de rendezvények alkalmával a fogadások kiszolgálását biztosítja. Gazdasági feltöltéséről új teherfelvonóval gondoskodtunk.
Az épületnek a Színház és Filmművészeti Egyetem által használt szintjei (II.–V. emelet) a mozi területéhez hasonló módon amortizálódtak. A teljes lehasználtság jegyei együtt jelentkeztek az épület eredeti értékeihez méltatlan építőmesteri, szakipari és épületgépészeti megoldásokkal.
Az egykori belső udvar területén toldalék toldalék hátán, hullám alumíniumlemezzel és üvegezéssel lezárt, szellőzetlen függőfolyosó, szabadon kígyózó légcsatornák. A lepusztult környezet adalék a vizuális neveléshez.
A helyszínen szerzett benyomások okán merült fel a gondolat, hogy a pályázati kiírás alapján és teljeskörűen teljesített programot olyan keretbe foglaljuk, amely számol az ebből a helyzetből való kilábalás lehetőségével.
A pályázati műleíráshoz csatolt mellékletekben vázlatszerűen rögzítettük a feladat továbbgondolását, a pinceterület távlati hasznosításával, az egyetem közösségi terének megfogalmazásával, a tömbbelsőben elburjánzott toldalékok visszabontásánál egy belső tetőterasz lehetséges kialakításával egyetemben (stég). A szellőzőgépházak ebben az esetben a visszaállított magastető alá építhetők.
Felelős tervezőként problematikusnak látom azt a képletet, mely szerint az épület egészén belül, attól elvonatkoztatva megtörtént az alsó három szint rekonstrukciója, míg a társfunkció alkalmatlan körülmények között működik.
A megújított mozi működőképes a jelenlegi hinterlanddal is, de haladéktalanul sort kell keríteni az egyetemi területek megújítására.

Homlokzatrekonstrukció

Az épületfelmérés részeként dokumentáltuk a meglévő homlokzatot is.

A feladat a részletes falkutatás eredményén alapuló, teljes körű műemléki rekonstrukció végrehajtása volt, előzetes műemlékvédelmi hatósági jóváhagyás szerint:
- vakolt felületek készítése;
- díszítőfestések restaurálása;
- kőszerkezetek felújítása és pótlásos javítása;
- gipsz díszítőtagozatok felújítása és pótlásos javítása;
- cementbázisú domborművek restaurálása;
- épülettartozékok és egyéb épületdíszítések felújítása és pótlása;
- nyílászáró szerkezetek felújítása, pótlásos javítása és felületkezelése;
- magastető eredeti állapotába történő visszaállítása;
- hatásvilágítás létesítése.

A homlokzatok felszabadítása érdekében a reklámfelületeket részben az épülettől függetlenítve terveztük. A kettős funkcióra vonatkozó feliratozás a homlokzat sík felületén terv szerint, festett betűkkel valósult meg.

Mányi István
(A tudományos dokumentáció felhasználásával: Bor Ferenc, 2000.)

Építész tervező: Mányi István
Szesztay Domokos
Építész munkatárs:
Mándity Zoltán, Pantó Áron

Szerkesztő: Lányiné Kőváry Éva

Belsőépítészet: Szenes István, Popovics István (Szenes Design Stúdió Bt.)

Tartószerkezet:
Dr. Németh Géza

Épületgépészet:
Kordé S. Csaba, Regner Ákos

Épületgépészeti automatika:
Kovács László

Épületvillamosság:
Villányi László, Bogár Péterné

Tűzvédelem: Venczel Sándor

Külső közművek: Szalkay Béláné

Úttervezés: Frikker Gizella

Akusztika, színpadtechnika:
Kotschy András

Színháztechnika:
Böhler Ferenc, Strack Lőrinc

Tartószerkezeti szakértő:
Balázsovics Boldizsár

Tudományos dokumentáció:
Bor Ferenc, Fehérvári Zoltán

Épületfeltárás: Ligeti László

Homlokzat- és falkutatás:
Springer Ferenc

Generáltervező:
Mányi István Építész Stúdió Kft.

Építtető: Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma

Lebonyolító: Kreatív 2000 Kft.

Kivitelező: Architekton Rt.

Fotó: Gugyi Péter

4

Építész Stúdió

Patinás belbudai környezet, patinás 20-as évekbeli épület, gyönyörű kilátás a Haydn parkra és a budai várra. Néhány szóval így lehetne jellemezni azt a környezetet, ahol a Cságoly Ferenc, Pálfy Sándor, Keller Ferenc, Nagy Iván, Hőnich Richárd neve által fémjelzett Építész Stúdió Kft. működik. Majd mindegyikükkel találkoztam és beszélgettem már korábban is, és mindannyiszor erős összetartást éreztem, azonos szemlélet és értékrend képviseletét nemcsak szakmai, hanem emberi vonatkozásban is. Megfogott az együttgondolkodásnak, az egymást segítő, kiegészítő és elfogadó gondolatok, vélemények, viták hatékonyságának ilyen magas foka. Megfogott a nyugodt baráti, sőt családias légkör, ami a műterem hangulatát átlengte. A helyiségeket járva érezni, hogy van gazdája az irodának, az itt dolgozók magukénak érzik környezetüket. Az érkező vendég korszerűen és otthonosan berendezett irodákat, elegáns tárgyalót, barátságos teakonyhát talál. Az irat- és tervtárban szigorú rendben sorakoznak a dokumentumok – és a nyomtatók.

A műtermet létrehozó építészek az egykori AÉTV vezető munkatársai voltak. Az 1990-ben 5 fővel induló stúdió mára 13 főre duzzadt. A létszám további bővítését nem tervezik, szeretnék megtartani a kis létszámú, „családias" műterem jelleget. Az állandó gárdát volt egyetemi tanítványok, illetve korábbi munkakapcsolat alapján, vagy más módon korábban már megismert kollégák alkotják. A nyári hónapokban egy-egy szakmai gyakorlatát végző egyetemi hallgató is dolgozik a stúdióban, akinek felvételét portfóliója és személyes elbeszélgetés alapján döntik el. Kétévente az egész stúdió egy hétre elutazik külföldi tanulmányútra.

A stúdiót az öt társtulajdonos alapító építész irányítja: az ügyvezetők, Cságoly Ferenc és Pálfy Sándor, valamint a vezető munkatársak, Keller Ferenc, Nagy Iván, Hőnich Richárd. Hétfőnként „stúdióülést" tartanak, melyen az iroda helyzetét, aktuális munkáit, problémáit, a stratégiai döntéseket, a munkaerő-felvételt vitatják meg közösen az iroda valamennyi állandó tagjával. A munkarend és a munkaleosztás demokratikusan, szabad kapacitás alapján történik. Minden munkát több építész indít, a koncipiálás közös munkával, közös gondolkodással kezdődik. Az egyéni ötletek, elképzelések összevetésével, elemzésével áll össze egy több oldalról átgondolt és optimális koncepció. A tervezési munkát aztán 2-3 vezető építész viszi tovább a vázlattervektől egészen a kiviteli tervekig. A vezető építészek koordinálják a tervezést és tartják a kapcsolatot a feldolgozó stábbal, a szakági altervezőkkel, egyeztetnek a szakhatóságokkal, valamint tárgyalnak a megrendelővel. Építészeti tervfeldolgozásra mára csaknem teljes egészében – szakági tervezésre teljes egészében – külsős cégeket bíznak meg, mely cégekre régóta tartó, megbízható munkakapcsolat és ismeretség jellemző.

A lakásból átalakított stúdió 2–5 fős irodahelyiségekből áll. Minden munkahely számítógépesített, ami az irodahelyiségek berendezését alapvetően meghatározza. Rendre minden asztalt úgy fordítottak, hogy a monitorok az ablakoknak háttal álljanak, felületük ne tükröződjön. A számítógépházak mobil, guruló tárolórekeszekben találhatók, melyek megkönnyítik az áthelyezhetőséget és mechanikai védelmet is nyújtanak a berendezéseknek. A számítógépek hálózatba kötöttek teljes periferikus kialakítással, a központi szerver Linux operációs rendszerű. Az alkalmazott tervező-, feldolgozóprogramok: ArchiCAD 6.5; látványtervező programok: Corel-Xsara-X. Az asztalok mérete lehetővé teszi, hogy a monitorok mellett kézi rajzolást is lehessen végezni. A mesterséges megvilágítás vonatkozásában az egész irodára jellemző az a korszerű felfogás, hogy több kisebb fényforrással kell megvilágítani az éppen használt helyiséget, illetve munkafelületet.

Fazekas Artur

THET! Siófoki építési telkek reklámáron!

m² között

elhető

Immobilia Kft. (1) 249-9514 • (30) 411-6808

EMBASSY OF THE REPUBLIC OF SOUTH AFRICA:
1 vacancy: SOCIAL SECRETARY TO THE AMBASSADOR'S OFFICE.

REQUIREMENTS

- A minimum of 12 years schooling.
- A Secretarial Diploma/Certificate.
- A minimum 3 years Secretary/typing experience.
- Good knowledge of English and Hungarian (Verbal and written).
- Computer literate with word processing knowledge and skills.
- Good organizational and problem solving skills.
- Candidates are expected to have interpretation/translation skills.
- Interested applicants should please forward their comprehensive CV and a passport size photo to the following address not later than the 29 March 2002:

Head of Administration,
Embassy of the Republic of South Africa,
1026 BUDAPEST,
Gárdonyi Géza u. 17.

E-mail address: saemb@elender.hu

For further enquiries call: (36-1) 392-0999.

Ms Gyöngyi Kis

Schmahl Henri építés

énytársaság
hirdet
akörökben,
rnyékén folyó
ra:
mérnök
ezető
i mérnök
őkészítő
néletrajzzal, a fizetési
séget igazoló okirat-
re a kiadóba kérjük

Tanuljon nyelveket külföldön!

Nyelvtanfolyamok az alábbi országokban:

Anglia, Írország, Málta, Kanada, USA, Ausztrália, Új-Zéland, Németország, Svájc, Franciaország, Kuba, Olaszország, Spanyolország

Oxford Hungária Nyelvstúdió
Tel.: 210-1848
www.oxford.hu

Budapest XVII. kerület
Önkormányzat Polgármesteri Hivatala
felvételt hirdet
a Műszaki Hatósági Csoporthoz

magasépítési előadói

munkakörbe.

Feltétel:
felsőfokú szakirányú végzettség.

Illetmény:
köztisztviselői törvény szerint.

Jelentkezés:
Lochné Jármay Paula
műszaki hatósági csoportvezetőnél,
a **253-3365-ös** telefonszámon.

atot hirdet
ő
ára,

pasztalattal
sétl
ználattal
bat tagjaként.

rjuk

koletta,

STRABAG

48-as direkció

Induló nagyberuházásunkra

- **gyakorlott generálművezetőt,**
- **fiatal építész munkahelyi mérnököt,**
- **építész előkészítőt.**

keresünk,
utóbbiakat felsőfokú szakirányú végzettséggel
és nyelvtudással.

Telefon: 269-4596

lmiszer-ipari
tóriumába
épéssel
KUST
k.
24) 520-119-es
33-3036-os
mon.

ADSÁG
tel zöldszámon:
38-888
óráig, szombat-
tána üzenetrögzítő.
nap 17 óráig telefo-
asnap megjelenik.
NÉPSZABADSÁG

st Gate

Business Park

Irodák és raktárak bérbeadók!

Elhelyezkedés: Törökbálint az M1-es autópálya mellett
Kiadó terület: 600-20 000 m² iroda/raktár
Kialakítása: a bérlők egyedi igényének megfelelően

CIKKÜNK NYOMÁN

Egy megújuló műemlék

Hatalmas, lázas munka folyik az Uránia nemzeti filmszínházban: április legelejére nyitásra készen kell állnia mindennek. Erőltetett az ütem: februárban még födém se volt ott, ahol majd a nézőtéri széksorok állnak.

Zavarban van a műemlékes kritikus, hogy voltaképpen milyen jellegű munka az, amit lát. (És rögtön tegyük hozzá: amit nagyra is becsül, nemcsak gyorsasága, hanem főleg magas minőségi színvonala miatt.) Mi, magyarok, minden beavatkozást, amely műemléken folyik, helyreállításnak nevezünk. Ez a kifejezés más nyelvekben nem nagyon használatos, a németben még csak-csak létezik: Wiederherstellung, de nemigen használják. Az angoloknak, franciáknak még kevésbé van rá szavuk. Ők – a munka jellegétől függően – konzerválást, restaurálást mondanak.

Az Uránia mozi helyreállításánál joggal vetődik föl a kérdés: milyen-jellegű munkát is takar valójában a helyreállítás kifejezés. Magam, bevallom, ha nem hangzana műemlékes fül számára túl egyszerűnek, szinte profánnak, legszívesebben felújításról, majdnem hogy tatarozásról szólnék. S azt hiszem, helyes, hogy itt ez történik.

Mányi Istvánt, oly sok budapesti műemlék épület (közgazdaság-tudományi egyetem, természettudományi múzeum és számos más) helyreállítóját mindig az vezérli, hogy csak annyit változtasson a műemléken, amennyi feltétlenül szükséges. Hogy biztosítani lehessen az esetleg új rendeltetést, az idő múlásával szükségessé váló modernizálásokat, a statikai hibák, szerkezeti avulások kijavítását. Ennyit. Többet nem. Minden más maradjon olyan, amilyen volt. A maga száz vagy akárhány éves mivoltában és szépségében. Akkor hát ez mi? Bármilyen szakkifejezéssel illessük is, a lényeg az, hogy a műemlék megújul, megszépül, új életre kel.

Ez történik az Urániában. A készülő „új" filmszínházban, az alatt a bizonyos új födém alatt kamaratermek készültek – így is ellensúlyozandó némiképp a multiplexőrület hatását. Ezenkívül nem sok a változtatás, az ember jószerével észre sem veszi. Igaz, nincsenek még benn a széksorok, a műemléki szakmai bemutatás során azt hallottuk, kevesebb lesz az ülőhely. Viszont erősebben emelkedik majd a nézőtér szintje, minden bizonnyal jobban lehet majd látni. A lejtésviszonnyal megváltozik az előtér és a nézőtér kapcsolata, új foyer létesül. Ennyi változtatást egy műemlék is kibír.

Különben az előcsarnok, a nézőtér, az egész mozi – és ne felejtsük el: az Uránia-ház homlokzata – eredeti, bizarr szépségében újul meg. Minden, a gazdag, a cseppet sem magyar, mégis oly pesti architektúra. A nézőtér tobzódó aranyozása, a dohányzó hengerelt kék fala és reneszánszot idéző gerendafödéme. A csillárok és lámpatestek. Remélem, az eredetiekre emlékeztetnek majd az ülések is, azokra, amelyekben olyan jól lehetett csókolózni.

Nagy öröm ez. A Rákóczi út – tehát Budapest – képéhez elválaszthatatlanul hozzá tartozik Schmahl Henrik 1895-ös, tehát romantikus jellegéhez képest oly késői, de – ne féljünk kimondani – nagyon szép épülete és filmszínháza, amely most rövidesen megnyílik. Az pedig egy cseppet sem zavar, hogy kedvenc Uránia mozim hivatalos nevében ezentúl a nemzeti jelző is szerepel.

Bár menekült volna meg nemzeti fürdőként a Dohány utcai Hungária, lenne nemzeti lovi az Ügető, s ne épülne a helyére a kilencvenkilencedik bevásárlóközpont, lenne nemzeti holokauszt emlékhely Otto Wagner világszínvonalú zsinagógájából a Rumbach Sebestyén utcában.

Sok szép régi nemzeti műemlék újulhatna meg.

Román András

Nem ham

A fentről ledobott csikktől tüz

A szomszéd fiú hívta fel: – Anikó néni, ég a lakás!

Kiégett a nappali a Havanna lakótelep egyik épületének negyedik emeleti lakásában. A tüzet – ahogy azt a tűzoltóság szakemberei megállapították – egyértelműen az egyik fölsőbb emeleti lakásból kidobott cigarettacsikk okozta. A kárvallott azt mondja, nem ez az első alkalom: megesett, hogy mire hazaért, már izzott a párna a kisszobában. De ilyen szerencsétlenül még nem járt.

– Bárki lehetett a fölöttünk lévő hat emeletről – *Angyal Béláné,* már túl van az első kétségbeesésen, igaz a kapott nyugtatótabletta is megtette a magáét. A nappali romokban, mindenfelé összeégett maradványok, részletek, az ablak teljesen kiverve, kilátás az utcára.

– Ez már nem az első és nem is a második eset. Volt, hogy felkiabáltam: feltalálták már a hamutartót! Tavaly ősszel történt: hazajöttem, és látom, már ég a párna a kisszobában.

Az asszonyt munkahelyén hívta fel a szomszéd fiú: Anikó néni, ég a lakás! A tűzoltók természe fel rögvest, kapott ót, akkor kicsit történtenteket még n Miért, miért épp ő

A kár több milli loniálbútor, a ruh fele, de ami talá odaveszett az a tö melyeken gyerek koruktól.

– Odalettek az az asszony –, o hány évem.

Ráadásul éppe rendes lakásfelú egyhetes a kissz hér szőnyeg. N rongy. A csikk el mokat, a lakásfe tárolt festékeket, lassan terjedt tov tot is követelt: a l tózkodott. A kis a nagyobbik – e

Angyal

Felzárkóz

Nemzetközi tapasztalatokra alapozva, holland támogatással három hazai kistérségi centrumban, a budapesti Szent László, az aranyosapáti és a marcali általános iskolában a héten országos hatókörű pedagógiai program indult: a Minerva Regio.

A holland külügyminisztérium segítségével Budapesten, Aranyosapátiban és Marcaliban három regionális központ alakult a szociokulturálisan hátrányos helyzetű, zömében cigány származású gyerekek integrált nevelésére. A helyi adottságokhoz igazítható, a helybeli közösség aktív bevonására építő program a kulturális, pedagógiai és foglalkoztatási modell kidolgozását és megvalósítását tűz vők bíznak benne centrumokból kiin kísérleti időszak vé tézményben vezetik modellt.

Az összetett Mine leglényegesebb ele lesztés, az integrált turális oktatás, ron szisztensek, családi zése és foglalkoztat *száros Anita,* a prog koordinálására, szak zására, a képzések le jött alapítvány a ped ni kapcsolatokért üg olyan területet érint

Schmahl Henrik

UTAK ÉS UTASOK

❶ A Budakeszi úton, az Irén utca és a Jánoshegyi út között a felfelé vezető oldalt három helyen felbontották, irányonként egy szűk sáv szabad. Mától a Hárshegyi út közelében a befelé vezető oldalt is felbontják.

❷ A Törökvész utat fél szélességben felbontották a felfelé vezető oldalon a Vérhalom utca után, mert vízvezeték javítását végzik.

❸ Kőbányán, a Gergely utcában, a Sibrik Miklós utcai kereszteződésben a Kőér utca irányába vezető oldalon gázvezetéket javítanak.

● Kőbányán a Kápolna utcát lezárták filmforgatás miatt a Kőrösi Csoma út és a Kápolna tér között, ezért a 17-es és a 95-ös autóbuszok szombatig mindkét irányban módosított útvonalon közlekednek.

● Állatorvosi egyetemisták felvonulása miatt korlátozás lesz ma 13.00 órától az István út–Ajtósi Dürer sor–Stefánia út–Mogyoródi út útvonalon.

● Az Újhegyi utat a Kozma utcától a Maglódi útig egyirányúsították, mert felújítják a csatornát, a 68-as és a Keresztúr-buszok terelőúton járnak, a 95-ös busz pedig az Új köztemető főbejáratánál áll meg.

● Újpesten, a Baross utcában tart még az útépítés a Tinódi utcától a Perényi Zsigmond utcáig félpályás útlezárás mellett, a 30-as, 47-es és 147-es autóbuszok viszont már eredeti útvonalon viszik az utasokat.

● Budán, a Bartók Béla úton a befelé tartókat három helyen zavarja meg gázvezeték-építés.

Forrás: Fővinform

A várhatóan leginkább zavaró útakadályok

Forrás: Fővinform NÉPSZABADSÁG-grafika

budapest@nepszabadsag.hu

Az olvasók vonala

Keressenek bennünket Budapesttel kapcsolatos kérdéseikkel, lakóhelyi problémáikkal. Megpróbálunk segíteni, és beszámolunk arról, hogy mi történt telefonjaik nyomán. Cikkeinkről szóló észrevételeiket is szívesen fogadjuk. Munkatársunk délelőtt tizenegy és délután négy óra között várja hívásaikat. Telefonszámunk: **436-4653.** Fax: **388-6038.** Rovatunk e-mail címe: **budapest@nepszabadsag.hu**

Ma *Németh Era* várja hívásaikat.

BUDAPEST LEVEGŐMINŐSÉGE MA

Az Országos Meteorológiai Szolgálat előrejelzése alapján*

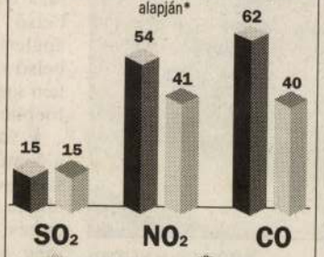

A főváros levegője **mérsékelten szennyezett.** Lényeges változás a mai napon nem várható.

A minősítés négy fokozata: **alacsonyan, mérsékelten, közepesen, erősen szennyezett.**

* Előrejelzés a napi átlagokra a levegőminőségi határérték százalékában.

Lovas hétvége

Díjugratás a Nemzeti Lovardában, „táncoló" négylábúak Üllőn

Aki istállóillatra és lódobogásra vágyik, ezen a hétvégén két helyet is meglátogathat a fővárosban és környékén. Péntektől vasárnapig a díjugratás, szombaton a díjlovaglás szakágában rendeznek látványos versenyeket.

A Budapesti Lovas Klub ezen a hétvégén tizenhatodik alkalommal rendezi meg a Gróf Széchenyi István Díjugrató Emlékversenyt a Kerepesi úti Nemzeti Lovardában. A versenyt, melyet a magyar lovassport legrangosabb és legtradicionálisabb eseményének tartanak, idén – a megszokottól eltérően – a szabad ég alatt bonyolítják le.

A résztvevők között lesz többek között *Túri József* is, aki a jövő héten zajló világkupa döntőjén egyedüli magyar versenyzőként képviseli a hazai színeket. A magyar élmezőny más neves képviselői mellett a rendezők további német, osztrák, szlovák, szlovén, cseh, lengyel és román résztvevőket is várnak.

A három nap alatt kilenc versenyszámban mérik össze tudásukat a nemzetközi versenyzők. A programok reggel 10 órakor kezdődnek. Minden versenynap a hat- és hétéves lovak számával indul. Vasárnap tartják a „kis" kör döntőjét, melyet a Budapesti Lovas Klub nemrégiben elhunyt olimpikonja, Móra László emlékének ajánlottak a szervezők. A rendezvény záró versenyszáma, a 140-150 centiméteren meghirdetett Réczey István Nagydíj a lovas hétvége egyik leglátványosabb eseményének ígérkezik.

A Pest megyei Üllőn a sportág másik műfajában, a díjlovaglásban rendeznek versenyt szombaton. Az esemény tizenkilenc alkalomból álló, úgynevezett egynapos versenysorozat ötödik fordulója. A döntő november elején lesz Hódmezővásárhelyen. A verseny célja, hogy az utánpótláskorú lovakat és lovasokat segítse a felkészülésben.

– A díjlovaglás a lovak idomítottságának versenye. A résztvevők előírt feladatokat mutatnak be, a végrehajtás minőségét pedig három bíróból álló zsűri pontozza – mondta el *dr. Terék Sándor,* a szakág vezetője. A pontozók elsősorban azt figyelik, mennyire készségesen hajtja végre lovasa utasításait a ló.

Többek előtt bizonyára ismert a zenés díjlovaglás, amikor a lovasok elegáns ruhában táncoltatják az állatokat.

Szombaton zene ugyan nem lesz, de a látványos rendezvény mindenképpen érdekes szórakozást ígér. Az érdeklődők Üllő és Ócsa között a Dóra-majort keressék, ahol reggel 9 órától várhatóan délután 5 óráig „táncolnak" a lovak.

Marcsa Barbara

Gödöllői futásíjászat

Az eredeti kiírástól eltérően Fót helyett Gödöllőn rendezik meg a szombati futásíjászversenyt. A helyszín a gödöllői egyetem kollégiumától két kilométerre található; a versenyközponthoz vezető utat a rendezők kitáblázzák.

A résztvevők 6 kilométeres pályát „futnak be"; a vadászat 18–20 méterről lesz. A profiknak 20 centiméteres célba kell betalálniuk, az amatőröknek 40 centiméteresbe. A verseny egy kilométeres körpályán zajlik. Minden lefutott kör végén négy vesszőt lehet ellőni. A hatodik kör a befutó. Az amatőrök a vesszőket a lövések után visszakapják. Az eseményen bárki részt vehet, nevezési díj nincs. *Székely Árpád* főszervező számít olyan amatőrökre, akik először vesznek részt futásíjászaton. Bővebb információ ma a (06-30) 274-2375-ös telefonszámon.

A. M. H.

POLITIKAI HIRDETÉS

KIMENŐ

Vizsgálat a helyi tévé ellen

Vizsgálóbizottság ellenőrzi majd az Erzsébetvárosi Televízió (ETV) Kht. működését és gazdálkodását négy évre visszamenőleg. A revíziót végző háromfős testület felállítását a VII. kerületi Fidesz–MDF–FKGP-frakció javasolta.

Az Erzsébetvárosi Televízió éves gazdálkodásának áttekintésekor tapasztaltakkal, a választási kampány idején észlelt visszásságokkal magyarázta *Puskás Attila Sándor,* a Fidesz–MDF–FKGP-frakció vezetője a vizsgálat indítását. Az MSZP és az SZDSZ több képviselője homályosnak minősítette a vizsgálat célját, kifejtve, hogy a kht. gazdálkodását évente áttekintő könyvvizsgálói jelentés az utóbbi években nem tárt fel hiányosságokat. *Haller Gyula* fideszes képviselő rámutatott: a tévé főszerkesztője ugyanaz a személy, aki a *Népszaváé*, elfogulatlansága – szerinte – erősen megkérdőjelezhető.

A VII. kerületi ellenzéki pártok kezdeményezését az MSZP és az SZDSZ is egyhangúlag támogatta, de az újabb könyvvizsgáló bevonását – ami félmillió forintos díjazás ellenében történt volna – már nem. Az ETV Kht. ügyvezető igazgatója, *Őri Attila* hangsúlyozta, nincs takargatnivalójuk, állnak a vizsgálat elé. A szocialista polgármester, *Szabó Zoltán* – és a szabad demokraták frakcióvezetője, *Gál György* – csak annyit mondott, a vizsgálóbizottság felállítását minden különösebb indoklás nélkül is megszavazták volna pusztán azért, mert azt az ellenzék kérte.

Kérdésünkre *Németh Péter,* az ETV – és február óta a Népszava – főszerkesztője elmondta: éppen a napilap promóciós különszámának megjelenése előtt jelentette ki a Fidesz és a MIÉP helyi elnöke, hogy az erzsébetvárosit Budapest legkorrektebb tévéjének tartják. Ezt a véleményüket később élő adásban is megerősítették. Az ETV közszolgálatiságát mindeddig egyetlen párt sem kérdőjelezte meg – szögezte le Németh.

Sándor Tünde

Úttörő Áruház: mégis bontás

A Belváros főépítészének várakozásai szerint a környezetbe illő házak épülnek majd

Jelentős városfejlesztés kezdődhet az Úttörő Áruházat is magában foglaló tömbben. Mint arról beszámoltunk: egy ingatlanfejlesztő csoport megvásárolta és befektetőknek kínálja az öt épületből álló ingatlanegyüttest. A déli Belváros parkolási gondjain enyhíthet az oda szánt vegyes funkciójú, gyalogospasszázzsal, mélygarázzsal épülő tömb. A városvédők azonban féltik az utcaképet.

Öt épületet vásárolt meg a Pretium-csoport az elmúlt években azzal a céllal, hogy azokat egységes ingatlanfejlesztési tervvel adja tovább. A Kossuth Lajos utca 7. és 9., valamint a Reáltanoda utca 8. és 10. alatt található házakkal együtt kínálják a Szép utca 4. műemlék irodaházát. Az utóbbi kivételével a négy, összefüggő területen álló épület bontható. Az előírásokban mindössze a Reáltanoda utca 8. homlokzatának kötelező megőrzése, illetve visszaépítése szerepel. Az Úttörő Áruház lehetséges bontásának híréről lapunk március 30-i számában írtunk. Cikkünk nyomán *Gerle János* Ybl-díjas építész levelet írt, kifejezve reményét, hogy az áruház bontására nem kerül sor, mivel fővárosi védettséget élvez. Egyébként nem az épület, hanem a Kossuth Lajos utca védett, az Úttörő Áruház bontását a főváros korábban nem kifogásolta.

Az ingatlanegyüttes tulajdonosa, a Pretium Rt. vezérigazgatója, *Vindics József* elmondta: tanulmányt készíttettek a Hild–Ybl Alapítvánnyal, ami alátámasztja a több lépcsőben elfogadott elvi bontási-építési engedélyt. A kutatások szerint az Úttörő Áruház egy sokszorosan átalakított épület, amely ma már nyomokban sem hasonlít eredetijére. Tervezője és építtetője, Schmahl Henrik 1888-ban vásárolta meg a telket, amin akkor lakóház állt. Azt lebontatta, helyére még abban az évben építeni kezdte Budapest első áruházépületét, amely felső szintjein saját lakását is magában foglalta. A szerkezete után vasháznak nevezett épület többszöri bővítésen és belső átalakításon ment át, portálján 1936-ban Nagykovácsy Milenkó változtatott. Az államosítás után, az ötvenes években tűnt el teljesen az eredeti homlokzat és a portál. A tanulmány érdekessége, hogy abban a Nagykovácsy-féle ingatlanfejlesztési tervről is találni adalékokat. A szerb származású tulajdonos az áruház mellé megvásárolta a szomszédos lakóházat, a Reáltanoda utca 8–10.-et, valamint a Szép utca 4–6.-ot. Hogy mit is tervezett pontosan, arról nem maradtak fenn dokumentumok, de a Pretium-csoport hat évtizeddel később – a Szép utca 6. kivételével – ugyanazt az ingatlanegyüttest vette meg apránként. A helyi szabályozás szerint a tömb házai bonthatók, de csak az egységes építkezés tervével.

Hajdan aranyhalak úsztak a medencében FOTÓ: BÁNHALMI JÁNOS

A szabályozási terv szerint akár iroda, áruház, szálloda vagy apartmanhotel épülhet a tömbbe, ahol háromszintes mélygarázs is helyet kap. Már tavaly ősszel majdnem megkötötték az üzletet, de a New York-i terrortámadás hatására a szállodaépítő befektető visszalépett. Az áruházat egyelőre működteti a Pretium, de a bérleti díjakból mindössze a rezsiköltségekre futja. A környéken ugyanis nincs parkoló, a belvárosiak is a bevásárlóközpontokba járnak. A környék, azaz a déli Belváros legnagyobb problémája a parkolóhiány – mondta *Ghyczy Emil,* az V. kerület főépítésze. Az Erzsébet, a Szent István, a Szabadság és a József nádor téren hamarosan több parkolóhely lesz, de a déli városrészben nincs lehetőség az efféle fejlesztésre. A Pretium-csoport által beadott és elvi szinten engedélyezett beruházást éppen azért támogatja a kerület, mert a majdnem háromszáz férőhelyes mélygarázs enyhíti a zsúfoltságot. Ráadásul a belső gyalogospasszázzsal tervezett épületegyüttes egy olyan hangulatos belső világot teremthet, amire a környéken igény és szükség is van – mondta a főépítész.

E városszerkezeti beavatkozás értéke a döntéshozók szerint felülmúlja a többszörösen átépített, az eredetijére már aligha hasonlító áruház épületét. Az elvi építési engedély a homlokzati tervekre még nem vonatkozik. Az ingatlanfejlesztési csomagot árusító tulajdonos cég mindenesetre öt neves építészirodával készíttetett terveket. A főépítész várakozásai szerint a területen korszerű, megjelenésében mégsem idegen házak épülnek majd.

Sándor Tünde

...ik a MÁV-kórház? | Kamaraerdő: megújult ifjúsági park

Schmal Henrik epitesz

Mi lesz veled, Uránia?

A műemlék mozi átmenetileg nem üzemel

Az utolsó előadás május 31-én, hétfőn este nyolc órakor kezdődött a budapesti Uránia moziban, a Rákóczi út 21. alatt. A Kísértethajó című amerikai thriller ment, első hetes filmként; május 27-től kezdték vetíteni. A pénztár szerint tizennégyen váltottak jegyet. Másnap, június 1-jén, kedden, felirat került a bejárati ajtóra: A mozi átmenetileg nem üzemel.

FOTÓ: KONCZ GYÖRGY

Éliás András nem lakik messze az Urániától. Mint nagy filmbarát, gyakori látogatója volt a kétségkívül legszebb budapesti mozinak, amelynek belső terét sajátos, velencei moreszknek nevezett, aranybordó, díszes ornamentikájú stílusban tervezte és építette meg még 1893-ban *Schmal Henrik* építész. Mulató – az Oroszy Caprice, majd, a stílushoz illeszkedő névvel, az Alhambra – működött itt. Pár évvel később, 1899-ben lett belőle Uránia Tudományos Színház. 1916-ig működött. *Karinthy Frigyes* az itteni előadások paródiájaként írta az Uránia Uránia – A bőr című remek humoreszkjét. Az épület tetőteraszán forgatták a legelső magyar némafilmeket. 1905-ben költözött be a Színművészeti Akadémia, amely más-más néven, azóta is jelen van (és tulajdonos is, mind a mai napig). A nagy színháztermet 1930-ban alakították mozivá, s azóta a neve: Uránia Filmszínház.

Nos tehát, Éliás András Budapest VIII., József körúti lakos, fájó szívvel vette tudomásul, hogy kedvenc mozija bezárt. Mi több, lakása közelében más mozik is így jártak: a Bástya, a Broadway, a Graffiti, az Apolló. Ezért úgy határozott: megpróbál valamiféle tiltakozást szervezni az Uránia bezárása ellen. Hirdetéseket ragasztott ki a mozi környékén, apróhirdetéseket tett közzé különböző lapokban (így a Napi Magyarországban is) arra kérve a filmbarátokat, vegyenek részt egy csöndes tiltakozó gyűlésen, s hogy a dolog látványosabb legyen, kérte Chaplin-hasonmások jelentkezését is. Számos levelet írt különböző vállalatokhoz, cégekhez, hivatalokhoz ez ügyben. Megkereste a városvédő *Ráday Mihályt* is azzal a kérdéssel, védett műemlék-e az Uránia (a válasz: igen, a Műemlék-felügyeleti Igazgatóság az illetékes). Most ott tart, hogy miután hivatalos engedélye van az Uránia-védő csendes tüntetésre a VIII. kerületi rendőrkapitányságtól, mégpedig ma, csütörtökön 17.30 és 19.30 közötti időtartamra, aznap 18 órára várja a mozibarátokat.

– Nem akarok mást, mint felhívni a figyelmet a tényre: ez a filmszínház nemzeti érték. Lehetne belőle akár Nemzeti Filmszínházat is csinálni. Lehetne a magyar filmek otthona. Csak egy nem lehet: hogy bezárják, és ki tudja, milyen sorsra jusson – mondja az újságíróskodásból élő, szerény jövedelmű fiatalember. – A helyzet ugyanis e pillanatban az, hogy a tulajdonos, a főiskola havi két és fél millió forint bérleti díjat kér, de miután a mozi erősen ráfizetéses, a bérlők – az InterCom és a Budapest Film – nem tudják ezt az összeget kifizetni. Az Uránia fenntartása, üzemeltetése évente körülbelül 48 millióba kerülne. Ahhoz képest, mekkora pénzek mennek el Budapesten a leghihetetlenebb célokra, ez csekély összeg. A kerület, a főváros, a kulturális kormányzat, a filmes szervezetek össze tudnák hozni, ha akarnák. Európa sok nagyvárosa örülne, ha lenne egy ilyen patinás filmszínháza, s aligha engednék, hogy elveszítsék. Most nálunk, sajnos erre van esély, hisz a főiskola sem tudja, mihez kezd majd a bezárt mozival. Az pedig, hogy „átmenetileg nem üzemel", nálunk többnyire azt jelenti, hogy soha többé nem nyílik meg. Én éppen azt szeretném elérni ezzel a csendes demonstrációval, hogy ne így legyen.

T. I.

SZÉLESVÁSZON

Védhetetlen környezet

Természeti katasztrófák, kivédhetetlen klímaváltozás vagy hatalmas meteorokkal való összeütközés veszélyezteti, veszélyeztetheti Földünket. De a legtöbb veszélyt legintelligensebb, legfejlettebb, legokosabb stb. lakója, az ember jelenti a kék bolygóra. Amikor környezetvédelemről, környezetvédőkről, a zöldeknek nevezett csoportokról beszélünk, e veszélyekre próbáljuk figyelmeztetni önmagunkat. Elég csekély sikerrel.

Erről az ügyről filmet készíteni jó és szép ötlet. Különösen ott, ahol (a hajdani Szovjetunió és a jelenlegi FÁK e téren folyamatosan elkövetett rémtetteihez erősen hasonlóan) óriási méreteket öltenek az igen sok esetben jóvátehetetlen károkozások: az USA-ban. Ezek jogi problémáira egy sor ügyvéd, ügyvédi iroda szakosodott. A személyes kártérítési ügyeknek specialistái vannak, és ezek a perek néha sokmilliós összegek körül forognak. Az alpereseknek (és persze az ügyvédeknek) fizet a kárt okozó cég. Két dolgot azonban a legnagyobb kártérítés sem tud elérni: nem adhatja vissza az életét a környezetszennyezés miatt elhunytaknak, és nem állíthatja meg a környezet további rombolását. A kifizetett kártérítés ugyanis csak kicsiny töredéke a cégek hasznának. Lelkiismereti, humanitárius vagy egyéb erkölcsi, tehát lényegtelen problémák ezekben az esetekben általában fel sem merülnek. Vagy ha mégis, mint felesleges nyavalygást és akadékoskodást lesöprik az asztalról.

Egy író, *Jonathan Harr*, sok évig foglalkozott egy idevágó esettel, s a tények alapján konkrét nevekkel, adatokkal, sikerkönyvet írt róla. Ebből készített forgatókönyvet *Steven Zaillian* (Oscar-díjas a Schindler listája forgatókönyvéért), s meg is rendezte. A film – eredeti címén: A civil action (Polgári per) – most több gyermek halt meg leukémiában, s az a gyanú, hogy a betegséget a közelben működő, igen szennyező üzemekből származó mérgek okozták, amelyek megfertőzhették az ivóvízkészleteket. Az üzemek nagyon nagy cégekhez tartoznak. A gyermekek szülei kisemberek. Kell egy ügyvéd, aki megpróbálja kierőszakolni a kártérítést egy nagy per révén. Ez az ügyvéd az ilyen ügyekre szakosodott, nagymenőnek számító Jan Schlichtmann (*John Travolta*), aki egyébként – és a szereplők mind – valós, tényleges, ma is élő személy, mint ahogyan valós az egész sztori is. Az ügyvéd megindítja a polgári pert. Hatalmas összegeket fektet be a geológiai, környezetkutatási, orvosi stb. bizonyítékok megszerzésébe. A hosszadalmas eljárás során tönkremegy, és végül nem jut semmire. Nemcsak a környezet védhetetlen, hanem az egyébként világos, nyilvánvalóan helyes felperesi álláspont sem védhető. A hatalmas anyagi fölényben lévő, a legjobb kapcsolatokkal és a legdörzsöltebb, egyszersmind a leggátlástalanabb jogászokkal rendelkező cégek úgy veszítenek, hogy nyernek. Gyakorlatilag minden marad úgy, ahogy volt.

Lelkiismeret-ébresztő film ez, és nem csupán amerikai érvényességű. Travolta a kezdetben csak a pénzre menő ügyvéd alakját szépen vezeti el egy jó ügyért küzdő, de a sikerben aligha reménykedhető ember rokonszenves figurájáig. *Robert Duvall* nagyszerű az ellentábor cinikus öreg róka ügyvédjének szerepében. Elkeserítők a környezetszennyezést bemutató, az eredeti helyszíneken készült felvételek. Arcpirító a multimilliárdos cégek fölényes pöffeszkedése. Elszorul a szívünk, ha ezek után a Föld jövőjére gondolunk. Éppen ezért szívesen vennénk egy kicsivel kevesebb

MUZSIKA-SZÓ

Három kívánság

A mesében úgy van, hogy kimegy az ember az Óperenciás tenger partjára, kifogja az aranyhalacskát, s az rögvest teljesíti három kívánságát. Velem meg

düket, uraim! Senki nem sürget bennünket, mi muzsikálunk!" Ilyen és ehhez hasonló utasítások, a zenélés szakmai normáit és érzéki örömét egyaránt hang-

Vesse bele
magát
a játékba!

SCHMAHL Heinrich

KLIKKELŐ

Radikális takarékosság a Deutsche Telekomnál

(MTI) Tovább folytatja radikális takarékossági programját a Deutsche Telekom – jelentette a Financial Times német kiadása. Ennek keretében a német távközlési óriás 2004-ig legalább évi 4 milliárd euróval csökkenti költségeit. A takarékosság jegyében egyébként már az idén 1,5 milliárd eurót kíván megspórolni a vállalat. A takarékossági intézkedések során felülvizsgálják a szállítókkal kötött szerződéseket, s igyekeznek lenyomni az árakat. Ettől a tervtől a működési profit emelkedését várják. A Deutsche Telekom pénzügyi igazgatója, Karl-Gerhard Eick ugyanakkor azt is megerősítette, hogy a társaságnál, illetve leányvállalatainál hamarosan részletesen átnézik a könyveket megtakarítási lehetőségek után kutatva.

Eladja üzemeit az Alcatel

(MTI) A jövő év végéig megszabadul üzemei többségétől a francia Alcatel – jelentette ki Serge Tchuruk vezérigazgató. Az elektronikai és távközlési berendezések gyártásában érdekelt Alcatel csak tucatnyi, vagy még kevesebb gyártóhelyet tart meg világszerte a mos-

Visszaesett a szerverek értékesítése

Jelentős mértékben, 16 százalékkal csökkent az idei év első negyedének szerverértékesítése az Egyesült Államokban 2000 hasonló időszakához képest. A globális visszaesést ugyanakkor jelentősen fékezte Nyugat-Európa, illetve a csendes-óceáni régió erőteljes növekedése.

A szerverek világpiacán is visszaesést okozott az amerikai gazdaság lassulása – adta hírül az IDC amerikai piackutató. Az IDC elemzése szerint az idei év első negyedében 13,3 milliárd dollár értékben értékesítették termékeiket a gyártók, ami 4 százalékos visszaesést jelent 2000 első negyedévének 13,8 milliárd dolláros bevételéhez képest. Még súlyosabb volt az amerikai piac zsugorodása: míg tavaly január és március között 5,2 milliárd dollárért adtak el szervereket, ez az érték 2001 hasonló időszakában mindössze 4,4 milliárdra rúgott. Ez egyébként 16 százalékos csökkenésnek felel meg. Némileg árnyalja azonban a képet, hogy egyes régiók, mint Nyugat-Európa, vagy a csendes-óceáni térség (Ausztrália, Fülöp-szigetek és Új-Zéland) ki tudták magukat vonni az elmúlt egy év negatív tendenciái alól, sőt, dinamikus növekedést tudtak felmutatni.

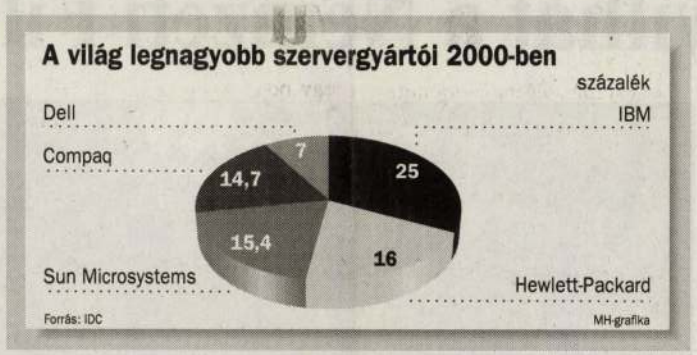

Nyugat-Európában például 16 százalékkal nőtt a szerver számítógépek értékesítése 2000 első negyedéhez képest, s a csendes-óceáni régió piaca is csaknem 12 százalékkal bővült. Zuhant azonban a japán értékesítés, az ázsiai szigetországban több mint 12 százalékkal kevesebb szerver talált gazdára. Az IDC szakértői a szélsőséges regionális eltéréseket ugyanakkor azzal magyarázzák, hogy a szerverpiac rendkívül érzékenyen reagál a vállalati és kormányzati beszerzések alakulására, ami viszont nagymértékben függ az aktuális gazdasági helyzettől. A világpiacot egyébként tavaly is a nagy ötös, az IBM, a Hewlett-Packard, a Sun Microsystems, a Compaq, illetve a Dell uralta. *MOS*

A két óriás összefog a fejlesztésben

Együttműködik a vállalati szerverek fejlesztésében a Compaq és az Intel – jelentette be a két cégóriás. A több évre szóló megállapodás keretében a Compaq az Alpha technológián alapuló vállalati processzorgyártás kulcsfontosságú elemeit átadja az Intelnek. Ugyanakkor teljes 64 bites vállalati szervercsaládját átállítja 2004-ig a továbbfejlesztett Itanium architektúrára. A lépéstől mindkét társaság az Itanium processzorcsalád piaci részesedésének növekedését várja – mondta Molnár János, a Compaq Magyarország üzletág-igazgatója. Az együttműködéssel évi több száz millió dollárt megtakarít a Compaq, miközben a vállalatoknak szánt alkalmazások száma nagyságrendekkel növekszik. Golubeff Róbert, az Intel Magyarország vezetője szerint a következő két évben kerülnek a partnercég fejlesztői hozzájuk; a pozitív hatások közt említhető, hogy egyszerűsödik a termékportfólió. *PK*

Kilenc repülőtársaság összefogásával indul az Opodo

Az európai piac gyors fejlődésében bíznak

Olcsóbb és gyorsabb utazást kínál még az idén Európa kilenc légitársasága. A cégek az interneten Opodo néven indítják el új szolgáltatásukat, melynek segítségével repülőjegytől a célállomások adataiig sok mindent megtalálhat majd az utazó. Jövőre a szolgáltatás valószínűleg „eléri" hazánkat is.

Európa kilenc legnagyobb légitársasága fog össze, hogy olcsóbban kínálhasson repülőjegyet és utazási csomagokat ügyfeleinek az interneten keresztül. A szolgáltatást még idén elindítják Opodo néven, először Nagy-Britanniában, Franciaországban és Németországban, s jövőre kezdik kiterjeszteni egész Európára. (Az Opodo nevét az opportunity to do, azaz lehetőség, hogy cselekedj kifejezésből rövidítették.) Az Opodónak lesznek helyi oldalai, melyeken a fogyasztók saját nyelvükön kereshetnek és foglalhatják le a jegyeket, utakat. A honlapon fellelhetők lesznek információk a célállomásokról is, interaktív térképekkel kiegészítve. A többek között a British Airways, a Lufthansa, az Air France részvételével létrehozandó cég rövidesen szeretne igazi vetélytársává válni az olyan nemzetközi online utazási irodáknak, mint az Ebookers vagy a Lastminute.com. Az ötletet az adta, hogy nemrégiben öt amerikai légitársaság hasonló vállalkozásba kezdett Orbitz néven.

Az Opodót alapító cégek a BBC szerint azt állítják, hogy 480 légitársasággal, 54 ezer szállodával és 23 és fél ezer autókölcsönzővel állnak kapcsolatban, és utasbiztosítást is lehet náluk kötni. A jelenleg becslések szerint 3,7 milliárd angol font (1,5 billió forint) értékű európai online utazási piacot megcélzó társaság a Forrester Research kutatásai alapján arra számít, hogy a forgalom 2005-re 24,9 milliárd fontra (10,2 billió forint) nő. Az Alitalia volt vezetője, Giovanni Bisignani vezette cég ezért még az idén száz állandó munkatársat kíván alkalmazni. Bisignani szerint Európa egy ideje lemaradt Amerika mögött az online helyfoglalások területén. Arra számítanak tehát, hogy Európában robbanás következik be, és a kereslet már 2004-ben meghaladja az amerikait.

Nem ismeretlen Magyarországon sem az online repülőjegy-értékesítés. Az Aerovivánál például a www.repulojegyek.com honlapon vehetjük igénybe ezt az internetes szolgáltatást szállásfoglalással, biztosításkötéssel és vízumügyintézéssel egyetemben. Óriási előnye a hálós vásárlásnak, hogy a fizetés kivételével mindent elintézhetünk, s ez rendkívül megkönnyíti az ügyintézéstől ódzkodók helyzetét. *RN*

Egymilliárd forintba kerül az Uránia mozi rekonstrukciója

Karácsonyra megnyílhat a Nemzeti Filmszínház

Várhatóan december 10-ére befejeződik az Uránia mozi felújítása, s a kulturális tárca tervei szerint a közönség már a karácsonyi ünnepek idején birtokba veheti. A felújítás költségei elérik az egymilliárd forintot.

A késő eklektikus stílusban épült, majd először mulatóként, tudományos teátrumként, később filmszínházként működő Uránia mozi több mint két évvel ezelőtt, 1999. május 31-én zárt be. A mozi felújítására a kultusztárca tervpályázatot írt ki, amit Mányi István építészstúdiója nyert meg tavaly májusban. A győztes pályázatban szerepelt, hogy a mozi homlokzatát és belső tereit a korábbi, száz évvel ezelőtti állapotának megfelelően rekonstruálják. Emellett a filmszínház a pinceszinten két kamarateremmel bővül, és kávézó is helyet kap a felújított moziban, ahol főként magyar és európai alkotásokat vetítenek majd. A mozi teljes műemléki rekonstrukcióját a pályázat útján idén májusban kiválasztott Architekton Rt. végzi, az ajánlata szerint 795 millió forintért. Ács Tamás, a kulturális tárca gazdasági helyettes államtitkára a tegnapi sajtóbejáráson elmondta, hogy a rekonstrukció összköltsége eléri az egymilliárd forintot. A mozi felújításának belső terveit Szenes István Ybl-díjas építész készítette, a kivitelező néhány hete kezdte el a munkát, jelenleg kivették a széksorokat, és folyik a nagyterem alapjainak mélyépítési megerősítése. A mozi színvilága a felújítást követően megváltozik, a falak jelenlegi hideg színeit meleg tónusúak váltják majd fel. Még nem dőlt el, hogy milyen színűek lesznek a zsöllyék. Mivel visszaállítják a nézőtér eredeti elrendezését, ezért a korábbi 650 férőhelyes nagyteremben csak 440 ülőhelyet alakítanak majd ki.

A felújítást az Architekton Rt. a kulturális tárcával kötött szerződés szerint december 10-ére fejezi be. Az NKÖM tervei szerint a Nemzeti Filmszínházként működő mozi már karácsonykor megnyílhat, s a közönség jelképesen egy forintért vehet belépőt a megnyitó napjaira. Mányi István, a rekonstrukció tervezője elmondta, hogy az Uránia mozi épületében működő Színház- és Filmművészeti Egyetem a felújítást követően egy aulával bővül, és a mozi nagyterme fölött egy tetőkertet alakítanak ki. A Nemzeti Filmszínház működtetésére a kulturális tárca egy száz százalékban az NKÖM tulajdonában lévő közhasznú társaságot hoz létre, várhatóan ősszel, és a társaság igazgatói posztjára hamarosan pályázatot írnak ki. Az Uránia mozi állami tulajdonban van, a vagyonkezelő jogokat a Színház- és Filmművészeti Egyetem gyakorolja. Ács Tamás kérdésünkre elmondta, hogy a jövőben sem változtatnak azon a konstrukción, mely szerint a kulturális tárca a mozit bérli az egyetemtől, ennek a konstrukciónak a módosítása a helyettes államtitkár szerint túl hosszú időt venne igénybe, ezért ez jelenleg nincs napirenden.

BGY

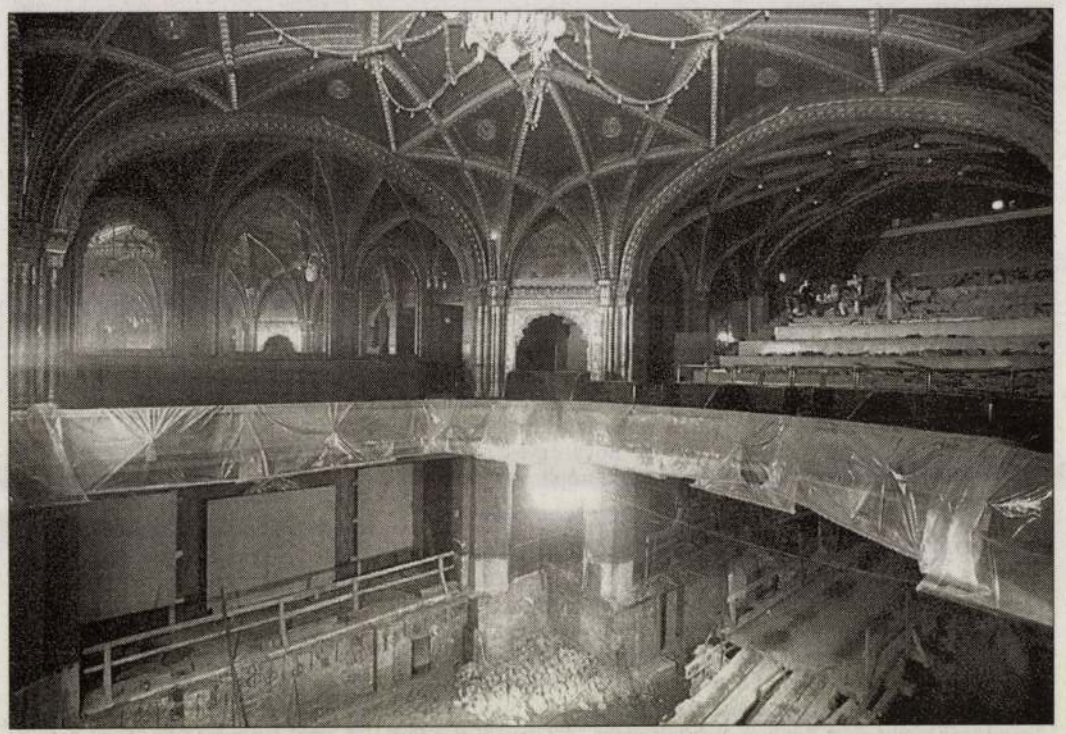

Elkezdődött az eredetinél kisebb befogadóképességűre tervezett nagyterem felújítása Fotó: Pélyi Nóra

VILLANÓFÉNYBEN

Istókovits Kálmán kiállítása

(MH) Istókovits Kálmán (1898–1990) értékesítéssel egybekötött kiállítását rendezik június 29.–július 14-e között az Abigail Galériában, a Váci utcai Millennium Centerben. Istókovits Csók István, Dudits Andor és Rudnay Gyula tanítványa volt. Művei többek között a Fővárosi Könyvtárban, a pécsi Janus Pannonius Múzeumban, a Magyar Nemzeti Galériában és a firenzei Uffiziben láthatók.

Rekvizitumok a magyar óceánrepülés történetéből

(MH) Július 12-én, a Petőfi Csarnokban nyílik az a kiállítás, amelyet a Közlekedési Múzeum szervez a magyar óceánrepülés hetvenedik évfordulójára. A múzeum emellett – saját épületében – többek között időszaki kiállításra várja az érdeklődőket a Ford autó történetéről, a modellépítés technikájáról. Az állandó tárlatok között szerepel a magyar autóközlekedés, a hajózás, a vasúti közlekedés száz évét bemutató kollekció, amelyet ugyancsak a Petőfi Csarnokban repüléstörténeti és űrhajózási állandó kiállítás egészít ki.

Lesz-e Magyar Nemzeti Filmszínház?

Novemberben újra megnyílhat az Uránia mozi

A június elején bezárt Uránia mozi sorsába nemcsak azok a békés tüntetők nem tudtak belenyugodni, akik többször is álldogáltak a mozi előtt, hanem a gilag nem oldja meg a filmszínház jövőjét.

Az épület 1899 óta működik moziként, így a százéves intézmény, úgy tűnik, mégiscsak mél-

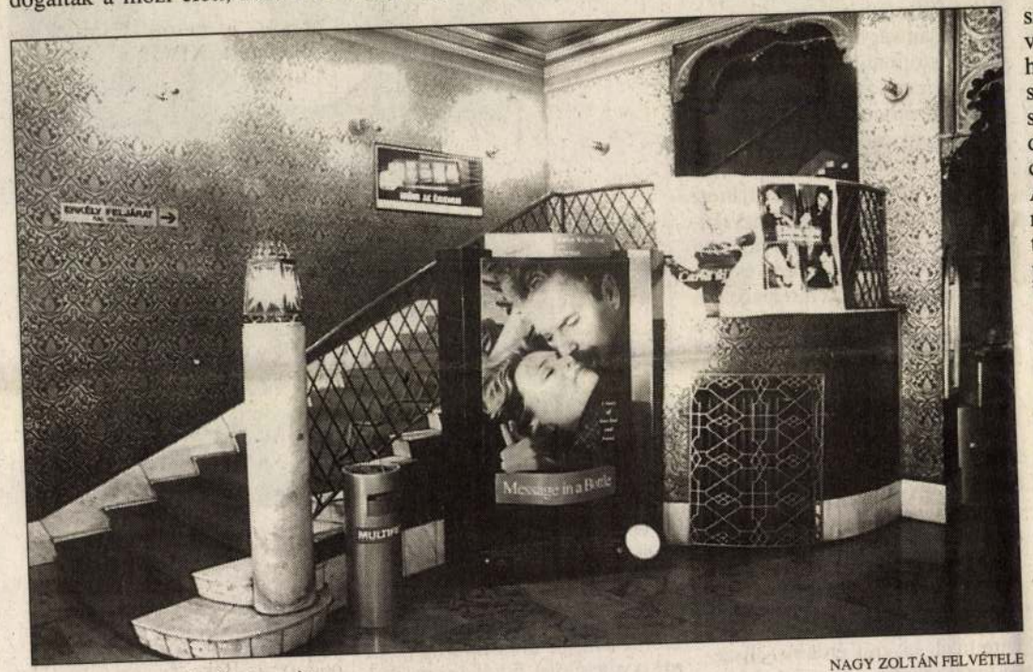

NAGY ZOLTÁN FELVÉTELE

Az Uránia közönségére vár…

Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma sem. A tervek szerint november elején újra megnyitja kapuit az Uránia, s mint Magyar Nemzeti Filmszínház várja a közönséget a továbbiakban. A mozisiratás így abbamaradhat, az ötlet azonban mégsem aratott egyértelmű sikert, mert sokan úgy vélik, a tárca kezdeményezése gazdaságtóképpen ünnepelheti centenáriumát. A századforduló eklektikus stílusában épült filmszínház tetőteraszán forgatták az első magyar némafilmeket, amelyekben *Blaha* Lujzát, *Fedák* Sárit, *Márkus* Emíliát láthatta a közönség.

A mozi kezelője, a Színház- és Filmművészeti Főiskola 1990-ben adta bérbe az Uránia Kft.-nek az épületet, a szerződés szerint 2000. augusztus 31-ig. A kft.-t az InterCom Rt. és a Budapest Film Rt. közösen hozta létre, ügyvezető igazgatója a Budapest Film képviseletében *Borsosné Lepedus* Katalin, valamint *Kálmán* András, az InterCom igazgatója. Az ügyvezető igazgató asszony lapunk érdeklődésére elmondta, hogy jelenleg is tárgyalnak a főiskolával a bérleti jog felmondásáról, illetve a kft. által biztosított technikai eszközök további sorsáról. Öt éve felújíttatták az épületet, ami 45 millió forintjába került a cégnek. Az idén tavaszra már nemhogy a jegybevétel nem fedezte a havi kétmillió forintos bérleti díjat, a kft. májusra nyolcmillió forintos adósságot is felhalmozott.

A kultusztárca nem nézheti jó szemmel, hogy a főiskolát anyagi veszteség éri, és persze azt sem, hogy az épületet a csöndes enyészet fenyegeti, így bevételkiesését pótolva a szintén állami tulajdonú Mokép Rt.-vel közös koncepció kialakítását határozta el. A tervek szerint a Mokép Rt. lenne az intézmény szakmai működtetője, a minisztérium pedig a programért felelne, és fizeti a bérleti díjat a főiskolának.

Hegedűs László, a kultusztárca tanácsadója érdeklődésünkre elmondta, hogy a mozi elsősorban régi és új magyar filmeket vetítene, de programjai között helyet kapnának európai művészfilmek is. A mozi többtermessé alakítására, illetve komolyabb felújítására egyelőre nincs lehetőség, így továbbra is nagy kihívás a hétszáz néző befogadására alkalmas terem nyereséges üzemeltetése. A minisztérium elképzelései szerint az épület galériáján kávézót alakítanának ki, amely a művészmozik hangulatát idézve nyugodt, hangulatos találkozóhelye lehetne a filmbarátoknak.

A Magyar Nemzet úgy tudja, hogy a napokban nevezik ki az intézmény programigazgatóját, akinek három hónapra szóló tervet kell kidolgoznia a mozi üzemeltetésére.

Kálmán Emese

A Macskajáték németül

Az előző évadban megduplázta előadásainak számát a szekszárdi német színház abbéli törekvésének jegyében, hogy a német kisebbség színháza mellett a megye és a város kulturális életének is részese legyen – jelentette be *Dávid* Zsuzsa igazgató a Deutsche Bühne Ungarn évadnyitó társulati ülésén, pénteken.

Hangsúlyozta – adta hírül az MTI –, hogy a Deutsche Bühne fenntartója, a Tolna Megyei Közgyűlés, ha kismértékben is, de növelte a színházra jutó összeget.

A Goethe-év tiszteletére az ős-Faust színpadra vitelével, valamint egy országos, német–magyar nyelvű Goethe-szavalóversennyel készül a színház.

Továbbra is kiemelt cél az ifjúság színházhoz szoktatása. Az új műsorterv első bemutatója a Holló együttes összeállítása, a Paprikajancsi premierje lesz október 12-én.

Tavaszra tervezik Örkény István Macskajátékának a premierjét. A főszerepeket *Schubert* Éva, *Csernus* Mariann, *Tordai* Teri játssza. Tavaszra tervezi a színház a Vörösmarty-évfordulóhoz kapcsolódó szavalóverseny döntőjének megrendezését is.

Költözködik a minisztérium

Ármány és gyanú

Évadnyitó Shakespeare-bemutatók

Mindig többet jelent egyszerű premiernél Shakespeare-bemutatóval kezdeni a színi évadot. Akarva-akaratlan meghatározza a színház szándékát, gondolkodásmódját, színi eltökéltségét. Óhatatlanul megmutatja, mit akar a színház önmagával, mit érez a korról, mit vall önmagáról. Mire képes gondolkodásban és tehetségben. *Shakespeare* mérték, mióta színháza megszületett.

A színháztörténet tanúsága szerint alig több mint egy fél évtized választotta el egymástól az életműben a gyanú, az ármánykodás és a féltékenység két darabját. Az egyiket, amely még vígjátéki tónust kapott és a másikat, amely a tragédia mélységébe vezette szereplőit írói hite és lelki állapota nyomán.

A napsütötte Messinába visz a katonái. A kormányzó örömmel vegyes döbbenettel fogadja hírt, hogy hosszan időznek majd városában a katonák, de hát ellenvetés nincs, s a lányok amúgy is boldogan rácsodálkoznak a fiatalemberekre, nincs akadálya a szerelemnek, kezdődhet a játék.

De hogy igazán mi kezdődik, azt nehéz megérteni ebben az *Eszenyi* Enikő rendezte előadásban. Látványosak a képek. *Kentaur* díszletében, *Bartha* Andrea a legkülönbözőbb korokat, világokat és stílusokat kis sikerrel összehozni igyekvő kosztümjeiben valószínűleg a mozgástervezők – *Gyöngyösi* Tamás és *Király* Attila – jóvoltából hatásosan vonulnak, rohangálnak, kergetőznek, táncolnak a színészek, ám mindebből nem következik, hogy teremtse a darab maira fordítható világát, megmutassa a szöveg-egyensúlyban, hogy fér meg egymás mellett a szerelem és a gyanú, az ártatlanság és az ármánykodás. Ám mindez elvész az ittott már a zagyvaság benyomását keltő ötletek halmazában.

A színészek képességük, tehetségük szerint teszik a dolgukat. Eszenyi visszahozta a nagy öregeket és a valamivel fiatalabbakat is. Ők – *Tábori* Nóra, *Kállai* Ferenc, *Bárdy* György, *Tordy* Géza, *Harkányi* Endre, *Farkas* Antal – hibátlanul formálnak jellegzetes és jeles alakokat. Pontos a szerepépítésük és a figurateremtésük, érzékelhetően élvezik, hogy színen vannak, hogy együtt játszanak, hogy akár csak villanásnyi időre is shakespeare-i kaludióként *Nagy* Ervin. Szomorú ifjú lányt mutat *Kéri* Kitty, különösebb esélye sincs ebben az előadásban másra. Miként alig észrevehető ármánykodó *Oberfrank* Pál a fattyú szerepében.

Vidámságból, groteszk humorból formálja meg szerepét viszont *Hegyi* Barbara és *Kaszás* Attila. Beatrice megformálásában Hegyi Barbara megmutatja, hogy ismeri az erősebb színeket, a gúny hangjait, de nincs híján az érzelmeknek sem. Kár, hogy különösen az előadás első felében őt is folyamatos hadarásra és kiabálásra készteti a rendező. Ha nem így lenne, talán nemcsak a játék, de minden szó is érthető lenne. Kaszás Attila Benedetto alakjában, a fickó hetvenkedő szerelem- és házasságellenessége, fogadalmakat hajtogató tüskés modora mögött láttatja az érző embert is. Az ő párosuk hol kacagtató, hol gunyoros stílusa jelzi, hogyan lenne érdemes ezt a komédiát eljátszani.

Mire a sok hűhó véget ér, Shakespeare-nél mindenki társára talál, ki, mit érdemel, Eszenyinek azonban ez nem elég, a villanypóznákkal szabdalt Messina fölött a magasba emelkedik egy légi jármű, onnan integet le a távozó. Hogy miért? Semmiért.

Ahogy a Sok hűhóban semminek nincs igazán oka, úgy minden pontosan végiggondolt az Új Színház

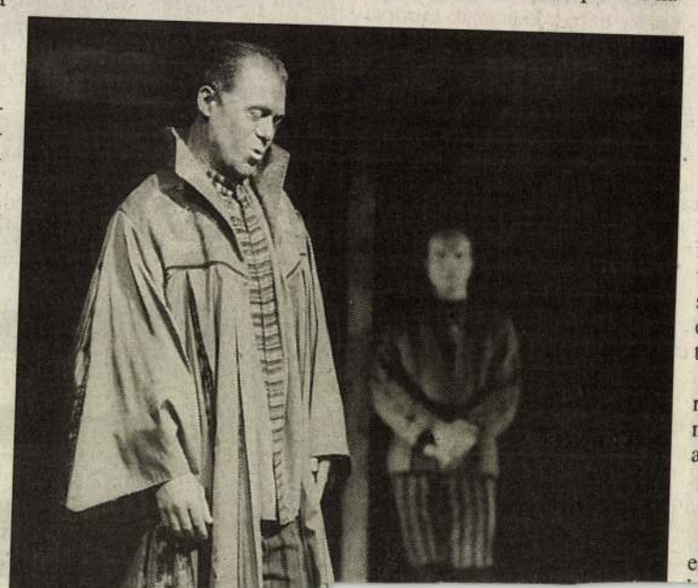

Sok hűhó semmiért

komédiája. Csupa felhőtlen boldogság, szeretet, játékos vidámság lehet itt minden a kormányzói udvarban, ahová győztes csatája után megpihenni érkezett Aragónia hercege és kísérete. Itt szépséges és férjre áhítozó lányok, ott hadat viselt, asszonyt kereső ifjak. Mi kell hát egyéb, mint hogy a könnyen lobbanó szerelem lángra kapjon. S nem is lenne semmi baj, ha nem kóválygyna a szerelmesek körül a kisemmizett rokon, a bajkeverő fattyú.

Shakespeare könnyed meseszövéssel írta játékát, csakhogy ebben is, mint minden igazi komédiájában ott a kacagtatás mögött megbúvó szomorúság. Nos,

Othello

előadásában. *Csanádi* Judit térki-

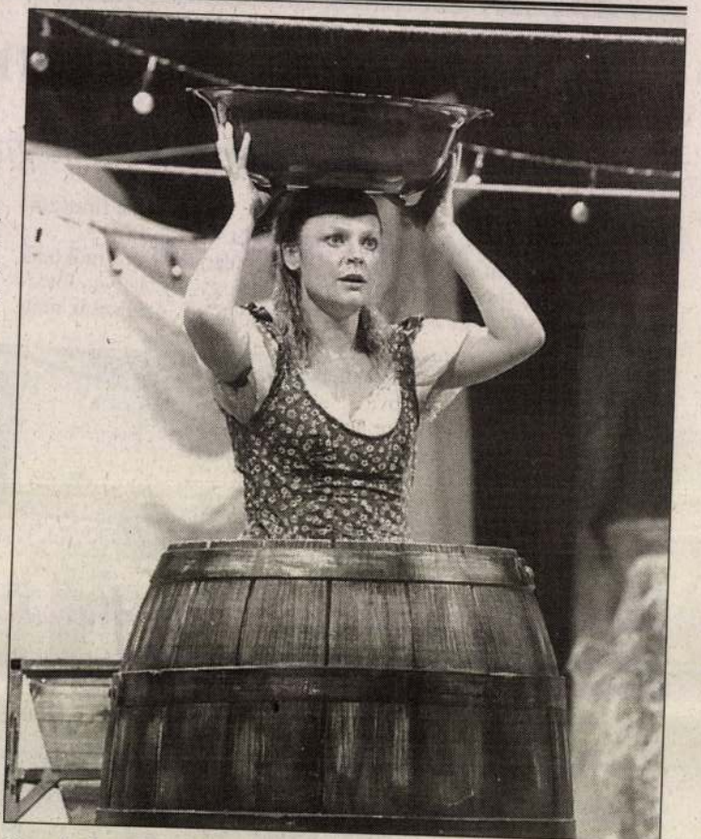

Hegyi Barbara Beatricét játssza a Sok hűhó semmiért vígszínházi előadásában

KERTÉSZ GÁBOR FELVÉTELE

sikkad el a szó. Nem hangsúlyozza, nem dörgi el, csöndesen mormolja, s mégis mindenki megérti, mi is a gyűlölet föltételezett oka. Hisz túl egyszerű lenne csak Cassio kinevezése miatt. Az nem ennek az embernek a formája, de az asszony, a megcsalatás, az más.

Aztán jön a következő gyanú. A másik férfié. Brabantio, a megcsalt, elárult apa, veti oda Othellónak végső búcsúként: „…nyitva tartsd a szemedet: / Te vagy soron, engem már rászedett." Othello megáll, arca megmereved-dermedten néz, mint aki érti va tekintő hadvezér, aki elképzelni sem tudja, hogy rút és gonosz létezik. Gáspár eljátssza a gyanú ébredezését, s megmutatja azt a pillanatot is, amikor már nincs visszaút, már nem képes szabadulni, amikor megérti, minden, ami szépnek, tisztának tűnt számára már nem hozható többé vissza.

Bubik István természetes megvetéssel és nyugalommal hozza működésbe a tragédia gépezetét. Okos és higgadt, tervét végrehajtani kész. Alakításának különlegessége, ahogy maga köré gyűjti áldozatait, ahogy min-

VÁRHATÓ IDŐJÁRÁS

	KEDD				SZERDA				CSÜTÖRTÖK			
	ÉNY	DNY	ÉK	DK	ÉNY	DNY	ÉK	DK	ÉNY	DNY	ÉK	DK
Fronthatás	HIDEG	HIDEG	HIDEG	HIDEG	NINCS	MELEG	NINCS	NINCS	KETTŐS	KETTŐS	MELEG	MELEG
Éjszakai/nappali hőmérséklet	17/30	19/28	16/26	15/27	13/26	15/29	14/27	11/24	15/29	17/30	13/27	16/31

Időjárási körkép

	Kedd		Szerda		Csütörtök	
ATHÉN	napos	31	napos	31	napos	30
BÉCS	zápor	28	változó	29	változó	31
BRÜSSZEL	napos	19	esős	22	változó	19
ISZTAMBUL	változó	27	zápor	27	változó	26
JERUZSÁLEM	derült	29	napos	30	napos	30
LONDON	napos	19	esős	18	változó	19
LOS ANGELES	változó	23	napos	22	változó	21
MIAMI	változó	23	napos	22	változó	21
MOSZKVA	változó	17	napos	16	változó	16
NAGYVÁRAD	zápor	30	változó	29	változó	27
NEW YORK	zápor	28	zápor	26	napos	27
PÁRIZS	esős	23	zápor	20	változó	19
POZSONY	zápor	27	zápor	29	változó	31
PRÁGA	változó	26	zápor	30	változó	31
RÓMA	napos	31	napos	31	derült	30
SYDNEY	változó	17	változó	18	változó	20
UNGVÁR	zivatar	26	változó	25	változó	25
ÚJVIDÉK	zivatar	31	napos	31	változó	33
VANCOUVER	változó	20	változó	23	változó	22

Napkelte: 4 óra 51 perc
Napnyugta: 20 óra 34 perc

Vízhőmérséklet

Balaton	23 fok
Fertő-tó	24 fok
Velencei-tó	23 fok
Tisza-tó	20 fok
Adriai-tenger	20-22 fok
Égei-tenger	20-22 fok
Fekete-tenger	15-17 fok
Földközi-tenger	18-23 fok
Atlanti-óceán	13-21 fok

Széljelentés (Beaufort)

Balaton	4 / 6-7
Fertő tó	3-4 / 5-7
Velencei-tó	4 / 6-7
Tisza-tó	3-4 / 5-7

Fontosabb telefonszámok

Orvosmeteorológia	(120 Ft/perc)	06-90304612
Távolabbi kilátások		06-90304631
30 napos előrejelzés		06-90304628
Széljelentés		06-60505055
Balatoni élőszavas táj.	(180 Ft/perc)	06-90490015
Speciális tájékoztatás	(240 Ft/perc)	06-90504001

Készítette: OMSZ

Pollenjelentés

Az országban mindenütt az igen nagy allergenitású pázsitfűfélék szórják pollenjüket, melyek ezidőtájt meghatározóak az allergiások számára. Mostanában virágzik még a lórom, a sóska és az útifű is.

ÁNTSZ INFO

JÚNIUS HAVI IDŐJÁRÁS-ELŐREJELZÉS

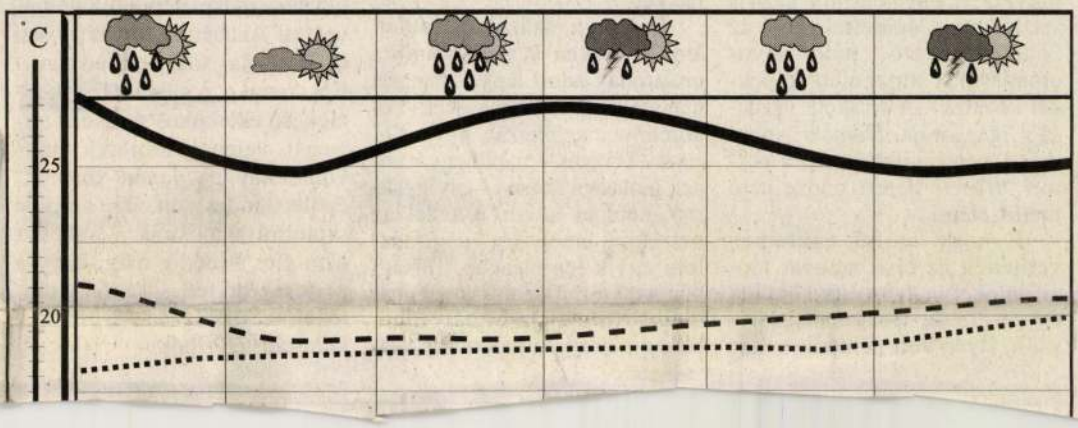

Karinthy Frigyes is siratná

Bezár az Uránia mozi

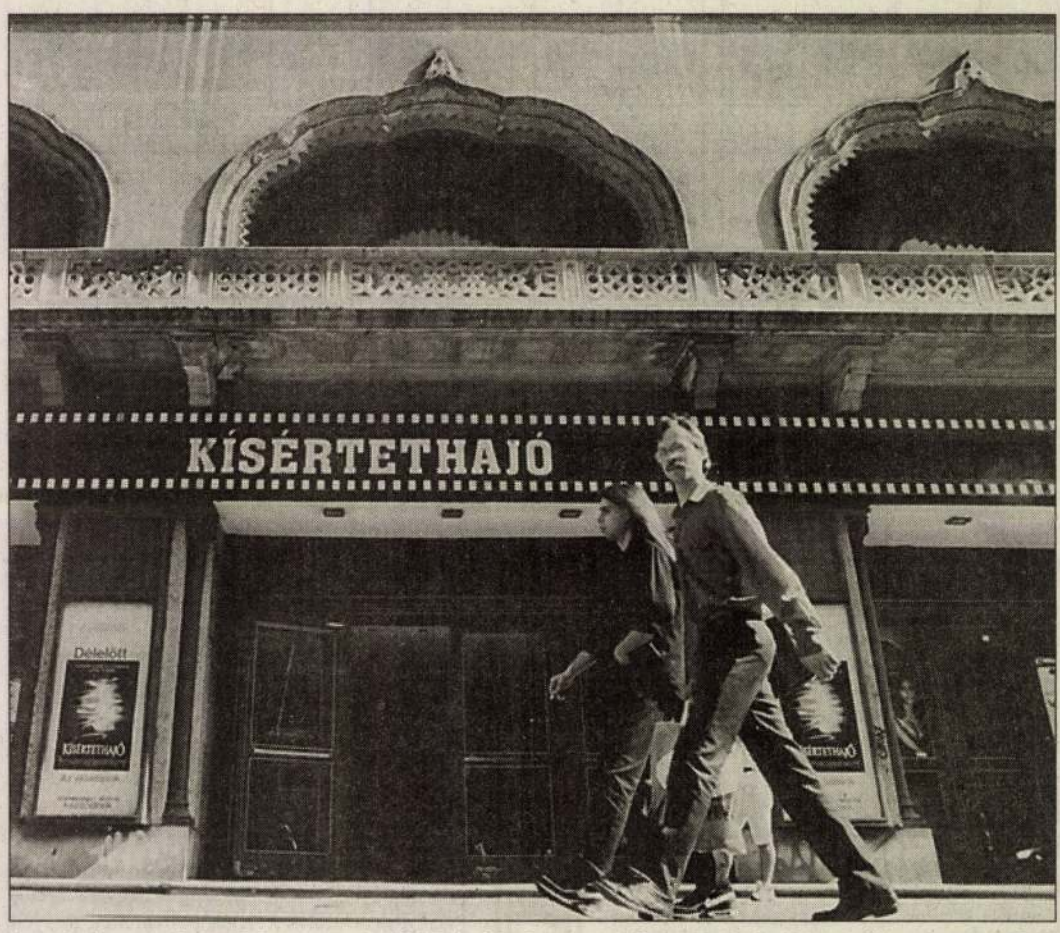

A száz éve emelt épületben, amely 1930 óta Budapest egyik legkedveltebb mozija volt, az utóbbi időben már alig néhány ember lézengett, még ha sikerfilmeket vetítettek is HAVRAN ZOLTÁN FELVÉTELE

(Folytatás az 1. oldalról)

Lapzártáig nem sikerült kideríteni, hogy a Színház- és Filmművészeti Főiskola mit kezd a visszakapott épülettel (ahol az ismeretterjesztő tudományos előadásokat mozgófényképekkel kísérték). A főiskola gazdasági igazgatója, *Hámori* Annamária nem nyilatkozott, a rektort, *Huszti* Pétert pedig nem tudtuk elérni.

E nagy múltú épületben vetítették az első magyar mozifilmeket is, nem egy közülük éppen a ház tetőteraszán készült. Ilyen volt például A tánc című némafilm, amelyben *Blaha* Lujza, *Márkus* Emília, *Fedák* Sári és *Hegedűs* Gyula játszott.

Persze a százéves épület, amely éveken át az Alhambra mulatónak adott helyet, megért már néhány válságos évet. Tudományos színházát, hova *Karinthy* Frigyes – naplójegyzeteinek tanúsága szerint – oly gyakran ment el közösen azzal az osztállyal, amelyik a világirodalom egyik legjelesebb ifjúsági könyve szerint nemcsak röhögni tudott (Röhög az osztály), hanem ámulni is a tudomány csodáin, 1916-ban megszüntették, és mozinak csak 1930-ban alakították át. (Közben persze az oldalszárnyba telepített Színművészeti Akadémia folyamatosan itt tartotta vizsgaelőadásait.) Egyszóval a *Schmahl* Henrik által késő eklektikus stílusban tervezett, velencei-moreszk motívumokkal gazdagon díszített épület tanúja volt víg, szép és szomorú napoknak. Csak azt nem élte át eddig még, hogy a pöffeszkedő-terjeszkedő multiplexek miatt kiszorul a főváros kulturális életéből. **(lőcsei)**

SCHMAL HENRIK

NAPLÓ CVEGLPRÉM 1997 jún. 11

Csodapalota épül a megyei könyvtárból

Egy mai lottófőnyeremény mire elegendő? Hát például arra, hogy megyénk legnagyobb bibliotékája, az Eötvös Károly Megyei Könyvtár röpke másfél év alatt soha nem látott szépségben pompázzon, és az ország egyik legszebb, egyben pedig talán a legkorszerűbb intézménye legyen jövőre. Ez a jövendölés e pillanatban tejes mértékben hihetetlennek tűnik. Illetve: pár tucat embernek mégsem az...

Állami finanszírozásban épül a régi-új megyei könyvtár, a folyamat minden egyes eleme pályázatokra épül. A beruházói pályázatot négy jelentkező közül nyerte el a veszprémi Marton és Szilas Komplex Építésziroda, lapunk építést meglátogató kíváncsiságához *Marton Ferenc* vállalta a kalauz szerepét.

Funkcióváltási „merényletek"

Kétszázötven évvel ezelőtt késő barokk stílusban épült e ház ősе, eredetileg a püspökség jószágkormányzóságának, a padlásán magtárral. A kor stílusának megfelelő donga-, fiókos donga- és csehsüveg boltozatok adták a födémet, minden stílustiszta lehetett, állítható ez annak ellenére is, hogy az építőt nem ismerjük ma már. A funkció változásai az épületen számos átépítést követeltek, majd a huszadik század első éveiben Schmal Henrik kapott megbízást az addigi legjelentősebb felújításra, „modernizálásra", át- és újjáépítésre. Schmal – még mindig jószágkormányzási célokra – alakította ki azt a nagyon gazdag romantikus együttest, amelynek „romjait" ma is láthatjuk.

A munka februárban indult, s mára gyakorlatilag a földszint és az első emelet szerkezetkész állapotba került

A hatvanas években költözött ide a megyei könyvtár, ami újabb funkcióváltást, ezáltal az épületegyüttesbe történt jelentős beavatkozást jelentett. Az akkorra már védett épületen az utolsó építészeti „merényletsorozatot" ez okozta, s erről Marton Ferenc csak annyit mond, hogy ez bizony nem felelt meg a szakszerű műemlék-felújítás követelményeinek. Példaként elmondja, hogy néhány csehsüveg boltozatot ekkor „fejeztek le", az eredeti, Schmal-féle lépcsőházból kivették, s a házon belülre tették a lépcsőt s a többi.

Mindezt úgy, hogy a könyvtárosi szakma véleményét teljesen figyelmen kívül hagyták, ők ugyanis az első pillanattól kezdve tudták, hogy a végképp összekutyult épületegyüttes hosszú távon nem elégítheti ki a megyei könyvtár igényeit. Így tehát évtizedekben mérhető az igény arra, hogy ez a Komakút téri épület saját magához, de új funkciójához is méltó legyen.

Figyelő szemek és értő kezek között

Ahogy az a kultúrával lenni szokott (tisztelet a Petőfi Színház jelentette kivételnek), a régi épületek felújítása egyre lilább ködökbe tolódott. A megyei önkormányzat azonban addig talpalt, amíg az állami pénz előkerült, s a Lázár Antal és Szécsi Zoltán építészek nevével fémjelzett budapesti A/D Stúdió megnyerhette a rekonstrukciós tervpályázatot. Az építés engedélyezője természetesen az Országos Műemlékvédelmi Hivatal, ez annyit jelent, hogy Schmal Henrik, de a kétszázötven évvel ezelőtti névtelen barokk mesterek is nyugodtan alhatják örök álmukat, művük figyelő szemek és értő kezek közé került.

A munka februárban indult, s mára gyakorlatilag a földszint és az első emelet szerkezetkész állapotba került. Magasodnak az új emelet acélpillérei az Iskola utcai szárnyon, ugyanakkor a régi épület talajvíz elleni szigetelése is előrehaladott állapotban van. A kivitelezést végző Zalai Általános Építési Vállalkozó Rt. munkájával – s ezt külön hangsúlyozza – Marton Ferenc összességében nagyon elégedett.

Érdekes és roppant összetett munka ám ez! Két és fél évszázad szellemi és szakmai megoldásaihoz kell társítani egyfelől a Schmal-féle romantikát, a huszonegyedik századot és viszont. Mindezt olyan feszítő anyagi környezetben, amelyet az infláció hónapról hónapra rosszabbá tesz. Magyarán: egyszerre kell tudni „művészkedni" és „bűvészkedni".

A beruházói munka sem nevezhető éppen unalmasnak. Szinte naponta jönnek elő olyan szerkezeti-építészeti problémák, adódnak olyan kérdések, amelyekre vagy azonnal, vagy a tervezőkkel együttműködve kell választ, megoldást találni. Ottjártunkkor is izgalommal teli hangulat lett úrrá az egyik kőművesbrigádon: egy ablak alatt találtak „valamit", amiről biztos tudták, hogy az „van legalább kétszáz éves".

A „bűvészkedés" spórolást jelent. A spórolásnak nem az a célja, hogy valamit is megtakarítsanak a 862 millióból, hanem hogy beleférjenek ebbe az összegbe az építők. A megyei önkormányzat az előkészítések idején tudott ide anyagi erőforrásokat csoportosítani, ám erre a későbbiekben nem valószínű, hogy mód nyílik. Márpedig a könyvtárnak állnia kell. A lehető legkevesebb megalkuvással.

Visszavarázsolják a barokk pompát

A ma még udvar helyén föld alatti fogadótér lesz, igaz, nem kétszintes, mint ahogy kezdetben terveződött, csak egy, de legalább biztonságos és vízmentes, ráadásul a mozgássérültek is le tudnak majd ide jutni. A Schmal építette lépcsőház visszakapja eredeti funkcióját (készül ezenkívül egy másik is, liftekkel), hatalmas, egybenyitott terek mutatják majd a csaknem teljes egészében visszavarázsolt késő barokk pompát, ugyanakkor a romantika is felragyoghat hajdani szépségében, s a korona, az új, huszongyedik századi acél-üveg emelet is megépül. Helyükre kerülnek a ma szörnyű állapotban heverő, de jövőre restaurálandó oromdíszek, s a könyvtárosok (akik az átépítés igencsak nehéz időszakában is képesek úgy dolgozni, hogy az intézmény forgalma nem csökkent!) egy csodapalotában fogadhatják a kultúra kincsesházába betérőket.

Üveges Sándor

ÁLLÁST KÍNÁL

Idegenlégióba felvétel. 06/30/215-498. (251732/7H)

Szezonális melegkonyhás üzlet keres szakácsot, hidegkonyhás szakácsot, felszolgálót. Borkert, Balatonalmádi. 06/30/473-261. (251944/4K)

Ds. max. Int. Azonnali főállás teljes betanítással. Kezdő kereseti lehetőség 39 000 Ft. Tel.: 88/428-412. (252355/3H)

Magyaros konyhát szerető és főzni tudó konyhafőnököt és beosztott szakácsot keresek
Jelentkezés: 06/87/447-015
Ugyanitt férfi és női mosogatókat is felveszünk
(252893/1H)D

Lux (Hungary) Svéd–magyar Kft. saját gépkocsival rendelkező munkatársakat alkalmaz közép-dunántúli területre. Vonzó jövedelem, kötetlen munkaidő. Jelentkezés a mai napon 17–19 óra között, Veszprém, Kodály Z. u. 1. szám alatt Pásztor Ferencnél. (252486/3H)

Balatonfüreden nyíló háztartási, konyhafelszerelési szaküzletbe lehetőleg szakirányú végzettséggel rendelkező boltvezetőt és eladókat állandó munkára felveszünk. Bérezés megegyezés szerint. Telefon: 06/30/395-201, 06/30/395-101. (252824/2K)

Betöltetlen állások. Nagyker raktáráruház vidám, aktív, közösségi munkatársakat keres azonnali belépéssel a kereskedelem minden területére. Gyakorlat nélkül is 18–40 éves korig. Teljes betanítással! Kezdő kereset nettó 38 000 Ft. Személyes megbeszélésre hétköznap 9–14 óráig bejelentkezés telefonon: 88/326-263. (252591/2H)

Figyelem! Jövedelemkiegészítés hölgyeknek. Fehérneműnagyker értékesítőket keres. Tel.: 88/428-455/38, 8–12-ig, 13–17-ig. (252688/3K)

Azonnali belépéssel, teljesítményarányos bérezéssel felveszünk varrónőket, Monostorapáti telephelyre. Érd.: Naponta 18 óra után 87/435-076. (252747/2H)

Élelmiszernagyker raktárosi munkakörbe C-s jogosítvánnyal rendelkező munkatársakat keres. Jelentkezés: kizárólag önéletrajzos levélben. Almádi Hús-Koktél Kft. 8220. Balatonalmádi, Rákóczi u. 43. (252844/1H)

Felveszünk építőipari gyakorlattal kőművest, ácsot, segédmunkást Veszprém környéki munkákra. Brigádok jelentkezését is várjuk. Bérezés: teljesítménybér. Jelentkezés: H-Bau Kft., Veszprém, Muskátli u. 14/C. (252846/2H)

18–28 év közötti csinos hölgyeket keresünk hostessmunkára Veszprémbe és Tapolcán. Telefon: 06/1/383-0498, 383-0499. (252856/2H)

18 év feletti diákokat (lányokat) keresünk hostessmunkára egész nyárra Veszprémbe és Tapolcán. Telefon: 06/1/383-0498, 383-0499. (252855/2H)

Szakképzett élelmiszer- és ruházati eladókat felveszünk. Érd.: 87/481-516. (252860/1T)

Nike Trans Kft. fiatal gépjárműmérnököt felvesz. Érdeklődni: 06/88/351-488-as telefonon. (252862/1H)

Vagyonbiztosítás területén jártas, profi üzletembert keresünk. Magas jutalékot és gyors előrejutást nyújtunk. Fényképes, részletes önéletrajzát díszkréten kezeljük. Cím: 8301 Tapolca, Pf. 89. (252870/1H)

Balatonalmádiban 4 órás hajnali elfoglaltságra gépkocsivezetőt, áruszállítót felveszek. Csak a környékbeliek jelentkezését várom. Érd.: 18–20 óra között, Balatonalmádi Baross Gábor u. 67. Pékség. (252890/1T)

Pékségi finomáru kiszállítására személygépkocsival rendelkező, veszprémi lakosok jelentkezését várom azonnali munkakezdéssel. Tel.: 06/96/447-633, 06/30/462-256, 06/30/397-431. (252944/1H)

Épületbádogost vagy e szakmában jártas alkalmazottat keresek, magas keresetti lehetőséggel. Tel.: 88/407-787, 06/60/371-102. (252947/1T)

Veszprém sétálóutcáján lévő Diesel üzletbe tapasztalt, németül tudó eladó fiút vagy lányt keresek. 06/30/460-140. (252956/1T)

Az Allianz csoport tagja

Piacvezető részvénytársaságunk, mely Európa legnagyobb és a világ egyik meghatározó biztosítójának, az Allianz Holdingnak kizárólagos tulajdona, megújuló tevékenységéhez és új szolgáltatásaihoz keres a veszprémi fiók vonzáskörzetében

főállású biztosítási üzletkötőket

Leendő munkatársunk feladata a napi üzletkötési feladatokon túl ügyfeleink igényeinek felmérése és az ennek megfelelő módozat kiválasztásában való tanácsadás, rendszeres kapcsolattartás lesz

Olyan kollégákat keresünk, akik tudnak és akarnak keményen dolgozni, akik nem elégednek meg átlagos teljesítménnyel és átlagos jövedelemmel

Munkatársaink részére alapos kiképzést, kiugróan magas jövedelem lehetőséget és egy piacvezető nagyvállalat biztonságát, stabilitását nyújtjuk, egyúttal meglévő, folytatólagos jutalékot biztosító ügynöki körzetek megszerzését biztosítjuk

Jelentkezni lehet személyesen: **Hungária Biztosító Rt.**, Veszprém, Óváros tér 19–20 vagy telefonon a 88/406-083-as számon

Akik többet akarnak az élettől!

(252847/1H)D

Pick Szeged Rt. révfülöpi márkaáruházába felvételt hirdet jogosítvánnyal rendelkező hentes-eladó munkakörbe. Jelentkezés az áruház vezetőjénél, Révfülöp, Füredi u. 13. [illegible]

Nemzetközi cég felvesz Veszprém megyében értékesítési menedzsereket és szakértőket fő- és mellékállásban. Jelentkezés a tájékoztató helyszínén június 12-én de. 10 órakor. Városi Művelődési Központ, Veszprém, Dózsa Gy. út 2. fsz. 8. terem. (252979/1H)

Nemzetközi cég Veszprémben és környékén még 12 fő szervező munkatársat felvesz fő- vagy mellékállásban. Jelentkezés személyesen, du. 16 órakor a veszprémi Városi Művelődési Központban, Veszprém, Dózsa Gy. út 2. (252980/1H)

A Platina Ker. Kft. felvesz autószerelő és autóvillamossági szerelő szakmunkásokat Balatonfüred, Fürdő u. 20. telepére. Jelentkezés: 88/406-335 telefonon. (252993/1H)

Balatonalmádi-káptalanfüredi szórakozóhelyre pultost keresek. Tel.: 06/30/575-497. (253011/1T)

INGATLANÜGYNÖK KÉPZÉS
Magyarországon először!
Munkaszerződés, kimagasló karrierlehetőségek.
Tel.: 94/327-704
(245322/14K)

Mellékfoglalkozás bárkinek Tapolca és Sümeg térségéből. Tel: 88/423-275 és 88/402-180. 8-10 óra között. (253024/1T)

Iata-vizsgás repülőjegy-értékesítőt alkalmazna utazási iroda. Jelige: „Veszprémbe, azonnal". Leveleket a reklámirodába, Veszprém, Szabadság tér 15. (253035/1H)

Napi négyórás irodai munka kizárólag művelt hölgynek! Tel.: 88/402-409. (253045/1K)

Önálló döntésre képes, legalább érettségizett munkatársakat keresünk. 88/403-286, 9–12-ig. (253047/1K)

Kertészeti munkához értő férfi segédmunkást felveszünk. Idénymunka. Tel.: 06/20/348-382. (253055/1K)

Alsóörsre németül beszélő felszolgálókat és konyhalányokat felveszek. Tel.: 06/87/447-559. (253059/1K)

Németül jól beszélő fiatalokat keresünk nyárra Almádiba utazásszervezői és gépkocsi-vezetői munkakörbe. Tel.: 06/30/512-984. (253072/1K)

Szobafestőket felveszek fő- és mellékállásba. Tel.: 06/60/491-459, 19 óra után. (253076/1K)

Bándi élelmiszerboltba szakképzett eladót felveszünk (részmunkaidőst is). Érd.: 06/30/594-332. (253090/1K)

Jól szörföző munkatársat felvesz almádi szörfiskola. 06/20/582-519. (253109/1K)

Pályakezdő asztalos vagy lakatos jelentkezését várom, üveges szakmába. Tel.: 06/30/473-867. (253119/2K)

Nemzetközi sofort keresünk, ADR. Kézzel írott önéletrajzot „Német, vagy angol alap" jeligére a hirdetésfelvételre, Veszprém, Szabadság tér 15. (253129/1K)

B.-akarattyai büfébe sürgősen keresünk fiatal munkatársat szakácsnak. Tel.: 06–20-351-836, 06/22-310-077 üzenetrögz. (224937/1K)

Balatonfüredi büfé-falatozóba főzni tudó konyhai dolgozót és pultost felveszek. Tel.: 311-915 este. (224958/1K)

150 000 Ft tőkével rendelkező, direkt üzletkötésben jártas területi képviselőket keresünk termékünk értékesítésének ki-

ÁLLÁST KERES

Takarító kisparos takarítógépekkel munkát vállalna hosszú távra. Érd.: 88/411-014. (252600/2T)

Gyógyszerész gyógyszertári munkát keres. Leveleket „Balaton" jeligére a reklámirodába kérem, Veszprém, Szabadság tér 15. (252873/1H)

18 éves gyermekszerető diáklány Veszprémben vagy vonzáskörzetében gyermekfelügyeletet vállalna. Ajánlatokat: 88/320-579-es telefonszámra kérek. (252921/1T)

Mérlegképes könyvelő középfokú tb-ügyintézői végzettséggel állást keres. Leveleket „Ajka, Devecser környéke" jeligére a reklámirodába, Veszprém, Szabadság tér 15. (253048/1K)

CSALÁDI HÁZ/NYARALÓ

Balatonfűző-Fürdőtelepen a strand bejáratával szemben, 1900 négyzetméter telken panziónak alkalmas, panorámás, 11 zuhanyzós szobával lakóház eladó. Érd.: 87/341-829. (251739/3H)

Pápán, főútvonal mellett összkomfortos, kétszintes családi ház 530 négyszögöl telken, alul külön bejáratú vendéglátóüzlettel, melléképületekkel eladó. Érd.: 06/20/471-865 telefonon. (252314/1H)

Badacsonyörsön Szépkilátó u. 82. sz. alatt nyaralónak is alkalmas lakóház 200 négyszögöl telekkel eladó. Érd: 06/87/432-533. (252721/1H)

Devecser központjában kétszobás családi ház eladó bútorozottan. Érd.: Engler György, Hunyadi u. 40. 88/223-567. (252748/2H)

Kőszárhegy, Rákóczi u. 32. alatt összkomfortos családi ház eladó. Érd.: 22/362-572. (252848/1T)

Eladó Balatonalmádi Öreghegyen hétvégi ház, 280 négyszögöl telekkel. Víz, villany van. 1 900 000 Ft. Érd.: 88/430-230. (252874/1T)

Családi okok miatt, áron alul sürgősen eladó Balatonfűző központjában 100 négyzetméteres, panorámás, összkomfortos, garázsos családi társasházrész. Érd.: 88/320-592 vagy a helyszínen, Varga László, Úttörő u. 2. (252875/1T)

Balatonfüreden 3 szobás, felújított családi ház zöldövezetben, reális áron, sürgősen eladó. Érd.: 88/351-994 9–19 óráig naponta. (252877/1T)

Bauer Ingatlan Ügynökség kínál eladásra 130 négyzetméteres társasházat a Stadion utcában. 88/406-926. (252879/1T)

Bauer Ingatlan Ügynökség kínál eladásra családi házat Balatonfüreden. 2 generációnak is alkalmas. 88/406-926. (252880/1T)

Devecser központjában 3 szobás családi ház sürgősen eladó. Érdeklődni: Damjanich u. 5., 06/88/223-389. (252882/1H)

Bauer Ingatlan Ügynökség kínál eladásra csopaki nyaralót, szép kilátással a Balatonra. 88/406-926. (252883/1T)

Bauer Ingatlan Ügynökség keres Veszprémi családi házakat, sorházakat és lakásokat. 88/406-926. (252886/1T)

Német ismerőseim számára keresek belterületi házas ingatlant Balatonalmáditól Szepezdig, 12 millió Ft értékhatárig. 06/30/426-715. (252891/1T)

400 négyszögöl telken 100 négyzetmétes **Balatonfüredi** 74 négyzetméteres I. emeleti 2 + 1 félszobás, telefonos, étkezős, nem panel lakás eladó. Érd.: 87/343-846. (252780/1T)

Kedvező feltételű lakáscélú hitel (vásárlás, építés, hitelkiváltás). 06/20/215-568. (252838/1K)

Vilonyai úton háromszoba-hallos, felújított, földszinti lakás eladó. 06/30/547-666. (251796/6H)

Bauer Ingatlan Ügynökség kínál eladásra 3 szoba, hallos lakást a Vilonyai utcában. 88/406-926. (252878/1T)

Bauer Ingatlan Ügynökség keres Veszprémi családi házakat, sorházakat és lakásokat. 88/406-926. (252886/2T)

Sólyi úton 1 + 2 fél szoba, étkezős, magasföldszinti lakás eladó. Érdeklődni: 06/88/402-456, esti órákban. (252894/1H)

Felújított garzon a Cholnokyn eladó! Érd.: 06/30/396-996. (252906/1H)

Reklámárl A Cholnokyn 1 + 3 félszobás, erkélyes, 7. emeleti, ápolt lakás azonnal beköltözhetően eladó, 2,5 millió Ft-ért. Mobil ügynökség 88/427-145, 88/329-190. (252990/1H)

A Munkácsy utcában 64 négyzetméteres, erkélyes, 1 + 2 félszobás, hallos, 6. emeleti, ápolt, felújított lakás, 2,5 millió Ft-ért, azonnal beköltözhetően eladó. Mobil ügynökség 88/427-145, 88/329-190. (252991/1H)

Balatonfüreden 58 négyzetméteres, 2 szobás lakás eladó. Érd.: 87/480-440 vagy 87/342-569. (253088/1K)

Szétköltözők! Budapesti 80 négyzetméteres és veszprémi 69 négyzetméteres telefonos lakást adok el, vagy veszprémi sorházra cserélném. Tel.: 88/408-743. (253108/1K)

Eladó 2 szobás összkomfortos, egyedi gázfűtéses, téglaépületben lévő 2. emeleti lakás. Érd.: Veszprém, Jutasi u. 85., 2/7. Tel.: 88/457-810, naponta 17 órától. (253110/1K)

Igényesen felújított egyszoba-étkezős lakás, egyetemhez közel eladó. Érd.: 88/421-949, 17 órától. (253111/1K)

Sürgősen Hajmáskéren eladó 2 szoba, étkezős lakás áron alul. Érd.: 88/460-782. (253117/1K)

ALBÉRLET

Veszprémben albérleti szoba kiadó június 15-től. 88/408-291, 17–20 óráig. (253087/1K)

Albérleti szoba hölgy részére kiadó. Érd.: 88/427-615. (253130/1K)

ÜZLET / IRODA

Balatonfűző Fövenystrandon 150 négyzetméter alapterületű saját tulajdonú vendéglő 150 négyzetméter terasszal eladó. Ára: 6 millió Ft. Érd.: 06/20/346-930. (251938/3K)

Balatonalmádi központjában Szemafor parkban vendéglátóüzletek, melegkonyhás étterem kiadók. Tel.: 06/30/395-141. (252670/4K)

Piacosok-vásározók! Balatonalmádi központjában és a Fórum bevásárlóközpontnál helyek egész szezonra olcsón, 30–60 000 Ft között kiadók. Tel.: 06/30/395-141. (252671/4K)

Élelmiszerbolt forgalmas helyen teljes felszereléssel azonnal kiadó, Balatonalmádi, Fűzfői u. 1. (főútvonal, strand mellett).

A Maraton lapcsoport Veszprém megyében megjelenő lapjaihoz a hirdetőpartnerekkel való kapcsolattartásra és az ügyfélkör bővítésére

HIRDETÉSSZERVEZŐKET

keres veszprémi és ajkai lakóhellyel

Ha Önt céltudatosság, szervezőkészség, nagy munkabírás, jó kommunikációs készség jellemzi, akkor a siker reményében pályázhat hozzánk. Vállalkozói igazolvány és gépkocsi követelmény, a kialakult kapcsolatrendszer és a hasonló területen szerzett tapasztalat előnyt jelentenek

Leendő munkatársunkat az elvárt teljesítménynek megfelelő jövedelem és biztos munkhely várja.

Ha érdekli az állás, fényképes önéletrajzát az alábbi címre küldje:
Heffler György megyei értékesítési vezető,
8200 Veszprém, Zalka M. tér 1.

Kész az olvasóterem, és lesz pelenkázó

Ma avatják fel az újjáépített veszprémi Eötvös Károly Megyei Könyvtárat

Augusztus óta már látogathatja a közönség a veszprémi Eötvös Károly Megyei Könyvtárat, amelyet 1,2 milliárd forintos költséggel újítottak fel. Az eredetileg 1800 négyzetméteres intézmény egy új, modern épületrésszel 4700 négyzetméterre bővült. Külső festését az esőzések miatt és a tél beálltával már nem tudták befejezni. Hámori József kulturális miniszter ma avatja fel a megújult intézményt, amelyben – az országban elsőként – játékkönyvtár és gyermekmegőrző is kiegészíti a szolgáltatásokat.

(ELÉGEDETTEK ÉS KIFOGÁSOLÓK) „Köszönet a szép könyvtárért az adófizetőknek, a megálmodóknak, a tervbe öntőknek, az építőknek és a működtetésben közreműködőknek" – írta a látogatók véleményét és javaslatait tartalmazó könyvbe Vadházi Lajos. Vele együtt soksok olvasó dicséri a „kulturált, kényelmes és csodálatos" épületet, többen üdvözlik, hogy liftet is használhatnak a látogatók, illetve azt, hogy külön feljáró áll a gyerekvagy tolókocsival érkezők rendelkezésére. Ám kifogások is kerültek a vendégkönyvbe: vannak, akik a kerékpártárolót hiányolják. Az iskolások keveslik és drágának találják az internet-hozzáférést. A könyvtár vezetői az olvasók javaslatait mérlegelik és méltányolják. Néhányat már teljesítettek is: elhelyezték a többek által hiányolt órát a fogadótérben, kijavították a nyikorgó padlót.

(A VESZPRÉMI ÁLLOMÁS) A könyvtárat 1902-ben alapították a megyei múzeummal együtt. A két intézmény a vármegye házában kapott helyet. A könyvtár 1950-ben önálló lett, de csak 1968-ban költözött jelenlegi helyére, az ezredfordulón Schmall Henrik tervei szerint épült püspöki jószágkormányzóság eklektikus stílusú épületébe. Ekkor vette fel Eötvös Károly nevét. Az eredetileg 1800 négyzetméter alapterületű intézmény bővítését már 1981-ben is tervezték, de a műemlékvédelmi hivatal ezt elutasította. 1994-ben egy másfél mázsás oromdísz lezuhant a főépület délkeleti szárnyáról – ekkor mindenki belátta, hogy a könyvtár rekonstrukciója elodázhatatlan. Pályázatot írtak ki, amelyre ötvennégy pályamunka érkezett, huszonnégyet talált a zsűri elfogadhatónak, és ezek közül választották ki a nyertes tervet: Lázár Antal és Szécsi Zoltán építész kapott megbízást a rekonstrukciós elgondolások kidolgozására. 1995-ben az Országos Műemlékvédelmi Hivatal kiadta az építési engedélyt, majd a következő évben a kormány 849 millió forint címzett támogatást adott a felújításra. Megjegyzendő: Veszprém csupán egyik állomása a könyvtár-rekonstrukciós programnak. Korábban a kecskeméti, a szolnoki, a fővárosi Szabó Ervin és a Pest megyei könyvtár kapott hasonló támogatást. Úgy tudni, a kaposvári megyei könyvtárral folytatódik a beruházások sora.

(ADOMÁNYOK) A címzett állami támogatást tizenegymillió forinttal egészítette ki a megyei önkormányzat. A Zalai Általános Építési Vállalkozó Rt. lett a kivitelező. Tavaly tavasszal már megtörtént az új épületrészek műszaki átadása, és a költözködés után, augusztus 10-én az olvasóközönség előtt is megnyitották az új szárnyakat. A bővítésre biztosított összeg elfogyott – a továbbiakban pályázati pénzekből, önkormányzati támogatásokból és adományokból fedezték a rekonstrukció költségeit. A legjelentősebb adomány a pápai vállalkozók által kezdeményezett színházi gála bevétele volt: mintegy négymillió forint. Negyvenmillió forintra lesz még szükség ahhoz, hogy a könyvtár szakmailag kifogástalan legyen.

(FALFOLTOK) Horváth Miklós nyugdíjas gépészmérnök – aki 1948 óta él Veszprémben – úgy emlékezik, hogy a könyvtár épületét már régebben is megpróbálták javítgatni, ám egy-két év múltával mindig átnedvesedtek és foltosak lettek a külső falak. Halász Béla, a könyvtár igazgatója is elismeri, hogy a falak külső festése ezúttal sem sikerült – ezt a munkát újra el kell végezni. A fővállalkozó arra hivatkozik, hogy a sűrű esőzések miatt a faljavítások átnedvesedtek, így az eredeti – a műemlékvédelmi hivatal által is jóváhagyott – vörös szín elfoltosodott. Vannak olyan külső felületek is, amelyeket – látva az esőzések hatását – be sem festettek. A kivitelezők úgy számolnak, nyáron lesz alkalmas az időjárás ahhoz, hogy tartós színt adjanak az épületnek. Az építészeti megoldásokkal viszont elégedettek a könyvtár látogatói: tetszetősnek tartják a régi épület modern felfogású kiegészítését. Mondják: az üvegfalú emelet ráépítésével nagy és világos olvasótermet kaptak, miközben a műemlék épület régi mellvédjei is érvényesülnek – termen belül és kívül is. A műszaki megoldások nem kirívóak, a színházkert felőli bővítés nem bolygatta meg a régi formákat.

Még negyvenmillió kellene, hogy kifogástalan legyen SZELÉNYI KÁROLY FELVÉTELE

(EGYETEMI HALLGATÓK) Az egyetemi könyvtár állománya drasztikus csökken – mondta Horváth Ottó, a Veszprémi Egyetem általános és szervetlen kémia tanszékének docense. A nemrégiben indított társadalomtudományi szakok hallgatói pedig többnyire csak az egyetemen kívül juthatnak hozzá a szükséges könyvekhez. Ebben igen nagy segítségükre lesz a megyei könyvtár. Maliszka Károlyné osztályvezető könyvtáros ehhez azonban hozzáteszi: kevés a pénz a megyei könyvtárban az állomány bővítésére, így előfordul, hogy a keresett művekből csak egyetlen kölcsönözhető példányuk van. Az idegen nyelvű könyvállomány is jelentős gyarapításra szorul. De más problémáról is beszélnek a szakemberek: a könyvtár hatvan alkalmazottja – közülük csupán 32-en könyvtárosok – csak nagy nehézségek árán képes megfelelni a bővülés okán egyre növekvő igényeknek. Az intézménynek egyébként 13 ezer beiratkozott olvasója van, 80-90 százalékban diákok, főképpen veszprémiek, kisebb részt a megyében lakó fiatalok. Tapasztalható, hogy a diákság köréből nemcsak a Veszprémi Egyetem hallgatói látogatják szívesen a könyvtárat, hanem az ország más felsőoktatási intézményeiben tanuló veszprémi fiatalok is. Ennek egyik oka nyilván az, hogy szombaton is estig tartanak nyitva. A könyvtár vezetői szeretnék, ha a Veszprémben tanulók beiratkozását az egyetem anyagilag is támogassa.

(ÜZLETI VÁLLALKOZÁSOK) Novemberben adták át a volt főépületet, ahol a képtár, a zeneműtár, a médiatár és a könyvtári kávéház kapott helyet. Halász Béla elmondta, hogy ebben a reprezentatív szárnyban nemcsak a hagyományos könyvtári szolgáltatásokra adódik lehetőség. Színvonalas rendezvények tarthatók például a száz főt befogadó konferenciateremben, amelyet a legkorszerűbb technikai berendezésekkel szereltek fel: írásvetítő helyett számítógéppel vezérelt kamerák és projektorok, valamint szinkrontolmácsolás segítheti a majdani előadókat. – Ezzel pénzt akarunk keresni – mondta az igazgató. Tárgyalnak arról is, hogy szobákat adnának ki a majdan felállítandó európai koordinációs irodának. Gyarapíthatja a könyvtár kasszáját, hogy a galériában kiállított – az intézmény tulajdonában lévő – képek is bérbe vehetők, mi több, megvásárolhatók lesznek.

(PELENKÁZÓ) A gyerekkönyvtár szomszédságában, az egykori magtár boltíves termében kapott helyet – az országban elsőként – a játékkönyvtár és a gyermekmegőrző. Ezeket a részlegeket még nem nyitják meg a nagyközönség előtt – az utolsó simítások hátra vannak. Az viszont biztos, hogy lesz majd gyerekkocsi-parkoló is. És pelenkázó.

Sós B. Péter

Atomtemetőügy: újabb nehéz futam előtt

Bátaapáti polgármestere szerint a falu népe támogatná a hulladéklerakót

A paksi radioaktív hulladékok elhelyezésére – legalábbis a geológusok szerint – Bátaapáti Üveghuta nevű része tűnik a legalkalmasabbnak. A környéken élők egy része szerint – ha a szakma rábólint – megépülhet a tároló. Mások viszont állítják, ha a másfél kilométerre fekvő Ófalu korábban nem volt alkalmas, akkor Bátaapáti sem lehet az. A több mint tízmilliárd forintos beruházási összegből több száz millió a helyieket gyarapítaná, márpedig minden fillér jól jön ezen a hátrányos helyzetű vidéken.

– Ahhoz, hogy megtudjuk, Magyarországon hol van földrengésveszélyes terület, nem kell mást tenni, mint találomra kijelölni egy nukleáris létesítmény helyszínét – mondja Kováts Balázs, az atomerőmű látogatóközpontjának vezetője. Nagyon gyorsan kiderül ugyanis, hogy ott biztosan reng majd a föld.

Az atomerőmű dolgozói naponta megküzdenek azzal a váddal, hogy felelőtlenül elszennyezik a környezetet. A szennyezés tényét ők sem tagadják, de szerintük eltúlozzák a veszélyt. Kiszámolták, hogy minden magyar emberre évente tíz tonna vegyes szemét jut, ebből 25 kilogramm kifejezetten veszélyesnek minősített hulladék. A tovább már nem használható, radioaktív anyaggal szennyezett paksi hulladékból egy emberre mindössze két dekagramm jut, amelynek térfogata nem nagyobb egy dobókockánál.

Pakson évente 130 köbméter kis és közepes aktivitású hulladék keletkezik, amelyet 1996-ig Püspökszilágyra szállítottak. Az a tároló lassan betelik, emiatt van szükség egy másik, végleges lerakóra. (Az erőmű lebontásakor további 15-20 ezer köbméter radioaktív hulladék keletkezik majd.) Ennek helyét régóta keresik a szakemberek. Az első lehetséges helyszínt, Ófalut a rendszerváltozás idején elsodorta a népakarattal párosuló szakmai kifogások hada, ezért 1993 szeptemberében újra kezdődött a feltáró munka. Az egész országot érintő felmérés eredményeként 1996 végére az illetékesek kijelöltek egy területet – másfél kilométerre a korábban szakmai okok miatt elutasított Ófalutól.

Felvetődik bennem: akkor is így tájékoztatnák-e a lakosságot, ha nem kapnának érte ennyi pénzt?

Wekler Ferenc, a parlament alelnöke a rendszerváltozás idején az Ófaluval szomszédos település, Mecseknádasd tanácselnöke volt.

– A helyzet a nyolcvanas évekhez képest nem változott – mondja most. – Ugyanazon a helyszínen vagyunk, amelyet akkor egy szakértői csoport alkalmatlannak minősített. Emellett az itt élők egy részét pénzzel és ígéretekkel a mai napig sem tudták arról meggyőzni, hogy jó lesz nekik, ha befogadják a hulladékot. A világon sehol sincs az atomerőművek bezárására kidolgozott technológia. Ha tehát nem tudjuk, miként szerelik le a paksi erőművet, akkor felelőtlen pénzkidobás újabb milliárdokat költeni egy ilyen ügy előkészítésére. Ráadásul a szakértői vélemények is megoszlanak. Akiket a paksiak támogatnak és pénzelnek, azok az alkalmasságot bizonyítják, mások, akiket szintén foglalkoztattak a paksiak, de azok anyagaik egy részét nem hozzák nyilvánosságra, megkérdőjelezik a telephely alkalmasságát.

Frigyesi Ferenc, a budaörsi Radioaktív Hulladékokat Kezelő Közhasznú Társaság vállalkozási igazgatója szerint alapos kutatás eredményeként jelölték ki Üveghutát. A Magyar Tudományos Akadémián tartott szakmai fórumon ugyanakkor elhangzott: több szakember úgy ítéli meg, hogy az 1993 óta folyó kutatások hiányosak, eredményeik pedig ellentmondásosak.

Fémkapuk, biztonsági emberek hadán vergődtem át, mire testközelbe kerülhettem a sugárzással szennyezett anyagokat tartalmazó hordókkal. Menet közben még ruhát is váltottam, civil holmijaimból az alsónadrágom maradt rajtam, a többit erőművi egyenruhára kellett cserélni. Nyakamban egy mérőkészülékkel forgolódtam a fémhordók között, szerencsére a detektor sugárzásmentesnek mutatta a környezetet. Nem láttam mást, csupán 200 literes, feketére mázolt hordókat, amelyekben kesztyűket, takarítóeszközöket, épülettörmeléket, ioncserélő gyantákat tömörítettek. Az erőmű területén jelenleg 1300 ilyen hordó vár végleges elhelyezésre.

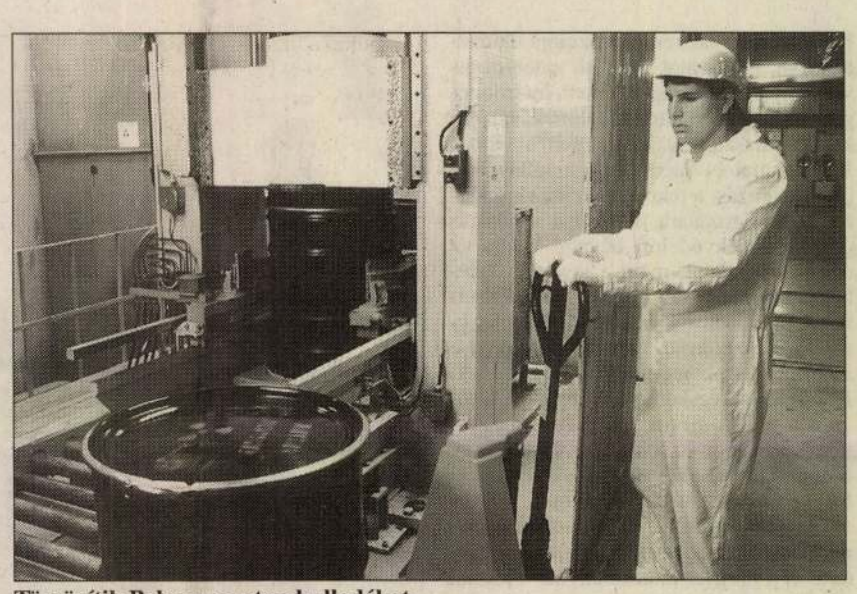

Tömörítik Pakson az atomhulladékot

– Ha igaz, hogy Paks az eredetileg hittnél jóval kevesebb kis és közepes aktivitású hulladékot produkál, illetve a Püspökszilágyira vitt hulladék tovább tömöríthető, akkor mi szükség van Üveghutára? – vetette fel Foltányi Zsuzsa, az Energia Klub egyik vezetője, aki érdekes szituációnak tartja, hogy a Magyar Állami Földtani Intézet (MÁFI) kutatási eredményét véleményező szakhatóság az a Magyar Geológiai Szolgálat, amelynek két intézete van: az Eötvös Loránd Geológiai Intézet és a MÁFI. A szakhatóság tehát egyik intézetének eredményét ellenőrzi.

– 1997-ben a NATO-voksolással egy időben Ófalu és négy másik település népszavazást tartott az atomtemető létesítéséről. Valamennyi település ellenezte a tervet. Ez az öt község sem pénzért, sem pénz nélkül nem akarja a tárolót – szögezte le Kófiás Endre, Ófalu polgármestere.

A pénz ehhez képest mindenkinek jól jönne. Márpedig az atomtörvény szerint a tervezett tároló környékén élők által létrehozott ellenőrző és információs társulások pénzt kaphatnak a nukleáris pénzügyi alapból. Üveghuta öt kilométeres körzetében nyolc település található, ebből hat – Feked, Cikó, Bátaapáti, Bátaszék, Mórágy és Mőcsény – társulást hozott létre, ez tavaly 35 milliót, idén 50 milliót kap. Véménd és Ófalu úgy döntött: kimarad a jótéteményből. Pedig ha Ófalu is beszállt volna a dologba, az idén a központi költségvetés 16 milliója mellett 7,9 milliót kapott volna a tájékoztatásra szánt pénzből.

– Mi népszavazással kinyilvánítottuk, hogy nem kell a temető, a hat másik helyen viszont nem volt népszavazás. Ott a testület döntötte el, hogy megalakítja a társulást. Gyakran felvetődik bennem: az önkormányzatok akkor is így tájékoztatnák-e a lakosságot, ha nem kapnának érte ennyi pénzt? – tette föl most a kérdést az ófalui polgármester.

A dombok közé szorult Bátaapáti úgynevezett zsákfalu. Egyetlen rozoga út visz a településre, amely a helységnévtábla után a Lenin utca nevet viseli. Üveghutára a falu túlsó végéből lehet eljutni. Egy jó kilométeres erdei csapás végén van a nevezetes helyszín. Jelenleg két helyen fúrnak a szakemberek. A mélyből felhozott gránitot dokumentálják, számítógépes felvételeket készítenek róla.

– 1994-ben megkérdeztük az embereket, hozzájárulnak-e ahhoz, hogy Bátaapáti közigazgatási területén kutatásokat végezzenek a paksi hulladékok lehetséges tárolójának felmérésére. És ha alkalmasnak találják, akkor megépítsék – összegezte Krachun Szilárd, aki 1990 óta polgármester a faluban. – A lakosság 98 százaléka támogatta az elképzelést. Igaz, hogy ez nem titkos népszavazás volt, hanem egy kérdőíves felmérés, de ha úgy döntenek, hogy itt épül meg a tároló, kiírjuk a véleménynyilvánító népszavazást. Szerintem az emberek igennel szavaznának.

Bátaapáti – amelynek költségvetése 43 millió forint volt 1998-ban – tavaly 13 milliót kapott a tájékoztatásra szánt pénzösszegből. Ebből a falu részben az intézmények működési kiadásait fizette, de ebből épült a helyi kábeltévé-hálózat is. Krachun Szilárd tagadta, hogy az atomlobby megvásárolta volna a községet. Szerinte Bátaapáti ezt tisztán üzleti vállalkozásnak tekinti. Egyébként sem dőlt még el semmi, hiszen csak a kutatásra adtak engedélyt, a fúrások nem teszik tönkre az üveghutai részt.

– Nem értünk geológiai kérdésekhez, ezt döntsék el a szakemberek. Bennünket a dolog üzleti része érdekel. Jól akarunk járni – vélekedett a polgármester. – A testület persze csak abban az esetben mondja ki a végső szót, amikor Bátaapáti egy népszavazáson igennel szavaz a tároló mellett.

Ötvös Zoltán

Nem szédül a károsult

„A pénz nem került elő, de legalább örökké élek"

Örökké muszáj élni a Németh néninek, mert elcsalták a temetésre megspórolt pénzét – mondja önmagáról a remegő fejű öregasszony, és kitárja a falusi ház konyhaablakát, mert a szeneskályha dönti be a füstöt.

– Holnap kikormollak! – fenyegeti meg a kéményt Németh néni.

– Maga kormol, hetvenkilenc évesen? – bókolok neki.

– Na hallja, ki a fene kormolna? Egyedül élek már tizenkilenc éve, én vagyok itt a favágó, fűtő, szakács, két éve még a disznót is leszúrtam, de mára mán ellágyultam, nincsen szívem hozzá. Minden másban a régi vagyok – kacsint huncutul, aztán a fejéhez kap.

– Jaj, dehogy, hiszen három éve már pálinkát se főzök. Eladtam a tejeskannából csinált edényt, izguljon más a finánccok miatt.

– De azért megissza még a szilvát – jegyzem meg.

Legyint.

– Csak ha igen szívesen kínálnak.

– Németh néni, igazán pompás temetésre készülhetett, hiszen azt hallottam, másfél milliót csaltak el magától – térek a tárgyra.

– Hát, majdnem annyit. De nemcsak a koporsóra tettem félre, maradt volna belőle az egyháznak is, meg a három unokámnak, akik szétszóródtak az országban. Rájuk csak azért hagytam volna pénzt, hogy megszégyenüljenek, mert évek óta felém se dugják a képüket.

Egy pillanatra elkalandozik a tekintete, aztán hamar visszatér a jelenbe. A fülemhez hajol.

– Bevallom magának, a rendőröknek azt mondtam, nekik is szántam pár százezret, a szomszéd falu őrsére. De ez csak csali volt, hogy előbb megtalálják a pénzt.

– Maga szerint megtalálják?

– Találják a fenét. Mit gondol, miért mertem mondani, hogy támogatom őket?

– Németh néni, magának 35–38 százalékos éves kamatot ígért egy csaló társaság. Egy ilyen talpraesett asszony, mint maga, hogyan dőlhetett be nekik?

– Sejtettem én, hogy szélhámosok, csakhogy abban bíztam, gyorsabb leszek náluk, de megelőztek a csibészek.

– Maga tudta, hogy csalókkal áll szemben?

– Korábban a postán volt a pénzem, tizennégy százalék kamatot adtak rá. Gondoltam, hogy a harmincnyolcban van valami svindli. Mégis úgy döntöttem, belevágok, egy év után fölmarkolom a pénzt, és törődöm is vele, mi lesz később. Mert abban biztos voltam, hogy az első jelentkezőket abból fizetik ki egy év múlva, akiket később szedtek rá. De hát ezek az analfabéták igen hamar megbuktak.

– Németh néni, nem érzi úgy, hogy bűnrészes? – kérdezem.

– Hát ha csak az nem, mert most már semmi másban nincsen részem – feleli minden sértődöttség nélkül, azután magyarázkodásba fog.

– Tudja, az az igazság, olyan szép oklevelet adtak a betétemről, hogy majdnem elsírtam magamat tőle.

– Nem olyan asszonynak látszik maga – szólok közbe, mielőtt meghatódna saját magától.

– Ez volt a gyengém, egész életemben hittem a papíroknak. Cselédsorban nőttem fel, finom házaknál szolgáltam. Az egyik uraság írt nekem egy papírt. Az állt benne igen kacifántosan, hogy Németh Lidi süti a legjobb zserbót a világon. Akárhová mentem, ezt bemutattam, fölvettek, nem kételkedett senki a papírban.

– Mert azt az uraság írta alá, nem egy szélhámos társaság vezetője – mondom.

– Na, persze, hát az is számít, de én minden papírnak hittem. Azt gondoltam, amit hivatalosan mernek leírni, az mind igaz. Hacsak nem szerelmes levélről van szó, mert hát abban persze szokott hazudni az ember.

– Mióta eltűnt a pénze, nem hisz a papíroknak? – firtatom.

– Én? Még WC-papírt is csak azért használok, mert nincs rajta betű. De azt mondom magának, nagy haszna lett annak, hogy nem hiszek az írásnak. Tudja, egyetlen orvosságot szedek, valami vérnyomáscsökkentő tablettát. Rajta van az útmutatóján, hogy szédülést okozhat. Amióta nem hiszek neki, nem kóválygok tőle.

– Nyert egy nagy tapasztalatot. A pénze viszont nem került elő – rögzítem a helyzetet.

– De legalább örökké élek – feleli vidáman és becsukja a konyhaablakot.

Hajba Ferenc

NÉPSZABADSÁG

BUDAPEST

2001. JÚNIUS 28., CSÜTÖRTÖK

Karácsonykor már vetítenek az Urániában

Egymilliárd forintért építik újjá régi szépségében a Magyar Nemzeti Filmszínházat

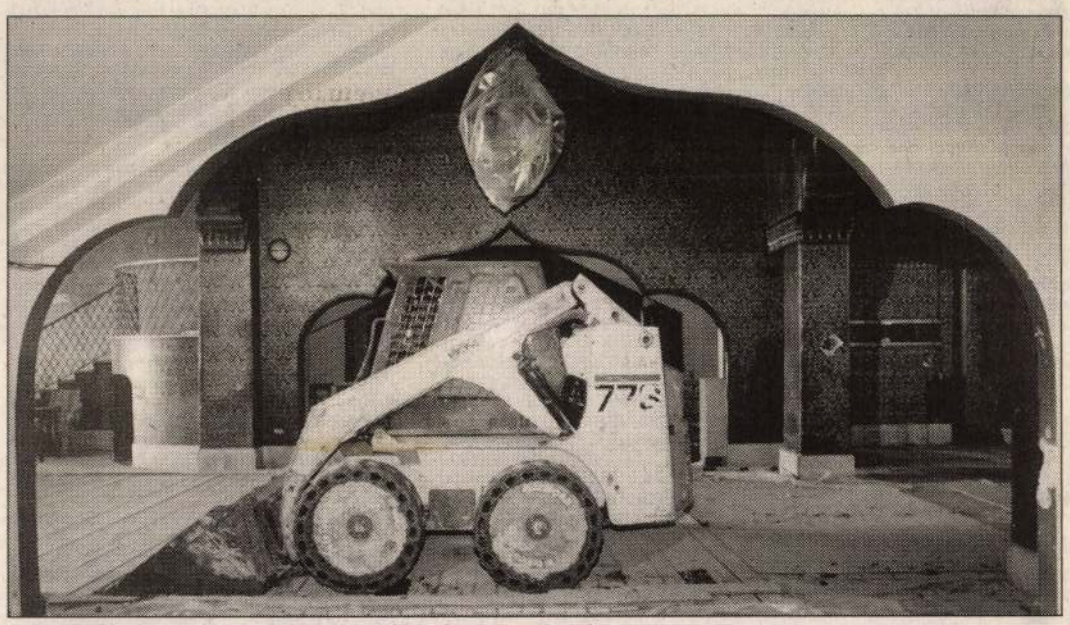

A hajdani pinceszinten dolgozik a lánctalpas munkagép

Volt díszes mulató, tudományos színház és reprezentatív mozi

FOTÓK: SZABÓ BERNADETT

Az idén decemberre tervezik a Magyar Nemzeti Filmszínházzá váló egykori Uránia mozi megnyitását. A szerdai bejáráson elhangzott: karácsonykor minden bizonnyal birtokba veheti a közönség a száz évvel ezelőtti állapotnak megfelelően felújított tereket, és az első látogatók alighanem ingyen moziz-hatnak majd. A felújítás költsége mintegy egymilliárd forint.

Két pirosra festett, lánctalpas munkagép kelt irtóztató lármát az Uránia mozi egykori nézőtere helyén. Jóval a megszokott padlószint alatt, a hajdani pincében állnak, és éppen az alapmegerősítési munkákat végzik – mutatja *Mányi István* építész, a mozi rekonstrukciójának tervezője. Eltűntek a zsöllyék, a hatalmas tükröket vastagon lepi a kőpor. A Schmahl Henrik által tervezett, pompás terembelsők minden pontján építkezés folyik: beállványozták a homlokzatot, kiemelték a nyílászárókat, megbontották a falakat. A cél a bő száz évvel ezelőtti állapot helyreállítása, egy pompás késő eklektikus épület lehető legjobb rekonstruálása.

Aki mozilátogatóként járt legutóbb a Rákóczi úti Urániában, igencsak meglepődhet a látványon. Igaz, a korábbi évtizedekben is volt ok álmélkodásra: aki egy krimi, egy szociofilm vagy netán egy partizántörténet kedvéért tért be ide, csodálkozhatott a súlyos aranyozás és a mindenhonnan visszhangzó vöröses alapszín láttán. A külalakot persze magyarázza, hogy 1893-ban Rimanóczy Kálmán hangverseny- és táncterem céljaira rendelte az épületet, Oroszi Antal pedig mulatót nyitott benne. Schmahl Henrik szinte tobzódott a lehetőségben: a ház homlokzatán és a belső díszítésben is a velencei és a mór motívumok egész kavalkádját használta föl. De aki a pompás terek mögé lesett, már csak megszokott pesti gangot láthatott.

Oroszi idővel tönkrement, és a volt mulatót 1899-ben elfoglalta a felnőttek tudományos művelését célul tűző Uránia Tudományos Társaság. Az egylet itt rendezte be tudományos színházát, amely mozgóképpel illusztrált előadásai révén a hazai filmművészet kísérleti terepe is lett. Kezdetben a Magyar Tudományos Akadémia erkölcsi és az állam anyagi támogatása is kísérte a vállalkozást, 1916-tól azonban már arra kényszerült a tulajdonos, hogy igényes filmszínházzá alakítsa az Urániát. 1930-ban végül a német UFA filmgyár tulajdona lett, és alaposan – de értékeit tiszteletben tartva – át is alakították. 1945. február 4-én itt tartották a háború utáni első mozielőadást, és több mint negyvenéves folyamatos működés után 1999 júniusában zárták be.

Elsőként a mozivédő mozgalom kezdeményezőinek jutott eszükbe, hogy Magyar Nemzeti Filmszínházat kellene berendezni az Urániában. A kulturális kormányzat felkarolta a tervet, és öt építész meghívásával rekonstrukciós pályázatot írt ki. A győztes páros, Mányi István építész és *Szenes István* belsőépítész az 1899-es állapot helyreállítása mellett tette le a voksát. Ennek megfelelően elbontják azt a vasbeton tribünt, amelyet az emeleti foyert elfoglalva az 1930-as átépítéskor ékeltek a gondosan kialakított terekbe; megtisztítják a lambériákat és a mennyezeti faszerkezeteket, az eredeti mintákat követve készítik el a falak festését, a látogatók pedig újra a harmincas években megálmodott bejáraton át léphetnek majd be az épületbe.

A térstruktúra helyreállítása mellett természetesen modern belsőt alakítanak ki, megfelelő vetítő- és hangtechnikával, korszerű szellőztető rendszerrel. A nagyteremben szellősebb lesz a sorok elrendezése, összesen 440-en kaphatnak majd helyet. A korábbi pinceszinten most két videovetítőt építenek ki, de idővel két másik terem berendezésére is mód lesz. Az emeletre kávézó kerül: Mányi István már azt is meg tudja mutatni, hol lesz a pódium és a zongora, merre a büfépult. Természetesen a Rákóczi útra nyíló, korábban egy omlás miatt lezárt terasz is a vendégeké lesz.

A tervek szerint az Architekton Rt. december 10-re készül el a felújítással – mondta el a szerdai bejáráson *Ács Tamás*, a kulturális tárca helyettes államtitkára az újságíróknak, hozzátéve, hogy a karácsonyt már filmvetítéssel szeretnék ünnepelni a Magyar Nemzeti Filmszínházban. Elképzeléseik szerint az első mozizók gyakorlatilag ingyen, legfeljebb egyforintos jelképes belépődíj ellenében vehetnének részt az előadásokon. A 2002-es filmszemlét már mindenképp az Urániában kívánják rendezni.

Ács Tamás azt is elmondta, hogy a teljes bekerülési költség minden bizonnyal megközelíti az egymilliárd forintot. Ami az üzemeltetést illeti, nem cél, hogy a filmszínház fölvegye a versenyt a multiplexekkel: a tárca közhasznú társaságot alapít az Uránia ügyeinek vitelére, ennek vezetőjét a nyár végén pályázat útján választják ki. Az épület az állam tulajdona, a kezelői jog azonban az épületben működő Színház- és Filmművészeti Egyetemé. Ennek megfelelően a minisztérium bérleti díjat fizet majd az egyetemnek.

N. Kósa Judit

A FŐVÁROSI MOZIK MŰSORA JÚNIUS 28-TÓL JÚLIUS 4-IG

A szövegben a gyártó országot csak kezdőbetűvel vagy rövidítve jelöljük. Egyéb rövidítések mb.: magyarul beszélő, *14 éven alul nem ajánlott; **Csak 16 éven felülieknek; ***18 éven felülieknek; K: kísérőfilm; H: híradót is játszanak. A budapesti mozikban jegyváltás az előadás kezdete előtt egy órával, aznapra és egy napra előre. Csak délután működő mozikban jegyváltás az előadás kezdete előtt másfél órával, aznapra és három napra előre.

A HÉT FILMBEMUTATÓI:

CECIL B. DEMENTED (Cecil B. Demented) Színes, feliratos amerikai film*** **Cinema City V.I.P., Művész, Puskin, Toldi, Westend Ster Century** RESZKESS, AMERIKA! (Just Visiting) Színes, magyarul beszélő amerikai-francia film* **Mammut Budai Moziközpont, Campona Ster Century, Cineplex Odeon, Cinema City Csepel, V.I.P., Corvin Filmpalota, Puskin, Westend Ster Century** (angol nyelven, magyar felirat nélkül is) VAD KANOK (Tomcats) Színes, feliratos amerikai film*** **Mammut Budai Moziközpont, Campona Ster Century, Cineplex Odeon, Cinema City Csepel, Corvin Filmpalota, Hollywood Multiplex Duna Plaza, Lurdy Ház, Óbuda, Westend Ster Century**

BUDAPEST FILM
SZEMÉLYES FILMINFORMÁCIÓS SZOLGÁLAT
Telefonszáma: 459-5055.
Személyes filminformáció,
Felvilágosítás filmekről, moziműsorról!

MAMMUT BUDAI MOZIKÖZPONT [II., Lövőház u. 2–6. Tel.: 345-8140 (automata), 06-30-350-1100 (SMS), 345-8160 (személyes)] VAD KANOK (am.)*** 12, 2, 4, 6, 8, 9, éjjel 10. RESZKESS, AMERIKA! (mb. am.–fr.)* 11, 1, 3, 5, 7, 9, éjjel 11. **Shrek** (mb. am. animációs) 12, 2, 4, 6, f10. **Hannibal** (am.)*** f12, 2, f5, 7, 8, éjjel f11. **Addig jár a korsó a kútra...** (fr.)* 5, 7, 9, éjjel 11. **Sebhelyek** (am.)*** f12, f2, f4, f6, f8, f10, éjjel 11. **A mexikói** (am.)* n1, h3, n6, h8, éjjel n11. **Nincs több suli** (mb. am. rajzfilm) 1, 3, 30–1-jén de. n12 is. **A múmia visszatér** (mb. am.)* n12, 4, 29–4-ig f7 is. **Sacra Corona** (magyar) (10 éven aluliak csak szülői kísérettel látogathatják) h2. **Tigris színre lép** (mb. am. rajzfilm) 28–29-én de. n12. **Csibefutam** (mb. angol animációs) 2–4-ig de. n12.

CAMPONA STER CENTURY MEGAPLEX (XXII., Nagytétényi út 37–45. Tel.: 424-3333) **Hannibal** (am.)*** h12, f3, n6, 8, éjjel h11. **Shrek** (mb. am. animációs) 11, n2, f4, h6, h8, h10. VAD KANOK (am.)*** f12, h2, 4, 6, n9, éjjel f11. RESZKESS, AMERIKA! (mb. am.–fr.)* n12, n2, n4, n6, n8, n10. **A múmia visszatér** (mb. am.)* n12, 2, h5, f8, éjjel n11. **A mexikói** (am.)* 12, f3, 5, h8, éjjel n11. **Sebhelyek** (am.)*** f12, h2, 4, n7, f9, éjjel h11. **Eszeveszett birodalom** (mb. am. rajzfilm) h1, n5. **Farkasok szövetsége** (fr.)*** 6, h9. **Mátrix** (am.)** 5. **Beépített szépség** (am.)* n3, f8, h10. **Nincs több suli** (mb. am. rajzfilm) 11, 1, 3. **15 perc hímév** (am.)*** h5, n8, éjjel 10. **Mi kell a nőnek?** (mb. am.)* f2, f5, 7, f10.

CINEPLEX ODEON PÓLUS MOZI (XV., Szentmihályi út 131. Tel.: 419-4224/-25/-26/-27, 410-2452/-53) RESZKESS, AMERIKA! (mb. am.–fr.)* h11, 1, n4, f6, h8, 29–30-án éjjel n11 is. VAD KANOK (am.)*** n12, f2, h4, f7, h9, 29–30-án éjjel 11 is. **Shrek** (mb. am. animációs) 10, 12, 2, 4, 6, 8, éjjel 10, 29–30-án éjjel 12 is. **Hannibal** am.)*** 10, h1, f4, n7, 9, 29–30-án éjjel h12 is. **Sebhelyek** (am.)*** h2, n5, 7, n10, 29–30-án éjjel f12 is. **A múmia visszatér** (mb. am.)* 11, n3, n6, n9, 29–30-án éjjel n12 is. **Pokémon 2. – Bízz az erőben!** (mb. am. rajzfilm) de. f12.

CINEMA CITY CSEPEL PLAZA (XXI., Rákóczi F. út 154–170. Tel.: 425-8111) RESZKESS, AMERIKA! (mb. am.–fr.)* 2, 4, 6, 8, éjjel 10. **Shrek** (mb. am. animációs) f2, h4, 6, 8, éjjel n11, 30–1-jén de. n12 is. VAD KANOK (am.)*** 2, 4, 6, f9, éjjel f11, 30–1-jén de. 12 is. **A múmia visszatér** (mb. am.)* 2, f6, 8, éjjel f11, 30–1-jén de. f12 is. **Hannibal** (am.)*** 3, f6, 8, éjjel f11, 30–1-jén f1 is. **Eszeveszett birodalom** (mb. am. rajzfilm) 1, h3, f5, n7, 30–1-jén de. n12 is. **A mexikói** (am.)* 8, éjjel n11. **Tigris színre lép** (mb. am rajzfilm) 30–1-jén de. 11. **102 kiskutya** (mb. am.) f2, 30–1-jén de. f12 is. **15 perc hímév** (am.)*** h4, 6, n9, éjjel f11.

CINEMA CITY V.I.P. (III., Bécsi út 38–44. Tel.: 437-8383) CECIL B. DEMENTED (am.)*** f2, 6, éjjel f11. **A mexikói** (am.)* h4, n9. **Egy nehéz nap éjszakája** (ff. angol)* 2, 4, 6, 8, éjjel 10. **Shrek** (mb. am. animációs) n2, f4, h6, 8, éjjel n11. RESZKESS, AMERIKA! (mb. am.–fr.)* n3, n5, n7, n9, 29–30-án éjjel n11 is, 30–1-jén n1 is. **A szibériai borbély** (orosz–angol–fr.)* f3, f6, f9. **Malena** (olasz)*** 2, 4, 6, 8, éjjel 10.

CORVIN BUDAPEST FILMPALOTA [VIII., Corvin köz 1. Tel.: 459-5050 (személyes), 459-5055 (automata), 06-30-350-1000 (SMS)] RESZKESS, AMERIKA! (mb. am.–fr.)* f11, f1, f3, f5, f7, f9, éjjel f11. VAD KANOK (am.)*** 11, 1, 3, 5, 7, 9, éjjel 11. **Shrek** (mb. am. animációs) 10, h12, f2, f4, f6, f8, f10. **Hannibal** (am.)*** 10, f1, 3, f6, 8, éjjel f11. **A múmia visszatér** (mb. am.)* 1, h8, éjjel n11. **Sebhelyek** (am.)*** h6, 9. **Nincs több suli** (mb. am. rajzfilm) 28–án és 30–4-ig de. f11. **A mexikói** (am.)* n1, h7, éjjel 11. **Sacra Corona** (magyar) (10 éven aluliak csak szülői kísérettel látogathatják) h3. **Addig jár a korsó a kútra...** (fr.)* 5. **Szívörvény** (am.)* 28-án de. 11, 3-án f4. **A tanú szeme** (angol–kanadai)*** 28-án f4, 2-án de. 11. **A harc mestere** (am.–kanadai)** 29-én de. 11, 2-án f4. **Gagyi mama** (mb. am.)* 29-én f4, 1-jén de. 11. **Tolvajtempó** (am.)** 30-án de. 11, 4-én f4. **Charlie angyalai** (mb. am.)* 30-án f4. 4-én de. 11. **Pasik és csajok** (am.)* 1-jén f4, 3-án de. 11.

HOLLYWOOD MULTIPLEX DUNA PLAZA [XIII., Váci út 178. Tel.: 453-4300 (személyes), 06-20-453-4300 (SMS)] **Shrek** (mb. am. animációs) 28-2-ig h10, f12, n2, n4, n6, n8, n10, 29–30-án éjjel n12 is. **Hannibal** (am.)*** 28-2-ig 11, h2, f5, 7, h10, 29–30-án éjjel n1 is. VAD KANOK (am.)*** 28–2-ig 10, 12, 2, 4, 6, 8, éjjel 10, 29–30-án éjjel h12 is. **102 kiskutya** (mb. am.) 28–1-jéig h11, 1, 3. **A szívem érted RAPes** (am.)* 28–1-jéig 5. **Mi kell a nőnek?** (mb. am.)* 28–1-jéig este f10, 29–30-án éjjel 12 is. **Beépített szépség** (am.)* 28–1-jéig f8. **Sebhelyek** (am.)*** 28–2-ig 10, f1, h3, f6, h8, éjjel n11, 29–30-án éjjel n1 is. **A múmia visszatér** (mb. am.)* 28–2-ig n11, h1, f4, n7, h9, 29–30-án éjjel n12 is. **Pokémon 2. – Bízz az erőben!** (mb. am. rajzfilm) 28–2-ig de. n11, f2. **A mexikói** (am.)* 28-2-ig n4, h6, n9, éjjel h11. **Nincs több suli** (mb. am. rajzfilm) 28–1-jéig de. f11, n1, n3. **Gladiátor** (am.)** 28–1-jéig h4. **The Mummy Returns – A múmia visszatér** (eredeti nyelven, felirat nélkül) 28–1-jéig f7. **Bíbor folyók** (fr.)*** 28–1-jéig este 9, 29–30-án éjjel 11 is. LARA CROFT: TOMB RAIDER (mb. am.) Premier előtt! 4-én éjjel 12.01.

HOLLYWOOD MULTIPLEX LURDY HÁZ [IX., Mester utca és Könyves Kálmán körút sarok. Tel.: 453-4300 (személyes), 06-20-453-4300 (SMS)] **Hannibal** (am.)*** h2, f5, f8, éjjel n11, 30–1-jén de. 11 is. VAD KANOK (am.)*** 1, n4, f6, h8, éjjel 10, 29–30-án éjjel n1 is, 30–1-jén de. h11 is. **Shrek** (mb. am. animációs) n2, n4, n6, n8, n10, 29–30-án éjjel n12 is, 30–1-jén de. n12 is. **Sebhelyek** (am.)*** h1, 3, n6, f8, h10, 29–30-án éjjel 12 is, 30–1-jén de. f11 is. **A múmia visszatér** (mb. am.)* 2, f5, 7, f10, 29–30-án éjjel 12 is, 30–1-jén de. f12 is. **102 kiskutya** (mb. am.) 30–1-jén de. f11, h1. **A mexikói** (am.)* f4, 6, f9, 29–30-án éjjel 11 is, 28–29-én és 2–4-ig h1 is. **Nincs több suli** (mb. am. rajzfilm) 12, h2, h4, 30–1-jén de. 10 is. **Addig jár a korsó a kútra...** (fr.)* h6, h8, h10, 29–30-án éjjel h12 is. **A szívem érted RAPes** (am.)* 1, f4, 30–1-jén de. n11 is. **Bíbor folyók** (fr.)*** 6, n9, éjjel f11. **Mi kell a nőnek?** (mb. am.)* f1, 3, f6, 30–1-jén de. 10 is. **Farkasok szövetsége** (fr.)** 8, éjjel h11. **Beépített szépség** (am.)* f2, 28–1-jéig f7 is, 30–1-jén de. n12 is. **15 perc hímév** (am.)*** 4, 28–1-jéig h9 is, 29–30-án éjjel n12 is.

HOLLYWOOD MULTIPLEX ÓBUDA (III., Bécsi út 154. Tel.: 453-4300) **Shrek** (mb. am. animációs) 2, 4, n7, n9, éjjel n11, 30–1-jén de. 10, 12 is. **Hannibal** (am.)*** f4, 6, h9, 29–30-án éjjel n12 is, 30–1-jén h1 is. VAD KANOK (am.)*** n4, h8, éjjel 10, 29–4-ig f6 is, 30–1-jén de. h11, 1 is. **Nincs több suli** (mb. am. rajzfilm) h3, h5, 30–1-jén de. f11, f1 is. **Farkasok szövetsége** (fr.)** h7, f10. **A mexikói** (am.)* f3, 28–3-ig 5 is, 29–1-jéig n8, h10 is, 30–1-jén de. n12 is. **Sebhelyek** (am.)*** f5, 7, n10. **102 kiskutya** (mb. am.) n3, 30–1-jén de. n11, n1 is. **15 perc hímév** (am.)*** este f9, 29–30-án éjjel 11 is. **A múmia visszatér** (mb. am.)* 3, h6, 30–1-jén de. h12 is.

KOSSUTH 4 MOZI (XIII., Váci út 14. Tel.: 349-3771) **15 perc hímév** (am.)*** 6, n9, éjjel f11 (6. h. prol.). **Memento** (am.)** f7, f9 (7. h. prol.). **A mexikói** (am.)* f5, h7, n10. **A múmia visszatér** (mb. am.)* 10, 6, n9, éjjel f11. **Tigris és Sárkány** (kínai–tajvani–amerikai)* éjjel f11 (21. h. prol.). **Sacra Corona** (magyar) (10 éven aluliak csak szülői kísérettel látogathatják) n1, n5 (13. h. prol.). **Eszeveszett birodalom** (mb. am. rajzfilm) de. f11, f3. **Mi kell a nőnek?** (eredeti nyelven, magyar felirattal)* f12, f4. **Taxi 2.** (mb. fr.)* de. 10, 12. **Pokémon 2. – Bízz az erőben!** (mb. am. rajzfilm) n1, 2. **Szeretném, ha szeretnél** (mb. am.)* 4 (10. h. prol.). **Beépített szépség** (am.)* 2 (5. h. prol.). **Hé, haver, hol a kocsim?** (mb. am.)* de. 10, 2.

RÓZSADOMB MOZI (II., Törökvész u. 87–91.) AZ ÜZEMELÉS SZÜNETEL!

WESTEND STER CENTURY MEGAPLEX (VI., Váci út 1–3. Tel.: 238-7222) **Hannibal** (am.)*** 11, h2, h5, h8, éjjel h11. RESZKESS, AMERIKA! (mb. am.–fr.)* f12, f2, f4, f6, f8, f10, 29–30-án éjjel f12 is. JUST VISITING – RESZKESS, AMERIKA! (angol nyelven, felirat nélkül!) 29–1-jéig 8. VAD KANOK (am.)*** n12, f2, h4, 6, n9, éjjel f11. CECIL B. DEMENTED (am.)*** n1, n3, f5, f7, f9, éjjel f11. **Shrek** (mb. am. animációs) 10, 12, 2, 4, 6, 8, éjjel 10. **A múmia visszatér** (mb. am.)* h12, f3, n6, 8, éjjel h11 . **Sebhelyek** (am.)*** n11, f1, h3, 5, n8, f10, 29–30-án éjjel h12 is. **15 perc hímév** (am.)*** n12, h2, n5, h7, n1, 29–30-án éjjel h12 is. **A mexikói** (am.)* f12, n3, 5, h8, éjjel f11. **Addig jár a korsó a kútra...** (fr.)* n2, f6, f8, h10, 29–30-án éjjel h12 is. **Nincs több suli** (mb. am. rajzfilm) 11, f4. **Beépített szépség** (am.)* h11, n2, f7, 9, 29–30-án éjjel f12 is. **Ellenség a kapuknál** (am.)* h4. **Bíbor folyók** (fr.)*** f2, n7, h9, 29–30-án éjjel n12 is. **Szeretném, ha szeretnél** (mb. am.)* n12, 4. **Farkasok szövetsége** (fr.)** f11, n2, éjjel 10, 28–2-ig és 4-én 7 is. **Mi kell a nőnek?** (mb. am.)* 28–2-ig és 4-én n5. **A szívem érted RAPes** (am.)* n11, h1, n4, 28-án, 2-án és 4-én 8 is. **Blair Witch – Ideglelés 2.** (am.)*** 28–2-ig és 4-én h6, éjjel h11.

ART MOZI-HÁLÓZAT

BEM (II., Margit krt. 5/B. Tel.: 316-8708) Az este 8 órai előadások kísérőfilmje HOLTÁGBAN (Bánóczky T.). **Roncsfilm** (magyar)** 28-án 4. **Elizabeth** (angol)* 28-án 6. **A hatodik érzék** (am.)* 28-án 8. **A kis utazás** (magyar)* 29-én 4. **Glamour** (magyar)* 29-én 6. **Cigányok ideje** (jugoszláv)* 29-én 8. **Tündérdomb** (magyar) 30-án 3. **A napfény íze** (mb. magyar–német–kanadai–osztrák, Szabó I.)* 30-án n5. **Szeress, ha tudsz** (am.)* 30-án n8. **Beépített szépség** (mb. am.)* 30-án este f10. **Egy bogár élete** (mb. am. animációs) 1-jén 3. **Irány Eldorádó** (mb. am. rajzfilm) 1-jén f5. **Segítség, apa lettem!** (am.)* 1-jén 6. **Az évszázad gyermekei** (fr.)*** 1-jén 8. **Simon mágus** (magyar)* 2-án 4. **Az élet szép** (olasz) 2-án 6. **Macska-jaj** (E. Kusturica)* 2-án 8. **Kundun** (am.) 3-án 4. **A lápvidék gyermekei** (fr.)* 3-án n7. **A szibériai borbély** (orosz–angol–fr.)* 3-án n9. **Jeanne D'Arc – Az orléans-i szűz** (am.)* 4-én 4. **28 nap** (am.)* 4-én f7. **Gladiátor** (am.)** 4-én n9.

CIRKO-GEJZÍR (V., Balassi B. u. 15–17. Tel.: 269-0904) **Lábad között** (spanyol, M. G. Pereira)*** 5, 7, 9. **Vérvörös** (A. Ripstein)*** 28-án 5. **Tükör** (A. Tarkovszkij) 29-én 5. **Tangó** (sp., C. Saura)* 30–1-jén 5. **Gabbeh** (iráni) 2-án f6. **Oblomov néhány napja** (Ny. Mihalkov) 3-án f6. **Az ezredes úmak nincs, aki írjon** (mexikói–sp.–fr., A. Ripstein) 4-én 5. **Jónás és Lilla** (A. Tanner) 28-án 7. **Törökfürdő** (olasz, F. Özpetek)** 29–1-jéig 7. **Etűdök gépzongorára** (Ny. Mihalkov) 2-án 7. **2000, ahogy én látom... Az élet könyve** (am.–fr., H. Hartley) 3-án 7. **Édes2kettes** (hongkongi)** 4-én 7. **Gadjo Dilo** (T. Gatlif) 28-án 9. **Hálószobák és előszobák** (angol, R. Troche)**, kísérőfilm: **Öltözz** (Szűcs N.–Sándor D.) 29–3-ig 9. **Kikujiro nyara** (japán) 4-én 9. Cirko galéria: Lakatos Klári és Szolnoki Csanya Zsolt kiállítása.

EURÓPA (VII., Rákóczi út 82. Tel.: 322-5419) **I love Budapest** (magyar)** 28–1-jéig n4, 2–3-án h5. **Vakvagányok** (Tímár P.)* 2-án 3. **Hibátlanok** (am.)*** 3–4-én 3. **Anyegin** (angol) 28–3-ig 5. **Amerikai szépség** (am.)** 4-én h5. **Az óceánjáró zongorista legendája** (olasz)* 28–3-ig h7. **Ellenség a kapuknál** (am.)* 4-én h7. **Sade márki játékai – Quills** (am.)*** 28–29-én h9. **Csokoládé** (am.) 30–3-ig h9, 4-én 9. **Vorosilov mesterlövésze** (orosz)** 28–29-én 3. **Eszeveszett birodalom** (mb. am. rajzfilm) 30–1-jén 3. **Lottózsonglőrök** (ír)* 2-án 3. **Ideglelés – The Blair Witch Project** (am.)** 3-án n4. **Portugál** (magyar)* 4-én 3. **Mélyen az erdőben** (fr.)** 28–29-én h5, 2–3-án h9, 4-én 7. **Farkasok szövetsége** (fr.)** 28–29-én 6, 30–1-jén f5. **Erin Brockovich, zűrös természet** (am.)* 4-én f5. **Taxi 2.** (mb. fr.)* 30–1-jén 7. **Számkivetett** (am.)* 29–30-án és 4-én f9. **Idióták** (dán)*** 3-án f7. **8 és 1/2 nő** (P. Greenaway)*** 28-án és 1-jén f9, 2-án f7.

HUNNIA (VII., Erzsébet krt. 26. Tel.: 322-3471) **Az élet csodái** (fr.–német–vietnami)** 28-án h4, 3-án h6. **Punktérítő – A közellenség** (Kövessy R.) 29-én n5. **Csibefutam** (mb. angol animációs) 30-án n4. **102 kiskutya** (mb. am.) 1-jén f4. **Lolita** (am.)*** 2-án f5. **New Rose Hotel** (am.)** 3-án 4. **A gyűlölet** (fr.)** 4-én n5. **Sohasevolt glória** (magyar, Bernáth Zs.) 28-án h6, 1-jén f6, 2-án 6. **Egy kapcsolat vége** (am.)* 29-én h6. **A napfény íze** (mb. magyar–német–kanadai–osztrák, Szabó I.)* 30-án h5. **Mindent anyámról** (sp.)*** 4-én 6. **Csokoládé** (am.) h8. **Blöff** (angol)**, kísérőfilm: **A mesterlövész** 28-án és 2-án éjjel 10. **Taxi 2.** (mb. fr.)* 29-én, 1-jén és 3-án éjjel 10. **Harcosok klubja** (am.)*** 30-án és 4-én éjjel 10.

MŰVÉSZ (VI., Teréz krt. 30. Tel.: 332-6726) A mozi előcsarnokában Csonka Donát fotókiállítása tekinthető meg. **Gyorsbűfék, gyors nők** (am., A. Kollek)* f6, n8, n10. CECIL B. DEMENTED (am.)*** h8, f10. **Blöff** (G. Ritchie)** 28-án h6, 4-én h5. **Lost Highway – Útvesztőben** (D. Lynch)** 29-én f6. **Malena** (olasz)*** 30-án h6. **A boldogságtól ordítani** (am., T. Solondz)** 1-jén n6. **Wonder Boys – Pokoli hétvége** (am.)* 2-án h6. **A Kelet az Kelet** (angol)* 3-án h6. **Citromfej** (magyar, Bodó V.)* 4-én h7. **Ízlés dolga** (fr., A. Jaoui)* 29–1-jéig és 4-én n8. **Harry csak jót akar** (fr., D. Moll)* 28-án n8. **Rekviem egy álomért** (am.)** 2–3-án n8, 4-én este n10. **A világ második legjobb gitárosa** (am., Woody Allen)*, kísérőfilm: **A fehér alsó** (Meskó Zsolt) 28-án este n10. **Macska-jaj** (E. Kusturica)* 29-én este n10. **Memento** (am.)** 30-án este n10. **A Ravasz, az Agy és két füstölgő puskacső** (am.)** 1-jén este n10. **A nagy Lebowski** (J. Coen) 2-án este n10. **A Millió Dolláros Hotel** (W. Wenders)** 3-án este n10. **Patkánymese** (ír, S. Barron) 28-án n6. **A sziget foglya** (fr., P. Leconte)* 29–30-án és 4-én n6. **A nő kétszer** (angol–am.)* 1-jén n6. **Napsugár sétány** (német)* 2-án n6. **Szerelemre hangolva** (hongkongi, V. Kar-vaj)* 29-én és 3-án n6. **Feri és az édes élet** (magyar, Czabán Gy.)* 9, 29–30-án és 3-án n8 is. **Luna papa** (német–üzbég)** 2-án 7. **Utolsó vacsora az Arabs szürkénél** (magyar, Jancsó M.)* 28-án n8. **A szibériai borbély** (Ny. Mihalkov)* 1-jén 6. **A csodálatos mandarin** (magyar, Mészáros M.)* 1-jén n6, 4-én f6. **Bajnokok reggelije** (am., A. Rudolph)* 28-án n6. **Cuki hagyatéka** (R. Altman)* 29-én n6. **Születésnap** (dán, T. Vinterberg)** 30-án n6. **Két angol lány** (M. Leigh)** 2-án n6. **Werckmeister harmóniák** (Tarr B.)* 4-én n7. **Tabu** (fr.– japán–angol, N. Oshima)*** 9. **I love Budapest** (magyar, Incze Á.)** 29–3-ig n8. **Magnólia** (am.)** 4-én 6. **Cigányok ideje** (E. Kusturica)* 28-án f7. **Táncos a sötétben** (L. von Trier)** 30-án és 1-jén 5, 3-án h5. **Anyád! A szúnyogok** (Jancsó M.)* 2-án n6. **Jadviga párnája** (Deák K.)*** 3-án h5.

ÖRÖKMOZGÓ (VII., Erzsébet krt. 39. Tel.: 342-2167) **Sullivan utazásai** (am., P. Sturges) 28-án f5. **Nickelodeon** (am.–angol, P. Bogdanovich) 28-án f7. **Öt könnyű darab** (am., B. Rafelson) 28-án f9. **A mozi története** (angol rajzfilm, J. Halas) + **Ifjabb Sherlock Holmes** (B. Keaton) + **Frigo, a mesterlövész** (B. Keaton) 29-én f5. **Solaris** (szovjet, A. Tarkovszkij) 29-én f7. **Tündérdomb** (Szőke A.) 29-én 9, 30-án 7, 3-án 8, 4-én f9. **Az utolsó metró** (fr., F. Truffaut) 30-án f5. **A puritán lány** (fr., J. Doillon) 30-án f9. **Horgász a pácban** (fr., Y. Robert) 1-jén f5. **Eltűntnek nyilvánítva** (am., Costa-Gavras) 1-jén f7. **Indiai tea** (angol) + **Salaam Bombay** (indiai–fr.–angol, M. Nair) 1-jén f9. **Az öreg halász és a tenger** (am., J. Sturges) 2-án f5. **Szerelemben, háborúban** (am., R. Attenborough) 2-án f7. **Manhattan** (am., W. Allen) 2-án f9. **Árvíz Indiában** (am., C. Brown) 3-án f5. **Nápolyt látni, és ...** (magyar, Bácskai Lauró I.) 3-án f7. **Santiago felett esik az eső** (fr.–bolgár, H. Soto) 4-én f5. **A látogató** (indiai–fr., S. Ray) 4-én f7.

PUSKIN [V., Kossuth L. u. 18. Tel.: 429-6080 (személyes), 429-6091 /92 (automata), 06-30-350-1200 (SMS)] **Gyorsbűfék, gyors nők** (am.)* n2, 3, h5, n9, éjjel 10 (80549). RESZKESS, AMERIKA! (mb. am.–fr.)* f12, f7, 8, h10 (80565). CECIL B. DEMENTED (am.)*** n1, 2, h8, f10 (80566). **Csokoládé** (am.) 1, 4 (90865). **Addig jár a korsó a kútra...** (fr.)* n12, n7 (80564). **Sacra Corona** (magyar) (10 éven aluliak csak szülői kísérettel látogathatják) f4 (11279). **A sziget foglya** (fr.)* h6 (80552). Café Cinema: Bullet Shih kiállítása.

SZINDBÁD (XIII., Szent István krt. 16. Tel.: 349-2773) **I love Budapest** (Incze Á.)* 5. **Csokoládé** (am.) h7. **Billy Elliot** (angol)* h9. **Tea Mussolinivel** (olasz) 28-án n5. **Krokodilok bölcsessége** (angol)*** 29-én f5. **Cseh Tamás-film** (magyar) (videó) 30-án h5. **Szomorú vasámap** (magyar–német)* 1-jén f5. **Káma-Szútra** (am.–indiai)** 2-án f5. **Hibátlanok** (am.)*** 3-án f5. **A világ második legjobb gitárosa** (am., Woody Allen)*, kísérőfilm: **A fehér alsó** (Meskó Zsolt) 4-én f5. **Sade márki játékai – Quills** (am.)*** 28–30-ig n7. **Feri és az édes élet** (Czabán Gy., with English subtitles)* (videó) 1–4-ig f7. **Farkasok szövetsége** (fr.)** n9. Szindbád galéria: Bizánci Padlás – Loss Andrea festményeinek kiállítása.

TABÁN (I., Krisztina krt. 87–89. Tel.: 356-8162) **South Park nagyobb, hosszabb és vágatlan** (am. rajzfilm)*** 28-án h6. **Anarchisták** (magyar, Tóth T.)** 28-án n8. **Esterházy vacsora + Tandori** (magyar) 28-án h9. **Cseh Tamás-film** (magyar, Fonyó G.) 29-én n6. **Pendragon legenda** (Révész Gy.) 29-én h7. **Majdnem híres** (am.)* 29-én f9. **Hahó, Öcsi!** (magyar) 30-án f4. **Gyöngyvirágtól lombhullásig** (magyar) 30-án és 3-án 5. **Billy Elliot** (angol)* 30-án és 3-án f7. **A kilencedik kapu** (R. Polanski)** 30-án f9. **Lolka és Bolka a Föld körül** (mb. lengyel rajzfilm) 1-jén n4. **Hahó, a tenger** (magyar) 1-jén 5. **Malena** (olasz, G. Tornatore)*** 1-jén h7, 3-án f9. **A velencei kurtizán** (am.)** 1-jén f9. **Szeleburdi vakáció** (magyar) 2-án 5. **A piacere** (Huszárik Zoltán-rövidfilmek) 2-án f7. **Apropos Fábri + Utószezon** (Vayer Tamás díszlettervező emlékére) 2-án 8. **Mikrokozmosz** (fr.) 4-én 5. **Lábad között** (spanyol, M. G. Pereira)*** 4-én n7. **Az óceánjáró zongorista legendája** (olasz, G. Tornatore)* 4-én n9.

TOLDI (V., Bajcsy-Zsilinszky út 36–38. Tel.: 311-2809) **Nagyterem:** CECIL B. DEMENTED (am.)*** n6, 7, 9. **Gémes-terem: I love Budapest** (magyar)** 5. **Csokoládé** (am.) 28–29-én f7. **Idióták** (dán)*** 30-án f7. **A Millió Dolláros Hotel** (W. Wenders)** 1-jén f7. **Blöff** (angol)** 2-án f7. **Felicia utazása** (kanadai)** 3-án f7. **A Ravasz, az Agy és két füstölgő puskacső** (am.)** 4-én f7. **Titus** (am.)** 28-án f9. **Rekviem egy álomért** (am.)** 29–1-jéig f9. **Lábad között** (spanyol, M. G. Pereira)*** 2-4-ig f9.

VÖRÖSMARTY (VIII., Üllői út 4. Tel.: 317-4542) **Addig jár a korsó a kútra...** (fr.)* 28–29-én 3, 2–4-ig 3, 5. **Rekviem egy álomért** (am.)** 28–1-jéig 5. **Tigris és Sárkány** (kínai–tajvani–amerikai)* 7. **Táncos a sötétben** (L. von Trier)** 9. **Gladiátor** (am.)** 30–1-jén f3.

FILMEK TOPLISTÁJA

Hódító Hannibal

Hopkins ismét a „rém intelligens" pszichiátert alakítja

Hannibal meghódította Budapestet, már ami legalább is a mozilője, *Jodie Foster* nem vállalta a részvételt a Hannibalban, így őt töltés. Emiatt válnak emészthetővé a szörnyű gyilkosságok. A film

Utazás a test középpontja felé

Detvay Jenő és Herendi Péter kiállítása a Francia Intézetben

Mint a Verne regények hősei a föld ismeretlen vidékein, úgy kutat *Detvay Jenő* és *Herendi Péter* az emberi testen. Arcok,

Herendi Péter húszrészes képsorozatán a kezek úgy nyúlnak, zsugorodnak és torzulnak, mint a Vidám Park Elva

kodnak, a bőr húzódik és préselődik a szorítástól. Az arcüreg levegővel telik, majd egy másik

Házról házra, végig a déli Váci utcán (7.)

Árpád-kori temetőre és a városi serfőzde helyére épült az Újvárosháza

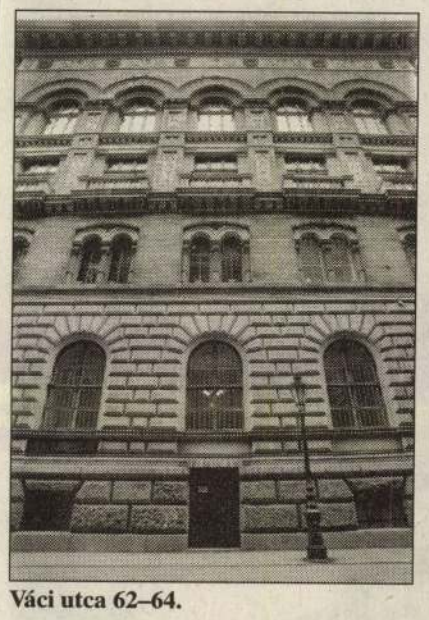

Váci utca 62–64.

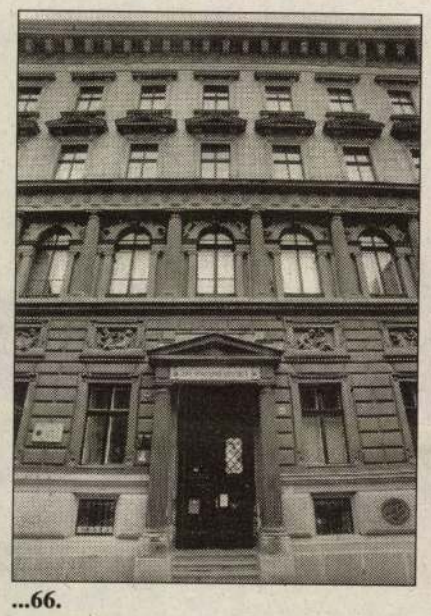

...66.

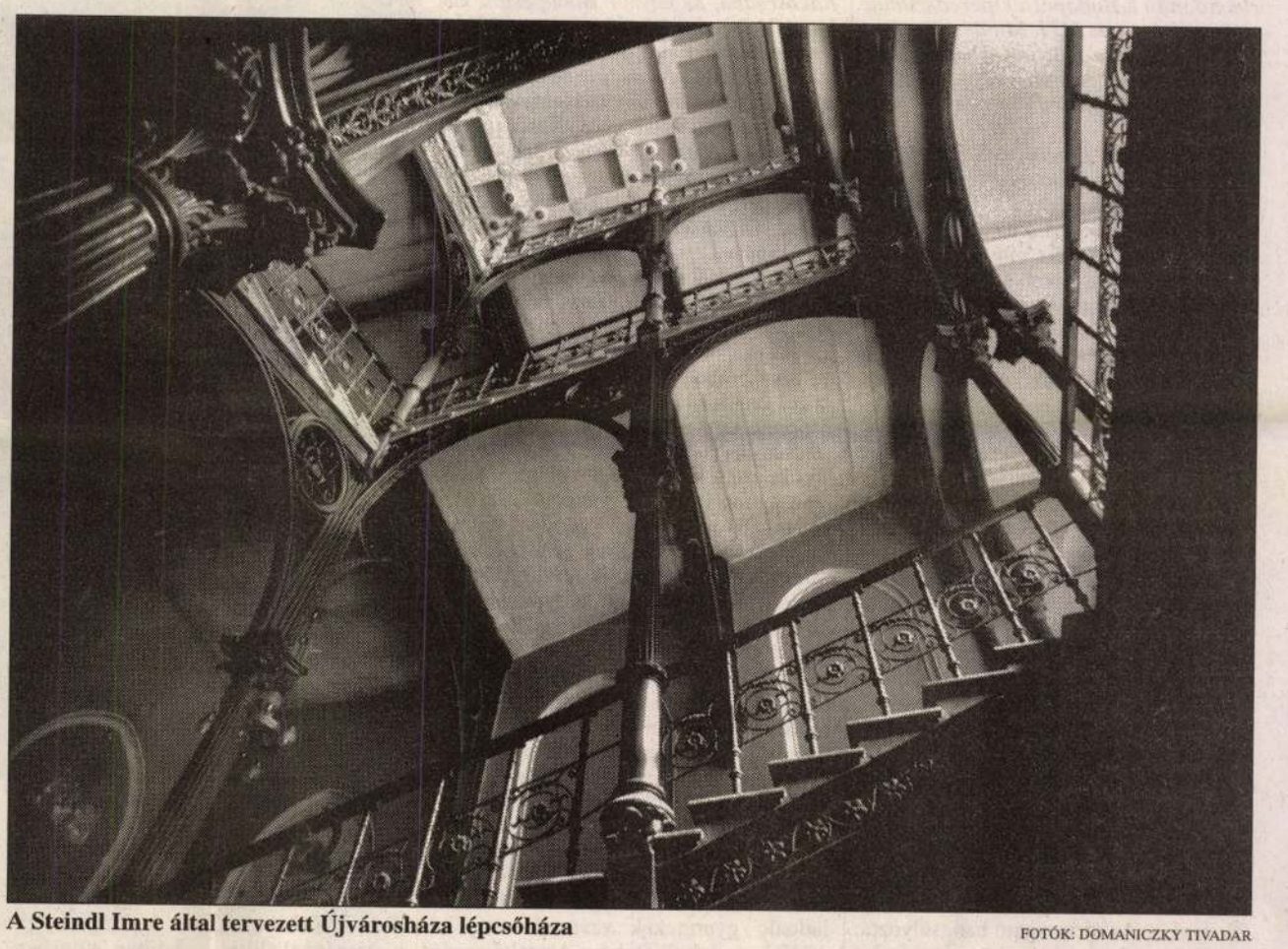

A Steindl Imre által tervezett Újvárosháza lépcsőháza

FOTÓK: DOMANICZKY TIVADAR

...68.

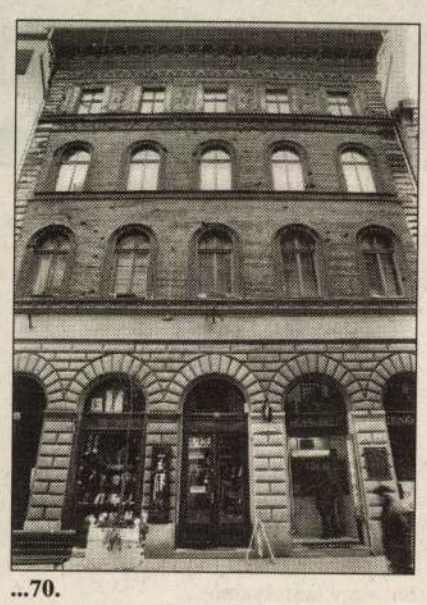

...70.

...72.

Váci utca 62–64.

Az Újvárosháza épülete. Neoreneszánsz, négyszintes műemlék, Steindl Imre tervezte 1870-ben, de csak 1875-re készült el. Helyén az 1815-ben Zitterbart János tervezte régi városi serfőzde, illetve az 1818-ban Carl Gally megrendelésére Düttrich József tervei alapján épült sörház állt, még korábban pedig – mint az építés közben előbukkant maradványokból gyanítható – Árpád-kori temető és egy gótikus (templom?)épület. Mire az Újvárosháza felépült, Budapest is megszületett, így a – később, 1880–1881-ben Lotz Károly hat freskójával is ékesített – gazdag növényi ornamentikájú, neoreneszánsz díszteremben 1875. március 24-én már Budapest székesfőváros törvényhatósága tartotta első közgyűlését. A háborúban megsérült freskókat 1951-ben Medveczky Jenő restaurálta. Az épületet 1984-től mind műszaki, mind műemléki szempontból felújították. Ma állami tulajdon a ház, a főváros ingyenes használatba kapta a közgyűlésnek helyet adó dísztermet és néhány kiszolgáló helyiséget. Az épület többi részét Budapest Főváros Közigazgatási Hivatala foglalja el.

Váci utca 66.

1874-ben épült kora eklektikus stílusú, négyszintes műemlék épület. Tervezője Weber Antal, a pesti görögkeleti szerb egyházközség tulajdonában részben bérházként működött. A Veres Pálné utcai szerb templom tulajdonképpen ennek az épületnek a kertjében áll, az általában használt bejárata is e ház udvaráról nyílik. Az épület második emeletén működött a plébániahivatal. Gazdagon díszített épület oszlopos, timpanonos kapuval – amely fölött valamikor egy Szent György-szobor is állt –, de elpiszkolódott, sötétszürke homlokzata komorrá teszi. A látványt tovább rontja, hogy a lábazatot nem egészen kétméteres magasságig fehérre festették a pincében működő két üzlet portálja gyanánt, de az a festés is elpiszkolódott már.

Falán magyar és szerb nyelvű márványtábla emlékezik meg egyik egykori lakójáról:

„1929–1975
Vujicsics Tihamér
E házban élt és alkotott korunk zeneszerzője, a magyarországi szerb és délszláv népzene tudós gyűjtője."

Jelenleg állami tulajdonban lévő lakóház, a szerb egyház tulajdona nem egészen húsz százalék. Úgy tudjuk, a benne élők megvennék a lakásokat, de erre egyelőre nincs lehetőségük.

Váci utca 68.

1936-ban épült korai modern stílusú hatszintes épület. Mindenféle díszítés nélküli, de szépen felújított épület. A kerületi önkormányzat a külső és az udvari homlokzat, valamint a lépcsőház felújítását összesen 2,8 millió forinttal támogatta. A látszat azonban néha csal: a területre készült rendezési terv szerint az épület műszaki állapota egyértelműen rossz. Földszintjén két üzlet működik, portáljaik csúnyák, jellegtelenek. A most látható épület előtt egyébként egy 1831-ben Kasselik Ferenc tervei szerint készült ház állott, amelynek tulajdonosa sokáig Szelke József törvényszéki tanácsos, később pedig az 56–58-as számú házat is birtokló Sigray Pál családja volt.

Váci utca 70.

1889-ben épült eklektikus stílusú, ötszintes épület. Kiemelkedő építészeti értékű, ha nem lenne ennyire elhanyagolt, az utca egyik legszebb épülete lehetne. De a harmadik emeletig tartó klinkertégla-burkolat elkoszolódott, a fölötte lévő vakolás helyenként pereg. A házat egyébként Hável Lipót és Schmal Henrik építette Steidl Antalné számára, tőle Geller József könyvkötőmester családjának birtokába került. A második világháborúban megsérült épületet még az akkori tulajdonos, özvegy dr. Keil Alajosné hozatta rendbe. Ma túlnyomórészt magántulajdon, az önkormányzat részesedése néhány százalék.

Váci utca 72.

1870 körül épült kora eklektikus ház a Váci utca és a Szerb utca sarkán, ahonnan kapuja is nyílik. Városképileg értékes, védelemre érdemes épület. Szépen felújított, műszakilag és esztétikailag is jó állapotban van. A látványt azonban rontja a földszinten működő étterem, amelynek magasra nyúló fekete gránit lábazata idegen az épülettől. Tulajdonosa sokáig a több házzal is rendelkező, ebben az épületben soha nem lakó Galgóczy Károly, majd Jékey Ferencné, aki viszont itt élt. Ma társasház, az önkormányzat tulajdoni hányada nagyjából huszonöt százalék. A lépcsőház felújítását kétszázötvenezer forinttal támogatta az önkormányzat.

A. G.

Helyszíni szemle: 1000 Tea teaház

FOTÓ: TEKNŐS MIKLÓS

Ülünk a régi Váci utcai 1000 Tea teaházban, és míg a kisasszonyra várunk, az ablakmélyedésben heverő zen könyveket böngésszük. Találomra felütjük az egyiket: „Hakuin gyakran mesélt tanítványainak egy öregasszonyról, akinek teaüzlete volt, és dicsérte őt, milyen mélyen átlátja a zent. A tanítványok vonakodtak elhinni szavait, és elmentek a teaüzletbe, hogy meggyőződjenek az igazságról. Az öregasszony (...) nyomban meg tudta mondani, hogy teáért jöttek-e, vagy csak próbára tenni a bölcsességét. Amennyiben teáért jöttek, boldogan kiszolgálta őket. Ha viszont azért látogatták meg, hogy próbára tegyék, intett nekik: lépjenek be a függöny mögé. Mikor szót fogadtak, rájuk vágott a piszkavassal. A tíz tanítvány közül kilencen nem tudták elkerülni a verést."

Püff neki. Alighanem kapni fogunk mi is, mert bizony elsősorban azért jöttünk, hogy próbára tegyük az 1000 Tea nevű teaházban dolgozók bölcsességét, és megvizsgáljuk: valóban annyira kellemes hely-e ez a lakásból átalakított csöppnyi teaház, mint az városszerte hírlik. Elhatározzuk tehát, ha a kisasszony megérkezik, fürkészve a szemünkbe néz, aztán halkan, ámde ellentmondást nem tűrően közli: menjünk be a függöny mögé, mi bizony nem megyünk be oda. Lesz, ami lesz, ellenállunk.

Jön a kisasszony, és fürkészve a szemünkbe néz, de nem tessékel sehová, hanem azt kérdezi: milyen teát óhajtanak? Kicsit megkönnyebbülünk. Vagy nem lepleződtünk le azonnal, vagy itt nem szokás piszkavassal püfölni az érdeklődőket.

Először a Shon Mei, azaz az Öröklét szemöldöke fantázianevű készítményre bökünk, aztán elbizonytalanodunk, és mutatóujjunk átcsúszik a Shui Xian (Vízitündérek) elnevezésű teára. Nos? – kérdezi a hölgy, de mivel még mindig nem kapja elő a piszkavasat, óvatosan módosítjuk a rendelést. A hangszórókból ugyanis orosz nyelvű sanzon szól, gyorsan tájolunk tehát, és inkább a hét titokzatos keleti fűszerrel megbolondított üzbég teát választjuk. A hölgy bólint: jól választottak; karakteres, ízletes tea. Immár teljesen megnyugszunk, és miközben várakozunk, körülnézünk a teaházban. Egyszerű, de felettébb otthonos. A falon teareklámok, a vitrinekben régi pléh-, valamint fadobozok, titokzatos teafüvek, kicsi szobrok, díszes csészék, a teaszertartásról szóló könyvek. Egy keleties hangulatú, félreeső szoba sápadt fényében, az alacsony asztal körül, a földre helyezett párnákon fiatalok duruzsolnak. Amúgy semmi harsány keletieskedés. Olvassuk a „tealapot", és megállapítjuk, hogy itt nincsenek furmányos gyümölcsteák, illetlen zamatokkal elvarázsolt, divatos készítmények. Megtudjuk viszont, hogy az itt főzött teákhoz jellegüknek megfelelő forrásvizet használnak, és eredeti receptúrák szerint készítik őket. Később a kisasszonytól azt is megtudjuk, hogy a teafüvek többségét Kínából, Japánból, Ceylonról (Sri Lankáról) és Tajvanról hozzák, és még az sem mindegy, hogy milyen kerámiaedényben tálalják fel a zöld vagy a fekete teát. Efféle kellékek, és persze teafüvek egyébként a bolt előterében vásárolhatók.

Isszuk a kandiscukorral ízesített üzbég teát, élvezzük a zamatot, és megállapítjuk: aki ezt a teaházat kitalálta és működteti, valóban bölcs. És afeletti örömünkben, hogy vizsgálódásunk miatt nem csapdostak meg minket a piszkavassal, megfogadjuk: a jövőben csak azért jövünk ide, hogy kipróbáljuk az Öröklét szemöldökét vagy a Vízitündéreket. Több kérdésünk pedig nincs.

Trencsényi Zoltán

CIKKÜNK NYOMÁN

Leselkedni ajánlott!

Egyetlen aprósággal kiegészíteném a Házról házra, végig a déli Váci utcán sorozatot. Nyilván mindegyik házról bővebben lehet írni, de csak az egyik ház történetéhez teszek hozzá valamit.

Ez a valami egy tárgy, kívülről nem látszik. Ahhoz, hogy valaki észrevegye, bizony kukkolni kell! Be kell nézni a kapun lévő kis üvegezett nyíláson. Csak úgy látható a kapualjban bal oldalt fölállított oszlop, s az oszlopon a madár.

A tudnivalókhoz messzebb kell mennünk mind térben, mind időben. Az Egyetemi templom régebbi (a fényképezést megelőző korban készült) ábrázolásain látható egy kerítés, amely a barokk kapu bal oldalától félkörben lezárja a teret a Papnövelde sarkáig. Ezt a kerítést később kibővítették, és teljesen körülvette a templom előtti teresedést. A templom és a Papnövelde épülete is súlyosan sérült a második világháború végén, Budapest ostromában. A helyreállítás évtizedekig tartott. A kerítést nem állították helyre, egyes elemei azonban megmaradtak. Ezekből néhány állítólag a szeminárium épületében van, néhány azonban Andocsra került, s ott látható ma is – ha még el nem lopták. Pontosan ugyanilyen kerítés van (mint újabban Andocson, s előzőleg az Egyetemi templom előtt) Szécsényben, a pálosok kolostora előtt. Ugyanis a pálosok szimbóluma a csőrében kenyeret vivő holló, amely az eddig leírt kerítéseket, pontosabban a kerítések oszlopait díszíti. A Budapesti Városvédő Egyesület által kiadott Adalékok... sorozat Belváros című kötetében megtalálhatók a főbb tudnivalók a belvárosi kerítés eredeti helyszínéről, és arról is, hogy az a bizonyos egy oszlop, amely megmaradt Budapesten, a Thurzó-ház kapualjában áll baloldalt. A Papnövelde utca (Egyetem tér) sarki, eredeti állapot több könyvben, köztük a Budapesti üdvözlet című képeslapgyűjteményben is megtalálható. A kenyeret tartó holló és vasoszlopa mellett a Thurzó-házban, a Váci utca 55.-ben kis tábla van a falon a következő szöveggel: „Az Egyetemi Templom előtt állott múlt századi korlát figura rekonstrukciója 1979." A házat zárják, de a madár a kapu nyílásán át belesve jól látható.

Ráday Mihály

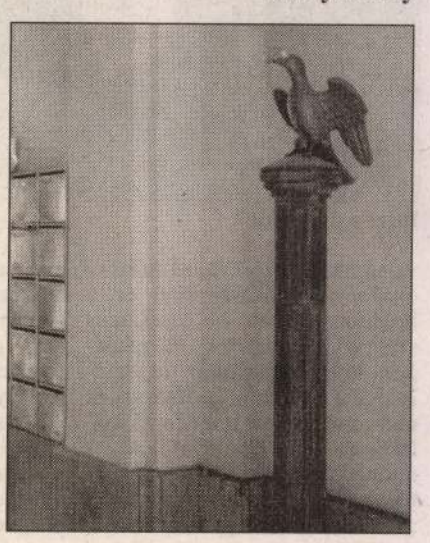

A SZERZŐ FELVÉTELE

Szeptemberben nyílik az Operett

Várhatóan szeptember 22-én nyitja meg kapuit a nagyközönség előtt a rekonstrukció után a Budapesti Operettszínház – tájékoztatott az MTI. Mindezt Kerényi Miklós Gábor, a teátrum február 1-jén hivatalba lépett új igazgatója jelentette be a társulat rendkívüli ülésén.

Az igazgató, *Kerényi Miklós Gábor,* aki *Halasi Imrét* váltotta a vezetői poszton, a Thália Színházban tartott összejövetelen elmondta: március 31-én kezdődik az Operettszínház műszaki átadása, és májustól már a következő évad bemutatóira készülnek. A nyitó gálaműsor mellett öt darab lesz majd műsoron. Előreláthatólag októberben mutatják be Kálmán Imre Marica grófnő című operettjét, valamint Fényes Szabolcs A kutya, akit Bozzi úrnak hívnak című darabját. A jövő év márciusára tervezik Kálmán Imre Cigányprímásának bemutatóját.

Két musical is repertoárra kerül decemberben, illetve jövő májusban. Ezek között szerepelhet az Evita, a My fair Lady és a Funny girl is. A bemutatók mellett az Operettszínház műsorán marad A muzsika hangja, A cirkuszhercegnő és a Víg özvegy. Kerényi Miklós Gábor szándékai szerint a pontos műsorterv legkésőbb ez év áprilisára elkészül. Elmondta továbbá, hogy a jövőben többek között *Sárdi Mihály* ügyvezető igazgató, *Makláry László* főzeneigazgató és *Böhm György* irodalmi vezető segíti munkáját.

Az Operettszínház a következő idényre vonatkozóan több rendezővel folytat tárgyalásokat, így *Eszenyi Enikővel, Alföldi Róberttel, Kalmár Péterrel* és *Valló Péterrel* is. Az új igazgató hangsúlyozta: szeretné a színházi és a zenei színvonalat emelni, utóbbi cél érdekében arra törekszik, hogy megerősítse a teátrum karmesteri gárdáját. A tervek szerint az új épületben operettmúzeumot hoznak létre, szövegkiíró rendszert helyeznek üzembe, így a külföldi vendégek az operetteket német, a musicaleket pedig angol feliratok segítségével követhetik.

Schiffer János főpolgármester-helyettes a társulati ülésen kiemelte: a főváros fontosnak tartja a műfajt és magát az Operettszínházat is, amely jelentős szerepet tölthet be Budapest a Nagymező utca környékén kialakítandó, új központjában.

Rákoscsabai bohémek

Megjelent a második közös, fényképekkel illusztrált kötetük, az Áldott rabságban

Rákoscsaba, az egykor Budapesttől külön álló falu kereskedő és iparos ifjai a századfordulón kulturális aktivitásukról voltak híresek. A színjátszókör mellett írók, költők és amatőr irodalombarátok társasága működött itt. Rákoscsaba az ötvenes években a főváros részévé vált, de ha kulturális programról van szó, a kertes házas városrészben élő, gazdag múltjukra büszke helybéliek továbbra sem ingáznak a közel egyórányira lévő belvárosba. A környéken négy művelődési ház működik, programjaikat ugyanaz a kör látogatja.

Zenére tornáznak és ugrándoznak FOTÓ: SZABÓ BERNADETT

Rákoscsabán a közösségi házat messziről megismerni: a szürke, málladozó vakolatú kétszintes épület kimagaslik a földszintes családi házak közül. Az eklektikusan felújított épület belülről meglepő képet mutat: az általános iskolára emlékeztető, csipkefüggönyös ablakú folyosók falait korábbi rendezvények színes tablói díszítik. A lufikkal és papírszalagokkal dekorált nagyterem arról tanúskodik, hogy még ma is népszerűek a szintetizátoros-dobgépes lakodalmasbálok: ebben a többfunkciós helyiségben heti rendszerességgel nyolc kisgyerek tornázik-ugrándozik zenére, miközben a kísérő nagymamáik egymással diskurálnak, fél szemüket az apróságokon nyugtatva. Öltözőteremnek a szomszédos vörös falú, biedermeier csilláros, pálmafás helyiséget használják, ahol már gyülekeznek a helyi amatőr irodalmárok. Időnként a ruháikért ki-be szaladgáló gyermekek zavarják meg az 1997-ben alakult Bohém Asztaltársaság heti találkozóját.

A szokásos felolvasás előtti kép: az ötven év körüli *Jakab Anikó* Jimmyt gyászolja, a bőrdzsekis *Vörösmarty Marcell* Pesti Est rádiós irodalmi műsorába invitálja a többieket előadni. A nyugdíjas korú, fehér kötött pulóveres *Filipszky Baran Ilona* százszázalékosan rokkant barátnőjéhez, a kör tiszteletbeli tagjához írott versei szavalatára készül: kockás spirálfüzetét lapozgatja. Egy fiatal pár uzsonnáját rágcsálja.

Pajer Ildikó Panka, a kör vezetője mutatja be a „bohémeket", akik civilben biztonsági őrként, adminisztrátorként, fizikusként, nyugdíjas betegápolóként és repülésirányítóként dolgoznak, de akad köztük hajléktalan is. Nagy magabiztossággal állítják: a korban, stílusban, társadalmi helyzetben és tehetségüket tekintve is különböző tagokból álló baráti társaságot az irodalom szeretete kovácsolta össze.

Több-kevesebb siker övezi legfrissebb termésüket. Az alkotásokat hol vastaps, hol kuncogás kíséri, de aztán mindegyiket becsületesen megvitatják. Nemrégiben kiadták második közös, fényképekkel illusztrált kötetüket, az Áldott rabságbant. A bohémek nem megélhetésként tekintenek az irodalomra, de elszántságukat jelzi, hogy rendszeresen előadják műveiket pszichiátriai intézetekben, művelődési házakban, és alkalomadtán rádióműsorokban is.

Pajer Ildikó Panka (aki a Rákoscsabai Közösségi Ház vezetője) meséli: bár a századfordulóhoz képest visszafejlődött Rákoscsabán a kulturális élet, ma is biztos törzsközönséget vonzanak a programok. A városrészben nincs mozi, és kevesen vállalkoznak arra, hogy egy-egy program kedvéért beutazzanak a belvárosba. Erre nincs is szükség, hiszen a közösségi házban minden korosztály megtalálja a számára érdekes szakkört, klubot vagy tanfolyamot.

A kerület két kiállítóterme és az Erdős René ház mellett a közösségi házban is rendszeresen rendeznek tárlatokat országosan ismert és helyi művészek: Lipták György, Mecseki Hargita, Csorba Katalin, Veres Kata és Tömpe Emőke.

A hagyományőrző történelmi klub tagjai március 15-én díszmagyarban, lóháton masíroznak a környéken. Történelmi csatákat rekonstruálnak, majd ezeket korhű ruhákban az eredeti helyszínen el is játsszák.

A XVIII. kerületi polgármesteri hivatal munkatársa elmondta: évi több mint húszmillió forintot fordítanak a közművelődésre. A kerületben több mint tíz polgári kör működik, köztük művészeti és irodalmi műhelyek, valamint egy amatőr színpad. Alakulóban van a Rákosi Színház is: a rákoscsabai bohémeket is biztos ott találjuk majd.

Margit Patrícia

Hullajó társulat

Brit fekete humor a Merlin Színházban

Az angol nyelvű színházi sorozat keretében a brit Spymonkey társulat lép fel a Merlin Színházban február 6. és 11. között esténként, hét órakor. Az előadás címe dióhéjban összefoglalja magát a cselekményt: Hullajó, avagy a kimért férj és a hullamerev feleség viszontagságos esete a rugalmatlan temetkezési vállalattal. A produkció eredeti címe: Stiff (azaz: merev).

A Spymonkey nemzetközi társulat. Színészei: a spanyol *Aitor Basauri,* a német *Stefan Keiss,* valamint az angol *Petra Massey* és *Toby Park*. Sokszínű ez a brightoni csapat – a klasszikus színházi produkciótól a komédiáig, a bohóckodástól az utcaszínházig, a cirkusztól a dzsessz- és rockzenéig szinte mindennel foglalkoznak. A Hullajóval hűséges rajongótábort szereztek maguknak, végig telt ház előtt játszottak az edinburghi Fringe Fesztiválon, és 1999 tavasza óta sikerrel turnéznak Nagy-Britanniában és a kontinensen. A produkció tavaly elnyerte a Total Theatre Awarddíjat. Az ősbemutató 1998-ban a brightoni Komedia színházban volt.

A darab főszereplője, Forbes Mudson, a drámaíró hosszú évek alkotói válsága után végül ihletet merít saját tragédiájából. Miután felesége, Morag meghal, Mudson mindent megtesz azért, hogy kifejezze „rettenetes szenvedését". Kihívja egy vaskalapos és bizarr temetkezési vállalat alkalmazottait, hogy méltó emléket állíthasson drága szerelmének. További szereplők tehát: Keller úr, a balzsamozó, Alfredo Graves, a gyászhuszár és Mandy Bandy, a hullasminkes.

A szigorú brit kritika meglepően dicsérő jelzőkkel illette a fekete humorú Hullajót, noha az előadás a jó ízlés határán lebeg, sőt, néha talán túl is megy rajta.

Cs. G.

Ihlet a gyászból FOTÓ: A TÁRSULAT ARCHÍVUMÁBÓL

Ki mit Tud a költőről

Ki mit tud József Attiláról? címmel hirdet műveltségi vetélkedőt középiskolásoknak a Pest Megyei Közművelődési Információs Központ. A vetélkedő tartalma nem haladja meg a középiskolai tananyag terjedelmét, formája azonban tág teret enged a fantáziának, az egyéni kombinációknak, rögtönzéseknek. A szervezők azok jelentkezését várják, akik a lexikális tudás mellett játékosan, kreatívan képesek megoldani különböző feladatokat. A zsűri négytagú csoportok teljesítményét bírálja majd el.

Jelentkezni március 1-jéig levélben és faxon lehet (Bp. V,. Városház u. 7., 318-6806), felvilágosítás kapható a (06-30) 975-8695-ös telefonszámon. A vetélkedőt március 10-én délelőtt tíz órától rendezik a Pesti Vármegyeházán. (Az esemény a Pest megyei versmondók napjával párhuzamosan zajlik. Aki ez utóbbin is részt vesz, az a versmondó nap délutáni, második fordulójába kapcsolódhat be.)

A PMKIK körzeti bemutatósorozatot szervez színjátszó és bábos közösségek számára. A cél: kiválasztani azokat a produkciókat, amelyek Pest megyét képviselik majd az Országos Weöres Sándor Gyermekszínjátszó Találkozó regionális, majd országos döntőjén. Jelentkezhetnek bármely fenntartó által működtetett közösségek (iskolák, művelődési házak, egyházi intézmények, civil szervezetek, de akár baráti társaságok is); az előadás műfaja szabadon választható. A körzeti találkozók időpontját (március közepe és vége között) és helyszínét (Verőce, Dabas, Szolnok, Bag, Fót, Budapest, Kiskunlacháza közül) a PMKIK a jelentkezők kívánsága szerint határozza meg.

A bemutatósorozatra március 1-jéig lehet jelentkezni a fenti levélcímen, illetve faxon, a (06-20) 932-0842-es mobilszámon, továbbá a nal@mok.datanet.hu e-mail címen.

R. V.

Saxo, a sztár

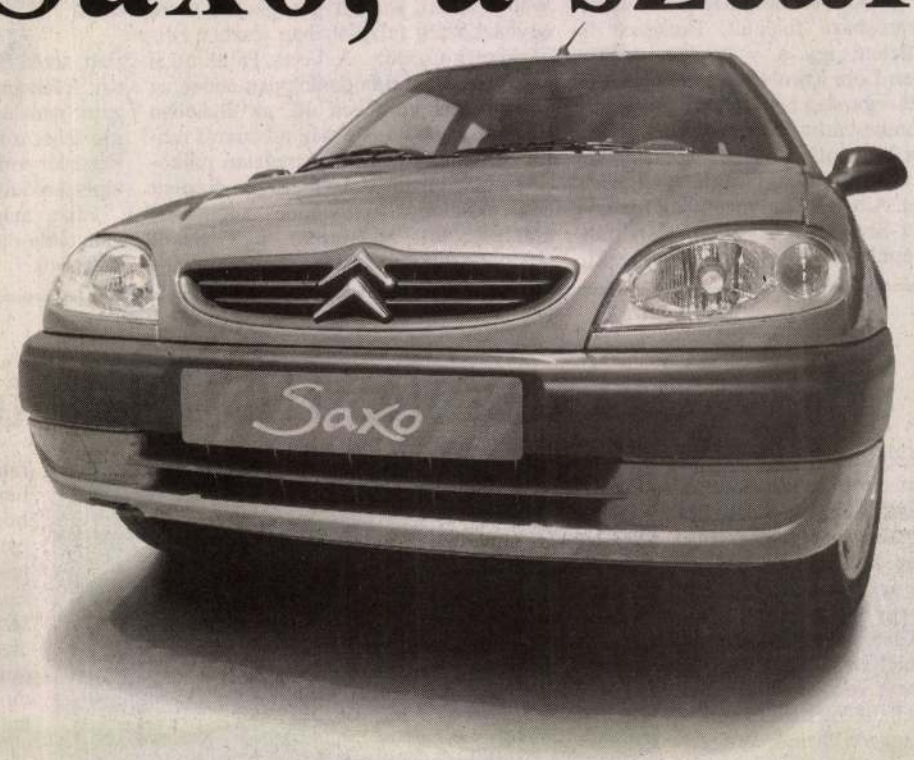

Saxo, a töretlen népszerűségű francia világsztár legújabb, **„Kedvező Finanszírozási Feltételek"** című albumával dobogtatja meg rajongói szívét. Az új album két száma azonnal a slágerlisták élére került: „**15**%-os kezdőrészlet", „alapmodell **1 990 000** forinttól" elektromos csomaggal* február 28-ig (csak 5 ajtós kivitelben).

Kiadja a Citroën - keresse a márkakereskedőknél!

Saxo

*első elektromos ablakemelő + központi zár

Az Ön Citroën márkakereskedői:

Autó Őrmező - 1112 Budapest, Vizsla u. 1-3. Tel.:309-0920 Fax:309-0939
Citroën Hegedűs - 1025 Budapest, Pitypang u.16. Tel.:325-9772, 335-7216 Fax:335-5508
Citroën Nagy - 1097 Budapest, Könyves K. krt. 22. Tel.:216-7100, 216-7101 Fax:216-7110
Citroën Pásztor - 1152 Budapest, Szentmihályi út 152-154. Tel.:414-6060 Fax:414-6061
Citroën Wallis (CIWA Kft.) - 1134 Budapest, Klapka u. 4. Tel.:451-4859 Fax:451-4867
Citrom Rt. - 1147 Budapest, Deés u.1. Tel.:469-7000 Fax:469-7020
Auto-Comp Plusz Kft. - 1071 Budapest, Dembinszky u. 44. Tel.:322-8292 Fax:322-8292

CITROËN
A VEZETÉS FORRADALMA

Schmall Henrik építés

Könyvtárcsoda Veszprémben

Fél évszázadonként ismétlődhet meg olyan csoda, mint amilyen Veszprémben, amikor az állam csaknem egymilliárd forintot ad egy vidéki város könyvtárának felújításához. Ámuldoznak is a veszprémiek, miközben egy részük már azon hüledezik, miként is fog kinézni a romantikus, eklektikus stílusú műemlékpalota hátsó traktusához kapcsolt fémvázas, hatalmas üvegfelülettel borított szárnyépülettel. Az egykori püspöki jószágigazgatóság ugyanis évtizedeken át a város legpompázatosabb épületegyüttese volt. Egy része több száz éves, míg a *Schmall Henrik* tervezte főépület éppen százéves. A háború után az Eötvös Károly megyei könyvtár kapott benne helyet, amelynek fenntartója, az egykori megyei tanács csak a könyvtárral törődött. Másra ugyanis nem volt pénze, így az épület állaga egyre romlott.

A műemléképület a hatvanas években ugyan átesett egy felújításon, de ez jószerivel csupán a külső tatarozás volt, megszüntették életveszélyes mivoltát. Első átfogó rekonstrukciójára a nyolcvanas években készült terv, de megvalósítására ismét csak nem jutott pénz. 1993-ban elkészült ugyan egy koncepció megújítása érdekében, ám ekkor a megyei és a városi önkormányzat közös pályázata nem hozta meg a kívánt állami támogatást. A fordulatot az 1997-es központi költségvetés jelentette: végre garantálta a megyei könyvtár megújításának 850 millió forintos támogatását. A több mint egymilliárdos beruházás további forrásait az érintett önkormányzatoknak kell előteremteniük.

A munkálatok kivitelezésére a szakzsűri végül is a budapesti *A és D stúdió* pályázatát találta a legjobbnak, amelyet *Lázár Antal* és *Szécsi Zoltán* készített. Építészeti megvalósítására a Záév Rt. kapott megbízást. A mai kor stílusához igazodó új épületrészt 1998. március 15-én, az eredeti állapotában felújítandó régi épületet pedig 1998. november 15-én kell átadni. Addig is a két stílus miatt nyugtalankodóknak a tervezők, beruházók, építők újra és újra elmagyarázzák, hogy a velencei charta kimondja: műemlék jellegű épületek csak úgy bővíthetők, hogy markánsan elkülönüljön az eredeti és az új.

A vidék Magyarországának legnagyobb könyvtára a felújítás, bővítés eredményeként a korábbi 1800 helyett 4700 négyzetméteres lesz. A könyvek 80 százalékát polcokra helyezve tekinthetik meg az olvasók, a többszintes elhelyezés lehetővé teszi, hogy külön ifjúsági és gyermekkönyvtárat is kialakítsanak, hogy szolgáltatásaikat könyvesbolttal, információs irodával, Internet-teremmel, valamint olvasóteremmel bővítsék.

A jelenleg csaknem 15 ezer beiratkozott tagot nyilvántartó megyei könyvtár működtetési költsége várhatóan a duplájára emelkedik. Így egyre sokasodnak a fenntartó önkormányzatok gondjai, hogyan is biztosítsák a könyvtár üzemeltetéséhez, az állomány felújításához, kezelésének korszerűsítéséhez szükséges milliókat. Gondjaik mérséklése érdekében nem mindennapi akció bontakozik ki Veszprém megyében. A megyei önkormányzat év eleji felhívása nyomán egyre több gazdasági vállalkozás, intézmény és magánszemély jelentkezik, hogy adományaikkal segítsék a könyvtár rekonstrukciójának sikeres befejezését. A Hungária Biztosító Rt. regionális igazgatósága a könyvtár informatikai rendszerének fejlesztéséhez 2,5 millió forintot ad, az OTP Rt. Veszprém Megyei Igazgatósága pedig egymilliót. A megye számtalan művésze, festője alkotásainak árbevételét ajánlotta fel, színészek, kórusok pedig gálaműsorok bevételeivel kívánják segíteni a hiányzó milliók megszerzését. Igazolva *Zongor Gábornak*, a megyei önkormányzat elnökének azon feltevését, ha rálelnek a közös ügyre, a polgárok nem restek összefogni annak megvalósítása érdekében. Az pedig különösen reményt keltő, hogy egy könyvtár még mindig közös ügy lehet...

Andrássy Antal

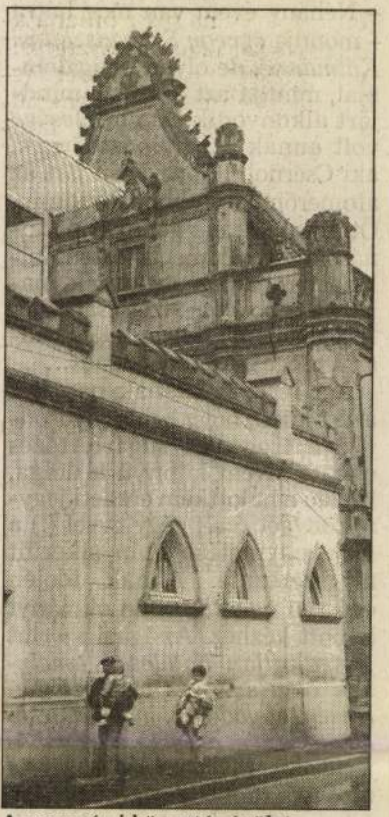

A veszprémi könyvtár épülete

Egy asszony meg a

– Néhány évem van még hátra – mondja *özvegy Szabadszállási Kálmánné*, de olyan nyugalommal, mintha azt közölné: mindjárt alkonyodik. Ági a felesége volt annak a kamionsofőrnek, aki Csernobil környékén járt az atomerőmű felrobbanása idején. Öt évvel később gennyes pattanások jelentek meg a testén, fulladási rohamok gyötörték, naponta több liter vizet csapoltak le a tüdejéből, feje a teljes vállszélessége méretére dagadt...

Ági férje halálának napjától azért küzd, hogy bebizonyosodjék: a tragédiát sugárfertőzés okozta! Nem könnyű a dolga, hiszen a halottkém eredeti jegyzőkönyvét csak négy évvel (!) a férje eltemetése után sikerült megszereznie. Annak idején egészen más tartalmú okmányt kapott kézhez. Az igazi szerint *„tisztázatlan haláleset, amelynek oka: szív- és légzészelégtelenség, agyödéma, máj- és vesevelégtelenség, a nyelőcső gombás fertőzése, mellkasi és hasüregi vizenyő, tüdőödéma, a bal felső lebeny daganatos, gombás elváltozása, a hasnyálmirigy zsíros elhalása, a vesék szöveti elhalása, fehérje a vérben és a vizeletben, a bal szívkamra átlyukadása..."* Tucatnyi olyan elváltozás, amelyeket egyenként sem élt volna túl a korábban makkegészséges, 28 éves férfi. Az özvegy azért is küzd, hogy *kárpótlást* kapjon. A hivatalos fórumokon a mai napig vitatják a halál okát, mert ha az özvegy-

Eddig hat szakértői vélemény, tudományos tanácsi vizsgálat született. Négy állítja, hogy a gépkocsivezető sugárfertőzésben hunyt el.

– A kutatók, professzorok, sugárbiológusok meghallgatása botrányba fulladt a bírósági tárgyaláson, mert nem tudtam uralkodni magamon! – ismeri be Ági már a kapuban. Most sem köntörfalaz: – Nagyon szégyellem, hiszen nem vagyok ingerlékeny, fáradékony, jól bírom a harcot.

Persze az ő ereje is véges. Két évvel ezelőtt szinte eltűnt az arcáról a bőr. A kórházban kiderült, hogy mindkét mandulájában tályog van, az egyik teljesen elhalt. Nem akart hinni az orvosnak, hiszen negyven évig nem is fájt a torka:

– Pedig iskoláskoromban mennyire szerettem volna megúszni egy-egy dolgozatírást – teszi elém a kávét a konyhában. – A professzor ismerte a férjem kálváriáját, ezért azonnal megnézette a csontvelőmet. Őszinte választ kértem, és azt is kaptam. Megmondta, a betegségem oka: kialakulóban lévő leukémia! Talán gyógyítható, legalábbis kezelhető leszek... Ez másfél évvel ezelőtt volt. Azóta rendszeresen vizsgálnak, a legfrissebb leletek szerint még nincs olyan

mindig a rosszra, bízzak benne, és ő megpróbálja a lehető leghosszabbra... – Másodpercekig képtelen befejezni a mondatot: – ...húzni a dolgot! Sokszor nem tudom, hogy mitévő legyek, mert anyu előtt nem szabad mutatnom a rossz kedvemet. Annak pedig nincs értelme, hogy elbújjak csak azért, hogy kedvemre kesereghessek!

Az anya keményen érvel: Orsinak meg kell értenie, hogy bármi történjék is a szülővel, az élet nem áll meg. A gyerek tanuljon, készüljön az egyetemre. Ez a dolga.

– Persze én jobban figyelek az anyura... Más fiatal azzal a tudattal élhet – mondja –, hogy a szülei akár hatvan évig mellette maradnak. Én nem hitegetem magam. Ehelyett próbálom minél jobban kihasználni az időt.

Orsit dicséri az édesanyja: lánya sok örömöt okoz neki. Bár jobban örülne, ha nem lenne máris komoly „nő", inkább hasonlítana a vidám, cserfes kortársaira:

– Boldog voltam, amikor láttam, hogy érzelmileg feldolgozta at édesapja halálát, és egyre vidámabbá, felszabadultabbá vált, ismét a maga életét élte. Sajnálom, hogy végül én is megbetegedtem...

Megkockáztatom a kérdést: nem lehet, hogy Ági annyira belemerült férje halála körülményeinek tisztázásába, hogy emiatt betegedett meg maga is?!

– Mondja ki nyugodtan, hogy belebolondulhatok! Azt hiszem, bebizonyítottam, hogy kemé-

Schmahl Henrik Emlék

bszerződések ellen

seket · Külföldi nem igényelhet hazai agrártámogatást

évre is. Ez a módszer azonban csak 300 hektárig ad lehetőséget a földszerzésre. Ha nagyobb területről van szó, akkor szintén vegyes tulajdonú, úgynevezett erdőbirtokosságot alakítanak, amelyhez két személy már elegendő. Az erdőbirtokosság előnye, hogy esetében nincs felső határa a vásárolható földterületnek, a föld tulajdonosa maga az erdőbirtokosság, amelynek tulajdonosai természetesen magánszemélyek, a haszonélvezeti jog viszont ebben az esetben is az előbb említett vegyes tulajdonú kft. nevére szól. Kiskapu, hogy az erdőbirtokosság már néhány hektárnyi erdőborítás mellett megalapítható.

A zsebszerződések megkötésének elméletileg gátat kellene szabnia annak a kitételnek, hogy az ingatlanok értékesítéséhez ügyvédi ellenjegyzés szükséges. Csakhogy az említett vegyes tulajdonú társaságok magyar tagja általában jogi végzettségű, aki kiigazodik a joghézagok kínálta lehetőségek között.

A zsebszerződések terjedését segíti a külföldiek által kínált magasabb bérleti díj is, amely jóval felette van az itthon szokásosnak, esetenként eléri a hektáronkénti 30 ezer forintot is.

A külföldi munkavállalók igénybe vehetnek minden, az adott évben a jogszabályok engedélyezte támogatást. Jogosultak géptámogatásra is, még akkor is, ha nem itthon vásárolják a gépet, hanem külföldön, ahol egyes gépek olcsóbbak. A mezőgazdasági gépeket eddig sem terhelte vám, és ha magánszemély nem tudja a gépet behozni, akkor egy gépkereskedelemmel is foglalkozó céget elegendő megbízni a behozatallal, és az ügyletért díjazni.

A KÜLFÖLDIEKRE VONATKOZÓ termőföld-vásárlási tilalom alóli kivételről szólva *Orbán Viktor* miniszterelnök tegnapi rádióinterjújában megjegyezte: felmérik, hány olyan ember van Magyarországon, aki áttelepült, aki az év több mint felét itt tölti, itt fizet adót és itt foglalkozik mezőgazdasági termeléssel. A miniszterelnök elmondta: a parlament ősszel elfogadhatja azt a kormány-előterjesztést, amely szerint termőföld eladásakor a helyben lakó gazdát elővásárlási jog illetné meg, illetve amennyiben a helyben lakó gazdák egyikének sem kell az adott föld, akkor azt megvásárolhatná a Nemzeti Földalap. ■

A SZABAD FÖLD HOLNAPI SZÁMA interjút közöl Orbán Viktor miniszterelnökkel. A kormányfő közli: a kormány határozottan fellép az olyan külföldi bérlők ellen, akik igénybe veszik a kizárólag belföldieknek járó agrártámogatásokat. Orbán Viktor leszögezte: a kormány célja, hogy az áttekinthető szerkezetű magyar mezőgazdaság alapját erős családi gazdaságok képezzék. Ezeknek a jövőben vissza nem térítendő támogatásokat is nyújt a kormány. Fontos döntés az is, hogy kifizetik a nyugdíjas téesztagok üzletrésztulajdonát: 400 ezer embernek csaknem 80 milliárd forintot. A kifizetéseket előreláthatólag idén októberben kezdik.

r része az Európai Uniónak

né Csákvári Mariann, a GM helyettes államtitkára. A gazdasági tárca számításai szerint 22,3 milliárd euró értékben „érkezett" külföldi tőke az elmúlt években Magyarországra, míg a magyar vállalatok hozzávetőleg 2-2,5 milliárd eurót invesztáltak befektetésekbe a külpiacokon. A Széchenyi-tervben prioritást kap a hazai kis- és közepes vállalkozások felkészítése az EU-s tagságra. Az első fél évben az 55 különböző program kapcsán négyezer pályázat érkezett be, s összesen 28 milliárd forintnyi támogatást kaptak a jelentkezők – tette hozzá.

A kormányzatnak keresnie kell azokat a megoldásokat, amelyek a forint további erősödése esetén az exportra termelő vállalkozások hátrányait csökkentik – emelte ki mondandójában *Varga Mihály* pénzügyminiszter, aki aláhúzta: stabil gazdasági környezetet teremtett a kétéves költségvetés, s pusztán kisebb korrekciókra lehet majd számítani az adórendszerben 2002 végéig: ezek tulajdonképpen adminisztrációs jellegű könnyítések lesznek, a társadalombiztosítási járulékok az 1999. évi 44 százalékról idén és jövőre 2-2 százalékponttal mérséklődnek. A fiskális politika céljai közül Varga Mihály kiemelte az államháztartás hiányának, illetve az újraelosztás mértékének csökkentését. A pénzügyi tárca irányítója kifejtette, hogy a munkanélküliség csökkenése igazolja a minimálbér 40 ezer forintra történő felemelésének megalapozottságát. Jövőre 50 ezer forintra emelkedik ez az összeg, ám a lakosság fogyasztása még mindig elmarad attól a szinttől, amit a gazdasági fejlődés lehetővé tenne – fűzte hozzá. A Pénzügyminisztérium célként jelölte meg a bérek felzárkóztatásának folytatását, továbbá az infláció letörését.

A fogyasztói árindexet meghaladó élelmiszerár-növekedés 2001-ben lassulni fog, sőt év végéig néhány termék ára akár csökkenhet is – mondta *Éder Tamás,* a földművelésügyi tárca helyettes államtitkára. Kalkulációk szerint az élelmiszerek árnövekedési ütemlassulása, illetve árcsökkenése kedvezően hat majd az ez évi inflációra.

Új PHARE-szerződés

MA ÍRJÁK ALÁ Magyarország újabb kétéves PHARE-szerződését, amely keretet biztosít az uniós csatlakozásra való felkészülésre. Az aláírás júniusi dátuma jóval korábbi, mint az eddigi szerződések ellenjegyzése, és jelzi, hogy hazánk illeszkedett az unió adminisztrációs rendszeréhez. Lapunk úgy értesül, hogy a szerződésben foglalt összeg az eddigiekkel hasonló nagyságrendű. (O. N.)

Szeptemberig tarthatók a húsárak

A LEGNAGYOBB húsipari érdekképviselet, a Magyar Húsiparosok Szövetségének (Hússzövetség) álláspontja szerint tarthatók a húsárak szeptemberig – tájékoztatta a szövetség elnöke, Jankó Ferenc a tegnapi budapesti elnökségi ülést követően az MTI-t. Elmondta: az elnökségi ülésen az az álláspont alakult ki, hogy az alapanyagárak emelkedése ellenére is tartható az egy hónappal ezelőtt a Vágóállat és Hústermék Tanács (VHT) által tett vállalás, miszerint szeptemberig nem emelkednek belföldön a sertéshúsárak. Az utóbbi időben tapasztalható alapanyagár-emelkedés a húsipari szakember szerint megállt, és elkezdődött a csökkenés. (MTI)

Raktározási támogatás

A VÁRHATÓ bőséges búzatermés miatt a közraktárban letett búzára raktározási támogatást biztosít a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium (FVM). A közraktárban letett idei termésű búzára közraktárjegy fedezete alapján, pénzintézettől felvett hitelre támogatás adható. Ennek mértéke az egyéves hiteleszerződés 2001. december 31-i időszakára a jegybanki alapkamat 100 százaléka, a jövő év első fél évére pedig a 0 százaléka. A 2001. évi termésű búzára a legfeljebb 12 hónapos közraktári tárolási idő figyelembevételével igényelhető a támogatás. (MTI)

Nyitott előttünk az arab piac

Mayer György

Nagyon keresettek és eladhatók a magyar termékek az arab országokban: több olyan európai országban, köztük hazánkkal szomszédos államban készült árut láttunk, amelyek magyar címkével ellátott termékként kerültek piacra – tudtuk meg *Skultéti Vilmostól,* a Magyar Befektetési és Kereskedelemfejlesztési (ITDH) Kht. vezérigazgatójától, aki magyar üzletemberek kíséretében járt három arab országban (Jordánia, Szíria és Libanon).

Mint mondta: az üzletembertalálkozókon az arab partnerek konkrét üzleti ajánlatokkal jelentek meg, így többek között az ismert magyar mezőgazdasági termékekkel (kukorica, búza), de például ásványvízzel is meg tudnánk jelenni ezekben az országokban. Emellett legalább ennyire nyitott az építőipari piac, ahol komoly eséllyel pályázhatunk többek között szennyvíztisztító és sótalanító berendezések építésére. A tárgyalásokon elhangzott az is, hogy elsősorban az infrastrukturális beruházások építésére várják a magyar partnerek jelentkezését. Skultéti Vilmos szerint ezt követően már az ITDH szakembereinek feladata lesz megteremteni a konkrét üzleti kapcsolatokat. Természetesen ezen a téren is történt előrelépés, mert például megállapodtak a libanoni kereskedelmi kamara elnökével, hogy július közepén Magyarországra látogat, mert egy kalocsai vállalat megvételéről szeretne tárgyalni. Emellett több más üzletemberrel is megegyeztek, hogy Budapestre jönnek, és közösen tárgyalnak több projektről.

Nő a vállalkozók beruházási kedve

Csákó Attila

A fővárosi vállalkozások összességében, ágazattól függetlenül jelenlegi üzleti helyzetük és jövedelmezőségük romlásáról számoltak be. Üzleti helyzetét a megkérdezett vállalkozások 20,8 százaléka tekintette jónak, 55,4 százaléka kielégítőnek, míg 23,8 százaléka rossznak – ismertette tegnap sajtótájékoztatón ez év első fél évi konjunktúra felmérésük eredményét *Koji László,* a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara (BKIK) elnöke.

Jövőbeli üzleti várakozásukat illetően a válaszadók optimizmusa visszatért az átlagos szintre, s pesszimizmusuk megszűnni látszik. Koji László elmondta: a cégek jövedelmezőségük romlását a volumen növelésével igyekeznek ellensúlyozni, ami abból is látszik, hogy a forgalom és az értékesítés bővülésével számolnak, s a forgalom és értékesítés indexe az első hat hónapban már kismértékben emelkedett. A vállalkozások kapacitáslekötöttsége összességében csökkent. A várakozások azonban optimisták, hiszen 74 százalékos átlagérték adódik a kapacitások lekötése tekintetében, s jelentősnek nevezhető e téren az építőipari cégek következő félévi 84,4 százalékos várakozása. A cégek beruházási aktivitása fél év alatt jelentősen növekedett, s több mint 70 százalékuk jelezte, hogy beruházást kíván eszközölni a következő fél évben. A vállalkozások 14,6 százaléka tervez létszámbővítést, 7,8 százalék elbocsátást, 77,6 százalék nem kíván változtatni alkalmazotti létszámán. Értékesítési árait a cégek 72,5 százaléka kívánja emelni. A vállalkozások 34,5 százaléka az inflációval azonos, 10 százaléka annál nagyobb mértékű, 28 százaléka annál alacsonyabb mértékben emeli árait, 26 százalék nem változtat árain, míg 1,5 százalékuk árcsökkentést tervez.

Urániából Nemzeti Filmszínház

Karácsonyra befejeződik a műemlék mozi felújítása

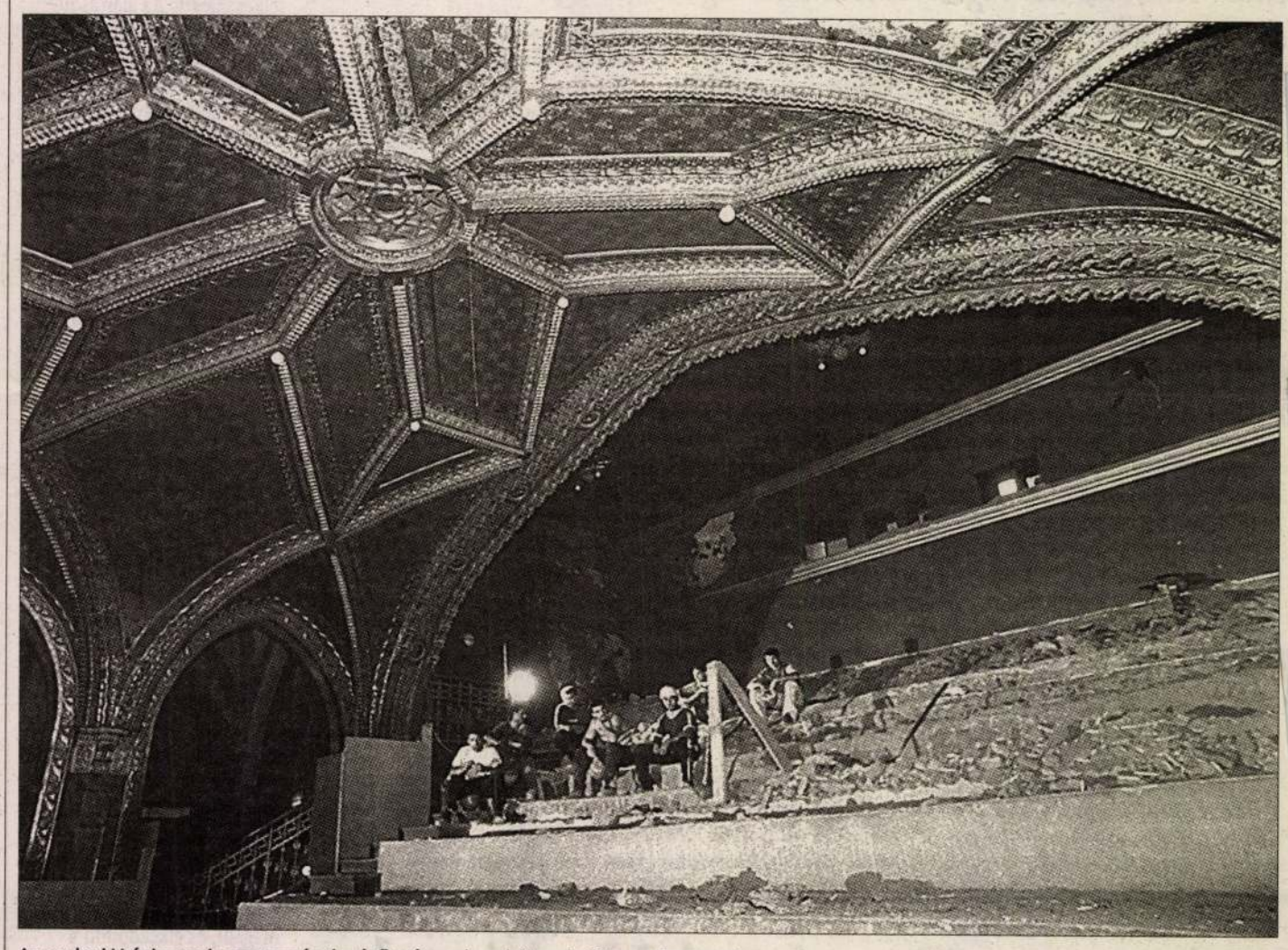

Az egykori Uránia mozi nagytermének nézőterén csak csekély mértékben változtatnak

FOTÓ: BELICZAY LÁSZLÓ

LÁZÁR FRUZSINA

Amikor *Schmal Henrik* tervező, aki kőművesből avanzsált építésszé – „mellesleg" az ő munkája a balettintézet épülete és a Párizsi udvar is – velencei gót építészeti stílusát mór díszítéssel vegyítve megalkotta és 1895-ben átadta az épületet, az még hangverseny- és táncteremfunkciót töltött be. Később mulató lett, majd az Uránia Magyar Tudományos Színházegylet jóvoltából némafilmeket nézhettek itt a századvég polgárai. 1901-ben e helyen forgatták az első magyar játékfilmet, később pedig több színház is, név szerint a Nemzeti és a Víg működött itt ideiglenesen. 1917-ben teremtették meg az épületben a mozifilmvetítés lehetőségeit, ezután lett a magyar filmkészítés egyik inspirálója és a filmnézés bölcsője. Mindez tartott a kilencvenes évek végéig, amikor is az anyagi gondok véget vetettek a mozi szép karrierjének. Ám szerencsére sokan azt gondolták, hogy a város egyik legszebb épülete nem lehet az enyészet martaléka, így több elvetélt kísérlet után idén hozzákezdtek a felújítás munkálataihoz.

Ács Tamás, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának gazdasági helyettes államtitkára tegnap délután tartott sajtótájékoztatóján elmondta, hogy a tervek, és a felújító cég ígérete szerint karácsonykor már filmet is vetíthetnek az akkor már Nemzeti Filmszínháznak nevezendő épületben, a 2002-es filmszemlét pedig már biztosan itt tartják. A felújítás során elsődleges szempontként veszik figyelembe az épület műemlék jellegét. A nagyterem nézőterén csak csekély mértékben változtatnak majd, a földszint alatti térben pedig két új, 40–60 főt befogadó kamaratermet hoznak létre. Az emeleten kávéház működik majd, a belső udvarban a Színház- és Filmművészeti Egyetem hallgatói, tanárai számára zárt, üveggel lefedett aulát hoznak létre. Az épület minden egyes helyisége hozzáférhető lesz a mozgássérültek számára. A termekben a legkorszerűbb videotechnika működik majd, ennek ellenére a Nemzeti Filmszínház nem kívánja felvenni a versenyt a multiplexekkel, nem akar és nem is tud profitorientált intézményként működni. Kizárólag a kultúrát és az igényes szóra-koztatást kívánja szolgálni.

Az emlékezés tájain

A Chagall-életmű válogatott képei a Budapesti Zsidó Múzeum kiállításán

P. SZABÓ ERNŐ

Éppen harminc évvel ezelőtt, 1971-ben rendeztek Budapesten átfogó kiállítást a XX. századi művészet egyik legjelentősebb képviselője, *Marc Chagall* (1887–1985) munkáiból. Azóta – eltekintve egy-egy, budapesti gyűjteményekben őrzött vagy válogatott kiállítások részeként ide érkezett műtől – a majd száz évet élt mester alkotásait csak reprodukciókon keresztül vagy külföldi útjaikon láthatták művészetének barátai. Generációk nőttek föl így, s a hiányérzet annál is nagyobb lehetett, mert Chagall, aki valóban „végigfestette" a XX. századot, úgy volt korának igazi gyermeke, hogy képes volt megmutatni: a gyorsan változó irányzatok, a pénz, a divat és a hatalom kölcsönhatása eredményeként megjelenő efemer jelenségek korában is megőrizhető az emberi-művészi identitás. Másfelől közelítve: kivételesen gazdag, sokszínű életműve úgy alakult ki, s vált egyetemes emberi kérdések tükrözőjévé, hogy közben megőrződtek benne azok az értékek, amelyekkel a művész gyermek- és ifjúkorában Európa „perifériáján", az oroszországi zsidó közösségekben, a „Luftmenschek" világában találkozott.

A Budapesti Zsidó Múzeumban július 11-én megnyíló kiállítás az életmű több rétegét mutatja be, a mintegy hatvan képből álló válogatás azonban, már csak a kiállítás helyszínéül szolgáló múzeum profilja miatt is, elsősorban Chagall és a zsidóság – saját családja, a zsidó vallási ritusok, közösségi élet, ótestamentumi témák – kapcsolatát mutatja be. Mint a budapesti Francia Intézetben tegnap tartott sajtótájékoztatón *Turán Róbert*, a zsidó múzeum igazgatója elmondta, éppen abban a szellemben, amelyben a múzeum a kilencvenes évek eleje, a mintegy fordulópontnak nevezhető 1993-as műkincsrablás óta általában is végzi tevékenységét, hogy minél jelentősebb szerepet kapjon a magyar kulturális életben, miközben saját arculatának karakteres vonásait erősíti.

A regionális és az egyetemes értékek találkozását jelentette a vallásos zsidó családban nevelkedett művész számára az első, 1910–12-es párizsi útja, amely felszabadító hatással volt rá, de nem eredményezte sajátos élménykörétől való eltávolodását, festői világának feladását, ahogyan akkor is megmaradt figurális festőnek, amikor néhány év múlva Vityebszkben a nonfiguratív törekvések váltak dominánssá – fejtegette a sajtótájékoztatón *Jean-Michel Foray*, a nizzai Marc Chagall – Biblia Üzenete Múzeum igazgatója, a budapesti kiállítás kurátora. – Akkori szemléletének legszebb megnyilatkozása a moszkvai Zsidó Színház díszletegyüttese. Harmadik alkalommal akkor vállalta az egyéni utat, amikor Párizsba végleg visszatérve a szürrealizmus kihívásával szembesült – noha alkotómódszerében sok eszközét fölhasználta, sosem vált a tételes, ortodox szürrealizmus hívévé.

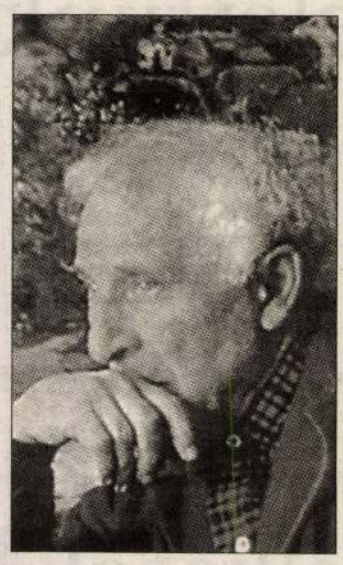

Marc Chagall

Valójában zsidó művésznek sem tartotta magát soha, „csupán" művésznek, aki az egyetemes értékekhez méri magát. Hűségét azonban mindvégig megőrizte, ifjúsága élményvilága végigkísérte művészetét, ezért is igen találó a cím: Az emlékezés tájain.

A július 11-én *Rockenbauer Zoltán*, a nemzeti kulturális örökség minisztere köszöntőjével megnyíló kiállítás anyaga három csoportra oszlik. Különös figyelmet érdemelnek azok a művek, amelyeket a művész örökösei kölcsönöztek a tárlatra – a főként a közvetlen családtagokat ábrázoló festmények ritkán vagy sosem szerepeltek eddig nyilvánosság előtt. A képek másik csoportja a párizsi Modern Művészet Nemzeti Múzeumából érkezett, ennek darabjai a zsidó vallási rítusokat, ünnepeket ábrázolják. A harmadik műcsoport állandó helye a nizzai Marc Chagall – Biblia Üzenete Múzeumban van, ezeket a festményeket az ótestamentum inspirálta vizuális kommentárokra. A felosztás persze ebben az esetben nagyon is mesterséges dolog: Chagall éppen attól volt zseniális művész, hogy műveiben minden réteg, kor együtt él, gazdagítva, a szó legnemesebb értelmében átszínezve egymást.

Schmahl Henrik

1846–1912.

1905. nyílt vele a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank váltóőri pályafutása.

Épületei a részletek tökéletes-ségével, gazdaságossággal és gondosságával kivívták a budapesti építőmesterek tömegéből.

Ybl Miklós irodájában dolgozott. Első munkái: Andrássy út 28, Terézkörút 19, 21, 30, 41, 43., Múzeum-körút 39, Bajcsy-Zsilinszky út 47. Belemerülva a reneszánszba, új ideálját a velencei gótikában találja meg. És bár ebből is vehetünk olyan remekeket, amelyeket Pesten alig találhatunk, mint a Kálvin tér 17, Rákóczi út 7, Gróf Tisza István ut 22. Önálló fejlődése a spanyol-mór építészet gyönyörűségeihez, a granadai alhambához vezet. Ezeknek a műveknek a hatása alatt készíti a Uránia színházban a formákban lobogó belsejét, finom homlokzatát valamint a Rákóczi-út 72. sz. alatti bérházat.

Magyelp. 123, 124, 126, 127, 128. l.

Δ A 66. éves mester nyugalmazott a Keresztény és Társadalmi Párt Országos Központi Választmányának, valamint a Belvárosi Társaskör elnökének. Δ

Δ A 66. éves mester nyugalmazott a keresztény és társadalmi párt országos központi választmányának, valamint a belvárosi

Péretlig

...énytársaság.

...TÁLY.

...Y

Budapest, 1900 március 29

...urnak

Budapest

...ban, de csak egyszeri
...gy ma a „Hermes" ma-
...tisztelet díja fejében Fors-
mai értékpet
...mezernégyszáznyolczvankét kor 35 flt
...ön bevélbeli értesítés mellett
Teljes tisztelettel

MAGYAR IPAR- ÉS KERESKEDELMI BANK
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
VI-VII. KERÜLETI FIÓKÖSZTÁLY.

1849 – 1912

SCHMAL *Henrik*, építész (1846—1913), a mult századvégi Budapest egyik legtehetségesebb mestere. Hamburgi születésű volt, de már fiatalon fővárosunkba került, ahol kezdetben Ybl mellett működött s az Opera építésvezetője volt. Első önálló művei, bérházak és nyaralók, az olasz renaissance köntösében jelennek meg. Később, velencei és spanyolországi impressziók hatása alatt, a velencei gótika és a mór művészet formáiban tervez. A Rákóczi-úton több finom architektúrájú csúcsíves és mór házat épített, többek közt a mai Excelsior-szállót és az Uránia-színházat. Főműve a Belvárosi Takarékpénztár Apponyi-téri palotája, amelyet a velencei gótika korarenaissance elemekkel átszőtt formáiban, kiváló ízléssel és nagy tudással tervezett meg, bár nyilvánvaló, hogy maga a stílus kevéssé alkalmas egy modern bankpalota céljaira.

E. G. II. 4221

DR. KISMARTY-LECHNER IENŐ
ÉPITÉSZ TANÁR
BUDAPEST XI. MESZÖLY U. SZ.

SCHMAHL HENRIK. Született 1849-ben, ,meghalt Stuttgartban .1868-ban Wanderburschként jött Pestre.Preisz György pallérnál kezdte gyakorlati müködését, majd Kauser Lipóthoz került a dunaparti Biztositó Intézet épitéséhez.Azután 1871-ben Ybl Miklóshoz a Vámház épitkezéséhez. Részt vett a várkert,Opera és Kálvin téri kut épitkezésén.

Müvei:

Uránia szinház épülete	Rákóczi ut.
Holzer áruház	Kossuth L.u.
Takarékpéztár	Eskü ut.
Haggenmacher	Andrássy ut
Schossberger villa	Teréz körut
	Kelenhegyi u.

S C H M A H L H E N R I K. Született 1849-ben, ,meghalt Stuttgartban .1868-ban Wanderburschként jött Pestre.Preisz György pallérnál kezdte gyakorlati müködését, majd Kauser Lipóthoz került a dunaparti Biztositó Intézet épitéséhez.Azután 1871-ben Ybl Miklóshoz a Vámház épitkezéséhez. Részt vett a várkert,Opera és Kálvin téri kut épitkezésén.

Müvei:

Uránia szinház épülete	Rákóczi ut.
Holzer áruház	Kossuth L.u.
Takarékpéztár	Eskü ut.
Haggenmacher	Andrássy ut
Schossberger villa	Teréz körut
	Kelenhegyi u.

DR. KISMARTY-LECHNER ENÖ
ÉPITÉSZ-TANÁR
BUDAPEST XI. MESZÖLY U. 1. SZ.

SCHMAL HENRIK
MŰVE

BÉRHÁZ
ANDRÁSSY-ÚT 102. SZ.

SCHMAL HENRIK
MŰVE

BÉRHÁZ
ANDRÁSSY-ÚT 52. SZ.

SCHMAL HENRIK

A Magyar Építőművészek Szövetségének nemrég alakult s egyelőre szerény keretek közt lévő múzeumában egy csomó rajzot, tervet találtunk, amelyek Schmal Henrik aláírását viselik. Schmal igen tevékeny műépítő volt, akinek nem jelentőség nélküli szerep jutott a nagyvárosi Budapest kialakulásában. A város különböző pontjain, a forgalmas körútakon, a Belvárosban, az Andrássy-úton egyaránt találkozni működésének nyomaival. Nem egy háza van, amelyet egészen laikus közönség is fölötte jól ismer, megjegyez magának, anélkül, hogy egyébként emlegetni hallotta volna Schmal nevét. Általában a munka rendkívüli gondossága, világos gyakorlati megoldás, mérsékletre törekvő izlés jellemzi házait s emeli ki a budapesti építészet tömegprodukcióiból.

Az újabb évtizedek zagyva és parvenű házaihoz nem sorolhatók Schmal munkái, aki ezt a komolyságot és becsületességet még az Ybl idejének nehány emberétől, helyesebben magától Ybltől vette örökbe. Az építők közül azok, akik ismerték, jól tudták róla mindezt. Hogy mi most fölemlítjük s egyáltalában foglalkozunk vele: az oka ennek, hogy Schmal — ide s tova már két éve — külföldön halt meg s efölött meglehetős szűken, jóformán minden érdembeli megemlítés nélkül tértek napirendre a sajtóorgánumok. Természetesen nem szándékosan, hanem megfelelő oldalról jövő tájékoztatás hiányából, véletlenül.

Schmal nem magyarországi származású, de egész fiatalon került hozzánk s teljes tevékenysége idefűződik. Hamburgban született, 1846-ban. Mint építőnek, akadémikus, felsőbb intézetben nyert kiképzésben nem volt része. Ipariskolát járt csupán s tovább teljesen gyakorlati úton fejlődött, saját erejéből képezve magát. Igaz, hamarosan kitünő mester oldala mellett tanulhatott, Ybl Miklós közelségében. A Vámház építésének idején került Budapestre. Eleinte egészen apró gyakorlati munkákat végzett Ybl nagy műhelyében, rövidesen azonban felismerte Ybl képességeit s maga mellé vette. Az Operaház építésénél már meglehetősen fontos szerepet játszott: Schmal vezette az építést, az Opera teljes befejezéséig.

Ugyanekkor már önállóan is tervezett, olasz renaissance stilusban. Ebből az időből való munkái a Haggenmacher-palota (Andrássy-út és Eötvös-utca sarok), a Gschwindt-féle bérház (Andrássy-út 18.), a Del Medico-féle ház (Andrássy-út), Svadlo nagyiparos nyaralója Nyergesújfalun. Ybl halála után irodája teljesen önálló jellegű lesz. Egyre kap megbízásokat, amelyeket azonban nem úgy fog fel, hogy mással — irodájának valamelyik emberével — terveztessen.

Egy ideig még olasz reneszánsz stilusban épít, aztán az ó-német, majd egy velencei utazás révén a velencei gót, spanyolországi tartózkodás után pedig a mór stilus jelenik meg egy csomó házán. Munkái közül még az olasz reneszánsz stilüek: a Ragályi-ház (Múzeum-körút), Andrássy-út 102. számu ház, amelynek homlokzati frizében lévő freskót Lotz Károly festette, Báró Drasche-féle bérház (Teréz-körút 22.) Egyéb, ezután következett házai, amelyeket felsorolhatunk: Teréz-körút 1/b. sz., Budán, a Kacsa-utcában levő Del Medico-féle ház (olasz gót), özv. Del Medico Péterné Batthyány-téren lévő háza (vörös márvánnyal burkolt), Rákóczi-út 9. sz. (olasz gót), a Rákóczi-úti mór stilü üzlet és bérház, amiből évekkel ezelőtt a «Hotel Excelsior» lett, az Uránia Szinház. Záturcsán báró Révai Ferenc kastélya, saját vasszerkezetű háza a Kossuth Lajos-utcában, amelyben ma a Holzer-féle divattermek vannak, a Belvárosi Takarékpénztár (Koronaherceg-u. 2.), Mosóczon báró Révainak emelt templom (utolsó műve, amit már Pap és Szabolcs építőknek kellett befejezni). Pályázaton csak egy ízben, a Pesti Kereskedelmi Bank pályázatán vett részt, ahol tervét díjazták. Rajzaiból, terveiből egész gyüjteményre való anyag van most a Magyar Építőművészek Szövetségének birtokában. Építészetünk régi, érdemes alakjainak, Weber, Ybl, Feszlnek nehány lapjával egyetemben, Schmal tervrajzai adják a M. É. Sz. kis múzeumának első szerzeményét. Idővel, reméljük, a legújabb keletü múzeum egyre több és értékesebb dokumentummal fog gyarapodni. Talán fölösleges hangsúlyozni, hogy akik elkezdték, jó dolgot kezdtek, s hogy építészetünk történetének szempontjából mily becses forrássá lehet, ha továbbra is gondolnak vele lelkes emberek.

Schmahl Hugo

A háborn dötti Budapest épitészete

HIKISCH REZSŐ: AZ ASTORIA SZÁLLODA.

Évk KMT. 1929

172. l

SCHMAHL HUGÓ: A BELVÁROSI TAKARÉKPÉNZTÁR SZÉKHÁZA.
Photo Erdélyi.

Hasonló szellemben gotikus formaelemekből épült fel az Országos Levéltár palotája, *Pecz* Samu utolsó műve, melyben a raktárszárnyakban a legmesszebbmenően alkalmazta a modern szerkezeteket, vasbetont és üveget.

A legnagyobb hatása Lechnernek a fiatalabb generációra volt. Ezek a magyarabb építészetet a legkülönbözőbb utakon keresték. Az elsők egyike volt *Árkay* Aladár, akinek festőien gazdag, színpompás Babocsay villája sajnos, a multé, de a fasori református temploma ma is szemlélteti e törekvéseket, melyekbe harmónikusan beleolvadtak a finn építészek nemzeti stílust kereső igyekezetei is. Szélesebbé válnak ezek a nemzeti törekvések az Erdély ihlette ifjúság munkáiban. A vezető egyéniség *Kós* Károly volt, aki *Györgyi* Dénes, *Zrumecky* Dezső és *Tátray* László társaságában indult és a háborúelőtti néhány évben több megkapó, magyaros ízű épületett valósított meg, nevezetesen és elsősorban a budapesti állatkert nagyobb pavillonjainak egész sorát, később pedig néhány fővárosi népiskolát: a városmajori iskolát Györgyi Dénes társaságában, a rózsadombit pedig a háborúban fiatalon elesett Zrumecky Dezsővel. Ehhez egészen hasonló szellem élteti *Vidor* Bimbó-utcai ikerházait. A fában dúskáló Erdély magastetős, fával burkolt ormú házai jöttek itt a fővárosba és gazdagították annak színességét.

Jubileumi plakátkiállítás a Szépművészeti Múzeumban

A plakát az utca művészete, az utcán pedig úgyis minden másképpen van. Hát kár dohogni azon, hogy a *jubileumi plakátkiállítást* rosszul rendezték (mert rosszul rendezték), hogy kronológia híján a néző csak emlékezetből idézheti fel a képi ötleteket értelmező egykori szituációt (ha ugyan elég öreg már, hogy van mit felidéznie). Kénytelen beletörődni, hogy — akárcsak egy emelettel feljebb, a *Szépművészeti Múzeum* állandó kiállításán — itt lent is csak mű felel a műnek, mert hát múzeum ez, ahol az oltárképhez mégsem lehet kiállítani a tömjénszagot, a sekrestyést és az áhítatot, és a plakát köré sem lehet odarakni a harsány nyüzsgést, a kukáskocsit és a tűzfalat.

A néző nem tehet mást: a lapokat nézi. Csak a lapokat, és akkor — a rendezés ellenére is — észreveszi, hogy *Czeglédi István*nak a bársony anyagszerűségébe feledkező, összefonódó drapériákkal április 4-ét jelképező műve sokkal korábban keletkezhetett, mint *Fekete György* hasonló motívumokból építkező plakátja, ahol anyagszerűség helyett színes síkok vannak; tudniillik az utóbbin a síkok metszéspontjában az ötágú csillag olyan *tartalmi többlettel* tölti meg a művet, amelyre a korábbi, naturalista előkép nem is vállalkozhatott. Úgy látszik tehát, mintha a plakát *letapogatná* harminc év magyar „nagyművészetét", mintha nem is kellene „plakátul" tudni ahhoz, hogy nyomon kövessük a változások csomópontjait.

Pedig a plakát törvényei — stiláris törvényei — nagyon is mások. Vannak párhuzamok, néha megállnak a hasonlatok, és egyszeregyszer előfordul az a körbeforgó *plakát—kép—plakát* kölcsönhatás is, amelyre a katalógus-előszóban *Frank János* utal. De a különbségek lényegesebbek, mint azok a

dokumentum mindenekfeletti tisztelete vezérli őket s noha korántsem tartom tájékozódásuk irányát egyedül üdvözítőnek, mi tagadás, az üres adaptációk és homályos költőieskedések divatjának közepén felüdülést jelent a nézőnek, ha kozmetikázatlan tényekkel, friss szemre való, egészséges humorral fölfogott megfigyelésekkel találkozhat a moziban.

Dárday István filmje, a *Jutalomutazás*, igen egyszerű, valóságosan is megtörtént esetet mond el. Egy falusi úttörőcsapat módot kap rá, hogy jól tanuló, zenei tehetséggel is megáldott diákjai egyikét, akinek szülei fizikai dolgozók, egy hónapra Angliába küldje, jutalomutazásra. A kiszemelt s minden előírásnak megfelelő fiú szülei előbb tudomásul veszik a gyereküket ért szerencsét, majd visszavonják beleegyezésüket, itthon tartják a fiút. Az üresen maradt helyet az utolsó pillanatban jómódú szülők tehetségtelen, buta gyerekével kell betölteni.

A történet, önmagában véve, szinte banális. Dárday azonban úgy fogja fel, mint mai társadalmunk mikroszkopikus metszetét; kicsinyített méretek közt ugyanaz zajlik le benne, mint ami fejlődésünkre nagy méretekben, általában jellemző. De míg a tömeges, nagy folyamatok lényegét nehéz általánosságok nélkül megragadni és ábrázolni, addig egyetlen, mégoly parányi metszet is alkalmas lehet a konkrét elemzésre. A film a jutalmazásra alkalmas gyerek kiválasztásának jeleneteivel kezdődik. Eközben remekbe sikerült képsor mutatja be, hogy egy viszonylag apró feladat megoldása micsoda protokolláris mámort ébreszt a kis pozíciójukban túlbuzgó, de merő jóakarattal áthatott emberekben: élvezettel játszanak nyilatkozósdit, elnökösdit, felelősségvállalósdit. Ahogyan ezt a film ábrázolja: csupa szeretettel és megértéssel áthatott irónia. A mázsát is megütő, kopasz úttörőparancsnok, aki piros nyakkendős, egyenruhás kispajtásként tüsténkedik: telitalálat. Dárday figyelmét, szerencsére, a szülők „igen"-je és „nem"-je köti le, kétféle elhatározásuk hátterét kutatja, szembesíti a közvetlen környezet reagálásaival, a falu nagyobb közvéleményének megnyilatkozásaival. Az általánosság szintjén gyakran elmegetett feszültség, amely az anyagi javak bősége s a hozzájuk képest elmaradott tudat közt lappang, a filmen a maga konkrét relációiban jelenik meg. Ugyanazon az emberen belül egyszerre, egymást át-

„szocreál", op-art, pop-art vagy akár neokonstruktivista stílusjegyek, amelyek feltűnnek műfajoktól függetlenül itt is, ott is. Az a néző, aki tájékozódó ösvényt akar vágni az összekeveredett korai és mai művek, a tervek és a kinyomtatott plakátok szövedékében, nehéz útra vállalkozik. Mert a jó plakát mindent csinálhat, és mindennek az ellenkezőjét is. Lehet finomkodó és harsány, követheti a divatot és fütyülhet a divatra, meríthet a freskóból, de a karikatúrából is. Csak egyet nem tehet: nem mondhat le az érthetőségről. Hiába használja fel ugyanazokat az eszközöket, mint a fogalmi kontrasztot abszurdumig fokozó szürrealista festészet, hiába merít az ábrázolásról lemondó absztrakt művészetből formafordulatokat, ezt csak úgy és csak akkor teheti jól, ha a gyanútlan járókelőnek egy csepp kételye sem támad a mondanivaló lényegéről.

A látszólagos formai gátlástalanságot voltaképpen nagyon is kötött közlési rendszer igazgatja. *Schmal Károly* ízesülő, elvont téralakzatai nem hűvös szépségeket, a csupán beavatottak számára készülő ábrát közvetítenek, hanem *vizuálisan jelenítik meg* a gazdasági integráció *absztrakt* fogalmát éppen az *absztrakt* formák segítségével. *Konecsni György* klasszikus, szobortorzó látványát felhasználó művei pedig pontosan ellenkező értelmet nyernek, mint azok a szürrealista előképek, amelyek oly gyakran éltek a mulandóságnak ezzel a szimbólumával.

De hátha másra használja az eszközöket, ha másképp él a lehetőségekkel a plakát, akkor miért kellenek ezek a formai kölcsönzések? A plakát egyetemes története bizonyítja — és ez alól nem kivétel a mi harminc évünk sem —, hogy ebben a műfajban is érvényesül az a bizonyos, sokat emlegetett „esztétikai közvélemény", *a vizuális kultúra valamennyi rétegére éppen érvényes formajegyek összessége.* A siető ember a divatjamúlt látványjelzések előtt nem torpan meg, és így el sem olvashatja a hozzá kapcsolt szöveget. De akkor sem jó a plakát, ha túlságosan szokatlan eszközökkel akarja magára terelni a figyelmet, mert a sokkolás néha éppen a célzattal ellenkező hatást éri el. Az ismerős és újszerű elemek akkor kapcsolódnak össze a leghatásosabban, ha általánosan elterjedtek, ha lényegük „benne van a levegőben", de még nem váltak annyira közhellyé, hogy használatuk szinte már illetlen. Az ötvenes évek elején a monumentális történelmi tablóktól a herendi porcelán figurális ornamentikájáig mindenütt ugyanaz a gyanúsan optimista naturalizmus volt a diktált „sensus communis esteticus", és a plakát még ha akart volna, sem térhetett ki ez elől a preparált stílus elől. A pop-artos elemek viszont

Schmal Károly alkotása, 1974

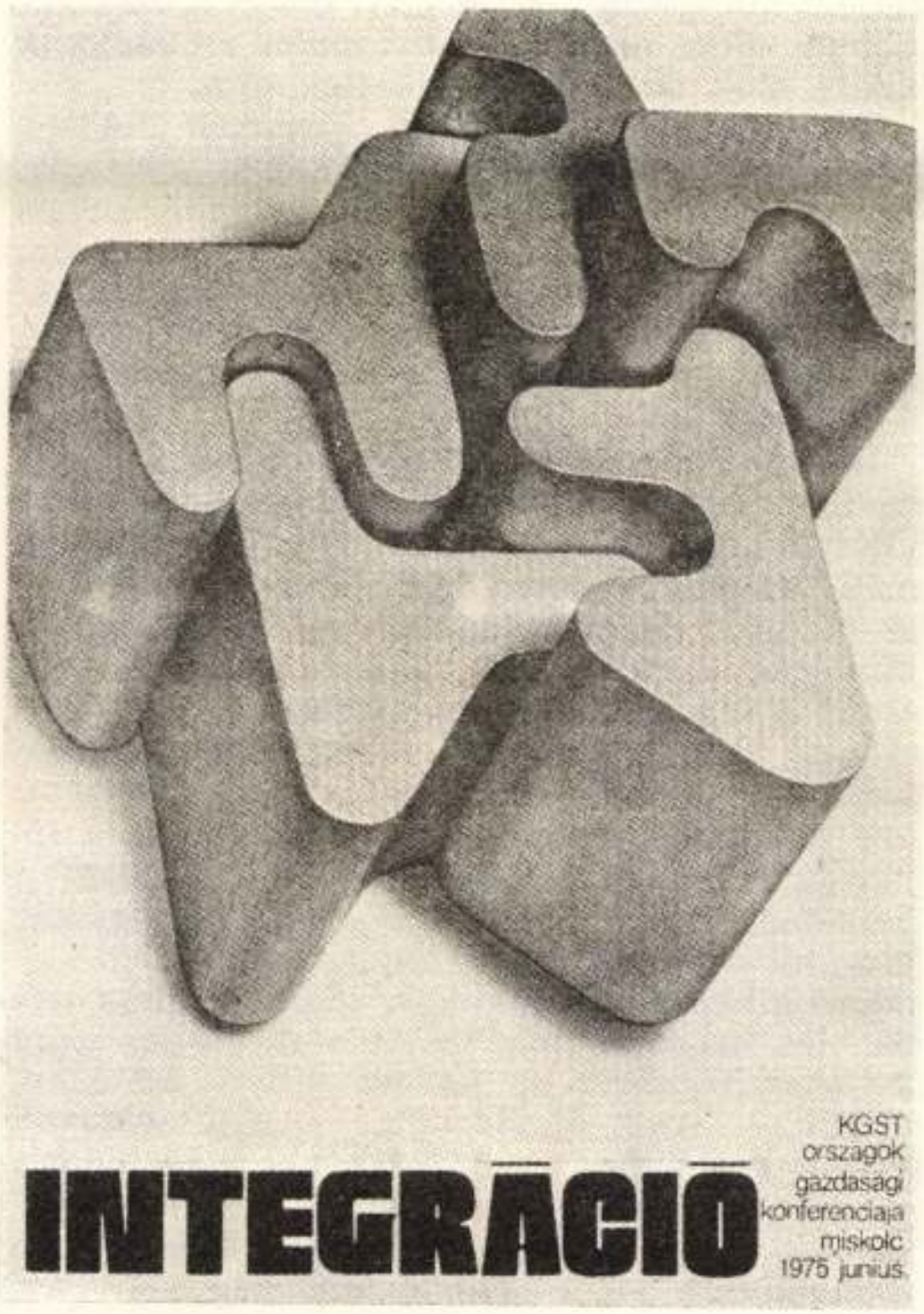

a hatvanas évek végén — a képzőművészeti alkotásokon túl — öltözködésben és lakáskultúrában is olyan általánossá váltak, hogy minden különösebb előképzettség nélkül is bárki elfogadhatta *Szoboszlay Péter* ironikusan precíz tárgyrajzolatait az *Ő, az a csodálatos háború* film reklámján, vagy *Kolozsvári György Vidám parkjában* a naiv színességet és a talmi csillogást. Elfogadhatta, már csak azért is, mert a pop-art gúnyolódó technikaellenessége, szubkultúrát felfedező közönségessége egyúttal pontosan a helyére került, a tiltakozás morális fedezetet kapott, mert kiterjedt a „civilizált" háborúra is, az igenlés pedig nemcsak a talmit, hanem az önfeledt játékot is vonzóvá tette.

Ám egy stílus, irányzat vagy divat ügyes alkalmazása még egyetlen plakátot sem emelt jó plakáttá. Lehet, hogy ugyanaz a mű kiváló illusztrációs anyag a korszak egészéről szóló monográfiában, de elsikkad és hatástalan marad a hirdetőoszlopon. A plakátnyelvnek ugyanis csupán az egyik — és alighanem a lényegtelenebb — oldala a stílus. Fontosabb az a *módszer, ahogyan* a figyelem felkeltése *után* közvetíti a nézőnek szánt mondanivalót. Talán nem érdektelen utalni itt a reklámpszichológia „klasszikus elvére", hogy a „plakát vagy hirdetés tervezőjének mindenekelőtt arra kell törekednie, hogy egyetlen, egyszeri percepcióban fejezze ki üzenetét. A figyelemfelkeltés-érték »melléktermék«, olyan előny, amit ráadásul kap meg az, aki jól tudja magát vizuálisan kifejezni." Ennek a közlésmódszernek pedig éppen úgy története van, mint a stíluseszközöknek. A Szépművészeti Múzeum plakátjait nem azért válogatták rosszul, mert felborult az egyensúly az utóbbi évek javára, vagy mert szinte teljesen hiányzik a tegnapi divat, a neoszecessziós plakátgrafika, hanem mert *nem tükrözi híven azt a változást, amely a képi gondolkodásban játszódott le az utóbbi harminc év alatt.*

Nem követhető nyomon az emblémaszerű plakát leegyszerűsödési folyamata, de az egyre sűrűbb szövésű képi metaforák kialakulása sem. Jelen vannak viszont minden korszakból az allegorikus plakátok: a bizakodó mosolyú olvasztárral az ötvenes évek elejéről *(Papp — Reich)*, a tartalmat semmitmondó kellékkel illusztráló fáklyavivővel az évtized második feléből *(Darvas Árpád)*, és a megsokszorozottan is kifejezéstelen női profilokkal napjainkból *(Kemény György)*. Vannak az ilyen típusú művek között is formailag vonzó megoldások, módszerük azonban alkalmatlanná teszik őket a kihegyezett, mondattá fordítható állítás közvetítésére. A jó plakát ugyanis mindig átalakítható egyetlen mondattá — legyen az kijelentő, felszólító vagy felkiáltó mondat. Ezért az allegorikus ábra, mely Goethe szerint „nem önmagával, hanem valamilyen fogalommal egyjelentésű", csak olyan agyonkomplikált hasonlattá alakítható, amelyből éppen az állítmány hiányzik.

Az allegóriák helyett sokkal gazdagabb jelentésűek és látványukban is vonzóbbak azok a — kiállításon alig képviselt — emblémaplakátok, amelyeken nincs más, mint egy szépen megrajzolt szimbólum (a *So—Ky* művészpár *V. ötéves terv* című stilizált grafikonja, *Balogh István* Április 4. plakátjának vármegye házára szállt pávája) vagy csupán színével és formájával tündöklő különleges tipográfia. *(Kulinyi István: Művésztelep 72.)* Az igazán „szemfogó" emblémák hiányáért kárpótol viszont több — az utóbbi években keletkezett — jól sikerült képi metafora. Hasonlatokra épülnek ezek a művek is, csakhogy — ellentétben az allegorikus művekkel — nem merülnek ki a mondat egyik felének talányos megjelenítésében, hanem hasonló és hasonlított között olyan szoros kapcsolatot teremtenek, hogy az ábra kitörölhetetlenül bevésődik a néző tudatába.

A minta ezúttal is Konecsni. A vörös alapszínen földgömbbé formálódó és összekapcsolódó két munkáskéz egyetlen költői képbe sűrítve jelenti a világot is, a proletárokat is, az egyesülést is. Bonyolult ideológiai tartalmat maximálisan leegyszerűsített ábrával megjeleníteni, ez lebeghetett *Szilvásy Nándor* előtt is, amikor megalkotta a jubileumi kiállítás legszebb újdonságát, a tiszta színekre épített kongresszusi plakátot. Fejezetnyi mondanivalót sűrít egyetlen képbe. A hasábbá formálódó római szám már önmagában is szépen fogalmazott jelvény lehetne, a piros-fehér-zöld színek pedig megadják az ünnepélyesség külsőségeit is. Csakhogy ez a jelvény *beszélni tud*, mert a tízes után következő egyes *magasabb szintre emelkedik*, utalva ezzel a fejlődést jelképező lépcsősor magasabb fokozatára. X és XI értelmi és látványi összekapcsolása úgy valósul meg, hogy — nagykorúsítva a nézőt — nem kell kétszer ábrázolnia a mindkét számjegyben közösen szereplő római tízest.

Merev szabályok persze nincsenek. Még kiürült tartalmú allegóriák is jól felhasználhatók bizonyos összefüggésekben. Ilyen például *Hegedűs István Meddig* plakátja, ahol Mars isten, ez az ősi, már jócskán elhasznált *allegória* mint túlkoros, trotli bokszoló, úgy ütiveri a védtelen emberiséget *szimbolizáló* szegény földgolyót, hogy az egészből robbanó töltetű *metafóra* kerekedik ki, és a néző azt se tudja, hogy dühében sírjon vagy inkább nevessen.

P. SZŰCS JULIANNA

IRODALOM

Csanádi Imre: Összegyűjtött versek

Eszménye a klasszicizmus kora. Sokan ügyesen leplezett szerepjátszásnak vagy pusztán egyénieskedésnek érzik a nyíltan megvallott vonzalmat és belső rokonságtudatot, mely a sokarcúságában is egységes *grand siècle*-hez, tágabban az európai „aranykorhoz" köti. Pedig nincs igazuk. Maga a kötődés sem példa nélküli irodalmunkban, igaz nem költő, hanem „csak" egy esszéíró társa ebben Csanádinak: *Halász Gábor.* Mindjárt hozzá is tennénk: akinek minden bizonnyal legkedvesebb költője a ma élők közül éppen ő lehetne. És ez — nehéz lenne vitatni — nem kis rangot jelent; még akkor is, ha sokunknak fenntartásaink vannak mind az ilyen koreszményítéseket, mind a Halász Gábor-i szemléletrendszert illetően. Ha már szó esik a rendhagyó megközelítések bírálhatóságáról, mindjárt azt is el kell mondanunk, hogy a lírikus sokkal messzebbre rugaszkodhat az ilyen tartalmú önkényességben, mint az esszéista. Mert a költőnek sohasem arra kell elsősorban választ adnia, hogy *miért* ezt vagy azt a motívumkincset, látásmódot, történetiségmiliőt választotta, hanem rabul kell ejtenie olvasóját a móddal, az eredetiséggel, *ahogyan* az eszményített időszelet stílusvonzásában haladni képes. És Csanádi Imre nemcsak „varázsol", de megigézi olvasóját . . .

A stílusködődésekre mindig volt példa, mai irodalmunkban azonban — és a világirodalomban is — valósággal reneszánszukat élik. Elég, ha *Weöres Sándor Psyché*jére, a *Juhász Ferenc* életművét teljességgel átszövő archaizáló-megújító törekvésekre vagy *Illyés Gyula* és *Vas István* a múltból gazdagon merítő, ezotérikusan elvonttá szűrt és mégis mindig hasítóan kemény, földhöz kötött líranyelvére utalunk. Azért is a sok példa, hogy hamar kiderüljön, nem a szélsőséges útra gondolunk feltétlenül, amikor egy korélmény költői birtokbavételéről esik szó. Asszimilálni sokféleképpen lehet, Csanádi Imre eddigi életműve azt bizonyítja, hogy ebben ő középutat választott, ami sok szempontból bonyolultabb, részben nehezebb is, mint a szélsőségek bravúrja. És ez még akkor is egyfajta erény, ha hozzátesszük, hogy ami „nehezebb", az nem feltétlenül „költőibb" is egyúttal . . .

Középútjának lényege az, hogy nem mond le semmi szín alatt, mondhatnánk úgy is, jottányit sem enged realizmusából, mely nála nemcsak szemlélet, tudatosság, hanem több is, kevesebb is annál: vérmérséklet, már-már a gondolat fiziológiája. Ha akarna, se lehetne más, és ezt nem annyira tudja, mint inkább érzi, így ha eszményei felől faggatják, mindjárt hevesen, szinte megbántottan felel, mert joggal gyanakodhat, hogy aki a fától nem látja az erdőt, annak talán nem is a szemével van baj, hanem csak kötekedik: tudatlanságot mímel, de értetlensége maga a vád, ámulkodása mögött a lekicsinylő hangsúlyok sora ágaskodik. Azért olyan érzékeny emiatt, mert

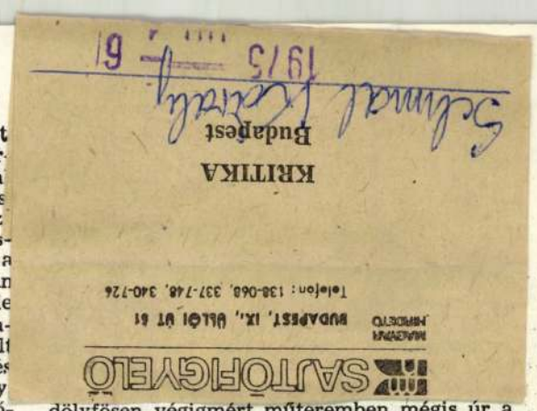

sohasem emelné kánonná saját módszerét, jól megérti, ami alkat, az csak a teremtés módját szabályozza, de a típus megközelítésében már nem követelhet magának esztétikai kizárólagosságot. Az ő archaizáló realizmusa nem az egyetlen járható út: általánosságban sem, és a realista ábrázolásmódon belül sem. De szerves, igazi *realizmus* és nem tessékelhető félre akkor sem, ha a különböző modernista szemléletek látványosabb, attraktívabb élményvilága felől indulna el valaki költészetesztétikájában.

Még mindig nem adtunk egyértelmű választ a kérdésre, hogy konkrétabban milyen szempontból eszmény és példa Csanádi Imre számára az európai aranykor irodalma, de mondjuk inkább úgy, szellemisége, mert az ő szavai mutatják legszebben, hogy éppen mindent átható — az én gondolatvilágát egyetemessé szervező — univerzalizmusa miatt került bűvkörébe. *„A XVIII. század már csak azért is szívemhez melegedett, mert azt látom, hogy ott a versalkotás az emberi tevékenységnek egyik része csupán, illik, sőt szükséges melletted akár fűvészettel, grammatikával, széptudományokkal bíbelődni, akár a mezei munkásnép állapotját könnyítő módozatokon törni a fejet." (Vallomás és ars poetica.)*

A mondatnak nemcsak kézzelfoghatóan egyszerű jelentése fontos, hanem a formáló hangulat is, mely szépségét mint valami rejtett fényforrás sugározza szét. A sorok mögül kicseng a rousseau-i áhítat: a szelíden félrehúzódó, a természet hangjaira, jelentése csodáira hallgatagon figyelő magány észjárása ez, mely előtt minden tárgyias és fogalmian összetett, titoktalanul köznapi és transzcendensen bonyolult egyszerre. Legközelebbi rokonai líránkban ezért *Balassi* és *Berzsenyi;* az előbbi örök életigézetével, tájderűjével, hivalkodó szeszélyessége kedvhullámzásával, az utóbbi pedig a kemenesaljai lankák csöndjét fölivó tekintetében, elhúzódó szomorúságában, időélménye borongó múltnosztalgiájában. Már-már azt kellene ilyen hangulatvonulatok láttán mondanunk: világát valami könnyed, „oroszos" melankólia, merengő mélabú festi mély tónusú színekbe, de tévednénk, ha mindezt hamar általánosítanánk is, hogy belőle fejtsük meg lírája minden különcségét. Van ugyan ilyen verse sok, de mellettük és gyakran bennük is, tolakvó színesség, áradó hanggazdagság lep meg — ódzkodva ugyan, mégis bevallja, akárcsak *Rimbaud,* ő is színekben látta a hangokat! *(Hajnali vers; Fészek; Reggeli rapszódia; Szeptember; Őszi madár; Meditáció; Költemény, bő fényben; Naptár-képecskék.)*

Nem idegen tőle a kicsit dévajabb ritmus, a dübörgő verszene vagy a szilaj erőteljesség sem, sőt időnként a jassznyelv, az argó kilengései is magukkal ragadják. Képei világrendszerében a zolai elevenségű vásárcsarnok „trampli hodály", ahol annyi áru közt „karfiol-agy dudorog"; a bor „vér-suhogtató"; a tovarohanó patak a „nyárfákra ezüstöt köhint"; a hajnal „tűzbe-mosdó"; hanyattfektében fölötte az égbolt is jelenésekkel teli; „lányok cikáznak, keblek-arcok / égi vidám karikán forognak", míg bent, a belső csöndben „messze mereng a harang zenéje". Vagy egy megszemélyesítés, mellyel akár Krúdy-novella kezdődhetne: „Az agg torony, szomorú titkok huholója" . . .

Az eddigi életművet reprezentáló kötet mutatja legjobban, milyen nagy tehetségként, mennyire éretten, valósággal „vértezetben" indult el a pályán, melyet majdnem szétzúzott a háború, a kegyetlen szigorral felnőtté avató megpróbáltatás, aminek sokkját máig is csak tudatával sikerült kihevernie, de nem idegrendszerével. *(A megszállás után; Kívül a városon; Berdicsevi nyírfák; Szökött katona; Sorok a győri állomáson.)*

Ezért, hogy a versek mélyvilágában nála minden hánytorog, szeszélyesen kavarog, villódzó formákat ölt, bár a felszín mindig nyugodt, férfiasan zárt, esetleg ridegen prózainak tűnő. Mindez mégis látszat csupán, a formaelvvé emelt klasszicista mértékletesség normájának biztos teljesítése — az ábrázolás külső fegyelméből táplálkozó művészi fölény: anyagismeret. Puritanizmusát, objektív szemléletét sokan érezték már költőietlennek, és nevezték parasztinak, titkon vagy inkább sandán persze bugrist értve rajta. Azt a költői törekvését, mely — mint elemezni próbáltuk — tudatos esztétikai meggyőződéséből fakad, és lényege, hogy mindig a legegyszerűbb szót a legpontosabb, szinte fényképezhetően tárgyias fogalmat illessze versébe, megint csak könnyű félreérteni, tetszelgő allűrnek, ross irányú, népieskedő gőgnek betudni. „Nehéz költő — mint látható: éppen ellentmondásossága, szintézisteremtő szándékai miatt. Csak a jelenhez akar szólni és félig mégis a múltban él; gyűlöl minden kihívó avantgardizmust, de archaizáló modernségével sokakat az „élcsapatbeliekből" is megelőzve új, eddig-nem-volt csapáson halad; nyíltan sohasem filozofál, és mégis minden nagy versében balladai homály furcsa, nosztalgikusan a múltakba simuló idősíkok, egymásba-mozduló színterek ölelkeznek, váltakoznak. *(Valaki jár a kertembe; Egy forráshoz; A lélek elindul; Ördögszekér; Csillagforgó.)*

Ha világirodalmi rokonait keressük, egyszerre említhetjük *Rimbaud*-t, *Burnst*, *Bunyint*, *Whitmant* vagy *Jeszenyint* — persze már maga a névsor is csak úgy képzelhető el, ha egyiküket sem kizárólagosan választjuk, hanem csupán egy-egy motívumlánc, hangulatvonulat, lírai kedélyállapot legjobb jelzőjeként, alaki szimbólumaként. A kamaszkorát versmámorral ünneplő Csanádi seregnyi remeklése közül az egyik *Az első este* című Rimbaud-verssel mutat meglepő hasonlatosságot, különösen abban, ahogy a meglesett nőalak szépségében elmerülő vágyakozás parázsló színekké forrósít mindent maga körül. *(Világos ablak.) A mindenki babája* is ebből a csikókorszakból való tömör kis ballada, melynek lehetetlen nem észrevenni burnsi finomságát, báját, ugyanakkor kihívó, kacér felhangjait. A táj jelenéseit tárgyszerűen végigszemlélő, bemutató, de eközben valami panteisztikus áhítatba váltó lírai komolyság, paradox fogalompárral *érzelmes szenvtelenség Whitman* módszerének tükörképe, néha alakmása már, pedig tudatos kölcsönzésről — ez is bizonyítható — szó sem lehet. *(Augusztus; Ősz elé; Telehold; Este a hegyen.)*

Természetélménye nem merül ki a tájleíró versek lehetőségeiben, hanem szerves részévé alakul — ami elég nagy ritkaság — az állatvilág megfigyelése is, majd ábrázolása tündérien megragadott, ellesett pillanatok képsorával vagy apró történet, rövid kis mese foglalatában. „Gyermekversek" ezek, de ahogy maga is büszkélkedik, soha egy szikrányira se a Pósa bácsis gügyögő, szavakat babusgató modorban, hanem a bartóki és József Attila-i képlethez idomulóan. Úgy, hogy a játék nem öncél, nem elselypegett, nagyokos tanmese, hanem varázslat, mert a gyermekaggyal is fölérhető jelentések mögött ott magasodik a másfajta teljesség, melynek szimbolikája a gyakran allegorikus történetkéknek már felnőttekhez is szóló megfejtése. *(Verses állatvilág).*

Külön oldalt érdemel egy nagyobb horderejű vállalkozása: kötetté szerkesztette *Írott képek* címmel azokat a verseit, melyek különböző képzőművészeti alkotások ihletésében születtek. Most, könyve zárófejezeteként, egy ciklusra valót ismerhetünk meg közülük. S hogy ezek a művek erre a helyre kerültek, annak nemcsak formális oka van. A modern művész legnagyobb vágya — ha valami, ez kimondottan a romantika öröksége és mégis jellegzetesen XX. századi jelenség — az eltérő művészeti ágak, formanyelvek egymásbajátszása, korrespondáltatása. Fogalom, szín és zene összhangzattanába avat ez a kiválasztott képzőművészeti alkotásokkal sokszor vitathatatlanul egyenrangú költeményekből egybegyűjtött lírai tárlat.

Közülük csak egyet emelnénk ki befejezésül, a *Gyámkő-fejecske* címűt, mely nemcsak a kötetnek, hanem kortársi líránknak is legszebb versei közül való. Egy ismeretlen budai kőfaragó műve került elő ásatáskor, nem is akármilyen korból: a messzi XIV. század végéről. Amit ábrázol, apró lánykaarc: „Sárosan is csupa báj, ép is, csak az orr hegye csorba." „Kendőgyolcsa puhán bugyolálja körül finom arcát, / gonddal, mint illő, ügyesen rendezve redőkbe; / keskeny ránckoszorú gömbölyded homloka boltján." És egyszerre kiteljesedik a „profán angyal" képe, mert alakja, könnyed s mégis tétova járása arca vonásaiból váratlan kibomlik, mintha rögzítve volna a kőbe világa meséje. S megelevenedik a város is vele, kézművesek, kalmárok, délceg-magabiztos polgárok özönlik el a „Soktornyú, büszke Buda", a gazdag középkori dölyfösen végigmért műteremben mégis úr a csönd, az öröklétbe karcsúan átmagasodó pillanat; királyi tekintet, mulandóság, világi fény nem zavarja. Mint valami titkos, idegen isten átnéz hangon, időn, városon, uralkodón; közénk lép, hogy megérintsen észrevétlen, majd tovasiet, de előbb „visszatekint még" . . . Ilyen a szépség tünékeny Madonna-arca, ha a költészet üzenetét hozza a mit sem sejtő kő tekintetével, hat évszázad távolából, a föld alól. *(Magvető)*

BELOHORSZKY PÁL

Mesterházi Lajos: Hármasugrás

A kötet mindegyik darabja már korábban is megjelent. Az *Isten, méretre önálló* kisregényként, a *Katonai babérjaim* a *Magnéziumláng* című novellagyűjteményben, az *Egy élenjáró termelőszövetkezet kimagasló eredményei* pedig *A bánatos bohóc*ban. Ennek tudatában és a címek alapján úgy vélhetnénk: merőben különböző jellegű írások kerültek egymás mellé a *Hármasugrás*ban, s csak a kötés kapcsolja őket össze. Azonban az újraolvasás ezt a feltevést megcáfolja. A kötet nagyon is egységes, hiszen a történetek váza azonos: az író élete. Pontosabban három fejezet abból: a gyermekkor, az ifjúság és a felnőttkor. Sőt egyes motívumokat kiemelve így is összegezhetném a könyv tartalmát: az elügyetlenkedett kamaszszerelemtől a különös fordulattal félbeszakadt férfiszerelemig.

Persze aki Mesterházi Lajos írásait ismeri, aligha hiszi el a kritikusnak, hogy a *Hármasugrás* csupán anekdotázó emlékezés a régi szerelmekről s a hajdan volt katonai „babérokról". S valóban: nem is ez a lényeg. Nem a „mese" fontos; nem az életrajz olykor nagyívű kitérői, hanem az elbeszélés menetébe szőtt kommentárok, reflexiók hordozzák a lényeget. Nem a szerelmi idill, hanem a társadalmi környezet, nem a kalandos nyári utazás, hanem a politikai háttér izgatja valójában Mesterházit. És természetesen a társadalomban is, a politikában is az emberi sors, a jellem alakulása: *„Hogyan is dől el a sorsunk abban, akik vagyunk és hogyan is vagyunk azok, akik vagyunk, a sorsunk által."*

Történelem, sors, jellem. Egymást alakító, egymást kölcsönösen meghatározó tényezők. Szoros összefüggések, amelyek között mégis van annyi rés, hogy az ember választhasson. Nem az abszolút szabadság illúziójában, hanem jellemétől meghatározottan, mely alakítja sorsát, és sorsától determináltan, mely formálja jellemét.

Ez a problémakör érdekli igazában Mesterházit. A *Hármasugrás* életrajzi váza tehát valójában csak ürügy, keret; egy a számtalan más, tanulmányozásra érdemes eset közül. Vele történt, de megeshetett volna mással is. Mondjuk — például —, velünk. Mert nem az alany a fontos, hanem a szituáció és a szituációban megnyilatkozó magatartás. *„Egyes szám első személyben mondom, de ismétlem: egy nemzedékről beszélek"* — jegyzi meg ifjúságáról szólva Mesterházi. Írásai világosan beszélnek erről. Világosan, sőt nemegyszer túlontúl direkten is. Elannyira, hogy nem egy műve kihívta a didaktikus, publicisztikus jelzőt. De helytálló lehet-e ez a minősítés *„egy kiáltóan ironikus és lírikus alkat"* esetében, amely — érvel Mesterházi — *„publicistának már a műveltség és retorikai készség hiánya miatt sem volna nevezhető"*. Ellenvetése ebben a formában igaz! A *Hármasugrás*ban nem lelhető fel a retorikának még a nyoma

Der Ausschnitt · Büro für Pressebeobachtung
1 Berlin 45 · Konigsberger Straße 37 · Ruf 738590 · Telex 0183538

DER TAGESSPIEGEL
UNABHÄNGIGE BERLINER MORGENZEITUNG
1 Berlin 30 · Potsdamer Straße 87 · Telefon 26 93-1

1029 Károly Schmal 23. 2. 77 6

Gute Plakate – mäßige Kunst

Ungarische Ausstellung

Das weitaus Beste sind die Plakate. Sie hängen in der Studiogalerie und scheinen wieder einmal den Vorsprung der Ostblockstaaten in puncto Gebrauchsgrafik zu beweisen. Eine schwarzgekleidete Spanierin („Bernarda Albas Haus") trägt statt eines Kopfes einen maurischen Glockenturm, O'Neills „Kaiser Jones" wird in Form einer Briefmarke eben dieses Kaisers angekündigt, und die Ungarn haben auch so etwas wie eine Plakatassemblage erfunden, dreidimensionale Posters, aus denen sich kleine aparte Rundformen aus Kunststoff herausheben. Hübsch auf Rupfen gezogen stellen sie den eindeutigen Höhepunkt der „Kunstausstellung aus Ungarn" dar — wobei man das von Károly Schmal fürs Haus am Lützowplatz für diese Gelegenheit geschaffene Plakat gleich einbeziehen muß. Hervorragend!

Für die Kunst und das Kunstgewerbe, die im Obergeschoß und im ersten Stock ausgebreitet werden, läßt sich das leider nicht sagen. Die Porzellanglockenpüppchen, Batik- und Knüpfarbeiten sehen aus wie ein reichlich verfrühter oder verspäteter Weihnachtsbasar; es imponieren hier ausschließlich die höchst zivilen Preise. Und bei den Bildern und Skulpturen muß es an der Auswahl liegen: es gibt auch heute noch zum Beispiel eine ganze Reihe vorzüglicher Konstruktivisten in Ungarn. Statt dessen sieht man faden modischen Abstraktionismus und noch fadere realistische, meist genialisch gespachtelte Gemälde. Der einzige Name, den man sich vielleicht merken müßte: Márton Váró, ein Bildhauer, der kleine Marmorkuben mit Gewandfalten versieht und diese dann unregelmäßig übereinandertürmt. Er zerstört den günstigen Eindruck freilich durch allzu glatte Metallregale, die seine Kleinkunst wieder in die Nähe des Kunstgewerbes rücken. Die Ungarn sind immer ein ungemein begabtes Kunstvolk gewesen — es wäre daher zu wünschen, daß sie sich ein andermal besser juriert bei uns präsentieren.

H. O.

(Haus am Lützowplatz, Lützowplatz 9, bis 20. März; täglich außer Montag 11—18 Uhr)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
19.. JUN 18

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Schmal Károly

Németh László: Széchenyi

1021

GOGOL: HOLT LELKEK

Gogol: Holt lelkek

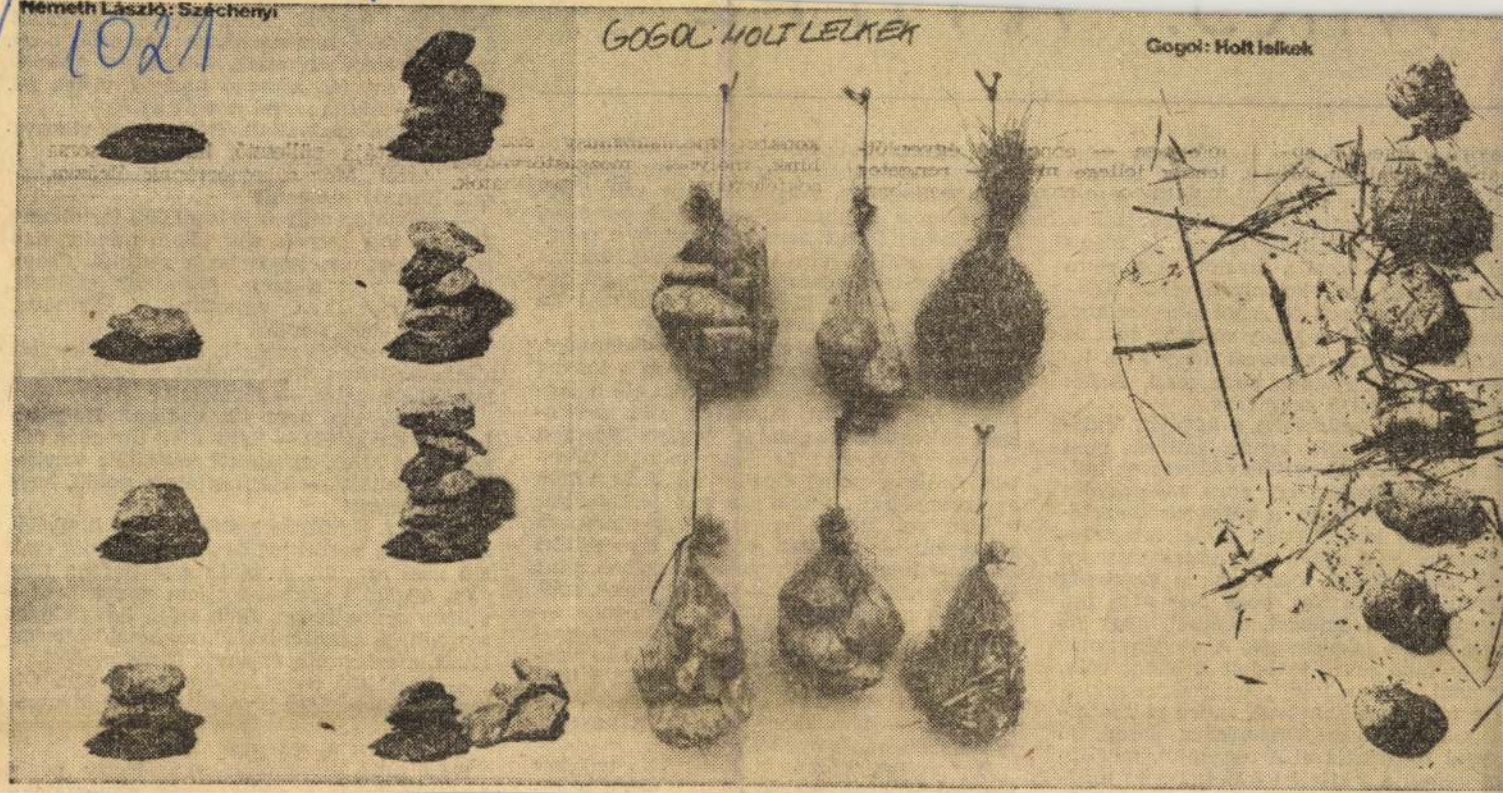

Schmal Károly: Színházi plakátok

K. WHITE

szony volt, s hogy szét-
tette-e a boldog eszten-
atonként befűtött a fűr-
icionált lakásban lakik,
téli hónapokat és mégis
szi a divatot, mert sem-
lt komolyan vehet. Min-
ni és sehol sincs otthon.
ől? Egy sírdomb sem az
csokorral megy ki a te-
dtebb sírra teszi. Aztán
a színházba.
ürcsölte a kávéját. Vala-
ült benne, aminek nem
nnyiféle változatban hal-
hogy sűrű masszaként
yát, a részletek összeta-
rítették fájdalomtartalé-
zülei sem jöttek vissza s
tompította a veszteség
fáját, hogy már nem fáj.
nleget, anélkül, hogy az
ntkezne. A szegény már
, lekopott a bánat róla.
felejt, kipárnázva mind-
lmival, amire múlhatat-
. Dudorászva ébred, jó
el a reggelijét, megbű-
rakatokat, mindent meg-

te, végkimerülésig szórakozik, arra sincs ide-
je, hogy néha sóhajtson. Azt szeretném, ha
anyáról beszélne, milyen kislány volt. Teg-
nap este a színházban az jutott eszembe,
hogy ötven forint borravalót adott a pénz-
tárosnak, amiért félre tette a jegyet. Előadás
alatt figyeltem, nehezen szedte a levegőt, fé-
lig nyitott szájjal. Mirevaló ez a hajsza? Ez
a pénzen vásárolt öröm?

— Juttasd eszembe a Vidám Színpadot.
Oda okvetlenül... Létezik még az a keszeg
kis konferanszié? Fapofával adta elő a leg-
remekebb dolgokat. Abban a zöld zacskó-
ban cukrozott gesztenyét találsz. Bécsben
vettem a Grabenen. Te még nem voltál Bécs-
ben. Amíg a család együtt volt... bevettem
az orvosságot?... semerre sem jártam. Fo-
nyódon vettünk ki nyaranta egy egérszagú
kis szobát. — Nevetett, vértelen ínye elütött
Revlon-rúzsos ajkától, szeme sarkában, mint
tejen a pille, összetüremlettek a ráncok, sok-
dioptriás szemüvegét a fejebubjára tolta. —
Fonyód, mint a világ közepe! Volt egy gre-
nadin ruhám, Herminka varrta, a házi var-
rónő, a maradékból függönyt csinált, a ló-
ba. Roppant elegánsnak találtuk a függönyös
klozetot. — Kipukkant belőle a nevetés,
mondatroncsokat nyelt el.

Min mulat, töprengett Judit. Min tud úgy
mulatni? Legszívesebben kiült volna a te-

jára ré
Betty n
a nevet
magyar
szölte
belőle.
A tel
intett,
A po
csit. M
— M
Ja igen
négy retesz, ott kapta be a
porcukor volt a szája. Maminak szólított.
Az ő anyját is... egyszóval... Elintézte,
hogy jóvátételt kapjak.

Judit közelebb rukkolt, a szék csikorgott
alatta, mellében visszhangzott a csikorgás, a
bordáit döngette. — Jóvátételt?

— Mért, tán nem jár nekem? Hagyjam
bennük a pénzt?! — Betty néni támadón fel-
szegte az állat, nevetéstől szétzilált vonásai
elrendeződtek. — Megfizettetem velük, hogy
... fizessenek!

A Duna víztükrén szétterült haj himbálózott, szálas bozótként úszva lefelé, míg csak alá nem merült. A vázán egy paróka függött, csigákba szedett fürtjein megcsillant a villany meleg fénye. Judit szája hangtalanul mozgott. A pinceablakból menetelő lábakat látott, megismerte az anyja fűzős cipőjét.

— Legalább ennyi... egy összegben. Öltözködj, fiam. Mondtam már, hogy kiruccanunk? Még sosem voltam lokálban.

— És mért akarsz menni?

Késő éjjel kerültek ágyba. Betty néninek

Schmal Károly

Széchenyi

/repro/

Gelenczey-Mihéltz Alirán: Plakátok szünetben.
Müvészet, 1977. julius, - 36.oldal.

Németh László: Széchenyi

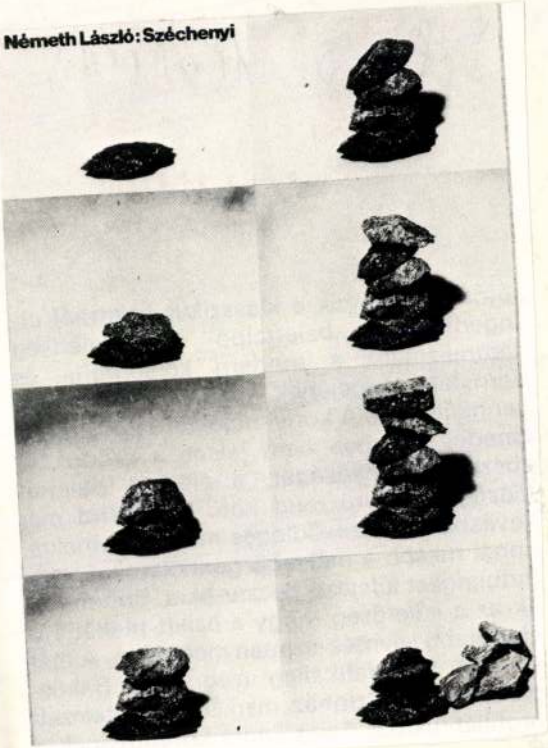

zítésen, a megváltáson munkálkodik (*A vándor, Semminevű*, a *Vasárnap* zárószakasza). Még kötete nyitóversének, *A költészet*nek „hőse" is magába vonja e szakrális létező rejtélyeit. Természetes, hiszen Vasadi számára költészet, az „ének" – ez kötetének egyik kulcsszava –, maga az „ige": nem más az önkifejezés, mint a transzcendens, az „oszthatatlan" lényeg kinyilvánítása. A szentséghordozó erőt Vasadi rendszerint egy kiüresedett mindennapiságba, evilági kárhozatba vezeti: ahol „Földön lihegünk földtelen". Ezzel a negatív paradoxiával állítja szembe a megváltás pozitív paradoxonjait: „Égetni fog, de lángtalan. /Szavát sem hallani / pedig csupa ige." Vagy „Csakis az oszthatatlant / kell szétosztani."

Vasadi jelen kötetében a szentség megjelenítéséből hiányoznak a hozzá kötődő, emblematikusan rögzített, kulturálisan hagyományozott jegyek. A versek külön-külön teremtik meg jelképeit és gesztusait. Előző kötetében, a *Hó és madarak*ban némileg más volt a helyzet: ott felhasznált egy hagyományos hittörténeti s egyúttal irodalmi jelentésrendszert, hogy rávetítse egyéni mondandóit, s ezzel szuverén módon megújítsa a mintát. A korábbi kötet bírálatában Reisinger János már értelmezte ezt az utalásrendszert a *Fülöp jegyzetei* című ciklussal kapcsolatban.

Legfőbb ideje azonban, hogy Vasadi versbeszédéről essék szó. Világképének tagoltságát a nyelvi rétegben is megtaláljuk. A természeti megragadottság stílusképe Vasadi szürrealisztikus képkapcsolása, analogikus látásmódja. Az említett kritika azt emelte ki, hogy a költő heurisztikus értékkel tudja felruházni jelzőit. Magam azt teszem hozzá, hogy nyelve metaforákban, hasonlatokban is bővelkedik, s ez utóbbiak rendszerint arra hivatottak, hogy a szürrealisztikus metaforákat az evidencia szerkezeteivel támasszák alá. Képiségének ezek a vonásai egyébként csakugyan a „klasszikus", és nem a neo-avantgarde hatását idézik: Vasadinak nagyobb a bizalma a nyelvben, mint a lineáris kifejezést, a nyelv jelentő funkcióját kikezdő „szövegverseké", konkrét verseké.

Másfajta stílusra hangszereli a szakralitásban gyökerező verseket. (Persze ahogyan a két élménytípus is érintkezik, úgy e kétfajta nyelvhasználat is vegyül nem egy költeményben.) Itt, ebben a képzet- és eszmekörben találjuk gnomikus, konklúziót kimondó verseit. A nyelvi anyag itt koncentráltabb, elrendezése erősebben retorizált. Ha az előző csoportot jórészt rapszódiás menetű versek teszik, emebben az evangéliumi példabeszédek modern lírai formája teremtődik meg. Ebben a típusban ritka a soráthajlás, és megszólal az a félrímes, jambikus strófa, amely a Nyugat utáni líra egyik reprezentatív formája volt. *(Üresség*ben *láng*-*rengeteg)*

Vasadi Péter nem a személyiség megszüntetésének útját járja, de nem is duzzasztja föl a lírai ént. Verseiben a személyiség legfőbb megnyilvánulása a felajzott figyelem, figyelem a külső világra és benső életre egyaránt: hogy folyvást készen álljon az érzékelő befogadásra, de a szellemi, erkölcsi létértelmezésre, ítélkezésre is.

SCHMAL Károly

VASADI PÉTER

Vigilia 1985/12.

Kövek ellen

Schmal Károlynak

Ha úgy raknám egymásra szavamat,
ahogy a Kal'at Sziman-i könyvtár
kövei illeszkednek, ahogy az ezer éve
halott épület márvány romján a pontosság
vicsorog, akár a hóhér fogsora;
e szögletek nem bizonyítanak mást, mint
kitünő vésőt, egyenes függő ónt és a rabszolga
gyülöletét, mely mint a kígyósziszegés, máig
siklik az élen; de ott, az a gyom a résbe vette
magát, s répagyökerével szétnyomja s levél-
bozontjával betakarja a rend terrorját;
ha így raknám egymásra szavamat, elhallgatnék.

Nem bízom a kövekben.

A levegő oszlopait és a fény boltívét
kellene hordozniuk a köveknek
ahhoz, hogy bizzam bennük.
Köre követ tenni, ez minimum.
De rajzoljátok le az eső
architektúráját vagy a véletlen
szakadás erővonalait a párafüggönyön,
az elszabadult szívhang statikáját,
amint a mágneses mezőkre tévedt!
Nem bízom a kövekben, de a kő
fényképében igen, melyen egy kaparás
megreszketteti a rendet s egy
hasításon át az irgalom becsöppen.

Áttekintés

Igém ez a juharfa is.
A köd. A kút. Az ultrahang.

De egyről hallgatok.
Legszebb pedig. Ki alááll,
tanuljon zsákot hordani.
A d d i g fésült fújok papírban,

ez táncol rá, az odaköp.
Földbe az eget beleírtam,
aránylag türte szavamat.
De mondja-e, ha reng a rög?

Norvég 1846

Szabhare 1849 blasson

nagata

Gregersen Gr. és fiai utbrand

Nihtsök vasutak alapítak hidak ~~[illegible]~~ s tímalud

Opesti építő vállalkozok és

Schmal Henrik

Opesti építess az Eskü-téri és a Ferenc József-hid tervpályázatán III. díj.

Crek. Szán

S. l.

Schmal Henrik

…et

…k ideiglenes bizottsága

…ötéséről

	f	Kr
…ménykötés vaszonháttal	—	80
…ükkel dr. 10 Kr	1	20
…r Erhaltung d. Hist. Denkmale 1883 negyedrét	—	—
egiszvaszonba kötve	2	—
…toszalagkal javitva	1	30
…t 1883 egiszvászonba	1	—
…unstwissenschaft Okt " "	—	90
" "	—	90
…i vom Berge Athos " "	—	85
…ers 1.2. " "	—	85
		80

M.D.K.

Schmahl Henrik, építész

a Budapesten létesítendő Dunahidak tervezésére 1893-jul. 26-án meghirdetett nemzetközi pályázaton (az osztr. magy. állam-vasuttárs. igazgatósága és Gregersen vállalkozó céggel közösen készített tervével) 10.000 koronás harmadik díjat nyert.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV. évf.

jul. 24. sz. 3. old.

M.D.K.

Schmahl Henrik müépitész

A tizezer koronás harmadik dijat nyerte el a Dunahidra kiirt, jeligés pályázatra beküldött tervével, -közli "A HÉT TÜKRE" c. rovat.

Képes Családi Lapok, Bp. 1894. juni. 3.
16. évf. 23. sz. 367. lap

Schmal Henrik

Egy budapesti építő (Schmal). Irta d. i. Vállalkozók Közlönye. január 21.

1914

(Művészet 1914. 287 l.)

[illegible]
[illegible]
[illegible]

Wegelin Józsna:

Derékon álolig, kissé balraf
gallérral van ábrázolva. Jobb
Felirata.

fölül: Bildnus des weil.
Hochgelehrten Herre

alól: M. Josuae Wegelins.
zum H. Geist in Au
Senioris des Ministe
Vngarn vnd Inspec
vnd Schulen im se
ward geborn in Aug
Starb zů Presburg

MDK

Schmal Henrik,

Gregersen és fia, valamint az osztr.-magy.áll.vas. magy.o.- bányáinak igazgatóságával közösen III. a 10.000 koronás dijat nyerte a budapesti uj hidakra kiirt pályázaton.

A budapesti uj hidak. - Vas. Ujs. 21.sz. 1894. 41.évf. 356.old.

M.D.K.

Schmahl Henrik[x)], építész

Készítette a Hatvan melletti Selyp-pusztán építendő nagszabásu nyers-cukorgyár épületének terveit.

x) A szövegben távesen „Hugó" szerepel!

Vállalkozók Lapja, Bp. 1890. XI. évf.

szept. 30. sz. 1.. old.

Schmahl Henrik

cród

Magyar Vilmos:

Sch. H. Épitő Ipar

1912. 336, 337, 346–348. l.

Ezt a cikket esetleg

lásd.

MOB könyvtár

Schmahl Henrik

röd

z

Épitő Ipar.

1912. 407. l.

(Sch. H. utolsó műve.
A Belvárosi Takarék-
pénztár kígyóutcai
nagy kupolája kristály-
üvegből.)

M. D. K.

SCHMAL Henrik

Ybl Ervin: Ybl Miklós 96.,

Schmahl Henrik

budapesti épitéz

+ 1912 junius 14-én

Stuttgartban ~~Budapesten~~ -

Épitő Ipar 1912.

28.3.l.

Schmahl Henrik

ÉPÍTÉSZET

A székesfővárosi népház. Írta Hamvai Sándor. Építő-ipar, aug. 18. 25. szept. 1.

Schmahl Henrik. Írta Révész Sámuel. U. o.

Az első magyar árúház. Írta Szikla Zsigmond. Építő-ipar, szept. 1.

Schmahl Henrik. Írta Magyar Vilmos. U. o. és szept. 8.

(Művészet 1912 327. l.)

Ozora:

A vár, ~~látkepe éjszak~~

~~A~~ Egy emelet

rozsnyal kúp-tetős

hoz czölöpökön nyu

ról kerek bástya kot

A háttérben hegye

Felirata fölül ké

„O:

ad

Rézmetszet, méret

Lthá

L löréses

Schmahl Henrik

lásd

Vállalkozók Sapja

1912. jul. 24.

(Művészet 1912. 287. l.)

Pétervárad:

~~A vár látkeje.~~

A tulsó part
Fruska-hegység kiáll
vében a sánczok
fel. A partok men (A
bárka s a „FRANZ
dombon, két csopo
hordókat egy mu
befélgetnek. Az ég

„Pet

Könyomat, mér

Ltfa

Schmál Henrik épitész.

Művészet.1905.IV.414.l.

MDK

Schmahl Henrik budapesti épitész + 1912.jul.14.

Vegyesek. Épitő Ipar. 1912. 29.sz. jul. 21. 283 l.

Schmahl Henrik, építész M.D.K.

Veszprém város felkérésére szakvéleményt és tervet készített a már felépített póstapalota hibáinak helyrehozására. Mivel a kitűnőnek elismert javaslat szerint egy emeleti lakást le kellett volna bontani, a város egy kálanyilatkozattal megrőszönte Schmahl önzetlen munkáját, de tanácsát nem fogadta meg. Cikkíró (Ezrey) keserűnyés gúnnyal ismerteti az esetet.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1901. XXII évf.

jul. 24. sz. 3. old.

MDK

Schmahl Henrik

IV. Kossuth Lajos-utca 9. három emeletes épület.

Cikk: Magánépitési engedélyek Bpesten.

Vállalkozók Közlönye, 1906. ápr.4. 6.l.

MDK

Schmahl Henrik

IV. Rossum Dajos-Atos J. Uzkon emlékére
épület.

OIKK: műemléktéssi engedélyek bpesten.

Vallásközk Könyvtár. 1906. évf.4. 6.t.

Schmal Henrik, építész M.D.K.

pályázaton kívül bemutatta tervét a Belvárosi Tarazérpénztár épületére, mely szerint az uj objektum legalább évi 50.000 K-val többet jövedelmezne, mint a díjmjerteser bármelyike. Mivel Schmal „semmiféle honorárium ellenében sem hajlandó tervét átengedni", az igazgatóság valószínűleg öt fogja megbízni a munkával"

Mállalkozók Lapja, Bp. 1908. XXIX. évf.

máj. 13. sz. 9. old.

MDK

Schmahl Henrik, építész.

Az egyforma megosztással kitüzött dijak egyikét elnyerte.

A Pesti Magy. Keresk. Bank tervpályázata.
Vállalkozók Közlönye. 1905 okt. 25.

SCHMAHL HENRIK
építész

Budapest
Ferenciek tere
TMK 544

14. old.

Nközi Kiállítás Aranykalász-díj; 1985: Minisztériumi nívódíj. Tanyasi tanítóként kezdi pályáját Szőcön, majd Endrődön, 1945 után költözött Budapestre. 1938-ban amatőrként kezdett fényképezni. 1951-ben a *Magyar Fotó* riportere lesz, majd az MTI-nél a mezőgazdasági riportok felelőse, élete végén főmunkatárs. Ő volt évtizedeken keresztül a paraszti élet első számú fényképésze. Életformája volt az országjárás.

Ek: 1965: *Országjárás,* MTI Vadas Ernő T.; 1984: *Gyűjt. kiállítás,* Néprajzi M.; 1985: *Szülőföld-szántóföld,* vándorkiállítás az MFSZ szervezésében.

Vcsk: 1956: *Riportfotó kiállítás,* Amszterdam.

Irod.: [H. B.]: *A falu fényképésze,* Fotó, 1984/7. *(KI. K.)*

FEJÉR Csaba festő

(Karcag, 1936. márc. 25.)

1954-59: MIF, díszítőfestő szak, mesterei: Z. Gács György, Rákosi Zoltán. 1962-65: Derkovits-ösztöndíj; 1966: a XIII. Vásárhelyi Őszi Tárlat Tornyai-plakettje; 1968: Koszta József-érem, Szentes; 1970: a Római Magyar Akadémia ösztöndíja; 1971: a VII. Szegedi Nyári Tárlaton Szeged város díja; 1974, 1976: a Hatvani Tájképb. közönségdíja; 1986: a Csongrád megyei Tanács alkotói díja. Hmvhelyt él. Az alföldi realisták örökségét etikai alapon felújító

MDK

Schmahl Henrik

Belvárosi Takarékpénztár : ötemeletes palota; terv. Schmahl Henrik.

Épitő Ipar, 1909.Máj.10. 185.lap

Schmahl Henrik. M.D.K.
épitéz

terve az egyik összevont díjat nyerte el a Pesti Magy. Keresk. Bank Fürdő-utca sarkán épitendő palotájának szükebb körü pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1905. XXVI. évf.

okt. 4. sz. 7. old.

MDK

Schmahl Henrik

Az Operaház nézőterének megtervezője Ybl Miklós mellett.
Népköztársaság utja 52. sz. bérháza.
RÁkóczi ut 7. sz. ház.
Belvárosi Takarékpénztár /Felszabadulás tér/
Uránia mozi nézőtere.

100.o.

Borsos - Sódor - Zádor : Budapest. Bp. 1959.

Schmahl Henrik, építész M.D.K.
(megh. 1912.)

a Németországból nálunk meghonosodott és magyarra vált építész meghalt. Munkásságát a részletek bő- és költséges-halmozása jellemzi, de ugyanarrok tagadhatatlan építési fantázia is. Ő terverte Budapesten az első ötemeletes bérházat (az Erzsébet-térin) és másikat a Rákóczi-utcan, amelynek több-költsége miatt pörbe is keveredett, az első

Vállalkozók Lapja, Bp. 1912. XXXIII. évf. ./.

jul. 29 sz. 7. old.

-2-

M.D.K.

Schmahl Henrik, építész (megh. 1912)

vasváras áruházakat, az Urá-
nia filmszínházat, melyen a mór
stílus formáról alkalmazott és
mint utolsó művét a Belvárosi
Takarékpénztár épületét (Petőfi
Sándor-u. 2.)

Vállalkozók Lapja, Bp. 1912. XXXIII. évf.

jul. 24. sz. 7. old.

Schmahl Henrik építész M.I.D.K.

Veszprém, püspöki jószágigazgatóság
eklektikus neogot. 1901-902.

Gerle. Műeml. 1959 I. 423.

Schmahl Henrik MDK

építész

A volt Belvárosi Takarékpénztár épületét /Felszabadulás tér/ Schmahl Henrik tervezte, a kivitelezést Lipták Pál Schmahl munkatársa vezette.

279.o.

Repr: Felszabadulás tér 1. Irodaépület.
279.o. 287. kép.

Borsos - Sódor - Zádor: Budapest. Bp. 1959

Schmahl Henrik

épitész

A volt Belvárosi Takarékpénztár épületét /Felszabadulás tér/ Schmahl Henrik tervezte, a kivitelezést Lipták Pál Schmahl munkatársa vezette.

279.o.

Repr: Felszabadulás tér 1. Irodaépület.
279.o. 287. kép.

Schmahl Henrik MDK

Az Ybl -iroda legtehetségesebb tagja.

Az Opera nézőterének kialakitásában tevékeny részt vett.
1883-86 közt épitette a Népköztársaság utja 52. sz. épületet.

263.o.

Borsos-Sódor-Zádor:Budapest. Bp. 1959.

M.D.K.

Schmahl Henrik építész

Belvárosi Tararérpénztár épületéről – a kötelező udvarias elismerésen túl – bizonyos kritikával nyilatkozik Alpár Ignác (a szomszédságban felépült bérháztervének ismertetése során) mondván, hogy „nem tartom arányosnak egy színes terrakotta épület hatását, azzal a munkával... és óriási költséggel, ami vel járt... különösen a mi klimatikus viszonyaink között..."

Építőipar - Építőművészet, Bp.1917.évf. 40. sz.

245. old.

XXX Schmahl Henrik

építész

MDK

az Ybl iroda építésze, 1896-ban tervezte a Rákóczi ut 7. sz. házat.

Az Uránia filmszinház épülete is az ő müve A nézőtér a mester legkiválóbb alkotása.

A Felszabadulás tér 5. sz. irodaház kevésbbé sikerült.

277.o.

Repr. Az Uránia filmszinház homlokzata.

277. o. 285. kép.

Borsos-Sódor-Zádor: Budapest. Bp. 1959.

Schmahl Henrik, építész

M.D.K.

tervei szerint épült fel a budapesti Belvárosi Takarékpénztár székháza.

Építőipar - Építőművészet. Bp.1914. 38.évf. 31-33.sz.
311-313.old. 1-10.á. (4 alapr. és 6 fk.)

MDK

Schmahl és Schickedanz

MMÉKÉSzl. 1919. nov. 21. 29-38.sz. 194.l.

Schmahl Henrik

tervezte a Bp. V. Felszabadulás tér 5. sz.
egyhori Belvárosi Takarékpénztár épületét 1908-ban.

Gerle János: Elszámolás a századfordulós épületekről
Budapest 1981/11 17-21.o.

MDK

Schmal Henrik

Révész S.: Schmal Henrik. Épitő Ipar. 1912.aug.18. 319.l.

MDK

Schmal Henrik

Bérház, Andrássy-ut 1o2.sz.,repr.

Bérház, Andrássy-ut 52.sz.,repr.

Schmal Henrik. Müvészet 1915. 77-78.l.

Schmahl Henrik

nevét és eklektikus főműveit a korszak nevesebb mesterei között emliti

Török László: Magyar építészet a historizmus korában. Építés-Építészettudomány, 1969.1-2.sz.131-180.l.

161.l.

Schmal Henrik

épitette az Ukrania mozi épületét a XIX sz. végén

Gábor István: Egy régi épület új élete
Budapest, 1972. 4. sz. 17-20.1.

Schmahl Henrik

építész, különböző stílusban tervezte épü-
leteit.

Bezza László, Bernát György, Erdei
Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Bu-
dapest 1973 13351

10238

Schmahl Henrik

tervei alapján épült a VII Rákóczi út 21. sz. ház (1893).

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 1335 l

9781

Schmahl Henrik

tervezte (1883-86) a VI. Népköztársaság

u. 52. p. a. házat.

Berzo László, Bernát György, Erdei

Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest

1973. 1335 l

8521

Schmahl Henrik

1882-ben építette a VI Népköztársaság u.

28. sz. a. épületet.

Bevza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest

1973. 1335 l

8571

Schmal Henrik

1880 körül építette a VI. Népköztársaság u. 102 p. a. épületet.

Benza László, Bernát Gyögy, Erdei Fe-
renc stb.: Budapest Lexikon, Budapest
1973. 133 5 l

853p

Schrack Henrik

tervezte az V. Petőfi Sándor u. Belvárosi Takarékpénztár épületét.

Benza László, Bojnold György, Erdei Ferenc stb.: Budapest lexikon, Budapest 1973. 1335 l

956 l

Schmahl Henrik 1)

a Rákóczi út 7 sz.-t Schmal Henrik alkotta és Lotz Károly freskói díszítik. (rész-repr.)

Rákóczi út 21. Ma az Urania mozi épülete. Schmal Henrik tervezte, ki előzőleg Dél-Spanyolországban tanulmányozta a mór stílust. Az épület az Urania Tudományos Egyesület tulajdonába került

Barkoczi Péter: Séta a Rákóczi út páratlan oldalán.

Budapest, 1975. 7. 35. old.-36.

Schmal Henrik 2.) Folytatás

A lapos tetőn készült 1901-ben az első magyar filmek egyike, melyben Blaha Lujza és az Opera tánckara is szerepelt. Itt lépett fel Isidora Duncan táncosnő. Ide települt át 1904-ben a Szimiakadémia, itt tanult Bajor Gizi is. A felszabadulás után ez a mozi nyílt meg elsőként 1945. febr. 2.-án.
(vérz. repr.)

Barkóczi Péter: Séta a Rákóczi út parátlan oldalán.

Budapest, 1945. 4. 36. old.

Schmol Henrik, építész

L. Pollack Miklós

Papp Katalin Régi passzázsok Bp-n 28-30

Magyar Építőművészet, Bp. 1983 83/3

Schmahl Henrik

az Operaház építésénél mint építésvezető mindvégig.

Vas. Ujs. 1884. 616 l.

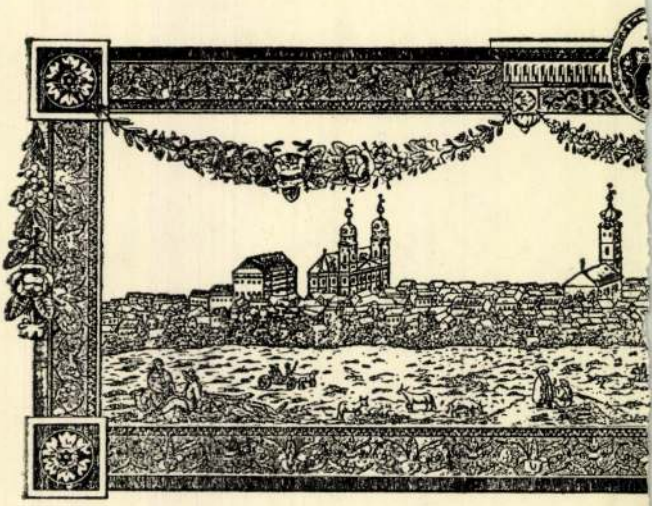

DEBRECEN LÁTKÉPE A MULT SZÁZAD ELEJÉN A KOLLÉGIUMI RÉZM

Schmal Henrik

építész

l.

Lyka Károly

92. l.

ék

Bizottsága Hivatala által

ült villamos Rész kiadásokról

ik Tanácsához akta vétele 1.80

oktatásügyi Minisztérium 1.80

Tanácsa rajzok vétele 1.80

ügyosztályi iratok vétele 1.80

elhozatala 1.80

ekk bevatasa 1.80

Körmünkök Tanácsa 1.80

lsberg K u 1.80

1000. fürt félvétel 1 80

Schmahl Henrik

ejtett

Gentmüeml

70,78.l.

Dr Majorszky Ó.

miniszteri tanácsos.

Schmahl Henrik

épitész

l. Siklóssy F K T tört.

174. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Schmahl Henrik

wod

2

Mag Alp

132. l.

Blochet Edgar: – Les peintures des manuscrits orientaux de la Bibl. nat. – Paris 1920, 4°, 32 p. 86 pl.

Publication de la Soc. fr. de rep. de manu. à peint.

Schmahl Henrik

épitén

l.

Edvi Bp.

186. l.

194. l. 198. l.

212 l.

Schmahl Henrik

épiten

1907 IV. Kossuth Lajos

n. 8

Schmahl Henrik

Epitere

Lrod

Nchv 27 l

_____ *műhely.*

őnökség!

_____hó____n történő kifize-

_____indokából személyesen meg nem

_____szamu _____

ı.

vi _____ hó_____

_____

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Schmal H

epiten

irod

Kherndl 217, 255.

Schmahl Henrik

wód

Lechmépin 514.1.

,vizióját/felső rész/ adja.Az
beleső,akiknek kompozicionális
fjut,A felső csoporttal gesztu-
Az alsó csoporton nyilvánvalóan
ő rész is nozgalmas és dramai,
itel /1517/ /Lo spasimo di Sici-
szi zsenijének.Sok alakot ad,
e elvész a kompozicióban.Vannak
alakja/,amelyek jobbak.A kompo-
Romanora vall,
ban még több táblakép ismeretes
ebb csak az ő ervei,vagy váz-
Ferenc Madonnája a Louvreban,

Schmal Henrik

---

irod

Váljubal

110. l.

Schmahl Henrik

épitéz

l.

Edvi Bp

170 l.

3.
4.

Schmahl J. Henrik

épitéz

lásd

Magyar Szalon XI. K.

1889. 177 l. (arc-

képpel)

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhelyf

Miután keresményemnek 191..... év...

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam.

Kelt ....., 191..... évi

.....

tanu.

.....

tanu.

Schmahl

épitres

l.

Ybl Lotz

150,334. l.

Budapest IX. 143.

Schmahl Henrik

wod

Bpmüz - 212.l.

Schmahl Henrik

1846 - 1912

lásd teljes élltr-
arch.

Fábnagymagyép

34 - 37. l.

a cikk Lipták
Pál csomagjában.

YBL MIKL

18 arckép

BUDAPES

SZERZŐ KIAL

Schmahl Henrik

U. 2160

~~Arndt's W. 17.~~

Schmahl

épitén

Sod

Ry

Schmahl Henrik

l.

Vámos 145, l.

Schmahl Henrik

(1846 - 1913)

ród

Hlutolsó

4, 5. l.

La Tène II. 226.

SCHMAHL Henrik cjuten

M. Tudörlexikon A-tål Z-ig.

Bp. 1997 706-707.

Schmahl Henrik

Lásd

Nagy Virgil Az Andrássy uton levő 10 z. számu béhar. Műszaki Lapok. 1885. 7-10 l.

Homlokzat rajz, átmetszet és alapraszokkal.

Épitette Schmahl H.

renaissance

Schmal Henrik

tervezte a veszprémi püspöki jószágkormányzóság palotáját 1901.

Dr Bakony

43. C.

1703 Ujváry Ignácz:

Sz. Pesten 1860 szeptember 20-án.

Falúrészlet al

A dombos előtérből jobbra
hoz, a melyek előtt és a m
levelekkel. A ~~[illegible]~~ házak
hét ~~[illegible]~~ lúd indul akkor háza
párosával követik. Az út
Az égbolt könnyen felhőzött

Vászon, méretei 68:
Vétetett az 1899. évi
a ~~Ára~~ 300 frt. vét
és az elszámolást Bud
alatt (521/99.)

A sz. Napló h

1 Jobbra a dombon facsoport
köti le figyelmünket.

Schmahl Henrik
épitész

kispesti lakos volt a
élenk sínt vett az
ottani közéletben

Lad Pestszent

67. 1 -

az egyházközség 1906. április 30-
kapta. Ez összeg - kiegészítve 4.
kezetbe helyeztetett el. - 1907-
vittatlak. A javitást egy helyb
dott 1227 koronáért. Ez összeg
julius 1-én, a 400 korona kivét
együtt és az kipótolva 1227 kor
lalkozónak nyugta ellenében

Idejövetelem alkalmára
el nekem. Okmányozott szám
1227 korona felvételéről szóló
együtt, jelenleg az egyházmegyei
tás végett.

Ketesd, 1908. aug. 5.

Schmál Henrik

Művészet 1905. 414

Schmahl H.

– 1912 287, 327

– 1914. 287

– 1915. 77–78

Arezzói festő: Madonna 17 (55)
1146 (45).

Schmahl Henrik

épitész

irod

- Kg. Kispest Községháramák felavatása.
Képes Családi Lapok. 1884. 746 l.

Schmahl Henrik

építész

Az Ibl által tervezett operaház
építésvezetőre, ki végig segéd-
kezett a mester oldala mellett
az operaháznak papírra vetett
első vonásától kezdve

Az operaszínház. Vas. Ujs.
1884. 6/6.

Schmahl Henrik

Häggenmacher beijalota ar Andrássy utón 1883-86.

Bpmusz. 1861.

Schmahl Henrik

A Nagyköruton a Schossberger-féle ház és a Stern-féle ház, tiszta olasz renaissance mind a kettő.

Bpmúsz 194. l.

Rákóczy út 9 sz.
olasz gót stílu
bérház.

u. o. 194. l.

Schmahl Henrik

Nagy Virgil. Az Andrássy-úton levő 102. számú bérház. Műszaki Lapok 1885. mutatványszám.

Fenntartva

U. 2160

Fel

A hazai technikusokat tömegesen a
s így ügyeink iránt az érdeklődésüket fölkelt

Czélja: ismertetni a hazánkban lét
technikának hazánkban és külföldön való ha
dolgokat itthonn ismertetni első sorban, s
lapok sok esetben előbb ismertetik építmény

Állást akarunk továbbá foglalni —
a magyar technikus műszaki és társadalmi t

Látjuk, hogy a többi kar az őt i
intelligentiára nézve nevezetes tényezőt képez
nincs meg oly mértékben a milyent érdek
hányszor látjuk, hogy az oly közügyekbe
bennünket érdeklőkben — a hol a mi sza
nikusok döntenek.

MDK

Schmahl Hugó Henrik.

ABelvárosi Takarékpénztár székháza, repr.

Bierbauer V.dr.: A háboru előtti Budapest épitészete. Évk. KMF. 1929. 171.l.

MDK

Schmal Károly
grafikus

illusztrálta Fekete Gyula a falu
lépe c. könyvét
B. Gy. F. könyvjelző.

Népszava 89 évf. 156 sz. 1961. jul 4. 4l

Schmal Károly

Integrácio c. alkotásával szerepel a Szépmüvészeti muzeum jubileumi plakátkiállitásán.

Magyar Hirlap 1975 85/6

Schmak Károly

A jubileumi plakátkiállitásom szerepelt Balogh István, Schmal Károly, Filó, Mihályfi Ernőné, Darvas Árpád

Népmüvelés 1975/5 boritó

Schmal Károly

Integrácio,1974 plakát

Népmüvelés 1975/5 boritó

Schmal Károly grafikus

a Madách Színház társalgójában színházi plakátok kiállítását rendezték meg, nyolc kiállító grafikus 31 plakátját. A művész egyszerű fotókompozícióval szinte lejátszatja a drámát Németh László Széchenyijéhez készített lapjáte (említve)

Mészáros Tamás: Plakátok szünetben.
Magyar Hírlap, 1976. dec. 12.

Schmal Károly

Vadas József: "Grafikák hátán Budapesten" cimmel több kiállitásról, plakátmüvészetről, a magyar grafika és általában a mai grafika helyzetének, szerepének ismertetése mellett, -most a varsói és a krakkói biennálék után- a budapesti, politikai plakátokat, ill. azok alkotóit veszi sorra: Alapfy András, Bakos István, Fekete György, Flohr János, Galántai György, Gazdag Sándor, Heinzelmann Emma, Kemény Éva, Kemény György, Kerényi József, Moholy Nagy László, Molnár Gyula, Sánta András, Schmal Károly, Sós Gábor, Sós László, Tót Endre, Vertel Beatrix munkáját elemzi.
A Vadas-cikket lásd: Sós László nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. aug. 14.
XX. évf. 33. sz. 13. lap.

Schmal Károly

"Grafikák hátán Varsóban" cimmel Vadas József ir a Varsói Nemzetközi Plakátbiennálén résztvevő müvészek munkájáról. Kiemeli Kulinyi István -tavaly megjelent- plakátját, melyet most a varsói Zacheta Galériában mutattak be.
A Biennálén szereplő müvészek: Alapfy András, Birtalan Katalin, Helényi Tibor, Kemény György, Schmal Károly, Sós Gábor.

Vadas József fenti c. kritikáját lásd: Kulinyi István nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. juli. 31.
XX. évf. 31. sz. 12. lap.

Schmal Károly

"Történelmi sorsfordulók a falragaszokon és plakátokon" cimmel a Magyar Nemzeti Galériában rendezett kiállitásról ir Vadas József: "Történelem – plakátnézetből" cimmel.
Az itt felsorolt müvészek mindegyikének müvészetéről és a tárlaton szereplő müvéről ad képet: Csáki-Maronyák József, Gönczi Tibor, Konecsni György, Muray Róbert, Pór Bertalan, Schmal Károly, Uitz Béla, Végh Gusztáv. Biró Mihályt külön az élen emliti meg.
Vadas József cikkét lásd: Biró Mihály nevénél.
Élet és Irodalom, Bp. 1976. dec. 4. XX. évf. 49. sz. 12. lap.

Schmal Károly

A Kulturális Kapcsolatok Intézetének kiállitó termében közös kiállitást rendeztek az alant felsorolt reklámgrafikusok: Balogh István, Darvas Árpád, Ernyei Sándor, Finta József, Görög Lajos, Heinzelmann Emma, Kemény György, Máté András, Papp Gábor, Schmal Károly, Szilvásy Nándor, Zelenák Crescencia.
Vadas József: "Poszter vagy pótszer" cimmel ir a tárlatról.
A kritikát lásd: Papp Gábor nevénél!

Élet és Irodalom, Bp. 1976. juni. 5.
XX. évf. 23. sz. 12. lap.

Schmal Károly, grafikus

L. Bakos Ilona

-: A Jelenkor krónikája

Jelenkor, Pécs, 1978. ápr.

383.

XXI/4.

Schmal Károly

Köldök

Lóska Lajos: Grafikák kánikulában.
MŰVÉSZET, 1980. november – 8 lap.

pográfiai elem
formájú embl
ita, szabadon v
legkülönbözőbb
létre az ünnepél
fehér alapon kék,
Az idei szervezé
kiküszöbölését: a
vállalatok, hivatal
esetleges plakát-,
megvalósíthatnák
a felkeresettek 5%
lap- és öntapadó-t
emléklapot, két m
tatványt kért, két p
feladatot, továbbá
ajánlották fel. A l
adatokat azonban i
nere lett a Magyar
díszdoboz, táblás c
tetése a Kner Nyo
reklámtasak a Hir
keresebb, leginspirá
azok számára is vo
káttal foglalkoztak.

– a múzeumi kiállításhoz tervezendő plakát
zik idén is a múzeumi plakáttal: Kálmán
Gubis Mihály, de az igazi mű Gubis Miha
tartó-nyomó tojásdad formák gazdag assz
is konceptuális, erős egyéniségre valló alko
tozás azonban (a kiállítás címe, helye, időp
sorolása) *Schmal Károly*ra utal.

Elégedett a Kner Nyomda az utóbbi két
végre nem az asztal másik végén érzi mag
újabb kéréseket kell teljesítenie; elégedet
művészek. Most már többen állíthatjuk, h
mazott grafikai művésztelep működtetése
a sok közül, hanem gyökerekkel rendelkező
melynek alapjait a nyomdai háttér és a meg
tosítja.

legkomolyabban: a gumihengeren, adott méretben megvalósítható – a lehető legkevesebb önköltséggel előállítható – csomagolópapír tervezésével a kivitelezés kívánalmait egyúttal formai kívánalmaknak is tekintette: egyszerűsége túlzott lett, olcsóvá sekélyesedett. Motívumterítése, a felirat mintához simulása olyan mértékben egyszerűsít, hogy szinte fel sem idézi a karácsony motívumait. A pályázati kiírásnak azonban megfelelt, tehát díjazott, kivitelezésre kerülő mű lesz a tervből. Kérdés, hogy ha a díjazás és az igényesség nem mindig esik egybe, milyen közelítési lehetőségeket kell alkalmazni: a pályadíjat kell-e másnak adni, vagy a kiírás technikai kötöttségeit figyelmen kívül hagyni. Az üzemeltető Kner azonban mecénásként lépett elő, eltekintve attól, hogy nem ő a pályázat kiírója, megvásárolta *Zahorán Mária* karácsonyi papírterveit, amelyek motívumai csomagolópapíron és tasakon bő fantáziával valósultak meg, ofszet eljárással kivitelezve. A filmre és papírra nyomott, pozitívban és negatívban megjelenő csillagmotívum arany-fekete-fehér variációkban jelenik meg, filmre nyomva polietilén tasakon is hatásos.

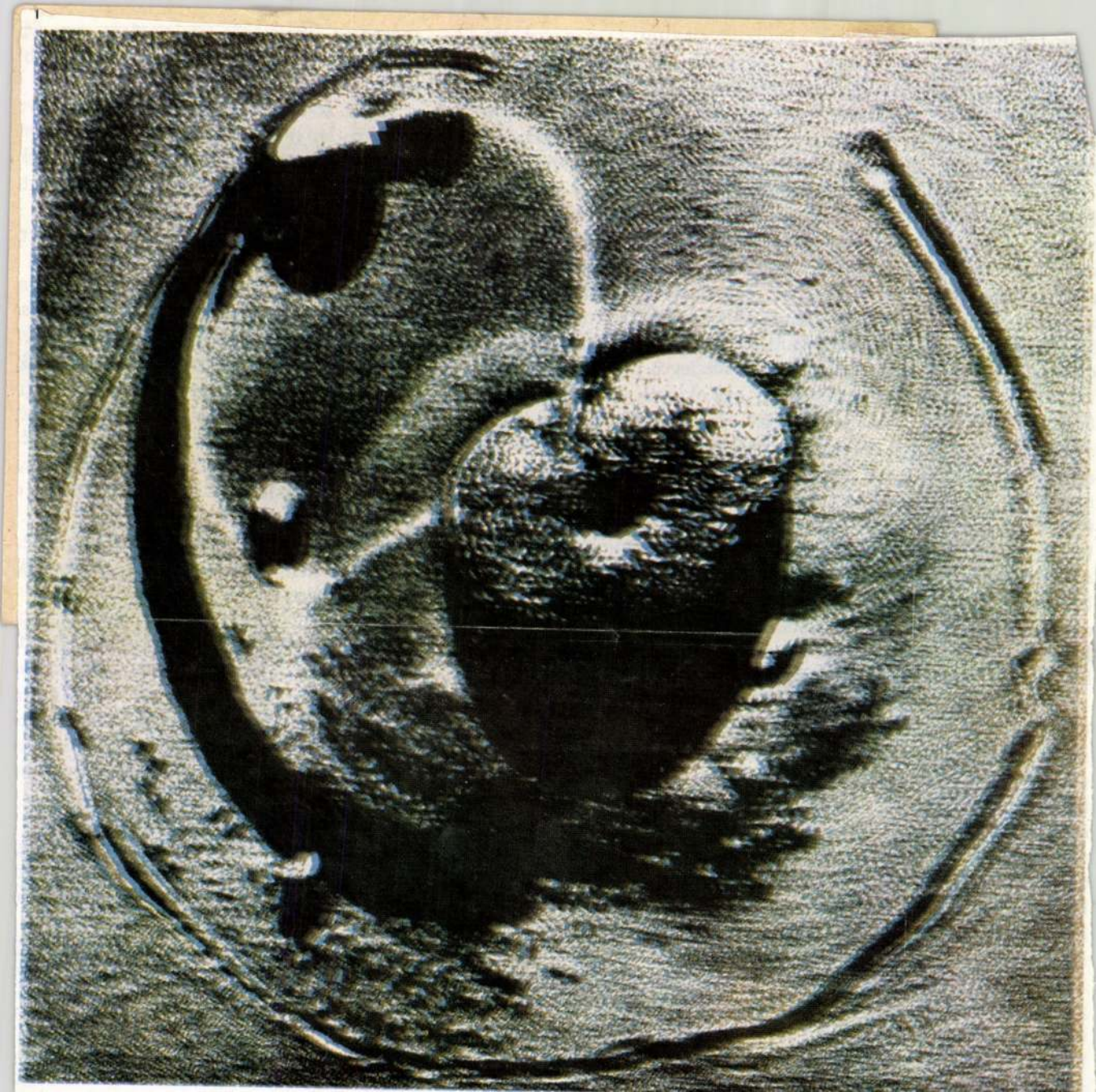

LUX AETERNA LUCEAT LUCEAT LUX AETERNA
most és időtlen-végtelenül ámén

Schmal Károly

is sugározható."

Világos. Mindig is tudtam, hogy a televízió intézményében a szűz

Akkor hát, hogy is állunk ezekkel a normákkal?

Addig világos, hogy a magyar ál-

Németh László: Széchényi

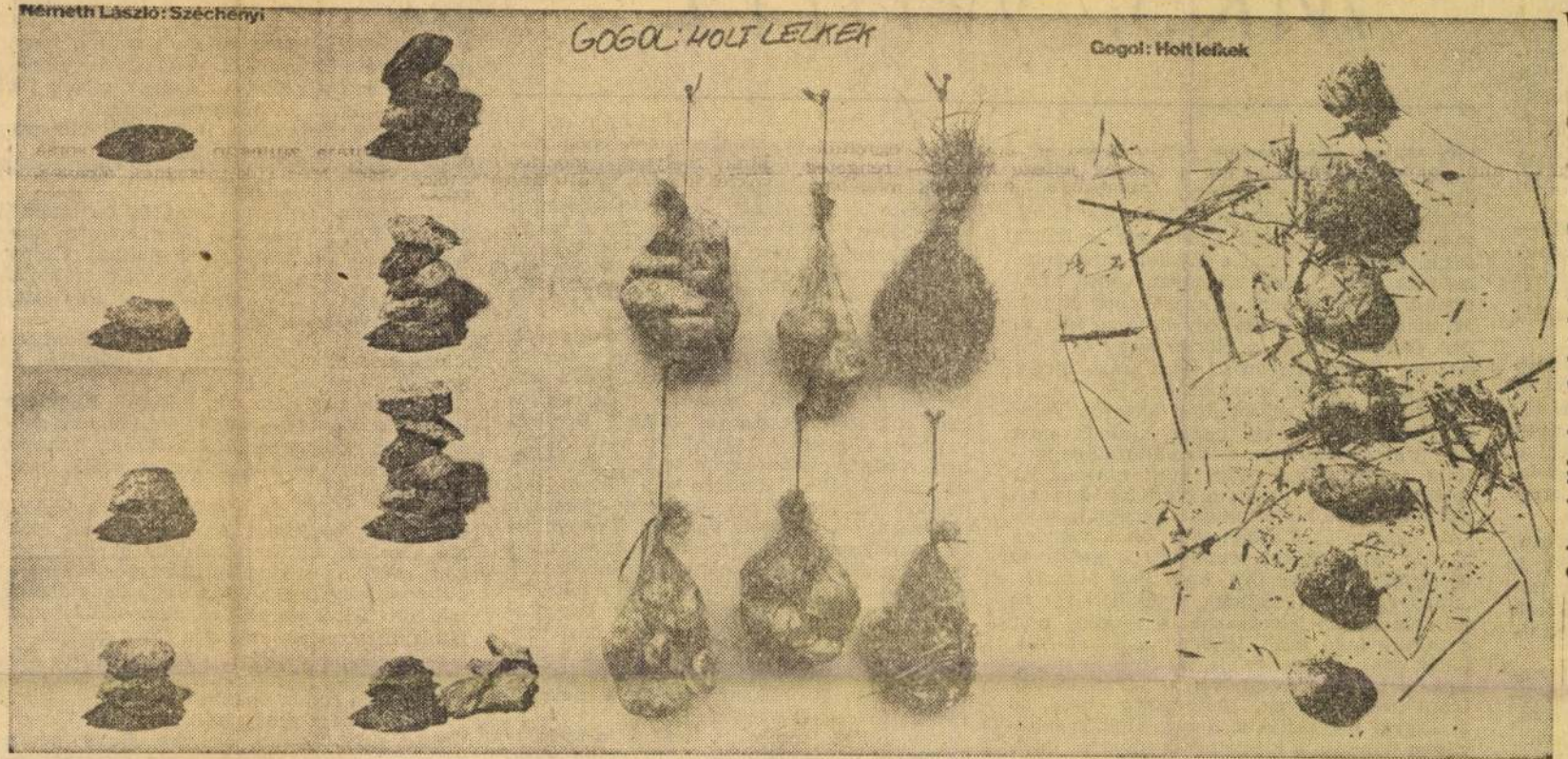

Schmal Károly: Színházi plakátok

Élet és Irodalom, Bp. 1977. juni. 18.XXI.évf. 25. sz. 13. lap.

A müvész "Gogol: Holt lelkek" cimet adta müvének, a lap viszont: "Szinházi plakátok" cimmel hozza a képet.

KITÉRŐ

Az Ocskó utcában elnapolta tott a népuralom. Erről szól A cső című riportfilm, amelyet a budapesti Híradó mozi csütörtök

Alighanem törvényszerű, hogy ezt a döntést nem előzte meg fölvilágosítás, uram bocsá': népszavazás. Könnyen cserénszava-

MRS. WHITE

tait. Milyen okos asszony volt, s hogy szétesett! Vajon elfelejtette-e a boldog esztendőket, amikor szombatonként befűtött a fürdőszobába. Légkondicionált lakásban lakik, Floridában tölti a téli hónapokat és mégis fázik. Komolyan veszi a divatot, mert semmi más nincs, amit komolyan vehet. Mindenütt ott akar lenni és sehol sincs otthon. Mi maradt az életéből? Egy sírdomb sem az övé. Ötven dolláros csokorral megy ki a temetőbe, a legsüppedtebb sírra teszi. Aztán siet jegyet váltani a színházba.

Judit álmosan szürcsölte a kávéját. Valami ellenkezés feszült benne, aminek nem tudott nevet adni. Annyiféle változatban hallotta már mindezt, hogy sűrű masszaként feküdte meg az agyát, a részletek összetapadtak, régen kimerítették fájdalomtartalékát. Végtére az ő szülei sem jöttek vissza s az idő megszokássá tompította a veszteség tűhegyeit, néha az fájt, hogy már nem fáj. „Szegény" anyát emleget, anélkül, hogy az ismerős sajgás jelentkezne. A szegény már csak egy fakó jelző, lekopott a bánat róla. Betty néni zajosan felejt, kipárnázva mindazzal a felesleges holmival, amire múlhatatlanul szüksége van. Dudorászva ébred, jó étvággyal fogyasztja el a reggelijét, megbűvölten bámulja a kirakatokat, mindent megvesz, amit megkíván s van kedve, energiája sok mindent megkívánni. A színházban ő sír leghevesebben, élvezi, hogy zokoghat, ismeretlen sors részese lehet. És milyen szívből tud nevetni! Arcvonásai szétrázódnak, szája szögletéből kibújik a régi Betty, aki fogócskát játszott velük, sikongva kapkodott a kö-

te, végkimerülésig szórakozik, arra sincs ideje, hogy néha sóhajtson. Azt szeretném, ha anyáról beszélne, milyen kislány volt. Tegnap este a színházban az jutott eszembe, hogy ötven forint borravalót adott a pénztárosnak, amiért félre tette a jegyet. Előadás alatt figyeltem, nehezen szedte a levegőt, félig nyitott szájjal. Mirevaló ez a hajsza? Ez a pénzen vásárolt öröm?

— Juttasd eszembe a Vidám Színpadot. Oda okvetlenül... Létezik még az a keszeg kis konferanszié? Fapofával adta elő a legremekebb dolgokat. Abban a zöld zacskóban cukrozott gesztenyét találsz. Bécsben vettem a Grabenen. Te még nem voltál Bécsben. Amíg a család együtt volt... bevettem az orvosságot?... semerre sem jártam. Fonyódon vettünk ki nyaranta egy egérszagú kis szobát. — Nevetett, vértelen ínye elütött Revlon-rúzsos ajkától, szeme sarkában, mint tejen a pille, összetüremlettek a ráncok, sokdioptriás szemüvegét a fejebubjára tolta. — Fonyód, mint a világ közepe! Volt egy grenadin ruhám, Herminka varrta, a házi varrónő, a maradékból függönyt csinált, a klóba. Roppant elegánsnak találtuk a függönyös klozetot. — Kipukkant belőle a nevetés, mondatroncsokat nyelt el.

Min mulat, töprengett Judit. Min tud úgy mulatni? Legszívesebben kiült volna a teraszra, háttal Betty néninek, elmerülve a Duna víztükrébe. Inkább bújna meg egy kempingsátorban, mintsem itt parádézzon Betty nénivel, aki úgy tesz, mintha vigasztalásra szorulna, holott alig győzi csitítani, oly követelőzően, fiarsányan buzog benne az életkedv. Néha elpöttyent egy-két szót üres-

programtól nem jutok hozzá. A szórakozások elszippantanak.

— Mit akarsz tudni? Annyi mindent csináltam. Kutyasétáltató is voltam. Legutoljára rétest sütöttem, úgy hirdették, hogy Betty néni magyar rétese. Meg kell szakadni a nevetéstől! Elmenekültem hazulról, hogy magyar rétest süthessek. — Öklével gyömöszölte a szemét, sikkanó hangok törtek fel belőle. — Aztán... mi is volt aztán?

A telefon megszólalt, Betty néni vihogva intett, hogy vegye fel a kagylót.

A portás kérdezi, mikorra rendelje a kocsit. Muszáj elmenni?

— Meglátod milyen jó lesz! Hol tartottam? Ja igen. Egy ügyvéd vett tőlem minden nap négy rétest, ott kapta be a pultnál. Csupa porcukor volt a szája. Maminak szólított. Az ő anyját is... egyszóval... Elintézte, hogy jóvátételt kapjak.

Judit közelebb rukkolt, a szék csikorgott alatta, mellében visszhangzott a csikorgás, a bordáit döngette. — Jóvátételt?

— Mért, tán nem jár nekem? Hagyjam bennük a pénzt?! — Betty néni támadón felszegte az állat, nevetéstől szétzilált vonásai elrendeződtek. — Megfizettetem velük, hogy ...fizessenek!

A Duna víztükrén szétterült haj himbálózott, szálas bozótként úszva lefelé, míg csak alá nem merült. A vázán egy paróka függött, csigákba szedett fürtjein megcsillant a villany meleg fénye. Judit szája hangtalanul mozgott. A pinceablakból menetelő lábakat látott, megismerte az anyja fűzős cipőjét.

— Legalább ennyi... egy összegben. Öltözködj, fiam. Mondtam már, hogy kiruccanunk? Még sosem voltam lokálban.

— És mért akarsz menni?

Késő éjjel került ágyba. Betty nénin összetúrosodott a púder, arcán elmaszatolódott a szemfesték.

— A pezsgőért vannak úgy oda? — és megint nevetett, hosszan, mintha nem bírná abbahagyni. — Csak egy pohárkával ittam. Vártam, hogy valami különöset érezzek. — Lappadt mellére szorította a kezért, mely

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR IFJÚSÁG

1972 DEC 22

Schmal Károly

Előszedtem anyám ajándékát, a kezébe nyomtam, és éreztem, ha most nem

1021

SCHMAL KÁROLY RAJZA

ilt magának, legkevésbé pedig lo-
us feltételezést, hogy miért kellett
nőnek kilépnie a kocsiból. Arra
n gondolt, legalábbis komolyan
n, hogy a férfi eltette láb alól a
, mert az nagyon veszélyes vál-
kozás lett volna. Inkább arra kö-
keztetett, hogy valamilyen más
adata is lehet a nőnek, amit ezút-
éjszaka kell végrehajtania, olyan
ülmények között, amikor nincs

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1975 JAN 24

Schmall Károly grafikus-

Északmagyarország

Miskolc

— **Pajzs-alakú,** vörösés-kék alapszínű új címert kapott Mosonmagyaróvár. Az új címert — amely Schmall Károly grafikus-

4021

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

Schmal Károly

1021

Fiatal művészek seregszemléje

A KISZ-KONGRESSZUS tiszteletére több képzőművészeti kiállítás nyílt. Jóllehet mindegyik külön-külön azt célozta, hogy a fiatal művészek munkássága a maga *egyediségében* kerüljön a közönség elé, mégis az összkép lehetővé teszi azt, sőt szinte megkívánja, hogy ne az egyedi vonásokra figyeljünk, hanem inkább *a közös nevezőkre, az általános vonásokra.*

A fiatal művészek előtt a múlt század végéig jobbára egy út állt nyitva: követni a mestert, elsajátítani a mesterséget, beilleszkedni a műhely gyakorlatába. Művésszé válni annyit jelentett, hogy a növendék mintegy mestervizsgát tett: az iparművészek esetében ténylegesen elkészítette a maga mesterremekét, amelynek alapján a céh befogadta tagjai közé, a festők és szobrászok esetében pedig azt, hogy a mester megengedte tanítványának, hogy a maga nagyobb méretű munkáiban társalkotóként közreműködjék. Többé-kevésbé még a romantika korában is hosszú éveknek kellett eltelniük ahhoz, amíg valaki a maga egyéniségének megfelelő saját stílusát, mindenki által világosan felismerhető kézjegyét kialakíthatta.

Csak a polgári individualizmus — mintegy a kereskedelmi liberalizmus és az első ipari forradalom szelleme párhuzamaként — változtatta meg a művészről kialakult közkeletű képet. Az új modell: a már kezdet-kezdetétől lázadó, a mestereknek hátat fordító, a hagyománnyal szakító, egy csapásra önálló stílusjegyekkel rendelkező loboncos-lobogó zseni. S tulajdonképpen mindmáig ez az utóbbi modell a közkeletű.

Változott, vagy megmaradt az utóbbi modell, netán mutatkoznak-e a régebbi közkeletű képhez való visszatérés jelei? A kiállításokon megnyilvánuló kép nem egyértelmű.

A STÚDIÓ '71. kiállítás (Ernst Múzeum) *katalógusának* tervezője, *Schmal Károly* és a fotós, *Kovács Ferenc*, a romantikus lázadó modellt tekintette mérvadónak. A fényképreprodukciók szándékosan hangsúlyozzák a műteremunka hevenyészettségét, az eredmények nem végleges jellegét, a problémafelvetések tisztázatlanságát azzal, hogy nemcsak magukat a műtárgyakat mutatják be, hanem a felvételek elkészültének technikai körülményeit is, nevezetesen a tárgyhoz értelemszerűen nem tartozó háttereiket, a lapokat rögzítő rajzszögeket stb.

A kiállítás *rendezése* ellenben, a fentiekkel szöges ellentétben, nagyon is hangsúlyozza a bemutató protokolláris jellegét. Gondosan ügyel arra, hogy a stúdió tagjai, illetve a művek közül egyeseket reprezentánsan kiemeljen, másokat a mellékтermekbe száműzzön, de figyel arra is, hogy a személyi egyensúlyok mégse borouljanak meg túlságosan, s lehetőség szerint mindenkinek mindenhová kerüljenek a munkái — egymással összekeverve, inkább taktikai megfontolások, semmint az esztétikai szükségszerűség alapján. Ily módon maga a *stúdió* bemutatkozik ugyan, de nem mutatkoznak be kellően világosan a stúdió *művésztagjai:* lehetetlen felismerni azt, hogy melyik tag ténylegesen milyen művészi átütőerővel rendelkezik, mint ahogy az sem derül ki, hogy mit látnak és hogyan látnak a fiatal művészek. Mind a tartalmi, mind a stiláris csoportosítás hiányzik ugyanis. E rendezés alapján világosan leolvashatjuk, hogy az alapvető szempont ez volt: ki kerüljön a főterembe? Mi ellenben úgy véljük, hogy a képzőművészet végső soron nem a *főterem*, hanem a *főművek* dolga. Ezek pedig — ha vannak ilyenek — még akkor is felhívják magukra a figyelmet, ha egy csoportos bemutatón történetesen egyszerű névsorban sorakoznak egymásután a művészek művei.

Talán szokatlanul hosszan időztünk el a rendezés kérdésénél, de úgy érezzük, hogy az ebben megmutatkozó „felnőttesdi" magukra a fiatal művészekre is általánosságban jellemző. Mintha túlságosan is sok lenne a megfontoltság azokban a művekben is, amelyek érzelmi felszabadultságról, játékosságról kívánnak tanúságot tenni, másrészt kevés a művesség, a mesterségbeli fegyelem azoknál is, akik a szigorú formai rend útját kívánják járni.

Nem kívánunk abba a hibába esni, hogy a képek témáját összekeverjük a tartalommal. Mégis meg kell kísérelnünk, hogy hevenyészve végigfussunk azokon a témákon, amelyek a fiatal művészeket foglalkoztatják, illetve amelyeket a nézőnek kínálnak fel. Íme: tájak, enteriőrök, csendéletek, formakompozíciók, alakos ábrázolások, portrék, néhány jelképes gondolatot hordozó munka. Akad sportábrázolás is (három), és munkaábrázolás is, összesen ugyancsak három: martinászok, bányászok, de már harmadikként csak egy „házi téma", egy műterem. Vajon mi okozhatja, hogy fiatal művészeink ennyire *befelé* fordulnak, és ennyire csakis saját belső világuk interpretálását tartják szükségesnek? Hiszen a táj, a csendélet is csak erre ürügy.

A MŰVÉSZI LÁTÁS természetesen elsősorban belső látás, amely alapulhat közvetlen vizuális élményen, vagy vizuális érzéki benyomások elmosódott és összetevődött emlékképein. De mindenképpen jellemző az, hogy ez a belső látás milyen külső ingerekre reagál, milyen objektív valóságelemeket képes érzelmileg felfogni, modulálni és végül ismét csak vizuálisan felfogható gondolatokká rögzíteni. És itt ismét felmerül egy miért: mi oka lehet, hogy míg fiatal művészeink az előadás *formanyelvében* igyekeznek korszerűek lenni, addig *a külső valóság korszerűsége* — akár a konkrét társadalmi, akár az általános politikai, akár a technikai, akár az urbanisztikai, akár a természettudományi — mintha nem hatna ösztönzően látásukra, gondolkodásukra.

Egyre több autót láthatunk az utcán, az ipari formatervezés remekeit, amelyeket elborítanak a kalocsai pingáló asszonyok mintáinak városi változatai, vagy Walt Disney világának állatfigurái, láthatunk konfekcionált, ésszerű ruhadarabokat, amelyeket ellepnek az ősember-ékszerek, s racionálisan elszegett végződéseiket megcsúfolják a műcafrangok. Nem ugyanannak a múltba vágyódásnak a tanújelei ezek az autók és ruhák, mint a fiatalok kiállításán a sok, tegnapi hangulatot idéző, kalendáriumlapokra, biedemeier vagy század végi üdvözlőkártyákra, elfakult fényképekre, hajdan volt cégérekre emlékeztető művek sora?

Mintha Szaturnusz csillaga, s vele a melankólia — mely utóbbi témaként és tartalomként is valóban megjelenik — uralkodna fiatal művészeink egén?

Eleve megmondtuk, hogy az *összképről* kívánunk beszélni, s nem az egyes munkákról, nem egyes művészek tehetségéről vagy tehetségtelenségéről, nem a kivételes példákról, hanem a — nézetünk szerinti — jellemző átlagról.

EBBE AZ ÁTLAGBA bízvást besorolhatjuk *az ifjú népművészek* már régebben is kiállított és általunk is ismertetett munkáit. (KISZ művészegyüttes székháza.) Ezek közül csak egyet említsünk meg ezúttal: egy szarukürtöt a magyarok bejövetelével. Láthatók rajta Árpád és vitézei, velük szemben meg az őket alázatosan, földig hajolva fogadó őslakók. Mintha nemzeti sovinizmusunk legszebb napjaiból maradt volna itt mutatóba, abból az időből, amikor a Városligetben megszületett a magyarok bejövetelének körképe, abból a korból, amikor e körképpel ellentétben a valóságban a magyarok éppen nem Vereckénél *jöttek be*, hanem Fiuménél *vándoroltak ki* tömegesen — Amerikába.

A fiatal művészek klubjában a *Képzőművészeti és az Iparművészeti Főiskola hallgatói* két párhuzamos teremben kollektívan mutatják be műveiket. Sem a neveket, sem az évfolyamokat nem ismerjük. Itt nyilvánvalóan arra törekedtek, hogy összképet adjanak. A festők jobbára romantikus, vagy későimpresszionista modorban alakstúdiumokat és csendéleteket mutattak be, szemmel láthatóan csakis a technikával való birkózásuk tanújeleként. Úgy tűnik, még nem jutottak el odáig, hogy a képzőművészeti előadásmódot magától értetődően használják fel gondolatok közlésére. Esetleg maga az oktatási rendszer sem forszírozza, hogy a kéz a gondolatot szolgálja, hanem megelégszik az „írásmód" automatikus elsajátításával.

Az Iparművészeti Főiskolán ellenben, úgy tűnik, határozottan tudják, hogy a fotografika milyen konkrét társadalmi igényt hivatott kielégíteni: plakátét, csomagolásét, könyvművészetét, sőt, esetleg — a kiállításdekoráció mellett — enteriőrök díszítését is. Korszerűbb a formanyelv is, de a valóság elemeiből is korszerűbben válogat ez a csoport: vastraverzek, zárólécdíszek, közlekedési eszközök fényképeinek fölnagyított részletei jól megférnek az anatómiával, vagy a plakátok és emblémák elvonatkoztatott vizuális jeleivel.

A plakátgrafika — itt jegyezzük meg — most felbukkant a stúdió tárlatán is. S ezzel párhuzamosan más iparművészeti ágak, a gobelinművészet és a zománcművészet alkotásai is megjelentek. De már a kerámia s egyéb iparművészeti ágak hiányoztak, ezzel is mintegy a bizonytalanságról árulkodva.

Bojár Iván

TUDOSITASOK

Az ÉVM tájékoztatója

Lakbér-hozzájárulás, a lakások cseréje

1972. január 1-től megváltozik az ingatlanközvetítés rendje

Két időszerű *lakásügyi intézkedésről* adtak tájékoztatót az *Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium* lakás- és kommunálisügyi főosztályának munkatársai.

— Az előzetes adatok szerint jelenleg *834 ezren kapnak lakbér-hozzájárulást* Magyarországon, az egyhavi summa meghaladja a *84 millió forintot*. A tanácsi bérlakások bérlői 68 millió, a vállalati és egyéb lakásokban lakók 16 millió forint lakbér-hozzájárulást kapnak az államtól. Az aktív dolgozók részére megállapított lakbér-hozzájárulás minden év január 1-től kezdődően, a havi keresetnövekedés egy negyedével csökken. Az általános szabálytól eltérően, január 1-én a keresetnövekedést nem éves, hanem *féléves viszonylatban hasonlítják össze*, mivel az új lakbérrendelkezések július 1-én léptek életbe. Azok tehát, akiknek a jövedelme az elmúlt hat hónap alatt nőtt, 1972-ben kevesebb lakbér-hozzájárulást kapnak munkahelyükön. Abban az esetben, ha adminisztrációs okok miatt nem tudják megállapítani a keresetnövekedést, január 1-ig, a februári fizetéskor két hónap különbséget vonhatják le egyszerre. A keresetnövekedés kiszámításánál az elmúlt hat hónapban ténylegesen kifizetett, a dolgozó társadalombiztosítási nyugdíjának megállapításánál alapul szolgáló munkabért; a részesedési alap terhére kifizetett prémiumot; a másodállásból, mellékfoglalkozásból származó keresetet kell figyelembe venni. A 158 ezer nyugdíjas és keresőképtelen január 1-e után is változatlanul megkapja a részére korábban megállapított lakbérpótlék összegét.

— *Január 1-én megváltozik az ingatlanközvetítés jelenlegi rendszere. Melyek a változás legfontosabbjai?*

— Január 1-től *megszűnik a háromszázalékos kötelező közvetítői díj*. Eddig minden ingatlanvásárlás alkalmával az ingatlankezelő vállalatokat illette meg az értékesítési ár három százaléka. Az ingatlanközvetítő vállalatok továbbra is foglalkoznak ingatlanok adás-vételének közvetítésével, de szolgáltatásaik igénybevétele nem kötelező. Bővül az ingatlanközvetítési tevékenység, s az eddigieknél hathatósabb segítséget nyújt majd mind a vevőknek, mind az eladóknak. Lehetőség nyílik majd például arra, hogy a budapesti ingatlanközvetítő vállalat segítségével vásároljon valaki balatoni telket, az ország bármelyik részében ingatlant. A vételre, cserére alkalmas *ingatlancímek szolgáltatási díja címenként 50 forint*. A vevő pontos felvilágosítást kap az ingatlan valós állapotáról, megbízás esetén az ingatlankezelési vállalat az adás-vétellel kapcsolatos minden teendőt, az idóigazolástól kezdve az illeték megállapításáig, a telekkönyvvezetésig elintéz. *Az ingatlan forgalmi értékbecslési díja* — előreláthatólag — a be nem épített telkeknél 200—300 forint, a lakóépületeknél 600—800 forint lesz. Amennyiben 31 lakásnál több van a lakóépületben, az ár lakásonként 200—250 forinttal emelkedik. A társasházi öröklakás forgalmi értékbecslési díja 500—700 forint. Az ingatlankezelő vállalatok az üdülőépületek, hétvégi házak értékbecslését is elvégzik, bére előreláthatólag 600—800 forint körül lesz. A garázsok értékbecslési díja 300 forint. Az értékbecslési díj a helyi közlekedési és a kiszállási költséget is magában foglalja. A székhelyen kívül végzett ingatlan forgalmiérték-becslésénél a napi díj és a közlekedési költség külön fölszámítható. Adásvétel esetén az illetéket a vevőnek a forgalmi értékbecslési díj alapján kell megfizetnie.

— *Hogyan segítik a lakáscseréket?*

— Nem fordulhat elő, hogy január 1-e után az ingatlanközvetítő szervek olyan címeket adhassanak ki, ahol már a csere régen megtörtént. Mindenhol, de elsősorban Budapesten olyan címjegyzékről kell gondoskodniuk, ami pontosan tartalmazza a lakás minőségét, bérét, és nem utolsósorban az alaprajzát. Tehát ezekből a részletes leírásokból a cserélők nagyjából már az ingatlanközvetítőnél választhatnak cseretársat. A cserére alkalmas lakáscímek szolgáltatásának díja lakáscímeként 20 forint. Az ingatlanközvetitő szerv végzi el a lakáscsere közvetítéssel kapcsolatos valamennyi hivatali tennivalót. Január 1-től kezdve a tanácsok az ingatlanközvetítési szerveknek az állami lakásalapból rendelkezésre bocsátanak bizonyos számú és nagyságú lakást, amiket a lépcsőzetes cseréknél tudnak majd hasznosítani. Egy-egy lépcsőzetes lakáscserével két-három család lakásproblémája is megoldható.

— *Milyen összegű értékkülönbözetet kell fizetni a minőségi lakáscsere esetén?*

— Január 1-e után például az egyszobás-komfortos lakás kicserélése tanácsi rendelkezésű összkomfortos lakásra (amennyiben az ingatlanközvetítőnek van ilyen lakása), háromezer forint cseredíjjal jár. Tanácsi rendelkezésű félkomfortos lakás cseréje összkomfortosra nyolcezer forint. Egy szoba-összkomfortos lakás cseréje két szoba-összkomfortosra tízezer forint. Igen sok lakást szanálnak. A komfort nélküli, régi lakásban lakók többsége 30—60 forintos havi bért fizet, közülük sokan nem vállalják a lakótelepi összkomfortos új lakást, ahol a havi bér már ennek többszöröse. Ilyen esetben élni lehet a lépcsőzetes csere lehetőségével. A munka zavartalan elvégzése céljából a minisztérium tapasztalatcserét tart az ingatlankezelő vállalatok szakembereivel.

— *Mi történik akkor, ha két tanácsi bérlakás bérlője akar egymással cserélni?*

— Ebben az esetben is segítséget nyújt az ingatlanközvetítő szerv. Szükség esetén felvilágosítja a feleket a két lakás értékkülönbözetéről. A csere során kifizetésre kerülő összeg nagyságában a cserélő felek szabadon állapodhatnak meg.

— Talán az egyik legfontosabb feladatkörről végül: feltehetően már az idén lehetőség nyílik arra, hogy az ingatlanközvetítő vállalatok társasházépítést szervezzenek. Aránylag alacsony lebonyolítási díjért vállalják, hogy társasházak építésére vállalatokat, magánosokat társítsanak. Gondoskodnak a tervezőről, kivitelezőről, s ugyanakkor anyagi felelősséget is vállalnak az építés lebonyolításáért.

Fahidy József

A bányászok pótolják a tűz miatt kiesett 6500 vagon szenet

A napi 130 vagon kitűnő minőségű szenet adó tatabányai XII/A akna termelését veszedelmes bányatűz bénította meg a múlt hónap elején. A tüzet már felszámolták ugyan, de a termelés megkezdéséig még hosszú időre van szükség. Így a csaknem kéthónapos kiesés az év végéig mintegy 6500 vagon szenet jelent.

A szénmedence bányászai még a múlt hónapban vállalták, hogy a kiesés pótlására *túlteljesítik a napi terveiket*. Ígéretüket becsülettel teljesítik. Ennek eredményeként szombatig már az üzemek csaknem fele — a Somlyó-bánya, a XIV-es akna, a palahányóüzem, a XI/A és a VI/A akna is — teljesítette éves tervét. A munkában mindenütt kitűntek a szocialista brigádok.

SZENTGYÖRGYI JÓZSEF FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSA – MŰCSARNOK, BUDAPEST 1979. MÁRC. 30 – ÁPR. 22.

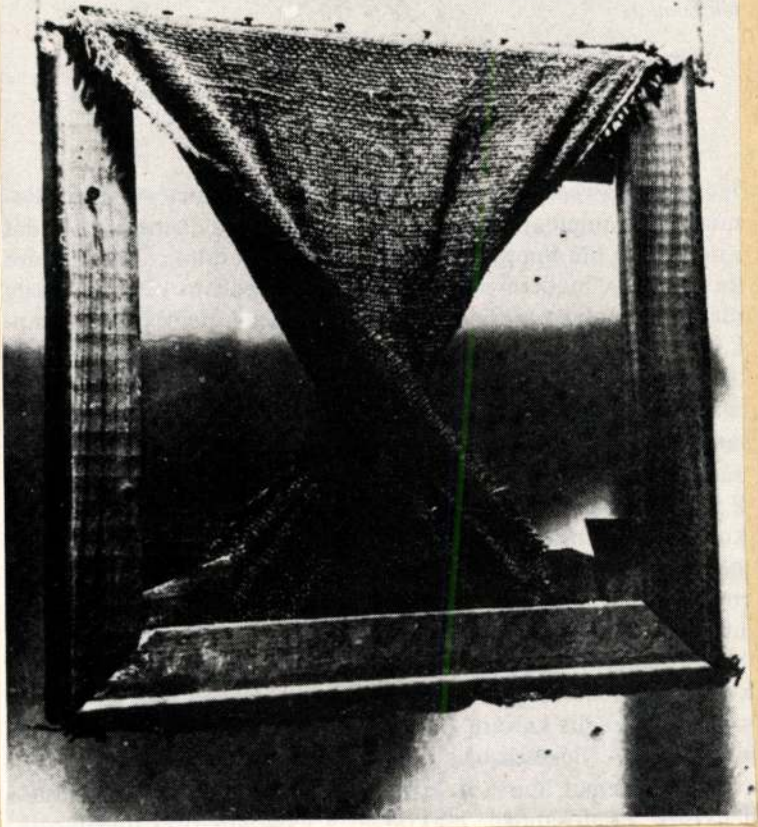

Schmal Károly

Kiállitási plakát

P.Szücs Julianna: A nélkülözhető és a nélkülözhetetlen szép.
MÜVÉSZET,1980.november - 2.lap.

Schmal Károly

A Józsefvárosi Kiállítóteremben A képeslap címmel megrendezett kamaratárlaton szerepelt.

meket, *Schmal Károly* elegáns és szellemes, kötözött-varrott „kavicsgyűjteményének" fotójától *Balla Margit* szecessziós ízű kompozíciójáig.

Magyar Hirlap 1980/12/24/6

Wagner:Küldjön képes levelezőlapot

Schmal Károly, grafikusművész

Schmal Károly grafikusművész
Budapest / Helikon Galéria

Schmal Károly munkája, 1979

Művészet, Budapest, 1979. Nov. 44. old.

Schmal Károly

Schmal Károly munkája, 1979

-----: Kiállítások.
MŰVÉSZET, 1979. november - 43. lap

Schmal Károly grafikusművész
Budapest / Helikon Galéria

Schmal Károly munkája, 1979

Schmal Károly, grafikus

sebben kiállítás
zeumplakátokat t
Neve ismert a
ban. Úgy tűnik: e
akart.

Pálffy Judit: Jó széllel indult útn

Esti Hirlap, Bp

GRAFIKUS

Schmal Károly grafikusművész festőnek készült. A Képzőművészeti Főiskola hallgatójaként érezte meg: neki szűk a kiállítóterem, sok helyen akarja munkáit láttatni. Akkor történt a valódi pályaválasztás: az utca művészetében, a plakátkészítésben találta meg igazi hivatását. Sok minden befolyásolta. A hatvanas években vált igazán divattá, szükséges tárggyá a plakát. Egyéni törekvése szerencsésen találkozott az alkalmazott grafika hódító népszerűségével.

— *Minden új feladat, minden új megrendelés szükségképpen elindít egy kérdéssort* — mondja a művész —, s az így kezdődik: miért kell a plakát? Mi a célja, mit lehet vele elmondani, mit tehetek hozzá önmagamból? S ha minderre válaszoltam, mindezt egyesíti majd az elkészült munka. Legszíve-

3

2.

visszaad. Megadta munka-
helye címét és megint csak

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Schmal Károly grafikus-művész

MŰVÉSZET

1984 MÁR. 59. old.

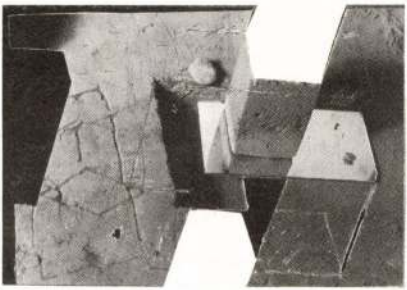

Schmal Károly: Fuga II,
fotó, 25x36 cm, 1983 (fotók Schmal)

– Kubában is van a szövetségen kívül egy másik művészeti szervezet a Brigada Hermanos Saiz, amely a fiatal művészeket, művészeti iskolásokat, műkedvelőket, iskolai rajztanárokat tömöríti soraiba. Ebbe a szervezetbe ötezren tartoznak, és a felvételnél már nem is olyan szigorú a mérce. Ez a szerv közvetlenül a minisztériumhoz tartozik, és felügyeleti szervük gondoskodik arról, hogy tagjainak megélhetése biztosítva legyen.

– Eddig a művészet és az intézmények kapcsolatáról beszéltünk. Most térjünk át a művészeti kérdésekre. Aki nemzetközi

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1969 JUL 30

FIGYELŐ
Budapest

A reklámfotó elmaradottsága

„Jobb reklámot — a reklámfotónak!" című cikkük (Figyelő 1969. július 16.) felitalálat!

Elsősorban a fiatal grafikusok, fotósok és propaganda szakemberek között számíthat pozitív visszhangra. Elmaradottságaink felszámolását a gazdasági szükségletek gyorsítják, de még nagyon sok a visszahúzó erő. Szeretném az említett cikket kiegészítve a következtetéseket néhány szóban összefoglalni:

A reklámszakembereknek és vállalatoknak alapvetően javítaniuk kell a reklám-tervezés koncepcióján. Ide tartozik az is, hogy utat lehet és kell nyitni a fotóval kombinált színvonalas grafikai megoldásoknak, a legkorszerűbb fotografikának. (A totálvíziónak, a fotomontázsnak, a fotogrammoknak, a ritmushatással, színrebontásokkal, színátértékelésekkel, fokozott színdinamikával és kettős megvilágításokkal dolgozó „merész", igényes megoldásoknak.)

A fiatal grafikusok érdeklődnek a a fotó kifejezési eszközei iránt. Jó lenne, ha a fotós-utánpótlást hasonlóképpen érdekelnék a grafikai megoldások. A fotografikára fel kell figyelni, jelentősége a reklám továbbfejlődésében vitathatatlan.

Ma, amikor fotósaink oly kitűnő könyvek összeállítására képesek, mint a magyarországi és Budapest albumok, vagy az Ostromverte várak kiadvány, alig érthető, hogy miért küzd „fotohiánnyal" a MALÉV vagy az IBUSZ. Miért kell egy-egy újszerű Budapest fotóért a külföldi légiforgalmi társaságoknak saját fotóművészt küldeni hozzánk, miért nem találnak az MTI archívban megfelelőt?

A gyenge reklámfotó ma a névtelenség mögé rejtőzhet. Ne sajnálja az MTI, a FŐFOTÓ, a FÉNY-SZÖV odatenni a maga márkajelét *minden* reklámfotója alá. Ennek nyomán óhatatlanul a kész munkákban jóval több lenne az igényesség, javulna a belső meó!

A reklámgrafikát ma az 1952/8270—2—37 sz., a reklámfotót pedig az 1953/2874. sz. népművelésügyi utasítás szerint honorálják. Az *alkotói ösztönzők* tehát 16—17 évesek! Ez különösen *a művészek számára hátrányos*, mert a nagy fotócégek a honoráriumkeretet amúgy is csak irányjelzőnek használják az árazásnál. Költségeiket „felmerült kiadások" címén csapják a számlához. (És persze az is nyilvánvaló, hogy a cikkben sérelmezett igénytelen fotós-plakátok nem érdemelnek különb honoráriumot!)

Összefoglalva: mind gazdasági, mind művészeti szemlélet terén nagyobb igényességre lenne szükség elsősorban az olyan hatalmas „reklámtermelőnél", mint az MTI illusztrációs részlege.

Schmal Károly
grafikus

POLIMER

METAMID

használ

A **METAMID** kiváló kopásállósággal és jó siklási sajátossággal rendel

Magas szilárdsági értékek mellett kis fajsúly jellemzi.

Csapágyazásokhoz, csúszógépelemekhez a normál típuson kívül grafit és molibdendiszulfid adalékkal készült tömbök, lapok, perselyek és alakos öntvények is kaphatók.

A **METAMIDBÓL** könnyen, gyorsan készíthető, nagy szilárdságú és kiváló kopásállóságú mezőgazdasági- és munkagép-alkatrész.

KÉRJE GYÁRTMÁNYISMERTETŐNKET!

GYÁRTJA:

kke

pa

Felesleges kész

Közgazdászt al

Hírdették má

Schmal Károly, grafikus

SCHMAL KÁROLY GRAFIKÁI
Vác, Madách Galéria

Kiállításán Schmal Károly a tér lehetőségeihez képest kevés művet mutat be. Alkotásain is minimális mennyiségű, egyszerű formájú és jelentésű elem szerepel. Szűkszavúsága, tömörsége azé az emberé, aki a legegyszerűbb jelekkel, tiszta, érthető formában fogalmazza meg gondolatait. Munkái a tárgyi valóság egy-egy részletét dokumentatív pontossággal, reálisan, sőt naturálisan ábrázolják. Mégsem konkrét tárgyak, hanem inkább az anyag létezési formái mutatkoznak meg alkotásain. Ezek a különböző létezési formák szorosan összefüggenek egymással és nincs közöttük alá- vagy fölérendeltségi viszony.

Kiszolgáltatottságot, bizonytalanságot érzékeltet a kiállított műveket lazán összefűző drót, s az üveget csupán egyetlen oldalán megtartó keret. Ezt a bizonytalanságot azonban ellensúlyozza annak a biztonságnak az érzése, amely valamennyi megvilágított tárgyhoz törvényszerűen árnyékot rendel, s amely valamennyi az üveg elé kerülő tárgyról törvényszerűen tükörképet mutat.

Kívül és belül a képeken ugyanazok az elemek szerepelnek. Csupán a megjelenés, illetve megjelenítés módjából adódó dimenziókülönbség választja el őket. A műalkotás üvege képviseli a két dimenzió határát. A szín a kerettel, a keretbe ütött szöggel s az üveggel egyenértékű elemként szerepel a művön.

A személytelen anyag létének alakíthatósága, formáinak összefüggései annak a biztonságnak az érzésével tölti el a szemlélőt, hogy a lét nem véletlenszerű. **Bakonyvári M. Ágnes**

–: Könyvhét – aj a

Új Tükör

4.

XXIII/22

nogy kinott nezok es talan az oket a moziba elkísérő felnőttek körében egyaránt. Kedves, szárnyaló fantáziájú történet pereg majd előttünk a vásznon, megelevenítve és köznapivá

Schmal Károly grafikusművész. 1) Folytatás.

magyar építőművészet

A Magyar Építőművészek Szövetségének folyóirata / LXXVIII. évfolyam. 1987. 4—5. szám.

Címlap grafika
Front-page graphic:
Schmal Károly

Évkönyv
3 Egy (nemlétező) kiállítás képei
5 Az építészeti rajzról
7 Építészeti kultúránkról
11 Konferenciák, események
20 Egyetemes építészet
39 Emlékezések
58 Jubilálók
73 Nívódíjas építészek
81 Ybl-díjjal kitüntetett építészek
86 Diplomadíjasok
88 Pályázók
109 A MÉSZ rendes tagjai
120 A MÉSZ tagjai

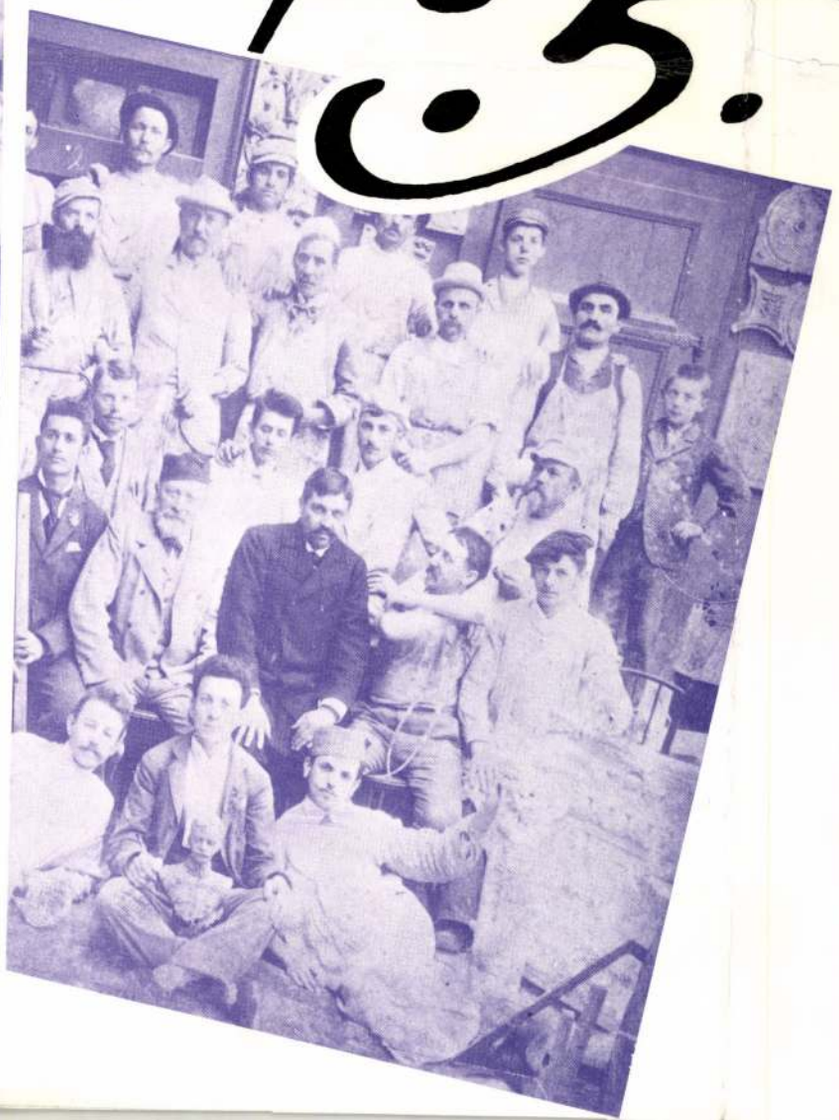

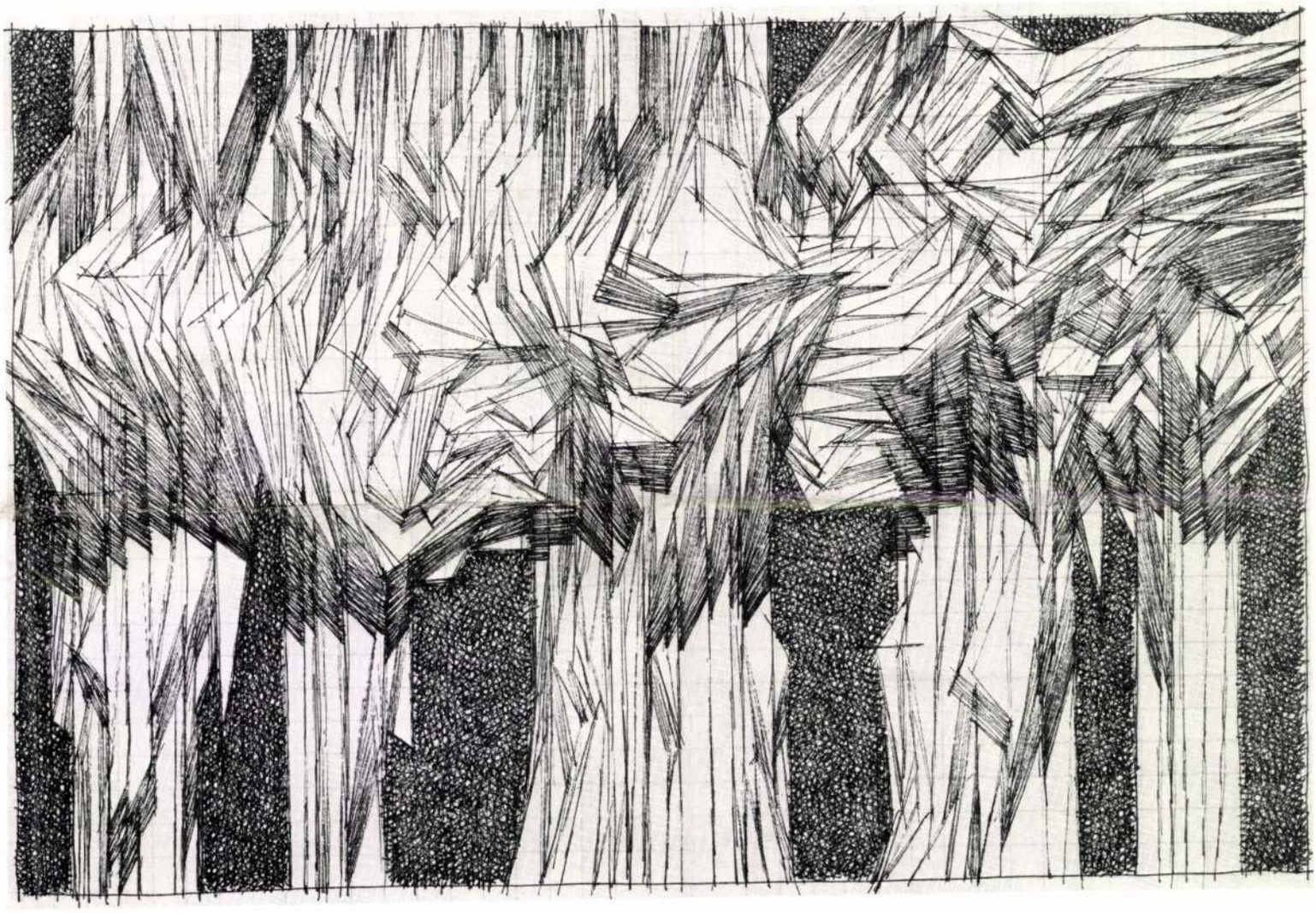

Schmal Károly, grafikusművész 2.) Folytatás

Magyar Építőművészet,
1987. 4-5 szám, hátsó,
külső borítón.

Schmal Károly grafikusművész kiállítása

magyar építőművészet

A Magyar Építőművészek Szövetségének folyóirata / LXXVIII. évfolyam. 1987. 2. szám

Címlap grafika
Front-page graphic:
Schmal Károly

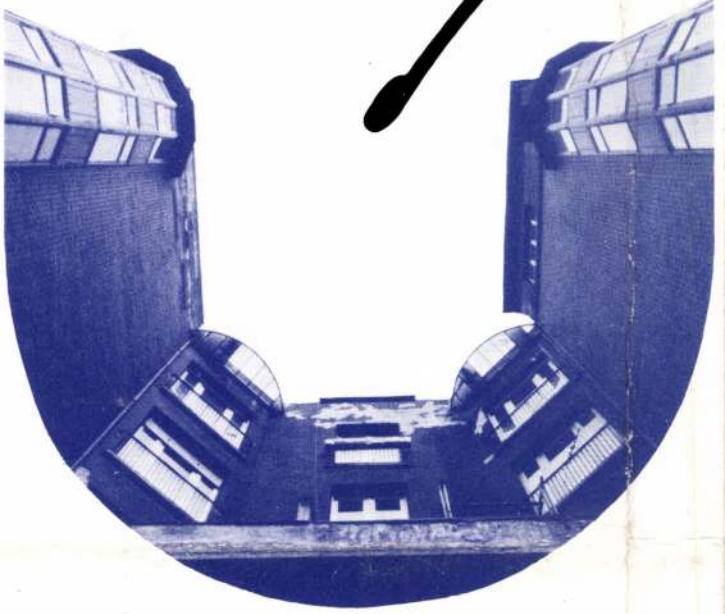

Schmal Károly, grafikusművész 2.) Folytatás
Címlap grafika

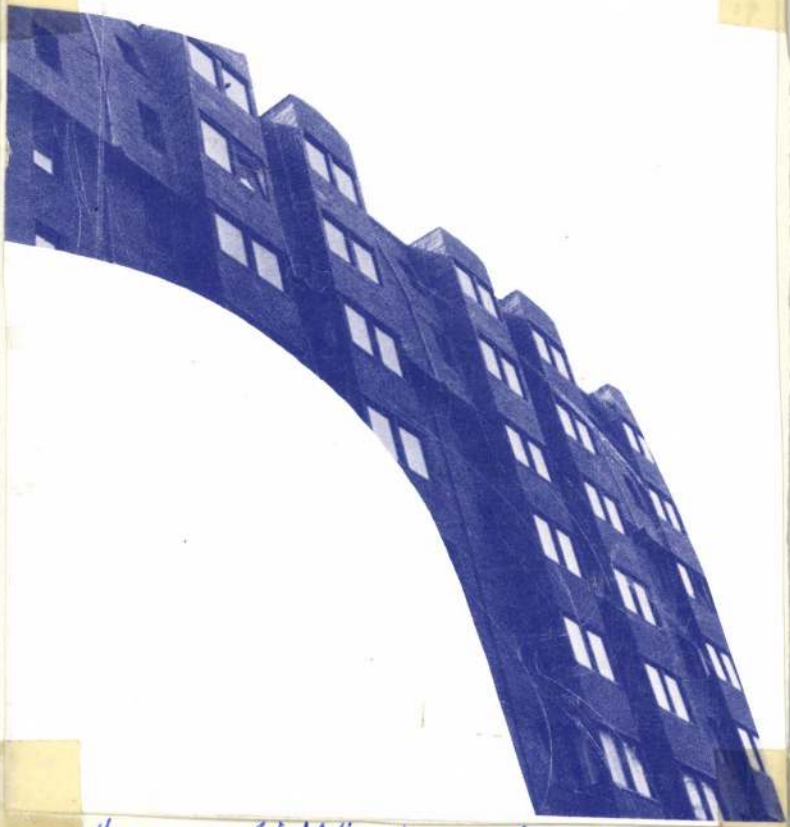

Magyar Ekitőművésnet, 1987. 2.
hátsó borító külső oldala.

Schmal Károly, grafikusművész 3.) Folytatás.
Amlap grafika.

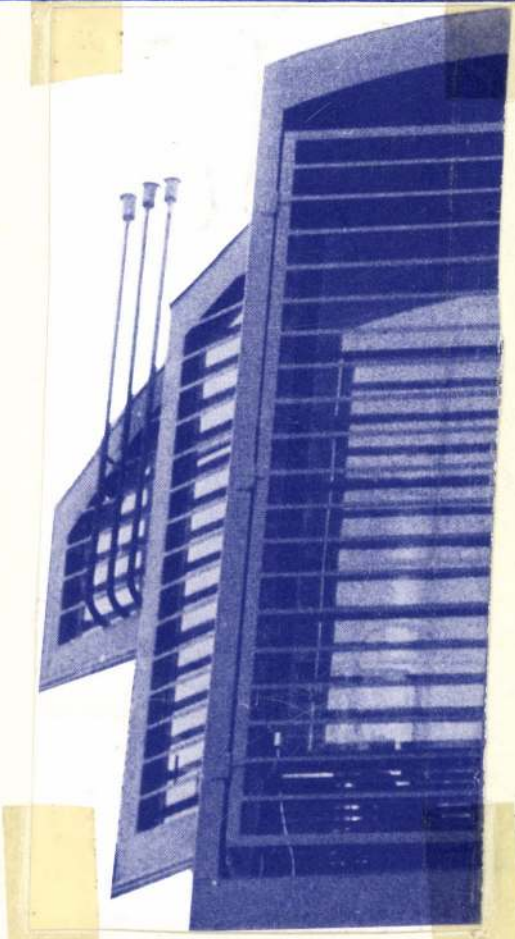

Magyar Épitőművészet, 1984. 2.
kötet borító külső oldala.

Schmal Károly, grafikusművésze 1.) Folytatás.

magyar építőművészet

A Magyar Építőművészek Szövetségének folyóirata / LXXVIII. évfolyam. 1987. 3. szám.

Címlap grafika
Front-page graphic:
Schmal Károly

„Mint ezer bástya, mely véd . . .” — Egy kilencvenéves oktatáspolitikai döntés anatómiája
17 Iskolaépítés a századfordulón
21 Iskolák a két világháború között
25 A II. világháború utáni iskolaépítés néhány adata
38 Új békési, budapesti, kaposvári, kunszentmiklósi, orosházi és pécsi oktatási és művelődési épületek
50 Mese a termékeny talajra esett magról két fejezetben
54 Az „Oulu Iskola”, Finnország
58 Alapfokú iskolák Hollandiában

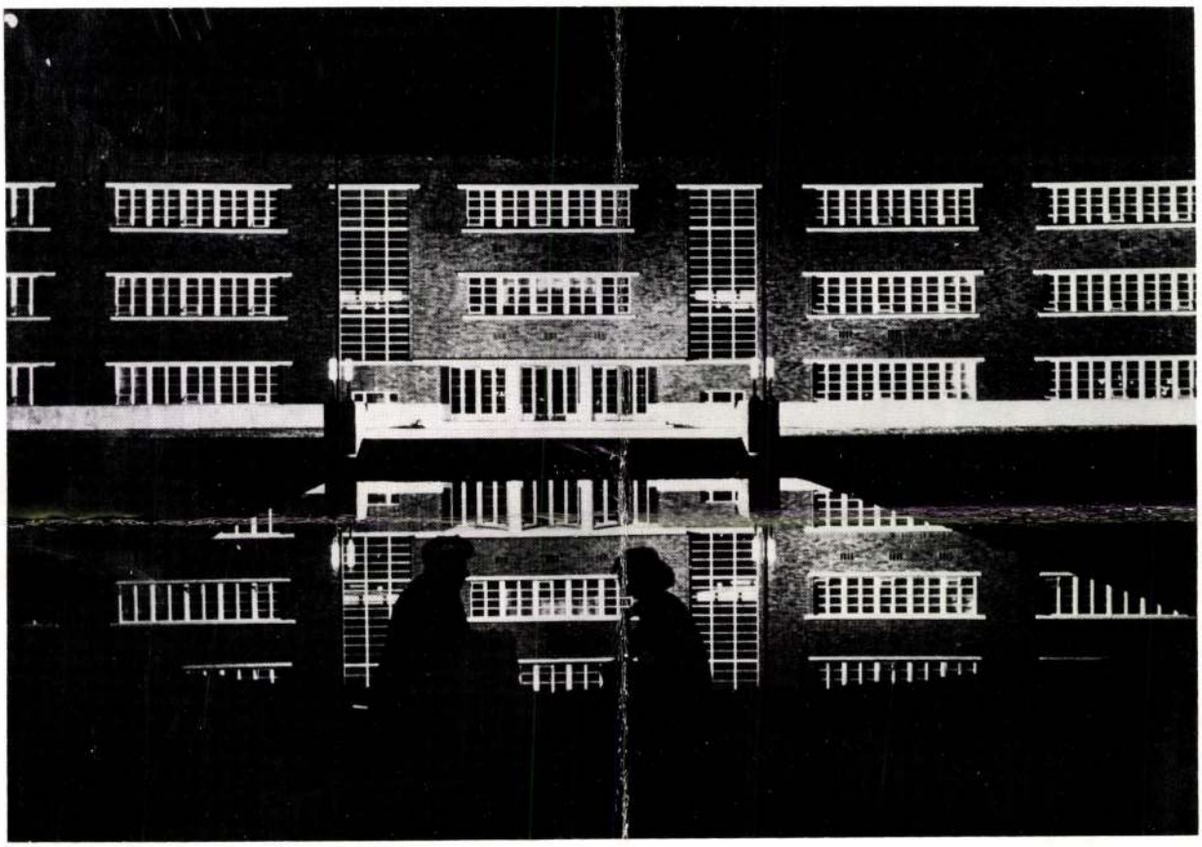

Thomas Antal: Elemi iskola, Székesfehérvár, 1938
Antal Thomas: Elementary school, Székesfehérvár, 1938

Schmal Károly, grafikusművész 2.) Folytatás

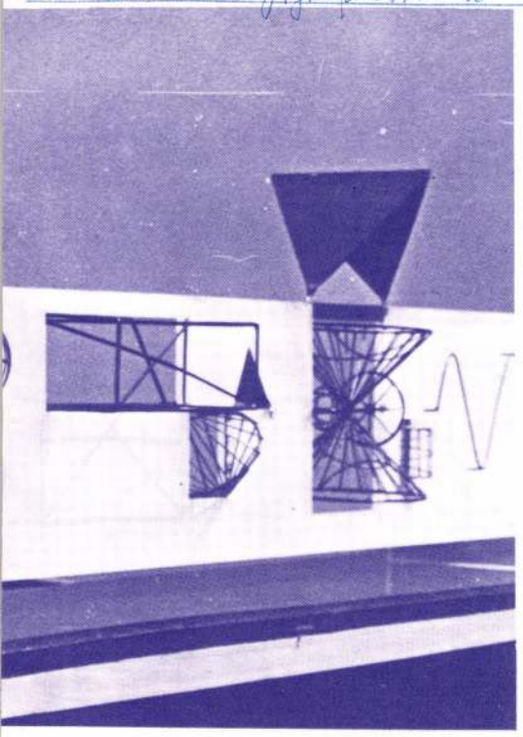

Magyar Építőművészet, 1984.3., hátsó borító.

„**A** regionális azonosság vágya most
már nem templomok építésében fejeződik ki, mint korábban,
hanem iskolák és helyi tanácsi
hivatalok építésében, ezáltal remélhetően
megerősödik a helyi állami
vezetés és a lakosság öntudata, önértékelése."
(**T**apio Rönkönharju: Az „Oulu Iskola")

"**T**he regional crisis of identity
has not been manifested in the building of churches,
as happened earlier, but of schools and local
council offices, by which it has
been hoped to strengthen
the self-esteem of the local government
districts and their inhabitants."
(**T**apio Rönkönharju: The arhitectural movement
known as the "Oulu School")

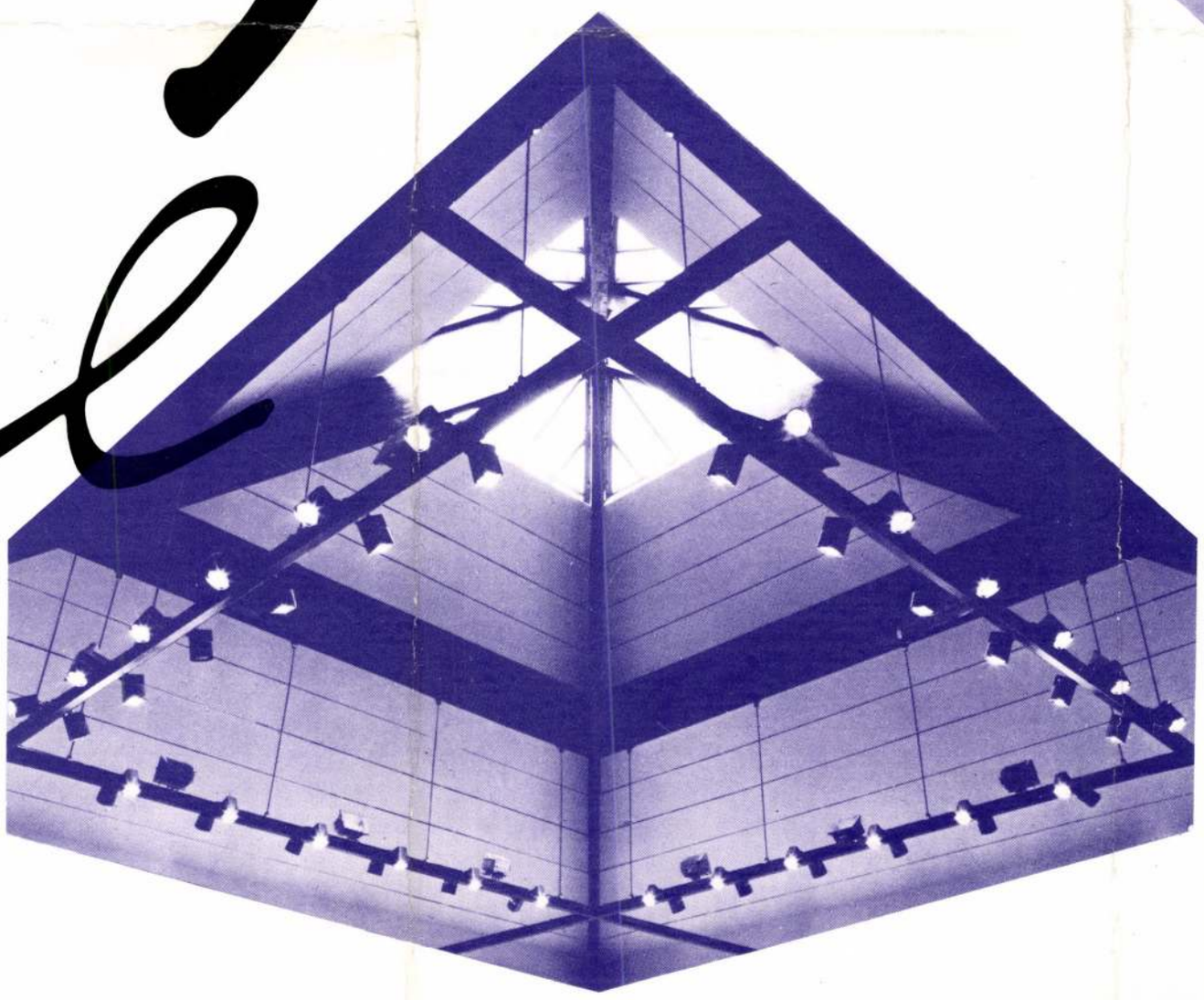

Ára: 75,— Ft

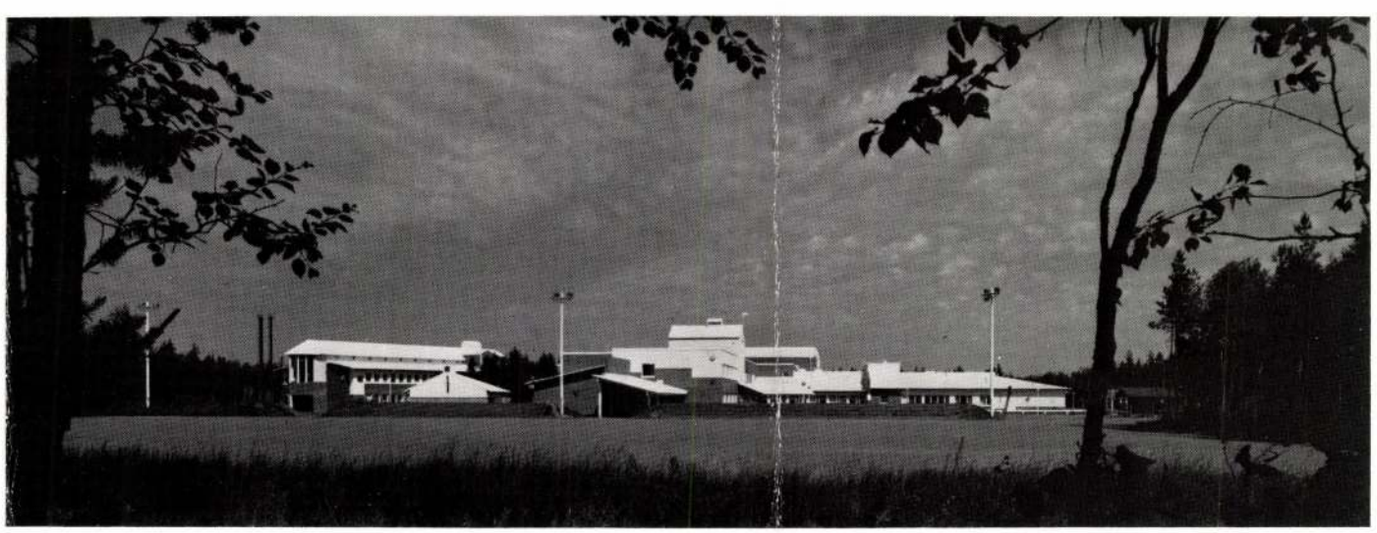

Heikki Taskinen: Általános- és középiskola, Dulunsalo, Finnország, 1982—85
Heikki Taskinen: Primary and secondary school, Dulunsalo, Finland, 1982—85

SCHMAL KÁROLY

MAKÓI GRAFIKA – 1980

Pataky István
Művelődési Központ

A néhány éve újjáalakult makói művészteleprő́l csupa dicsérő kritikát olvashattunk. Mi lehet e siker oka? Többek között az, hogy a szervezők megnyerték a telep számára a magyar grafika középnemzedékének legjavát: az ironikus Banga Ferencet, az intellektuális Szemethy Imrét, a mindig kísérletező Kocsis Imrét és Szabados Árpádot. Ám az évenként cserélődő vendégek sem voltak kevésbé jelentősek: elég az ideiekre, Kéri Ádámra, Pinczehelyi Sándorra, Schmal Károlyra utalni, de említhetünk fiatalabbakat is, Károlyi Zsigmondot vagy Lengyel Andrást.

3-4 o.

A kiállított munkák alapvetően három típusra vezethetők vissza. Némelyek — Banga Ferenc, Benes József, Szemethy Imre — ceruza- vagy tollrajzokat készítettek, majd ezt sokszorosították ofszet eljárással. Legtöbben viszont a fotót tekintették alapnak, úgy hogy a kiválasztott és lefényképezett téma ereje, egybeszerkesztése vagy összemontírozása adta meg a lapok jellegét. Károlyi pedig elsődleges tipográfiai eszközöket használt: betű- és szókompozíciókat rakott össze.

Schmal Károly *Köldök* című grafikáján jelteremtő kísérleteit folytatta. Hétköznapi elemekről: vízkoptatta kavicsról és homokról bravúros megvilágítással készült fotóját sokszorosította színes ofszetlito-technikával, kibontva és egységgé szervezve munkáján a legmindennapibb dolgok szépségét. . . .

Loska Lajos

T 3

...„nem írom alá, hogy a karika-

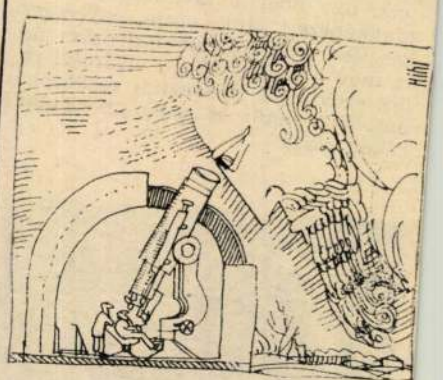

túra — mivel a napok művészete — a témákkal együtt maga is elévül. Ha olyan régiókba tudok behatolni, melyeket nemcsak mai szemmel, mai fűtöttséggel, mai indulattal tartok igaznak, nem fog elévülni a rajzom. Ebben érzem a karikatúra művészet-jellegét; ha a rajzban valami elrak-tározódik, ami később is érvényes lesz. Ezek a karikatúra kis gemmái."

E műfajt tisztázó gondolatokat kísé-ri, mintegy igazolja az előbb említett remek, de rejtett karikatúraalbum. Rejtettet azért mondok, mert az *Olvasó Nép* című folyóirat nem kapha-tó sem a standokon, sem a hírlap-boltokban. A Hazafias Népfront adja ki az olvasómozgalom szervezőinek tájékoztatására, és ezért csak a

KOVÁTS ALBERT:

Analitikus posztmodern?

Schmal Károly kiállítása

Egy kiállítási beszámoló úgy méltatta Schmal Károly műveit, mint amelyeken azok a festői piszok- és penészfoltok jelennek meg, amiket már Leonardo is észrevett és méltányolt. Ez tévedés. A talált pittoreszk felületek, anyagok, leendő kollázsadalékok — *objet trouvék* — megpillantása és felhasználása műként vagy műben más dolog, mint ezeket az esetlegességeket tudatos fővel előállítani. Más dolog a véletlen, múlandó valóságtöredékek maradandóvá avatása, „a múzeumok művészetévé" (Cézanne) alakítása, mint felülemelkedve az esetlegességeken, az esetlegességek látszatát kelteni. Schmalnál ez utóbbiról van szó. Azért a látszólagos véletlen mellett jelen van a tényleges véletlen is, apró, nem tervezett műtermi események formájában, ám ezek adott esetben csak kiindulópontjai és nem tárgyai, végállapotai a vizuális gondolkodásnak.

Igen, gondolkodás a képzőművészetnek semmi másra nem hasonlító nyelvén: Schmal kamarakiállítását különös intellektuális varázs lengi be. Egy meditáló, töprengő ember kísérleti műhelyének termékei, anyaggá formált gondolatok tanulmányozhatók itt. A puritán, szűkszavú, majdhogynem tárgyilagos vizuális közlések fanyar szkepszisről, hűvös, tartózkodó művészi alapállásról tanúskodnak, de paradox módon azt is jelzik, hogy e gondolati műhelyt a megformálás, a kifejezés mélyen izzó szenvedélye fűti.

Az eszközöket a művész szűk körre korlátozza, hogy az önmagának engedélyezett mozgástéren belül annál szabadabban dolgozhasson. A színek a szürkének az ezüsttől a feketéig terjedő tartományában, s az okkerek és barnák világában mozognak. Az anyag többnyire egy rajzlapnyi papír, amely csak a művek egy részénél szolgál hagyományos rajzlapként; nemegyszer mint képalkotó elem, maga is szót kér és kap. Rajzolni, elvágni és összeillesztve újra rárajzolni; összehajtva ráfesteni és széthajtani; meggyűrni és kisimítani — észrevehetően egy következetes út kísérleti állomásai. Ily módon a rajz kilép a térbe, plasztikus formaelemei tárgyat, *objet*-t csinálnak a műből. Művészeti tárgyat, amely egy „ellentermészet" képviselőjeként több esetben is joggal tekinthető természeti tárgyak méltó vetélytársának. Talán a műveknek e sajátsága tévesztette meg azt, aki természetes anyagokat vélt rajtuk felfedezni.

Pedig ez a vetélkedés a természettel nem a naturalizmus mimézisén vagy valamely külsőséges utánzáson alapul. A hasonlóság az öntörvényűségben és a szuverenitásban van. A motívumkincs részben nagyon is természetidegen. Előkelő itt a geometria szerepe. Ez olykor távoli, a képmezőn épp csak átderengő mértan, más esetben pedig markánsan jelen lévő geometria, a képszerkezet geometriája, mely mint valami előhívó oldatban, gazdag festői háttér közegében rajzolódik elő. Némelykor az átlókra épül ez a konstruktív képanalízis, máskor a hajtások egyenesei indítják el a képépítést. Az elvont eszközök és az intellektuális töltet ellenére a művektől távol áll minden doktrinér avantgarde jelleg, semmiképp se képzeljünk hát magunk elé ezerszer látott konstruktivista munkákat. A geometria Schmalnál felhőtlen házasságban él a festőiséggel. Festői az a bizonyos „háttér", ami persze nem az előtérben játszódó geometrikus történések hagyományos háttere, hanem a mű voltaképpeni szövete, anyaga, melybe mélyen beleszőve gyakran ott a geometrikus jel, motívum is. A találó megoldások tucatjai figyelhetők meg ezen az anyagon, a finom, érzékeny érintésektől a drámai beavatkozásokig — közöttük csakugyan jelen van a „piszok" és a „penész" is.

Mértan és a könnyed festői eszközök e nem mindennapos szimbiózisa a legkiütközőbb karaktervonása Schmal képeinek. Mélyen átélt művészi kultúra, higgadt mérlegelés, a művészetében korábban is jelen lévő elemzőkedv mellett talán szerencsés történelmi és magánkonstelláció is összetevője lehetett e festészetnek, amely a képi látvány értőinek és ínyenceinek kedvére való. Bizonyára a *posztmodern* egy lehetséges egyéni változatáról van szó. Ámbár egyáltalán nem szükséges ragaszkodnunk a beskatulyázáshoz. Csupán öröm észrevenni az unos-untig látott parafrázisok, jó-rossz idézetek, utánérzések, erőltetett hommage-ok, öszvér stíluskeverékek és más kvázi művek után azt, ahogyan Schmal Károly korábbi törekvések és módszerek bizonyos eredményeit szerves módon hasznosítja karakteres, eredeti és szuverén műveiben.

A műveket hordozó, illetőleg megtestesítő lapok kissé szokatlan módon vannak kiállítva a Budapest Galéria Lajos utcai kiállítóházában. Felfüggesztett üveglapok belső oldalára ragasztották őket celluxszal. Azt hiszem, az adjusztálás ekképpen akarta hangsúlyozni a művek mint átszellemített tárgyak autonóm mivoltát, nemcsak síkbeli, de téri különállásukat is. A kiállítás e módja azonban véleményem szerint tévedés: szegényes, barkácsolt hatású, a képekhez méltatlan. A tévedés abban áll, hogy Schmal művei, mint természettel vetélkedő tárgyak, rosszul érzik magukat, ha gondos és hangsúlyozottan művi elválasztás nélkül közvetlenül érintkeznek a természetes környezettel.

Minden héten két kulturális oldal a Vasárnapi Hírekben

Hírek, kritikák a legújabb színházi bemutatókról, képzőművészeti kiállításról, zenéről, filmekről, könyvekről. Művészportrék, írójegyzetek, tárcák.

FORGÁCS ÉVA:

Rekviem a Műcsarnokért

A jelenlegi Műcsarnok utolsó kiállítása nyílt meg október 21-én este nyolckor a zsúfoltságig tömött Ernst Múzeumban: *Szirtes János* füstfestményeinek, kormozott üvegképeinek a tárlata.

Kiállítást délután négykor, ötkor, vagy hatkor szoktak nyitni. Legtöbbször a Műcsarnokban is, bár itt a legváltozatosabb műfajú megnyitókhoz szokhattunk hozzá. Este nyolcra barátokat szokás hívni, az este, valahogy így alakult ez ki, nem a képzőművészeté. Hacsak nincs rá valami ok.

Biztos, hogy nem azért nyílt ez a búcsúkiállítás, a *Néray Katalin* vezette Műcsarnok végét megjelölő esemény este, mert ezzel ezt a szomorú tényt bárki is alá kívánta volna húzni. Nyilván így adódott, több hasonló esemény volt itt az utolsó nyolc évben. A zene, a képekkel ellentétben, esti dolog, és Szirtes *Szemző Tibort* kérte meg, írjon erre az alkalomra egy darabot. Szemző megkérdezte, mit is csinálsz te mostanában, Szirtes elmondta, hogy késekkel és korommal dolgozik, és Szemző megírta a *Kvintett vonósnégyesre és asztali akrobatára* című zenedarabot, amelyben a kés mint ütőhangszer egészíti ki a vonósnégyest. *Az asztali akrobata* úgy játssza a saját szólamát, hogy szétterített ujjai között vágja a kést az asztalba, előírt módon, a kottában megjelölt számú hangot adva. Huszonnégy kést készítettek ki, és ha jól láttam, mindegyik kétszer került sorra. A kést minden megszólalás után elvette tőle egy feketeruhás lány, és fáklyával bekormozta, majd egy asztal üveglapjára helyezte. Szólt a vonósok meditatív, lassú ritmusú, elvont zenéje, ütemesen bele-belekoppant a kés szólója, égett a fáklya, amelynek a lángja az újabb és újabb késeket kormozta be, és volt alkalom érezni, hogy gyászzene szól. A véletlen stílusérzéke ezúttal is mindenkit felülmúlt: éppen korommal festett képek, éppen fáklya, és éppen ez a zene jelölik meg egy korszak végét. Azt, hogy ismét eltűnik egy anomália; egy célszerűen, olajozottan, jól működő intézmény, amelyet kivételesen jól összeszokott, harmonikusan együtt dolgozó csapat működtet, amely Dél-Amerikától Horvátországig folyamatosan szállította ide a velünk egy időben élők ott alkotott világképeit, és ezzel párhuzamosan vitte folyamatosan külföldre a magyar művészek munkáit. Soha nem ismerte a világ a magyar képzőművészetet: Mednyánszkytól Csontváryig, Vajda Lajostól Veszelszky Béláig úgy éltek és haltak meg a magyar festők, hogy még a saját hazájukban sem volt kiállításuk, nemhogy külföldön. És ha valaki megkérdezte volna őket, hol óhajtottak volna kiállítani, biztosan nem a mindenkori hivatalos művészet fellegvárát, a Műcsarnokot említették volna. Ott is csak az utolsó nyolc évben történtek ilyen furcsa és szokatlan, semmilyen eddigi államforma által nem tolerált dolgok, hogy *jó* művészek, akik itt és most köztünk élnek, bemutatják a munkáikat. Még akkor is, ha iparművészek. Még akkor is, ha csak harmincvalahány évesek. Ha semmilyen csoporthoz és izmushoz nem tartoznak. Ha tartoznak. Ha lepedőkkel kell beborítani miattuk a termeket. Ha absztrakt képeket festenek. Ha figuratívat. Ha alkalmazott grafikusok. Ha videoművészek.

Sokkal logikusabb, hogy ennek véget kell vetni, mint az, hogy egyáltalán létezhetett. A Műcsarnok mindig is állami intézmény volt, most is az lesz, punktum. Volt egy furcsa átmeneti idő, nyolc gazdag év, amikor az éppen bomló régi és a még nem egészen magára talált átmeneti új nem tudott kellő figyelmet szentelni ennek a helynek. Ahol színház, filmsorozatok, egyestés kállítások zavarták meg a Hely Szellemét. De most, a látványos rombolásunkra folytatásképp, néhány nyilván sürgősebb kiadói, színházi, hanglemezgyári és egyéb kollektíva szétdobása meg egy formás rektorügy után alkalom nyílt itt is rendet teremteni.

A *Kvintett* végén Szirtes arcával letapogatta a bekormozott késeket, és kormos, fekete arccal kiment a teremből. Biztos, hogy *nem úgy gondolta*, és éppen így volt jó: fekete, még az arcán is.

A hivatalnok urak pedig észre fogják venni, hogy tőlük teljesen független, jó művészet továbbra is lesz, és meg fogja találni a maga helyszíneit. Még Budapesten is.

Élet és Irodalom Alapítvány
Bankszámlaszám: OTP BANK
217-98089/580-004339

rencnek, aki tiszteletre méltó alapossággal és következetességgel dolgozza fel a költő hagyatékát, a teljes életművet, a Családi irattár kéziratos anyagát, a korszak sajtóját és a művelődéstörténet dokumentumait.

Az ötödik könyv, melyet Vadas Ferenc Illyésről írt, a *Rácegrestől Párizsig*, nem párdarabja vagy kiegészítője *Fodor Ilona Szembesítés, Illyés életútja Párizsig* című alkotásának. Abban a szerző az életrajzi tényeket és dokumentumokat szembesítette az életművel, ebben Vadas Ferenc mindennél teljesebben bemutatja Rácegrest, Simontornyát, Dombovárt és Bonyhádot, a költő iskolai környezetét, a valósággal való találkozást, azt a folyamatot, ahogyan a rajzolni, írni tudó pusztai kisiskolásból *Kassák*ot ismerő, franciát beszélő, *Palazzeschit* elutasító, *Crevellel* levelező, *Tzara, Cocteau*, majd *Breton, Aragon* és *Éluard* közelébe jutó fiatal költő lett.

Ezenközben megelevenedik a rácegresi birtok, az iskolát alapító *Apponyi Sándor* gróf, a puszta kisvilága és foglalkozásrendje, amúgy mellékesen, egy szójegyzékből például megtudható többek között, ki volt a *bregócs*, a *gányó*, a *kepepásztor* és mi volt a *szólítás*, a *fertálypénz*, a *padlóraállítás*, körvonalazódik a dombóvári Királyi Katolikus Gimnázium története, az Illyés Gyulát tanító *Szmodics Zoltántól, Juhász Gyula* egykori szakolcai tanártársától, az Ady-rajongótól *Pável Ágostonig*, a kitűnő néprajztudósig, majdan a kezdő *Weöres Sándor* pártfogójáig. És nyilvánvaló lesz, milyen hatások érték a 12 éves korában már verset író Illyést, mi ösztönözte a 14 éves diákot naplószerű feljegyzések készítésére, mit tudott a költészetről teorikusan és praktikusan, mielőtt kiutazott Párizsba.

(Wosinsky Mór Megyei Múzeum kiadása, 1992. 173 oldal.)

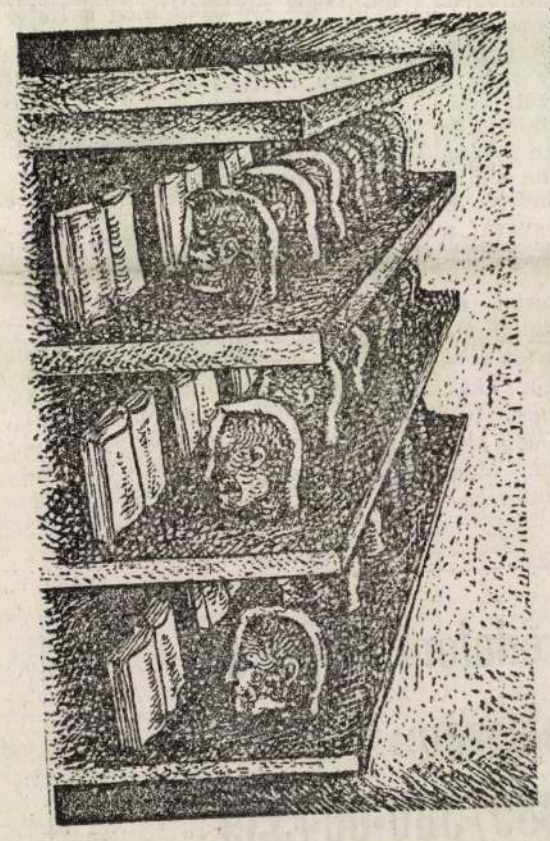

Szurcsik József rajza

mintegy odakapcsolva a direkt jelentés mellé egy másikat, egy lényegesebbet, egy fontosabbat.

A gyermekkor, a szerelem, a gyermek legtöbbször az asszonyköltők verseiben válik meghatározóvá. Az emberi kapcsolatok pillanatait, emlékeit, lehetőségeit megidéző helyzetekben azonban összesűrűsödik a létezés és a költészet körébe vonható sok momentum. *Forrai Eszter* ennyiben utóda *Petőczi Kata Szidóniának*, kortársa *Hervay Gizellának* és *Beney Zsuzsának*. A versbeszéd alakításában a mai egyetemes költészethez vonzódik. Ír hagyományosan megszólító költeményt, ilyen az *Újév küszöbén*, egyetlen gondolatot látványba burkoló alkotást, erre példa a *Balaton*, de megjelenik kötetében ezeket a módokat felváltó, az élőbeszéd szerkeszteiből épülő variáció, mint a *Bizonytalan biztosítékok és kapcsolatok játéka* című.

(Budapest, 1992. 150 forint.)

Habsburg Ottó: Így láttam ...

Kelet-Közép-Európában a volt uralkodóházak tagjai iránti érdeklődésben a homályos várakozás és reménység jelenik meg. *Habsburg Ottó* egyre fokozódó magyarországi népszerűségében szerepe van emberi kedvességének, hibátlan beszédének, egyre sűrűbb, de mindig diplomatikus és visszafogott itthoni szereplésének, az iránta növekedő bizalom azonban döntően a következetes és tisztességes politikusnak szól.

A hamarosan 80. életévét betöltő Habsburg Ottó ugyanis élete minden szakaszában korát megérteni akaró közéleti ember volt. Akkor is, amikor elutasította a hatalom kapujába érkezett Hitler ajánlkozását. Meg akkor is, amikor 1960-ban lemondott az osztrák trónról, megteremtve ezzel magának a lehetőséget arra, hogy a különböző nemzetközi szervezetekben szót emeljen Európa érdekében, melyet nem földrajzi, hanem gondolkodásbeli és kulturális fogalomnak tekint.

Az *Így láttam ...* című könyvben az 1990 és 1992 közötti időszakot minősíti rövid, majdnem naplószerű írásokban, reflexiókban, tanulmányokban. Mivel gondolkodása filozófiai és történeti alapozású, a napi események mindig távlatokban jelennek meg. Most visszatekintve különösen érdekesek az 1990 januári és későbbi feljegyzései, melyekben a *Gorbacsov-lázban* égő világot figyelmeztette: a Szovjetunió első embere nem több, mint ügyes propagandista, aki semmiképpen nem motorja, csak terméke a változásoknak. Két évvel ezelőtt áprilisban, arról meditált, a demokratizálódás gyümölcseit a Német Szövetségi Köztársaságban majd csak a második vagy harmadik választás után fogják élvezni. Ugyanez év júniusában *Iliescuról*, a nemrég megválasztott román elnökről cikkezve pedig azt részletezte, a totalitáriánus rendszerben gondosan külön kell választani azokat, akik félelemből társutasok lettek, meg azokat, akik magas állami funkciókat vállaltak; ez utóbbiakról nincs nagy véleménnyel; neki, aki *Kant* erkölcstanát vallotta, azaz úgy élt, hogy tettei általános emberi normává emelkedhettek, nehéz elfogadnia, hogy a diktatúrának haszonélvezői, működtetői és kiszolgálói máról holnapra demokraták lettek.

És fontosak Habsburg Ottó Magyarországra vonatkozó észrevételei is. A hazánkról szóló írásaiban többek között hangoztatja: a piacgazdaság nálunk sem

csöket, nem volt ugyanis hol és kinek és minek átadni azokat a fogásokat, melyek révén az üzlet és a termék megkülönbözött a többitől. Meg az elmúlt negyven év kap hangot. A differenciálódással, a csoportos KISZ-tagfelvétellel, a sufniban svarc segédekkel dolgoztató nagyapával, és Sztálinnal, aki — köztudott — Újpestre járt udvarolni, s miközben a délutáni (grúz) teáját kavargatta egy előkelő másfél szobás bérlakásban szíve választottjával, a KGB emberei a rákospalotai állomáson gubbasztottak. Leginkább azonban a második rendszerváltás a témája ezeknek az írásoknak. Sok-sok kis magántörténelem olvasható itt, fanyar humorú, elegánsan megkomponált alkotásokban.

A kortárs a szövegeket olvasva feltehetően a nyelv lehetőségein és határain mélázik. A kései utódok azonban valószínűleg ezekből a *tárcanovellákból* fogják megérezni, miként merültek el és emelkedtek ki emberek a magyar történelem kétszeri fordulatában.

(Skiz Könyv- és Lapkiadó. 1992. 149 oldal, 96 forint.)

Tóth-Máté Miklós: Hamu a sörben

Károly Gáspár, Szenczi Molnár Albert, Méliusz Juhász Péter életregénye, drámakötet és novelláskönyvek után *Tóth-Máté Miklós Hamu a sörben* címmel legújabb novelláit gyűjtötte össze.

A novellák hősei kisemberek: házassági hirdetést böngésző fiatal, aki a találkozón megretten a valóban csúnya

refelé tágítja a szerző e hagyományos, de változatlanul népszerű és nagy lehetőségeket kínáló műfaj kereteit.

(Magvető Kiadó, 1991. 175 oldal, 140 forint.)

America hungara. El Nuevo Mundo en la poesia magiar

Anderle Ádám szerkesztésében és előszavával jelent meg a szegedi József Attila Tudományegyetemen működő Latin-Amerika Története Kutatócsoport kiadványainak sorában, Amerika felfedezésének 500. évfordulójára ez a könyv. A bevezető tanulmány összefoglalja a felfedezés visszhangját a magyar irodalomban *Székely István* történeti munkájától *Bölöni Farkas* útikönyvén át egészen a huszadik századig, és válogatást ad az utazást és a földrészt idéző versek gyűjteményéből. A költemények pontosan jelzik, hogyan változott évszázadokon át a magyarság Amerikai-élménye. *Szenczi Molnár Albert* a XVII. század legelején a *CVII. zsoltárban* az utazásban a próbát kiálló embert és az isteni szándékot látja. *Tóth Árpád*, számára Kolumbusz és Amerika már személyes sorsának metaforája lett. *Szőcs Kálmán*, az *Inka ima* című versben az elkábítható, „mindig könnyen becsapható" emberről ír. *Kányádi Sándornak* Amerika már nem szenzáció. „az indián és a néger / tüzet rakni éppúgy térdel / mint hargitán a pásztor / számolni ujjain számol / különbség ha van az égen / itt a göncöl jön föl este / fölöttük a dél keresztje"

(Szeged, 1992. 46 oldal.)

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem az Élet és Irodalom című lapot .... példányban az alábbi címre:

Cím (város, község, kerület): .....

(utca, tér, ltp.): .....

(irányítószám): .....

Az előfizetés díja

negyedévre: 300 Ft

fél évre: 600 Ft

egy évre 1200 Ft.

Az előfizetési díjat a fenti címen nyugtával jelentkező kézbesítőnek fizetem.

.....
aláírás

A megrendelőlapot borítékban, bérmentesítés nélkül, az alábbi címre kérjük feladni:

Vidékre:

Postahivatal, helyben;

Budapestre:

Budapest, Postaigazgatóság, hírlaposztály.

Schmal Károly

A PM szerint

Az adórendszer alig változik

A költségvetés jövő évi bevételei közelebb lesznek a szakértők becsléseihez, mint az ideiek voltak — fejtették ki a Népszava kérdésére a Pénzügyminisztérium vezetői a tárca csütörtöki sajtótájékoztatóján. Ezt azzal támasztották alá, hogy nem ismétlődhetnek meg azok a sokkszerű hatások, amelyek következtében 1992-ben elmaradtak a várt bevételek.

Kupa Mihály pénzügyminiszter bejelentette, hogy elkészültek a jövő évi *adótörvények.*

A miniszter elmondta, hogy az idén elegendő idő lesz a törvény megvitatására. A maga részéről éles vitát vár, amely a törvényen sokat alakíthat, de van egy pont, ahol nem hajlandó semmiféle engedményre, ez pedig az, hogy jövőre a költségvetés hiánya nem lehet több 185 milliárd, illetve egészen pontosan 184,9 milliárd forintnál. Hangsúlyozta, hogy ebből nem az IMF (Nemzetközi Valutaalap) miatt nem enged, hanem az ország belső stabilitása miatt, amelyet a gazdaság enyhe növekedése mellett is meg kívánnak őrizni.

A tárca szakértői szerint egyébként az adórendszerben érdemi változást a kétkulcsos — 8 és 25 százalékos — áfa bevezetése jelent. A személyi jövedelemadó rendszerében inkább csak kiigazításokat javasolnak. Ezek közé tartozna a legmagasabb adókulcs — 1 millió forint fölötti jövedelmeknél — 50 százalékra történő emelése.

A minisztérium képviselői elismerték a kétkulcsos áfa inflációs hatását, hangsúlyozván, hogy az ezzel együtt is az ideinél alacsonyabb lesz. Január 2-án azonban a lakosság is meg fogja érezni az új adókulcsok bevezetését.

F. T.

Kétkulcsos áfa — csak feltételekkel

Az SZDSZ fenntartásai

A jövő évi költségvetés benyújtása alkalmából az SZDSZ parlamenti frakciójának tájékoztatóján *Soós Károly Attila* rámutatott, hogy a kétkulcsos áfát a kormány által javasolt feltételekkel nem tartják bevezethetőnek, és elutasítják, mert az így nem egyéb a bevételek növelésénél, ami által megint halogatható lesz a kiadási oldal reformja. Támogatni tudná viszont az SZDSZ a kétkulcsos áfa bevezetését, amennyiben az egy gazdasági csomagterv keretében valósulna meg. A szabaddemokraták feltételei közé tartozik az is, hogy a rászorulók megfelelő kompenzációban részesüljenek. Ha ezeket a feltételeket a kormány a hátralévő időben kialakítja, az SZDSZ kész megszavazni a kétkulcsos áfát, ezek hiányában azonban nem.

Gaál Gyula szabaddemokrata képviselő a központi költségvetés és az önkormányzatok kapcsolatainak tervezett módosítását bírálta. Korábban a személyi jövedelemadó bevételeit felefele arányban osztották meg az államkincstár és a helyi önkormányzatok között, most pedig — mint már lapunkban is beszámoltunk róla — a kormány 70 százalékot központosítana, és csak 30 százalékot hagyna meg az utóbbiaknak. Az így kiesett összegeket normatív állami támogatások formájában kívánnák pótolni. Ez a módosítás azonban tovább nehezítené az államháztartási reform feltételeit, függő, kiszolgáltatott helyzetbe hozná az önkormányzatokat. **(flanek)**

Kamatcsökkentés néhány banknál

Nagymértékben csökkenti betéti és hitelkamatait október 1-jétől az Országos Takarékpénztár.

Az egy évre lekötött takarékbetétek bruttó évi kamata 25-ről 20 százalékra mérséklődik. Bruttó öt százalékkal csökken a takaréklevél kamata. Bruttó négy-öt százalékkal esnek a lakossági folyószámlabetétek kamatai. A letéti jegyek bruttó öt százalékkal kevesebbet, 20 százalékot hoznak október 1-jétől.

Kisebbek lesznek az OTP hiteleinek kamatlábai is. A folyószámlahitel kamata nettó 31 százalékról 28-ra, a személyi és áruvásárlási hitel 31-ről 29-re csökken. A lakáshitelek közül a támogatottakért 32 helyett 28-at számít fel a bank, a piaci kamatozásúakért 34 helyett 29-et. Négy százalékkal, nettó 28-ra csökken a régi lakáshitelek kamata.

Október 1-jétől a Mezőbank is lejjebb szállítja hitelkamatait. A hitelkamatok szeptember 15-től érvényes csökkentéséről tájékoztatta az MTI-t a Takarékbank is.

A Mezőbank átlagosan 6 százalékos mértékben csökkentette hitelkamatait. Első osztályú hitelképességű adósaik számára évi 29 százalék a rövid lejáratú kölcsön, 27 százalék a váltóleszámítolás, 33 százalék az egyéves időtartamon túli kölcsön díja október 1-jétől. Ugyanezen időponttól a másodosztályú adósok számára évente 33 százalék a rövid lejáratú, 35 százalék az egy éven túli kölcsön, 31 százalék a váltóleszámítolás kamata.

A Takarékbank hasonló mértékben mérsékelte kamatait. *(MTI)*

Privatizáció előtt a villamosenergia-ipar

Szén vagy atom, modernizáció vagy alaperőmű?

Amikor a rendszerváltást követően ismét szóba került egy atomerőmű építése, ismerősöm azt kérdezte: nem gyanús neked, hogy mostanában annyi a francia film? Komolyan hitte, hogy a közvélemény meggyúrására még a tévéműsort is felhasználják a franciák. Én nem hiszek ebben a logikában, mert akkor most a csapból is német szónak kéne folynia. A honi villamosenergia-ipar privatizálásáért megindultak a tárgyalások, és egymásnak adják a kilincset a németek.

Francia vagy német befolyás lesz az energetikában? Egyáltalán, hol áll a privatizáció? A kérdéseket *dr. Halzl Józsefnek*, a Magyar Villamos Művek Rt. igazgatójának tettük fel.

— Az egész villamosenergia-ipar részvényeinek egy része kerülhet külföldi tulajdonba az állami többség megtartása mellett — válaszolta. — Ezen túlmenően konkrét projektek megvalósításában lehet külföldi részvételre számítani. Megjelennek a „maszek" áramtermelők, akik az MVM Rt.-nek adják el az áramot. Az áramszolgáltatóknál külföldi többségű tulajdonlás sem kizárt.

— *Hol tart a privatizáció?*

— Ahhoz, hogy a tárgyalásokon túlmenően konkrét formát öntsön, két területen kell kedvező helyzetet teremteni a külföldi fél számára. Új villamosenergia-törvény kell, amely megszabja a játékszabályokat. A másik feltétel a villamos energia árának emelése, hogy a külföldi is megtalálja a számítását.

— *Mekkora emelésről lenne szó?*

— Nehéz most pontosan megmondani. A bizonytalansági tényezők között szerepel, hogy a villamosenergia-iparra rázúdított terhek megmaradnak-e. A szénbányászati megállapodás alapján a drágább hazai szenet vesszük, bizonyos barterszerződések miatt drága importáramot vagyunk kénytelenek vásárolni, és ki tudja, hogy hány Dimag lesz még, amely 500 milliós nagyságrendben nem fizeti ki a számlát. Az árat meghatározza az is, hogy milyen erőműépítési stratégiánk lesz.

— *A privatizáció tiszta üzleti helyzetet teremt?*

— Mindenesetre a homályos szituációk feloldását feltételezi. Nem az a baj, hogy felmerül az igény: vegyük a drágább itthoni szenet. A gond az, hogy ezt nem érvényesíthetjük az árainkban.

— *A privatizációval az áremelés is kikerül a kormány kezéből?*

— Valószínűleg nem. Létezik erre egy külön ármegállapító szervezet.

— *Ön azt mondja, hogy az áremelés az erőműépítési stratégiától is függ. Hát mégis igaz, hogy két különböző koncepció is létezik a kormánypárton belül?*

— Nincs két koncepció. Egy van a minisztériumnak, amelyet a parlament elé terjeszt. Az MVM-nek viszont az a feladata, hogy még ebben az évben készítsen egyet. Kész anyagunk nincs, de elképzeléseink vannak.

— A *kormányprogramtól eltérőek?*

— Lényegében nem. Lehetnek hangsúlykülönbségek, időbeli, ütemezési eltérések. Egyetértünk abban, hogy Magyarországon az első számú feladat a meglevő erőművi infrastruktúrára támaszkodó modernizáció, és azt követően látjuk indokoltnak egy nagy erőmű építését. Ez utóbbit a minisztériumi koncepció hangsúlyosabban veti fel. Nyilván érzékelik, hogy a folyamatot már most el kell indítani, hogy el lehessen fogadtatni a társadalommal.

— *Ez a „hangsúlykülönbség" hogyan hat a mi villanyszámlánkra?*

— Pontosan látjuk, hogy a lakosság számára mekkora gond a magas áramdíj, ezért mindent megteszünk, hogy racionálisabban működtessük a meglevő rendszereket. A fejlesztésekben olyan megoldásokat helyezünk előtérbe, amelyek viszonylag kis költséggel megvalósíthatók. Az energiaigények ma is meglevő csökkenése mellett életveszélyes dolog gyors döntést hozni nagy teljesítményű erőművek építésére, amelyek kihasználtsága ma még bizonytalan. Egy nagy teljesítményű atom- vagy szénerőműre vonatkozó döntést mi nem javasolunk meghozni két-három évig, amíg a gazdasági fellendülés meg nem indul. Az MVM a meglévő erőművek viszonylag kisebb teljesítményű berendezésekre alapozott modernizációs programját dolgozta ki.

— *A külföldi ajánlatok melyiket részesítik előnyben?*

— A franciák atomerőmű építésében érdekeltek. A németek viszont különböző területen: atomos, kőszenes, barnaszenes konstrukcióban, modernizációban is. Van olyan javaslat is, amely kifejezetten az áramexportra épít. Ez annyit jelent, hogy megtermeljük az áramot, és ezzel fizetjük vissza a külföldi hitelt.

— *Itt szennyezi a környezetet az előállítása, és határainkon túl élvezik az előnyét! Ezt hívják zöldgyarmatosításnak. Ön elfogadja?*

— Én is úgy érzem, hogy öntudatosodó társadalmakban ezt ma már nagyon nehéz elfogadtatni, így nálunk is.

— *A privatizáció függ attól, hogy az alaperőmű kérdésében van-e döntés?*

— Nem. A modernizációs projektek megvalósítása ettől függetlenül is elképzelhető külföldi tőkével. Ezeknek a projekteknek a része a gázgőz körfolyamatú erőműépítési program, illetve a szénerőművi telephelyek környezetbarát technológiákra alapozott továbbfejlesztése. Nem kizárt, hogy a „maszek" áramtermelőkkel bizonyos programokról már a jövő évben meg tudunk állapodni.

Nagy Andrea

Küszöbön a bankok eladása

A magyar *bankprivatizáció* első fordulója lezárult — jelentették be az Állami Vagyonügynökségnél a napokban. Az út vége azonban még beláthatatlan a sok-sok kanyartól. Hogy most hol tartunk? Nos, tizenhat nemzetközi bank küldte el javaslatát, amelyben leírta, hogyan kíván részt venni e folyamatban. Az ÁVÜ ezek közül nyolcat alkalmasnak talált arra, hogy velük komolyabb tárgyalásokat folytasson.

Egyelőre négy nagy bank, a *Magyar Hitel Bank Rt., a Budapest Bank Rt., az Országos Kereskedelmi és Hitelbank Rt. és a Magyar Kereskedelmi Bank Rt.* van terítéken. A szakemberek szerint a legutóbbinak van esélye, hogy első legyen a sorban. Ehhez azonban még szükséges, hogy a fentebb említett nyolc nemzetközi bank immár konkrét, részletes pályázattal jelentkezzen.

Óvatos becslések szerint még ebben az évben, december elején elkezdődik egyik nagybankunk privatizációjának gyakorlati végrehajtása, ami azonban hónapokat vehet igénybe. Már csak azért is, hiszen egyre nehezebb jó befektetőket találni, még akkor is, ha egy-egy pénzintézet — a törvény szerint — külföldi többségi tulajdonba kerülhet. Ráadásul bankjaink igen jelentős a „kétes kintlevősége", s így természetesen a külföldi befektetők óvatosak. Mindezek felett a politikai helyzet nem olyan kedvező, mint egy-két évvel ezelőtt. A déli szomszédunknál dúló polgárháború a kelet-európai térséget gazdaságilag bizonytalanná és megbízhatatlanná tette, így a befektetők egy része most kivár.

A kormány bankprivatizációs stratégiájában az szerepel, hogy 1997 végéig huszonöt százalék alá kell csökkennie az állam tulajdonosi részének a magyar bankrendszerben. Ehhez azonban mindenképpen szükséges a nemzetközi bankok támogatása és részvétele a privatizációban, ami — csak remélhetjük — azt eredményezi majd, hogy a privatizált pénzintézetek hatékonyabban bekapcsolódnak majd az országban zajló beruházásokba.

— gábriel —

Joghézagban a jog

Lapunk tegnapi számában adtunk hírt arról, hogy a Legfelsőbb Bíróság elnöke nem emel törvényességi óvást a Budai Központi Kerületi Bíróság (BKKB) végzése ellen, amelyben az hatáskörének hiányát állapította meg *Pákh Tibor* büntető feljelentésének elbírálására. A feljelentő Göncz Árpád köztársasági elnököt rágalmazással vádolta.

A törvényességi óvást az Országgyűlés alkotmányügyi bizottsága kezdeményezte a Legfelsőbb Bíróság elnökénél, mondván, a bíróság határozata egyértelműen jogsértő. Mint tegnap megtudtuk: a bizottság megvárja a hivatalos értesítést, és valószínűleg ezután dönt a továbbiakról. Ugyanis a köztársasági elnök ellen nem lehet büntetőeljárást indítani. Ehhez az kell, hogy az Országgyűlés egyötöde indítványozza a felelősségre vonási eljárást, és a parlament kétharmados többséggel megindítsa az eljárást az Alkotmánybíróságnál, ha úgy ítéli meg, hogy a köztársasági elnök törvényt sértett. A köztársasági elnök esetében csak az Alkotmánybíróság illetékes, amely törvénysértés esetén meg is foszthatja őt tisztségétől, ezért a BKKB-nak eleve el kellett volna utasítania a feljelentést. Egyébként Göncz Árpád ellen ebben az ügyben újabb eljárást már nem lehet indítani akkor sem, ha letelik megbízatása.

Cs. E.

Pert vesztett az Új Magyarország

A Legfelsőbb Bíróság megerősítette a Fővárosi Bíróságnak az MSZMP által az Új Magyarország ellen indított sajtóperében született határozatát — jelentette be *Gesztesi Ferenc*, az MSZMP jogi bizottságának elnöke a párt csütörtöki sajtótájékoztatóján. A határozat a „Sírgyalázó pártmunkások" és a „Ki volt az '56-os véres csütörtök tűzparancsnoka" című, ez év februárjában megjelent cikkekben foglalt állítások helyreigazítására kötelezi az újságot. Az újságíró ugyanis *Nyírő Sándort*, a párt alelnökét sírgyalázással vádolja, *Szabó Jánost* pedig azzal, hogy 1956-ban ő lövetett a tömegbe a Kossuth téren. Gesztesi Ferenc azt is közölte: a szerző, *Bruzsa Mihály* ellen nagy nyilvánosság előtt elkövetett rágalmazásért indítanak pert.

(MTI)

Szekszárdon tárgyalják a Graz melletti magyar buszbaleset okozóinak ügyét

Szerdán vaskos iratköteg érkezett az osztrák igazságügyi minisztériumból a Magyar Köztársaság Legfőbb Ügyészségére. A dosszié a grazi államügyészség tényállásleírását tartalmazta a június 27-én, Graz mellett történt magyar buszbalesetről.

Az osztrákok az eljárás folytatását és befejezését felajánlották a magyar igazságügyi szerveknek. A *Népszavának* korábban nyilatkozó mohácsi szemtanú jól látta a sofőrcserét. Az osztrákok szerint *Gyóni Mihály* bátaszéki buszvezető felemelkedett helyéről, és úgynevezett repülőcserével akarta átadni a volánt *Lőrinc Gyula* bonyhádi illetőségű másodvezetőnek. A manőver, mint tudjuk, nem sikerült.

A nyolc méter magasról lezuhanó Ikarus utasai közül ketten meghaltak, harminchárman súlyosan megsérültek. A grazi államügyészség a „különösen veszélyes körülmények között történt gondatlan emberölés bűntettét", illetve „gondatlan testi sértés vétségét" állapította meg mindkét sofőr esetében. A repülőcserés buszvezetők ügyét Szekszárdon tárgyalja majd a bíróság.

Otthon áll bíróság elé az agárdi német busztragédia okozója, *Dietl Konrad* is. A lapokból ismert, hogy a sofőr a fénysorompó tilos jelzése ellenére a sínekre hajtott, s egy száz kilométeres sebességgel száguldó mozdony összeroppantotta a buszt. Tizenhatan azonnal életüket vesztették. A Fejér Megyei Ügyészségen most készítik elő a tényanyagot a németországi igazságügyi szervek számára. Tehát mi is felajánlottunk egy ügyet.

Megkérdeztük *dr. Kereszty Bélát*, a Legfőbb Ügyészség közlekedési osztályának vezetőjét, mikor ajánlja fel egy-egy ország a másiknak a területén történő bűnügy továbbvitelét. Az osztályvezető ügyész válaszában utalt a Btk.-ra, amely szerint a magyar törvényt kell alkalmazni a belföldön elkövetett bűncselekményekre, valamint akkor, ha magyar állampolgár külföldön követ el olyan cselekményt, amely a magyar törvény szerint bűncselekmény. Minden állam ragaszkodik ahhoz, hogy ő érvényesítse a jogot a saját állampolgárával szemben. Ezért jogszabály ad lehetőséget az ügyek felajánlhatóságára.

— Miután az európai jogállamok büntető törvénykönyvei általában azonosan állapítják meg a bűncselekmények törvényességi tényállásait, ennek alapján nemzetközi jogsegélyszerződéseket kötöttek egymással — mondta dr. Kereszty. — Magyarország az ötvenes évek végétől köt ilyen szerződéseket, ma már több tucat országgal állunk ilyen kapcsolatban. Polgári, családjogi és bűnügyi jogsegélyegyezményekről van szó. Vannak országok, így például Németország, amelyekkel csupán viszonossági alapon tesszük meg a felajánlásokat.

— *A Btk. nem teszi kötelezővé a felajánlást. Magyarország mikor ajánl és mikor nem?*

— Megvizsgáljuk, volt-e magyar érdeksérelem a közlekedési bűnügyben. Az agárdi esetnél nem volt ilyen. Tehát célszerű, ha német hatóságok folytatják le az eljárást. Ha viszont egy német sofőrt itt érünk ittas vezetésen, őt itt állítjuk bíróság elé. Az ittas vezetés Németországban ugyanis bocsánatos bűn. Egyébként nincs hivatalos tudomásunk arról, hogy magyar gépkocsivezetőt elítéltek volna Németországban.

(horváth)

Megvéd a Csőd-őr

Közkeletű igazság, hogy a magyar gazdaság egén annyi a csőd, mint égen a csillag. Tény ugyanakkor az is, hogy jó néhány vállalkozás azért kényszerül hullócsillag módjára távozni az üzleti életből, mert bizonytalan helyzetű, csőd-, felszámolási vagy végelszámolási eljárás alatt álló, tehát szinte biztosan nem fizető céggel került kapcsolatba.

Erre a bizonytalanságra igyekszik gyógyírral szolgálni a *CompuDrug Standard Kft.* azzal, hogy kifejlesztette számítógépes csődfigyelő rendszerét, a Csőd-őrt. *Darvas Gábor* ügyvezető igazgató a Planetáriumban (csillagrendszernyi csőd!) tartott bemutatkozó sajtótájékoztatóján nem tagadta, hogy először ugyan csak önmaguk védelmében készítették el a programot, de ma már számos partnerük is élvezi a Csőd-őr előnyeit.

Mit is tud ez a rendszer? A Cégközlöny és a Heti Csődértesítő alapján nyilvántartja a bajba jutott cégeket, folyamatosan figyeli az országos terjesztésű napilapokban (14 minősül ilyennek) közzétett csődegyezségi tárgyalások helyét és idejét, valamint a fizetési, illetve igénybejelentési határidőket. Ezeket a megrendelő igénye szerinti bontásban összeveti a számára átadott vevőlistával, így pillanatokon belül kiderül, kikkel kell vigyázni. Az eredményt levélben, faxon, telexen vagy táviraton küldi el, de a programot saját számítógépre is telepítheti.

I. Cs.

Kiállítási kalauz

Zárt boríték

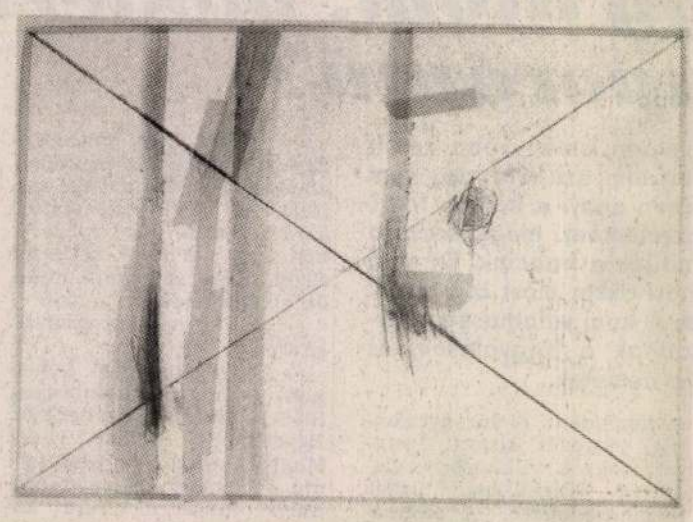

Mióta elszakadt hagyományos kötöttségeitől, mióta nem sorsszerűen udvaronc, csak önként választottan, mióta mindenféle vezérlő csillag nélkül halad előre a sötét ég alatt, sőt, neki magának kell vezérlő csillagnak lennie, azóta a képzőművész nehezen boldogul önmagával, szakmájával, témáival, istenáldotta tehetségével. S életútjának egyik fordulóján — szinte elkerülhetetlenül — semmi egyébről nem szólnak művei, mint magáról a művészi érzékenységről.

Vizuális rebbenés, személyes líra.

Valahogy így nevezhető meg az olyan műlapoknak a természete, amelyekből most *Schmal Károly* is közszemlére tett néhány tucatnyit *Óbudán*, a *Lajos utcai Kiállítóházban.*

Schmal, tudjuk jól, a középső generáció egyik legkiválóbb plakáttervezője. Szürke fényekkel bepermetezett, finom homokkal végigszórt kiállítási és színházi falragaszaira még jól emlékezhetünk évtizednyi távolból. Azóta az ilyesfajta megbízások elfogytak, épp akkorra, mire Schmal tehetsége, kifejezőkészsége igazán aszúsűrűségűvé érett.

Közben ezekben az években kiállításokra szánt önálló művekkel is foglalkozott. Nem tolakodón, ám nem is mintegy mellesleg. Inkább úgy mondanám: következetesen. Apró konstrukciókat hozott létre fotóból, fahasábokból, képkeretből. Mely konstrukciók a vizuális jelenlét különleges természetét voltak hivatva érzékeltetni. A fekete fahasáb elindult valahonnan a kép mélyéről. Szürkés fényű fotólenyomatként végighúzódott a felületén, elágazott önmaga homokon szétszóródó árnyékává és nyomhagyásává, majd váratlanul s könyörtelenül áttörte a felületet, s az ábrázolás törvényein túl megmutatkozott a maga fizikai valójában is előttünk.

Emlékeztetőül e munkái közül is kiállít hármat Schmal Óbudán. Új művei azonban messze nem ilyen képletszerűek s verbálisan sem értelmezhetők.

A felületről van szó, s arról, ami mögötte van. Finoman megmunkált papírlapokat látunk lágy tónusokban. Vonalak és sávok futnak végig, foltok szívódnak a felszínre, gyűrődések keletkeznek és simulnak el. E műsorozat „archetípusaként" az a grafika fogható föl, amelyet óvatosan fekete vonal keresztez — s ezzel a lap óhatatlanul lezárt borítékká válik. Melynek külső felülete rejtélyes nyomokkal telerótt. Vonalak és ragasztások indulnak el, és szakadnak félbe váratlanul. Mennyit tud — kérdhető — a boríték a levélről? Milyen mértékig érinti az üzenet a közömbös üzenethozót?

Nem mondható, hogy hibátlanul megoldott lenne Schmal Károly új sorozata. Korábbi művein közvetett eszközökkel dolgozott, fotókat hozott létre, fahasábokat szerelt. Most szemtől szembe találta magát az érzékeny papírral, melyen végleges, korrigálhatatlan nyomokat hagy. S a keze nemegyszer elveszti önbizalmát. E művek épp ennyiben hiteles üzenetei saját és generációja helyzetének. **(bán)**

Békéscsabai belépő

A társulat nagy része kicserélődött

A békéscsabai színház direktori kabinetjének falán *Sigmund Freud* képe lóg, alatta ül az új igazgató-főrendező, *Timár Zoltán.*

— *Ön nem igazán közismert sem szakmai, sem szélesebb körökben. Mutatkozzon be, kérem.*

— *Békéscsabán* születtem, 38 évvel ezelőtt. Tizenhat esztendős korom óta színházban dolgozom. *Kecskeméten* kezdtem segédszínészként, *Radó Vilmos* igazgatása alatt. Két évet töltöttem ott, közben levelezőn leérettségiztem, majd felvettek a főiskola színész tanszakára, *Vámos László* osztályába. 1978-ban kaptam meg a diplomámat, s végzés után több színházat megjártam. Játszottam Békéscsabán, a *Várszínházban, Nyíregyházán,* újra Békéscsabán, *Zalaegerszegen.* Ezek alatt az évek alatt folyton jelentkeztem a főiskola rendezői szakára, de mindig elutasítottak. Végül kimentem *Franciaországba,* ahol négy év alatt három iskolába jártam: az utolsó két esztendőben a *Sorbonne-ra.* Színháztechnikát, rendezést tanultam. Még *Párizsból* pályáztam meg a *Jókai Színház* direktori posztját, s nyolc jelentkező közül én nyertem el. Február óta igazgatom a színházat.

Sztarenki Pál vendégként a Szuzai menyegzőben

— *Programja?*

— Minőségi színházat szeretnék csinálni.

— *Természetesen. Hogyan?*

— Minőségi partnerekkel. Minden azon múlik, hogyan válogatja meg az ember a munkatársait. A társulat 40 százaléka kicserélődött most, de akik itt maradtak, azoknak is meg kell tanulniuk az újfajta gondolkodást. A képességnek, a hozzáállásnak és a teljesítménynek minőséginek kell lennie.

— *Hogyan fest a bemutatkozó évad műsorterve?*

— Az első premier — *Sütő András Szuzai menyegzője, Ruszt József* rendezésében — a múlt hét végén zajlott le, nagy sikerrel. Már folynak az *Imádok férjhez menni* című zenés vígjáték próbái — *Gór Nagy Mária* nálunk debütál rendezőként. *A vágy villamosát Szőnyi G. Sándor,* a *Színezüst csehó* című westernmusicalt *Pinczés István* viszi színre. *A kőszívű ember fiaira Gali László*t hívtuk meg, s szó van még a *My Fair Ladyről,* valamint *Anouilh Colombe-járól.* Az utóbbit francia vendégrendező állítaná színpadra.

— *Játszani, rendezni nem fog?*

— Játszani nem. Rendezni nagyon vágyom, de ebben az évadban még biztosan nem jut időm rá, annyira lekötnek az igazgatói teendők. Majd jövőre. **(stb)**

Vasárnaptól a Komédium forgószínpadán

Pollinger kisasszony és a férfiak

A szegényes szoba ablakkeretén férfitaszító, jókora rózsaszín bugyi szárad. Ágnesé, az állástalan bérlőé. Rajta csak Kastner úr segíthet, aki festőművész barátaihoz ajánlja aktmodellnek. Nem egészen önzetlenül . . .

A jelenet a *Pollinger kisasszony és a férfiak* című darabból való, amelyet vasárnaptól láthat a közönség a *Tüköry* utcai *Komédium* forgószínpadán.

Az 1928-ban játszódó történetet *Ödön von Horváth* írta. Színpadi változatát *Traugott Krischke* készítette. Magyarra a rendező, *Bodolay Géza* fordította. Ágnes *Pap Vera,* Kastner úr és még négy másik férfi szerepében *Maros Gábort* láthatjuk. A játéknak még egy fontos szereplője van, a bárzongorista, akit *Gyarmati István* alakít.

— *Maros Gábort az utóbbi időben nemigen láthatta színpadon a közönség. Vagy ha mégis, hát operettdalokat énekelt.*

— A napokban múltam 45 éves, és ezt a lehetőséget születésnapi ajándéknak tekintem. A darabot már régen szerettem volna színházban látni, de eddig hiába házaltam vele. A színmű minden sora dermesztően a mának szól. 1985-ben láttam a darabot *Triesztben, Zarah Leander* dalaival, két remek színész játékával, valósággal lenyűgözött a produkció. A szövegkönyvet azonnal elkértem, és meg is kaptam.

— *A hosszas várakozás jelzi, hogy itt még nem volt vége a darabbal kapcsolatos „kalandjának".*

— Olyannyira nem, hogy *Bécsben* kirabolták a kocsimat, és az újabb szövegkönyvet *Münchenből* kellett megszereznem. *Verebes Istvánnak* nagyon megtetszett, és lefordíttatta. Bodolay Géza kitűnően beszél németül, és nagy rajongója a szerzőnek.

— *Lelkes szavai, a játék lehetősége azt érzékeltetik, hogy újból önmagára talált.*

— Öt férfit megszemélyesíteni ilyen partner oldalán, mint Pap Vera, nagyszerű dolog. Most úgy érzem, mégiscsak érdemes volt főiskolára járnom és erre a pályára jönnöm. **(várhegyi)**

Pas de trois

Táncművészek adnak gálaestet november elején az *Operában.* (Az előadás teljes bevételét a *Táncművészet* című lap megsegítésére fordítják.) A tervek szerint itt lesz az előbemutatója a *Pécsi Balett Pink Floyd*-estjének is. A koreográfus egyben a Pécsi Balett idén kinevezett új vezetője, *Herczog István,* aki közel harminc év után tért vissza *Dortmundból.*

— Idehaza ősbemutató lesz az est, amelynek zenéjét hat lemezről válogattam. Dortmundban és *Braunschweigben* már megrendeztem ezt az előadást. Mivel önmagában csak negyvenöt perces, a pécsi bemutatóhoz még megnyertem vendégkoreográfusnak *Pierre Wysst,* aki *Pas de trois* címmel készített háromszereplős táncjátékot. Az egyik szerepet vendégként *Szakály György* táncolja, akit egyben arra is szeretnék felkérni, hogy az önálló est harmadik részét tervezze meg.

— *A korábban híres pécsi társulat mintha némileg háttérbe szorult volna a győriek és a szegediek mögött.*

— Igaz, és ennek több oka is volt. Például a nagyobb figyelem és a sikerek miatt a fiatalok szívesebben szerződtek a győri és szegedi társulatokhoz. Az itteni együttes némileg belefáradt a harmincéves munkába. Érezték ezt a vezetők is, akik már két évvel ezelőtt nyitni kívántak. Ekkor kezdődött a kapcsolatunk is. Most azt tartom a legfontosabbnak, hogy ismét megerősítsem a klaszszikus alapokat, és növeljem a technikai tudás színvonalát.

— *Hány önálló estre kapnak lehetőséget a felújított pécsi nagy színházban?*

— Körülbelül évi negyven előadásban és két premierben egyeztünk meg. A Pink Floyd után, márciusban a *Coppélia* következik.

Zé

Jackson Ceausescu ágyában

Az amerikai szupersztár, *Michael Jackson* az első vendég, aki a néhai román diktátor snagovi kastélyában vendégeskedett azóta, hogy az 1989-es forradalom végzett *Ceausescuval.* Az *Evenimentul Zilei* című román lap jelentése szerint Jackson Ceausescu ágyában is aludt. Ráadásul kedden délután látták, amint a snagovi tavon a diktátor motoros jachtját vezette.

Michael Jackson hétfőn érkezett Bukarestbe, ahol csütörtökön este hangversenyt adott a sportstadionban. Ez a szupersztár első hangversenye az egykori keleti tömb országainak egyikében. A bevételt Jackson romániai emberbaráti célokra ajánlotta fel.

Szerdán délután Jackson egy árvaházat látogatott meg a román fővárosban, amikor is ünnepélyesen átadták az árvaház területén a Jackson Alapítvány által létesített játszóteret.

SZÖGLETBŐL

Szakonyi Károly

Van-e bányája?

Zsongott a gang. A jó, öreg, pesti gang. Az erzsébetvárosi, egyemeletes bérház gangja. Az őszi nap kék eget derített a feldúcolt tetők fölé, és sárga fényben fürdette az udvar ecetfáját meg a kőlapok rései közül előtörő fűcsomókat. Macskák heverésztek a napban, a kapualjból enyhén szállt a kukákban erjedő szemét bűze.

Mihalikné a szokott helyén üldögélt, földszinti lakásának ajtajában, a leánderes hordó mellett, és figyelt. Figyelte, miről povedálnak odafönn a gangon a lakók. Mind ott könyököltek a fenyőgerenda dúcok között, a rozsdás vaskorlátnak dőlve, mely valaha, a századfordulón még masszívan állt, de az ostrom alatt a lényomás végképp kilazította a helyéről, ám szerencsére húsz évvel ezelőtt a beroskadni akaró tető feldúcolásával egy időben itt-ott megerősítették. Azóta megint alkalmas könyöklésre.

— Na, és akkor maga mit vall be? — kérdezte özvegy Fidélné, pongyoláját örökösen összehúzogatva a keblén. — Maga mit vall be, Dobos úr?

— Hányszor mondjam még, ez nem bevallás, hanem nyilatkozat. Nyilatkozik a vagyonáról!

— A vagyonomról? Hahaha! De mindegy! Bevallás vagy nyilatkozat, egykutya!

— Ahogy mondja, Fidélné, angyalom! Aztán megint valami adó lesz belőle — szól bele Ludvigné. A férje pizsamakabátja volt rajta, mert éppen fejet mosott az imént, tele volt újságpapír-darabkákkal a gyűrűkbe csavart haja.

— Maga mitől fél? Magának nincs semmije! — mondta Dobos úr. Ő volt a ház esze; egykoriban hivatalnokoskodott az adónál, de a létszámcsökkentéskor kitették, most egy kft.-ben könyvel. Még nem látszik meg rajta. Persze, jókat esznek, isznak a feleségével; a házban mindig suttogják, hogy Dobosné megint vesepecsenyét vett a hentesnél. De ők sem fognak kikecmeregni ebből a házból, legfeljebb egyre inycsiklandozóbb illatok szálldosnak ki a konyhájukból.

— Hogyhogy mitől félek? — kapkodta a levegőt Ludvigné. — Megmondták az apekkosok, hogy a lakást is be kell jelenteni. Meg a készpénzt!

— Csak kétszázezren felül!

— És ha véletlenül annyi van?! De karácsonykor elköltöm a negyedét, meg veszek a kölyöknek cipőt, ruhát, télikabátot? Esetleg magamnak is valami rongyot? Máris lőttek a felének! Akkor aztán kereshetik, mit vallottam be!

— De mire jó ez az egész? — kapcsolódott a beszélgetésbe Gyallai bácsi, a nyugdíjas gépész. Olyan sovány volt, hogy a kora őszi napocska sem tudta felmelegíteni. Meggyfa szipkából fél cigarettákat szívott takarékosságból. — Mit akarnak ezzel a vagyonbejelentéssel? Hiszen tudják, hogy ebben a romhalmazban élünk már ötven éve! Meg a nyugdíjamat is tudják! És a maguk fizetését is!

— Akkor is! — Dobos úr előrehajolt, hogy lássa az öreg Gyallait a gerendák mögött. Alaposan megingott a korlát, de visszabillent, hogy még az unokáink is lássák. — Egyenlőség van, mindenkinek egyformán bejelentést kell tenni, a pénzügyi kormányzat tisztán akar látni. A vagyonbejelentéssel a titkolt bevételeket akarják leleplezni. Hogy tudják mihez mérni a gyarapodást. Ha például valaki azt állítja, alig van jövedelme, s ezért kibújik az adóbevallás alól, ám egyszer csak villát épít vagy drága autót vesz, hát tudni fogják, hogy csaló!

— Na szép! — ocsúdott özvegy Fidélné. — Szóval, ha nem írom be az aranyláncomat, amit megboldogult férjemtől kaptam, de az apekkosok meglátják a nyakamon, adócsalónak fognak nyilvánítani?

— Titkolt jövedelem! — háborgott Ludvigné. — Nekem a művezetőm sosem dugdos a zsebembe egy huncut vasat sem, hogy aszonygya, szépen kattog a szövőgépe, Ludvigné!

— Nem is magáról van szó! — legyintett Dobos úr.

— Na, a milliomosokat pedig nem féltem! Tisztelet a kivételnek, ahogy Kupa miniszter úr is mondta a tévében. De láthatták, milyen mérges volt rájuk szegény Kupa úr, hogy nem fizetnek adót! Én egy árva grandot sem tudok eltitkolni!. . . — Elhallgatott, mert nyílt a szemközti lakás ajtaja, vidéki úr osont ki rajta; a lenge öltözékű Dézike kedvesen intett utána a rés mögül. — Na, Dézikének van rejtett jövedelme! De nekem?! Talán nekem is guberáljon le néhány ezrest az uram esténként?!

Most már Mihalikné is beleszólt odalentről.

— Volt már ilyen, a háború után. Negyvenhatban.

— Micsoda volt akkor? — nézett le az udvarra Dobos úr.

— Ilyen bevallás! Összeírták, kinek mije maradt. Gyára, háza, egyebe. Jól emlékszem! Aztán amikor egyszer itt tömbből volt, és kijött konferálni egy humorista, az kifigurázta. Úgy tett, mintha kitöltené az ívet. Azt mondja: itt az a kérdés, hogy van-e bányája, és hol fekszik. Hát . . . — azt mondja —, bányám nincs, és ágyban fekszem! Ezt kell beírni nekünk, most is! Bányánk nincs, és ágyban fekszünk! — Nevetett, s vele nevetett a gang népe, még Dobos úr is, úgy nevettek, hogy rengett a feldúcolt gang és a beroskadt, de megtámogatott tető.

Fantasztikus filmhét

Jelenet az Erőd című filmből

A szó minden értelmében fantasztikus filmhét kezdődik ma este a *Kossuth Moziban.* A közelebbi vagy távolabbi jövőbe ágyazott filmek gazdag választékával ismerkedhetnek meg a műfaj szerelmesei vagy azok, akik éppen most akarják ezt a stílust megismerni. Persze egységes stílusról semmiképpen nem beszélhetünk, hiszen a programban helyet kaptak klasszikus fekete-fehér filmek, mint *Fritz Lang Metropolis* című műve, vagy az 1920-ban forgatott *Gólem.* De láthatjuk a *Supermant,* a *Batmant* éppúgy, mint a *Tarkovszkij* nevével fémjelzett *Solarist,* vagy a *Stalkert.* A teljes műsort lehetetlenség felsorolni, de meg kell említeni a nálunk most először látható műveket is, a híres horrorfilmek elemeit parodizáló *Hullajó* és a *Christopher Lambert* főszereplésével készült *Erőd* című alkotásokat.

Zé

29. vasárnap

SZÍNHÁZ

BALÁZS BÉLA: A KÉKSZAKÁLLÚ HERCEG VÁRA – bemutató

Balázs Béla műve 1913-ban íródott, néhány évvel később Bartók megzenésítette, s az opera világhírű lett. Ki tudja miért (talán ezért?), de a darabot nem is nagyon játszották a színházak. Árkosi Árpád megkísérti az istent: „...az motivált bennünket, mit tudunk mi, a realista magyar színjátszási hagyományokhoz szokott alkotók kezdeni egy olyan szöveggel, ami korántsem ebből a talajból nőtt ki. E »misztérium« alapélménye az »álom–érzékelés–félelem–titok«. Az író a férfi–nő kapcsolattal, a világ titkainak felmutatásával foglalkozik, ám korántsem realista, hanem szimbolikus eszközökkel." Kékszakállú: Blaskó Péter. Díszlet: Árvai György, jelmez: Papp János, zene: Kósa Gábor
Mu Színház, 20 h (szombaton is)
(Bp. XI., Körösy J. u. 17.)

FILM

365 NAP – 365 FILM
AZ ARANYEMBER
Jókai regényét háromszor vitték filmvászonra. Most a legelső, néma változat látható, amelyet a nagy Korda Sándor rendezett 1918-ban, egy évvel azelőtt, hogy elhagyta az országot.
Örökmozgó, 16.30
(Bp. VII., Erzsébet krt. 39.)

LUJZI – BALLADA EGY LÁNYKÁRÓL
A svéd rendezőnő, Susanne Bier filmje 1992-ben készült Thomas Mann elbeszélése nyomán.
Duna Tv, 20.55

ZENE

BUDAPESTI VONÓSOK
Műsoron: Vivaldi- és Bach-művek. Közreműködik: Pauk György (hegedű), hangversenymester: Bánfalvi Béla
Pesti Vigadó, 19.30
(Bp. V., Vigadó tér 2.)

Meglepően kevés

igazán megkapó élménnyel szolgál a 3. Alpok–Adria Nemzetközi Rajzbiennálé (Grand Prix) külföldi anyaga. Amiért a kiállítás mégis érdemes a figyelmünkre, az majdnem kizárólag a jól kiválasztott, hazánkat méltóképpen reprezentáló magyar résztvevőnek köszönhető.

Schmal Károly (1942) munkáin át a képzőművészet kristálytiszta hangja szól. Feltárul, mi is az évszázad ezernyi kísérlettel és kudarccal kísért művészeti küzdelmének egyik maradandó vívmánya. Ez a vívmány kettős: egyrészt csontig hatoló aszkéta vizsgálódás a művészeti ág sajátszerű kifejezésének az elemzésében, egyfajta formai analízisre való képesség és gyakorlat kifejlesztése, amely Schmal esetében a szüzsé nélküli síkkompozíció mechanizmusának puszta feltárását jelenti, másfelől az a nehezen megmagyarázható varázslat, amely az analízis által lecsupaszított csontra húst, inakat, idegeket, öltözetet ad anélkül, hogy az elemzés eredményét elfedné. Némiképp leegyszerűsítve: minél elmélyültebben szakmai, minél személyesebb, annál szebb, annál általánosabb.

Nem annyira a szellem elegáns kisugárzásával dicsekedhetnek, mint inkább a sötét ösztönvilág szülöttei a neves osztrák *Arnulf Rainer* (1929) most látható „átfestései", válogatás 1951 és 1970 közötti azonos típusú munkáiból. A tagadás esztétizmusát valló, indulatos művek a század egy másik arcának, az erőszak, a pusztítás, a nihil korának képzőművészeti vetületét képviselik, az antiintellektuális „tettek emberének" megnyilvánulásai. A rafináltan és érzékenyen átkent, átfirkált – mintegy stornírozott – rézkarcok, bekormozott és kifakult lapok a töprengés kerülőútján átvágva, vad közvetlenséggel juttatnak el a borúlátó helyzetrajzhoz. Figyelemre méltó, hogy a kétségtelen ellentét dacára van közös a két művész konklúzióiban: a kopott, piszkos színtelenség által sugallt ezredvégi enerváltság, depresszió, melyen alig szűrődik át a remény sugara.

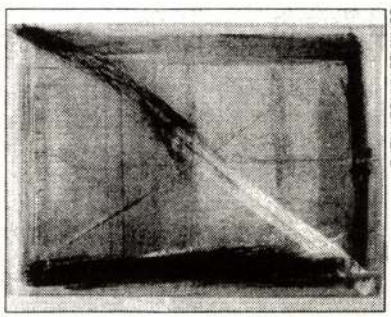

SCHMALL KÁROLY KÉPE

A német *German Stegmair* (1959) jelzésszerű rajzai légies, elvont *minimal*szemléletről tanúskodnak. Tartok tőle, hogy idehaza kizsűrizés lenne a sorsuk a ráadásul még javítgatott, radírozott, s ezt szándékosan nem leplező, alig láthatóan halvány, finom ceruzarajzoknak. *Bernhard Luginbühl* (1929) svájci művész nagyon is direkt tusrajzai viszont a zsúfoltság és helyenként a túlrajzoltság vonásait viselik. *Jozef Jankovic* (1937, Szlovákia) nagyméretű művein emberi tagok és mértani idomok kevercsével próbál valamely teljességhez eljutni. Ehhez egyéni vegyes technikát alkalmaz, amely különféle felületű papírok karcolását, ragasztását, festését jelenti. Munkái azon a határterületen mozognak, amely festészet és rajz között húzódik. Megítélésem szerint a horvát *Ivan Lesiak* (1929) és különösen a szlovén *Janez Bernik* (1933) művei méretük, anyaguk, technikájuk folytán már kívül esnek a rajz hagyományos fogalmán. Plasztikai szándékukat a látottak alapján egyébként sem könnyű kihüvelyezni.

Az eredetileg Ljubljanában megrendezett bemutatkozás most végigjárja az érintett országok kiállítóhelyeit.

KOVÁTS ALBERT ■■■

Ernst Múzeum (Bp. VI., Nagymező u. 8.), február 5-ig

MŰCSARNOK FESZTIVÁL

Január 20–február 12.

EMIL HRVATIN TÁRSULATA (SZLOVÉNIA): NOVI ORGANON
Minden megtörténhet és minden belefér – lehetne a mottó; három különböző típusú előadó a színpadon: három színész, két táncos, és egy operátor. Struktúrák épülnek föl és bomlanak le, a kérdés: melyik reprezentatív, mely pontból kiindulva tájékozódhatunk?
Díszlet: Bostjan Debelak, jelmez: Iztok Vadnjal, zene: Borut Krzisnik. Játsszák: Natasa Berce, Neda R. Bric, Mojca Dimec, Petra Govc, Marko Knez, Sanja Neskovic. Rendező: Emil Hrvatin
Január 28., szombat, 29., vasárnap, 20 h

TAM TEATROMUSICA: GIOTTOKÉK
Az Ente Teatrale Italiano (Olasz Színházi Egyesület) három társulattal képviselteti magát a fesztiválon. Mindhárom előadás a különböző művészeti ágak közötti kapcsolatokra épül, illetve azokat vizsgálja. A TAM társulat előadását Giotto pádovai freskója (a Capella degli Scrovegniben) inspirálta.
Február 1., szerda, 2., csütörtök, 20 h

Műcsarnok (Bp. XIV., Dózsa Gy. út 37.)

POLCZ ALAINE: ASSZONY A FRONTON

„A háború nem könnyű. A házasság sem. Megpróbálom elmondani Neked, hogyan volt, mert egyszer már el kell mondanom."
A különös társítás, sőt azonosítás az ajánlásban nem írói fogás, nem hatásvadászat. Polcz Alaine életében a történelmi és magánéleti próbatétel épp egybeesett. A naiv, jóformán gyereklány (még nem töltötte be 19. évét) egyszerre került a két Credóba, a második világháborúéba és az első házasságéba, még ha férjhez a maga akaratából, boldogan ment is.
Még azt is, aki „szakmai" könyveit (A HALÁL ISKOLÁJA, A REND ÉS RENDETLENSÉG) már az önéletírás első megjelenése (1992) előtt ismerte és tudta: Polcz Alaine – mint pszichológus – bár együttérzően, de következetesen mindig tabukat sért, még azt is meglepte, lenyűgözte ennek a vallomásnak a nyíltsága, hiszen ezúttal magamagáról beszélt. A kitárulkozás egy pillanatra sem csúszik át szemérmetlen magamutogatásba, bármilyen kínos intimitásra vonatkozzék is, sosem hozza zavarba az olvasót: a hangnem rendkívüli tárgyilagossága a szerzőt és közönségét egyaránt megvédi minden sandaságtól, kiszolgáltatottságtól. Az olvasás persze önmagában távolságot teremt. Ha azonban az önéletrajzot írója előadja (még csak nem is felolvassa) széljegyzetekkel, -nevetésekkel, -sírásokkal, mint most teszi a rádióban, akkor a szöveg akusztikája megváltozik, és egy másik művel találkozunk.

■■■

Szerkesztő: Szebényi Cecília
I.–V. rész: január 30–február 3. (hétfőtől péntekig)
VI.–X. rész: február 6–február 10. (hétfőtől péntekig)
Kossuth rádió, 11.35

A Pickwick klub

„Ha Dickensre, a művészre gondolunk, elsősorban mindig halhatatlan alakjai jutnak eszünkbe (...) Dickens elemezhetetlen bűvészete abból áll, hogy regényei a legteljesebb életszerűség érzését tudják felkelteni emberi formára kikerekített alapgesztusok segítségével. Olyan ember, mint például Mr. Pickwick, sose volt – és mégis elevenebb minden embernél, aki igazán volt. A dickensi alakok a dickensi tájban élnek; ez a táj egy város, London. Dickens a nagyváros írója; semmiféle regényíró városa nem annyira város, mint a dickensi London. (...) Megteremtette London mítoszát. Párizsban és Olaszországban a lelket ezer történelmi emlék kísérti, Londonban az ember Pickwick urat és a régi karácsonyokat keresi. (...) Három regényét emelhetjük ki, mint legnagyobb alkotását: a PICKWICK KLUB-ot (1837), első regényét, itt humora még ifjúkori mértéktelenséggel, túláradóan, szinte megdöbbentően önti el a lapokat; a COPPERFIELD DÁVID-ot (1850) és a NAGY VÁRAKOZÁSOK-at (1861)..." (Szerb Antal)

A regényt fordította Hevesi Sándor, átdolgozta Ottlik Géza. Rádióra alkalmazta Szili Leontin. Rendezte: Vadász Gyula (1975) Pickwick: Balázs Samu
I.–V. folytatás: január 30–február 3. (hétfőtől péntekig; még további hét folytatás lesz)
Bartók rádió, 14.05

30. hétfő

RÁDIÓ

A BLUE NOTE LEMEZKIADÓ 25 LEGJOBB ALBUMA
ERIC DOLPHY: OUT TO LUNCH
Dolphy az avantgárd jazz egyik jeles figurája, Charles Mingus és John Coltrane zenekarainak altszaxofonos-fuvolista-basszusklarinétosa. Négy hónappal váratlanul bekövetkezett halála előtt készítette ezt a legendás lemezt. Társai: Freddie Hubbard – trombita, Bobby Hutcerson – vibrafon, Richard Davis – bőgő, Tony Williams – dob.
Petőfi, 21.45

ZENE

BACH ÉS KÖRE
Horváth Anikó és Péteri Judit csembalóestjén Krebs, Mattheson, Bach és két fia (J. Christoph és W. Friedmann) művei hangzanak el.
Óbudai Társaskör, 19 h
(Bp. III., Kiskorona u. 7.)

FILM

JOHNNY GUITAR
A most is futó Wim Wenders-sorozat egyik darabjának, a VILLANÁS A VÍZ FELETT-nek hőse és társalkotója Nicholas Ray. Egyik nagy, ha nem a legnagyobb teljesítménye az 1954-es JOHNNY GUITAR, e „női cowboytörténet". A címszerepben Sterling Hayden, partnere Joan Crawford.
Örökmozgó, 18.30
(Bp. VII., Erzsébet krt. 39.)

ROMEÓ ÉS JÚLIA
George Cukor filmje Leslie Howarddal.
Duna Tv, 21.15

RÁDIÓ

KÖLTŐK KÖZÖTT

E héten a szokott időpontban (19.40-kor) a Kossuth adón Kántor Péter válogatásait hallhatjuk. Hogy kiktől választott és milyen szempontok alapján, az majd időközben derül ki, egyelőre csak annyit tudunk, hogy Kormos Istvánt, Vas Istvánt hangfelvételről halljuk, Kassákot Kántor Péter előadásában, Kosztolányit pedig Bán Jánosében.

31. kedd

FILM

365 NAP – 365 FILM
DR. CALIGARI
Robert Wiene rendező 1919-es művét a német némafilm olyan nagy művészei jegyzik, mint Carl Mayer forgatókönyvíró, vagy a színészek: Werner Krauss és a fiatal Konrad Veidt. „Különösen nagy jelentősége volt a díszleteket tervező Walter Reimann munkájának, hiszen a filmnek elsősorban a dekorációk adták meg az expresszionista jellegzetességét."
(Hevesy Iván)
Örökmozgó, 16.30
(Bp. VII., Erzsébet krt. 39.)

A TÖLGY
A Lucian Pintilie filmjeit bemutató sorozat végén elmondhatjuk, hogy azon ritka alkalmakkor, amikor a román rendező a kamera kedvéért odahagyta a színpadot, egyszer sem érte be kevesebbel egy-egy mesterműnél. A TÖLGY nemcsak jó film, de minden bizonnyal a legjobb azok között, amelyek a kelet-európai kommunista rezsimek bukása után készültek arról a szellemi, erkölcsi és materiális vidékről, amely fölött a múlt roncsait, foszlányait hajtják az új idők kaotikus szelei.
Örökmozgó, 18.30
(Bp. VII., Erzsébet krt. 39.)

KÁRHOZAT
Tarr Béla Krasznahorkai László könyve alapján rendezett iskolát teremtő filmje „rendkívül erős belső feszültséget sugároz. Könyörtelen film, azzá teszi kérlelhetetlenül lassú ritmusa, önálló világot teremtő filmnyelvi stilizációja. Ez a saját filmnyelv a KÁRHOZAT-ot hegymagasságba emeli az utóbbi évek konzervatív-akadémikus modorba merevedett, vagy nyeglén eklektikus, a cselekményt a látás nulla fokán »lefilmező« honi tucatmunkákhoz képest" – írta Bikácsy Gergely 1988-ban. A film szereplői Székely B. Miklós, Pauer Gyula (ki egyben a díszletet és a jelmezt is tervezte), Kerekes Vali és Cserhalmi György.
Örökmozgó, Galéria, 19 h
(Bp. VII., Erzsébet krt. 39.)

TELEVÍZIÓ

KÖZJÁTÉK
Pascal Gondolatok című könyve alapján VÉGESRŐL ÉS VÉGTELENRŐL
Duna Tv, 19.55
II. rész: csütörtök, 19.55

SZÍNHÁZ

KAREL CAPEK: A VÉGZETES SZERELEM JÁTÉKA – bemutató
Rendező: Ruszt József
Független Színpad, 19 h
(Bp. VIII., Golgota u. 3.)

SCHMAL KÁROLY

Képzőművészet

VADAS JÓZSEF:

Jelek a homokban

Nincs olyan művészettörténeti összefoglalás, amely ne ezzel kezdené: az első plakátokat még festők készítették. Kirándulóként. A képzőművészet kezdeményező szerepét mutatja a magyar grafika is. 1919 plakátjairól a festő Uitz Béla és Pór Bertalan jut eszünkbe, a két háború közötti időszakból a pályatárs Bortnyik Sándor és Berény Róbert, a közelmúltból pedig Bálint Endre és Hincz Gyula nevét említhetjük.

Most mintha megfordult volna a szél...

Azon az ajtón át, amelyen egykor festők sora merészkedett — hosszabb-rövidebb időre vagy véglegesen — az alkalmazott grafika mezejére, újabban alkalmazott grafikusok lépnek át — hosszabb-rövidebb időre vagy véglegesen — a festészet területére. És válnak képzőművészekké. Nemcsak az Iparművészeti Főiskola tipográfiai tanszékének végzős növendékei vallanak erről a mind erősödő vonzalomról, hanem kiállítások is. Az alkalmazott grafikusok között a legelsők közé tartozó Kemény György, Helényi Tibor és — most a *Helikon Galériában* — *Schmal Károly* tárlata.

Mi rejlik — rejtőzhet — a váltás mögött?

Aki csak valamennyire is tisztában van azokkal a körülményekkel, amelyek között manapság a katalógusokat, plakátokat, hirdetéseket tervező reklámgrafikus dolgozik, az nem csodálkozik. Legalábbis tud mit mondani. Magyarázatnak aligha teljes, mindenesetre tény, méghozzá fájó tény, hogy a grafikus kiszolgáltatott. Ki van szolgáltatva a rossz ízlésnek (amelyet a megbízó az ellenőrizhetetlen „vállalati igény" köntösébe burkolva terjeszt elő), a nyomdának (amely a legszebb színeket is képes pacnikká rondítani) és a feladatnak (amely a művész egyéniségét, érdeklődési körét, vonzalmait háttérbe szorítva, valamiféle generálstílus kialakítására ösztönöz).

Minél tehetségesebb a grafikus, annál inkább érzi a kötöttséget. És annál hevesebben lázad. De más is szítja benne a lázadást. Az öntudat. Az öntudatot pedig tapasztalatok táplálják. Az alkalmazott grafikus nem csak azt látja, hogy a gyengélkedő, megújulásra szinte képtelen képzőművészet alig-alig nyújt számára serkentő példát, hanem azt is érzi: benne viszont felhasználatlan alkotói energiák szunnyadnak. Elvetélt ötletek, félbevágott gondolatok, éppen csak felvillantott technikai lelemények.

Schmal Károlyban is a ki nem nyomtatott plakátok elvetélt ötletei, a célirányos reklámba már nem férő gondolatok és a munka során felbukkant — de fel nem használt — technikai lehetőségek hívták elő a képzőművészt. Ezt a fotográfusnak grafikus, grafikusnak inkább fotográfus művészt, akinek műveiben a fénykép csupán eszköz.

Hogy mihez eszköz? Erre már nehezebb válaszolni, a homokot és kavicsot mutató, a homokban titokzatos jelekre bukkanó és a kavicsot kulturális leletként értelmező művek előtt. Induljunk ki tehát a látványból. Maradjunk egyelőre annál, hogy Schmal Károly olyan szenzibilisen használja az optikát az anyagok bőrének, e bőr szépségeinek érzékeltetésére, ahogy utoljára talán csak Moholy-Nagy László.

Ez a szenzibilitás nem egyszerűen forma. Része a tartalomnak is. A művész a leghétköznapibb valóság legesetlegesebb mozzanataiban lel rá a szépségre. Azt sugallja tehát: vessük tekintetünket a lét egyszerű tényeire. Miként ő maga is teszi. Schmal körül zajos és forrong a világ. De ő nem törődik sem a zajjal, sem a forrongással. Mintha egy csöndes réten cserkészne, távcsövet tesz a szeme elé. Keres valamit. Az ember — az ő értelmezésében — a homokban is jelet hagyó és jelet kutató lény.

Élet és Irodalom, Bp.

1979. DECEMBER 15.

XXIII. évf. 50. sz. 12. lap.

egyik legfontosabb pozíján, a [illegible]

jöjjön. Nemcsak a sors kereste meg emberét, hanem az emberi cselekvőképesség türelmetlen hite kényszerítette ki merész önsorsát. Nemcsak a történelem választotta ki Hidas Antalt arra a szerepre — amelyet, hogy csak futó jellemzésként megemlítsük, már huszonhat éves korában a Magyar Forradalmi Írók és Művészek Szövetsége titkáraként töltött be —, hanem ő maga is „A Városligettől a Csendes-óceánig" tartó életútján választások, döntések főszereplőjeként még akkor is a saját kezében tartotta köz-történelmét, amikor az látszólag leginkább irracionális erők erózióját volt kénytelen elviselni.

Hidas Antal — felesége, Kun Ágnes révén is — egy évtizedig Kun Bélában nem csupán az eszmélkedésére, gondolatvilágára döntően ható magyar 1919 vezetőjét tisztelte, hanem mint a világforradalmár legszűkebb környezetének tagja, aki feltétel nélkül hitt benne, s aki mindig is eszmei iránytűként használta Kun Béla politikai és kultúrpolitikai nézeteit, közvetlen közelről figyelhette meg és kellett magának is elszenvednie a besározás, az árulóvá koncipiálás minden alantas mozzanatát. De Hidas Antalt a hat és fél évi száműzetés, majd az újabb tizenegy éves, rehabilitáció híján „fél-szabad" létezés visszametszett korszaka sem tette rezignálttá, kívülállóvá. Ahogy nem tette 1959-es hazatérte után az sem, ami — Hidas Antal tíz esztendővel későbbi vallomása szerint — itthon okozott sérüléseket: „Szervezett agyonhallgatásban volt részem, és ha már másként nem lehetett, rágalomlegendákat terjesztettek rólam, amelyeknek a foszlányai még ma is elő-előbukkannak, zavariák munkakedvemet, életemet".

ban értékelni. A Hidas-filológia teljességgel értelmetlen, ha nem tárja föl a költő korát, amelyhez éppenséggel ő ad a magyar memoárirodalom egyik csúcspontjaként rögzíthető Fagyejev-emlékezésben olyan módszertani kulcsot, amit — ha lehetne — *kötelező* érvénnyel kellene alkalmazni, nem csupán a kultúra, hanem a teljes társadalmi élet minden vonatkozásában: „Az új nemzedékeket nem a történelemből kiszakított gondolkodásra kell tanítani, nem a történelem egyik legbonyolultabb korszaka fölötti felületes, gyors ítéletek kimondására, hanem arra, hogy az elmúlt korszakot alaposan tanulmányozva okuljanak a — nemegyszer tragikus — tapasztalatainkból; hogy egy elmúlt korszak összes ellentmondásainak mélyére hatoljon, tehát alapos tudással soha többé ne legyen hajlandó megengedni azt, amit leegyszerűsítve ma a »személyi kultusz« korszakának neveznek."

Visszakanyarodtunk tehát a legfőbb rossz, a „jóváhagyó hallgatás" egyéni és társadalmi vétkének alapos elítéléséhez; visszakanyarodtunk egy olyan életmű ünnepléséhez, amelyben a *rendületlenül* szónak gazdag felhangrendszere büszkén csendíti ki az ember szót:

„Ebben a korszakban mindenre van példa,
magtalan csodálkozásod félretedd.
Meggyötört, gyönyörű szíveddel éld a számodra egyetlen lehető életet."

Az életet: a forradalmi *mégishit* teljes emberi életét.

Marx József

nyi, hogy ő a legkövetkezetesebb, a »makacsabb«. Mi több: tulajdonképpen ő Magyarországon az egyetlen „igazi" szociográfus. Aki eleve az. Aki csak az és semmi más. Ez nem erény, de nem is hiba. Legfeljebb átok, gondolhatja ő, ha éppen keserű a kedve.

Logikus tehát, ha az 1960-as évek közepén — amikor már sorra bukkannak föl szociográfiai kezdeményezések, s a társadalmi igény megkívánná és a politikai állapot lehetővé teszi ezek összefogását — a *Magyarország felfedezése* sorozat újjáélesztésének is ő a kezdeményezője. Hogy ezt sokan nem így tudják, nem így tartják számon? Ennek sok oka van. S az első és legfontosabb ok rögtön az, hogy maga is így akarta. Tudta, hogy például Erdei, Darvas, Ortutay és mások sokkal hatékonyabb pártfogói, mecénásai; ismét mások pedig alkalmatosabb szervezői lehetnek e vállalkozásnak, mint ő. Kakukktojásként csempészte tehát a gondolatot puhább fészkekbe, mint amit maga nyújthatott volna a kiköltésre, a fölnevelésre. És a sorozat így föl is nevelkedett az 1970-es évek során, egész szellemi életünk egyik legnagyobb hatású vállalkozásaként.

Az viszont már jórészt szubjektív tényezőkön múlt, gondolkodása, ítélete — és önbizalma — el-elbizonytalanodásán, témaválasztása hullámzásain, egészsége, munkabírása romlásán, hogy bár szerzőként az elsőkkel indult maga is e vállalkozásban, *Nagykőrös* című kötete végül huszonegyedikként jelent meg a sorozatban.

Milyen ez a kötet?

Márkus István — ismételjük meg — Erdei-tanítvány. Az volt és az maradt. Ez az egyik legfontosabb erénye. S ez nélkülözhetetlen *szerepe* is. Epigon tehát? Nem erről van szó. A szociográfia különben is

valót. Hanyag volt mindig a sarkában, és érintette piszkos csinálásra.

Nem volt ott, nem volt sehol a nagy téren.

IGNÁCZ RÓZSA:

„WRECKING PARTY"

Nálunk, mint megrendezett csoportszórakozás, vélhetően sohasem válik divattá. Párizsban szedtem fel a hírét, s állítólag Svédországban dúl a leghevesebben. A wrecking partyhoz elsősorban egy sereg harsány kedvű fiatalember kell, némi készpénz és — esetenként más-más elítélt. Újabban, s leggyakrabban egy-egy öreg zongora. A házigazda, illetve a megdöglesztendő tulajdonosa beszedi a részvevőktől a pénzt. Azt elisszák. A muri végén. Mert előbb mindenki, olyan arányban, amilyenben befizetett, olyan lendülettel, amilyen kedvéből és leleményéből futja, üt egyet-egyet a zongorán. Kézzel, lábbal, bottal, fejszével, franciakulccsal, revolveraggyal, amije van, s amivel jólesik. Burkolatot szétverni, billentyűket letépni, lábat kiütni, pedált szétzúzni, még csak a játék szelidebb eleje. A nagy hecc akkor kezdődik, amikor már a húrokat húzzák, belezik kifele. A húrok pattognak, zúgnak-zengenek, hörögve haldoklik a szétverésre ítélt nyomorult alkalmatosság. A party annál jobban sikerül, minél apróbb darabokká hull szét a roncs.

Karcsi, aki Magyarországon született és húsz évvel ezelőtt, akkor tízesztendős korában került ki Amerikába, s ma Párizs egyik legsikeresebb ifjú ügyvédje, azt meséli (csodálatos módon minden idegen hangsúly nélküli magyar nyelven, s kissé már az ifjonti csínyeken elnézően mosolygó, meglett férfi hangján), hogy a wrecking partyt tíz éve ő alapította a Harvard egyetemen az öccsével. Volt ugyanis a két csemetének egy ötven dollárért vásárolt, össze-vissza drótozott, ócska Fordja, amit a papa — Bostonban élt az is — kitiltott a lakásuk körzetéből, mondván, hogyha fiai minden áron ezzel a tragaccsal akarják a nyakukat törni, ám tegyék, de legalább ne az ő látóhatárán belül történjék. Mire a két srác az egyetem udvarán, a campuson parkírozta a kocsit. Ahonnan öt nap múlva ugyancsak kitiltották, életveszélyes mivolta és fertelmes külleme miatt. Nem volt többé mit tenniök, szabadulniok kellett a kocsi nevet csúfoló drága jószáguktól.

Karcsi nemhiába született Pesten, életrevaló ember volt világéletében. Töményen gondolkozott. Valamit összezúzni, az kisgyerek korban is remek, titkos, bűnösen kéjes kielégülést hozó tettnek számított. Döntött, s már villámgyorsan készítette is a körözvényt, melyen meghívta kollégáit a wrecking partyra. A party célja: a Ford szétverése. Egy ütés joga 25 cent. Óriási siker! Száztíz dollárt szedtek be a diákzsebekből és a campuson indiánokat lepipáló üvöltéssel miszlikbe szaggatták az öreg Fordot. Száztíz dollár! Annyi pénz, amiből már egy egészen csinos, alig hibás másik ócska kocsit vásárolhattak *volna* Karcsiék, ha az ócskavasas, akivel el kellett az egyetem udvaráról szállíttatniuk a romot, nem számláz fel nekik fuvarozásért és végeltüntetésért — 111 dollár és 75 centet.

— De megérte — mesélte Karcsi, miközben a Montparnasse-on kocsikáztatott hibátlanul guruló Citroenjén —, mert ha a wrecking party nélkül akarom a kocsit tárolni az ócskásnál, még széttöretlenül, egy ötvenest kellett volna fizetnem neki, s miből? Ma persze — mondta — bőven vannak már, akik üzleti érzék nélkül mívelik ezt. Csak úgy, a heccért magáért. A múlt héten volt egy ilyen party Passy-ban. Nyomtatott meghívó, kötelező estélyi ruha. Azt hiszem, zongorát végeztek ki. Dekadencia. Tízéves játék már, nem is lehet csodálni. Aztán a zongorákat különben is sajnálom. Éktelenül sikoltanak. S még a leglehangoltabb hamis hangú is olyan megható zengéseket produkál, mikor halódik, áh, ehhez én már öreg vagyok. De az ötlet, az azért ugye nagy? Hogy aki rombolni kész, az előre fizessen be érte...

amikor műanyag tányérból eszünk, akkor sem gondolunk kémiai összetételére. Schamal munkái sajátos képzőművészeti nyelven szólnak hozzánk. Gondolatiságában mindig a plakát tartalma az első, minden erejével ezt közvetíti, stílusfutamokat nem enged meg magának. Kifejezésmódja pályafutásának rövid évtizede alatt is gyakran változott, mint minden alkalmazott grafikusé. Dolgozott már rajzzal és fotóval dekoratív, stilizált modorban, majd meghökkentő montázsokkal — vagyis a képelemeknek váratlan képhelyekre való illesztéseivel — is élt, utóbb plasztikai töltésű plakátokat csinált, de szó szerint, hiszen a saját maga mintázta szobrot fényképezte a lapjára. Egyes munkáin a műszaki tervrajz szenvtelen tárgyilagosságával adta elő nagyon is szenvedélyes, „rábeszélő" mondanivalóját. Azt vallja, hogy a mai grafikában már korszerűtlen eszköz a poén. Eszköztelenül, szinte konformista módon formabontó művész, kiszámított tartózkodással szárazságával éri el azt, hogy plakátja mégis mellbe vágja a járókelőt. Szuggesztív; már száz lépésről is megállítja az embert kvalitásaival a plakát, amelyről aztán kiderül, hogy Schmal munkája. Pedig sohasem harsány, nem *blickfangos*, lapjai szobaplakátnak is megfelelnek.

— Egyre kevésbé szeretem plakátomon a divat-betűt — mondja —, arra törekszem, hogy a betűmnek csupán információ adás legyen a szerepe.

Schmalnak nagy erénye még, hogy komolyan veszi a plakátgrafikusnak azt a — néha elfelejtett — jogát és kötelességét, hogy maga ellenőrizze műve kivitelét a nyomdában. Ez a grafikus nem sajnálja a fáradságot, nem fél a kellemetlen vitáktól, harcoktól. Jutalma: munkáinak tökéletes az ipari, s ennek eredményeképpen a művészeti színvonala. Azért nem szereti az eredeti plakátterv kiállítását, mert azt vallja, hogy a grafikus munkájának nem a terv — vagyis az álma — az eredménye, hanem maga a nyomat. Igaza van, hiszen a plakát is *design*.

A kezenyoma mindig felismerhető, pedig csaknem minden plakátja más és más, mintha minden alkalommal újra kezdené a pályáját. Egy Fellini film tervén az írkába való itatóspapíron átvérzett lila tinta effektusaival hat, az *Azonosítás* című film plakátján letépi egy igazolványfénykép sarkát, de ebben a csücsökben nem a férfi válla látható, hanem *(„a részünk is mi vagyunk"* — mondja Schmal) az egész arckép kicsinyítése. Az *angyalföldi képzőművészek* hirdetésén saját maga mintázott egy szobrot jelképező hasábot, benne az ember kezének benyomata és élesen látszanak az ujjak bőrének árkai. Három éve Schmal Károly a tervezője a *Múzeumi és műemléki hónap* plakátjainak. Már az elsővel (1973) is kiugró sikere volt: egy közismert magyarországi reneszánsz fej-szobrocska nedves, puha agyag-másolatát három részre vágta a művész, külön-külön bekeretezte őket, s a három részt néhány foknyi, szándékos eltolódással helyezte egymás mellé. Ennek a fotója a plakát; hagyományos módszerekkel, csúcsfénnyel, ravasz, barokkos rövidülésekkel készült, mégis tárgyilagos. A második múzeumi plakátja (1974) egy romtér csarnokának csonka oszlopait szkématizálta, állította geometriai ábrákra utaló, különböző szög-beállításokba. A legutóbbi munkáján (1975) egy régészeti *in situ* leletegyüttest fedett le az archeológusok méretarányos dróthálójával (ennek a szerszámnak a szélességi és hosszúsági adataival tudják a sírt dokumentálni a tudósok), s fotografálta teljes felülnézetből. Ezt a munkáját még az idén is látjuk a palánkon.

Új műve az *És ha megjön József* filmhirdetés, rajta egy kikötő-bak, melyen egy felülnézeti, vörössel színezett fotó uralkodik, a *Megátkozott tenger* plakátján a rák ollója ragadja meg figyelmünket, meg a kép halk színezése. Schmal, mint mindig, most is visszafogott, a legtöbbször csak hideg színeket használ: ez a művész mindig csendben marad.

Az ő munkája a *Mozgó Világ* címlapja is: ezen a lapszámokat a digitális óra számvonulásával, dialektikájával jelzi. Alulról fölfelé haladnak a számok, például ha az 1-es van középen még látjuk a 0 alsó ívét, de már a 2-es is kidugja a fejét.

— Már harmincnégy éves vagyok — panaszkodik a művész —, *és félek, hogy még keveset dolgoztam.*

Mit mondjak? Régen voltam harmincnégy éves, régóta járok műterembe, és már rég nem láttam ekkora és ennyire kiforrott műtárgyanyagot, mint Schmal Károlynál.

Frank Jácint

Magyar Nemzet
Vasárnap 1983. XII. 4.

„Tükörben, homályosan"

Schmal Károly kiállítása a Műcsarnokban

A KISTEREM labirintussá van átépítve: elindul az ember egy szűk, fehér folyosóban, mely rendre megtörik, *a fordulóknál* — akár egy fura elvarázsolt kastélyban — *tükörrel találja szembe magát*, ettől lépése lelassul, óvatossá válik, alkalmasint elfogja valami szédülés is, tér-bizonytalanság. De lehetséges, hogy éppen ez a ravasz tárlat egyik célja! Hogy a rendező *Jerger* Krisztináé volt-e az ötlet vagy *Schmal* Károlyé, nem tudom, annyi viszont biztos, hogy *komoly szellemi erőfeszítés mutatkozik meg ezen a kiállításon* (ideértve *Forgács* Éva katalógus-szövegét is), hogy a szokatlan *„kép-építményekkel"* való találkozás, a csakugyan adekvát keretek között, egyedi és markáns élményt nyújtson.

A látogató ugyanis, e reá kényszerített formában, rendkívül találékony és eszközeiben gazdaságos, fekete-fehér formatanulmányokkal találja szembe magát, a folyosói szögletekkel jól tagolt adagolásban, úgy, hogy mindig két-három változat kerül a szeme elé, egészen közel; és vagy úgy dönt, mindjárt az elején, hogy ezekhez semmi köze, vagy pedig — szerencsésebb eset — megáll, töpreng, s fizikumának enyhe lebegésében értelmezni, sőt érezni kezdi azt, ami tulajdonképpen *egy absztrakt formarend néhány elemének variációjából sugárzik rá*. Nem árt egyébként, ha tisztában van vele, igazából experimentalista művészetre bukkan itt, *„kísérletizmusra"*, mely (akárcsak a Balázs Béla Stúdió tehetséges film-etüdjeiben) izgatottan keresi egy nem-ábrázoló — mondjuk így — „geometria" nyelvi gazdagságának végtelenségét. Egy időben az ilyesmit életidegennek és öncélúnak mondtuk. Valójában, azt hiszem, zenei hasonlattal élve, olyan akkord-próbálgatásokról, hangzat-stúdiumokról van szó, melyekből (később vagy másnál) a megjelenítő erő színesedhetik, új törvények és megfelelések kimutatása révén; és ez a maga módján úgyszintén „ábrázolás", ha akarom, a látvány-elemek összeszerkesztéséből fakadó bőség érzékeny „leképezése".

MÁS KÉRDÉS, mennyire nyomul be ez a „kísérletizmus" a filozófia mélyebb rétegeibe, s oda igyekszik-e egyáltalán? Schmal Károly, túl az emberélet útjának felén, vagy inkább annak delelőjén, úgynevezett *„fotóobjekt"*-eket készít, vagyis *fényképből* — azokba belenyúlva, vagy azokat mással kiegészítve — *tárgyakat*, melyek aztán vagy síkban maradnak, vagy (egy beleépített kis léc segítségével) átmennek a harmadik dimenzióba. Van, hogy szó szerint, van hogy csak látványban. Forgács Éva szavaival például úgy, hogy *„a művész lefényképezett egy képkeretet és egy csorba üveglapot, majd az így készült fotót beillesztette a lefényképezett keretbe, és lefedte a lefényképezett csorba üveglappal"*. Nem akarom talányok megfejtésére kényszeríteni a tisztelt Olvasót, de hát csakugyan ilyesmi történik, sőt, nemcsak olyan változattal találkozunk, ahol a fotók kombinációja kétszeres, hanem olyannal is, ahol le van fényképezve például a már említett kis lécdarab árnyéka, de ott van — tárgyi valójában — a kiugró léc maga is, melynek saját árnyéka most, a lámpák fényében, a síkra ugyancsak rávetül (és nem ugyanoda, mint a fotóárnyék): megsokszorozódik a fikció, összevegyül az *ott és úgy* konkrétumával, egyszerre lesz abszolút és relatív, és így tovább.

Olyan spekulatív szándékkal történik mindez, hogy *a teret, mint olyat*, egyszerre „határoljuk el" és egyszerre „bontsuk ki", akár a futuristák próbálták (igaz, más módszerekkel és ideológiával) a tizes években. Mindebből azonban a katalógus-előszónak csak azt az állítását tudjuk elfogadni, magyarázatul, miszerint *ha „a képsík két világ: a képen belüli és a képen kívüli szféra határ-felülete"* akkor Schmal Károly *„azt feszegeti: van-e átjárás egyik világból a másikba"*? Am ennél tovább a következtetésekben kár menni. Mert az a kérdés, ami a szövegben ez után következik, már nem analóg az előbbivel, tehát hogy *„végső soron képes-e valóban közölni valamit a mű, eljut-e az ember gondolata a tőle elkülönült műbe, s onnan meg tudja-e tenni az utat egy másik emberhez"*, mert ez tetszetős álkérdés csupán, melyre *évezredek óta* minden valamirevaló alkotás pozitív feleletet ad, aggodalomra semmi ok.

LEHETSÉGES, hogy ez a hazánkban jóideig lenézett és félreszorított „kísérletizmus", mely a műtermek mélyéről most mind gyakrabban jut — helyesen — nyilvánossághoz, létjogosultságát teoretikus nyilatkozatokkal véli indokolhatónak. Erre, természetesen, nincs szükség, ha az érdemes alkotói munka nyugalma biztosítva van.

S egyébként is, talán hasznos lesz elkerülnünk a nagyvilág képzőművészeti köreiben manapság oly divatos elméletieskedés misztikumát; végül még a legjobb szándékú nézőt is elriaszthatja a műelemzések emelkedett, de valójában zavaros, túlbeszélő tolvajnyelve. Pedig a produktumok korunkban is a közönségnek készülnek, és belőle mindazok, akik most például hajlandóak az experimentalizmus érdekes, esetünkben tiszta és szellemes erőfeszítéseivel találkozni, Schmal Károly kiállításán meglelik élményüket.

Szabó György

Csönd

Villanyoltás. Csönd. Eltelt a nap. Am a képzelet még — úgy tűnik — el-el játszik a való két oldalán.

Tűnődöm: mi történne, ha e tiszta csöndet az emberiségnek egy új rendelkezése törvényesítené? Valamiféle eszmei alapon. Ha intézményesíteni lehetett a telefont, a rádiót, a hangos beszédnek e legradikálisabb fölerősítőit, úgy ennek ellentéte sem ütközne talán akadályba. Papír, ceruza, toll rég feltalált eszközök. Ezekre kellene támaszkodni.

Mocorog a képzelet. Akinek például bármiféle mondanivalója van családjához, barátjához, kollégához, igazgatóhoz, egy járókelőhöz, az köteles lenne szavait a hangos beszéd helyett — papírra vetni. A valószínű következmények közül íme néhány. Felmérhetetlen mennyiségű fölösleges indulattól, infarktusrizikótényezőtől óvnánk meg egymást. A címzett látva a feladó nem kívánatos nevét, a szöveget olvasatlanul hagyná, ezáltal vérnyomása, vércukra normális szinten maradna, és zavartalan derűje fényes sugarakkal ékesítené a környezetét. Az idegcsillapítók, szívgyógyszerek terén pedig egészséges anyagtakarékosság keletkezne. Sőt! A kedvező hatások fölerősödhetnek, mert elmaradna a válaszlevél és viszontválaszlevél is. Az illető tehát továbbítaná a levelet a szemétkosárba — józan bölcsességgel.

Üres papírt helyezhetne a borítékba az, akinek az égvilágon semmi, egy egérfarknyi mondanivalója sincs valaki számára, de ezt leplezni illik! Ilyen helyzet adódhat egy férfi és anyós kapcsolatában. Ez esetben bízhat benne, hogy anyósát sem érdeklik az ő szavai, tehát felbontatlanul hagyja a borítékot. Ezek a levélváltások őszinték; és a legkisebb hazugság nélkül, kultúráltan oldanák föl a dilemmát.

A szerelmesek intim suttogása, a vallomások gyönyörű szavai őszi falevélként hullanak a múltba, mosogatás, takarítás, zsörtölődés szavaivá fonnyadnak, feketülnek. Am papírra rögzítve, bármikor elővehetők, átélhetők. Ha a háziasszony betegsége miatt fölgyülemlett mosatlan edényhez a férj kelletlenül, lomhán készülődik oda és még egy tányért el is tör, megkezdődik a zsörtölődés, hogy milyen kétbalkezes, tehetetlen, sőt, férfiatlan is ő. Mire a férj otthagyva a mosogatót, előveszi a régi szép idők szívdobogtató, arcpirosító érzelmeit a fiókból, és együtt olvasgatják a megbékélés áhitatában. A hajdani udvarlás részletei az árnyalatok, az álmodozások, a bókok, ugyan ki emlékszik ezekre aráncokba feszült évek után? S most csak egy fiókból kellene előhúzni — megidézhető az egykori szerelem hangulata.

Az íráskészség ikaruszként föllendülő szárnyalása következne! Képzeljük csak el. Ha valakinek hatéves korától muszáj mindent írásban megfogalmaznia, az tehetetlenség esetében is az első pillanattól fogva folytonosan fejlődik, szakadatlanul tökéletesedik képessége legfelső maximumáig, mert az élet rákényszeríti. Az íráskultúra ilyen magas szintre emelkedésének a következménye pedig az az általános, pezsgő műveltség és intelligencia lenne, mely a társadalmi, emberi haladás legtisztább, legmegbízhatóbb hajtóereje.

De komolyan! És itt jutottunk vissza a lényeghez: a csönd méltóságához, öröméhez. Gyakran elfelejtjük megbecsülni. Most ezen tűnődöm alvás előtt, zümmögéstelen légben, jó ízű lebegéssel.

Villanyoltás. Eltelt egy nap. Csend.

Solti László

proper 16

PROFESSZIONÁLIS
SZEMÉLYI
SZÁMÍTÓGÉPEK

HOGY EGY

Budapest Galéria

PLAKÁTOK, KÉPEK, PLASZTIKÁK

A Budapest Galéria
meghívja Önt

Schmal Károly

képzőművész
gyűjteményes kiállításának
megnyitójára
a Budapest Galéria Kiállítóházába
1036 Lajos utca 158.
2009. január 27-én, kedden 17 órára.
A kiállítást megnyitja ***Varga Mátyás.***
A kiállítás megtekinthető
2009. február 22-ig,
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.
www.budapestgaleria.hu

nka
Nemzeti Kulturális Alap

Magyar
Alkotóművészek
Országos
Egyesülete

1999

zsébet tér). (mh)

SCHMAL KÁROLY

Magyar Plakát Társaság alakul pénteken a Lengyel Intézetben (Bp. VI., Nagymező u. 15.), ahol a megalakulással együtt egy bemutatkozó kiállítás is nyílik hat órakor többek között Árendás József, Balogh István, Keresztes Dóra, Orosz István, Rostoka Vladislav, Schmal Károly műveivel. *(mh)*

4. Hírlap 2005. 01. 26. 21.

lük azt követően – szemétkosárba, gyorsan, avagy eltették azért, ki tudja mire lesz az jó alapon?). Azért egyetlen névtelen levél található a kötetben. „Egy hazáját ma is szerető Magyar" 1962. szeptember 12-én azért írt Kádárnak – aki egyébként „szintén Magyar", „nem úgy, mint elődei" –, hogy engedje haza az 1956-ban emigráltakat. A levelet Kádár „mint érdekességet" megküldte az MSZMP KB titkárainak. Ez az ügy valószínűleg nem véletlenül képviseli a hasonlók tömegét – a be- és feljelentők, a ki- és feltalálók rendszertől függetlenül keresik igazukat legfelsőbb szinten. Inkább lélektani, semmint történeti érdekességű leveleik címzettje biztosan legalább annyira örök, mint amennyire jellemző a korra tematikájuk, s főképpen a nyelv, amellyel az örök Fensőbbséghez fordulnak.

Huszár Tibor és szerkesztőtársa, a jegyzeteket készítő Némethné Vágyi Karola célja persze ennek éppen ellenkezője volt: ők Kádár Jánost akarták elsősorban megmutatni. A „hivatalos-közéleti levelezés" a könyv terjedelmének több mint háromnegyedét teszi ki, vagyis az összeállítók úgy vélik, hogy Kádár leginkább hivatalos-közéleti önmagával volt azonos. Egyedül a feleségével az ötvenes évek közepétől a hatvanas évek közepéig olykor levelet váltó Kádár János tűnik „magánembernek". Vér szerinti családtagjait az ötvenes évek végéig alig ismerte, a hozzájuk, illetve a hozzá állítólag legközelebb álló (politikai) baráthoz, Aczél Györgynek írt levelek nyelvi szempontból semmiben sem különböznek a hivatalos levelektől.

Kádár János, a magán- vagy közember (ez most mindegy) ma – minden látszat ellenére – a történelem része. Kádár kora, ama idők társa- meg jobban, mert a levelekben nem az ember szól, hanem a rendszer.

Ami persze Kádár rendszere. És végtére is nem mindegy, milyen volt Kádár, ama bizonyos történelmi személy, hiszen egyelőre arról beszélünk, s még tán hosszú ideig fogunk is, milyen volt (van) az ő rendszere, az arról szóló különféle ismereteinket rendezzük új és újabb történetekbe.

Huszár Tibor az utószóban két következtetést von le a megjelent levelek és a válogatás során átnézettek alapján. Kádár és rendszere logikailag szemben állt a nyíltság (itt: az írásbeli megjelenés) minden formájával, s nem adott teret semmiféle eltérő politikai véleménynek – a párton belül sem. Mégis Kádár – folytatja Huszár – „eltérően Rákositól – s vélhetően a többi szocialista ország gyakorlatától – levelezése tanúsága szerint egy szelepet nyitva hagyott: a neki címzett bírálat jogát – kizárólag bizalmas levélben." Főképpen Kende István, Tömpe András, Schiffer Pál levelei támasztják alá Huszár véleményét. S akkor Kádár, a levelező szerepe mégsem teljesen azonos a testületi üléseken elnöklő, ott mindig a végső szót, a verdiktet kimondó vezetőjének szerepével.

A levelekből inkább a szigorú, a külvilágtól többnyire elzárkózó családfő képe bontakozik ki. Ez az atya valóságos orákulum, mert soha nem tudakozódik, soha nem kezdeményez, levelezése szinte teljes mértékben reaktív – szükségszerű aktív megnyilvánulásainak bizonyára más színteret keres és talál. Ezt rendjén valónak érezzük. Az Atyához folyamodni lehet, aztán ő vagy válaszol, vagy nem. Ahol ő a kezdeményező, azok egyéni-apai passziói – szórakozások (vadászat), egyéb apróságok, például mit tapasztalt a kórházban.

A Család a Nemzetség része, mégpedig meglehetősen alárendelt része – a távoli atyákkal való levelezésben a saját családját keményen, helyenként igencsak gorombán „tartó" atya meglehetősen óvatosnak, ravaszkodónak, helyenként szervilisnek mutatkozik. Ennek iskolapéldája az a korreszpondancia 1967. decemberéből, amikor a már három éve leváltott Hruscsov részvétet nyilvánít Kádárnak Münnich Ferenc elhunyta alkalmából. Kádár rövid választ ír, majd azt Hruscsov levelének másolatával együtt elküldi Brezsnyevnek, arra kérve, hogy ő továbbítsa azt a Moszkva mellett élő „nyugdíjasnak". (Brezsnyev, aki Hruscsov leveléről nyilván előbb tudott, nemhogy a címzettnél, de kis túlzással a levélírónál is, azt üzente Kádárnak, nincs „közvetlen kapcsolata" elődjével…)

A család tagjai természetesen megszűrik a beérkező híreket – vagy legalábbis az ezen az úton beérkező híreket. Bárki nem zaklathatja a család fejét – lényegében, kevés kivétellel csak azok, akik, valamilyen módon, a Család szerkezetén belül állnak. (Leszámítva a külföldi, nem családtag politikusokkal való levelezést – Kreisky, Brandt, Schmidt –, ami viszont teljesen külön téma. Amazok levelet írtak annak, akiről az elemzői-tanácsadói körük azt állította: Kádár János ő és Budapesten él. Aztán az MSZMP KB Külügyi Osztálya írt választ, a Család feje pedig aláírta.) Kádár Jánost családi levelezőjének tanúsága szerint a legszorosabb szálak az ideológiai rokonsághoz fűzték. Ez a csoport többnyire ama bizonyos, hajdan jobb napokat látott, már kissé lecsúszott rokon alakját formázza. „Egykoriak" ők – PB-tagok, KV-titkárok, főosztályvezetők. zatos leveleket küldenek, hűvös, távoli, de bizonyos respektust tükröző válaszra tarthatnak számot. Ama ritka esetekben pedig, amikor a Család felségterületén belülről ír igazi kívülálló – Kodály Zoltán például –, a Családfő addigi magabiztossága kissé mintha meginogna. Tekintély találkozik (másfajta) tekintéllyel – a Kodállyal erkölcsi, szellemi „párbeszédbe" bonyolódó Kádár egyszer csak pőrévé válik.

A Családfő, levélben legalábbis, higgadtnak, nyugodtnak tűnik. Indulatot leginkább az „egykoriakkal" szemben enged meg magának. Eme indulatok keletkezési rétege Kádárnál mindig a Múlt – a saját múltja. Ami többnyire 1956-ig tart, onnan folyamatos és végeláthatatlan a jelen. Csak a legeslegutolsó pillanatban, az utolsó, 1989. május 26-i levélben (amely már nem is megírható, „a levelet a feleség írja") derül ki a titok, hogy jelen már nincs is, csak végtelen, elmondhatatlan, elbeszélhetetlen múlt, mely legfeljebb kivizsgálható („Alulírott arra kérem az MSZMP Központi Bizottságát, hogy a Nagy Imre-ügy bírósági *kivizsgálását* szorgalmazza. A történelmi *vizsgálatok*

könyvben, ami a kor, a rendszer, a történések változó közegében mégis a személyiséget láttatja, akkor a feleleteket magunkban meglelhetjük. S akkor ezekről beszélgethetünk. Ez pedig jó dolog önmagában is.

Jelen pillanatban pedig talán fontosabb, mint valaha. Az elmúlt szűk másfél évtizedben sokszor tűnt jelenvalónak a múlt, de ennyire tán sohasem, mint mostanság. Mintha a múlt – benne a kedves jó Kádár elvtárssal fémjelzett – csak azért történt volna meg, hogy ebben az akkor elgondolhatatlan jelenben fegyverként forgassák. Ma már az a kérdés: lehet-e egyáltalában beszélni a múltról úgy, hogy a dolgot magát nézzük. Hogy arról beszélünk, amiről? Pedig valaminek érzékeny mutatója lesz – egyszer –, ahogyan Kádár Jánosról beszélni tudunk. A múlt sokat emlegetett feldolgozásának? Egymás megértésének? Diskurzusunk általános állapotának? Talán mindennek egyszerre. Legyünk nagyképűek – bizonyítványt állít ki demokratikus közállapotjainkról. Huszár Tibor összeállításán mindenesetre nem múlik az osztályzat: ez a könyv segít abban, hogy Kádár Jánosról, koráról szólva róla és koráról beszéljünk egymással.

KÖNYVHÉT

– kéthetenként a könyves újság –

Beszélgetés Lázár Ervinnel

Kertész Ákos: **Kísértet járja be Európát**

Tarján Tamás: **Előkönyvhét**

Rákosi Mátyás és visszaemlékezései

– beszélgetés Feitl Istvánnal

Írófaggató – **Bóta Gábor**

KÖNYVHÉT – könyvekről beszélünk…

A Könyvhét előfizethető a szerkesztőségben: egy évre 3456 Ft helyett 2880 Ft.
1114 Bp., Hamzsabégi út 31. Tel./fax: 209-9141

FRANK JÁNOS:

Szűk torony

Hét keresztforma vagy éppen repülőgép alakú objekt Schmal Károly kiállításának a gerince a Pintér Sonja Galéria falain. Egyenként méteres, fából készített, karcsú, négyzetalapú hasáb egy-egy objekt függőleges teste, oldalszárai pedig falemezek. Mind a hét darabnak egyforma a tervezése, ugyanolyan az asztalosmunka is mindnél.

A repülőgéphasonlatom azért sántít, mert a „szárnyak" (továbbiakban idézőjel nélkül) nem párhuzamosak a testtel, hanem függőlegesek. Ha repülő volna, leesnék. Ezek a repülők szemlátomást latin keresztek is alapformájukat nézve; van-e szakrális jelentésük, vagy csupán geometrikus konstrukciók, ezt a művész ránk bízza. A kálvária tizennégy stációjának éppen a fele – azaz hét – a műtárgyak száma; ez is lehet önkényes utalás, jelzés. Hajlok rá, hogy sem nem repülőgép, kálvária sem, a sorozatnak nincs jelentése, csakis az, ami: geometriai feladvány, és annak megoldása.

Az a tény, hogy valamennyi darab egyforma, egy vonalba, egyenlő magasságba van akasztva a három termen át, megnyugtató ritmust ad, a tárlatlátogatóban pedig komfortérzetet kelt. Az egyes művek, de a teljes széria is oly tökéletes, hogy kedvem volna minden alkotóeleméről teljes beszámolót adni, a múzeumi leírókarton szövegének egzaktságával. Nem csak a kedvem volt meg, le is jegyeztem mindezt a noteszomba, de nem akarom közölni, bakafántoskodóan unalmas lenne. Csak együttesen elemzem a művek jellemvonásait, félek, így is sok lesz a nagy pontosságom.

A faltól előre dőlő tárgyak zsinórokon függenek, szerepük nemcsak tartó – mint a festményen a képkarikának. Ez a zsinegrendszer olyan strukturált, akár az egykori bambuszkeretre feszített ballonselyem aeroplánok merevítő kötélzete. A zsinórszerkezet része magának a képnek, ráadásul ez a komplexum is minden előforduláskor változik, ez is a festő ötleteit és gondos kivitelezését dicséri. A spárgának bőven akad rá módja erejét kifejteni, szépségét kelletni a faobjekt felső része és a fal között. A legtöbb téglaforma lemezen egy vagy két befűrészelt, keskeny, szűk horony (téglalap alakú vájat; a mesteremberek úgy mondják *nút*, sőt *núk*) mindössze olyan széles, hogy a spárga beférjen rajta. Akár vízszintesen vinkliben, akár negyvenöt fokos egyes vagy éppen dupla a horony, a művész mindig más irányt adhat a vékony kötélzetnek. Minden példányon másféle a spárgahálózat.

Eddig még nem beszéltem a lényegről (persze itt minden együtthető maga a lényeg): a festésről, az objektművészethez ezen a helyen hozzátartozó festészetről. Schmal úgy fogja fel egyforma fatárgyait, mint más festő a vakrámára húzott vásznat, csak nem egészen. Tudniillik ez korántsem olyan semleges, mint a festőalap négyszöge. A tárlat stációi csakis színnel, színekkel együtt érvényesek. A legelső darab narancsvörös-féle, közel az érett fa színárnyalatához, benne egy széles, ferde, világosabb ál-önárnyékkal, hogy a fa erezetét imitálja – olyasmi ez, mint a *flóderozás*. Másutt a piros és a fehér párosul, vagy a fekete az alumíniumezüst színnel, máskor csak egyes élek ezüstje villan. Megállított egy ugyancsak fekete és aluezüst festésű, hasábból kihasadó prizma. Nem, nem vették elő a fűrészt, ez a háromszög alapú hasáb csak *trompe-l'œil*, tehát a térbeli is festve van a síkon, hogy megcsalja a szemünket. A kiállítás vége felé egyre feketébbek az objektek, úgy látszik, ez a széria meghatározott irányzata is. Nemcsak a falemezeket festi be Schmal, hanem a kötélzetet is, hol pirosra, hol feketére, amikor éppen nem hagyja meg természetes nyerseségében.

A tengersok effektusból még egy hátra van, igaz, ezt csakis a tárlaton lehet produkálni, ahol sínen futnak az állítható reflektorok. Ezekben a termekben még fontosabb a megvilágítás, mint másutt, hogy annak nyomán alkottassék meg a gazdag árnyéktartomány. Az árnyék egy újabb kép itt a falon. Szemlátomást nem kevés gondolkodást, munkát, babrálást kíván, és főleg improvizációra volt szüksége a festőnek. A falra, falakra a ferde síkba lógatott műtárgy és egyúttal annak zsinegrendszere izgalmas árnyék erdőként, bozótként. Hangsúlyos az árnyék magja, ez sokszor éles határú, de az elmosódó félárnyék is az egyik alkotó elem; de nem lett mellékszereplő ebben a bonyolult árnykép-szerkezetben az önárnyék sem. Különlegesség a számos hamis önárnyék, mely – mint már említettem – csak úgy festve van.

A művész geometrikus konstruktivista plasztikájának van egy különleges alapállása tárgyainak festésmódjában. Tudniillik a világért sem egységesek a színmezői, itt semmi *hard-edge*, azaz éles határ. Még az ökonomikus színszegénységéből is engedett most ő, a fehér-fekete-ezüst mellett néhol vöröset, sőt más meleg színt is használ már. A szigorúan kiszámított, mértanias fa- és zsinórszerkezeteken a színfelrakás festői, flott, majdnem azt mondtam, lírai.

Schmal nem intranzigens.

Schmal Károly alkalmazott grafikusként kezdett, plakátokkal, címlapokkal, könyvtervekkel a hatvanas évek közepén, ezt a stúdiumát ma is folytatja. Arról az oldaláról is megismertük, hogy a diktatúra idején tudott nemet mondani. Plakátjaival egyidejűleg – ezzel a bevett rossz terminussal mondva – képgrafikus is. Festményeinek konstruktivizmusa, sőt plasztikizmusa, tárgyai sokáig még csak a papír síkján maradtak. Idővel az ő illuzórikus terei kezdtek megelevenedni. Két, itt a Sonja Galériában is bemutatott, 1979-es képe tárgy is, az egyik egy földbe szúrt léc-darab az árnyékával, a másik fényképezett sík homokba döfött valódi, jókora fakörző.

Ezen a kiállításán síkkonstrukciói igaziak lettek, Schmal, a grafikus, a festő 2002-re már szobrász is. Még egyszer bocsánatot kérek cikkem szőröző előadásáért, de csak így csinálhattam közelképet ennek a művésznek a remek teljesítményéről. Éppen az ő aprólékos, alapos munkájának gyümölcse, az alkotásainak érezhető, látható nagyszerűsége.

(Schmal Károly kiállítása a Pintér Sonja Galériában [Falk Miksa u. 10.] Nyitva június 22-ig.)

www.internetszaknevsor.hu
ORSZÁGOS INTERNET SZAKNÉVSOR®

SCHMAL KÁROLY KIÁLLÍTÁSA
Helikon Galéria

A Műcsarnok közelmúltban rendezett egyik kiállítására emlékeztető fényviszonyok fogadják a látogatót a Helikon Galériában. De csakis a fényviszonyok hasonlóak: Gustav Zemla tárlatán heroizált figurák bontakoztak ki a sötétből, Schmal Károly grafikusművészén — akit kitűnő plakáttervezőként tartunk számon — homokos, kavicsos felületek jelennek meg a fekete háttér előtti, egy-egy fénysugárral megvilágított fotókon. Ott nagyzenekar, itt kamaramuzsika. Kavicsszonáta. Finom, lírai játék az elemi részecskékkel — de következetesen végigvitt, a különböző variációk kipróbálása után új lehetőségeket sejtető kísérlet is.

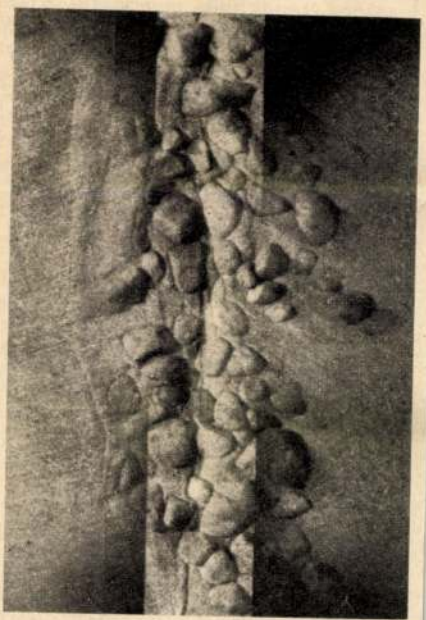

A homok, a sóderszemcsék finomságában, a kavicsdarabok durva vagy sima felületében rejlő elemi szépség a kiindulópont — ily módon önmagában is befejezett, esztétikus alkotás egy-egy mű. A technikai fogások: bizonyos sávok besötétítése, kifehérítése, a különböző felületek egymás mellé komponálása, a fotó ritmikus tagolása segítségével azonban a grafikus *új*, összetett képi szerkezetet alakít ki. De nem csupán szerkezeti változásokról van szó. Az amorfnak tűnő s mégis tökéletes természeti formák és a geometrikus (néhány lapon pedig oldott körvonalú) részletek találkozása új minőségeket, érzelmileg, gondolatilag követhető — illetve behelyettesíthető „történést" eredményez. S megjelennek a felületen a konkrét emberi beavatkozásra utaló változások is, hogy végül egy tökéletes forma, a kör rajzolódjon ki az utolsó lapon, s a körív, amit az elmozduló kavics nyoma formál. A grafikus a rend természetét vizsgálja — izgalmas feladat követni a változásokat. *(Képünkön Schmal Károly fotógrafikája.)*

P. Szabó Ernő

1. 23. 20.

éve nemigen hozott feltűnő leletek. Ám a cél nem is holmi „kincsásás", hanem nyugodt, szerteágazó alapos tudományos feltárás, dokumentáció. Ám legalább egy ponton az Esztergom, Szentkirályi-dűlőben folyó kutatás máris kiemelhető Esztergom hajdan nagyobb volt, így a középkori város maradványai ma részben beépítetlen területen rejtőznek. Nagy szerencsénkre: mert máshol a folyamatos élet, építkezés tüntette el vagy teszi alig kutathatóvá középkorunk tárgyi hagyatékát. A Szentkirályi-dűlőben egyebek közt István király keresztes kanonokrendjének konventje, temploma, ispotálya; az 1294-ben már lerombolt Szent Antal-templom; egy fontos, sok hadjáratban is szerepet játszott révátkelőhely; valamint köznépi település és temető található-kereshető. A Horváth Isván által 1979-ben is folytatott, és még tartós erőfeszítést igénylő ásatás olyan ismereteket ígér a középkori Magyarországról, melyek máshol aligha volnának megszerezhetőek. Remélhető, hogy a *Dunai Régészeti Híradó* új és új füzetei mind több tudományos és tárgyi értékről adhatnak majd számot, főleg a neolitikum, a bronzkor, a róma *limes* és a magyar középkor köréből

Lázár István

---

mentatort bizonyára [illegible]
teti, vajon milyen rétegnek szánták, hová is osztályozható. Mert például ments' isten, hogy Esterházy Péter meséjét gyerekkézbe adják, úgyse ért belőle semmit, a mese formájú szatírát aligha neki szánja író és szerkesztő. S vajon gyerekvers-e csakugyan minden nyelvtörő és mondóka, amit Weöres Sándor ide írt? S Lázár Ervin kritikusával egyetérthetünk: erre a mesére is vonatkozik, amit Szakolczay Lajos az ő meseregényéről mond: vannak ré-

Schmal Károly, [ ]

VADAS JÓZSEF: **Képzőművészet**

Tükrök tükrében

A vakító fehérre festett paravánon hosszú és keskeny tükör, csillogó felületét szinte teljes egészében rusztikus fekete festék fedi. Nem tudjuk, mi van rajta, nem nézhetünk bele. Ettől viszont kíváncsiak leszünk. A jobbra kanyarodó folyosó végén türelmetlenül kukkantunk a következő helyiségbe. De csak önmagunkba ütközünk. Pontosabban: egy jól megtermett tükörbe, amitől (mert egészen mást vár) zavartan hátrahőköl az ember. *Schmal Károly* tárlata ezzel a rendezői leleménnyel fogadja a *Műcsarnok* nézőjét. Ez a művészet ugyanis úgy tart tükröt a tükrök elé, ahogy mindenki magát nézi a másik emberben.

Kérdés: mi rejlik e képletes tükörben?

Semmi csillogás és vibrálás, ez lehetne az első megjegyzésünk. Annak tudatában: a tükörrel az elmúlt évtizedek művészete a szépségnek és a játékosságnak tisztelgett. A konstruktivizmus utódirányzataira gondolok, amelyekben egyformán fontos szerepet kapott ennek az áttetsző anyagnak a törvényszerű könyörtelensége és illékony kiismerhetetlensége. Olykor ennek az egymással ellentétes két tulajdonságnak a paradox egymásbafonódása.

Schmalt azonban ez a lehetőség egyáltalán nem vonzotta. Nem érdekli sem a tetszetős, sem a látványos kép. Puritán a végletekig. Kis méretű fekete-fehér fényképeket készített a tükrözésről, és ezeket állította ki, többnyire fekete vagy ezüst rámában, néha keret nélkül, pusztán üveg alatt. Magán a fotográfián is a lehető legegyszerűbb dolgok: ablakkeret, üveg, sima fal, homok, kövek, pálcikák — ebből áll, ahogy mondani szokás, a művész motívumvilága.

Ablakból, üvegből, tükörből, homokból és kövekből sok mindent lehet csinálni. Például úgynevezett environment-t. Vagyis látleletet egy valóságos vagy stimulált térről, amely egyformán szólhat külső és belső környezetünkről, éppen úgy sugallhat emelkedettséget, mint alávaló póriságot. Ám Schmalt nem a tér rekonstrukciója, pusztán a szerkezete foglalkoztatja, az a bonyolult belső struktúra, amelyet a tükröződés tesz láthatóvá.

Hogy világosabb legyen: álljunk meg az egyik jellemző sorozatnál! Hat kép függ egymás mellett. Valamennyiből egy kis rudacska áll ki, feszül mintegy a térbe. Árnyékot nem vet, mégis van árnyéka, a fényképen ugyanis egy hullámos csíkban folytatódik. A víz felületén, tehetjük hozzá magyarázatképp, mert a víz alatt irányát megváltoztatva merül a mélybe. Azaz: Schmal tágan értelmezi a tükrözést. A tárgyat és árnyékát is tükröződésnek tekinti. Azt vallja, hogy a tükörképnek szintén megvan a maga tükörképe, amit ezért berajzol a műbe. Sőt: a valóságos tükör tudott tükörképe — az átlyuggatott mű mögött a csupasz fal — is része annak, amiről a művészetnek számot kell adnia.

A foncsorozott felület mellett tehát Schmal tükörnek tekinti az ablaküveget és az árnyékot vető tárgyat. Kitágítja a tükrözés fogalmát, mert a jelenségben a valóság belső szerkezetére ismer. A mélyről árulkodó látványt jeleníti meg. Technikailag briliánsan, nagy fantáziával, olyannyira, hogy festőien gazdag tónus és drámaian izgatott szerkezet jellemzi arasznyi képecskéit.

Az egyszerű kompozíciók akár a csendéletek. A bonyolultabbak (az egymásra vetülő, részben fotókból montírozott, részben rajzolt ábrák) absztrakt festményként hatnak. Mit kezdjünk velük? Hiszen nyilvánvaló: efféle csendéletek lakásdíszként nem mutatnak; az absztrakt konstrukciók pedig híján vannak minden személyes vagy élményszerű mozzanatnak, mintha csak dokumentumok volnának. Mégis úgy érezzük, hogy fontos és izgalmas világból hoznak üzenetet.

Az ellentmondás feloldása egyszerű. Éppenséggel triviális. (Aligha nem azért nem jut az ember eszébe.) Schmal olyan mikrojelenségeket firtat, amelyekben a nagy egész szerveződésének titka rejtezik. Minden művének kísérlet lehetne a címe, noha már kész eredményekről számol be. Arról, hogy amit egyszer *Struktúrák*nak nevez, az máskor *Építmény a pincétől a padlásig*. Másképp: filozófiai izometria. Amit tehát ő csinál, az se nem laboratóriumi munka (amilyen egy formatanulmány), se nem alkalmazott művészet (amilyen egy plakát). Schmalt a lét struktúrálódása izgatja. Ezért néz a tükör mélyére. Ha kell, a háta mögé.

Vadas Élet 12 XXVII/47

angomúcletek

■ *Albert Gábor: Egy lakodalom végelszámolása (Szépirodalmi, 248 old.)*

Egy vállalkozó kedvű filológus megírhatná a „most elmondom, milyen különös emberrel ismerkedtem meg a vonaton"-típusú prózai művek monográfiáját. Kifejthetné, hogyan járult hozzá George Stephenson találmánya az *írói* technika modernné válásához; ügyes kis táblázatokkal illusztrálhatná az altípusok rendszerét (A fölszáll a vonatra, találkozik B-vel, vagy A már a vonaton ül, mikor megjelenik a titokzatos B, utóbbi egy szót sem szól, vagy szamárságokat beszél, vagy kiönti a lelkét, vagy a világról értekezik, A dermedten hallgatja, vagy egy másik kupéba menekül, A és B megszeretik egymást, vagy soha többé nem találkoznak, vagy évek múltán ismét összefutnak stb., stb.); magvas elő- vagy utószóban megállapíthatná, hogy e pár órás, kénytelen együttlétek mennyire jellemzőek korunkra, s hogy elbeszélésük miféle nézőpontelméleti tanulságokkal szolgál; végül leszögezhetné, nem alaptalanul, hogy a vonat az emberi kapcsolatteremtés kísérleti laboratóriuma.

Albert Gábor új novelláskötetének talán legeredetibb írása *(A sarokba nem megyek)* efféle kísérletről szól. A hatvanéves forma asszony elmondja, hogyan él lánya a nagytermészetű, vérmes „aranyvő" oldalán, s a dokumentumszerűen laza monológból lassanként igazi naturalista rémdráma kerekedik ki; a hagyományos értékrend fölbomlásának minden nyomorúságos következménye bennefoglaltatik a hétköznapian ocsmány történetben. Mindez riporttémának remek, no-

mint a *tartós* kísérletező kedv és a tudatos talentumforgatás jele. Mostani könyvében például egyaránt megszólal zűrös kamasz, dél-baranyai nyugdíjas pedagógus, nagybeteg ex-zongoraművésznő és halálra készülő angolna — de monológjaik nemcsak azért egyediek, mert a beszélő személye más és más, hanem mert az író a legkülönfélébb eszközökkel töri meg a látszólag kötött és fantáziátlan formát. A *Triptichon* szociográfikus arcképeiben használt szaggatott vonal — a kérdések helyén — az anyagfelvétel körülményeit idézi, de utal a kérdező másodlagos szerepére is. A kamaszszövegekben rétegnyelvi kifejezések jelzik a távolságot az író és figurái között (bár ez utóbbiak még így is túl finoman beszélnek és gondolkoznak ahhoz képest, amit saját szavaikból megtudunk róluk). S az irónia sem hiányzik az elidegenítés módszerei közül: az *Aki nem adja el magát* nemcsak a veterén zsebmetszőnek, hanem talán a „magnetofon-szociográfia" műfajának is karikatúrája. („Azóta dolgozom — fejezi be hányattatásainak történetét Lovass bácsi. — Meggazdagodni ugyan nem akarok, de nem is azért csinálom. Egyszerűen szeretem a mesterségemet, és az ember igyekszik teljesíteni a kötelességét.")

A kötet legtöbb írását olyan érzéssel olvassuk, mintha szánandó vagy részvétet keltő idegenek történeteit hallgatnánk a vonaton — olyan sorsok leírását, amelyek a miénk is lehetnének (avagy lehettek volna). Albert Gábort ugyanis főként azok az emberek érdeklik, akiknek a történelem, saját akaratuk vagy csupán a véletlen már megpecsételte az életét — *és mégis* tovább élnek. Hogy miért? Erre sokféle választ kapunk (vagy ad-

Kiállítás

SCHMAL KÁROLY KIÁLLÍTÁSA
Helikon Galéria

1021

A Műcsarnok közelmúltban rendezett egyik kiállítására emlékeztető fényviszonyok fogadják a látogatót a Helikon Galériában. De csakis a fényviszonyok hasonlóak: Gustav Zemla tárlatán heroizált figurák bontakoztak ki a sötétből, Schmal Károly grafikusművészén — akit kitűnő plakáttervezőként tartunk számon — homokos, kavicsos felületek jelennek meg a fekete háttér előtti, egy-egy fénysugárral megvilágított fotókon. Ott nagyzenekar, itt kamaramuzsika. Kavicsszonáta. Finom, lírai játék az elemi részecskékkel — de következetesen végigvitt, a különböző variációk kipróbálása után új lehetőségeket sejtető kísérlet is.

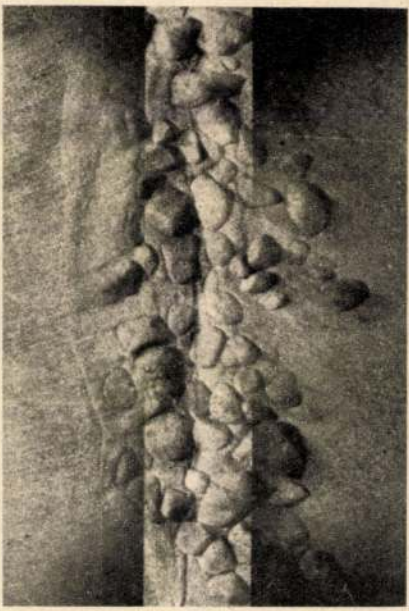

A homok, a sóderszemcsék finomságában, a kavicsdarabok durva vagy sima felületében rejlő elemi szépség a kiindulópont — ily módon önmagában is befejezett, esztétikus alkotás egy-egy mű. A technikai fogások: bizonyos sávok besötétítése, kifehérítése, a különböző felületek egymás mellé komponálása, a fotó ritmikus tagolása segítségével azonban a grafikus *új*, összetett képi szerkezetet alakít ki. De nem csupán szerkezeti változásokról van szó. Az amorfnak tűnő s mégis

...esett szét egy kulturális hagyomány, elsősorban azért, mert nem volt, aki szembe mert volna nézni a szellemi hanyatlás tényével. Alapvetően fontos ir... tanulságait jó lenne megszív... minden igazi lokálpatriótának.

Székely András

DUNAI RÉGÉSZETI HIRADÓ

Folyóiratjellegű időszaki kiadvány első számát adta ki a Nemzeti Múzeum e címmel. Borítóján a Dunakanyar és a leendő vízlépcső, s egy római kiserőd sematikus rajza utal az alkalomra és a tárgyra. A *Híradó* a nagymaros—gabcsikovói munkálatokhoz kapcsolódó, hazánkban ritka méretű régészeti feltárások, a víz alá kerülő területen végzett ásatások eredményeiről szól. Mérgelődjünk, hogy 1979 végén az 1978. évi ásatásokról kapunk „előzetes jelentés"-t? Ez a régészeti publikálásban, sajnos, rendkívüli *gyorsaság!* S csak úgy vált lehetővé, hogy az egész Duna-kanyarbeli munka fő patrónusa, a vízügy ebben is a múzeum segítségére volt: a füzetet a VÍZDOK-nyomda készítette... A dolgok érdemére térve: mi tagadás, a Duna menti nagy régészeti munka első éve nemigen hozott feltűnő leleteket. Ám a cél nem is holmi „kincsásás", hanem nyugodt, szerteágazó, alapos tudományos feltárás, dokumentáció. Ám legalább egy ponton, az Esztergom, Szentkirályi-dűlőben folyó kutatás máris kiemelhető. Esztergom hajdan nagyobb volt, így a középkori város maradványai ma részben beépítetlen területen rejtőznek. Nagy szerencsénkre: mert máshol a folyamatos élet, építkezés tüntette el vagy teszi alig kutathatóvá középkorunk tárgyi hagyatékát. A Szentkirályi-dűlőben egyebek közt István király keresztes kanonokrendjének konventje, temploma, ispotálya; az 1294-ben már lerombolt Szent Antal-templom; egy fontos, sok hadjáratban is szerepet játszott révátkelőhely; valamint köznépi település és temető található-kereshető. A Horváth Isván által 1979-ben is folytatott, és még tartós erőfeszítést igénylő ásatás olyan ismereteket ígér a középkori Magyarországról, melyek máshol aligha volnának megszerezhetőek. Remélhető, hogy a *Dunai Régészeti Híradó* új és új füzetei mind több tudományos és tárgyi értékről adhatnak majd számot, főleg a neolitikum, a bronzkor, a római *limes* és a magyar középkor köréből.

Lázár István

Schmal Károly

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1980 JAN. 6

ÚJ TÜKÖR

ti ajánlat

tökéletes természeti formák és a geometrikus (néhány lapon pedig oldott körvonalú) részletek találkozása új minőségeket, érzelmileg, gondolatilag követhető — illetve behelyettesíthető „történést" eredményez. S megjelennek a felületen a konkrét emberi beavatkozásra utaló változások is, hogy végül egy tökéletes forma, a kör rajzolódjon ki az utolsó lapon, s a körív, amit az elmozduló kavics nyoma formál. A grafikus a rend természetét vizsgálja — izgalmas feladat követni a változásokat. *(Képünkön Schmal Károly fotógrafikája.)*

P. Szabó Ernő

PEDAGÓGUS KÉPZŐMŰVÉSZEK MUNKÁI
Vízivárosi Pincegaléria

A Fáklya Pedagógus Képzőművész Stúdió 3+2 elnevezésű (3 festőművészből, 2 grafikusból álló) csoportjának műveiből láthatunk néhányat a Kapás utcai galériában.

Szamosi-Horváth Tamás az erdélyi tetet idézi fel puritán, mégis sokatmondó eszközeivel. Három színnel dolgozik: kékkel, feketével és fehérrel, de ezekkel bravúrokra képes. Nem egyszerűsít, ellenkezőleg: a táj lényege teljes pompájában tárul fel, érzékelteti a havas világ fenséges egyszerűségét.

Csörgei Gábor szürrealistának indult (ezt az irányzatot képviseli *Ikaruszi küldetés* című képe, melyen sajátos szimbólumrendszerben megjelennek az életében lényeges szerepet játszó személyek), de ma inkább valamilyen dinamikus realizmust vall magáénak.

Bolyki Lajos színvilága harsány, bár talán a szolidabb *Vízivándorok* lenne számára a legmegfelelőbb stílus.

Dékány Éva témája az emberi lélek misztikumhoz való viszonya *(Látomás, Imádás)*: tussal, pontozó technikával dolgozik. A *Soláris* alkotása jó szimbólumalkotó képességéről tesz bizonyságot.

Farkas Bea inkább grafikus: erős rajztudással rendelkezik. Témája az ember és az emberi viszonylatok: *Barátok, A házasságról, Szeretetről, Szerelemről, Nővérek, Csáb.* A nemzedékek viszonyát kutatja *Alku* és *Nagypapa* mesél című rajza.

Horváth László nem volt tagja a csoportnak, de ez a kiállítás számára is otthont adott. A szakmai elismerés későn — halála előtt — érte. Pedig a színek könnyed kezű mestere hunyt el vele: ezt legjobban *A tó* című képe bizonyítja. Csendéletei viszont hiába kidolgozottak, tárgyi világuk némileg anakronisztikus.

E kiállítás érdeme maga a kiállítás: lehetőség arra, hogy a ritka nyitvatartás időpontjaiban betévedő közönség ismerkedjen a festői kultúra lehetséges útjaival.

Pózer Magdolna

Heti aja

irodalomról, meg közöl karácsonynapi népköltést. Eléggé vegyes, sokszínű összeállítás ez, még rendeltetését tekintve is; a könyvtáros-dokumentátort bizonyára fejtörésre készteti, vajon milyen rétegnek szánták, hová is osztályozható. Mert például ments' isten, hogy Esterházy Péter meséjét gyerekkézbe adják, úgyse ért belőle semmit, a mese formájú szatírát aligha neki szánja író és szerkesztő. S vajon gyerekvers-e csakugyan minden nyelvtörő és mondóka, amit Weöres Sándor ide írt? S Lázár Ervin kritikusával egyetérthetünk: erre a mesére is vonatkozik, amit Szakolczay Lajos az ő meseregényéről mond: vannak rétegei, melyeket csak felnőtt ész foghat föl.

Mégis jól kitapintható a szerkesztői szándék: a 70 oldalnyi terjedelmű összeállítást egybefogja a gondolat, hogy minden, itt, e helyen közölt írásnak, függetlenül műfajától, tárgya, hőse vagy éppen szerzője-társszerzője gyerek. Lám csak Lázár remekbe sikerült meséjét éppen az író kérdező kislánya gyúrja maivá, a valóságot cseppentve a meseelemek közé. Vargha Balázs *A gyerek esze* című briliáns esszéjének hőse az unoka, kinek példáján bizonyítja-bizonygatja az író-kritikus-szerkesztő-pedagógus-polihisztor régi nézetét, hogy minden gyermek művész és alkotó, legalábbis addig, amíg el nem rontja az iskola, a környezet és a család. S végzi ezt a bizonyítást Vargha szórakoztatóan, rokonszenves szubjektivitással, elfogultan, tudós-nagyképűségtől mentesen.

A gyerekek aztán — 12 éves állami gondozottak — önálló szerzőként, saját versekkel is bemutatkoznak. Turcsány Péter gyűjtötte egybe, s adja közre a tucatnyi verset. Alighanem a legszomorúbb és legkietlenebb összeállítás, amit az utóbbi években olvastam. A könyörtelen valóság, amely Lázár meséjében tündérfátylon át ködlik fel, az állami gondozott gyerekek verseiben naturális kegyetlenséggel mutatkozik. Horváth Csaba Meseországában a hős „egy varga fia — kinek sokat árt a pia —, de sosem unja meg . . . ", s akit a jóra egy vén, ordítva kiabáló boszorkány int a jóra: „ne igyál már oly sokat, mert kihányod a gyomrodat".

N. Sándor László

---

művészet

A folyóirat ellenfelei szerint is — mert bizonyára akad olyan alkotó aki visszasírja a régi *Művészet* problémakerülő, simogató kritikáit — egyre szebb lesz, jólesik kézbe fogni, végiglapozni: a Lajtától keletre kétségtelenül a legelegánsabb művészeti orgánum. És minden számában van szellemi izgalom, ami akkor is jó dolog, ha ellentmondásra vag

67. . vol. 68. . 1987: vol. 69.
no. 1. F. no. 3-4. F. 1987:
vol. 70. no. 1. F. no. 2-3. F.
no. 4. F.

x
xx
xx

19
19
19
19
19
19
3.
C

Schmal Károly: Tájkép, 1988 (részlet)

A kiállítás másik „alappillére-ként" jelölném meg *Schmal* Károly *Tájkép*-sorozatát, melynek darabjai — a maguk rejtélyes, homokba írt jeleivel, az átlátszó üvegre s a fotóra írt szigorú szerkezeteivel és kompozíciós biztonságával — a meditációs objektumként használt mandalák világát idézik. Schmal aszketikus komolyságának szinte ellenpontja — ám a kiállítás jellegének semmivel sem kevésbé fontos meghatározója — *Vető* János játékos-kedves, pimaszan „snassz" világa, amelyet ezúttal öt kisméretű fényképe hivatott reprezentálni. Vető azon fotós-képzőművészek közé tartozik, akik egyforma természetességgel nyúlnak fényképezőgéphez és ecsethez; olyan magától értetődően vegyíti a technikákat, használja a pop trivialitását vagy az új eklektika enigmatikus jeleit, ami feltétlenül figyelmet érdemel. (Már csak azért is, mert éppen e kiállításon láthatunk jó néhány „lezserül new wave-re vett", ám nehézkesnek, erőltetettnek ható, s technikai problémákkal vívódó munká

SCHMAL Károly

Szemadám György: Frissen festett fényképek. Fotó 1989.2.sz. 56, 59.p.

SCHMAL KÁROLY

1979 LEGSZEBB PLAKÁTJAI
Nemzeti Galéria

Sem a technikai eljárások változatosságát, sem a stílusbeli gazdagságot tekintve nem lehetünk elégedet-

lenek az elmúlt év legszebb plakátjaival. A fotó mellett nagy szerepet kapnak a rajzi megoldások; a bohóctréfák harsánysága mellett jól megfér a szinte csak a faktúra hatását felhasználó plakát, a szürrealisztikus komponálás, a könnyed szellemesség vagy éppen egy reprodukált műtárgy (például Rippl-Rónai Móricz-pasztellje) hatását csak a felirattal kiegészítő terv.

Mindez persze elsősorban a politikai, a kulturális és a filmplakátokra vonatkozik. Hódosy-Koppány *Nemzetközi gyermekévére*, amelyen a földgömb és a rongybaba válik jelképes alakká, Balla Margitnak a *Hair*t reklámozó grafikájára, vagy Schmal Károlynak a *Modern indiai művészet* című kiállításhoz készült, az ősi motívum és a tökéletesre csiszolódott kavics egymást erősítő hatására építő munkájára.

Szegényesebb, mennyiségileg is kevesebb anyag képviseli a kereskedelmi plakátokat, plakátnaptárakat, a bemutatott műveken pedig szinte ismétlik egymást a megoldások: egy — mindenesetre szépen fotózott — vonzó női arc; test; egy termék (részlete) és a felirat. Kevés kivétel van (mint Varga Judit kedvesen színes, játékos *Fabulon-babakozmetikája)*; úgy tűnik, a gyártók, forgalmazók, tehát a megrendelők még mindig nem érzik, mennyi új lehetőséget tartogat az „utca művészete", az alkalmazott grafika. Amelyet Vertel Beatrix szellemesen egy ceruza-hüvelykujjával fityiszt mutató kézként ábrázol.

P. Szabó Ernő

3-4.

asszonyok is, hogy megrezegtessék hosszú szempilláikat. Dörrennek a lövések, elterülnek a csúnya hullák, mi pedig várjuk vissza a szép autókat. Mert rossz krimiből van a világon elég, de jó autóscirkuszból sokkal kevesebb.

Sz. G.

Hanglemez

TIMUR ÉS CSAPATA

Kicsit szorongva tettem fel a lemezjátszóra ezt a lemezt, mert gyerekkoromban nagyon szerettem *Gajdar* könyveit, s legjobban éppen a *Timur és csapatát*, szorongva, mert kételkedem, hogy a mai gyerekekre is úgy hat ez a történet, mint annak idején — az ötvenes évek végén — rám és akkori barátaimra. Van-e még romantikájuk a titkos jócselekedeteknek ma, amikor az „önkéntes" társadalmi munka is kipipálandó munkatervi pont, vagy pénzre, előnyökre váltható, s ha nem az, akkor mindenki — a gyerek is — terhes kötelezettségnek érzi. Vagy talán éppen ezért volt jó lemezre venni ezt az egyébként sikerült hangjátékváltozatot? A történet újraélése végül is erről győzött meg. Timurék ugyanis olyasmit valósítanak meg, amiről a mai gyerekek is álmodoznak — közösségük felnőttirányítás nélkül (sőt, a felnőttek gyanakvása, ellenszenve ellenére) jött létre, s az „őrsi búvóhelynek" berendezett padlás sem továbbképzésekre és évfordulók „színes" megünneplésére szolgál: igazi kalandként átélt vállalkozások főhadiszállása. Most

Schmal Károly, érdemes grafikusművész,

magyar építőművészet

A MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGÉNEK FOLYÓIRATA / LXXX. ÉVFOLYAM 1989. 1—2. SZÁM

Címlap grafika
Front-page graphic:
Schmal Károly

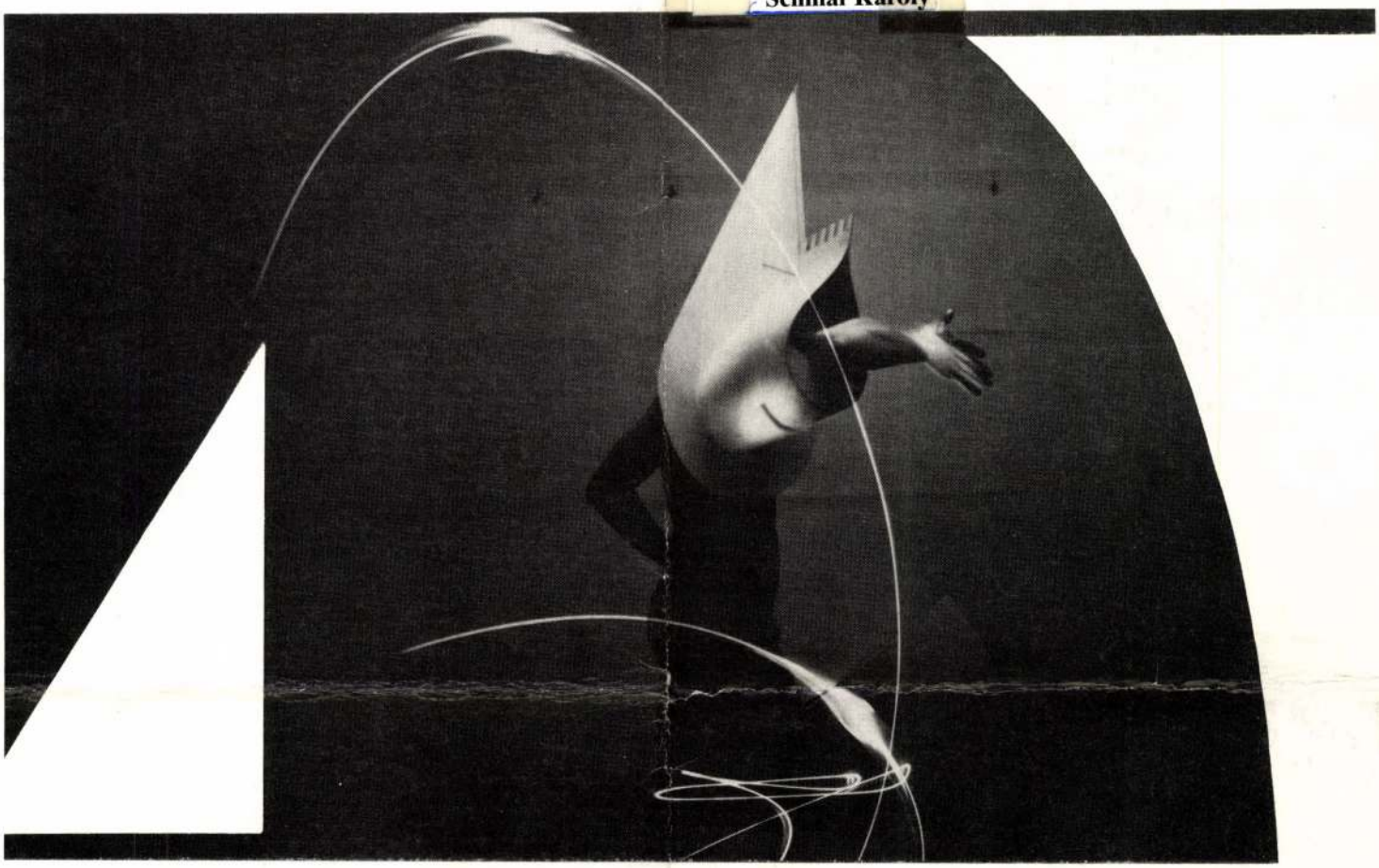

BSCH foto

ME 1989 1. 2.

Kedves Péter!
Egyenlőre csak ennyi futja az energiámból; egy kozmai pálinka címkét mellékelek mint beszállást a készülő kiadványotokba. Ha tudom kiegészítem pár tudálékos sorral vagy bélyegszerű ábrával... de ez nem biztos...
Baráti üdvözlettel
Karcsi

Győr,
1986. XII. 12.

A Mesteriskola VIII. ciklusának programja, 1984—85

Augusztus 1.: A felvételi pályázat beadása

Szeptember 20.: Ismerkedés Vérteskozmán. Vendéglátók: Molnár Péter és Jurcsik Károly

Szeptember 21.: A VIII. ciklus ünnepélyes megnyitása, Borvendég Béla, a MÉSZ elnöke bevezetője után Jantner Antal építésügyi és városfejlesztési miniszterhelyettes beszéde

Október 4.: A felvételi pályázatok értékelése

Október 5.: A felvételi pályázatok értékelése és A tehetség mint megha-

November 2.: „A MÉSZ szakmapolitikája" — Borvendég Béla, a MÉSZ elnökének előadása

November 5—9.: A felvételi tervpályázatok kiállítása a „Kós Károly" kiállító teremben

November 15.: „A térhatás alapjai" — Hajnóczy Gyula építész, egyetemi tanár előadása

November 16.: „Irodalom és társadalom a századfordulón és a 20. század elején" — Bor Ambrus író előadása

November 29.: „Az építés modellje" — Párkányi Mihály építész, egyetemi tanár előadásának első része

November 30.: „Az építés modellje" — Párkányi Mihály építész, egyetemi tanár előadásának második része

óm irodalom
ódernség" —

garde sorsa"
örténész elő-

zabadság tér
rve" c. terv-

a képzőmű-
ránd művé-

Január 11.: „Építészeti praxis" — Róth János vezető építész műhelybemutatója

Január 24.: A VII. ciklus dániai—hollandiai záró tanulmányútja — vetített-képes élménybeszámoló

Január 25.: Hallgatói rendezvények megbeszélése

Február 7.: „Kortárs magyar képzőművészet" — Pataki Gábor művészettörténész előadása

Február 8.: „A modern művészet és az új művészet kapcsolata" — Németh Lajos művészettörténész előadása

Február 21.: „Építészeti praxis" — Makovecz Imre vezető építész műhelybemutatója

Február 22.: „A klasszicizmus építészete" — Szentkirályi Zoltán építész, egyetemi docens előadása

Március 4.: „Gyula, Szabadság tér és környéke tanulmányterve" c. tervpályázat beadása

Március 7.: Beszélgetés Erik Gunnar Asplundról Farkasdy Zoltán építész, egyetemi tanár vezetésével

Március 8.: „Értékek és tárgyi környezetek" — Kapitány Ágnes és Kapitány Gábor szociológusok előadása

Március 21—22.: I. Konferencia — Gyula

Március 21.: Budapest—Jászkisér—Kunhegyes—Dévaványa—Mágor—Vésztő—Gyula: A tervpályázat eredményhirdetése

Március 22.: Gyula—Csongrád (Halászfalu)—Budapest

Április 11.: „A magyar klasszicizmus építészete" — Bibó István művészettörténész előadása

Április 12.: „Budapesti séta — egy nagyváros kialakulása" Ekler Dezső építész sétával egybekötött előadása

Április 25—26.: II. Konferencia — Edelény

Április 25.: Budapest—Miskolc—Tokaj — Sárospatak — Sátoraljaújhely—Tállya—Miskolctapolca

Április 26.: Miskolctapolca—Miskolc—Edelény: Az „Edelény településközpontjának kialakítása" c. tervpályázat helyszínének megtekintése — Boldva—Budapest

Május 9.: „Az 50-es évek építészete" — Molnár Péter építész előadása. Meghívottak: Farkasdy Zoltán építész egyetemi tanár, Jánossy György, Pintér Béla, Zalaváry Lajos építészek

Május 10.: Látogatás a Magyar Filmgyártó Vállalatnál, Vayer Tamás díszlettervező vezetésével

Május 22.: „Építészeti praxis" — Jánossy György vezető építész műhelybemutatója

Május 23.: „Építészet és ikonológia" — Moravánszky Ákos építész előadása

Június 6.: „Erzsébetvárosi tömbrekonstrukció" — Zalaváry Lajos építész előadása. Janáky István bemutatja Schaár Erzsébet „Utca" című szoborkompozíciója pécsi felállításának terveit

Június 7.: „Építészeti praxis" — Jurcsik Károly vezető építész műhelybemutatója

Június 13.: Záró megbeszélés, az első év értékelése

Június 17.: Az „Edelény településközpontjának kialakítása" c. tervpályázat beadása

Június 21.—Július 1.: Erdélyi tanulmányút

Július 17.: Az „Edelény településközpontjának kialakítása" c. tervpályázat eredményhirdetése

Augusztus 1.: A VIII/a ciklus felvételi pályázatának beadása. A tanulmányi Bizottság által a VIII. ciklus hallgatóinak feltett kérdések írásbeli megválaszolása

Schmal Károly, grafikusművész, Ezdemes-művész.

magyar építőművészet

1.) Folytatás,

A Magyar Építőművészek Szövetségének folyóirata / LXXIX. évfolyam. 1988. 4—5. szám

Címlap grafika
Front-page graphic:
Schmal Károly

Magyar építőművészet, 1988, 4-5, borító (külső).

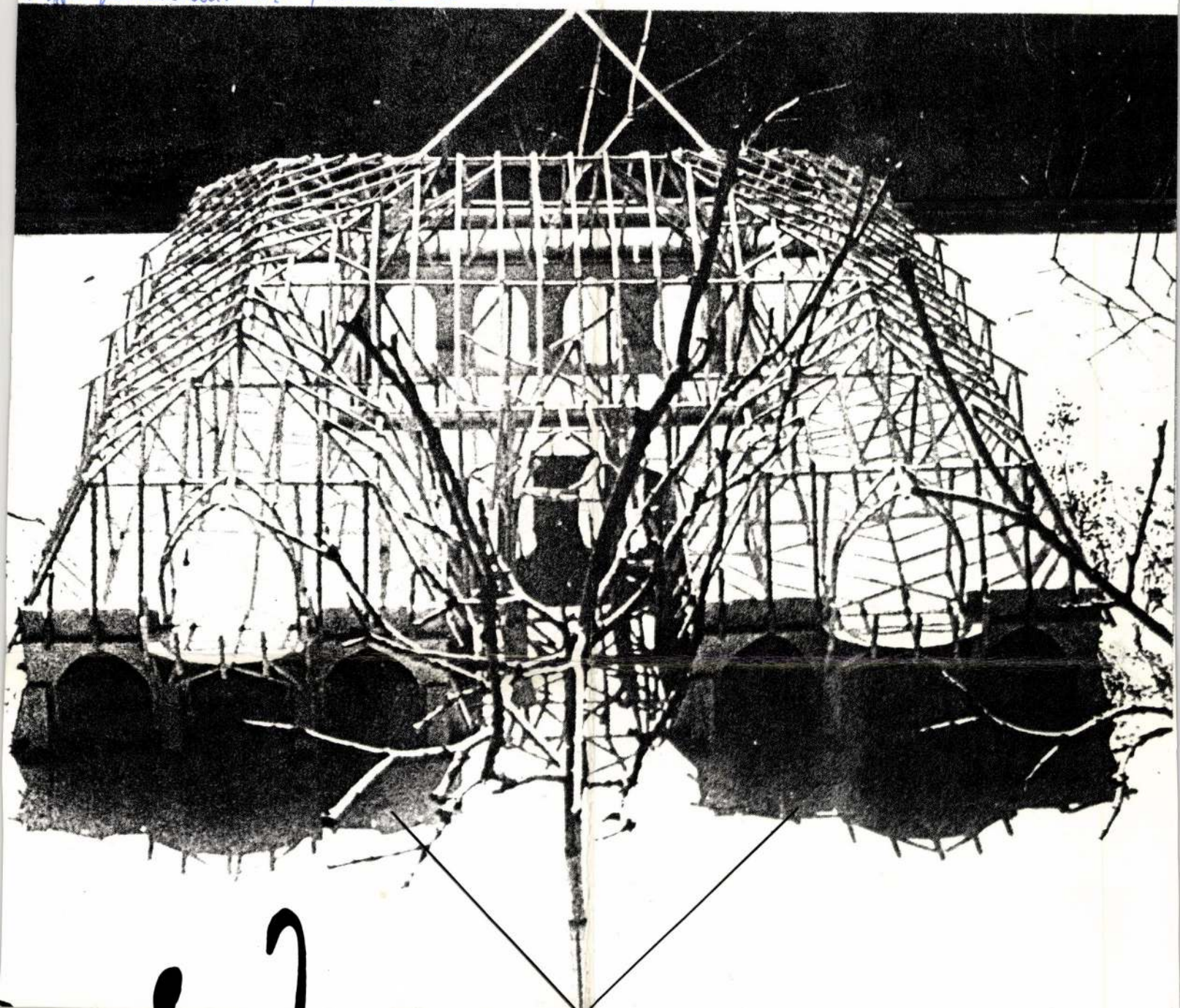

ne törödjünk az együttesekkel, most csak ugyis [illegible] alakulnak – változnak. Csinálja csak meg a tárgyak a tárgyak (kicsit ezért mondjuk Tokai ajánl egyirlést), az építész az épületet (az [illegible] bis régi [illegible] együttesben [illegible] – nem komplex együttesben, csak épületegyüttesben), a városról, ahol az „egyszer" kiadása a legégetőbb, ott már csak blöfjük vannak, még a régire sem [illegible] vágyunk. – A valóság nétmarcangolja [illegible] dolgokat elemzése, tárgyakra, épületekre és az emberek tájakban, régi városrészekben, tengerpanti idillekben, egyes tárgyakra vagy elemzése (saját épületükre) figyelve lehet vigyontalásukat. – Mellentő lehérnek tűnik a probléma. Annyira, hogy már-már ál-problémának tűnhet. De nem mobod elengedni. Az, hogy nem lőtjük a kiadás megoldását még nem tartos, hogy az a kiadás rosszaságát kell jelentse. → Mi lesz Tihany-nyal. Erre a kiadásra kell a turban válaszfelés hosszú. Mivel nem kell (nem mobod) betartani a formai elvárásokat, ezért tárgyaval, kiadás a városszal-tájjal szabadban egyűtt lehet foglalkozni. Sőt még talán több résszel, amtalán egy jobb (tévedt?) fehontásfül jöhet ki.

Novile 79.06.15.
az előző nap is itt

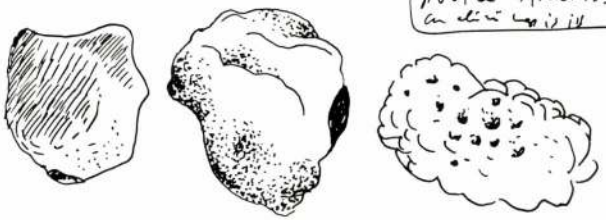

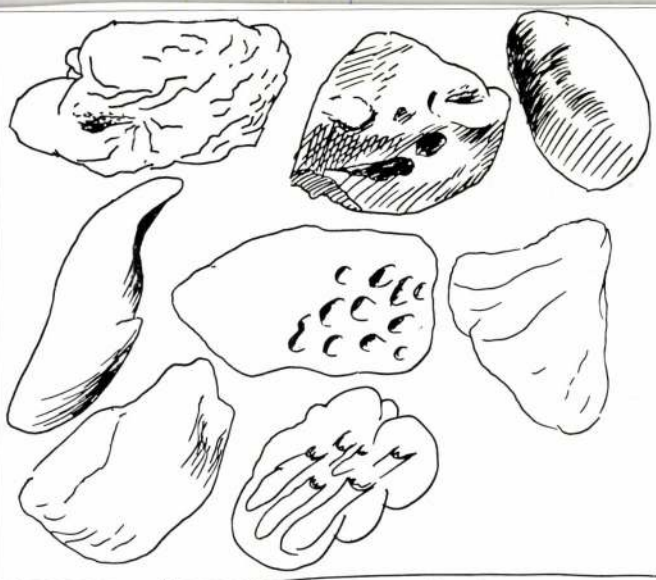

A Mestrovics kiadás

Zárgyak 79.06.16.

A kövek körül hamar kezdetünk zágrábba, ahol meghandudott a vázcizlás: csak a kis tárgyakkal törödtünk és az foglalkoztatta mindenkinek elvéjét: eltűnt a város, mint együttes, a kiadás is, bár nem mondhatnám, hogy egyikben-másikban nem nemlett fel legalább a tárgyak körülti összefüggések hatvány gondolata (négy tárgy-csoportot venni, amiből ottban négy szendéletet lehet kiadni a kiadásmagolásnál).

megkiadni és így elhagyolni sem tud vitelmes tiszta montázst. Mindenkit te-

kiát, amit a fotómúvirat-vitó kapcsán a montázsról, annak általános érténgüséseiről [illegible] kiadom, azt fehül kell vizsgálni a fenti megállapítás – tintúrás alapján: az építészeti összetettség nem mamos a montázssal, az csak a [illegible] struktúrát egy részének lehet érvényes. A struktúrát nétvalontásának éppen az egyik szempontjelhet az, hogy egyes struktúrát montázs-jegyekkel viszonyt, mások nem, vagy csak részben.

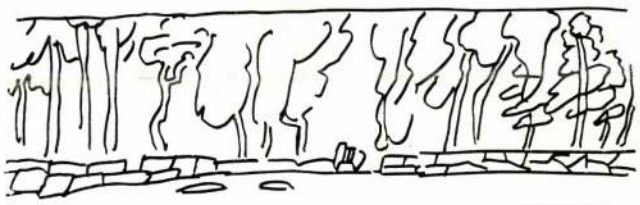

Nem montázs-jellegűnek, mert csupa itt születe dolgokat vannak összetéve. Valószínűleg a kiadás felszínén vannak szendélet-struktúrák, amik montázs-jellegűek. Van tehát olyan is, hogy nem montázs-jellegű nagy-struktúrás rejtenek magukban m.-jellegű rész-struktúrákat. Az egész anonban mégsem montázs.

Schmal Károly, grafikusművész, érdemes-művész.

2.) Folytatás

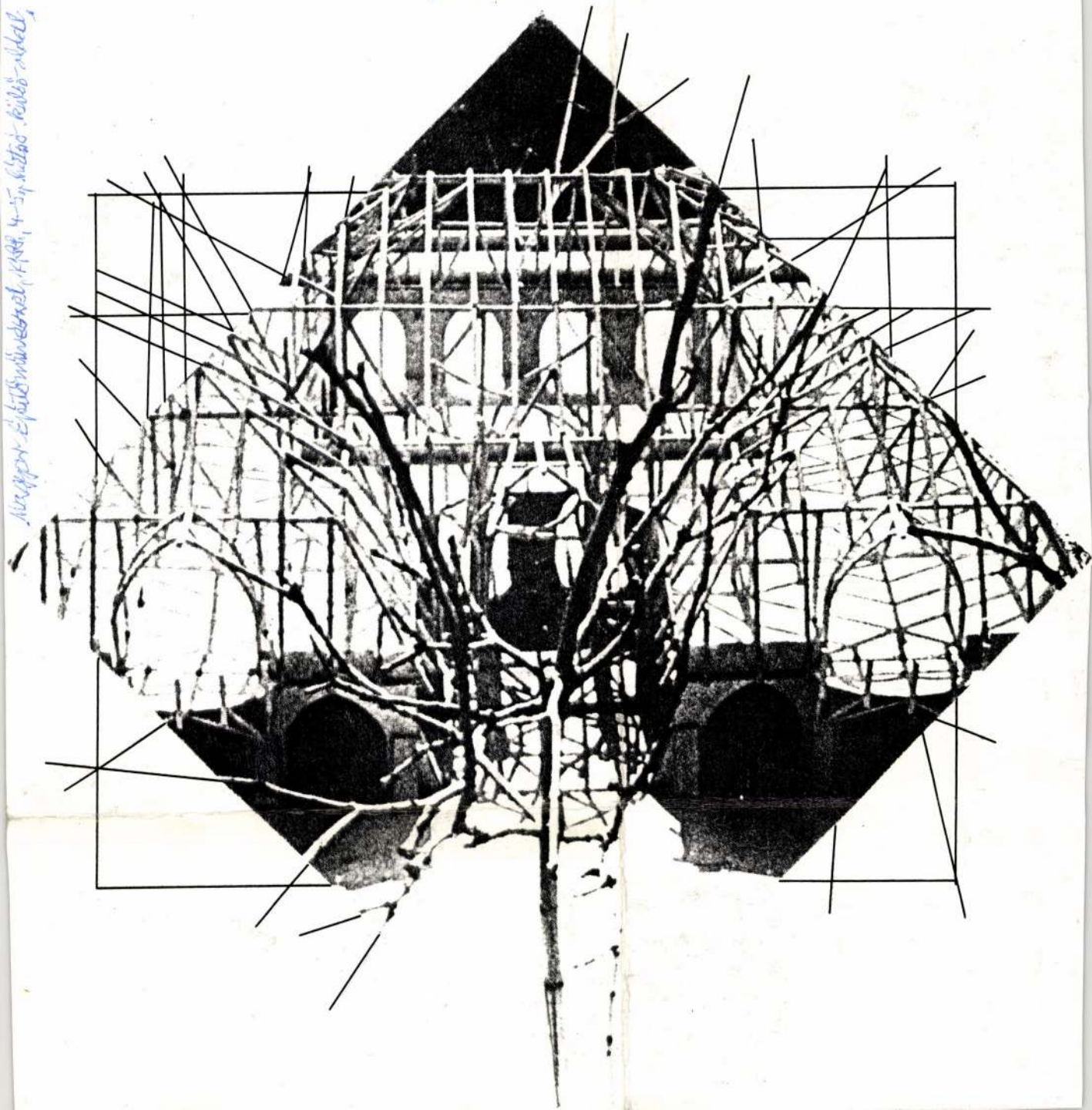

Nagyon Épülőművészet, 1988, 4–5. hátsó külső oldal

A Magyar Építőművészek Szövetsége vezetőségének állásfoglalása a Bős—Nagymarosi Vízlépcsőrendszer létesítéséről

A Magyar Építőművészek Szövetségének Vezetősége a tagság kezdeményezésére ismételten napirendre tűzte és megvitatta a Bős—Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyét. A Vezetőség hosszas és alapos vita után úgy határozott, hogy az illetékes politikai és állami vezetéshez fordul, a Nagymarosi Vízlépcső és tározó építésének haladéktalan leállítása érdekében és határozatát nyilvánosságra hozza.

A Magyar Építőművészek Szövetségének vezetősége az 1984. évi közgyűlésének határozata szerint a Bős—Nagymarosi Vízlépcsőrendszer tervezett építésének környezeti, térszerkezeti, vizuális hatásait elemezve már 1984. június 20-án állásfoglalást és javaslatot juttatott el a Minisztertanács elnökéhez és az MSZMP főtitkárához. Az akkori állásfoglalás és javaslat kérte, hogy a megvalósítás során az alábbi legfontosabb követelmények teljesüljenek.

„1. A Duna-szabályozás alapvető célja a nemzetközi normák által igényelt hajóút kialakítása legyen. A vízlépcsők építésével hasznosítható energiatermelés a legnagyobb környezeti terheléssel, természetátalakítással és környezetvédelmi beruházással együttjáró csúcsenergia-termelés nélkül történjen. Alapenergia-termelés mellett feleslegessé válik a nagymarosi vízlépcső és tározó kiépítése. (Ez a módosítás önmagában 40%-kal csökkentené a GNV beruházási költségeit és ezzel elkerülhetővé válna a vízlépcső tervezett kedvezőtlen helyre való telepítése.)

2. A Szigetköz és Csallóköz alatti 120—300 m vastag kavicsréteg tisztavíztartalékát, valamint az északdunántúli karsztvízrendszert a szennyezéstől óvni kell.

3. A mai főmedret határfolyónak megfelelő vízhozam fedje be és a mellékágakkal való kapcsolat megoldott legyen. Ezzel biztosítható lenne a kishajózás fenntartása, ill. elkerülhető lehetne a szigetközi talajvízszint kritikus csökkenése és a hullámtéri erdők kivágása.

4. A monitoring rendszer még a beruházás indítása előtt épüljön ki annak érdekében, hogy a következmények és folyamatok vizsgálata, elemzése időben felismerhető és módosításokkal követhető legyen.

A Környezet- és Természetvédelmi Tanács által előírt, 1985. június 15-ig tartó hatásvizsgálatot megelőzve, az Egyezményes Terv szerinti magyar oldali beruházás ne induljon meg."

A Vezetőség sajnálattal állapította meg: az állásfoglalásra és javaslatokra vezetőségünk a mai napig érdemi választ nem kapott. Sőt a higgadt és körültekintő mérlegelés helyett a beruházást sajnálatos módon felgyorsították.

Az utóbbi időben az erőműrendszerről az állampolgárok és így Szövetségünk tagjai is rendszeres és sokoldalú tájékoztatást kapnak, melyet pozitív változásnak tekintünk. Ugyanakkor ellentmondásosnak tartjuk, hogy az előkészítés fázisában, amikor a közvélemény hatása még érdemi lehetett volna, azt az információ hiánya akadályozta, most amikor az építkezés már folyik és a dolgok temrészeténél fogva a módosítás egyre több nehézséggel járna, az információ áradat szinte fárasztó méreteket ölt. Az erőműrendszerrel kapcsolatos feszült politikai légkör — melyben az indulatok nagyobb teret kapnak, mint a higgadt műszaki érvelés — elsősorban ebből az ellentmondásból táplálkozik.

A Magyar Építőművészek Szövetségének Vezetősége hangsúlyozni szeretné, hogy véleményét nem politikai, hanem műszaki, szakmai megfontolások vezérelik — még akkor is, ha tisztában van azzal, hogy véleménye politikai horderejű.

Nem érdeke a politikai válság tovább mélyítése. Tisztában van azzal, hogy az erőműrendszer építésének leállítása messzemenő bel- és külpolitikai és ezen keresztül gazdasági következményekkel járna.

Mégis a jövő történelmi emlékezete számára rögzíteni kívánja, hogy az 1984. évi állásfoglalásával megegyezően bizonyítottan elhibázott döntésnek tartja — mind gazdasági, mind környezetvédelmi, mind politikai megfontolásból — a Duna főmedrének áthelyezését és az erőmű csúcsenergia termelését, így a Nagymarosi Vízlépcső és tározó megépítését.

Magyar Építőművészek Szövetségének
Vezetősége
Budapest, 1988. szeptember

Schmal Károly, grafikusművész, érdemes-művész

Címlap grafika
Front-page graphic:
Schmal Károly

(repr.)

Magyar Építőművésnet, 1988., 3., a címlapon és a hátsó külső borítón.

Schandl Károly grafikusművész, érdemes művész

(részlet)

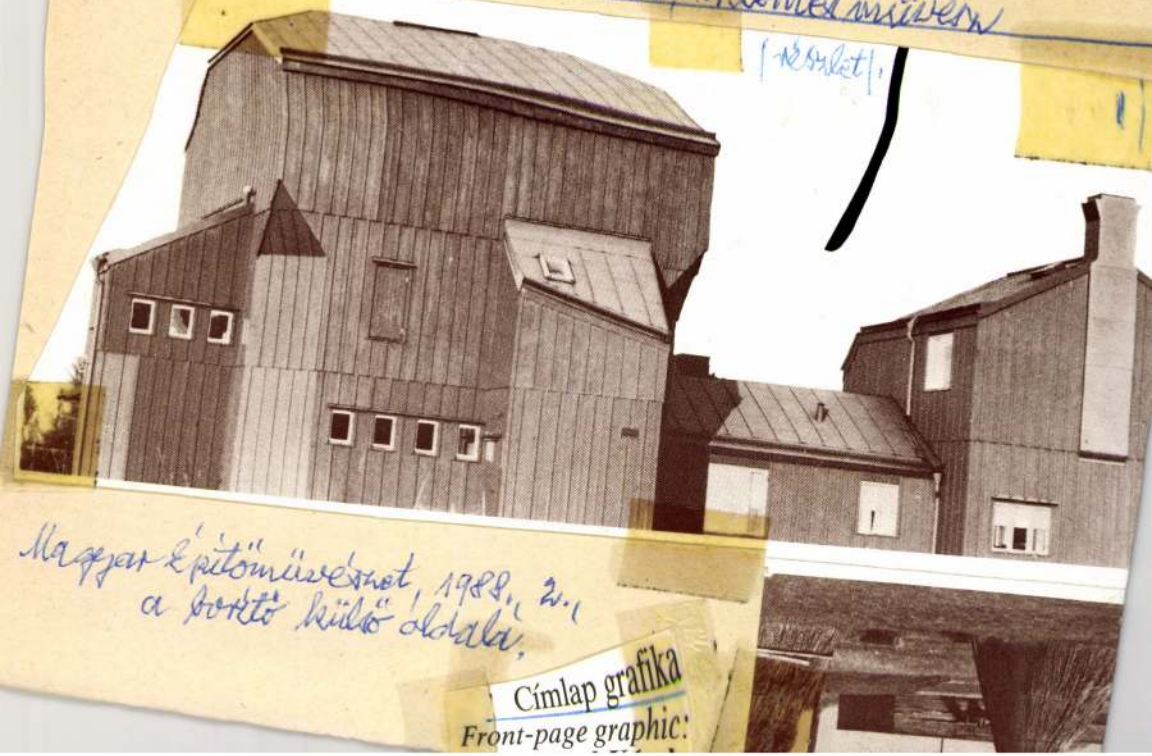

Magyar Építőművészet, 1988. 2. sz.
a borító külső oldala.

Címlap grafika
Front-page graphic:

Schmal Károly, grafikusművész.

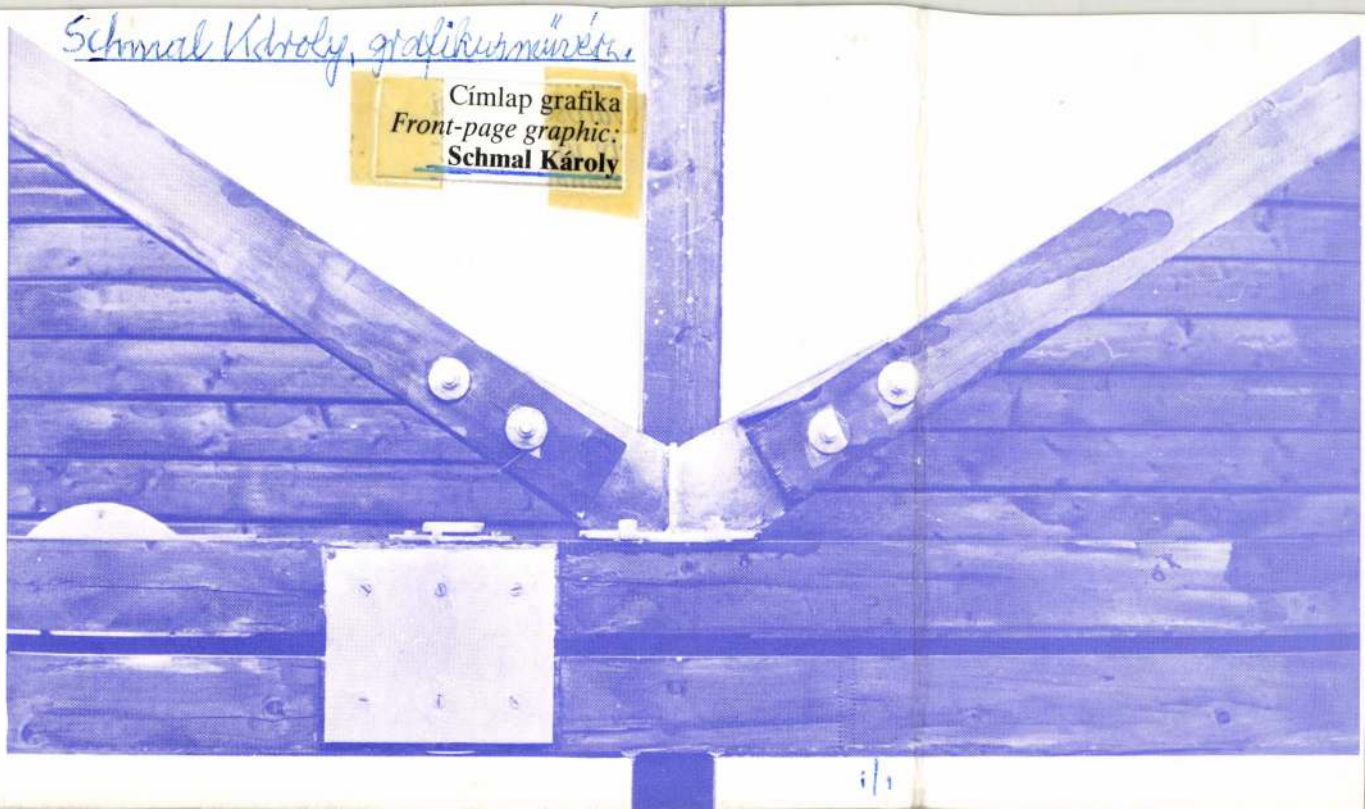

Címlap grafika
Front-page graphic:
Schmal Károly

Magyar Építőművészet,
1974. 6., a címlapon és hátsó borítón,

Az újpesti Népsziget szivattyúházai

Az újpesti Népsziget a rohamosan átalakuló Váci út mögött még megőrzött valamit az egykori fővárosi vízitelepek egyszerűségéből, populáris mivoltából. A kertvendéglők, az összetákolt bódék, a hajógyár zűrzavaros műhelycsarnokai, a kevés megmaradt stég, a dús vegetáció emberi léptékű térélményt kínálnak. A Duna felőli töltésen az északi összekötő vasúti hídtól lefelé furcsa, elvarázsolt betonépítmények látványa igézi meg a nézőt. A manapság oly divatos bunkerépítményekre emlékeztető vízmű-gépházak messze túlélték korukat némiképpen a korai fantasztikus filmek marsbeli építményeit idézve fel.

Bodor Ferenc

Pump-stations on Népsziget, Újpest district, Budapest

Schmal Károly, grafikusművész, érdemes-művész 1.) Folytatás.
Szegő György: Kitérés és káosz, Schmal Károly egy híján húsz rajza.

1–2–3. Cím nélkül, vegyes technika, 50 × 70 cm, 1989. (repr.)

–"– –"–

5.

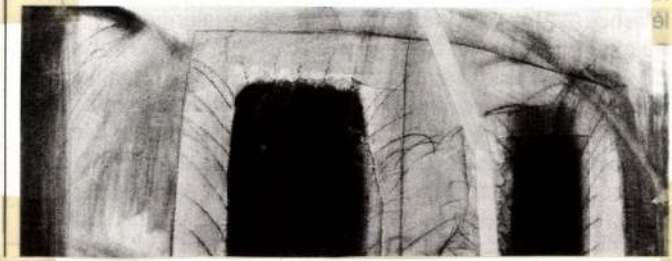

(Részlet).

Művészet, 1989., 9., 28–30-old.

Schmal Károly, grafikusművész, Érdemes-művész 2.) Folytatás.

Szegő György: Kitérés és káosz. Schmal Károly egy híján húsz rajza.

4. Cím nélkül, vegyes technika, 50 x 70 cm, 1989.

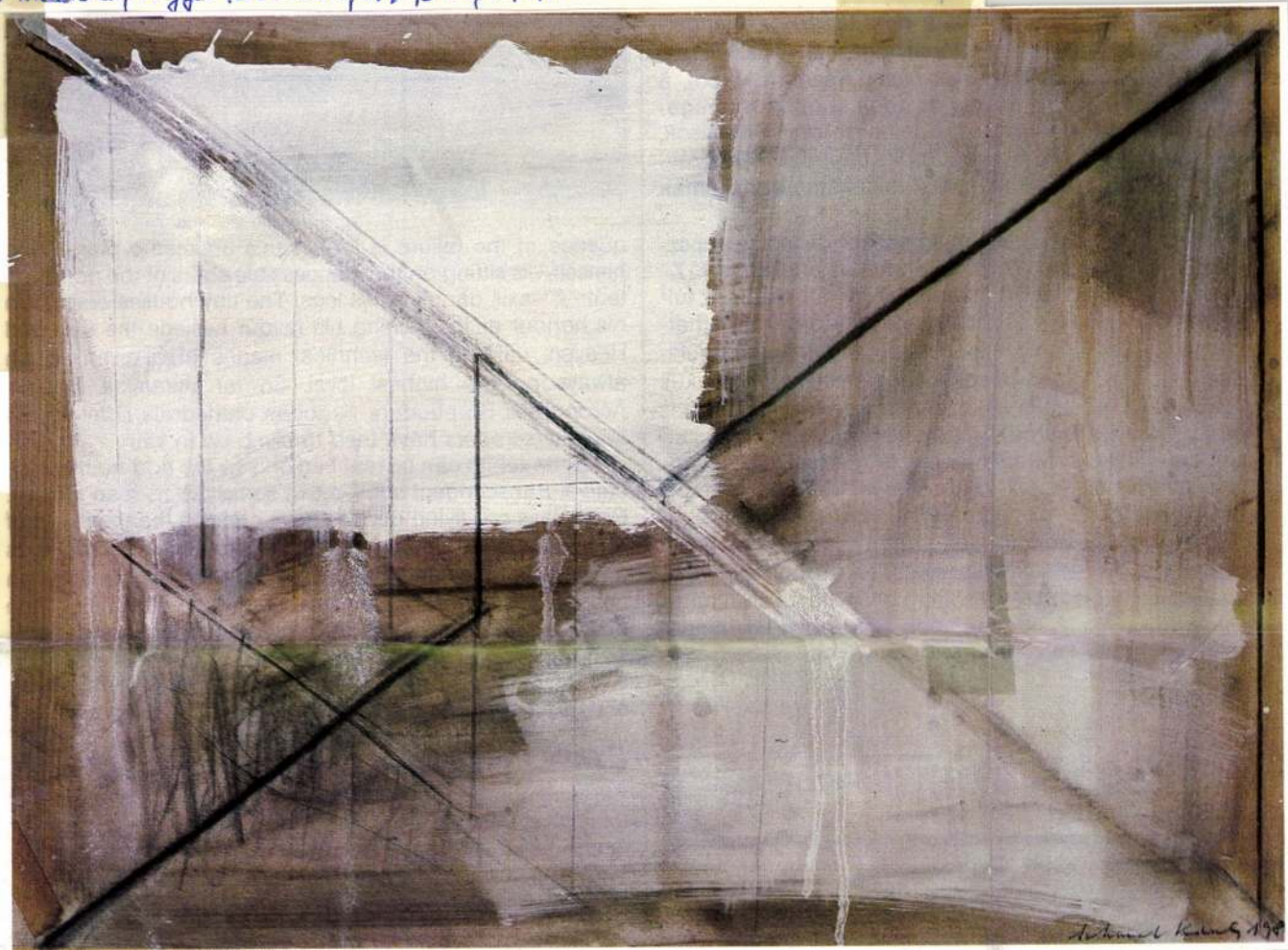

Ez. Művészet, 1989., 9., 29-old.

metrikus párja – maga Iste
elérhetetlen grádicsain ül é
vagy éppen megnyerésére
Mennyeket ostromolták, min
sabb szintű technikai eszk
Bábelek, Akropoliszok, Bor
sok, Eiffel-tornyok és felhők
eleddig.

„Z", mint zenit, csak a nen
cendens lélek számára érhe
az ember maga. Mostanába
lépték a gravitációs küszöb
juk sárgolyónkat. Új, végzet
tett. Most, amikor a konfliktu
kitérés, mint az új rend, a bé
fenyeget. A mikrokozmosz
olyan energiákat szabadítl
káoszt, amelyek az emberfe
„vereség" emberi dimenziój
győzni, az szép hagyomány

Nyomasztó, frusztráló fe
Schmal Károly morbid líráva
ban drámai történetként mu
ben: lent. *(Óbudai Pincegaléria, 1989. V.)*

Szegő György

1–5 Schmal Károly: Cím nélkül/*Without title,* vegyes technika, 50 × 70 cm, 1989 (fotók Sulyok Miklós)

The discoveries of the microcosmos may liberate energies, a sort of micro-chaos which pushes back the third way of superhuman "deflection" into the human dimension of "defeat". Those who do not wish to win can only be losers according to our beautiful traditions.

This is an oppressive and frustrating realization of our age told by Károly Schmal with morbid lyricism in his dark, creased and scribbled structures as a dramatic story. True to style, they are exhibited below surface, down therese in the cellar. *(Cellar Gallery of Óbuda, May 1989.)*

György Szegő

Schmal Károly, grafikus, Érdemes művész.
Címlap grafika. 2.) Folytatás
Magyar Építőművészet, 1988., 6., Hátó, külső borító.

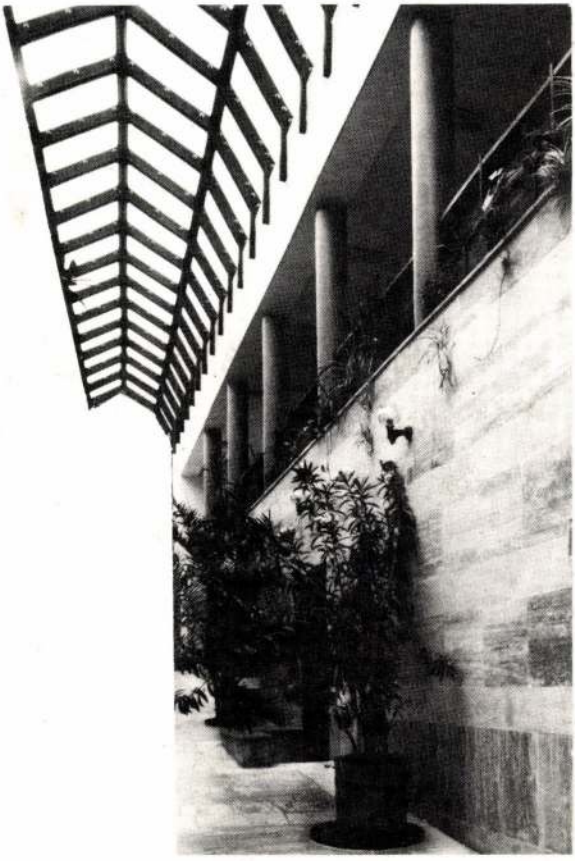

6.

UNGARISCHE ARCHITEKTUR

Die Miskolcer Architektengemeinschaft

Dieses Heft macht anhand ausgewählter Beispiele mit dem Schaffen der jungen *Miskolcer Architektengemeinschaft* bekannt, welche im in Miskolc arbeitenden Nordungarischen Planungsunternehmen „ÉSZAKTERV" integriert ist und eben ihre erste Ausstellung in Budapest hatte. Wir stellen 60 gut als möglich das gesamte Spektrum ihrer Tätigkeit vor, angefangen bei Objektüber Gebäude- bis hin zur Stadtplanung. 1976 entschieden sich 20 der eben ihr Studium an der Technischen Universität Budapest (BME) beendenden Absolventen, auch als Architekten weiterhin gemeinsam zu arbeiten, zu wohnen, die im Internat gewohnte Lebensweise fortzuführen. Die Größe der Gruppe ändert sich seither ständig in Folge neu hinzukommender bzw. sich verabschiedender Mitarbeiter. In Miskolc sicherte man ihnen einen Arbeitsplatz und bot die Möglichkeit zum Bau eines Gemeinschaftshauses. Ihre Chefarchitekten Csaba Bodonyi und István Ferencz gehören noch der vorhergehenden Architektengeneration an. Die Mitglieder der Gemeinschaft folgen nicht einer einzigen Architekturauffassung, charakteristisch für ihre Arbeiten sind vielmehr Heterogenität und eine individuelle Betrachtungsweise.

Imre Makovecz: Landnahme 2

József Finta: Eine mitteleuropäische Architektengemeinschaft 2

Béla Borvendég: Anwesenheit 2

Ákos Moravánszky: 3

Csaba Bodonyi: Einführung in die Arbeiten der im „ÉSZAKTERV" integrierten Miskolcer Architektengemeinschaft 4

„Es bereitet mir persönliche Probleme, im Namen einer nahezu 20 Mitglieder zählenden Arbeitgemeinschaft eine prinzipielle, allgemeine Einführung zu schreiben, insbesondere dann, wenn eines der wichtigsten Ziele (vielleicht das einzig deklarierte) der Gemeinschaftsarbeit Heterogenität sowie die Herausbildung und Bewahrung persönlicher Schaffensfreiheit waren. Kein Folgen und Pflegen einer Theorie, sondern fachliche Vielfalt. So ist es nur natürlich, daß diese Zusammenfassung sehr individuell ist, schriebe sie jemand anderes von uns, täte er das mit abweichenden Anffassungen".

Die Mitglieder der Miskolcer Arbeitsgemeinschaft stellen sich vor 6

János Golda: Gemeinschafthaus der Architekten, Miskolc 12

Auf seine Art einzigartig in Ungarn ist das Miskolcer

meinschaftsräume. N
Kennenlernen der H
chen Lebens — gela
ner zählende Gemei
Periode des Experi

Umgestaltung einer
kolc. Architekt: Ist
Die von Wohnblock
ten. Unter anderem
Symphonieorcheste
Musikzentrum erthi
duelle Note".

Das Gebäude der Ju
Universität für Sch
tekt: István Ferencz

Die Aula der TU für
chitekt: István Fere

Plan eines Internats
nem Weierbildungsz
beit und Erholung i
.....

Fachmittelschule de
Architekt: Csaba B

8-räumige Allgemei
tán Horváth .....

László Szőke: Plan
zentrums .....
Auf die Initiative i
Ungarn „Ungarn für
bal Commitment So
se Organisation leist
für die Errichtung m
in Ungarn. Das Pl
TERV" begann mit d
bestehenden Versor
Projekts, des Zentru
auf Video auf und leg
achtung vor. Unser A
ses Videos.

Plan des medizinisc
Architekten: László
Lohrmann .....

Rheumatologische A
kenhauses Ózd. Arc
Umbau, Erweiteru
1972 erbauten Stad

Nordpavillon des St
raljaújhely. Archi
Rostás .....

Bürohaus des „Tok
jaújhely. Architekt
Der Architekt war
Ausbau des bereits
bemüht. Er versuch
sade des voluminös
Anpassung an das I

Schmal Károly, grafikus, érdemes művész 1.) folytatás

magyar építőművészet

A Magyar Építőművészek Szövetségének folyóirata / LXXIX. évfolyam. 1988. 6. szám

Címlap grafika
Front-page graphic
Schmal Károly

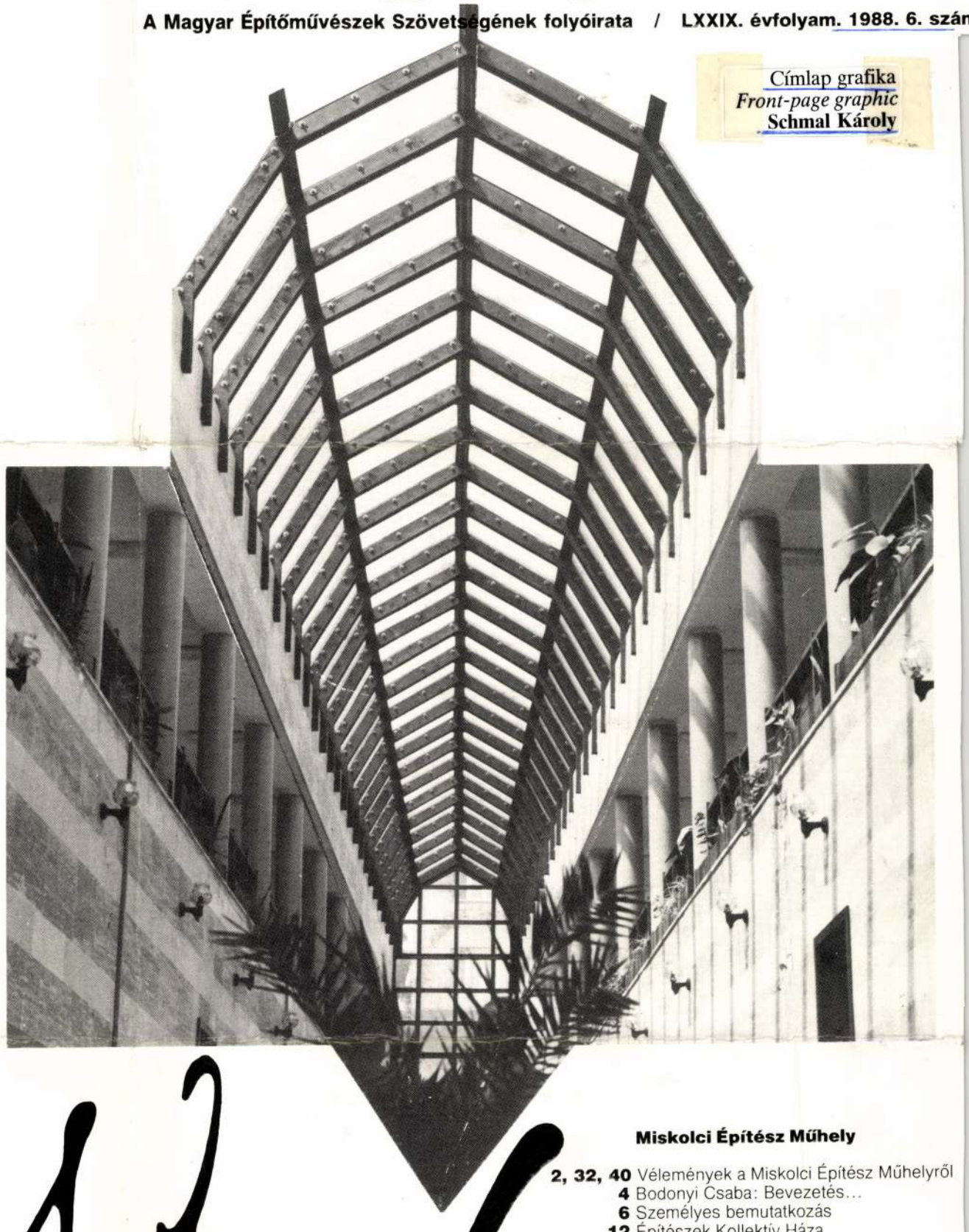

ME 1988 6.

Miskolci Építész Műhely

2, 32, 40 Vélemények a Miskolci Építész Műhelyről
4 Bodonyi Csaba: Bevezetés...
6 Személyes bemutatkozás
12 Építészek Kollektív Háza
16 Malom átalakítása zenei központtá
19 A miskolci egyetem aulája
23 Egészségügyi Szakközépiskola
25 Általános iskola, Encs
30 TOKAJBOR irodaház, Sátoraljaújhely
36 Római katolikus templom, Vaja
38 Kuklay Antal: A mindenség modellje, áll a templom
40 Bükki Nemzeti Park, Keleti kapu
48 450 lakásos lakónegyed, Sajószentpéter
56 Várostervek 1978—88
58 Varsói konfrontációk

A Magyar Építőművészek Szövetségének a szocialista országok építészszövetségi elnökeihez címzett nyilatkozata

Prága, 1988. november

I. Miközben az ember megváltoztatja környezetét, az átalakuló környezet maga nódosítja az ember életét és magatartását. Hogy ez mit jelent valójában, azt az építzek széles körben ismerik és fel is használják érvként, bármikor essék szó az épí- környezetről. Az építésznek minden oka megvan arra, hogy a környezetet olyan rhetetlen anyagi és szellemi energiákat összegző erőforrásnak tekintse, amely gtestesült közös emlékezetként működik és amely mind a legszűkebb helyi, mind egtágabban fölfogott humánus értelemben az emberi azonosságtudat egyik legntosabb táplálója.

A pótolhatatlan veszteségek végre annak a fölismerésére késztették a civilizált vizot, hogy az építészeti örökség a népek közös vagyona és nem csupán egy-egy szencsés nép kizárólagos tulajdona. A legtöbb építész hisz abban — egybehangzóan UIA deklarációjával —, hogy alapvető társadalmi küldetése a környezeti értékek egmentése, védelme és gyarapítása az egész emberiség és az eljövendő generációk vára.

2. A modern román állam határai által megjelölt régióban és különösen Erdélyn gazdag és egyedülálló kulturális konstelláció bontakozott ki az elmúlt ezer év lyamán. Még ma is tucatnyi olyan etnikai csoport él itt, amely teljes joggal nevezti meg e területet szülőföldjeként. Eredeti kultúrájukat megőrizték a viharos évázadokban, s közben e kultúrák kimeríthetetlen, ösztönző források lehettek egyás számára.

Földrajzi és történeti okok Erdélyt egyidejűleg tették két alapvető kultúra előrelt bástyájává. A még mindig ott élő 2,5 milliós magyarság népi műveltsége sok van vonást mutat, melynek eredete minden tévedést kizáró módon követhető viszfelé egészen az Ural mögötti nagy üres térségekig. A másik irányba tekintve anakkor észre kell vegyük, hogy a Római Katolikus Egyház és a protestantizs, a gótika vagy a reneszánsz például soha sem volt képes keleti irányban átlépni Kárpátok képezte kulturális vízválasztót, viszont szilárd erősségeket épített ki n belül.

3. Az első román stílusú templomokat — néhány még ma is áll — az első magyar ályok építették az ezredforduló táján, szinte azzal egyidejűleg, hogy a népet a keztény hitre térítették. De már a 12. század táján városokat és falvakat építő szász epeseket találunk itt, akik a magyar királyi udvar meghívására érkeztek. Ügyesük és fejlett tudásuk hatékonyan segítette az újszülött feudális állam megerősíté- ennek elismeréseként kapott előjogaikat nyolcszáz éven át megőrizték. Gótikus nplomerődjeik, jellegzetes tömör városaik, falvaik még mindig állanak.

A tizenhatodik század első negyedét követően a török birodalom meghódította a rpát-medence középső részét. Ám Erdélybe a török nem tudott benyomulni. Így önálló fejedelemséggé vált, és a független magyar kontinuitás őrizőjévé az otton és a nem különben ellenséges Habsburg császárokkal szemben. Befolyásuk elsúlyozására Erdély szélesre tárta kapuit a nyugati kultúra előtt és a protestantizs, a haladó gondolkodás legkeletibb hadállásává lett. Miközben Nyugat-Euróban még dúltak a vallásháborúk, Erdély vallási türelmet hirdetett minden hit szára, beleértve az ortodox vallást is, amelyet a mind nagyobb számban érkező ron bevándorlók követtek.

Fölvirágzottak a helyi főiskolák, egyetemek kapcsolatai a hollandiai, angol, ba-, svájci és krakkói egyetemekkel. Az életerős „magas" kultúra mélyen behatolt a raszti műveltségbe is, mégpedig anélkül, hogy annak archaikus mozzanatait lte volna.

Jól jellemzi ezt a korszakot, hogy például a legelső román nyelven nyomtatott nyv is egy kálvinista kollégium sajtója alól került ki, kiadásának költségeit pedig ga Rákóczi György fejedelem állta.

4. A múltban elszenvedett számos veszteség ellenére Erdély építészeti öröksége g létezik és a kultúrák együttélésének lehetséges voltát tanúsítja. Még állnak az falvak, büszke városok, szerény falusi templomok, ragyogó székesegyházak, dálatos fából épített ortodox templomok, vén temetők és nemes kastélyok annak onyságául, hogy a jóakarat és az alkotókészség képes legyőzni a gyűlöletet és az akult politikai viszálykodást. Számos közülük azonnali javításért, törődésért ki-, sok már az összeomlás küszöbéig jutott, de még ilyen állapotban is a nemzeti onosságtudat és az emberi méltóság jelképe milliók szemében és pótolhatatlan rét képezi az európai kultúrának.

5. A román kormány „területfejlesztés" címen nyilvánosságra hozott tervezete — gvalósulása esetén — 7—8000 falu megsemmisítésével számol. Az ottlakókat grár-ipari központokban" fölépítendő típusházakba költöztetik át.

A közölt gazdasági célok távolról sem meggyőzőek. Amitől a mezőgazdaság nved, az nem a terület, hanem a hozzáértés és az érdekeltség nyilvánvaló hiánya.

Amit a hangzatos tervezet valójában tartalmaz az nem más mint:

tömeges méretű történelemhamisítás az építészeti örökség legyalulása révén;

az etnikumhoz kötődő közösségek és kultúrák likvidálása;

a nemzetiségek felgyorsított ütemű beolvasztása — erőszakos áttelepítés és az etnikai azonosságtudat kioltása révén;

kísérlet a rendszer megerősítésére a félelem és a bizonytalanságérzet terjesztése útján.

A „szisztematizációs" tervezet az építész tudásával és ismereteivel történő széntelen visszaélés, mert egyszerűen semmibe veszi annak társadalmi küldetését!

6. Az emberi szolidaritás és szakmai felelősség szellemétől vezetve a MÉSZ ez év iusában felhívást intézett a világ minden építészéhez, hogy állítsák meg a buldó--politikusokat Romániában. A fölhívás megjelent az UIA bulletinjében és poliai akciókat indított el számos országban. Az UIA Tanácsa szeptemberben úgy ározott, hogy aggodalmait levélben közli az UNESCO-val és hivatalos magyaatot kér a román nemzeti szekciótól.

Mindazonáltal a MÉSZ meg van győződve arról, hogy a szocialista országok építészei különös felelősséggel tartoznak azért, hogy az építészeti örökség Romániában megmeneküljön, miután:

az embertelen gyakorlat olyan államban történik, amely magát szocialistának nyilvánította;

az erőszakos áttelepítés és asszimiláció teljes ellentmondásban van a marxizmus—leninizmus alapelveivel;

a kulturális értékek módszeres elpusztítása megfosztja hitelétől a szocializmus eszméjét;

a szabadjára engedett soviniszta érzelmek, az egyéni és kollektív sebek és sérelmek komolyan veszélyeztetik a térség békéjét és biztonságát, és kételyeket keltenek a szocialista országok békepolitikáját illetően.

A magyar építészek szilárdan meg vannak győződve afelől, hogy politikai konfliktusokat politikai eszközökkel kell és lehet megoldani. Meg vannak győződve az európai határok sérthetetlenségéről, és tudják, hogy az építészek Romániában ma nincsenek abban a helyzetben, hogy azokat az elveket kövessék, amelyekben pedig mindannyian osztozunk. A magyar építészek reménykedve látják, hogy a legmagasabb kormányzati szinten kapcsolat létesült Magyarország és Románia között, de ugyanakkor súlyos aggodalmat éreznek a román hatóságok részéről tapasztalt hajlíthatatlanság és a belátás hiánya miatt. Leveleikre sem a román kollégáktól, sem a hatóságoktól nem kaptak választ.

Látnivaló, hogy az ún. „területrendezési" terv helyrehozhatatlan károkat okoz az összes szocialista országnak. Nem belügy, nem két szomszéd vitája ez, hanem európai léptékű fenyegetés!

Meghiúsításában a szocialista országok építészeinek konstruktív szerepet kell vállalniuk. A kívülmaradás és a közömbösség valójában bátorítás a mai buldózerpolitikusok számára. És azok számára is, akik a világ bármely pontján hatalomra jutva el vannak szánva arra, hogy diktátori uralmukat az épített környezet lerombolása árán hosszabbítsák meg!

7. A MÉSZ azt kéri, hogy ezt a nyilatkozatot a baráti országok szövetségei hozzák nyilvánosságra és tegyék hozzáférhetővé minden illetékes építész számára.

Borvendég Béla
a MÉSZ elnöke

Statement of the Union of Hungarian Architects to the Presidents of the Architects' Unions' of the Socialist Countries

November, 1988, Prague

1. While being transformed the changing environment itself modifies man's life and attitudes. The message of this permanent interaction is widely known by the architects and is used as an argument whenever the quality of the built environment is discussed. Architects have a good reason to look at the built environment as a pool of immense material and spiritual resources which acts as materialized collective memory, and a major source of human identity both in the narrowest local and in the widest humane sense.

Irreplacable losses have made the civilized world to realize at least that the architectural heritage is the common wealth of all nations which does not belong to one privileged country only. Most architects believe—it has been declared by the UIA too—that it is the architects' essential mission in the society to save, protect and enhance environmental values for the benefit of all mankind and for the generations to come.

2. In the region marked by the frontiers of the modern Rumanian State and especially in Transylvania a rich and unique cultural constellation has emerged in the last thousand years. There are still at least a dozen distinct ethnic groups living there with an indisputable right to describe this area as their native land. They have retained their genuine culture through tempestuous centuries while these individual cultures have been serving as inexhaustible sources of inspiration to each other.

Geographic and historical reasons have developed Transylvania the fore-post of two great basic cultures at the same time. The ethnic culture of the 2.5 million Hungarians still living there displays great many features, the origin of which can be unmistakably traced back as far as the vast empty spaces beyond the Ural mountains. Looking towards the other direction one has to realize that the Roman Catholic Church, Protestantism, the Gothic, the Renaissance for instance have never succeeded in crossing the the cultural watershed of the Carpathians to the East, while building strongholds within.

3. The first Romanesque churches—many of those still exist—were built by the first Hungarian Kings just after they had converted the nation to Christianity around the milleneum. But Saxonian pioneers can be found building towns and villages there as early as the XIIth century upon the invitation of the Hungarian Royal Court. Their skill and advanced knowledge made an efficient contribution to the reinforcing of newly established Hungarian feudal state in the recognition of which they have preserved their granted privileges for 8 hundred years. Their fortified Gothic churches, compact, characteristic towns and villages still exist.

Just after the first quarter of the XVIth century the middle of the Carpathian Basin was conquered by the Turkish Empire. The Turks failed, however, to intrude into Transylvania. She had become an independent principality and the guardian of the independent Hungarian continuity in the face of the Ottoman and

Schmal Károly

MK SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

grafikusművész

ÉLET ÉS IRODALOM

1982 APR 19

1021

Schmal Károly, Koncz Béla, Szirtes Já

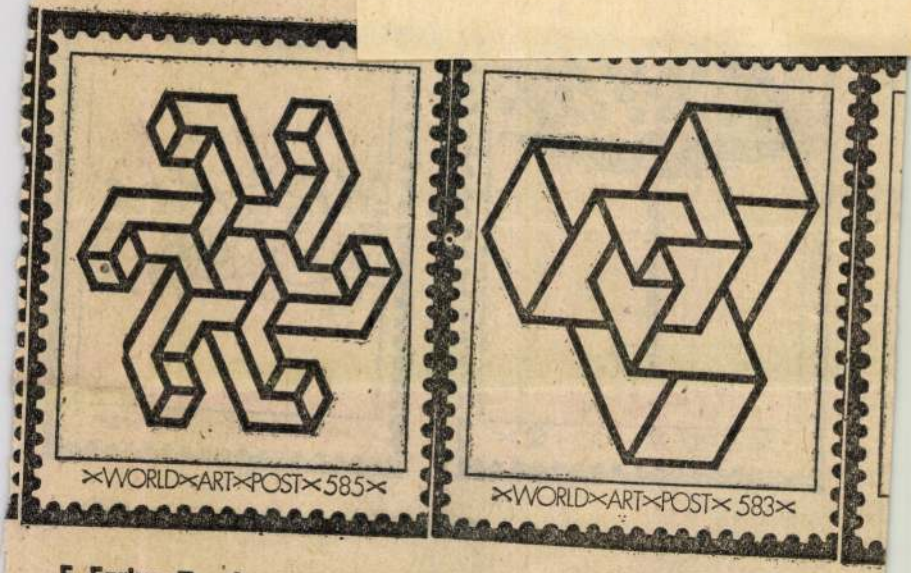

F. Farkas Tamás: Bélyegek

1021

A nélkülözhető és a nélkülözhetetlen szép

Jegyzetek a II. Békéscsabai Alkalmazott Grafikai Biennáléról

Ha egy elszánt közíró összeállítja majd a gyakorló műkritikusok receptkönyvét és kiírja azokat a patenteket, amelyekkel könnyítheti a pályatársak keserves munkáját, minden bizonnnyal így kezdi parainezisét: „Ha nem jut eszedbe semmi, írj a kiállítás katalógusáról." Így nehezen bizonyítható, hogy a *II. Békéscsabai Alkalmazott Grafikai Biennáléről* szólva nem azért kötődöm a terjedelmes kísérőnyomtatványhoz, mert egyébként a *Munkácsy Mihály Múzeumban* rendezett tárlat közömbösen hagyott. Csakhogy ezúttal a biennálé témája – legalábbis részben – maga a katalógus, és persze mellette a könyv, a tipográfia, a reklámgrafika. Voltaképpen nem lehet nem a katalógussal kezdeni, úgy is mint a vállalkozás eszmei cégérével.

A „cégér" fedele ritka szép. Mint ahogy ritka szép volt az előző biennálé katalógusáé, és valószínűleg – ismerve a megbízott művész, *Schmal Károly* munkásságát – ritka szép lesz a következő is. Schmal ugyanis azon kevés alkalmazott grafikus közé tartozik, aki nemcsak önmagára, saját kézjegyére jellemző kompozíciót – jelen esetben fotografikát – tud csinálni, hanem bánatos-szürke tónusokból érlelt mágikus hatású csendéletein emblémát is, esztétikai élményt is ad a kinagyított-kinyomtatott felvétel ürügyén. Ám egy katalógus nemcsak fedélből áll. És nemcsak illusztrációkból, nemcsak aláírásokból, nemcsak előszóból és nemcsak műtárgyjegyzékből, hanem mindezeknek az elemeknek a megszerkesztett, megkomponált értelmes egységéből is. Abból a szellemi-tipográfiai kompozícióból, amely egyszerre képes a birtoklónak élményt, emlékeztetőt, emléket és forrást adni. Mindez csak azért említendő a szép fedelű, meglehetősen drága és feltehetően pontosnak készített katalógus esetében, mert alig használható. Egyik lapon három kép L alakban. Az L alak szimmetriájaként, a negatív felületen aláírások – ugyancsak három. A szöveg a szerzőt közli, mást nem. Az értelmezéshez számok, a számokhoz hátul közölt műtárgylista, a műtárgylistához az illusztráció azonosítása szükséges. Azaz felismerés helyett álfilologizáló böngészés, lustábbak számára a hátralapozás megspórolásaképpen stíluskritikai gyakorlat íratik elő.

Cégérünk tehát kapóra jön. Két jelenséget bizonyít. Egyrészt azt, hogy vannak nagytehetségű, megkülönböztethető kézjeggyel dolgozó alkalmazott grafikusaink, másrészt azt, hogy az alkalmazott grafika mint a technikai fejlettség egyik függvénye semmivel sincs jobb helyzetben, mint ipar szülte látványvilágunk egésze.

Dehát ez a biennálé nem arra volt jó, hogy megállapítsuk: *Bányai Istvántól Kemény Györgyig, Zelenák Crescenciától Helényi Tiborig* a karakteres művészek egész sora gúzsba kötött kézzel-lábbal is majdnem úgy táncol, mint szabadon. De nem is arra, hogy bebizonyosodjék: e nagy tehetségű művészek mily tehetetlenekké válnak ügyetlen tördelőszerkesztők, rossz színeket kikeverő gépmesterek, a feladat lényegét meg nem értő tipográfusok és műszakiak hibájából. Azt pedig nem is remélhettük, hogy ez az intézmény fog látványos randevút adni a magyar nyomdaipar és a fényes fedelű, jó minőségű magazincímlapok, a magyar nyomdaipar és a nagy példányszámú paperbackek, valamint a magyar nyomdaipar és az árut kínáló szórólapok között. Egyszóval a technikai adottságok és a „fejlett ipari állam" kellékei, következményei és kiszolgálói között. Még a legjobban szervezett kiállítás sem vállalkozhat annak bemutatására, ami nincs, legfeljebb a hiányok rekonstrukciójára.

A nyomtatványban testet öltő eredmény függ az alkotó invenciójától, a megrendelő ízlésétől, a konvenció szabályozta ízléstől és a technikai lehetőségtől. Azt már viszont aligha tudjuk rekonstruálni, hogy milyen címlapot tervezne *Bakos István,* ha nem irkafüzet-puhaságú papírral, hogy milyen hatásokkal élne *Zsótér László,* ha nem kétszínnyomással, hogy milyen illusztrációkat mutatna be *Heinzelmann Emma,* ha nem fáradt, hamis nyomdai színekkel kényszerülne dolgozni. Ha nem kellene valamennyiüknek felbontani és tudathasadásosan szembeállítani azt a követelménycsoportot, amely Kassáknál 1926-ban még értelemszerűen összetartozott. A *Tisztaság könyvé*ben ugyanis ez állt: „A jó reklám esztétikailag szép és a jó reklám társadalmi szempontból nélkülözhetetlen. A reklámot a kereskedelem szülte meg, a kereskedelem pedig az emberiség egyre fokozódó életigényességének a következménye." Békéscsabán (és nemcsak Békéscsabán) ez az optimista avantgarde-kijelentés nem érvényes. Az a tény, hogy hiányzik az olcsó, puha fedelű könyv, a fényes magazincímlap és az üzletszagú kereskedelmi nyomtatvány, egyszersmind meghatározza a kiállítás típusát is. Nevezetesen azt, hogy a gyönyörűen archaizáló naptárokkal, a nosztalgiahullám friss hullámain ringatózó lemeztasakokkal, az elegancia külsőségeiben tobzódó „Szép magyar könyv"-vel legfeljebb a kultúra „állagőrzése" érhető el. Hogy mit értünk állagőrzésen? Azok az értelmiségiek, akik több száz forintért megvették vagy honoráriumuk részeként megkapták a

1

1 *Papp Gábor: Oldalpár A II. Békéscsabai Alkalmazott Grafikai Biennálé katalógusából*

11

XXI. ÉVFOLYAM, 11. SZÁM, 1980. NOVEMBER

Grafika '80

P. Szűcs Julianna: A nélkülözhető és a nélkülözhetetlen szép (Jegyzetek a II. Békéscsabai Alkalmazott Grafikai Biennáléről) 2

V. Kiss Margit: Alkalmazott grafikai művésztelep Békéscsabán 5

Lóska Lajos: Grafikák kánikulában 8

Menyhárt László: Grafikai művésztelep – kérdőjelekkel 12

Krunák Emese: Az autonóm rajzról – egy születő biennálé kapcsán 15

Haiman György: Írásunk jelene és jövője 19

Kitekintés

Hajdú Éva: IX. Nemzetközi Alkalmazott Grafikai Biennálé, Brno 22

Bodri Ferenc: A párizsi atelier-csoport 24

Rideg Gábor: A hetvenes évek művészete? (I. Séta a velencei „népligetben") 28

Schrammel Imre: Iparművészek nemzetközi konferenciája Bécsben 34

Kiállítás

Harasztiné Takács Marianna: Ikonok a moszkvai Rubljov Múzeumból 37

Létay Miklós: Eldorádó aranya 40

Könyvekről

Vadas József: A konstruktőr *(Rózsa T. Endre)* 42

Napló 44

Contents – Содержание 48

A borító belső oldalán Gérard Paris-Clavel: Éljen július 14! – a varsói Nemzetközi Plakátbiennálé nagydíjas műve, 1980

A borítón Pincehelyi Sándor: Makó, ofszet, 25×33 cm, 1980 (fotó Somfai)

Művészet – A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének Lapja – Főszerkesztő: RIDEG GÁBOR – Szerkesztőség: 1121 Budapest, Agancs út 26–28. – Telefon: 166-048 – Kiadja a Lapkiadó Vállalat, Budapest VII., Lenin krt. 9–11. Levélcím: 1906 Pf 223. – Telefon: 222-408 – Felelős kiadó: Siklósi Norbert – 79.2551/2–11 Zrínyi Nyomda, Budapest – Felelős vezető: Bolgár Imre vezérigazgató – Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivataloknál és a Posta Központi Hírlap Irodánál (postacím: Budapest V., József nádor tér 1. – 1900) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215–96162 pénzforgalmi jelzőszámra. Előfizetési díj egy évre: 240,– Ft – Külföldön terjeszti: a „Kultúra" Könyv és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat H–1389 Budapest, Postafiók 149. – INDEX 25602 – Kéziratokat, rajzokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza! – **HU ISSN 0580–3608**
A folyóirat példányonkénti ára: 20,– Ft

2

3

4

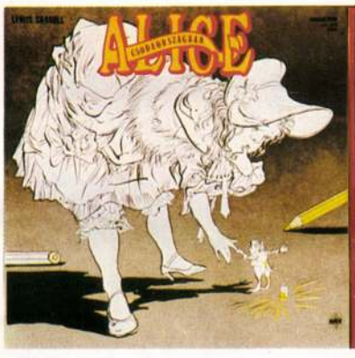

2 *Helényi Tibor: Folyóirat-címlapok*
3 *Bakos István: Folyóirat-címlapok*
4 *Bányai István: Hanglemezborítók*
5 *Kemény Zoltán–Somfai István: A Művészet '77 című könyv borítója*
6 *Faragó István: Könyvborító*
(fotók Somfai)

Bibliotheca Corvinianát, az egyetemes művelődéstörténet egyik dokumentumát, mintegy ráadásképpen elgyönyörködhetnek a feladat jelentőségéhez illő tipográfiában. Azok a zenebarátok, akik számára Sztravinszkij a modernizmus könnyen befogadható része, mintegy ráadásképpen olyan marionettfigurákat ábrázoló lemezborítót kapnak, amely hangulatilag is, alakilag is rímel a zene tartalmával. És azok a rendszeres tárlatlátogatók, akik a Nemzetközi Kisplasztikai Biennáléknak is látogatói – megint csak mintegy ráadásképpen – olyan emblémával találkoznak a katalógus címlapján, amely a vállalkozás méltó kísérőjele.

E kiragadott példák után könnyen úgy tűnhet, hogy feleslegesnek, a kultúra pleonazmusainak tartjuk ezeket az alkalmazott grafikai minőségeket, mivel azok számára készülnek, akik már valamilyen formában amúgy is a kultúra birtokosai. Ilyen fogalmazásban ez hamis. Csakhogy a kultúra állagőrzése, illetve a kultúra állagőrzésére helyezett hangsúly azt jelenti, hogy összeszugorodnak azok a műfajok és azok a lehetőségek, amelyek mintegy észrevétlenül szoktatják a szemet a vizuális kultúra Kassák által emlegetett „nélkülözhetetlenségéhez." A Békéscsabán látott törzsanyag a jót jobbítja és a rossz felett szemet huny. A luxus és az elitkultúra csomagolására vállalkozik. Pontosabban: csak azzal a ténycsoporttal foglalkozik, amelyben a kínálat többé-kevésbé megelőzi a keresletet, amelyben a választás tényét már befolyásolhatja a külső és nemcsak a primér igény. De vajon érdemes-e egyáltalán kereskedelmi szórólapot készíteni áruhiány mellé? Túlságosan szemrevaló paperbacket tervezni, ha a giccsadóval mesterségesen megdrágított „sárgafedelűt" rondán is veszik, mint a cukrot, vagy olcsósága és nonfiction tartalma miatt igénytelen külsőségeiben is szétkapkodják, mint a déligyümölcsöt? Esztétikus szupermagazint előállítani, akkor, ha a nyomdai előállítási ár még mindig magasabb, mint a standokon? Gazdasági szakember ilyenkor nemet mond, a kultúravédelem mezében tetszelgő közíró ilyenkor sopánkodik.

Arra gondol: ha *Fajó János*nak és *Pécsi Gábor*nak, a Gyorsuló Idő és a Ra Re sorozat fedéltervezőinek sikerült megbízót-vásárlót találni igényes zsebkönyv-vállalkozásaikhoz, ha *Kemény György*nek és *Helényi Tibor*nak sikerült hiperrealista, posztszürrealista fogásaikkal lepipálni még a nyugati magazintervek átlagát is, ha *Benczúr Gyula* névjegykártyájával és *Muray Róbert* oktatófüzetecskéjével

5

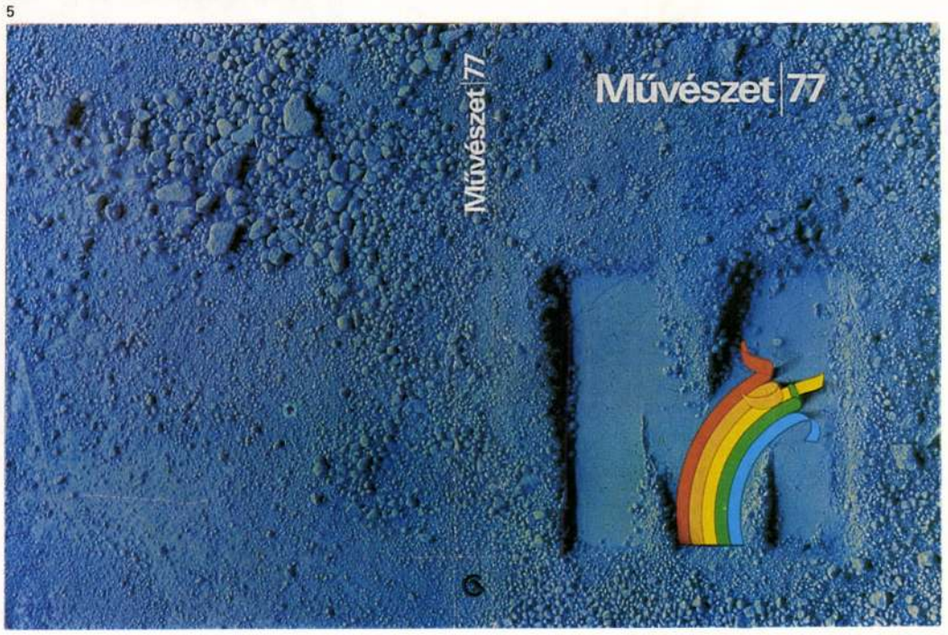

6

7

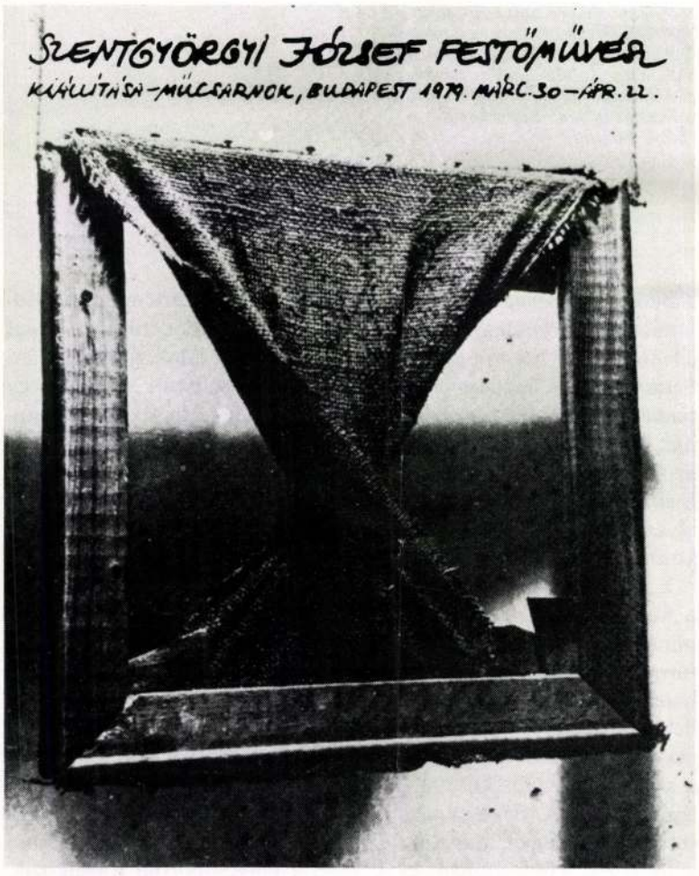

8

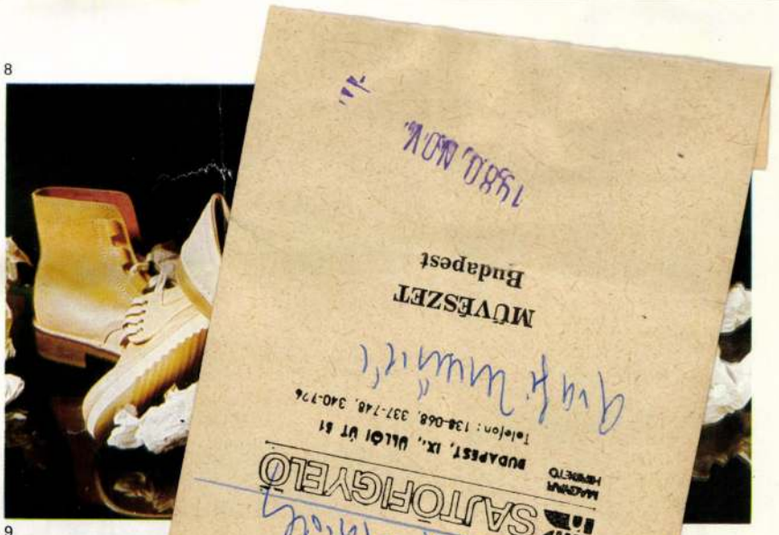

9

sikerült a névjegykártyák és oktatófüzetecskék rossz külalakhagyományait feledtetni, akkor még nem egészen reménytelen a kassáki meghasadt definíció újraegyesítése.

Egyébként a szépségnek és a szükségszerűségnek ez a különös kettéválása megyarázza a biennálé stilisztikai arculatát. Azt a feltűnő tényt, hogy a tervek többsége miért csúszott át az enervált ízlést feltételező neoszecesszióba, a művelt látást feltételező neomanierizmusba vagy a görcsös hagyománytiszteletet feltételező neofolklorizmusba. A szükség szabályozta „világgrafika" ugyanis – a Graphis Annualtól a magyar turisták számára is ismerős áruházi prospektusokig mindenütt – inkább más irányba halad. Lényegesen nagyobb szerepet juttat a fotónak, a fogyasztási vágyfelkeltés legtermészetesebb eszközének, lényegesen több helyet szorít a fotóval párosított „manipulált fotografikának", az ingerküszöb átlépésére legalkalmasabb módszernek, és főként lényegesen többet bíz az elemi jelekre és a piktogramokra, az információtovábbítás legolcsóbb lehetőségeire.

A fotó, a fotografika, az egyszerű rajz, a jel a szükségszerűség világa. A „stílus" csupán kiegészítő, mint ruhán a bizsu. Ezért azt is el tudnám képzelni, hogy egy másféle közegben gyönyörű katalógusfedél alatt csupán fele annyi lap sorakozik, negyedannyi szöveggel és nyolcadannyi képpel. De csökkentett terjedelme ellenére egy csepp kétséget sem hagy afelől, hogy melyik szerzőhöz melyik mű tartozik. És Schmal Károly csak a koronát tenné az egészre és nem a nyomtatvány feledtetéseképpen „menti a menthetőt".

P. Szűcs Julianna

10

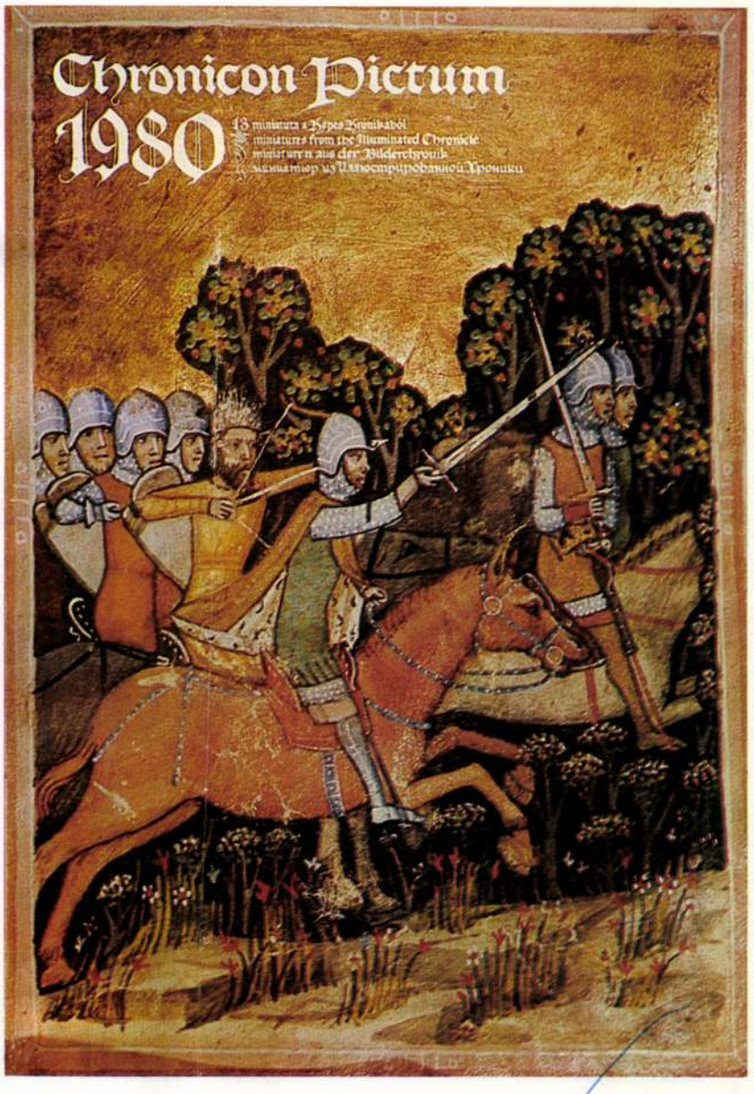

7 *Schmal Károly: Kiállítási plakát*
8 *Bakos István: Műszaki nyomtatvány*
9 *Kulinyi István: Műszaki nyomtatvány*
10 *Felvidéki András: Falinaptár*
(fotók Somfai)

SCHMALL Károly

1992

Schmall Károly képei

Pannonhalma, Vár 1. Megtekinthető november 25-ig.

E számunk művészetkritikai rovatában Kováts Albert írása olvasható Schmall Károly munkásságáról.

SCHMAL KÁROLY

EGY ESZKÖZTELEN FORMABONTÓ

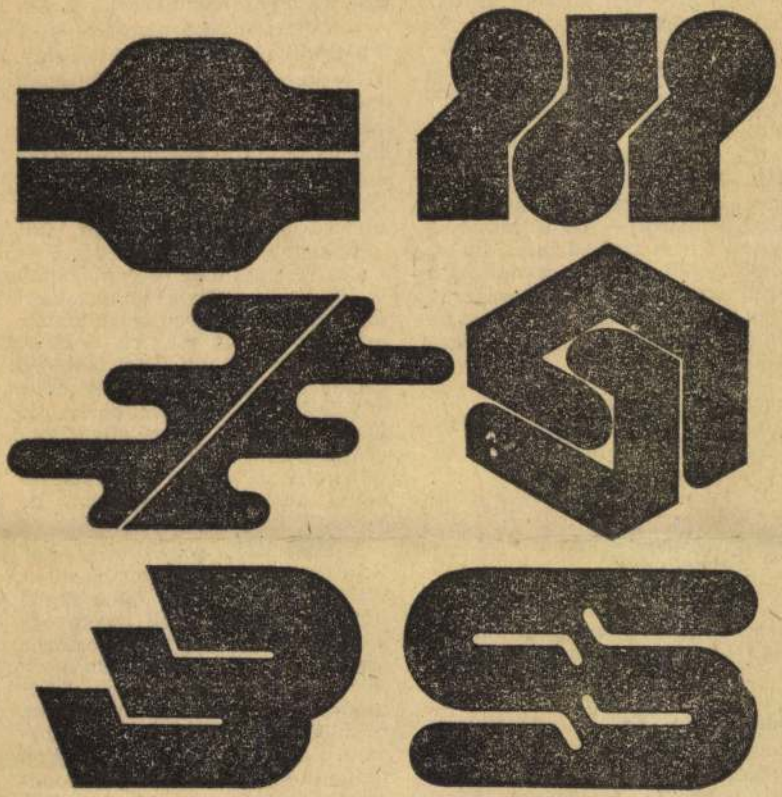

Élet és Irodalom, Bp. 1976. ápr. 10.
XX. évf. 15. sz. 12-13. lap.

— *Tudod, olyan képet kérek a cikkem mellé, amelyik jól jön ki az ÉS papirján. Meg olyasmit, ami Te vagy.*

— *Ezt még nem találtam meg.*

Megtalálta. Lehet, hogy *Schmal Károly* úgy hiszi: még csak kereri az útját — higgye is sokáig —, de ez a véleménye végeredményben mellékes. Nem mellékesek a munkái.

Schmal alkalmazott grafikus, 1966-ban végzett a képzőművészeti főiskolán, Konecsni-tanítvány volt; 1967 óta vesz részt a plakátkiállításokon, idehaza is, külföldön is; legutóbb tavaly szerepelt a Toldi moziban rendezett politikai plakátkiállításon és a Fészek csoportos tárlatán. Önálló kiállítása 1970-ben volt a *Pincetárlatban*, ugyanabban az évben a *Tv Galériájában*. Azt mondja, különben nem nagyon szeret kiállítani, hiszen a grafikus örök tárlata az utca. Mindenesetre, ha Schmal mégis részt vesz valamelyik kiállításon, szakmai körökben, már hetekkel előbb, mint várható kellemes meglepetésről beszélnek róla. Már diák korában kivívta magának — oly ritka jelenség ez, az epigonizmus korában — a mester rangját, huszonéves korában is *great old man* volt már. Kollégái, megrendelői, sőt még az ellenlábasai is valamilyen megkülönböztetett tisztelettel ejtik ki a nevét.

Par excellence plakáttervező. Az irodalomkritikától kölcsönvett szóval intellektuális művésznek nevezném; hallgatom megközelítéseit, levezetéseit, érdekesek, komolyak, mégis, úgy érzem mindez nem tartozik ránk, nézőkre;

vonzó. Kissé elkedvetlenítő divatkényszer, hogy az ilyen közkincscsé tett magángyűjteményeknek mindig „szellemesen találó" címet illik adni. Eörsi is így járna a már-már szenzációsan telitalálatos címötlettel *(Ruhapróba)*, ha nem fricskázná meg, mondom, mindjárt a borítón; ha nem tenné gondolattá az alábbi öt sorban:

Mint hitelbe vásárló,
próbálgatom a ruhákat,
ez bő, az szűk — mit tehetek?
Majd meghízom és lefogyok.
Pakolják be mindegyiket!

Kis jelenetet látunk tehát, s a műfordítás máris „a valóság színpadára" kerül. Ahol ugye a ruhatár... Pompás eörsis gesztus ez a „pakolják", ez a „majd meghízom és..."; az egész.

Ami még jobb: maga a kötet. Összeállítása időrendi sort követ; ahogy lapozom, nemcsak a nevek jelentősek, nemcsak a versek érdekesek, nemcsak a színvonal magas mindvégig. Hanem...

De maradjunk a tárgynál. A könyvnek csaknem az élén egy Shakespeare-szonett áll. Jön Goethe, Shelley *(Óda a nyugati szélhez;* hogy ez a fordító mikre vállalkozik! A részletezést itt a műfordításkritikára hagyom; nekem tetszik az új „Szél"...), Keats; Heine; Puskin; Verlaine; a (számomra) eddig ismeretlen, kitűnő Fofanov. Wedekind és Morgenstern: régi mókák, de milyen friss, mai tálalás. Hofmannsthal nem unalmas; egy kis Rilke is akad. Apollinaire. William Carlos Williams: vele kezdődik a nagy amerikaiak sora; folytatódik Ezra Pounddal, Lowellel; kapcsolódnak hozzájuk Ginsbergék, bár az ilyen

meg Majakovszkijt és Brechtet, ők Eörsi központi költői, és a mai németek-osztrákok is erős csapattal vonulnak fel.

Arra a bizonyos lefogyásra-meghízásra nincs szükség; ;a fordító jól vásárolt. Szó sincs róla, hogy a költő-drámaíró-tárcaíró Eörsivel akarnám igazolni választásának helyes irányát; a műfordítói sikerért külön-külön minden versben meg kell küzdeni ugyancsak. Így érdekesek a versek. Jól szólnak; együttest alkotnak; felelgetnek egymásnak. Meglepetések sora: a „bensőséges" Ginsberg *(Feljegyzés egy álomról)*, mellette Corso, ahogy *Ucellóról* írt verse nyitja a sort. Azután: ahogy Hans-Jürgen Heise és Richard Leising párbeszédet folytat. A bécsi iskoláról — kis túlzással — kiderül: nem szabad mítizálni az eredményeit. Vagy messzebb kell lépni azzal a bizonyos okossággal, vagy „elég": Brecht. *A kerékcsere* című versének komolysága az igazi jó tréfa! Íme:

Ülök a járdaszélen.
A sofőr kereket cserél.
Nem voltam szívesen ott,
ahonnét jövök.
Nem leszek szívesen ott, ahová
utazom.
Miért nézem a kerékcserét
Türelmetlenül?

De mire kimondanám, hogy „ez több, mint az egész Jandl", máris mást kell gondolnom! Mert a — kis betűvel! — *nálad fekve* legalább ilyen alaphelyzetet fejez ki tökéletesen. Ez tulajdonképpen szerelmes vers, de a költészet lényegéről — s így a műfordításról is — hordoz tanulságot. Eörsi egyik remeklése:

karod átfogja, ami vagyok
amikor nálad fekszem és
karod átfog.

Eörsi — hogy címlapversével visszaéljünk — nem vásárló itt, hanem eladó. És jól adja el a költőit. Mindig épp annak a kiválóságáról győz meg, akit olvasok. Bírja lendülettel a nagy svádájúakat, megvív a technikásokkal, van olyan okos, mint a nagyeszűek. A *Ruhapróba* kiváló gyűjtemény. Következetes könyv; hűséges munka. Hűséges egy gondolati rendszerhez; s mert ezt a hűségét megvalósíthatja, sokkal többet tár elénk gondolatoknál. Így mutat meg egy rendkívül összetett személyiséget. Azt az Eörsit, akit költőként még fel kell fedezni — s akit részben még neki magának is fel kell tárnia önmagában! mert ez a *Ruhapróba* megmutatta, mi minden illik még rá. Sokszor elgyönyörködtem a kötet befejező részének arányaiban; lehet, hogy a véletlen is segítette Eörsit, de ilyen esetekben a véletlen: törvényszerűség. Önálló alkotássá teljesedik ez a könyv; nevetséges volna „vallomást" említeni, ne járassuk le a szavak értékét.

A műfordítás sokszoros áttétel. Kár, hogy teljesítményeinek nincs szaklapja; kár, hogy ilyen szolíd unalom jegyében kell írnom egy rendkívül izgalmas vállalkozásról. De ha egyszer ízekre szedve nincs *hol* felmutatni, milyen jó...! Télikabátom nagy zsebében hordom, megállókban, boltokban várakozva elő-előveszem ezt a nagyon fontos könyvet. Hadd ne mondjak több „színeset". Maga a *Ruhapróba:* az.

Schmal Károly

grafikusmérnök

Repro: Földöz 24×26 cm
1980

Művészet
1980 nov.

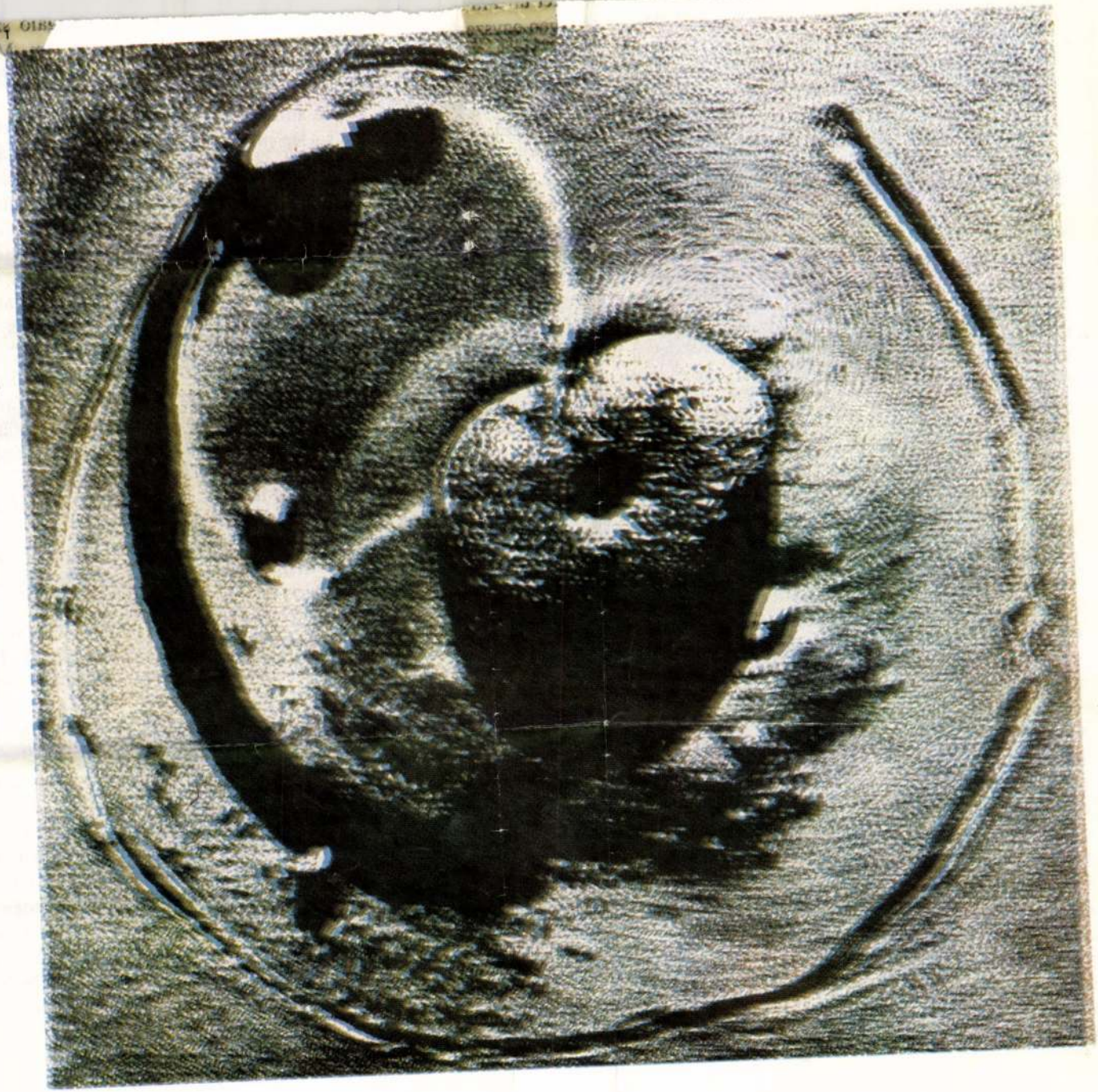

A tipográfiai elemekből: *o*, *l* és *v* betűkből alakított ki igen egyszerű, nap formájú emblémát, melynek elemeit szétválasztotta, újrakombinálta, szabadon változtatható terülömintává alakította. Színezésével a legkülönbözőbb alkalmakra szolgáló csomagolásterveket hozott létre az ünnepélyes bordó-fehér-tompazöld színharmóniájútól a fehér alapon kék, fehér alapon okker-szürkészöld hétköznapiig.

Az idei szervezés még körültekintőbben oldotta meg a véletlenek kiküszöbölését: a fenntartó városi Tanács szervezői a környező vállalatok, hivatalok figyelmét fél évvel a nyitás előtt felhívták, hogy esetleges plakát-, csomagolás-, embléma- és propagandaterveiket megvalósíthatnák a művésztelepen. Így (kegyetlen aránytalanság) a felkeresettek 5%-a reagált különböző igényekkel: prospektuscímlap- és öntapadó-tervezést egy vállalat, két intézmény emblémát és emléklapot, két megbízó teljes, illetve részleges propagandanyomtatványt kért, két plakátmegrendelést, egy oklevél-, illetve emléklapfeladatot, továbbá címlapok, illetve illusztrációk megrendelését ajánlották fel. A leggazdagabb, variációs lehetőségeket nyújtó feladatokat azonban ismét a Kner Nyomda kínálta – s idén ebben partnere lett a Magyar Hirdető Békés megyei Központja is: csokoládés díszdoboz, táblás csokoládé papírja, új szénsavpatron-doboz tervezése a Kner Nyomda kiírásában, a karácsonyi csomagolópapír és reklámtasak a Hirdető pályázati lehetőségeként jelent meg. Legsikeresebb, leginspirálóbb most is ez utóbbi volt: a csomagolástervezés azok számára is vonzó, akik eleddig csak képgrafikával, illetve plakáttal foglalkoztak. A kiírást a friss diplomás *Szereday Ilona* vette legkomolyabban: a gumihengeren, adott méretben megvalósítható – a lehető legkevesebb önköltséggel előállítható – csomagolópapír tervezésével a kivitelezés kívánalmait egyúttal formai kívánalmaknak is tekintette: egyszerűsége túlzott lett, olcsóvá sekélyesedett. Motívumterítése, a felirat mintához simulása olyan mértékben egyszerűsít, hogy szinte fel sem idézi a karácsony motívumait. A pályázati kiírásnak azonban megfelelt, tehát díjazott, kivitelezésre kerülő mű lesz a tervből. Kérdés, hogy ha a díjazás és az igényesség nem mindig esik egybe, milyen közelítési lehetőségeket kell alkalmazni: a pályadíjat kell-e másnak adni, vagy a kiírás technikai kötöttségeit figyelmen kívül hagyni. Az üzemeltető Kner azonban mecénásként lépett elő, eltekintve attól, hogy nem ő a pályázat kiírója, megvásárolta *Zahorán Mária* karácsonyi papírterveit, amelyek motívumai csomagolópapíron és tasakon bő fantáziával valósultak meg, ofszet eljárással kivitelezve. A filmre és papírra nyomott, pozitívban és negatívban megjelenő csillagmotívum arany-fekete-fehér variációkban jelenik meg, filmre nyomva polietilén tasakon is hatásos.

csorba az alkalmazás értelmezésén sem. M
lenni, ami – a nyomdai eljárásban legalább
jelent.

Szolid motívumterítésével és színezéséve
ségével – lep meg *Várnai Gitta* csomagolópa
ként foglalkoztató spárgaalkotások „mellék
telezett, átlósan komponált spárgaalakzata
kékben, sötét okkerben, igen ízlésesen.

Azt lehet mondani, hogy az idei művészte
kalmazott grafika uralkodóvá válása, ami f
profilváltásnak. Most nem azt demonstrálja
csinál szabadon választott témát a grafikus,
mindenki több vállalkozásban is részt vett.

Igen szépek a bábfesztivál propagandako
*Kakasy Évá*én kívül Szereday Ilonáé is (am
borítékja szitatechnikával készült), de kön
*mánchey Zoltán*é is. A kivitelezési lehetősége
mégis Kakasy Éva nyerte: grafikája finom, s
ványos, és leginkább kifejezi a gyermeki ért
fesztivál törekvéseit.

Az emblémák tervezése, úgy tűnik, nehéz a
általában nem sikerültek ezek a munkák (
egy-két tervét).

Annál nagyobb tét volt – és máskor is vonzó
– a múzeumi kiállításhoz tervezendő plakát. T
zik idén is a múzeumi plakáttal: Kálmánche
Gubis Mihály, de az igazi mű Gubis Mihály
tartó-nyomó tojásdad formák gazdag asszociá
is konceptuális, erős egyéniségre valló alkotás.
tozás azonban (a kiállítás címe, helye, időpontj
sorolása) *Schmal Károly*ra utal.

Elégedett a Kner Nyomda az utóbbi két év e
végre nem az asztal másik végén érzi magát, n
újabb kéréseket kell teljesítenie; elégedettek
művészek. Most már többen állíthatjuk, hogy
mazott grafikai művésztelep működtetése nemc
a sok közül, hanem gyökerekkel rendelkező, élet
melynek alapjait a nyomdai háttér és a megbízók
tosítja.

MM – Magyar millennium

Elkészültek az ünnepségsorozat emblémái

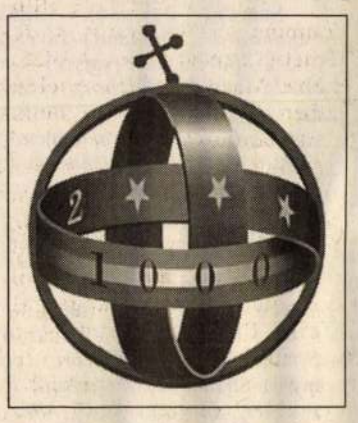

Az MM-rendezvények jelképe Schmal Károly munkája

Hétfő délelőtt tartotta meg első nyilvános ülését a *Magyar Millenniumi Emlékbizottság* a *Parlament* delegációs termében *Göncz* Árpád államfő elnökletével. Az ülésen részt vett *Horn* Gyula kormányfő és *Gál* Zoltán, az Országgyűlés elnöke is. A miniszterelnök hangsúlyozta, hogy a kormány nemzeti kötelességének tartja a millennium méltó megünneplését és hogy ehhez megteremtse a szükséges szellemi és tárgyi feltételeket. Ugyanakkor nem engedi, hogy az ünnepet bármely politikai irányzat vagy párt kisajátítsa. *Magyar* Bálint művelődési és közoktatási miniszter az államiságunk ezeréves fennállása alkalmából tervezett millenniumi programsorozat előkészületeiről számolt be, majd *Erdődy* Gábor miniszteri biztos, az emlékbizottság titkárságának vezetője az 1848–49. évi forradalom és szabadságharc százötvenedik évfordulója tiszteletére a millenniumi programok keretében önálló egységet alkotó ünnepségsorozat terveiről szólt.

A millenniumi programsorozat hivatalos elnevezése *Magyar millennium*, rövidítése *MM*. E betűkép alkalmas rá, hogy kifejezze a magyar államiság ezeréves múltját, ugyanakkor római számként arra is utal, hogy a magyarság annak a kultúrkörnek a része, amely a 2000. évét számlálja. A programsorozat jelképének, emblémájának a megtervezésére az emlékbizottság megbízásából a képző- és iparművészeti lektorátus meghívásos pályázatot hirdetett, amelyen tizenhárom művész (alkotópár) vehetett részt. A győztes emblémát, *Schmal* Károly Szent István koronáját, illetve egyúttal az országalmát idéző, Möbius-szalagos gömbjét – amelyet tíztagú szakértői zsűri választott ki a pályaművek közül – hétfőn mutatták be a nagy nyilvánosságnak.

Ugyancsak hétfőn „leplezték le" az 1848–49. évi forradalom és szabadságharc 150. évfordulója tiszteletére rendezendő programok győztes emblémáját, *Kemény* György munkáját, amely a felkelő napot idézve egy félbevágott kokárdát ábrázol. A *Magyar millennium* programjában hangsúlyos szerepet kap építészeti és szellemi örökségünk ápolása. A kormányzat hangsúlyos szerepet szán a magyar kultúra külföldi bemutatásának is.

Az önálló egységet alkotó negyvennyolcas programokról Erdődy Gábortól megtudtuk, hogy a kormányzat a művelődési minisztérium közvetítésével 1997-ben *százötven-*, 1998-ban *százhúsz-*, 1999-ben pedig *nyolcvanmillió forinttal* járul ezekhez hozzá. Ebből idén hetvenmillió jutott a hivatalos rendezvények szervezésére, a maradék nyolcvanmillióra a millenniumi emlékbizottság pályázatot írt ki, amelynek már meg is született az eredménye. (Jövőre egyébként újabb két pályázatot hirdet az emlékbizottság.) A zsűri kilencvenhárom beadványt támogatott. Több tudományos konferencia, történeti kiállítás, országos vetélkedő megszervezését segítik, de jut pénz új művészeti alkotásokra, kiadványokra és az emlékhelyek felújítására, ápolására is. Erdődy Gábor hangsúlyozta, hogy az emlékbizottság pályázata mellett ugyancsak nyolcvanmilliónyi támogatásért lehet „versenybe" szállni a *Nemzeti Kulturális Alap* különböző kollégiumainál. Lesznek olyan kezdeményezések,

Kemény György tervezte az 1848-at idéző képi jelet

amelyeknek nem jut állami pénz, de így is bekerülhetnek a hivatalos programba. A központi rendezvények közül kiemelkedik a programsorozatot március 13-án megnyitó *Fényesebb a láncnál a kard* című kiállítás a budapesti *Hadtörténeti Múzeumban*. A hivatalos rendezvénysorozat tengelyét március 13-tól a *Jeles napok* címmel meghirdetett programok alkotják.

(d. m.)

Rajkay Mátyásé és Temesváry Ferencé az idei Széchényi-emlékérem

Fényözön a régi termekben

Megnyílt a Nemzeti Múzeum központi könyvtára

Nincs ma Magyarországon olyan negyven év fölötti értelmiségi, aki diákkorában vagy ifjú kutatóként ne ült volna azoknál a hosszú asztaloknál, értékes könyvek fölé hajolva, amelyek mától, megszépülve, sárgaréz olvasólámpákkal „ékesítve" a *Nemzeti Múzeum központi könyvtárának* az olvasóit várják. E régi-új könyvtárat *Magyar* Bálint művelődési és közoktatási miniszter nyitotta meg hétfőn délután. A megnyitón adták át *Rajkay* Mátyás örököseinek és dr. *Temesváry* Ferencnek az idei *Széchényi Ferenc-emlékérmet*. (Az emlékérem átadását hagyományosan a Nemzeti Múzeum „születésnapjához" kötik. *Széchényi* Ferenc gróf ugyanis 1802-ben e napon nyújtotta be Bécsben, a királyi kancelláriához a múzeum alapítólevelét. Rajkay László háromezer kötetnyi hagyatékát ajándékozta a múzeumnak, Temesváry Ferenc fegyvertörténész pedig a múzeum fegyvertárát dolgozta fel a kutatók számára is kiválóan használható mutatórendszer szerint.)

Beiratkozási díj nélkül fogadják a kutatókat, a régész, művészettörténész, művelődéstörténész szakos egyetemi hallgatókat

Havran Zoltán felvétele

A Nemzeti Múzeum könyvtára 1951-ben alakult meg a korábban különböző osztályokon 80 éven át gyűjtött szakkönyvekből, folyóiratokból, monográfiákból. A *Központi Régészeti Könyvtár* néven emlegetett gyűjtemény m[a]kkor is Közép-Európa legn[a]gyobb szakkönyvtárának szám[í]tott. Törzsanyagát mintegy [5] ezer folyóirat, 75 ezer könyv és különnyomat tette ki. Nem lehetett olyan szegény sem az ország, sem a múzeum, hogy ennek a jeles könyvtárnak – amelynek ritkaságait bolgár kutatók éppúgy használták-használják, mint Itália régészei – ne gyarapították volna az állományát a múzeum költségvetésének megfelelő hányadából. Ebben az esztendőben kétmillió-kétszázezer forintot kaptak a múzeum költségvetési támogatásából, ehhez a művelődési minisztériumtól 500 ezer forintot kértek és kaptak, könyveladásokból pedig 300 ezer forintot szereztek. Durván számolva hárommillióból gazdálkodhatnak tehát. Ez arra volt elegendő, hogy 40–45 külföldi folyóiratot, tíz lexikont és egykét lényeges könyvsorozatot a Magyarországon megjelent szakkönyvek legfontosabbjaival együtt rendelhessenek meg. Többre nem tellett. Vagy ha mégis, azt a múzeum rangos folyóiratainak, a *Folia Archaeologicának*, a *Communicationesnek*, az *Archaeologici Hungaricinek*, valamint a *Folia Historicának* a példányait 500 partnerüknek cserealapként ajánlják fel Európában.

Amikor a *Központi Múzeumi Igazgatóság* megszűnt, a *Legújabb Kori Történeti Múzeumot* pedig visszacsatolták a Nemzeti Múzeumhoz, a három intézmény könyvtárának az összevonásából létrehozták – '96-ban – a *Magyar Nemzeti Múzeum Központi Könyvtárát*. E gyűjteménynek 225 ezer kötete van, ez a régészeti gyűjteményen kívül mintegy 22 ezer műtárgyvédelmi és restaurátori kötetet tartalmaz az ötvenezer könyvet számláló művelődéstörténeti részleg mellett.

A nyolcvanas évek derekáig a Nemzeti Múzeumban lakott az *Országos Széchényi Könyvtár*. Elköltözése után olyan értékes, könyvtári bútorokkal fölszerelt teremsor maradt a múzeumra, amely szinte magától értetődően jelölte ki a múzeum könyvtárának végleges helyét. Ma mintegy 900 négyzetméteres alapterületű, többszintes helyiségek biztosítják az ország legteljesebb muzeológiai gyűjteményében a kutatómunkát régészeknek, művészettörténészeknek, művelődéstörténészeknek, restaurátoroknak, valamint az egyetemi hallgatóknak. *Tóth* Endre régész, a múzeumi könyvtár igazgatója elmondja, könyvtáruk félig nyilvános, beiratkozási díj nélkül fogadják az ifjú és idős kutatókat, naponta huszonöt–harminc embert. A korszerűsített termekben és a ma is modern, XIX. századi fémállványzatokkal fölszerelt raktárépületekben könnyű eligazodni kutatónak és könyvtárosnak egyaránt. Most már csak a nevezetes gyűjtemény számítógépes feldolgozására várnak.

(lőcsei)

NAPLÓ

HOPPÁL MIHÁLY Sámánképek című fotókiállítása ma délután öt órakor nyílik meg az Újlipótvárosi Klub Galériában (Budapest XIII., Tátra u. 20/b). A megnyitó után Hoppál Mihály és Jankovics Marcell A sámán Eurázsiában című filmet vetíti le.

KARÁCSONYI KÖNYVEIT mutatja be ma délután öt órakor a Kortárs Kiadó a Magyar Írószövetség klubjában (Budapest VI., Bajza u. 18.).

A GYURKOVICS (K)RÉMES című est vendége ma este hat órakor az Angelika irodalmi kávéházban (Budapest I., Batthyány tér 7.) Kondor Katalin és Chrudinák Alajos.

PÓSA EDE festményeiből nyílik meg kiállítás ma este hat órakor az érdi Városi Művelődési Központban.

Városfelújítás Budapesten és Párizsban

Hogyan felelhet meg a XIX. századi igényekre tervezett város a XXI. század igényeinek? – erre a kérdésre keresik a választ magyar és francia építészek azon a kétnapos tanácskozáson, amely hétfőn kezdődött meg a budapesti *Francia Intézetben*. A konferencia a már létező francia–magyar együttműködés része.

A Fővárosi Önkormányzat elkészítette Budapest hosszú távú rehabilitációs programját, amelynek megvalósításakor párizsi, toulouse-i és strasbourgi tapasztalatokat is hasznosítanak a két ország között létrejött megállapodás alapján. *Korompay* Katalin építész Budapest építészettörténetének néhány jellegzetességét elemezte, Pierre *Pinon*, a francia építészeti akadémia építésze a *III. Napoleon* által kezdeményezett és *Haussmann* báró által végrehajtott Párizs-átépítés fő céljait és szakaszait ismertette. Hétfő este *Schneller* István, Budapest főépítésze és Vincent *Reina*, Párizs főpolgármesterhelyettese jelenlétében nyitották meg a Francia Intézetben a *Mérnökök Párizsa* című kiállítást, amely a *Pavillon d'Arsenalban* két éve megrendezett tárlatot felelevenítve – fotók és makettek segítségével – egy-egy nagy építkezést mutat be.

(f. m.)

Schmal Károly

OLDALSZÉL

JANA NOVOTNA a női teniszezők Mestertornáján az amerikai Davenport oldalán aratott párosgyőzelem után egyesben is diadalmaskodott, miután 7:6, 6:2, 6:3 arányban nyerte a francia Pierce elleni finálét. A cseh teniszezőnő Madrid, Lipcse és Moszkva után idei negyedik tornagyőzelmét aratta (Wimbledonban döntős volt), s a második helyen végzett a női teniszezők világranglistáján (Hingis vezet, a hónapok óta sérült Graf a 28.). Férfi párosban az amerikai Leach, Stark duó diadalmaskodott.

FÉRFI KOSÁRLABDA Európa-bajnoki középdöntő csoportmérkőzésen a magyar válogatott szerdán 17.30 órakor Tarnówban Lengyelország ellen mérkőzik. Szombaton lesz a sorozat következő állomása, Románia ellen a székesfehérvári Alba Regia sportcentrumban.

NBA, amerikai profi kosárlabda: Boston–Detroit 90-86, New York–Vancouver 104-84, Sacramento–Chicago 88-103, LA Lakers–LA Clippers 119-102.

BELGRÁD POLGÁRMESTERE is megsérült azon a kosárlabda-mérkőzésen, melyen egy ismeretlen tettes jelzőrakétákat lőtt a közönség soraiba.

A SAKKOZÓK országos női bajnokságán, a hatodik forduló után: Mádl 5, Medvegy és Gara 4-4, Lakos 3,5, Kiss és Pintérné 3-3, Horváth 2,5, Forgó és Grábics 2-2, Porubszky 1 pont.

VARGA ADRIENN a második helyen végzett ugrásban a stuttgarti tornász Világ Kupa-versenyen.

ASZTALITENISZ férfi BEK-mérkőzésen kedden 15 órától a Postás-Matáv a kínai játékossal megerősített svéd Malmö együttesét fogadja a negyeddöntő első összecsapásán.

HAJDÚ BALÁZS nyerte az Adrián az Opatija Kupa vitorlásverseny finndingi kategóriájának küzdelmeit.

Tizennégymilliós aranyprémium a női kézilabda-válogatottnak

Karmester kerestetik

(Munkatársunktól)

A magyar kézilabda-válogatottak – noha szép számmal gyűjtöttek érmeket, tisztes helyezéseket – az utóbbi évek világversenyeinek elsősorban mindig azzal a céllal vágtak neki, hogy kiharcolják a soron következő, újabb nagy erőpróbára a részvétel jogát. Ebből a szempontból tét nélkül léphetnek pályára a legjobb magyar kézilabdázónők a vasárnap rajtoló németországi világbajnokságon, hiszen „csupán" az aranyéremért folyik majd a küzdelem. Az 1995-ös vébén még ezüstérmes együttes tavaly decemberben a tizedik helyen végzett a dániai Európa-bajnokságon, így csak a selejtezősorozat sikeres megvívása után szerzett jogot a vébérészvételre.

Az első ízben 24 csapatot felvonultató tornára nem a legjobb előjelekkel készülhetett *Csík* János együttese: az olimpiai bronzérmes sikercsapatból előbb a címeres meztől önként elbúcsúzott *Mátéfi*, *Hoffmann* és *Kocsis* került ki, majd a térdszalag-szakadást szenvedett *Kökényt*, s mint pénteken eldőlt, az ugyancsak sérült *Sitit* is nélkülöznie kell Németországban. A mindössze kéthetes közös felkészülés során még csak próbálgatja a szakvezető az optimális felállást, a kezdő csapatnyi rutinos játékos mellé fiatalokat kénytelen beépíteni, s a gazda nélkül maradt karmesteri pálcát *Erdős*, *Németh* vagy *Takács* örökölheti.

A kísérletezésre alkalmat kínál az egri *Falcotrade-Egervin Kupa* nemzetközi torna, ahol ma *Japán* (19 óra), szerdán *Csehország* (19), csütörtökön *Lengyelország* (17) lesz a magyar válogatott ellenfele. A világbajnokságon pedig kedden lép először pályára a csapat *Uruguay* ellen, majd *Elefántcsontpart*, *Románia*, a *Koreai Köztársaság* és *Algéria* következik a sorban. A csoportmérkőzések után egyenes kieséses rendszerben folytatódik a vébé, s ha a magyar játékosok prémiummal szeretnék zárni a sorozatot, akkor az első hat közé kell jutniuk. A hatodik helyért 5, az ötödikért 5,5, a negyedikért 6,5, bronzéremért 8,5, az ezüstéremért 10, míg a világbajnoki címért 14 millió forintot fizet a kézilabda-szövetség.

Csík János tegnap kihirdette a vébére utazó keretét is: *Meksz*, *Farkas* A., *Pálinger* (kapusok); *Kántor*, *Balogh*, *Szabó*, *Borók*, *Pásztor*, *Németh*, *Erdős*, *Deli*, *Farkas* Á., *Kenyeres*, *Takács*, *Pádár*, *Kulcsár*.

Szezonzárás a labdarúgó NB I-ben

Újpesti ezüsthely

KISPEST–UTE 0-2 (0-1)

Bozsik stadion, 7000 néző, vezette: Varga S.

KISPEST-HONVÉD: Vezér – Hungler – Plókai, Hahn, Farkas – Balogh Zs. (Major, 46.), Kovács B., Pintér, Cipf (Némethy, 79.) – Kabát, Bárányos.

ÚJPESTI TE: Szűcs L. – Kiskapusi, Sebők, Szlezák – Jenei, Kozma, Véber, Fehér, Herczeg – Szanyó (Kvasz, 74.) , Kovács Z.

Gól: Sebők (2.), Kovács Z. (75.).

Megérdemelt győzelmével az UTE feljött a második helyre, a Kispest kieső pozícióban zárta a bajnokság első felét. **Az őszi sorrend:** *Győr* 38, *UTE* 36, *MTK* 33, *Vasas* 32, *FTC* 31, *Diósgyőr* 27, *Vác* 27, *Debrecen* 25, *BVSC* 24, *Gázszer* 21, *ZTE* 21, *Videoton* 20, *Haladás* 19, *Siófok* 17, *Tiszakécske* 16, *Békéscsaba* 16, *Kispest* 13, *Stadler* 8 pont.

*

Dragoslav Stepanovic lehet a nigériai labdarúgó-válogatott szakvezetője. A *Crvena Zvezda* egykori világválogatott játékosa, a német *Eintracht Frankfurt* volt edzője szerződtetése ügyében két héten belül dönt a jövő évi vébé mezőnyében szereplő afrikai ország szövetségének vezetősége.

Bajnoki eredmények. Spanyolország: *Betis–La Coruna* 1-0. – Ukrajna, a 15. forduló után: *Kijev* 34, *Donyeck* 34, *Dnyepropetrovszk* 31 pont.

Tömegverekedés tört ki a *Ionikosz–Olympiakosz* görög labdarúgó-bajnoki mérkőzés hajrájában, amikor a vendégcsapat megszerezte a győztes gólt (0-1). Két Olympiakosz-játékos futballista megsérült a szurkolók és a rendőrök közötti játéktéri összecsapás során.

Nívódíjas évkönyv

Immár tizenegyedik alkalommal készült el a *Magyar Olimpiai Bizottság* évkönyve. A *Sport '97* album sajtóbemutatója alkalmából dr. *Schmitt* Pál, a MOB elnöke utalt arra, hogy ha idén lett volna olimpia, akkor Magyarország a kilencedik helyen végez. A kivételesen szép fotókkal illusztrált, az esztendő teljes eredménylistáját és nívós írásokat tartalmazó, a Sport Plusz Kft. gondozásában megjelent könyvet a debreceni *Alföldi Nyomda* készítette és munkájáért kiérdemelte a MOB nívódíját.

A TOTÓBAN sem telitalálat, sem 13 találatos szelvény nem akadt (a halmozódó nyeremény 5 246 850, illetve 4 197 480 forint). A 12 találatra 76 783, a 11 találatra 4497 forintot fizetnek. A tíztalálatos szelvény nyereménye 792 forint. A Góltotóban négy találat nem volt (a halmozódó nyereményösszeg 123 889 forint), a háromtalálatos szelvények 1609 forintot érnek.

A futballhét műsora

A héten három napon keresztül két európai labdarúgókupa mérkőzéseit rendezik meg. Az UEFA-kupa nyolcaddöntőjében az első találkozókat játsszák le kedden, míg a Bajnokok Ligája ötödik fordulójára szerdán és csütörtökön megosztva kerül sor.

Kedd. UEFA-kupa: *Twente Enschede* (holland)–*Auxerre* (francia) 18.45, *Karlsruhe* (német)–*Szpartak Moszkva* (orosz) 19, *Steaua Bucuresti* (román)–*Aston Villa* (angol) 19.45, *Rapid Wien* (osztrák)–*Lazio* (olasz) 20.45, *Ajax Amsterdam* (holland)–*Bochum* (német) 20.45, *Strasbourg* (francia)–*Internazionale* (olasz) 20.45, *Croatia Zagreb* (horvát)–*Atletico Madrid* (spanyol) 20.45, *Braga* (portugál)–*Schalke* (német) 22.30 óra.

Szerda, Bajnokok Ligája: *Feyenoord* (holland)–*Juventus* (olasz), *Barcelona* (spanyol)–*Newcastle* (angol), *Göteborg* (svéd)–*Paris SG* (francia), *Besiktas* (török)–*Bayern München* (német), *Lierse* (belga)–*Leverkusen* (német), *Monaco* (francia)–*Sporting Lisszabon* (portugál), mind 20.45 órakor.

Csütörtök, Bajnokok Ligája: *Dortmund* (német)–*Galatasaray* (török), *Parma* (olasz)–*Sparta Praha* (cseh), *Manchester* (angol)–*FC Kosice* (szlovák), *Kijev* (ukrán)–*Eindhoven* (holland), *Porto* (portugál)–*Olympiakosz* (görög), *Rosenborg* (norvég)–*Real Madrid* (spanyol), mind 20.45 órakor.

Kovács Gábor címvédőként utazik a vébére

A világrekorder tonnás terhei

Az erőemelés három „pillére" a *guggolás*, a *felhúzás* és a *fekvenyomás* közül az utóbbiban – néhány esztendeje külön fogásnemi versenyeket, sőt, világbajnokságot is rendeznek e szakágban – Magyarország hovatovább nagyhatalomnak számít. Legalábbis ezt igazolják a hét végi, Orosházán rendezett magyar bajnokságon elért világcsúcsok.

Az egyik főszereplő a 100 kilós súlycsoportban rajthoz állt *Kovács* Gábor volt. A budapesti *Lido Fitness* 24 éves erőemelője a 255,5 kilóval bánt el sikerrel, megfosztotta trónjától a német Frank *Pfraumert*, aki 1993 óta 255 kg-mal tartotta a világrekordot. Akárcsak a szintén világcsúccsal nyertes *Kustán* Tibor *(Koko Gym)* és *Balázs* Szabolcs *(Pápai Kinizsi Húsos)*, valamint a győri *Érsek* Ervin és a zuglói *Pfeinfenroth* Tamás, a 100 kg újdonsült rekordere, Kovács Gábor is ott lehet szponzorai támogatásával a december eleji kanadai fekvenyomó-világbajnokságon, ahová a *Magyar Erőemelő-szövetség*, kellő anyagiak hiányában, egyébként senkit sem tudna utaztatni…

Kovács a dániai Silkeborgban megrendezett tavalyi vébén nyerte a sportág első magyar aranyérmét, így most világbajnoki *címvédőként* lép dobogóra december 5–7. között Edmontonban:

– A tavalyi vébén 242,5 kilót teljesítettem, a decemberi találkozón tíz kilóval többet szeretnék produkálni, bár az orosházi világcsúccsal magasabbra került a mérce… Talán a sikereknek is köszönhető, hogy növekszik az érdeklődés e sportág iránt, s immár egyéni támogatói szerződéseket is tudtunk kötni. A FILA adja a ruhát, a sportszereket a Lido Fitness biztosítja, az utazásokat a magam erejéből fedezem, s ha nem volna egy kis autójavító műhelyem – mert polgári foglalkozásom autófényező, karosszérialakatos – gondban lennék, ugyanis bérből, fizetésből nem futná a költségekre.

– Mennyi időt szán a tréningezésre?

– Heti öt–hat alkalommal megyek edzésre. *Teszári* Zsolt irányításával naponta két-két órát dolgozom, alkalmanként összesen három-négy tonnát megmozgatva.

Kertész Klári

Mi díjazzuk, ha Ön a partnerünk!
Nyerjen a kötelezőn

1998. nov. 7. NÉPSZAVA

Schmal Károly

ce Lee!"

rt a gatyátokba ontjuk a béletek!"

után, már igencsak nagy
VIII. kerületi rendőrka-
Egymás után érkeznek a
s az autókkal az éjszaka

ha egy ilyen beszól egy
nyugdíjasnak, az kész szív-
nutat rá egy szőkére fes-
mú, fehér bőrdzsekis és
pillangóra *Diviki Lajos*

rostiakció" van. Az utcán
özül ilyenkor legtöbben a
adályozása miatt kerül-
azért, mert nem elégedtek
udott fizetséggel, hanem
a kuncsaftokat. Legtöb-
llgatás és a jegyzőkönyv
án négy órával már újból
dázhatnak a kocsisoron.
lányokkal kellene foglal-
amelyik utcában kurvák
incs tolvaj. A stricik vi-
e. Megvédik a vendéget,
ik a cici a szájukból, ak-
nak – véli Diviki Lajos.
ai portyának egy fehér
Forddal vágunk neki. A
Gyula zászlós a pol-
befutott panaszok nyo-
a Mikszáth Kálmán térre
z amerikai filmekből jól
ban, óránként tíz kilomé-
ggel gurulunk, hogy sem-
hesse el a rend őrének és
nek figyelmét. Mielőtt a
unk, Balogh Endre végig-
in, hogy látható helyre ki-
képes igazolványukat.
tések szerint egy csöves-
izálja a környéket. A gye-
szedik a pénzt, a fel-
őszakosan kéregetnek. A
ides, a banda nyomát este
ak az üvegtörmelék és a
acok jelzik.
jó lenne, ha esténként
ellenőriznék a teret, mert
mi mostanában itt folyik –
yik magasföldszinti ablak-
ehér hajú, fekete keretes
idős néni. – Amikor már
nézni meg szagolni azt a
t, ami itt van, akkor az
al lejövünk és összetaka-
smányságokat. Hiába csi-
ilyen szépen a teret, ha
dál módon tönkretesznek

sel Speedway feliratos
en feszítő, kopaszra nyírt,
érfi azt a tippet adja csa-
hogy a Kálvin téri aluljá-
ne körülnézni, mert ott
a csöves.
enőriznek? – kérdezi az őt
ászlóstól egy fehér dzse-
kete bőrű fiatalember. –
náltam semmit, csak vet-
eg sört. A jogi egyetemre
ként pedig itt dolgozom a
dor utcában, a Szudán
en.
rendben van – válaszolja
, miközben visszaadja az
ideiglenes tartózkodási
s diákigazolványát.
sszemű polgárőreink már
iszúrják, hogy a Kálvin
falnál egy csöves matat a
ti padoknál. Aznapi szer-
endezgeti. Van itt min-
oboz, iskolatáska, elem-
egy NDK centrifuga is.
. kerületben, a lomtalaní-

táson szedte össze kincseit. Az igazoltatáskor vadonatúj, ropogós személyit varázsol elő, mivel a régit a pénzével és jogosítványával együtt elloptak tőle az egyik éjszakai szálláson. Korábban a barátnőjénél lakott, ám, hogy összevesztek, harmadik hónapja az utcán él.

– Még egyszer nem megyek be a szállóra, mert nem akarom, hogy megint kiraboljanak. Inkább reggelig mászkálok, akkor eladom a cuccokat a Telekin. Megpróbálok annyi pénzt összegyűjteni még a tél előtt, hogy egy roncsot vegyek. Kinéztem egy Barkast a bontóban 22 ezerért, az jó lenne. Van hozzá forgalmi meg rendszám is. Beállnék vele egy őrzött parkolóba, és abban aludnék. Azután szép lassan megjavítanám a kocsit, mert akkor könnyebb lenne a guberálás is.

László napi két-három ezret szed össze fémből, üvegből, kukázásból, betétkönyvében már nyolcezer forintja van. Az eredeti szakmája kőműves, hogy miért hagyta abba, arról nem beszél.

– Nem tudok változtatni a helyzetemen – folytatja –, a Barkas nagy előrelépés lenne, mert akkor fedél is lenne a fejem fölött. Addig éjszaka járom a várost, nappal pedig valamelyik rendőrség közelében vagy egy templomnál alszom – mondja búcsúzóul.

A Kálvin téri aluljáróban, a telefonfülkéknél már bevackolták magukat a csövesek. Elsőként *Antal* igazolja magát egy ideiglenesen kiállított személyivel. Farmer nadrágja és dzsekije csupa folt, arcát vöröses forradás csúfítja. Csuklóján fehér gyöngysor csörög, miközben nehezen forgó nyelvvel, szélesen gesztikulálva meséli élettörténetét:

– Amióta kijöttem a Bokréta című nevelőintézetből, azóta mindig csak lejjebb kerültem. 1983-ban raktak át oda, mert megszöktem a Róbertből. Voltam szállón meg mindenfele. Utoljára a Blahán héderelteм, ott meg ellopták a hátizsákomat meg a személyimet. Mostanában itt meg az Astoriánál szoktunk aludni. A rendőrök megengedik, csak rakjunk rendet magunk után.

Közben *Feri*, a szürke télikabátos, szederjes képű is előkotorássza a személyijét. Nemcsak azért találta meg nehezen, mert részeg, hanem mert a jobb karja be van gipszelve.

– Tíz napja összecsókolóztam az aszfalttal, aztán ez lett belőle – ütögeti a gipszét. – A fater meghalt, bárcsak élne, akkor most is otthon laknék! Az anyám él, de vele két napnál tovább nem lehet kibírni. Bolond szegény. Nem maradt nekem más, mint a haverok, a pia, no meg Kármen – hajol le, és megsimogatja a sárgásbarna szőrű kutyát.

– Már 11 éve itt vagyok, nem értem, hogy miért kell ez az igazoltatás – méltatlankodik *Tibor*, a harmadik csöves, akin társaival ellentétben még ma is látszik, hogy valaha jobb napokat élt meg. – Nem bántok senkit, így engem is békén hagynak. Ha belém kötnek, az persze más, akkor még szép, hogy megvédem magam.

A polgárőrök és a zászlós, már a mozgólépcső mellett várakozó két kopaszra nyírt, húsz év körüli srácot igazoltatja.

– Csak a barátnőinkre várunk – méltatlankodik az alacsonyabbik. Az sem nyugtatja meg, amikor közlik vele, hogy csak rutinellenőrzésről van szó.

– Ez nagyon megalázó – panaszkodik a nagyobbik kopasz, miközben ímmel-ámmal kipakolja a zsebeit. A holmik között az egyetlen veszélyes darab egy görbe pengéjű bicska. Mivel nyolc centinél rövidebb az éle, így nem minősül veszélyes darabnak, és visszakapja a kését. Ekkor megérkeznek a barátnők...

– Pont olyanok voltak, mint a dealerek – mondja *Oláh Gábor* a zászlósnak. – Még a csizmaszáruk belső kis zsebét is megnéztem, hátha oda dugták az anyagot.

A Teleki téri a piac mellett egy dülöngélő férfi bukkan fel. Arra leszünk figyelmesek, hogy négy gyanús alak követi messzebbről.

– Ilyenkor, ha túlerő van, mindig a „bikát" kell megfogni, akkor szétszaladnak a követői – suttogja a polgárőrök vezetőhelyettese. A négy férfi közben beéri a kiszemelt áldozatot, és körbefogja. Polgárőreink sem tétlenkednek, azonnal akcióba lépnek, de a négy alak gyorsan lelép.

– Gyertek csak, vamzerek, mindjárt a gatyátokba ontjuk a béletek! – ordítják nekünk.

– Nem megyünk sehova – adja ki az ukázt a többieknek Balogh Endre. – A polgárőr nem *Bruce Lee!* – teszi hozzá, és ezen jót derülnek...

Kowács Györgyi

Az önazonosság stációi

Schmal Károly munkái

Még megvan valahol az a kavics. Madzaggal fölvarrtam egy barna kartonpapírra. Annyira tetszett ez, hogy még a falon is lógott egy darabig otthon. Egyszerűen lemásoltam a *Schmal* plakátjának egy részletét. Mint amikor megtanulom egy kedvenc versem, és mondogatom magamnak.

Most is a padlón a plakát, több mint húszéves, de habozás nélkül kiküldeném megint az utcára. Nem száradt ki, nem öregedett meg. Fekete-fehérben is erősebb, mint sok színben tobzódó. Aztán itt a dél-venezuelai indiánkiállítás plakátja a Néprajzi Múzeumból. Egy fotó, amin az állatfogakból készített nyakdísz fölszakította a papírt. *„A kiállítási szituációt akartam leleplezni* – mondja Schmal Károly –, *a mesterkélt, hamis helyzetet, hogy a hús-vér valóságból, az eredeti összefüggésekből kiemelt élet mivé válik a múzeumi kiterítettségben."*

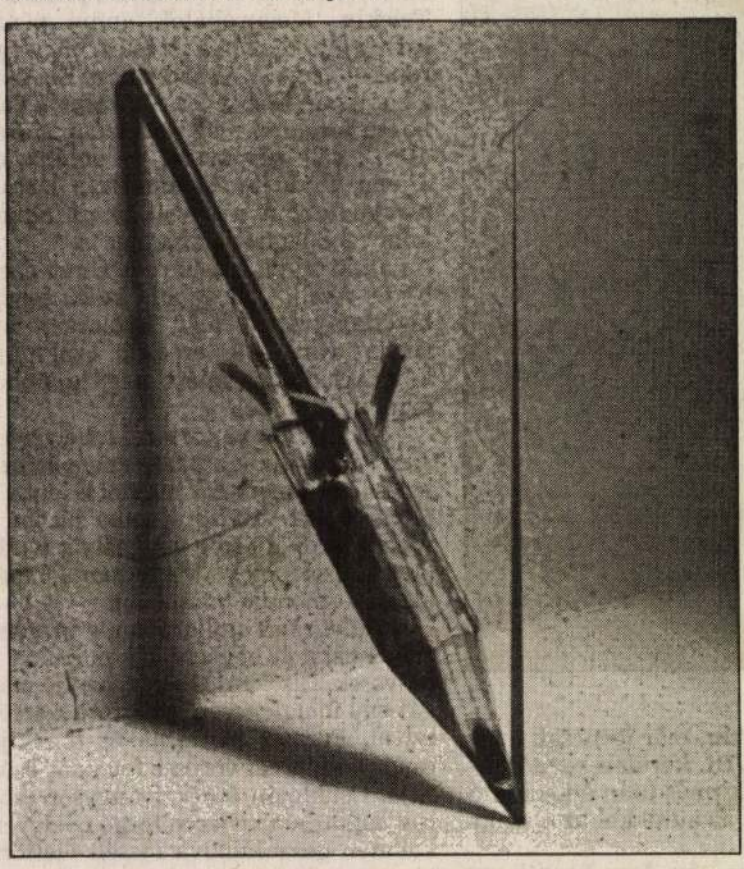

A viviszekció, az élveboncolás ájult izgalmát és egzakt tudományosságát sugallja több munkája is. Az egyik lapon, középen megtört, száraz ág látható. Abban a természetbeni szálkás állapotban, ahogy korhadt, magától vagy villámcsapástól kidőlt fáról leszakadt. Az éppen felénél hegyesszögbe feszített ág mintha a körző feltalálásának atavisztikus pillanatát idézné fel. A sötét folyadékból – talán fekete vérből – húzott körszelet keletkezésének felvétele egyszerre játékos gesztus és kvázi tudományos preparátum.

Eszközeiben, motívumaiban egy-egy Schmal-plakát szinte már nem is reprodukálható, csupaszítható tovább. Ám még tovább is fokozza tárgyai végletes leszegényítését. Az önazonosságtól már szinte csak egy utolsó sóhajnyi távolság választja el szereplőit. Egy kifacsart szőreiből csupán néhány szálat őrző ecset megtépázva, identitásától már-már megfosztva, mintegy utolsó kiáltásként a halál előtt, egy szép, kalligrafikus vonallal üzen az utókornak. Egy ceruza, testétől félig megfosztva, csupasz vénával teljesíti be hivatását. Az önfeláldozás *Nemecsek Ernő*-i attitűdjét közvetíti, a hűség geometrikusan artikulált fogadalmait: *„Inkább fürösszenek meg az ellenségeim, mintsem áruló legyek!"*

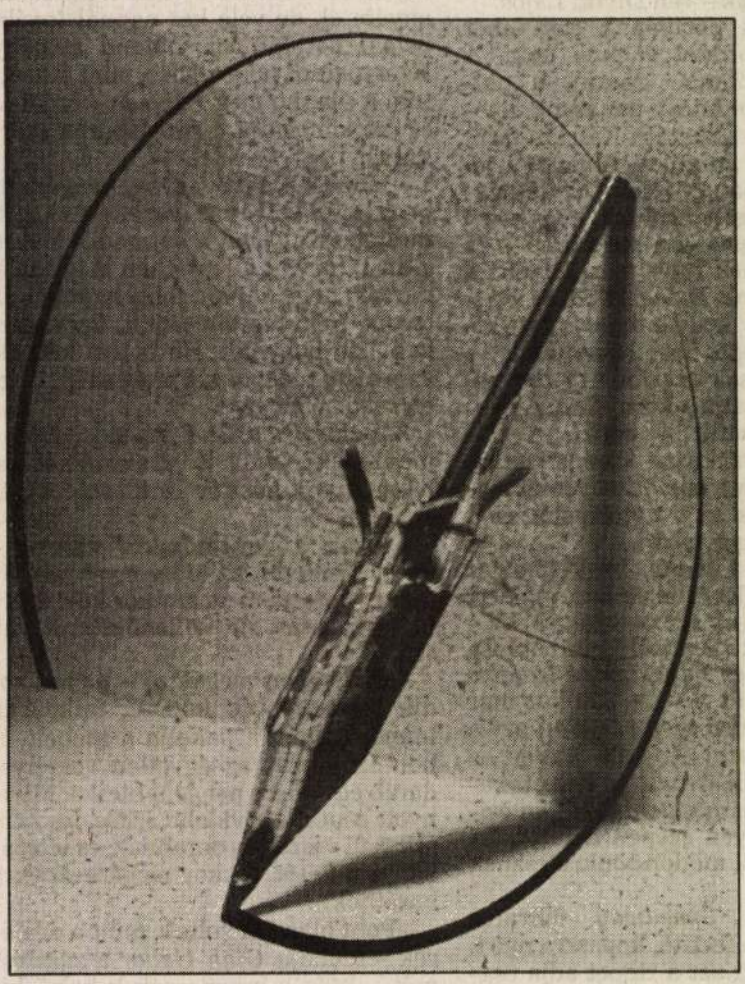

Schmal Károly plakátjai, festményei, rajzai, fotói helytállnak, amikor a *„grundról"*, vagyis a létezés kérdéseiről felel a látvány iskoláiban. *„A kezdet és a vég izgat"* – mondja, és érthető, hogy aki nem képes, nem akar tehetségével alakoskodni, az nem fog boldogulni a divatokat számon kérő kereskedelmi képzőművészet piacán.

„Lehet, hogy el kellene játszanom, hogy jól mennek a dolgaim, de őszintén szólva semmilyen munkám sincs, és egy kicsit kétségbe is vagyok esve" – vallja be, amíg kérésemre néhány új festményét előszedi. Nem hagyja elöl munkáit, mert: *„Folyton javítanék rajtuk, ha folyamatosan a szemem előtt lennének."*

Az egyik kép, ami fémlemezre készült, egy befűrészelt vonal mentén kihajlított részletével háromdimenziós művé vált. Valódi és látszatterek képzete kombinálódik egybe. Miközben hevenyészve füzetembe skiccelem golyóstollal a képet, akkor jövök rá, hogy a látszólagos egyszerűség mögött milyen meghökkentő finomsággal bizonytalanít el a festett mélység és a fény keltette árnyék egymásnak felelgetése. Halkan és udvariasan, de mégis áthatóan súgják üzenetüket ezek a munkák a képzeletbeli és az anyagi világ határáról. Ahogy hajnali órán felriadva, hirtelen minden igazi valójában mutatkozik – túl időn és téren –, hogy aztán a nappal zakatolásában ugyanez ne legyen más, mint különös sejtelem.

Szerényi Gábor

Idő a térben

Schmal Károly kiállítása
Budapest Galéria
• Megtekinthető: november 21-éig

Megfordult a trend. Ha a hetvenes években (ez a koncept art kora volt) szinte minden képzőművész dolgozott fotóval, ma épp ellenkezőleg: a figyelem a hagyományos médiumok felé fordul. Az új szenzibilitás nem csupán néhány évre szóló jelszónak bizonyult; új – a hagyományos műfajokat rehabilitáló – periódus nyitánya is lett egyben.

Ennek az objektivitást felváltó szenzibilitásnak, a fotóról ecsetre váltó szellemiségnek egyik vezető képviselője nálunk Schmal Károly. Róla tudni lehet és kell, hogy plakátgrafikusként szerzett diplomát Konecsni György osztályán. Ez azért több, mint életrajzi adat, mert mind a mai napig alkalmazott grafikusként keresi kenyerét, s mert mesterétől a par excellence képzőművészeti érzékenységet is elsajátította. Konecsni ugyanis, akinek jelentősége a plakátgrafikában az idő haladtával egyre meggyőzőbbnek mutatkozik, festőként és képgrafikusként is figyelemre méltó műveket alkotott.

Schmalban jó ideig rejtőzködött a képzőművész. Benne volt, hiszen plakátjait a festő egyetemes látásmódjával és részletekre kiterjedő gondosságával hozta létre. Akik jártak műhelyében, azok megszemlélhették azokat – a valójában képzőművészeti – alkotásokat, amelyeket lefotózva készítette reklámgrafikáit. De ez a szerény ember, aki mind magánszemélyként, mind a gondolataival hosszú ideig a háttérbe húzódott, az elmúlt másfél évtizedben fokozatosan kiszabadult karanténjából. A váltás egyik indítéka alighanem az, hogy plakátokat ma már ritkán készít. (Nincs ugyanis rá megrendelés.) De gyanítom, ha elhalmozták munkákkal, akkor is bekövetkezik ez a fordulat. A több évtizeden keresztül szinte kizárólag fotóval dolgozó, de mindig elmélyült meditációra hajló Schmal Károly tudatára ébredt annak, hogy a merkantilgrafika keretei között egyre kevésbé képes kifejezni azt, ami benne munkál.

Legutóbb már olyan fényképeket láttunk tőle, amelyekben a tükröződés és az árnyékvetés legbanálisabb jelenségei mögé nézett. Ott érzékelte és velünk is érzékeltette azokat a végtelen dimenziókat, amelyeket közönséges halandóként e mindennapi történésekben észre sem veszünk.

Hasonló darabokat látunk tőle most is. Az azonban változás, hogy új művei festmények. (Eltűnt a fotográfia.) Szinte monokrómok, a szín legalábbis nem játszik bennük szerepet. Annál inkább a tér, a távlat és az árnyék. Az első felveti, az utolsó hangsúlyozza, amit a középső fogalom takar, mert hisz nyilvánvaló: Schmal nem perspektívatanulmányokat készít, hanem az idő folyása s képzőművészeti paradigmájaként ennek térben megmutatkozó természete, tünékeny és állandó volta az, ami izgatja. A papirost is azért hajtogatja meg, vágja ki, hogy mindenható jelenléte felfoghatóvá váljon.

Schmal elsőrangú tehetség; mostani kollekciója azonban nem egyenletes. (Mintha az ecsettel bizonytalanabbul bánna, mint az objektívvel.) Mentségére szóljon: nem az számít, hogy hány, nem egészen meggyőző mű kerül ki a keze alól, hanem az, hogy akad közte jó néhány briliáns darab.

• Vadas József

A jogállam álma

aly
a ál-
kávés-
iszterek,
inak-e az
ztére. A fo-
iarkabátokra,
és esernyőkre
vesztegetni.
szerint minderre
gy zavartalanul mű-
ni szervek. Mert mun-
senkire, legkevésbé az
közvéleményre. Fordul-
hatnak
asszal az adatvédelmi biz-
toshoz, ha
ietlenül meglátják, milyen
színű és mintázatú zokni volt a kormányülésről érkező Pepó Pálon, merthogy minden részlet szigorúan magánügy, amely sértheti a résztvevők személyiségi jogait. Ha pedig valamilyen kalandos módon eljut valakihez egy, a kormányülés előkészítéséhez tartozó dokumentum, jobb, ha nem pillant bele az illető, még a végén államtitkot sért, és mehet a bíróságra.

Egy fideszes képviselő szerint az Európa Tanács országaiban is csak a végtermék a látható, az ahhoz vezető erőlködés, gyöngyöző verejtékcseppek és a kulcsra zárt ajtók mögött elhasznált papírtermékek nem. És ez így van rendben, ismerjük el. Mert alkotni csak csendben lehet.

VARGA GERGELY

denhol jelen lévő hadsereg azonban vaskézzel és csírájában fojtotta el a próbálkozásokat. (A véres leszámolások, kínzások, gyilkosságok persze újabb olajat öntöttek a tűzre, s a ma függetlenségre vagy legalábbis valódi autonómiára vágyó tartományok mindegyike követelésének alátámasztásaként hivatkozik a hadsereg korábbi brutális ténykedésére.) Az elégedetlenség egy részét pedig az „indonéz csoda" révén sikerült hamu alatt tartani. A diktatúra ugyan leginkább a Suharto családnak és környezetének volt igazán jövedelmező, ám a gazdaság és ennek következtében az ország népességének életszínvonala is folyamatosan nőtt a kilencvenes évek közepéig. Ez „befogta" az emberek száját, elfogadhatóvá tette számukra, hogy nincsenek politikai jogaik, a természeti kincsekben gazdag tartományok számára pedig kevésbé volt fájó, hogy mindent Dzsakartába visznek, és onnan osztanak újra.

A világ azonban 1997 nyarán kifordult sarkaiból; az ázsiai pénzügyi válság Indonéziát sem kímélte, sőt: kiderült, hogy a

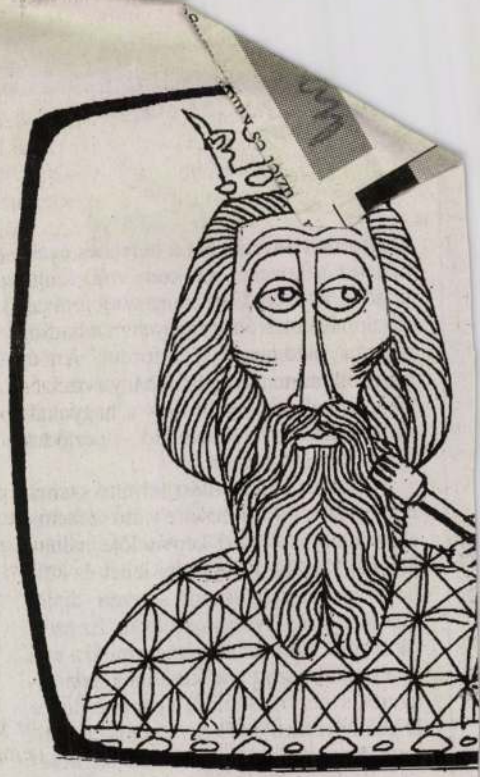

– És mi a véleménye a köztársas

irka-firka

Amerika a találmányok terén is megtartja azt a rangot, amelyet a technika és a haladás egyéb terültein vivott ki magának. Arról a lázas munkáról, amely a feltalálók műhelyeiben folyik, képet ad a newyorki szabadalmi hivatalnak most közzétett jelentése, amely felsorolja a legutóbb védjegyzett találmányokat. Ezer és ezer különféle uj gép, műszer szerepel a szabadalmazott cikkek között, amelyek most indulnak el világkörüli utjukra. Csak néhány érdekes apróságot ragadhatunk ki itt az ujdonságok változatos tömegéből. Boxkesztyü, amely levegővel van felpuffasztva, hogy megóvja brutális ütésektől a sportolókat. Kávéskanál, amelynek nyele egyik oldalon kés, hogy fel lehessen vele törni a tojást. Hüsitő legyező, körbenforgó lemezekkel, amely kézben tartva ujjnyomásra működik. Legyező, mely varrógépre, műhelyasztalra erősitve friss levegőt áraszt maga körül. Motor, amely az autó kormányához van erősitve s megkönnyiti a kerekek forgását, ha a kocsi fordul, vagy parkirozni akar. Repülőgép orrában elhelyezett fényképezőgép, amely gombnyomásra felvételeket csinál a terepről. Fejre szijazható esernyő, amely mindkét kezet szabadon hagyja. Elektromos készülék, amely ütéssel figyelmezteti az autóvezetőt, ha a megengedettnél sebesebben hajt. Szappantartó gumiburkolat, amely csak egy felületen hagyja szabadon a szappant és védi a felesleges kopástól. Horgászó készülék, melynek kampója gumiból készült csalogatóba van beágyazva és csak akkor ugrik ki, ha a hal megérinti. Borotváló ecset, melyet a fogantyujában elhelyezett miniatür melegitő táplál meleg vizzel. Autóra szerelt rádióközlő készülék, mely a közelben posztoló rendőrnek jelt ad, ha a kocsi tullépi a megengedett sebességet. Vizálló cigarettapapir. Parfömmel illatositott gyufa. De az ennivalóról sem feledkeztek meg az ötletes felfedezők. Nagy jövőt jósolnak egy specialitásnak, amely fagylalt, krém és édesség keveréke. Hideg és szilárd, s télen-nyáron zsebben hordható.

A tavasz legnagyobb társadalmi eseménye Angliában az első bálos leányok bemutatása az udvarnál. A birodalom legelőkelőbb családjának leányai adnak ilyenkor találkozót Londonban, hogy felvonuljanak a káprázatos udvari estélyre, ahol a király és királyné személyesen fogadja hódolatukat. Ez a hagyományos udvari szertartás avatja nagylányokká az iskola padjából most kikerült bakfisokat, a „debutant"-okat. Az udvari hivatal már közzétette azoknak a névsorát, akik meghivást kaptak a királyi pár estélyére. A diszes névsort a gloucesteri hercegnő unokahuga nyitja meg, ott találjuk mellette Miss Valerie Colt, Chamberlain miniszterelnök unokahugát és a brit arisztokrata családok fiatal leányainak egész sorát. Csupa ragyogó elegáns fiatal leány vonul majd fel az udvari estélyen, amely hagyományos szertartások között megy végbe. 1939 debutantjai azonban nemcsak szépek és elegánsak, de értékesek is. Nevelésük a kor szellemének megfelelő, nemcsak műveltségben és zenében kiválóak, hanem a gyakorlati ismeretekben is: nyelveket tudnak, kitünő háziasszonyok, pompásan főznek, maguk varrják a ruhájukat és megállják a helyüket a hivatalban is. Csaknem valamennyien elvégezték a kereskedelmi és gazdasági ismereteket nyujtó titkárnői tanfolyamot, amely különleges képesitése a célszerü modern nőnevelésnek Angliában. Hiába, más világot élünk. Valamikor ott kezdődött az udvarképesség, ha valaki — nem végzett titkárnői tanfolyamot.

Hivatalos küldetésben járt egy pesti úr a vidéken. Vasárnap délután kiment a városka szélén levő parkba, hogy megnézze, hogyan szórakozik a nép. Zsufolva volt a cirkusz, a sokféle mutatványos bódé. A körhinta lovaira is felkapott a jókedvü fiatalság, egy-két fordulóra, amig a szédítő forgást birta. Csak egy mokány tömzsi magyar tartott ki dacosan a falovacska nyergében. Odalépett hozzá a pesti úr:

— Mondja, barátom, olyan nagy öröm magának óraszámra körbe kergettetni magát?

— Dehogy öröm.

— Hát akkor miért csinálja?

— Harminc pengőmmel tartozik a tulajdonos és nem fizet. Hát igy hajtom be rajta.

(—mény)

Élelmiszerárak kicsinyben

Marhahus: rostélyos, felsál kg. 140—240, leveshusok (tarja, csontos oldalas, szegye) 100—200. Borjuhus: comb (szeletelve) kg. 260—320, borjuvesés 160—260. Juhhus: hátulja kg. 140—160, eleje 100—140. Sertéshus: karaj (hosszu, rövid) kg. 190—240, tarja, comb, lapocka 148—192, oldalas 120—164, szalonna zsirnak való 132—148, háj 148—160, zsir 156—168. Élő baromfi: tyuk drb. 250—400, csirke 180—320. Tisztitott baromfi: kg. tyuk 150—210, csirke 160—360, lud 150—200, ruca hizott 160—200. Tojás: tea 10 drb-ig drb. 7—8, tea 11 drb-tól kg. 140—150, főző és apró 10 drb-ig drb. 6—7, főző és apró 11 drb-tól kg. 125—140. Halak: ponty, élő nagyság szerint kg. 120—200, ponty jegelt és nem élő 100—140. Tej és tejtermék: teljes tej (kannatej) [illegible] tejföl 100—120, teavaj édes tejszinből (tömb) kg. 320—340, pasztőrözött tejszinből (tömb) 340—360, tehéntuoró sovány 70—80. Kenyér: fehér kg. 42—46, félfehér 34—38, félbarna 32—36, barna 20—22. Szárazfőzelék: lencse kg. 44—96, borsó 40—56, bab fehér, aprószemü 38—52. Zöldségfélék: Gülbaba burgonya kg. 12—14, nyári rózsa 14—16, őszi rózsa 12, Ella 8—11, kifli 24—32, vöröshagyma makói 16—22, fokhagyma 20—40, fejeskáposzta házai 12—20, kelkáposzta 10—16, savanyukáposzta 18—20, petrezselyem és sárgarépa vegyesen 16—22, kalarábé 12—20, sóska melegágyi 160—260, paraj 28—56, karfiol külföldi tisztitott 80—100. Gyümölcs: fajalma kg. 70—160, közönséges, válogatott 60—120, narancs vörösbélü 80—120, sárgabélü 64—88, mandarin 80—120 fillér kg-ként.

— **Frontharcos hirek.** Az Országos Frontharcos Szövetség *budapesti X. kerületi főcsoportja* nagysikerü táborozást tartott, amelyen az országos elnökséget dr. vitéz *Tóth András* és dr. *Hajnóczy Béla* képviselték. *Békeffy Elemér* főcsoportelnök megnyitója után *Halmy Gyula* vezetőtiszt az aktuális problémákat ismertette és nagy lelkesedés mellett jelentette ki, hogy a főcsoport *egy emberként áll a szövetség országos elnöksége mögött.* Az uj tagok avatása után *Békeffy Elemér* főcsoportelnököt ünnepelték és meleghangu táviratban üdvözölték *Kertész Elemér* fővárosi bizottsági tagot, a szövetség országos ügyvezető alelnökét. A szövetség *veszprémi főcsoportja* tisztujitó közgyülést tartott, amelyen tiszteletbeli elnökké *Beöthy Dezső* tábornokot és vitéz *Érdy Kálmán* ny. ezredest, elnökké vitéz *Kolossváry László* ny. ezredest, társelnökké *Spoll Ferenc* szkv. őrnagyot, alelnökké *Békeffy Istvánt* és *Hankó Ernőt*, titkárrá *Halász Jánost* és *Husvéth Mártont*, pénztárossá *Imre Gyulát*, ellenőrré *Sztritzky Józsefet* és *Regényi Józsefet* választották meg. Az uj tisztikar dr. *Csukássy Lóránt* központi kiküldött kezébe tette le a bajtársi fogadalmat. — A szövetség *Budapest-rákosfalvai csoportja* is disztáborozást tartott, amely első ilynemü összejövetele volt. *Bahunek Béla* tartotta az elnöki megnyitót, dr. *Fráter Sándor* beszámolt, tájékoztató beszédeket dr. vitéz *Tóth András* és dr. vitéz *Hajnóczy Béla* mondottak. Végül *Gecső* [illegible]*yula* kispesti vezető tiszt „A 22-es honvédekkel észak[illegible]é" cimen érdekes vetitőképes előadást tartott. Az ünnepély dr. *Vojtsek Ottó* e. e. százados zárószavával ért véget.

— **A visszacsatolt Felvidék tüzifaellátása.** A visszacsatolt Felvidék tüzifaszükségletét eddig a cseh-szlovák területekről szerezték be. A forgalom megszakadásával aztán ezeken a területeken, főként Kassán, Ungvárott és Munkácson tüzifahiány mutatkozott, amelyet belföldi fával már csak azért sem lehetett pótolni, mert egyrészt kellő feleslegünk nem volt, másrészt az itteni árak jóval magasabbak voltak. A Külkereskedelmi Hivatal ezen ugy igyekezett segiteni, hogy kb. 14.000 vagon behozatalára vámmentes behozatali engedélyeket adott. Ezeknek a határideje 1939 február 28-ikáig terjedt. Minthogy a forgalom késedelmes helyreállitása folytán ennek a mennyiségnek csak kis részét tudták behozni, a határidőt most *meghosszabbitották két hónappal, április 30-ig.*

— **Magyar-ruszin szabadságnapok.** Nagy érdeklődés előzi meg a Magyar Nemzeti Diákszövetség és a Magyarországi Ruszinszkóiak Szervezete által a pesti Vigadóban hétfőn este 6 órakor rendezendő nagygyülést. A gyülést dr. *Illés József* országgyülési képviselő, elnök nyitja meg, majd *Zseltvay Tibor, Vasváry Pál, Demkó Mihály, Dóry Béla* titkár és *Kádár Béla* beszél. A gyülés bevezetője lesz a Magyarországi Ruszinszkóiak Szervezete által rendezendő március 11-től 16-ig tartó *ruszin-magyar szabadságnapoknak.* Ezek a napok alkalmat nyujtanak majd arra, hogy a magyarsághoz mindenkor hü ruszinok érzelmei őszintén megnyilatkozzanak.

— **Társasági élet.** A Brassai Sámuel Unitárius Főiskolai Egyesület *Gálna Sándor* bálelnök vezetése alatt a Baross-Szövetség székházában igen jól sikerült bált rendezett. Az unitárius társadalom ugyszólván teljes számban megjelent az estélyen. A bált tizenkét székely pár nemzeti tánca vezette be. Az előkelő társaság kitünő hangulatban maradt együtt a hajnali órákig. — *A VIII. kerületi elöljáróság tisztviselői kara* [illegible] *Károly* polgármester védnöksége alatt március 11-én tánccal egybekötött műsoros estélyt rendez a felvidéki Magyar Házak alapja javára. A műsor keretében *Gyurkovits Mária*, az Operaház tagja, *Borbiró Andrea* táncművésznő, *Szigeti Sándor* operaénekes, *Kéri Panni* és *Sala Domokos*, dr. *Jánossy Jenő*, *Repcsák Ilona* zongoraművésznő és többen biztositják a sikert. A rendezőség élén *Harámy István* sh. igazgató dolgozik fáradhatatlan buzgalommal. — A *Protestáns Bál* rendezőbizottsága márc. 14-én este ½10 órai kezdettel a Hungária-szálló termeiben rendezi az évadzáró prot. teát. Báliroda: IV., Semmelweis-u. 17. Tel. 185—308. — *Pincérbált* rendez a Nemzeti munkaközpont vendéglátó ipari alkalmazotti szakosztálya március 13-án a Tisztviselő Kaszinó (Esterházy-utca 4.) helyiségében. Báliroda: Rákóczi-ut 25. Telefon: 132—789.

NYUGTALAN? IDEGES? FÁRADT?

Miért nem fordul bizalommal az Ovomaltinehoz? Agysejtjei és izomsejtjei bizonyára nem kapnak megfelelően

vitamindús

táplálékot. Tegyen kisérletet az OVOMALTINE rendszeres használatával. Igyon reggelire-uzsonnára 1—2 csésze Ovomaltine-t s tapasztalni fogja áldásos hatását. Idegei megnyugszanak, kimerültsége megszünik.

Fit kondició titka:

OVOMALTINE

Napi használata csak fillérekbe kerül.

Ára a doboz nagysága szerint P 1.25, P 2.50, P 4.50.
Dobozonkint 8—10% visszatéritési szelvény.

— **Eltemették a sopronmegyei repülőszerencsétlenség áldozatát.** Egerből jelentik: Pénteken temették el nagy részvét mellett és teljes katonai pompával *Mészáros Géza* repülőhadnagyot, aki a sopronmegyei Csapod község mellett halálos baleset áldozata lett. A temetési szertartást Novák Sándor apátkanonok, plébános végezte. A gyászszertartás alatt repülőraj keringett a Fájdalmas Szüzről elnevezett temető felett.

Edény árusitás

Háztartási cikkek — ilyen olcsón — még a Corvinban is ritkán kaphatók!

Zománcedények

fekete, belül szürke, gázfőzésre különösen alkalmasak:

½	¾	1	1½ literes
P—.68,	—.98,	1.12,	1.38

2	3	4	5	6 l.
P 1.66,	1.98,	2.42,	2.95,	3.18

Pecsenyesütő

32	34	36	38	40 cm
P 3.78,	4.18,	4.58,	4.88,	5.28

Üveg- és porcellánáruk

Lemez- és sodronyáruk

Faáruk Fémáruk

CORVIN
A JÓ MINŐSÉGEK ÁRUHÁZA

— **Usetty Béla megrágalmazásáért pénzbüntetésre ítéltek egy cikkirót.** Dr. Usetty Béla ügyvéd, orsz. képviselő, sajtó utján elkövetett rágalmazás és becsületsértés vétségéért feljelentette *Hajtó Henrik* magántisztviselőt, aki egy szélsőjobboldali hetilapban „Usetty kotródjék!" cimmel támadó cikket irt ellene. A cikk a szeptember 18-ra kitüzött magyar-csehszlovák válogatott labdarugó mérkőzéssel foglalkozott, amely, mint ismeretes, elmaradt, mert a csapatot utközben táviratilag visszahivták. *Hajtó Henrik* a büntetőtörvényszék *Gátay-tanácsa* előtt azzal védekezett, hogy hazafias kötelességet vélt teljesiteni, amikor az üggyel foglalkozott. A törvényszék *Hajtó Henriket nem jogerősen száz pengő pénzbüntetésre itélte.*

— **Huszezerpengős ékszercsempészés.** A büntetőtörvényszék *Dorosy-tanácsa* szombaton kezdte meg a tárgyalást *Wolfinák Mária Magdolna* manikürösnő, özv. *Kolos Mórné, Schweisz Gizella* és özv. *Schweisz Miksáné* bünügyében, akiket fizetési eszközzel elkövetett visszaélés büntettével, illetve özv. Schweisznét e büncselekményben való bünsegédi bünrészességgel vádol az ügyészség. A vád szerint *Ernszter Adolfné* szül. *Schweisz Irén*, az Erdélyi Dolly néven ismert bárzongorista felesége, megbizta nővérét, Schweisz Gizellát, hogy értékesitse a Lázár-utca 16. szám alatti házát. Ernszterné a ház vételárából ékszereket vásárolt, majd Schweisz Gizellával és Kolos Mórnéval rávették Wolfinák Mária Magdolnát, hogy vállalkozzék az ékszereknek az országból való kicsempészésére. A manikürösnőnek sikerült is az ékszerek egy részét Abbaziába kijuttatni. Utóbb Ernszterné még néhány darab ékszer kivitelére kérte meg Wolfinák Mária Magdolnát. A manikürösnő másodizben azonban rajtavesztett. Nagykanizsán a testi motozás alkalmával megtalálták az ékszereket és a leányt letartóztatták. Rajta kivül letartóztatták özv. Kolosnét és Schweisz Gizellát is. Ernszternével szemben nyomozólevelet bocsátottak ki. *Wolfinák Mária Magdolna* a biróság előtt előadta, hogy szivességből vállalkozott az ékszercsempészésre, másodszor pedig azzal az igérettel vették rá a csempészésre, hogy kifizetik az utiköltségét és kiviszik Dél-Amerikába. Özv. *Kolosné* azzal védekezett, hogy ugy tudta, hogy az ékszereket Ernszterné külföldről hozta magával. Schweisz Gizella azzal védekezett, hogy a csempészésben nem vett részt, csak a megbeszéléseken volt jelen. Egyébként jóhiszemüen járt el, mert azt hitte, hogy régi családi ékszerekről van szó. A tárgyaláson meg nem jelent özv. Schweisznét ügyét elkülönitették. A tárgyalást március 30-án folytatják.

— **Egy házaspár öngyilkossága.** Szombaton reggel kettős öngyilkosságot fedeztek fel *Rákospalotán*, a Brassó-utca 13-a. számu házban. A szomszédoknak ugyanis feltünt, hogy *egy hete nem látták az udvarban levő kis szoba-konyhás ház lakóját, Sutor Károly* 30 éves asztalossegédet és a feleségét. Rendőrt hivtak, az feltörte az ajtót és holtan találta Sutort és a feleségét. Kiderült, hogy *napokkal előbb faszéngázzal mérgezték meg magukat és valószinüleg egy hét óta feküdtek holtan a bezárt lakásban.* Búcsulevelet nem találtak.

— **A MÉP pestkörnyéki szervezete a szociáldemokrata párt feloszlatását sürgeti.** A MÉP pestkörnyéki kerületének déli szervezetei választmányi ülést tartottak, amelyen *Boczonádi Szabó Imre* képviselő beszámolója után állást foglaltak a szociáldemokrata párt s a szakszervezetek azonnali feloszlatásának szüksége mellett.

— **A krónikus székrekedések, az alhasi vérpangások és aranyeres bántalmak kezelésében** az igen enyhe hatásu természetes **„Ferenc József"** keserüviz sok esetben mindennap reggel felkeléskor és este lefekvés előtt fél-fél pohárnyi mennyiségben alkalmaztatik. Kérdezze meg orvosát.

— **Olasz félhivatalos cáfolat a külföldön terjesztett álhirekre.** Rómából jelentik: A Stefani-iroda diplomáciai szerkesztője a következőket irja: A demokrata sajtó az utóbbi napokban azt jelentette, hogy a Földközi tengerre husz német tengeralattjárót küldtek. Ez a hir teljesen alaptalan. Jelentették azt is, hogy gyarmati egyenruhába öltöztetett német csapatok indultak Lybiába. Ennek a hirnek sincs semmi alapja. Hamis és célzatos híreket terjesztettek arról is, hogy előkészületek folynak Dzsibuti és Tunisz megtámadására. Nyilvánvaló, hogy ujabb rémhirhadjárattal állunk szemben, amelynek az a célja, hogy háborura uszitsanak. Ujra rá kell tehát mutatni arra, hogy a demokrata sajtót milyen felelősség terheli.

— **A honfoglaló magyar és bolgár-török kultura feltárása.** Szófiából jelentik: A Zora cimü lap hosszabb cikkben méltatja azoknak a fontos kutatásoknak az eredményét, amelyeket *Fehér Géza* magyar egyetemi tanár a honfoglaló magyar és bolgár-török kultura feltárása terén végzett. A napvilágra került becses leletek — irja — a honfoglaló magyar és bolgár-török kultura nagy jelentőségéről tanuskodnak. A kiváló magyar tudós a közeljövőben bolgár és magyar nyelvü [illegible]ában ismerteti kutatásai eredményét. A kapcsolat[illegible] felderitése céljából Fehér tanár most Törökországba és Szerzsiába utazik. Elutazása előtt Bulgáriában előadásokat tart.

— **A Kettőskereszt Mozgalom erőteljes szervezkedést indit.** Gróf Pálffy Géza felsőházi tag vezetése alatt a Kettőskereszt jegyében megindult társadalmi mozgalom céljait magában foglaló felszólitással fordul tagjaihoz. „Célunk — igy szól a felhivás — a befelé szilárd és kifelé egységes Magyar Birodalom helyreállitása, amely ismét biztositja a Dunavölgyében az ezeréves multunkon és hagyományainkon alapuló vezetőszerepünket. Ellentétben a minden gátlás és mélyebb megfontolás nélkül uton-utfélen hangoztatott tulzó jelszavakkal és zagyva programokkal, nem taktikai szempontból foglalkozunk a megoldásra váró alapvető kérdésekkel, hanem egyedül és kizárólag az általános nemzeti érdeket és szociális fejlődést tartjuk ezzel kapcsolatban szem előtt. Nem vezérekre és prófétákra van szükségünk, hanem a nemzeti társadalom összefogására és arra, hogy mindenki teljesitse kötelességét olyan mértékben, amelyre ereje, tehetsége és életkörülményei őt képessé teszik."

— **Erdő a tenger fenekén.** Rigából jelentik: A Keleti-tenger fenekén, csekély mélységben hatalmas erdőségeket fedeztek fel. Ezek az erdők azonban nem gyantás fákból állanak, amelyek gyantájából a hires baltitengeri borostyánkő keletkezett, hanem sokkal későbbi keletkezésüek és korukat 20—30.000 évre becsülik. A kurlandi partvidéken ugyanakkor vasércet fedeztek fel a tengerben, amint éppen egy hajóroncsot kerestek. Még nem bizonyos, hogy ez a vasérc hogyan került a tenger fenekére. Az is lehetséges, hogy egy elsüllyedt hajó rakománya volt. Kurland vasércbányáiból ugyanis régebben a világ minden tájára szállitottak vasércet.

Lud a Nemzeti szinpadán

Mivel a „Ludas Matyi"-ban
Nagy sikere van a ludnak,
A zenészek néki külön
Lud-talpalávalót huznak.

(sima.)

Atlasz nehéz helyzete

Lassabban forog földünk, hallom,
Az ember csak tátja a száját,
Atlasz sem birja már cipelni
A föld sok sulyos problémáját?

(Hesz.)

Öt művész kiállitása

Ritkán találkozik az ember egyetlen tárlat keretében olyan különböző, annyira végletes művészi egyéniségekkel, mint annak az öt művésznek kiállitásán, akinek munkáival ujra kaput nyit az Ernst-Muzeum, ezen az uj néven: *Ernst Kiállitások.*

Ez már nem is az egyéniségek különbözősége, hanem a művészi világszemléleté, annyira, hogy — például *Egry József*, a kiállitás egyik festője és *Borbereki K. Zoltán*, a szobrász, közelebb állnak egymáshoz, mint Egry József és a kiállitás másik festője, *gróf Batthyány Gyula.*

Egry József a művészi aszkézis megtestesülése, Batthyány Gyula a fényüző l'art pour l'art tökéletes képviselője olyan korban, amely bizony nem kedvez sem a fényüzésnek, sem az elefántcsont-torony hitvallásának.

És mégis, mindegyik azt festi, amit önmagán keresztül lát.

Egry József számára nincsenek a valóságnak megfogható formái, nincsen szilárd, kialakult anyaga. Minden a fény régióiban éli elvonatkozott életét: táj, ember, város. Ez a fény, mint hunyorgó jelzőfények az éjszakában, csak azt mutatja meg mindenből, ami lényeges. — Egry József már addig a határig megy el festői szükszavuságában, ahol megszünik a *közlés*, hogy helyét a *sejtetésnek* adja át. Ez nemcsak mondanivalóira áll: rajza, szinei is inkább csak utalások, jelzések, formái pedig mindig feloldódnak a fényben. Nem is tudjuk mindig követni, csak azt érezzük: balatoni és városi tájainak fényjátéka mögött mélységek vannak, de néha nem tudjuk, micsoda mélységek. Gyönyörködni tudunk annak a spektrumnak szivárványos szépségében, amely a művész lelkén átsugárzó természeti valóság, de a szinképből néha csak a *szint* látjuk, a *képet* nem. Éppen ezért örülünk annyira *Badacsony* cimü tájának, amelyen a sok megfoghatatlan fényjelenség egyszerre szerves életté sürüsödik és a táj szivdobogásának ritmusát is éreztetni tudja.

Egrynek pontosan az ellenkezője Batthyány. Ő sem a mindenki számára látható valóságot festi, de amit képein keresztül önmagából elmond, az csupa harsány szin, éles forma, vibráló vonal, kifinomult raiz. Ma már leszürődtek benne egykori tulzásai, még mindig elvonatkozottan lát és fest, de közelebb a valósághoz. Már gyengéd is tud lenni egy-egy modelljéhez, régebben nem volt, csak könyörtelen éleslátó, — mintha Röntgen-lámpás helyett ma már rózsaszinü szemüveget is használna néha, amikor fest. Egy-egy szép és előkelő hölgyről festett arcképe örvendetesen bizonyitja ezt a változást, ahogy két virágcsendélete és egy japánosan finom téli tája is erre vallanak. Persze, azért még ma is a „régi Batthyány": egy algiri légionista megrázó jellem-expressziója és egy Grecoból, Goyából s Batthyányból kevert női arcképe egyéniségének folyamatosságát képviselik.

Egry komoly, sőt kissé komor művészi aszkézisét éreztetik *Borbereki K. Zoltán* szobrai. Alig van ma szobrászunk, aki annyira érezné, mint ő, hogy a forma az anyagból származik, az anyag pedig elválaszthatatlan a formától. Allegórikus munka-szobrainak tömör ereje, néhány tanulmányfejének egyszerüsége és Madách-szobortervének három szép bronzfigurája, általában minden müve, a szobrászi gondolkodásnak és érzésnek ebből az egészséges tisztaságából fakad.

Almási-Teleky Éva grófnő nagyon finom grafikus tehetség. A XIX. század közepének klasszicizmusát idézik tisztarajzu és csupa kulturát, izlést sugárzó rézkarcai, amelyek közül, gyengéd költészetével, egy festő arcképe (41. szám) emelkedik ki. A kiállitás kedves, játékos csecsebecséi *Schmohl Sélysette* eredeti, egyéni, mulatságosan jellegzetes rongybabái, amelyek egészen uj iparművészeti lehetőségeket tárnak fel.

Fóthy János.

Mi történt az éjjel?

Irta Henry Delamaine

Collard Gaston fáradtan simitotta végig a homlokát, nagyot ásitott és bosszusan morogta:

— Mit akar? Hagyjon aludni!

— Duquenne ur kéri a telefonhoz — felelte Jean, hüséges komornyikja, akit Collard az atyjától örökölt a kis palotával és hozzátartozó folyószámlával együtt.

Collard összerázkódott. A feje rémesen zugott, a szája ize olyan keserü volt, mintha egész éjjel pezsgő helyett valami borzalmas orvosságot ivott volna. A szeme ujra lecsukódott, de Jean nem engedett:

— Duquenne ur nagyon türelmetlen hangon beszélt.

Collard Gaston nagy erőfeszitéssel ujra kinyitotta az egyik szemét és kétségbeesett pillantást vetett öreg szolgájára, aki föléje hajolva várta a választ.

— Mondja neki azt, hogy nem vagyok itthon.

— Parancsára — felelte Jean.

Egy-két perccel később ujra ott állt az ágy előtt és igy szólt:

— Ha szabad megemlitenem, Duquenne ur nagyon haragosan felelt valamit, amikor Nagyságod parancsa szerint azt mondtam neki, hogy nem tetszik itthon lenni.

Collard nagyot nyögött, egyet-kettőt csuklott és ujra elaludt.

De Jean számára az ilyen reggeli... helyesebben déli... ébresztő nem volt ujdonság, nem lehetett olyan könnyüszerrel lerázni. Nem mozdult az ágy mellől. A gazdája ujra felébredt, mert érezte, hogy „valami nincs rendben", de nem tudta a gondolatait összeszedni.

— Duquenne... fogadni merném, hogy ezt a nevet ma éjjel hallottam... — töprengett magában. A gondolkodás annyira kényelmetlen munka volt, hogy felült az ágyában és a szolgájára bámult, aki ezt a percet felhasználta és ujra megszólalt:

— Duquenne ur nem tette le a kagylót... nem merném azt állitani, hogy nem hitte, amit mondtam, de dühösen azt felelte, hogy várni fog.

— Jean... borzalmas éjszaka volt — nyögte a gazdája.

— Parancsára uram... el tudom képzelni.

— Felejthetetlen éjszaka...

— Különösen a borszállitók számára, akik bizonyára sokat kerestek a mai éjszakán.

— Ugyan...! Ki törődik a borszállitókkal? Crysolle nem sajnálja a pénzt, ha a vendégei jól mulatnak!

Egy-két percig egyikük sem beszélt. Collard Gaston görcsösen gondolkodott, de a pezsgős gőzök ködrétegén az emlékezés sugarai nem tudtak áttörni.

Hirtelen leugrott az ágyról, magára kapta hálóköntösét, amelyet Jean feladott neki és igy kiáltott fel:

— Már kezdek emlékezni... Duquenne körül ma éjjel történt valami! De... várj csak...! Mi is történt...?

— Duquenne urral?

— Nem...! Hallgass, ne zavarj meg a gondolkodásban! Már tudom... a nővérével történt valami! Duquenne bemutatott a nővérének, Van Vliet hollandus feleségének.

— És valami kellemetlen dolog történt?

Collard a fejét vakarta. Egy percnyi mélységes gondolkodás után lemondó arccal mondta:

— Nem emlékszem... csak tudom, hogy valami történt... Talán segits kitalálni. Az éjszakát, hajnalig, Crysolle szenátor estélyén töltöttem el. Nem tudod, hogy ki hozott reggel haza?

— Egy taxisoffőr csengetett be és a portással lehivatott. Ketten kisértük fel Nagyságodat a hálószobába.

— És, hogy viselkedtem?

— Csak ugy, mint máskor... hajnalban.

— Várj csak...! Igen... már emlékszem, hogy Van Vliet-nét kivezettem a télikertbe, ott... hogy is mondjam... nagyon meg voltam hatva... azt hiszem, megkértem a kezét, de nem emlékszem, hogy ő mit felelt és azután mi történt. Mégis beszélek azzal a Duquenne-el, tőle bizonyára megtudom.

Azzal Collard kiment a telefonhoz és jelentkezett.

— Én vagyok, Armand — felelte Duquenne — a viselkedésed teljesen felkavarta Hortense nővérem lelki nyugalmát és, ne haragudj, szeretném tudni, hogy mit szándékozol tenni?

— Ugyan... ugyan... — dadogta Collard és kétségbeesetten törte a fejét, hogy mégis mi dulhatta fel annyira annak a nőnek a lelki nyugalmát, akinek létezéséről sem tudott addig, amig Duquenne az éjjed őt neki be nem mutatta. Mit felelhetett az a nő, amikor ő megkérte az éjjel a kezét. És miért borult attól a perctől kezdve mindenre a feledés fátyola?

— Remélem, kedves Gaston, hogy tudod a kötelességedet? — szólalt meg ujra Duquenne vésztjoslón komoly hangon.

— Igen... igen... de mondd meg, cimborám, hogy mi történt igazában? Mit kell tennem... a te felfogásod szerint?

— El kell venned Hortense-t, ha már... eléggé szokatlan módon... a nagy nyilvánosság előtt *ugy* viselkedtél vele szemben.

— Hol...? Hogyan? Én csak a télikertről tudok — bökte ki önkénytelenül Collard, mire a telefonból haragos hang felelte:

— A télikert is szerepelt? Erről nem is tudtam. Most már értem, hogy Hortense ma reggel miért utasitotta az ügyvédjét, hogy négy év óta különélő férjével lépjen azonnal érintkezésbe az elválás minél gyorsabb elintézése céljából.

Most hirtelen ugy kitisztult Collard agya, mintha hideg vizsugár mosta volna végig. Már emlékezett erre a nőre... csontos, öregedő, éles hangu nember, aki ugyszólván beugratta abba, hogy a télikertbe menjen vele szerelemről fuvolázni. Pedig akkor már csaprészeg volt. Egyelőre mit tehetett, udvariasan felelt Duquenne-nek, akire már szintén kezdett emlékezni... kártyás, mindenre kész kalandor hirében áll...

— Ma este felkereslek, talán a klubban találkozhatnánk — mondta és azzal letette a kagylót.

Visszament a hálószobájába, már teljesen ki volt józanodva.

— Jean — mondta — készitsd el az utipoggyászomat két hónapi utra.

Azután felhivta telefonon az utazási irodát és jegyet váltott egy világkörüli utra induló lukszushajóra.

Schmahl Selysette

PN

1939 március 5

A gyomor-, bél-, máj-, epe- és anyagcserebetegségek kezelésében, a tápcsatorna tartalmát reggel felkeléskor egy pohár természetes »**Ferenc József**« keserűvíz csakhamar felhígítja és levezeti s az emésztés további folyamatát igen hathatósan előmozdítja. Kérdezze meg orvosát.

K A

Csoportkiállítás Ernstéknél

Az *Ernst-kiállítások* során vasárnap két festő, egy szobrász, egy grafikus és egy iparművész munkái kerülnek bemutatásra.

A csoportkiállítás művészi súlyát és igazi értékét *Egry József* új képeinek három termet megtöltő kollekciója adja meg. Csodálatosan szép ez a gyüjtemény, amelynek színben, formában, felépítésben egykép kigazdagodott darabjait valami belső, mély zeneiség — talán az örökkévalóság muzsikája — köti harmonikus művészi egységbe. A grafikus szerkezeti elem, a vonal, teljesen eltünt Egry új olaj-pasztelljeiről, itt már minden a tiszta festőiség diadalmas megnyilatkozása: a fényben, párában összemosódó színek sejtelmes játéka, az atmoszféra álomszerű ráfátyolozódása a természet tárgyi jelenségeire, amelyek ennek a nagy magyar költő-festőnek ecsete nyomán szinte *jelenésekké* szublimálódnak. Jórészt balatoni tájak levegős, víztükrös, hullámos-sugaras emlékei alkotják a szigorú önkritikával összeválogatott, remek sorozat zömét. A derékrészt pár taorminai részlet és budapesti motívum keretezi. — amaz mint kezdete, emez mint végső kiteljesedése Egry kolorista-tehetségének. *(Tüzijáték a Gellérthegyen.)* Különös, hogy ez a magányos, talán legmagányosabb magyar művész mennyire »társaságos« képeket fest. Úgy értem, hogy művei — bár önmagukban zárt egészek — szervesen kiegészítik, továbbviszik, valósággal folytatják egymást, olyan zavartalanul és folyamatosan, mint egyetlen dallam, vagy mint a partig-futó hullám. A maga nemében páratlanul egyéni, eredeti és sajátos művészet az övé. Honi földből nőtt és hazai napfényben érlelődött ki — egyedülállóvá. Ez a zseniális festő igazán elmondhatja a költővel: »Sem utóda, sem boldog őse, sem rokona, sem ismerőse nem vagyok senkinek...« Most bemutatott kollekciójának legfelejthetetlenebb művészi élményt nyujtó értéke a *Piros nap a Balatonon*, a *Badacsony*, az *Esős fények*, a *Halász*, a *Vitorlás*, az *Aranykapu*, a *Verőfény*, a *Nervi-i part*, a *Tomaji öböl este*, a *Leventék* és a *Párás fények*.

Batthyány Gyula gróf két teremben kiállított, rajzos szerkezetet hangsúlyozó, kígyózó vonalak összefonódott gazdagságából kiszínesedő új képei festőjük régebbi kvalitásait hiánytalanul őrzik. Bujkáló erotika, játékosan torzító fantázia, dekorativság és festői kulturáltság ennek a Bayros-i rokonságú s mégis egyéni-ízű, »dekadens« művészetnek legjellemzőbb sajátja, amely itt most témailag népi-elemekkel bővül, olykor egészen megkapó módon.

A két festőt *Borbereki* K. Zoltán szoborgyüjteménye választja el egymástól. Borbereki egyike legkiválóbb tehetségű, fiatal, modern szobrászainknak. Csupa formaalakító erő, tömören summázó plasztikai készség és monumentalitásra törő lendület. Ezek a kvalitások mutatkoznak és győznek meg újabb munkáiban is, amelyek közül itt különösen kiemelkednek nagyméretű domborművei. Kisebb plasztikai dolgai *(Kerékgyártó, Tiszai halász, Napbanéző)* sorában feltűnik finoman, szinte gyengéd, tartózkodó líraisággal mintázott *Leányfeje* (76. sz.) és a Madách-emlékmű második tervének mozgalmas, érdekes, szép modellje.

Almássy-Teleki Éva grófnő aprólékos gonddal kidolgozott, előkelő arcképsorozata — rézkarc és mezzotinto — teszi teljessé a kiállítást. *Schmahl* Selysette iparművésznő ötletes és mulatságos, groteszk bábu-karikatúráival együtt.

K. A.

Bródy András volt ruszin miniszterelnök ma Ungvárra érkezik

Ungvár, március 4.

Bródy András volt ruszin miniszterelnök ma délelőtt táviratban közölte feleségével, hogy *vasárnap haza érkezik Ungvárra.* Bródyt Ungváron lakó barátai és ismerősei nagy szeretettel várják.

Az ügyészség nyomozza a dohányuccai bombamerénylet hátterét

(Saját tudósítónktól.) A titokzatos fekete autó kézrekerítésével újabb lendületet vett a nyomozás a dohányuccai bombamerénylettel kapcsolatban. Az autó tulajdonosát, ifj. *Kálóczy* Istvánt a rendőrségről átkísérték az ügyészségre, ahol kihallgatták. Kijelentette, hogy kocsijának semmi köze sincs a merénylethez és alibiként közölte, hogy február 3-án a kocsi a garázsban állt. Kálóczyt ezután elengedték, kocsiját elvihette, azzal a feltétellel, hogy *a külsején semmi változtatást nem eszközöl.*

A főkapitányság detektívjei vitéz *Széchy* István ügyész mellett dolgoznak, hogy kideritsék a bombamerénylet még tisztázatlan hátterét és körülményeit. Szombaton az ügyészségen kihallgatták *Kenyeres* Jenőt, az egyik bombamerénylőt, aki eddig nem tett beismerő vallomást. Azt hiszik a nyomozás vezetői, hogy talán rövid időn belül a vizsgálat érdekes fordulatot vesz.

Vasárnap

PÁRIZSI KIRAKAT

Párizs, március.

(A Pesti Napló párizsi szerkesztőségétől.)

A szerény hotelben, ahol lakom, munkások dolgoznak. A lépcsőn, lemenet, az egyik a létratetején halkan fütyörész. Ejnye, milyen ismerős dallam! De az embernek annyi minden van az emlékezetében, nehéz rögtön rátalálni, hogy mit is hall? Végre megvan ez is: »Carmen«, Micaëla áriája, a harmadik felvonásban.

Jelentéktelen apróság, amely gondolkodóba ejt. Szereti a zenét, ez nem csoda, minden francia szereti. De nem a divatos, olcsó uccarongyot szereti, hanem a legszebb operák egyikét. És abból sem az ismertebb, hatásosabb melódiát választja, hanem a legfinomabbat, a legtörékenyebbet.

*

A péküzletek vasárnap is nyitva vannak. Ezzel szemben a hét egyik köznapján becsuknak. Minden hétköznap más-más péküzlet van bezárva. Van olyan péküzlet is, amely vasárnap zár; annak az a hétköznapja.

A borbély szombat este is csak hétig borotvál. A fodrászüzletek hétfőn csak délután kettőkor nyitnak. Hétfőn délelőtt Párizsban nem lehet borotválkozni.

*

Milyen magas szellemi kultúra! A háború előtti francia színpadi irodalom egyik büszkesége, Pierre *Wolff*, akitől sok darabot játszottak Budapesten is (»Bábjáték« a Nemzeti Színházban; »Ingovány« a Vígszínházban), ma filmkritikát ír; Jérôme *Tharaud*, a Francia Akadémia tagja, pedig riportokat.

*

A párizsi postahivatalokban külön telefonkisasszony kezeli a kisközpontot; kérsz tőle egy párizsi számot és ő összekapcsol, — neked csak beszélned kell. A postahivatalokban az ilyen telefonálás majdnem a felével olcsóbb, mintha magad kapcsolod össze magadat, egy automata-fülkében.

*

Valaki szóvátette, hogy a párizsi pincérek egy része udvariatlan. Egy párizsi érdekes magyarázatát adta ennek: a francia nem szereti *kiszolgálni* az embertársát; tartja magát is olyan embernek, mint az, aki rendel nála. A kötelességét korrektül elvégzi, de csak addig a határig, amelynél a kötelesség végződik és a szolgaság kezdődik.

*

Párizs egyik leghíresebb vendéglője volt a Foyot-féle. Ott állott, egy öreg hotel földszintjén, a Luxembourg-kert környékén, a szenátus mellett. Nemcsak a jó kosztjáról volt híres, hanem arról is, hogy odajártak a szenátorok, ezek a tekintélyes, többnyire idősebb urak, akik szeretnek jól enni. Ezért az idegenek is gyakran felkeresték, de nem igen jártak jól vele, mert a Foyot-nak, mint a legtöbb ilyesfajta párizsi vendéglőnek, megvannak a maga különlegességei, amelyeket az idegen nem ismer. A külföldiek tehát elmaradoztak és maradtak a szenátorok, egyedül. Az öreg hotelt, amelyben a Foyot állott, azután lebontották és a híres vendéglő eltünt. Ott volt a környék, Foyot nélkül.

... Most már öt új vendéglő van azon a vidéken, csupa pót-Foyot és ál-Foyot. A szenátorok azonban nem járnak hozzájuk; csak az idegenek.

*

A párizsi nagyon szereti a zenét; a régi francia zeneszerzőknek még most is nagy a kultusza.

A következő jelenetnek voltam a tanuja:

A borbélynál, a szomszéd székben, egy vendégnek nyírták a haját. A hajnyírás hosszú művelet, vendég és borbély beszélgettek. Zenéről volt szó, Lecocq, Audran, Hervé, a francia könnyű daljáték mestereinek a nevei csak úgy röpködtek a levegőben. Végül megegyeztek abban, hogy mindkettőjüknek »A cornevillei harangok« tetszik a legjobban. Beszélgettek róla, pontosan ismerték mindegyik számát — csak a zeneszerző neve nem jutott egyiküknek se az eszébe. Kínozták az agyukat — hiába. Bejött egy új vendég, párizsi szokás szerint kézfogással üdvözölte a borbélysegédet.

— Jó hogy jön — mondja a borbély. Nem jut eszünkbe, hogy ki írta »A cornevillei haran-

Schmahl Schizette

HÁROM KIÁLLITÁS

Hosszu szünet után ujra kiállitás nyilott meg az Ernst-muzeum helyiségeiben. *Egry* József és gróf *Batthyány* Gyula, *Borbereki Kovács* Zoltán és *Almásy Teleki* Éva grófnő egymás mellett minden szempontból éles ellentétet képeznek és ismét igazolják azt, hogy az *Ernst* kiállitási helyiség vezetőinek nincs egy előre meghatározott komoly programcélkitüzése.

Egry József legujabb bemutatkozását uj képei indokolják, amelyek müvészi kifejezés és irány szempontjából ha ujat nem is hoznak, legföljebb tárgyi szempontból mutatnak változást. A sejtelmes fényjelenségeket a *Balaton* után ugy látszik *Egry* Budapesten is megtalálja és ugyanolyan intenzitással adja vissza a városi levegőt, mintha a magyar tenger füst és motalkóbüz nélküli levegője volna.

Borbereki Kovács Zoltán szobrai hiven bizonyitják, hogy szerencsés szobrászi megindulása nem a kiforrottság eredménye volt, hanem a véletlenek szerencsés találkozásából fakadt. Most jutott el az első krizishez, amely visszaesést mutat az eddigi eredményekhez viszonyitva. Forma-világa, szobrászi stilusa és izlése még nem találta meg az egyéniségének megfelelő utat. Ha a müvészi krizis nehéz idejét komoly elszántsággal harcolja végig, számottevő tagja lesz a fiatal szobrásznemzedéknek. *Almásy Teleki* Éva grófnő igazi grafikus tehetséget árul el. Nagy kultúrát lehelő, halkszavu, gracióz vonalvezetésü, lirai hangulatokkal teli rézkarcai nagy fejlődésre mutatnak. Gróf *Batthyány* Gyula ismét néhány egészen egyéni meglátásu, egyéni beállitásu és egyéni megkomponálásu festménnyel szerepel. *Schnall* Schizette iparmüvészeti babái humorosak.

11 Athen, Brunnenhaus am Dipylon
12 Pergamon, Brunnen im Hof des Haupttors
13 Straßenbrunnen in Priene
14 Brunnen am Markt von Magnesia am Mäan
15 Straße in Pompeji
16 Schlafzimmer, Pompeji
17 Laden, Pompeji
18 Hauseingang, Termessos
19 Hof, Priene
20 Grabkammer, Kalydon

„*Die Griechische Stadt*“ erscheint im Frühjahr 1
sofern eine ausreichende Anzahl von Subskriptionen erf

SUBSKRIPTIONSSCHEIN *Bei d*

wird aus dem Verlag Gebr. Mann, Berlin SW

Fritz Kr

Mit 40 Lichtdrucktafeln im Format 33

Schmahl Sélysette

iparművész

Schmahl Sélysette ötletes és mulatságos bábui jelentik a kiállításon az iparművészetet. Az ilyenféle nagyalaku bábuknak időnként meg-megujul a divatja külföldön. Mig azonban ott drága anyagokba öltöztetik a torz figurákat, Schmahl Sélysette a legegyszerübb anyaggal, a durva szövésü daróccal, sőt zsákszövettel dolgozik. Finom müvészi érzékkel szinezi ezt a kelmét és ötletesen szabja, igazitja valójában testetlen figuráihoz. A fejbe rejti az alak kifejezését: néhány szinfolttal kedves karikatura-jelleget ad olyan ismert tipusoknak, mint Cyrano alakja, vagy don Quijote és Sancho Pansáé. Nehéz elképzelni ezeknek a nagyméretü bábuknak gyakorlati rendeltetését, de kétségtelenül artisztikus kis alkotások.

Elek Artur

Ernstek csoportos kiállitása. Ujság. 1939 márc. 7.

1154. UDVARI KARD, vésett markolat
Hofdegen. In Eisen geschnittener

1155. TISZTVISELŐKARD, aranyozott
Griff und Lederscheide.

1156. PANDURKARD, bőrhüvélyben. X

EREK. — WAFFEN.

1133—1299.

Damaszkpenge, török bélyeggel. — Handschar mit einge-
her Marke.

llyel. — Degen eines Marineoffiziers, m. Lederscheide.

zat, gyöngyházzal kirakott agy. Albán, XVIII. sz. —
nnschloss, Kolben mit Perlmutter eingelegt. Albanesisch,

kivert markolattal. Bőrhüvely. — Indischer Säbel. Der
ia bedeckt. Lederscheide.

bőrhüvellyel. Olasz, a XIX. sz. e. — Unteroffizierssäbel
ienisch. Anfang d. XIX. Jh. Im Rücken der Klinge ein-
v. 1831. s. a.

tt markolattal és hasonló veretekkel a vörös bársonnyal
— Galasäbel mit silbernen, teils vergold. Griff und ähn-
ammet überzogenen Scheide. Russisch oder Polnisch.

okszorosan áttörve. — Fechtdegen m. runden Korb, die

ru markolattal. A pengén 1853. — Reitersäbel, Griff mit

Schmahl Selysette

Az ötödik kiállító iparművésznő, *Schmahl* Selysette. Vászonból készült színes babái, mint Heribald, aztán Sete és Suta kettős csoportja stb. művészien humorosak és módfelett mulatságosak. Batthyány termeiben, mint kongeniális társ illeszkedik be, csak talán még élcesebb nála. Van azonban két kis rongybaba karikatúrája, amelyet nehezményezünk.

Réti István

Öt művész Ernstnél.

Az Est 1939

márc. 5.

tükör

A FRANKLIN-TÁRSULAT
NAGYSZABÁSÚ FOLYÓIRATA

A TÜKÖR:
A MAGYAR SZELLEMI ÉLET
ÉLŐ TÜKRE

TARTALMA:
IRODALOM ★ MŰVÉSZET
TUDOMÁNY ★ KRITIKA
SZINHÁZ ★ ZENE ★ FILM
NAGYVILÁG

MUNKATÁRSAI:
A LEGKIVÁLÓBB MAGYAR
ÍRÓK, KÖLTŐK, TUDÓSOK,
MŰVÉSZEK, KRITIKUSOK

EGY ÉVRE 8·40 PENGŐ

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST, IV., EGYETEM-U. 4.

Schmahl Selysette

Függetlenség (Brest) 1939 márc. 5

ERNST-KIÁLLITÁS.

Hosszabb szünet után ismét megnyitotta kapuját az *Ernst* kiállítások helyisége. Mivel a múzeum anyagát nemrégiben elárverezték, ezentúl *Ernst kiállítások* címen szerepel. Ez alkalommal öt művész munkájából áll a csoportkiállítás, képek, szobrok, rézkarcok és művészi bábúk.

Borbereki K. Zoltán korunk kívánalmai szerint az „eszményi", izig-vérig szobrász egyéniség. Egyszerű, nagyvonalú, minden aprólékos, feleslegesnek érzett részletet mellőz, a formát nagy felületekre vonja össze, dekorativ és kifejező. Legsikerültebb alkotása a finom *Női arcmás*, de nagyon szépek a majdnem ornamentálisan komponált mestersségeket ábrázoló faldiszek, *halász, kertész, asztalos, marokszedő, gölöncsér*, stb. *Szobrász* című diófaszobra egyike a legszellemesebb, modern alkotásoknak az utóbbi időben látottak közül.

Egry József harminchét festményből álló hatalmas művészi teljesitményt nyujtó gyüjteménnyel lép a közönség elé. Átlátszó, lehelletfinom pasztelek és olajfestményeken láthatjuk a művész kedvenc témáit, a *Balatont* ködben, párában, este, reggel, verőfényben és viharban, úgyszintén külföldi tájakat és tengereket. Egry a legegyszerübb eszközökkel, pár színfolttal és néhány vonallal a lehető legtöbbet tudja kifejezni s ezt a tömör szükszavúságát szinte büvészi tökélyre vitte.

Schmahl Selysette új életre kelti a már megúnt és szokványos babavarró művészetet. Ezek a bábúk egészen eredetiek, úgy formában, mint anyagban s mint halljuk, a *newyorki világkiállításon* is szerepelnek majd. Nem fogunk velük szégyent vallani. Legfeljebb a fából készült fejeket lehetne még kifejezésben finomitani.

Almásy-Teleki Éva grófnő müveiben preciz rajztudása lep meg. Néha kicsit száraz, különösen színes rajzain, de egzakt és alapos munka rézkarc- és mezzotinto-sorozata.

A régi fantasztikus, kissé álomszerüen kusza festészeti témákkal, különc stílusával jelentkezik *Batthyány* Gyula gróf. Néhány jól sikerült arckép (18., 20., 24. szám) emelkedik

0 cm (Halbleinen)

Lichtdrucktafeln

+8 cm

ach Erscheinen 56 RM

3

A N N · B E R L I N

ÓDA
skedése
zár 2.

Schmahl Selysette

Schmahl Selysette iparművésznő házikészitésü anyagokból (szinte rongyokból) formál bábkarikaturákat, amelyek bábjáték céljaira is megfelelnek. Festő- és szobrászértékek egyesülnek ezekben a mulatságos figurákban. (—sly.)

Esti Kurir

1939 márc. 7

(Ernst kiállítás.)

A

MŰVÉSZETI PANTHEON

A RÉGI ÉS MODERN KÉPZŐMŰVÉSZET TÖRTÉNETÉNEK KÖRÉBE VÁGÓ MONOGRAFIÁK SOROZATA LESZ, AMELYEK VONZÓ ELŐADÁSBAN, DE EGYUTTAL KOMOLY SZAKSZERŰSÉGGEL FOGJÁK TÁJÉKOZTATNI AZ OLVASÓT MŰVÉSZEKRŐL, KOROKRÓL ÉS EGYES MŰVÉSZETI JELENSÉGEKRŐL. KÜLÖNÖS GONDOT FOG FORDITANI A MŰVÉSZETI PANTHEON A MAGYAR MŰVÉSZETRE.

A MŰVÉSZETI PANTHEON KÖTETEI GAZDAGON ILLUSZTRÁLVA JELENNEK MEG, VÁLTAKOZÓ TERJEDELEMBEN ÉS IDŐHÖZ NEM KÖTÖTT EGYMÁSUTÁNBAN

MEGJELENT:

PHEIDIAS MŰVÉSZETE
IRTA: HEKLER ANTAL

MADARÁSZ VIKTOR ÉLETE ÉS MŰVEI
IRTA: LYKA KÁROLY

FERENCZY KÁROLY
IRTA: PETROVICS ELEK

¤

ELŐKÉSZÜLETBEN:

HOFFMANN EDITH
BARABÁS MIKLÓS

MELLER SIMON
LIONARDO DA VINCI

¤

Schmal Károly

„Holt lelhek"
(repro)

Geleczey Miháltz Alirán: Plakátok szünetben.
Müvészet, 1977. ~~XXX~~ julius - 36. oldal.

Schmal Károly, grafikus

Nyolc magyar alkalmazott grafikus kiállítása „Perspektíva" c., a Színház-téri Galériában látható, ahol a művész munkái is szerepelnek.

Aknai Tamás: Fonák tárlatok.
Dunántúli Napló, 1978. márc. 19.

Schmal Károly

szerepelt a Kulturális Kapcsolatok Intézetének kiállitótermében rendezett POSTER kiállitáson

Katalógus a könyvtárban

Kiállitási Intézmények, Magyar Hirdető 1976 Bp.

Schmal Károly

Az „anyagtakarékosság" tárgyú politikai plakát-pályázaton kiemelkedően szerepelt Schmal Károly munkája

Havas Valéria: Politikai plakát '76
Művészet, 1977. június - 35. oldal.

Schmal Károly

Schmal Károly politikai plakátjai a fekete és fehér átmenetére épít.

Havas Valéria: Politikai plakát '76
Művészet, 1977. június - 35. old.al.

Schmal Károly

A művész világában a tárgyak önmagukban hordják jelentésüket. Schmal mindig kizárólag fotografikus plakátokhat csinal.

Geleczey-Miháltz Plakátok szünetben.

Művészet, 1977. julius - 36. oldal.

Schmall Károly
grafikus

M.D.K.

Fekete Gyula: A falu szépe
Illusztrációja

Koczkás Sándor: Valami új kezdődik
Élet és Irodalom, 1961. okt 28.

Schmal Károly

Schmal számára az objektivitás-
ra és az egyszerűségre való törekvés
az alapkövetelmény.

Gelenczey-Mihaltz Alirán: Plakátok szimetben.
Művészet, 1977 július – 36 oldal.

Schmal Károly

Németh László „Széchenyi"-t hirdető plakátját formai tisztasága kiemeli az u.n. folyamat művek sorából.

Geleczey-Miháltz

Plakátok szünetben.

Művészet, 1977. julius - 36. oldal.

Schmal Károly

A „Holt lelkek" plakát megdöbbentő erővel jeleníti meg a mű sivár, nyomasztó légkörét. A Faust plakátot az átlagos néző aligha tudja értelmezni.

Geleczey-Mihéltz Plakátok szüretben.
Művészet, 1977. július - 36. oldal.

Schmal Károly

"Nyegle" Katalógus" cimmel V.J. a „Művészet" c. folyóirat egyik irására válaszol a "Véleményünk szerint" c. rovatban.
A „Művészet"-ben ugyanis megtámadják a Studió 71-kiállitás katalógusának tervezőjét.
V.J. védelmébe veszi "az egyik legtehetségesebb, fiatal grafikus"-t és elmondja róla, hogy "fiatalos, modern és hatásos grafikája" -a Fiatal Művészek Studiójának kiállitásán volt a legnagyobb siker," melyben Schmal Károly bemutatta a tárlaton szereplő müveket.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. juli. 15.
XVI. évf. 29. sz. 9. lap.

Schmal Károly [ ]

Szerepel a Műcsarnokban.

R. Gy.: Augusztusi műbírálat 7.

Népszabadság, Bp. 1974. jan. 11.

Schmal Károly

Közlekedési balesetelkerülési plakátjaiért
díjat kapott („az év legjobb plakátjai").

Magyar Hírlap, 1970. IV. 19. 9. l.

Schmal Károly

Az idei plakátpályázat egyik résztvevőjének müveit méltatja a fiatal művészek között Vadas József: "Freskó az utcán" c. kritikájában, mint egyikét azoknak, akiknek munkájára érdemes felfigyelni.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. okt. 13.
XVII. évf. 41. sz. 12. lap.

Schmall Károly

nevé említve „mivel szerepel a "Szín politikai plakát" c.kiállításon a Szépművészeti Múzeumban

Magyar Nemzet 1973 november 1o 4.old.

Schmall Károly, grafikus

Ismertetve.

Rózsa Gyula: Száz politikai plakát — meg tizenöt 7.

Népszabadság, Bn 1973. nov. 17.

Schmal Károly
grafikus

A kiállítás katalógusának
szerkesztésében vett részt.

Vidos Zoltán: Kisér „szakszerűtlen" szemelvényes..
Művészet, 1972. május – 42 oldal

Schmal Károly

grafikus

A ki állítás katalógusának tervezője

Ugvári Béla: Néhány észrevétel a „Stúdió 71"...

Művészet, 1972. május – 42 oldal.

Schmal Károly
grafikus

„Lenin plakátja"
(repro)

Szemes Piroska: A szárad óriása
Nők Lapja, 1970. március – 12 szám.

Schmal Károly
grafikus

A kisz. pályáratok a második díjat nyerte plakatja

Szemes Piroska: A szárad óriása
Nők Lapja, 1970. március - 12 szám

Schmal Károly

Plakátja szerepel az Ernst Muzeumban a mult év legjobb plakátjaiból rendezett kiállitáson

Kritika 1972 május

2o.old.

Schmal Károly

Az Ernst Múzeumban rendezett plakátkiállításon szereplők művei.

Kunka Péter: Két plakátkiállításról.

Kritika, Bpest, 1942. máj. 20. old.

Schmal Károly, [ ]

Részt vesz a budapesti centenáriumra
kiállításon.

—: Hír 8.

Népszabadság, Bp. 1972. dec. 17.

Schmal Károly

Plasztikusan érvényesül „Muzeum és emlékmű hónap, 1973" című plakátja. E mű egy kiásott magyar Reneszánsz pobor másolata, három részletre vágott kivitelezésben és plasztikus képábrázolásban.

Frank János: Young artists. The New Hungarian Quarterly, Budapest 1974. 55. sz. 202 V

Schmal Károly

Az Angyalföldi képző- és iparművészeti kiállítás megnyílt a Műcsarnokban, melyen szerepel műve.

R. Gy.: Angyalföldi műbírálat.
Népszabadság, 1974. jan. 11.

Schmal Károly

A Kulturális Kapcsolatok Intézetének Kiállítóterében dec. 16.-án nyílik meg kiállítása, 13 művészszel közösen.

Meglúvó, 1942. dec. 16.

Schmall Károly

Grafikus

A művész plakátjai a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményében találhatók.

P. Brestyánszky Ilona: Az út a művészete...
Művészet, 1974. június - 6 lap.

Schmal Károly

Grafikus. Első önálló kiállitását a Ferencvárosi Pincetárlat helyiségében rendezte.

V. J. - A Ferencvárosi Pincetárlat; Mügyüjtő, 1971. 4
4. sz. 56. l.

Schmal Károly

Orvosok. Első önálló kitüntetések a Toronyvároshoz
Pinceérlet helyiségében rendezte.

V. J. - A Toronyvároshoz Pinceérlet; Miegyléz, 1971. 4
4. sz. 66. l.

Schmal Károly

a Kulturális Kapcsolatok Intézetében rendezett Grafika '41 c. kiállításon szerepel.

Bajor Gyula: Grafika '41

Magyar Hírlap, 1941. dec. 21.

Schmal Károly

„Zajártalom" (repr.)

Vadas József: Képző- és iparművészeti kultúránk.

Ifjú Kommunista, Budapest, 1973. szept. 70. old.

Schmall Károly

a Szépművészeti Múzeumban rendezett politikai plakátkiállításon szerepel az 1970-es nemzetközi vőnapra készült műve. (említve)

Kádár Márta: Szász politikai plakát.
Fejérmegyei Hírlap, 1973. nov. 18.

Schmal Károly

Zajártalom c. plakátját említi a recenzens.

Szentes Lajos: VI. Országos Plakátkiállítás; Ipari Művészet, 1972. 3-as. 19. l.

Schmal Károly reklámgrafikus

A Derkovits-teremben csoportkiállításon vesz részt munkáival.

Magyar Hírlap 1970. jan. 11. 13.1.

Schmall Károly

Az 1975-ben megnyílt VII. országos plakátkiállításon, a Szépművészeti Múzeumban szerepelt műve.

Népszava, 1975. ápr. 27. 103. évf. 98 sz. 8 p.

Schaal Károly

Részletek a kiállításon

Jubileumi Plakátkiállítás
Bp. Szepsmúz. Múz. 1975.

Schmal Károly

A KKI kiállításán részt
vett a művén.

P.Brestyánszky Ilona: Alkalmazott grafikákról.....
Művészet, 1975.augusztus- 26.oldal

Schmal Károly

Részt vett a beszámolon (egy vendkívüli hétkőznap ünnü-gyén.) Schmal Károly is.

P.Brestyánszky Ilona: Alkalmazott grafikákról.....
Müvészet, 1975.augusztus - 26.oldal

KÁROLY SCHMAL: POSTER FOR MUSEUM MONTH, 1973

Photo: János Wahr

Overleaf: TIBOR HETÉNYI: POSTER FOR AN EXHIBITION OF YOUNG GRAPHIC ARTISTS 70 × 100 CM

Schmal Károly, 1974

Schmal Károly
Miskolc, 1975. 5.

MUNKAJ

SZABADSÁG

1. Többen kérdezték, hogy *a munkaviszonyban álló dolgozó az esedékesség évében ki nem vett évi rendes szabadságára meddig jogosult*, illetve a munkáltató meddig köteles kiadni azt.

2. Többeknek problémájuk, hogy *a ki nem adott rendes szabadságot* a dolgozó munkaviszonyának megszűnésekor minden esetben (pl. fegyelmi elbocsátás vagy jogellenes kilépése esetén is) *meg kell-e pénzben váltani.*

3. Továbbá: a rendes szabadság idejére járó *átlagkeresetbe* a személyi alapbéren kívül *mit kell beszámítani?*

A helyes eljár
évenként *szaba*
szít, és ebben
szakszervezeti
meghallgatásáva
rendes, valamin
badságok időpor

A szabadságo
esedékesség idő
ni. Ha ekkor a
tása miatt nem
vezető újabb id

Ha az érdekel
tegség vagy má
esedékesség évé
szabadságot, a n
lyoztatás megszű
minc napon belü

Schmall Károly

A Szépművészeti Múzeumban rendezett VII. országos plakátkiállításon szerepel műve, melyek stílusa typographikus.

Tasnádi Attila: Plakátművészetünk útja.

Újvidék, 1975. ápr. 27.

Schmal Károly, grafikus

Megemlítve.

(Jubileumi kiállítás.)

Aradi Nóra: Jó művek, nem jó rendezés

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. ápr. 9.

Schmal Károly

Par excellence plakát-művész
lévi emlitve. Művészete határozabb
lehetne ha leverebb „hátásos" elemet használna

The New Hungarian Quarterly 1974 55.sz.

203. old

Schmal Károly

Múzeumi Hónap plakátja (1973)
a Tépmellékletben

The New Hungarian Quarterly 1974 55.sz.

Schmal Károly

cikke jelent meg a 201-207.

oldalon.

The New Hungarian Quarterly 1974 55.sz.

Schmal Károly

A plakát műfajában II. helyezett.

Vadas József: A Lenin-portrépályázatról; Magyar Hírlap 1970. jan. 17. 9. l.

Schmal Károly

Közölt reprodukció: egész táblán, fekete fehéren:

„Muzeum hónap 1973 plakátja.

Frank János: Young graphic artists. The New Hungarian Quarterly, Budapest 1974. 55. sz.

2001

Schmal Károly
grafikus

Méltatás

---:Kiállitási naptár.
Művészet,1975.január - 49.oldal

Schmal Károly

a Kulturális Kapcsolatok Intézetének kiállítási Termében rendezett „Hétköznap" c. grafikai kiállításon szerepelnek a művész művei.

Szeged

1945. jan. 24.

Schmal Károly, grafikus

„A gyilkos a kártan van" c.
plakátja diszérettel megemlítve.

Rózsa Gyula: Moziplakát M-8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974 szept 15.

Schmal Károly

Frank János: "Plakátok ott, plakátok itt" cimmel ir az Iparmüvészeti Főiskoláról kikerült, kitünően képzett grafikus-gárdáról. "Élvonalbeli plakátos"-ként emliti meg a müvészt és az "uj grafikus aranycsapat" tagjai közé sorolja, pedig nem az Iparmüvészetin, hanem a Képzőmüvészeti Főiskolán szerzett diplomát. Ezt azért jegyzi meg, mert az Iparmüvészetin végzett, alkalmazott grafikusokat különösen kiemelte.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. nov. 30.
XVIII. évf. 48. sz. 12-13. lap.

Schmal Károly

KGST plakátját méltatja kritikájában Vadas József: "A látható jelszó" cimmel, amely a Szépművészeti Muzeumban rendezett, Jubileumi Plakátkiállitásról szól. A müvész munkáján az egymásba illeszkedő fémszerelvények vörös csillagot alkotnak, "szinte szuggerálva a közös munkát, a közös harcot."
A Kiállitáson a harminc évet átfogó plakáttermés legjobb darabjait mutatják be.

Élet és Irodalom, Bp. 1975ó ápr. 5.
XIX. évf. 14. sz. 13. lap.

Schmal Károly

a Kulturális Kapcsolatok Intézete – ben Kiállítás '42 címen grafikusaink egy 1963-ban alakult csoportja rendezte kiállításait, melyen munkája szerepelt.

Bajor Gyula: Kiállításról kiállításra. Magyar Hírlap, 1942. dec. 20.

Schmal Károly, grafikusművész

Perspektívacsoportnak nevezik magukat, nyolcan vannak, mindannyian a plakátművészethez vonzódnak. A csoport eddigi közös kiállításai: Pécs, Varsó, Düsseldorf, most a diósgyőri Vasas Műv. Közp. Galériájában „2000–20" című tárlatuk. – A művészek szemléletének egységét a humor adja. – Schmal Károly kavicsokról készült fotótanulmányokkal szerepel. (említve).

Szabados Gábor: Kiállítás a Vasas Galériában.
Déli Hírlap, 1980. ápr. 1.

Schmal Károly

A művész munkáiban gyakori a fotó alkalmazása, átírásai.

Lóska Lajos: Tények és lehetőségek.
Művészet, 1981. február - 4. lap.

Schmal Károly

A művészmél a fakhím, a fényhatások Moholy Nagy és Kepes fotókutatásait idézik.

Lóska Lajos: Grafikusok kánikulában.
Művészet, 1980. november - 8. lap.

Schmal Károly

Homokba rajzolt, megirlágitott kompozicióinak egyéhet tette át színes offrettechnikára a művész.

Lóska Lajos: Grafikusok kánikulában.
Művészet 1980. november - 8. lap.

Schmall Károly

A kis nyomtatványok között
sok értékes katalógus látható.
A művész kiállítási kataló-
gusa sikert aratott.

V. Kiss Margit: II. Ulkalmazott Grafikai Bienniale.
Művészet, 1980. Április – 44. lap.

Schmeal Károly

Méltatás.

V. Kiss Margit: Alkalmazott grafikai művésztelep...
Művészet, 1980. november - 5. lap.

Schmall Károly, grafikusművész

A tavalyi év plakáttermésének javát mutatták be „Az év legszebb plakátjai" c. kiállításon a Magyar Nemzeti Galériában. —

A kulturális témakörben nyertes Schmall Károly egy kiállításra invitál. Indiát a kultúrák bölcsőjeként, finom jelrendszerrel, egyszerű eszközökkel állítja elénk, sokat sejtetve az ajánlott kiállítás különlegességéből. (említve).

K.T.: Az év legszebb plakátjai kiállításról.

Napló (Veszprém), 1980. márc. 22.

Schmal Károly

Schmal Károly fotókiállítása
a Helikon Galériában, 1979
novemberében nyílt meg.

Beke László: Dátumok a magyar avantgarde
Művészet, 1980. október - 10. lap.

Schmal Károly grafikus

Réber László gyermekkönyv-illusztrációi a debreceni DOTE Galériában megtekinthető december 21.-ig,
Lisziák Elek: "Le Journal" c. kiállitása az ujpesti Gyapjuszövőgyár Kulturotthonában november 25.-től,
Schmal Károly grafikus kiállitása a Helikon Galériában december 9.-ig,
Blazsek Gyöngyvér belsőépitész kiállitása a zalaegerszegi Göcseji Muzeumban látható,-közli a kulturális eseményeket tudósitó rovatában a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. nov. 24.
XXIII. évf. 47. sz. 8. lap.

Schmall Károly
grafikusmüvész

A müvész Budapesten a Helikon Galériában rendezett kiállitást.

------:Kiállitások:
MÜVÉSZET,1979. november - 47.lap.

Schmal Károly

A Munkácsy Mihály-díjat az 1979. évben a Minisztertanács a következő művészeknek adományozta:

Bálványos Huba grafikusművész
Benedek György festőművész
Geszler Mária keramikusművész
Mihály Gábor szobrászművész
Nádas László ipari formatervező
Nagy Sándor szobrászművész
Pölöskei József ötvösművész

Schey Ferencné ruhatervező
Schmal Károly alkalmazott grafikusművész
Szőllősy Enikő szobrászművész
Tóth Tibor belsőépítész.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. ápr. 7.
XXIII. évf. 14. sz. 8. lap.

Schmal Károly alkalmazott grafikus

Munkácsy Mihály díjat kapott 1979ben

Magyar Hírlap 1979/78/6

Schmal Károly

Perspektiva alkotócsoport kiállitása nyilt meg a diosgyöri Vasas Müvelődési Központ galériájában ,melyen a müvész is résztvett

Magyar Hirlap 1980/3/21/11

Schmall Károly, grafikusművész

A magyar grafikusoknak már 10 év óta minden nyáron saját, külön művésztelepük van Makón. A művésztelep évenként 10-15 embert hív meg 3 hetes munkára. Ha nézzük a korosztályt, a legfiatalabbaktól az ugyanevezett középgenerációig találunk benne grafikusokat. Persze van egy magy a mai 30-40 évesek között, akik nagyjából fényjelezték és kialakították a 70-es évek magyar grafikájának szinét, - mint Banga Tevenc, Szabados Árpád, Schmall Károly, Szemethy Imre.

Láttuk, hallottuk.

1980. VIII. 22. Kossuth 20.05 /S. J./

Schmal Károly, grafikus

Csütörtökön a Műcsarnokban megnyílt Schmal Károly grafikusművész kiállítása.

Magyar Nemzet 1983. XI. 11.

SCHMAL Károly

kiál. Bp., Lajos u. Kiállitóház, 1992

ism. KOVÁTS Albert: Analitikus posztmodern? =
ÉS 1992. nov. 13. 12.

(bán): Zárt boriték. = Népszava, 1992.
okt. 2. 6. ill.

Ómüvészet szerepe az Operaház rekonstrukciójában. = Magyar Építőipar, 33, 1984, 8. 478-484., ill.

265. SEDLMAYR János: Sopron, Szt. Mihály templom tornya műemlékhelyreállítása. = Magyar Építőipar, 33, 1984, 1-2. 24-26., ill.

266. SEDLMAYR János: A soproni Ó-zsinagóga helyreállítása. = Magyar Műemlékvédelem, 9 (1984) 315-339., ill.

267. SEDLMAYR Jánosné: Műemléki városmagok városrendezési tervezése 1960-1980. = Magyar Műemlékvédelem, 9 (1984) 343-373., ill.

268. SIKLÓSI Mária: Változások, megújulások a 100 éves Operaházban. = Magyar Építőipar, 33, 1984, 8. 470-477., ill.

269. SIPOS Enikő: A Mátyás miseruha restaurálása. = Múzeumi Műtárgyvédelem, 12 1983 (1984) 117-128., ill.

270. SISA Béla: Békés megye műemlékei. 1-2.köt. Békéscsaba : Békés megyei Tanács, 1981 rec. SZ. KÜRTI Katalin = Békési Élet, 19, 1984, 2. 273-275.

271. SISA Béla: Népi építészeti tanácskozások Békés megyében. = Műemlékvédelem, 28, 1984, 4. 281-287., ill. E

272. SULYOK Katalin: Csoda történt Óbudán [Bp., Flórián tér]. = Nők Lapja, 1984. december 1. 10-11., ill.

273. SZABÓ László: Népi építészeti emlékeink revitalizációja Zala megyében. = Magyar Építőművészet, 1984, 2. 23-27., ill. G E F R

SZABÓ Zoltán: A kémia szerepe és jelentősége a képzőművészeti restaurálásban. → 221/15.

274. L. SZABÓ Tünde - K. GONDA Györgyi: Somogy megye műemlék-jegyzéke. Kaposvár : Somogy megyei Tanács, 1984 390 p.,ill.

SCHMAL Károly

kiáll. Budapest Galéria Lajos u. kiállítóháza, 1992

ism. VADAS József: Irkafirkák a galériában. =
Magyar Hírlap, 1992. szeptember 23. 15.

Schmal Károly, grafikus

L: Bálványos Huba

– Kitüntetések a Teszchben

8.

Esti Hirlap, Br. 1979 ~~ápr.~~ 2

Schmal Károly; alkalmazott grafikus-
művész

L. Bálványos Huba

-: Átadták az iso d. és műv. dej. akat. 7

Népszabadság. Bp. 1979. ápr. 3.

Small Károly, grafikusművész

1021

1982 III. 5. Kossuth 18,30 Áné

Esti Magazin

- Gyakran mondjuk, a plakát az utca művészete És valóban egy-egy ötletes falragasz megragadja a figyelmünket, néha még jókedvre is derit A tavaly készült plakátok legjobbjait, 140-et, mától a Nemzeti Galériában láthatják az érdeklődők. A kiállitást zsürizés előzte meg, és most a zsüri elnöke Nagy Péter mondja el Szatmári Ilonának, hogy mi nyerte meg legjobban a szakértő birálók tetszését

- Az a véleményem, hogy 1981-ben az elkészült plakátok grafikailag, nyomdai kivitelükben is sokkal jobbak voltak, mint a megelőző évben Bemutatunk politikai plakátokat is, amelyeknek a szinvonala magasabb,mint eddig volt Megjelentek, szinte most első izben, a közérdekü plakátok, a környezetvédelem, köztisztaság, szabadidő kérdésével foglalkozók, amelyek újszerüséget jelentenek, és a jövőben még sokkal nagyobb mennyiségü ilyen plakátot kell, hogy az utcán lássunk. Agitativ ereje van, életformánk helyesebb kialakitásában

- Természetesen ezen a kiállitáson láthatók most külkereskedelmi plakátjaink is a 140 között

- E plakátjaink, vállalataink termékeit, szolgáltatásait kivánják bemutatni külföldön.

- Elég merészek.

- Amelyek azonban az eladandó árukon kivül egyben reprezentálják a magyar grafikus müvészetet, a magyar reklámot.

- És a szép magyar nőket.

- Kétségtelenül a szép magyar nőket is

- A három tizezer forintos fődij közül a Müvelődési Minisztérium fődiját, és a belkereskedelem fődiját egyaránt Schnell Károly nyerte el Az egyiket a Lengyel kultura cimü kiállitási plakátjáért, a másikat pedig Bartók Béla plakátjáért

- Néhány dolgot szerettem volna összesüriteni egy vizuális képletbe

- Bartókkal kapcsolatban

- Bartókkal kapcsolatban, az egyik ezek közül a hangszerekre emlékeztető vizuális formák, a másik a pentatónia és a harmadik pedig az aranymetszés. Nem utolsósorban egy olyan vizuális hatást előidézni, ami a bartóki zenevilágot felidézi a nézőben

- Olapfi András, aki egyike a hat Nivódijas plakáttervező müvésznek Bécsből érkezett most haza Magyarországra, ugyanis az osztrák főváros Iparmüvészeti Főiskoláján tanit Nivódijas plakátja Veszprém megye megbizásából készült, és a városi szemetelés, a piszok, a rendetlenség ellen agitál. A cime Csak ugy, mint otthon. Vagy talán csakugy, mint otthon? Most ez három plakát, és egy-egy plakát kétrészes

- A lényeg tulajdonképpen az, hogy ha az utcán járunk, és szemetes az utca, ez már fel sem tünik, mi magunk is szemetelünk, pontosan egy ilyen nagyon feltünő ellenpéldát akartam hozni, hogy milyen furcsa az, ha a lakás is szemetes Ha a lakásban nem szemetelünk és vigyázunk az otthonunk tisztaságára, akkor vigyáznunk kell a városunk tisztaságára is '

- Az idén először közönségdijat is alapitottunk, reméljük, hogy a kiállitás látogatói a szavazócédulán leadják szavazatukat, hogy nekik melyik tetszik a legjobban 5000 Ft-os közönségdijat kap az a grafikusmüvész, aki a legtöbb szavazatot kapta a kiállitás látogatóitól

Schmal Károly, grafikus

L: Papp Gálot

Vadas József: Több-Kevesebb 13

Élet és Irodalom Bp. 1983 ápr. 22. XXVII/16

Schmall Károly, grafikus

Orosz István annak a 70-es évek közepén feltűnő, plakátnűvészetünket megújító generációnak a tagja – pályatársaival, Schmall Károllyal és Pincehelyi Sándorral – melynek képviselői az alkalmazott, és az autonom grafikában – műfajában – egyaránt jó hatásfokkal és színvonalon dolgoznak.

Lóska Lajos: Bemutatjuk Orosz István grafikáit.
Élet és Irodalom, 1982. máj 14.

Schmal Károly

Lóska Lajos: Elidegenítés gyűréssel

Művészet, 1983. augusztus

Schmal Károly

P. Szabó Ernő: Vigyázz! – Kész! – Rajz!

Művészet, 1983. december

Schmal Károly

Lóska Lajos: Tényképfestmények

Debrecen, 1983. december

Schmal Károly

Liska Lajos: Raj '82

Művészet, 1983. február

Schmal Károly

Sinkovits Péter: Művészet az utcán és a kiállítóteremben
Beszélgetés Keresztúry Györggyel

Művészet, 1982. április

Schaal Károly

Löska Lajos: Áthatások
Beszélgetés Schaal Károllyal

Művészet, 1982. április

Schmal Károly

L. L. A foto alapu grafika

Művészet, 1982. marcius

Schmal Károly

Lóska Lajos: A plakátról néhány sorban

Művészet, 1983. május

Schmal Károly

Lóska Lajos: Repülő geiszonok

Művészet, 1983. január

Schmal Károly

Lóska Lajos: Marsz motoros szemüveggel

Művészet, 1982. augusztus

Schmal Károly

Lóska Lajos: Tárgyak dicséretben

Miskolc, 1983. június

Schmal Károly

Lóska Lajos: Makó 81
Grafikai művésztelep a
fotó büvöletében

Művészet, 1982. január

Schmal Károly, grafikus

1 rajz : repr.

Schmal Károly; Két síkon, 1983. 7.

Magyar Hírlap, Bp. 1983. nov. IX/19.

Schmal Károly

- Neve megmelítve mint a fotóalapú munkák hipvizelője.

Szárd: Művészet. 1983. dec.

P. Szabó Ernő: „Vigyász! – Kém! – Rajz!"

Schmal Károly grfm

emlékés

→ Bak Imre fm

Művészet 1985/3/59

Schmal Károly

Rajzbiennálé Salgótarjánban

Magyar Nemzet, 1986. XI. 18

Schmal Károly grafikus

Kiállítása M. Nemzeti Galériaban.
(h. El Karovszkij cím nő alatt)

Breslyanszky Ilona: „Mai magyar grafika és rajzművészet"

Népújság (Heves) 1983. VII. 23.

tezzk

Schmal Károly

Kiállítás a vízi Madách Imre művelődési központban

Magyar Nemzet 1986. VI. 5.

Schmál Károly, grafikus

L: Donát János

Vadas József: Hamu és mámáry 12.

Élet és Irodalám Bp. 1985 máj 3. XXIX/18

Schmal Károly, grafikus

L: Zala Tibol

Vadas József: Életmüvek 13.

Élet és Irodalom Bp. 1985. jan 25. XXIX/4

Schmal Károly

Menyhárt László: Kilóg a lóláb
Rajzbiennálé Salgótarjánban

Palóctöld, 1985/2

Schmal Károly : grafikus

„Szocialista munkáink . . ."

(1960.)

c. plakát

: Repr

—: Huszonöt év plakátművészetéből

Műmell. : 2-3.

KRITIKA, Bp. 1970. május

VIII/5.

Schmal Károly, grafikus

[Lenin] plakát

(1970.) : Repr.

— : Huszonöt év plakátművészetétől

Műmell.: 4.

KRITIKA, Bp. 1970. május

VIII/5.

MDK

Schmal Károly, grafikus

Részvel a brnói biennálén.

–: Magyar részvétel a III. nemzetközi grafikai biennálén 5–

Népszabadság, Bp. 1968. jún. 23.

MDK

Schmal Károly

Kiállitási hir

Népszabadság 1968 juni 23.

Schmal Károly, grafikusművész

„Torony", 36×25 cm, fotó, 1983 /repr./

„Áthatások IV." fotó 25×36 cm. 1983. /repr./

Művészet, 1984. márc. 58. old.

Schmal Károly reklámgrafikus

Zsállétáson szerepel a Derlovits

Szemben

Magyar Nemzet 1970 január 15
4. old.

Schmal Hardy
grafikus

1970 márciusában a Pentetárlat keretében mutatta be fotografikának nevezett jóreszt plakát-jelligű munkáit.

Bauer Jenő: A Derkovits-teremtől a Pince-tárlatig
Müvészet, 1970.november - 38.lap

Schmal Károly

grafikus

Részt vett a Pincetárlaton rendezett kollektiv kiállításon, ahol már ismert lírai plakátjait mutatta be.

Bauer Jenő: A Derkovits-teremtől a Pince-tárlatig

Művészet, 1970.november - 38.lap

Schmall Károly

Szerepel a Deknovits terem szeklám-grafikai kiállításán

Élet és Irodalom 1970 I. 3

Schmall Károly
grafikus

A Lenin portré pályázaton
a plakat kategóriában a II.
díjat nyerte el.

—:—

Művészet, 1970. február – Glap

MDK

Schmal Károly, grafikus

Díjat nyert a közlekedési plakátok kategóriában.

– :Kiosztották „Az év legjobb plakátja" díjait

8.

Népszabadság, Bp. 1970. ápr. 19.

Schmall Károly

No engedjük a gyermeket c. műve I. díjat kapott a balesetelhárítási plakátok körében

N.N.: Kiosztották a díjakat 1969 legjobb plakátjainak

Magyar Nemzet 1970 IV. 19

Schmal Kónely

Emlékre

Nő L Leppie, Bp. 1970. márc. 21.

Schmal Károlyi

II. díjat nyert Lenin-plakátja (repr.)

Nők Lapja, Bp. 1970. nov. 21.

Schmidt Károly
grafikus

„Lenin" (repro)

Horács Gyula: Lenin portré palyázat
Művészet, 1970. cíj zelis – 12 lap

Schmall Károly
grafikus.

M.D.K.

Rézkarca (repr.)

Élet és Irodalom, 1961. febr. 10 – 11 l.

Schmal Károly grafikus

Szerepel a „Quintett" csoport
Liánitásán a Derkovits tekerben

Hétfői Hisek 1970 I. 12

Schmal Károly
Grafikus

Áru plakatjaival szerepel
a tárlaton.

Bauer Jenő: Reklám '70
MŰVÉSZET, 1970.augusztus - 39.lap

Schmall Károly

kérnitette H. F. Grave: Nemvillamos mennyiségek villamos mérése c. műve borkoló és kötéstervét.
Díjanott könyv /„hép magyar könyv 68"/

Magyar Grafika 1968 mell.

Schmal Károly reklámgrafikus

Szerepel a TV galériája távlatán

N.N: Az első

Esti Hírlap 1970 I. 12

Schmal Károly

„Ne engedjük a gyerekeket"
c. plakátja (emlj.) Nivódíjat
kapott

N.N: Kiosztották „az év legjobb
plakátja" díjait

Nagyszabadság 1970 IV. 19

Schmal Károly grafikusművész

A napokban nyílt meg a Magyar Nemzeti Galériában a mai magyar grafika és rajzművészet minél eddiginél nagyobbszabású seregszemléje. – Néhány kiemelkedő szép lappal jelentkezik a fiatalok közül Schmal Károly.

B. J.: Seregszemle a Nemzeti Galériában. Kisalföld, 1983. júl. 23. 10-old.

Schmal Károly, grafikusművész

A napokban nyílt meg a Magyar Nemzeti Galériában a mai magyar grafika és rajzművészet minden eddiginél nagyobb szabású seregszemléje. — Néhány kiemelkedő szép lappal jelentkezik a fiatalok közül Schmal Károly.

Brestyánszky Ilona: Mai magyar grafika és rajzművészet.
Nógrád, 1983. júl. 23.

Schmal Károly, grafikusművész

A napokban nyílt meg a Magyar Nemzeti Galériában a mai magyar grafika és tájképművészet kiállítása. — Néhány kiemelkedő szép lappal jelentkezik a fiatalok közül Schmal Károly.

Bertényánszky Ilona: Mai magyar grafika és tájképművészet.
Hajdú-Bihari Napló, 1983. júl. 23.

Schmal Károly, grafikusművész

A Magyar Nemzeti Galériában a közelmúltban nyílt meg a mai magyar grafika és rajzművészet kiállítása. — Néhány kiemelkedő szép lappal jelentkezik a fiatalak közül Schmal Károly, grafikusművész.

B.J.: Mai magyar grafika és rajzművészet.
Dolgozók Lapja, 1983. aug. 13.

Schmal Károly, grafikus

L. Bíró Miklós

Vadas József: Reklámot a plakátnak 12

Élet és Irodalom Bp. 1986. jún. 6. XXX/23

Schmol Károly, grafikus

L: Kanyák Zsófia

Vadas József: Kéści vallomás 22.

Új Tükör, B p. 1986. máj. 2. XXIII/9

SCHMAL Károly (festő)

Szublimáció, 64.p.

Közölve: LÓSKA Lajos: Tendenciák a 70-es évek magyar grafikájában. In. Uj Forrás, 1986/3, 65.p.

Schmal Károly

Kiállítás a Műcsarnokban

Magyar Nemzet 1987. III. 19.

TISZTELETTEL MEGHÍVJUK

SCHMAL KÁROLY

GRAFIKUS
KIÁLLÍTÁSÁRA
AZ ÓBUDAI PINCEGALÉRIÁBA
BUDAPEST, III., FŐ TÉR 1.
(ZICHY KASTÉLY)

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ:
1989. MÁJUS 9 - JÚNIUS 4-IG
HÉTKÖZNAP 14-18,
SZOMBAT, VASÁRNAP 10-18 ÓRA KÖZÖTT
HÉTFŐN ZÁRVA

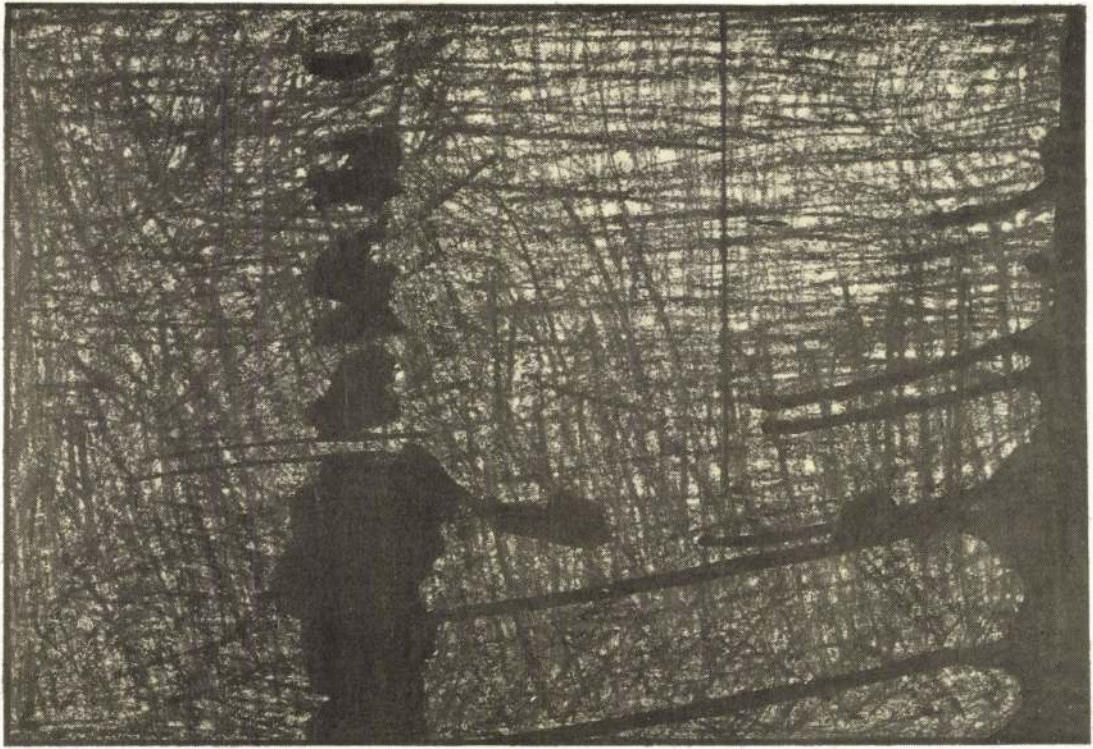

SCHMAL KÁROLY

említve

Bán András: A makói művésztelep kiállitása. Makó, Városi kiállitóterem
UJ TÜKÖR 1981/XVIII/31.sz.4.o.

don, de jelen vannak
ének, ennek a cselek-
egjegyezhetjük, hogy
, a példázatok felséges
ná össze az alkotóele-
natatlanul dolgozik a
ly várfokok, amelyek

írni a *Jónás könyve*
, jelzőiről, látomásai-
ájáról. A vers purita-
z, a magyar szecesszió
sz" szónak más, talán
unkciótlan a versben,
en", saját keletkezési
vszerűség is lehet dísz,
a harmincas években
naiból mindössze két
tekintésre. Legyen az

az epe a szenvedésnek
gjelennek, himnuszok

SCHMAL KÁROLY

Említve

P.Szabó Ernő:Rajz/drawing '80.Pécsi Galéria

UJ TÜKÖR 1980/XVII/16.sz.4.o.

Schmal Károly kiállítása
az Óbudai Pincegalériában
Budapest, III. Fő tér 1. (Zichy-kastély)
Megnyitja 2007. április 24-én 18 órakor
SULYOK MIKLÓS művészettörténész
Megtekinthető május 20-ig,
hétfő kivételével naponta 14-18 óra között.

Támogatók: Fővárosi Képzőművészeti Alap Nemzeti Kultrális Alap nka

Schmal Károly kiállítása
az Óbudai Pincegalériában
Budapest, III. Fő tér 1. (Zichy-kastély)
Megnyitja 2007. április 24-én 18 órakor
SULYOK MIKLÓS művészettörténész
Megtekinthető május 20-ig,
hétfő kivételével naponta 14-18 óra között.

Támogatók: Fővárosi Képzőművészeti Alap Nemzeti Kultrális Alap

MŰÉRTŐ

Műalkotások a brüsszeli magyar EU-képviseletnek 2003. NOV.

Reprezentáció kortárs képzőművészettel

Fennállása óta első ízben kortárs képzőművészeti kiállításnak adott otthont a Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma. Az esemény hátterében egy ez év januári külügyminiszteri utasítás áll, amely az intézmény saját képzőművészeti gyűjteményének megalapításáról rendelkezik. Ezzel egyidejűleg négyszeresére emelkedett az az összeg, amelyet a ház műtárgyak vásárlására fordíthat. A kollekció azzal a céllal jött létre, hogy a nemzeti kultúrát határainkon túl is megjelenítse. Az eddig beszerzett 33 műalkotás az Európai Unió melletti állandó magyar képviselet új brüsszeli épületének tereit díszíti majd. A gyűjtemény gyarapításának feladatát a külügyminiszter a márciusban kinevezett Művészeti Kuratóriumra bízta, amelynek tagjai Hajdu István, Jerger Krisztina és Virág Judit művészettörténész, valamint Gresznáryk Pál nyugalmazott nagykövet. Brüsszelbe szállításuk előtt a műveket a külügyminisztériumban mutatták be a sajtó képviselőinek, a kétnapos tárlatot Kovács László külügyminiszter nyitotta meg.

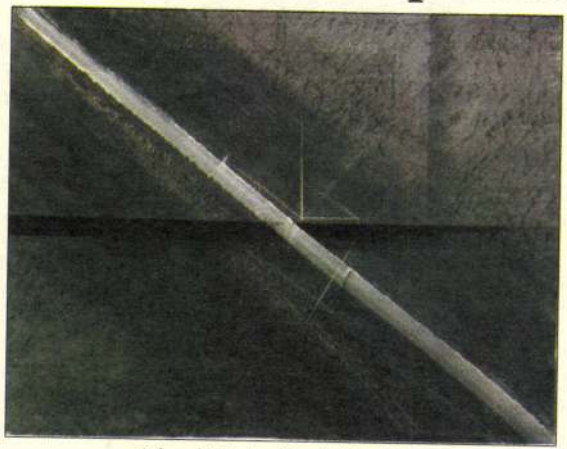

Schmal Károly: Vonalak I., 2003
vegyes technika, 45x60 cm

Bak Imre, Bernát András, Hajdú Kinga, Helényi Tibor, Hencze Tamás, Konok Tamás, Körösényi Tamás, Maurer Dóra, Mulasics László, Nemere Réka, Radák Eszter, Schmal Károly és Szegedy-Maszák Zoltán alkotásai – a Kuratórium szakembereinek szándékai szerint – az elmúlt két-három év magyar művészetének történetét vázolják fel, generációkra és a legmarkánsabb tendenciákra nyitottan. Az egyes munkák kiválasztását a brüsszeli épület funkcionális és építészeti adottságai is befolyásolták. Kis belmagasságával és osztott belső tereivel az EU-ház nagyméretű alkotások elhelyezésére nem alkalmas. A gyűjteménybe kerülő kortárs műtárgyak a továbbiakban az újonnan megnyíló, illetve a már meglévő, de modernizálásra szoruló külképviseletekbe kerülnek. A kollekciót a külügyminisztérium honlapján lehet megtekinteni.

SPENGLER KATALIN

SCHMAL KÁROLY

ingatlanhasznosítási szakember közvetítésével találkoztak, ekkor kezdődtek a tárgyalások. Veszprém számára elfogadhatónak bizonyultak László Károly feltételei, amelyek között az is szerepelt, hogy ő személyesen nem járul hozzá a felújítási munkálatokhoz. Vállalta viszont, hogy a szerteágazó gyűjtemény legértékesebb részét helyezi el itt; a pályázathoz csatoltak is egy 103 tételes műtárgylistát, amely a tervezett letétnek körülbelül egyharmada. Az alpolgármester elárulta, hogy a művészettörténeti munkát a gyűjteményt jól ismerő Passuth Krisztinára bíznák. A pályázat elbírálása 2004 februárjában várható. Ha a város és László Károly számára kedvező döntés születik, akkor mielőbb neki kell kezdeni a beruházásnak, a pénzeket ugyanis hamar le kell hívni. A gyűjtemény hazai hányattatásai tehát véget érhetnek. Azt már csak mi tesszük hozzá, innen, Budapestről, hogy jó, hogy nem a fővárosba kerül. Budapest éveken át nem bizonyult megfelelő fogadóvárosnak, Veszprém kulturális és idegenforgalmi életének pedig új centruma lehet a megújult Dubniczay-ház és benne László Károly gyűjteménye.

N. G.

kiállítás az Ernst Múzeumban
november 5-től 23-ig

Kéziratok

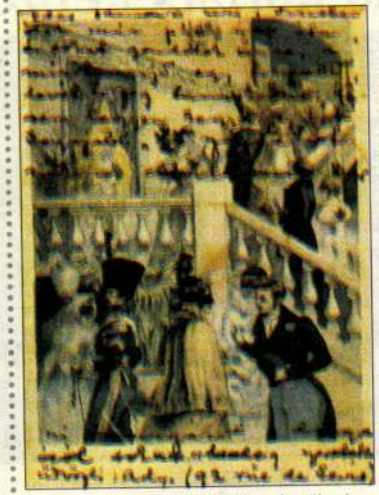

Ady Párizsból küldött levelezőlapja
köz- és magángyűjtemények,
piaci helyzetkép a **12–13. oldalon**

ismét átalakult a BÁV Rt. struktúrája. A nem jövedelmező iparcikk- és lakberendezési – „használt modern bútorokat" árusító – boltokat bezárták. E kevéssé nyereséges üzletágat a műkereskedelemhez csatolták, így jött létre a Kereskedelmi Igazgatóság. Ennek része a Dobos Gábor irányította bolthálózat (öt iparcikkbolttal és húsz régiségüzlettel, ebből öt vidéki) és továbbra is Mélykuti Beatrix vezetése alatt az Aukciós Igazgatóság. Az üzletekben a munkatársak között „minőségi cserét" hajtottak végre, tehát a bezárt boltokból nem bocsátottak el mindenkit: néhány becsüst és boltvezetőt más kereskedelmi egységekhez irányítottak át. A legnagyobb leépítés a központi irányítást érintette, ott a munkatársak 20–30 százalékát küldték el. Az úgynevezett „főbecsüs" – valójában ilyen pozíció nincs a BÁV-nál – a Nagyházi Galériából ismert Szász Zoltán; ő a központi irányításban, menedzseri beosztásban dolgozik, szakvéleménye döntő jelentőségű a műtárgyfelvétel során.

A Kinizsi utcai központi épületet feltehetően az év végéig elhagyja a vállalat. A vezetés egy Csalogány utcai irodába költözik, a zálogfiók és a

9 771419 056018 11

SCHMAL KÁROLY

Új művészet

1997. nyár

16. o.

Schmal Károly

Magyar Iparművészet a
ezredfordulón 2003
164 p.

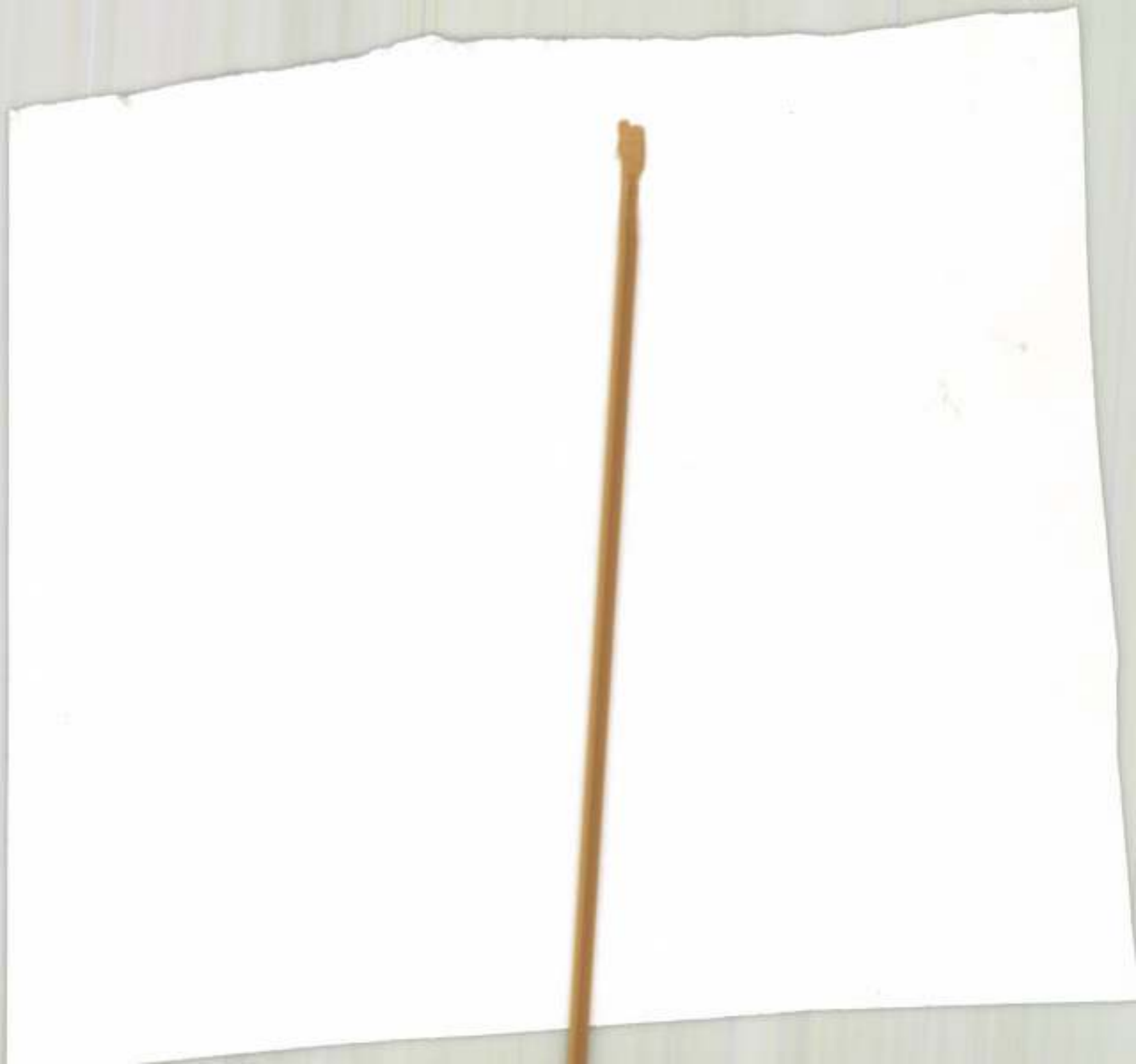

Schmal Károly : grafikusművész

MŰCSARNOK

HŐSÖK TERE

TELEFON: 174-765

SCHMAL KÁROLY

grafikusművész kiállítása

1983. november 10–december 4.

Ezek a művek egy kifinomult művészi eszközökkel folytatott, nagyon célratörő, szellemi játék dokumentumai: a művész igyekszik megfogni a teret: csapdákat állít neki, hogy a maga szabta korlátok és határok közé terelje, hogy megfigyelhesse. S ha a tér mint konkrét képalkotó elem meg is reked a kép síkjai között, azonnal át is változik, s már mint gondolati tér – a művet létrehozó gondolatok tere – jelenik meg a képen, s vezeti tovább a kép dinamikáját.

A képsík és világa: a képen belüli és a képen kívüli szféra határfelülete. Schmal azt feszegeti: van-e átjárás egyik világból a másikba, végső soron képes-e valóban közölni valamit a mű, eljut-e az ember gondolata a tőle elkülönült műbe, s onnan meg tudja-e tenni az utat egy másik emberhez?

Megnyílik: 1983. november 10-én, csütörtökön 5 órakor.

A kiállítás rendezője: Jerger Krisztina

HELIKON GALÉRIA

V., EÖTVÖS LORÁND UTCA 8.

TELEFON: 174-765

KISS ZOLTÁN LÁSZLÓ

festőművész kiállítása

1983. november 10–27.

Megnyitja: Csemniczky Zoltán 1983. november 10-én, délután 6 órakor.

A kiállítás rendezője: Kratochwill Mimi

SCHMAL Károly (festő)

Károly fotókat készít, de ezek jellegüket tekintve inkább a fénykép nyelvén kifejezett képzőművészeti alkotások. Lényegük az, hogy a természeti tárgyakat — kő, homok, víz, — megvilágítással és nagyitással megfosztja megszokott jelentésüktől

Schmal

LÓSKA Lajos: A Tendenciák a 70-es évek magyar grafikájában. In. Uj Forrás, 1986/3. 62.p.

SCHMAL Károly (grafiksu)

"...a fénykép direkt valóságot tükröző képessége mellett a fotótechnika nyujtotta lehetőségeket, a fény-árnyék effektusokat, a közvetlen megvilágitást, az árnyékolás kiemelt szerepeltetését és a film vegyi reakcióit egyaránt felhasználták (Maurer, Schmal, Piczek)"

LÓSKA Lajos: Tendenciák a 70-es évek magyar grafikájában. In. Uj Forrás, 1986/3. 62.p.

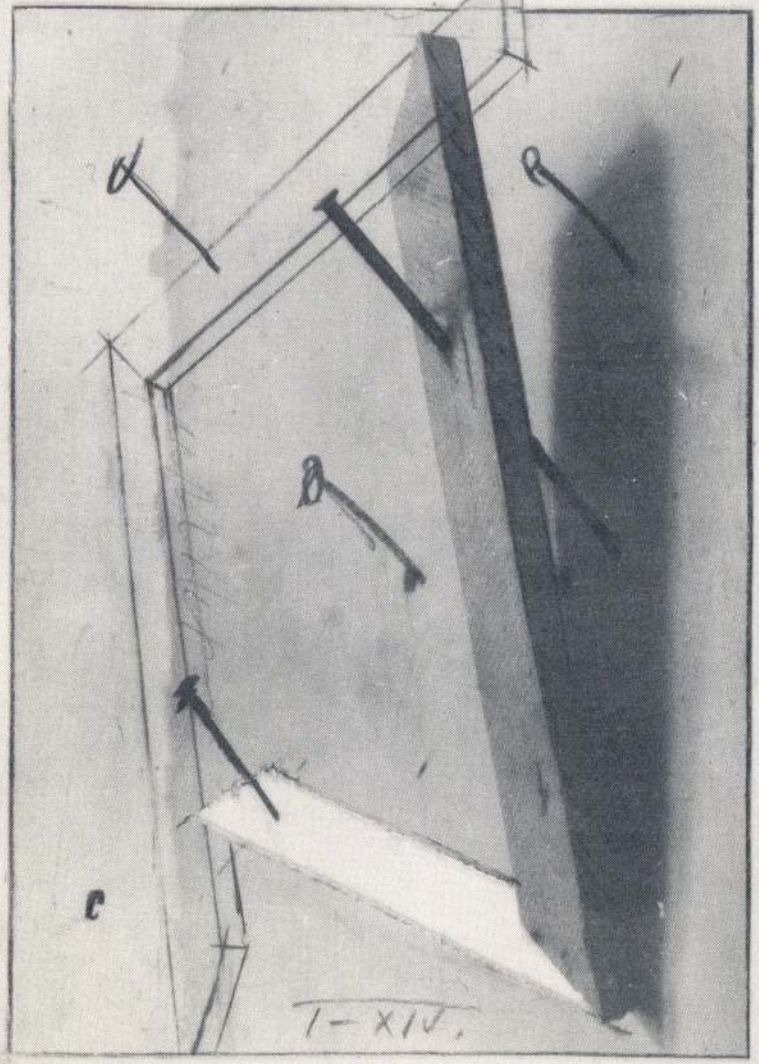
c
T-XIV.

A MADÁCH IMRE MŰVELŐDÉSI KÖZPONT

(VÁC, LENIN ÚT 63.)

SZERETETTEL MEGHÍVJA

Schmal Károly

GRAFIKUS KIÁLLÍTÁSÁRA

A KIÁLLÍTÁST **BAKONYVÁRI M. ÁGNES** MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

NYITJA MEG, 1986. MÁJUS 7-ÉN 18 ÓRAKOR

A KIÁLLÍTÁS MÁJUS 25-ÉN ZÁR

(34. old)

Schmal Károly

grafikusművé

„... újabb, perspektivikus fotóiról, vajzsorozatáról" is ír Darvas Árpád méltatásaka

Andrási Gábor

Művészet
89/6

Schmall Károly, grafikusművész

Cs. Tóth János: A vizuális szemlélet bessülete. Szereday Ilona pályaképe.

A csabai művésztelepen 1983-ban új arcok jelennek meg és az eddigi-már említett-koncepció is átformálódik. (Schmall Károly) és még többen). Magyarország új grafikai image-ének megfogalmazását tűzi ki céljául a csabai grafikusokkal együtt dolgozó műhely (Gubis Mihály, Lovovics László, Szereday Ilona, Zahorán Mária).

Művészet, 1989., 4., 46-old.

Berhidi Mária
Érmezei Zoltán
Gémes Péter
Kelényi Béla
Lovas Ilona
Schmal Károly
Siflis András
Szöllőssy Enikő
Türk Péter

A Budapest Galéria
meghívja Önt a

SZŰK KAPU

c. kiállítás megnyitójára
1991. augusztus 15-én
este 20 órára a
Budapest Kiállítóterembe.
(V., Szabadsajtó út 5.)

A kiállítás megtekinthető
1991. szeptember 15-ig
hetfő kivételével
naponta 10-18 óráig.

SCHMAL Károly

SCHMAL Károly

E.M.: A jelen emlékei : Plakátok, röplapok a Galériában. = Magyar Nemzet, 1990.dec.7. 4.p.

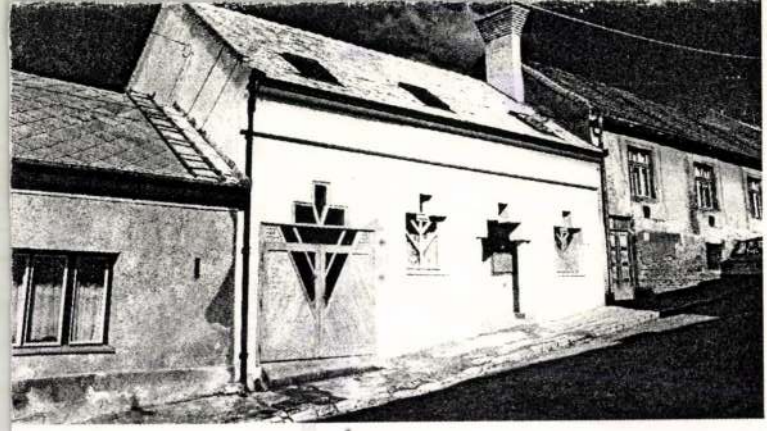

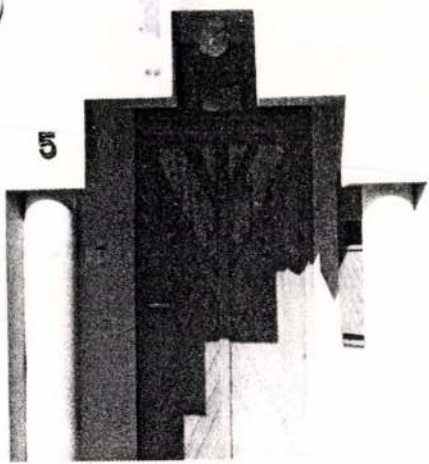
5

SCHMAL Károly

Rész szerint való I, 1990, vegyes tec nika, 70x5o cm - 90.B. 13

Új Művészet

OSZMK Központi Könyvtár

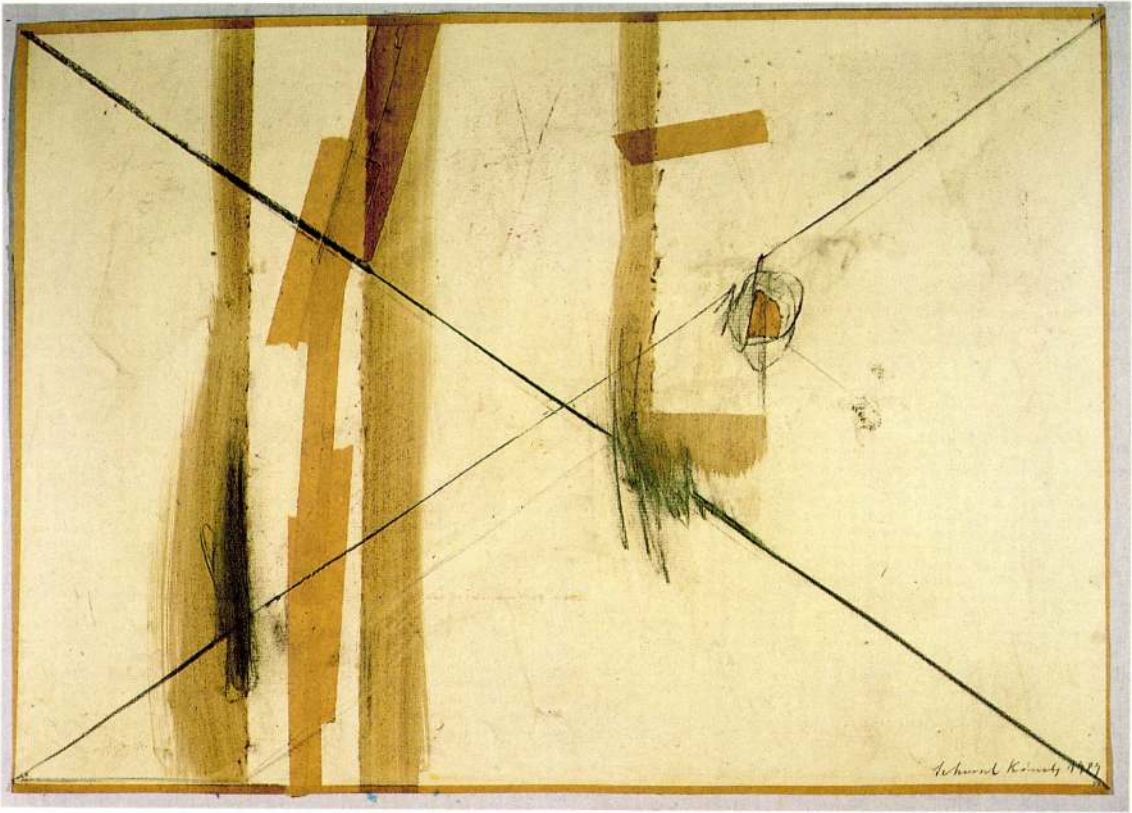

A Budapest Galéria
tisztelettel meghívja Önt
SCHMAL KÁROLY *kiállításának*
megnyitására
1992. szeptember 18-án 18 órára.
(III., Lajos u. 158.)
A kiállítást megnyitja:
Dr. Beke László *művészettörténész.*
A kiállítás megtekinthető:
1992. szeptember 18-tól október 18-ig,
hétfő kivételével,
naponta 10-18 óráig.

SCHMAL Károly

90 2. 36,37
3. 12,14

91 2. 6
3. 23,26,63

Új Művészet

Schmal Károly, grafikusművész

1021

1983. XI. 22. Televizio 1. müsor21.00

Stúdió 83

- A Thália Szinház mutatja be a hót Illyés Gyula Fáklyaláng cimü darabját Kazimir Károly rendezésében. Közben folytatódnak a gálaestek az épülő Nemzeti Szinház javára. A Stúdió 83 és a Pécsi Nemzeti Szingáz után december 2-án a Nők Lapja is gálaestet tart. Hadd mondjam el, hogy a Stúdió 83 a múlt szombati gálaestjének a közreműködő müvészek és a közönség jóvoltából egymillió forint tiszta bevétele volt és ezzel az eddig összegyült háromnillió forint mellé megvan a negyedik millió forint is az épülő Nemzeti Szinházhoz.

/Zene/

- Small Károly izgalmasan rendezett kiállitását láthatják a Mücsarnokban.

/Zene/

SCHMAL Károly (1942)
224. A fény. VII. Országos Alkalmazott Grafikai Biennálé, Békéscsaba, 1990
The Light. 7th National Biennial of Applied Graphics, Békéscsaba
offset, 81,5x57 cm
j.k.l. Schmal Károly – Offset és Játékkártya Nyomda Budapest
ltsz.: xy 90.379 és társa

A változás jelei : Plakátok 1988-1990. : Magyar Nemzeti Galéria, 1990.nov.14.-dec.31. A kat. szerk. Bakos Katalin Bp., MNG, 1990 23.

225. Woyczek, 1987
Woyczek (theatre)
offset, 31x50 cm
j.b.l. Schmal '87 – ny.n.
Itsz.: xy 89.213

226. 4. Országos Rajzbiennálé, Salgótarján 1988
4th National Biennial of Drawings, Salgótarján
offset, 71x51 cm
j.n. – Révai Nyomda Eger
Itsz.: xy 89.122

227. 5. Országos Rajzbiennálé, Salgótarján 1990
5th National Biennial of Drawings
offset, 100x70 cm
j.n. – Salgótarjáni Nyomda

228. A rajz. VI. Országos Alkalmazott Grafikai Biennálé, Békéscsaba 1988
The Drawing. 4th National Biennial of Applied Graphics, Békéscsaba
offset, 83x57 cm
j.n. – Offset és Játékkártya Nyomda Budapest
Itsz.: xy 88.56

SCHMAL Karoly

Az ÚJPEST GALÉRIA
szeretettel meghívja Önt
SCHMAL KÁROLY
grafikusművész
kiállításának megnyitójára
1989. szeptember 5-én
kedden 16.30 órára.
Újpest Galéria
Bp. IV., Tavasz u. 4.
A kiállítást megnyitja:
Vasadi Péter
író
A kiállítás megtekinthető:
1989. október 8-ig
hétfő kivételével
naponta 14–18 óráig

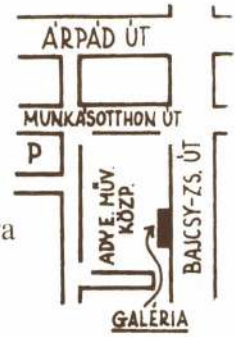

DÍJELŐLEGES

Tc.
Tisnov Árpád
Bp.
Üllői út 113

1 0 9 1

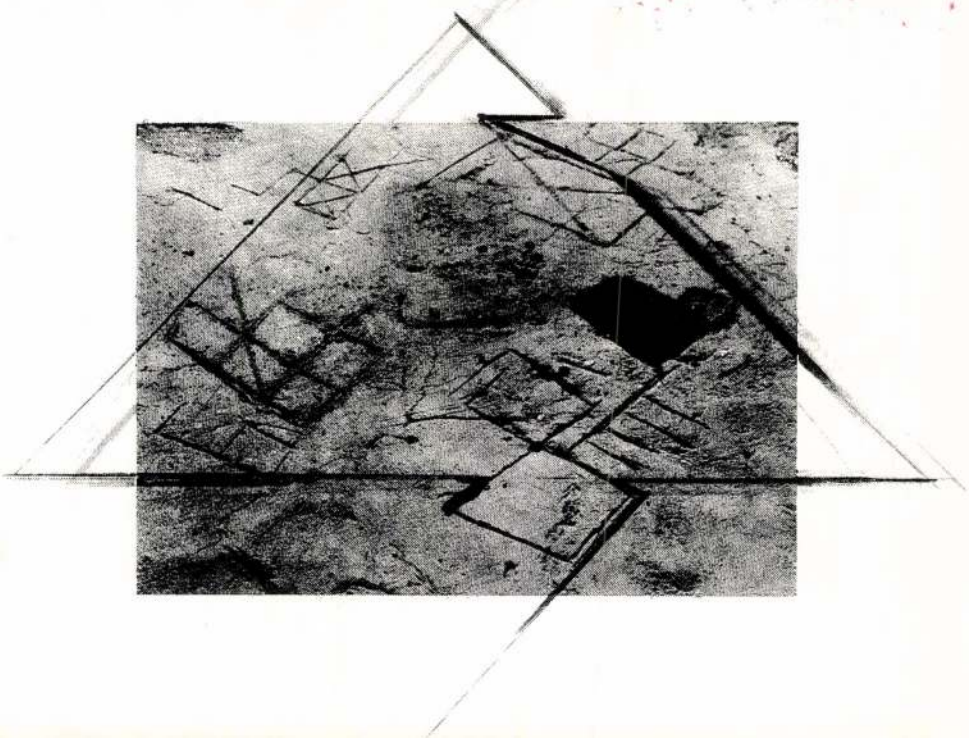

SCHMALL Károly

A provincia megszűnik a régió marad. Konferencia, Zsennye, 1991, Bp, 1992 115.p.

Dan Calin előadása a mai magyar művészetről egy 1991.évi bukaresti ill. Kolozsváron rendezett kiáll. kapcsán

SCHMAL Kárs

Vasadi Péter: Schmal Károly: tütörben homályosan. = Uj Ember. XL. 1. 1984. jan. 1. 4. p.

Bp. Műcsarnok, 1983.

Consolan festék: időjárásálló, selyem
sok ellen biztos védelemet nyújtó fed
színtartó, jó fedőképességű, nem pere
kolatra, betonra és egyéb falazatra.
mással keverhetők.

Consolan Lasur: időjárásálló, selyemf
hatásai ellen védelmet biztosító lasu
után víztaszító. Nem pereg le. 7 szín

Fent ajánlott anyagaink részben a kör
mékek, részben egy-egy területnek spe
E szerek Magyarországon mindeddig nem
Az eredeti német minőséget, technikai
adjuk.
Önmagát védi az, aki a környezetét vé
magasszínvonalú anyagokat használ.
Felsorolt termékeink megrendelhetők i
Szaküzletében, 2225 Üllő, Pesti út 19
Műszaki tanácsadó szolgálatunk bármik
Érdeklődés esetén kérjen bővebb írásc

Kérjen alábbi termékeinkről is inform
tűzvédő festékek fára, tűzvédő
tűzvédelmi burkolólapok
kábelek, rések, repedések tűzv

VELÜNK NEM ÉG LE!!!

SCHMAL Károly

GYETVAI Ágnes: Schmal Károly: Tükörben homályosan : Mücsarnok, 1983.XI.10-XII.4. = Művészet, XXV.évf. 3. sz. 1984 58 - 59.p. ill.

Bp.,Mücsarnok

SCHMAL Károly

Bajzay, Éva: Károly Schmal's three-dimensional pictures. = UHQ, Vol. XXV. No. 94 1984 184-187. ill.

Bp., Műszaki, 1985 ? 4 ?

Schmal Károly

grafikusművén

Az idei év réntvevői közötta maki
műréntelesen.

V. Kiss Margit
ciné

Művénet Ig
1980 nov.

MDK

Schmal Károly: grafikus

Négy reklám grafikus társával együtt
a TV galériájában szerepel.

— : Az első

8.

ESTI HIRLAP Bp. 1970. jan. 12

Schmal Károly

Szerepel a Derkovits terem reklámgrafikai kiállításán

Magyar Hírlap 1970 I. 11

Schmal Károly

Szerepel a Derkovits terem reklámgrafikai kiállításán

L.A.: Csütörtök a TV-ben

Magyar Hírlap 1970 I. 15

62. Schmal Károly: Papiron innen, papiron tul
vegyes techn, 44x34 cm

A SZEGÉNYEKET TÁMOGATÓ ALAPÍTVÁNY

meghívja Önt és családját
1990. december 5-én 14 órára
a Magyar Nemzeti Galéria III. emeletén rendezendő
kiállítására

A kiállítást megnyitja *MÉSZÖLY MIKLÓS*
(aki a 10 évvel ezelőtti kiállítást is megnyitotta)

A KIÁLLÍTÁS KÉPEIT
1990. december 8-án 11 órakor
AUKCIÓRA BOCSÁTJUK,
melynek bevétele a SZETA számlájára folyik be.

lo.ooo

Schmal Károly, grafikus

L: Ripp-Rónai József

Vadas József Tűzkő-írka

13.

Élet és Irodalom. Bp. 1986. máj. 16. XXX/16

SCHMAL KÁROLY

LÓSKA Lajos: Rajz 90. = Uj Müvészet, I.évf.3.sz. 1990 '14.p., 13.p. ill.

SCHMAL KÁROLY

Tájkép c. müvéről

LÓSKA Lajos: Üvegplasztikák Tihanyban. = Uj Müvészet, I. évf. 2. sz. 1990 6-37.p.

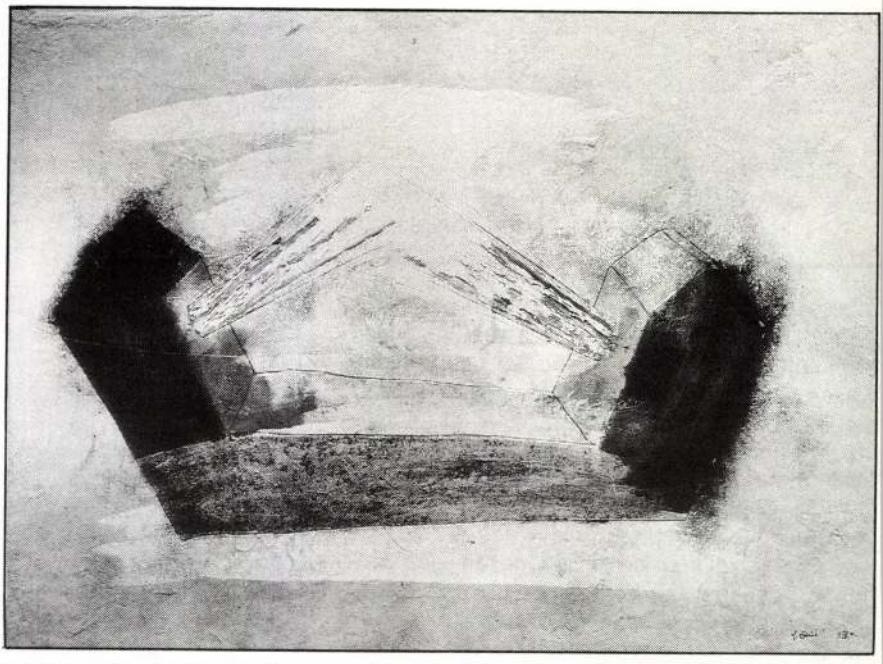

ef Zámbó István: Kettős szellemsugárzás, 1990, vegyes technika, 55×75 cm

hér, barna színeket alkalmaz. Ez a lágyabb, finomabb kolorit ellentétben áll a kompozíciók abszurd szürreális témáival, és ez a disszonancia adja meg munkáinak karakterét. Bár a téma – koporsó, sugárzás – transzcendentálisnak, sőt romantikusnak tűnik, e lapok mégis nagyon evilágiak, direktek. Az energiatúltengéstől patkóvá görbült koporsó a természeti erőkre utal (gyakran készít mostanában kitörő vulkánokat ábrázoló festményeket is), de szókimondón, szemtelenül a spermát kilövellő nemi szervre, a szerelemre is céloz, ami természetes is, hiszen a szexualitás mindig meghatározó szerepet töltött be munkásságában. Ef Zámbó számára tehát a túlvilág is a mi világunk, erre irányítja a figyelmet provokatív hedonizmusával.

Várnagy Ildikó Zarathustra '90 című lapját a graffitik inspirálták. Rajzán egy amőbaszerű lény kiált, amit a szájából kiáradó luftballonra emlékeztető forma jelez. Ősi módszer ez, a középkori táblaképeken fellelhető szalagokra festett írások is a témát, a figurát értelmezték, és ugyanezt az eljárást alkalmazzák a képregények rajzolói is, csakhogy náluk a szereplők szája előtt megjelenő formákban szöveg olvasható, Várnagy kiabáló amőbájának a szájából kitüremkedő trombitaforma ellenben nem tartalmaz írást. Csak a kiáltás gesztusa ábrázolt tehát, az alcímből azért megtudjuk, mit mond; csupán ennyit. „Mondd ki szavad." Azt már csak az értelmező találgathatja, hogy az álló lény előtt elterülő, tintapacára emlékeztető társát egy hegyére állított kúp miért döfi halálra. Talán azért, mert ő kimondta, ami a szívét nyomta? A téma abszurditását fokozza, hogy a ványadt amőba nem emlékeztet a tűz-jég Zarathustrára, viszont formailag jól megoldott, szuggesztív rajzot láthatunk.

Szirtes János Vágy című (1990), szénnel és temperával készült nonfiguratív rajzával szerepel a bemutatón, melynek központi motívuma egy hangjegyre emlékeztető, középen feltépett fekete alakzat, amely körül szénnel húzott vonalak táncolnak-lebegnek. E munka, mint sok absztrakt társa, egy erős sötét stabil forma és világosabb, könnyű, libegő vonalak ellentétére épül.

Záborszky Gábor sikerült, a szó konkrét és átvitt értelmében is ragyogó, arany hátterű, neogeós nyúlfejű gúlát készített a tárlatra. Elolvasva a mű címét – *Arany nyuszi Joseph Beuysnak* (1990) –, nem nehéz felfedezni a művészettörténeti utalást sem.

Egészen más stílusú és szemléletű Schmal Károly csendes, meditatív, csaknem üres, minimal artos munkája, a *Rész szerint való* (1990). Schmal, aki a 70-es években kinagyított föld- és homokrészleteket, kavicsot fotózott, melyekbe a negatívon vágott lyukat is belekomponálta, vagy fiktív árnyékot fényképezett egy grafikából kiálló pálcának, aminek ezen felül még természetes vetett árnyéka is volt, jelenleg kevés motívumos, síkba komponált rajzokat készít. Rajzokat, melyeken nem ábrázol teret és mélységet, csak vonalakat.

áttelepült, növényi struktúrákat bemutató *Butak András*, az aprólékos munkával a kacatok poézisét megjelenítő *Molnár László József* műveit, míg *Jovián György*ét a popos elemek egyszerre drámai és emocionális alkalmazása. A 80-as évek meghatározó irányzatát, a new wave-et, annak falifirkáktól ösztönzött kifejezésmódját *Várnagy Ildikó* és *Szabados Árpád*, a prehisztorikus művészetből merítőt pedig *Szirtes János* és *Záborszky Gábor* rajzai képviselik. Ugyancsak jelen vannak a poétikus töredékvilágot ábrázoló művészek – *Muzsnay Ákos, Püspöky István, Parádi Tamás* –, a magyar grafika míves vonulatának képviselői. Ezen túl figyelemre méltóak az egyéni mitológiát építő *El Kazovszkij* és a szentendrei Vajda Stúdióból induló ef Zámbó István művei,

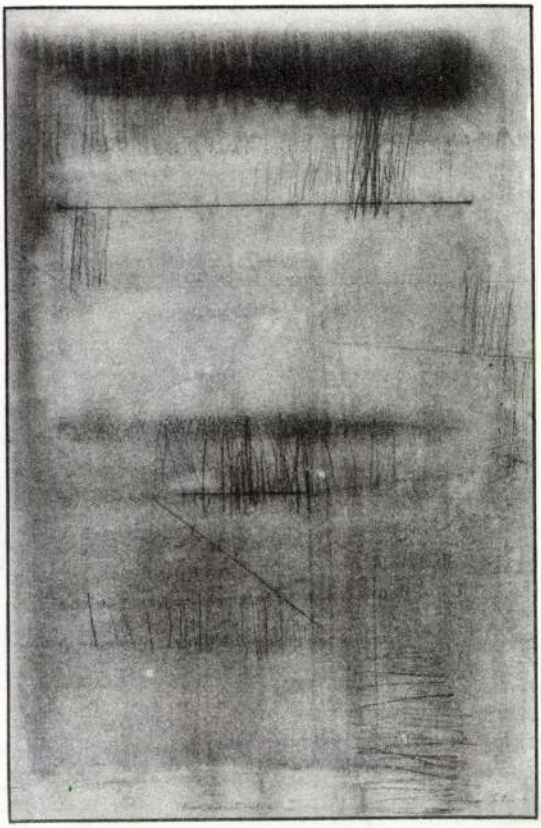

Schmal Károly: Rész szerint való I, 1990,
vegyes technika, 70×50 cm

Szikora Tamás dobozrajzai. Végezetül erejük, eredetiségük miatt feltétlenül említést érdemelnek Földi Péternek a mítoszok–mesék időtlenségét sugárzó alkotásai.

Az irányzatokat vázoló áttekintés után célszerű egy-egy művet részletesebben is szemrevételezni, már csak a tájékozódás végett is, hiszen a hatalmas anyagban nem egykönnyen igazodik el az érdeklődő.

Az elsők között kell kiemelnünk ef Zámbó *Kettős szellemsugárzás* (1990) címet viselő színes, vegyes technikával készült lapját. Ef Zámbó István már néhány éve festi és rajzolja sugárzó koporsóit. Csak zárójelben jegyzem meg, hogy éppen a biennáléval egy időben mutat be e témájú festményeiből egy kollekciót Székesfehérváron. Akik ismerik a művész korábbi alkotásait, tudják, hogy az indulásától szinte a nyolcvanas évek végéig élénk színű, frivol, a pop arttól és a szürrealizmustól ihletett kompozíciókat festett. Legújabb, sugárzó koporsókat bemutató rajzain színei szelídebbekké váltak, az erős piros-vakító fehér színkontrasztok helyett tompább sárga, fe-

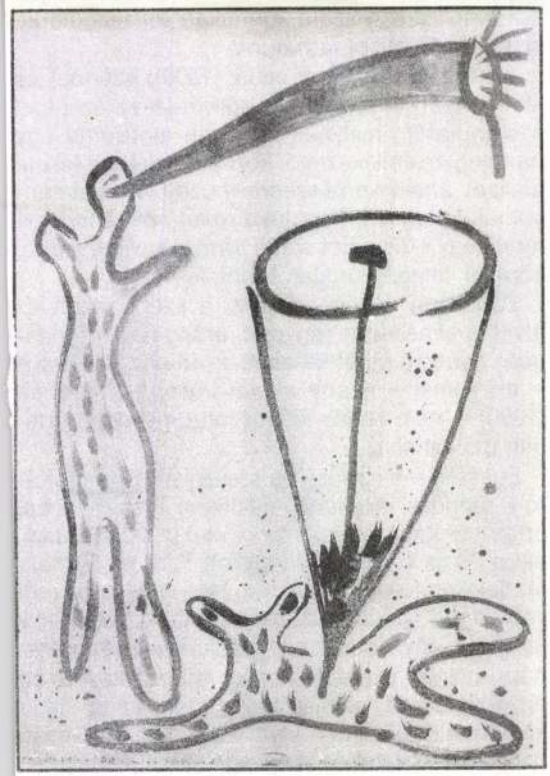

Várnagy Ildikó: Zarathustra '90, 1990, akril, papír, 70×100 cm

SCHMAL Károly

FORGÁCS Éva: Kép-képzeteink. = Magyar Napló, 5,1993,12. 42. ill.

A gondolat formái c. kiáll., 1993

A Budapest Galéria
tisztelettel meghívja Önt
SCHMAL KÁROLY *kiállításának*
megnyitására
1992. szeptember 18-án 18 órára.
(III., Lajos u. 158.)
A kiállítást megnyitja:
Dr. Beke László *művészettörténész.*
A kiállítás megtekinthető:
1992. szeptember 18-tól október 18-ig,
hétfő kivételével,
naponta 10-18 óráig.

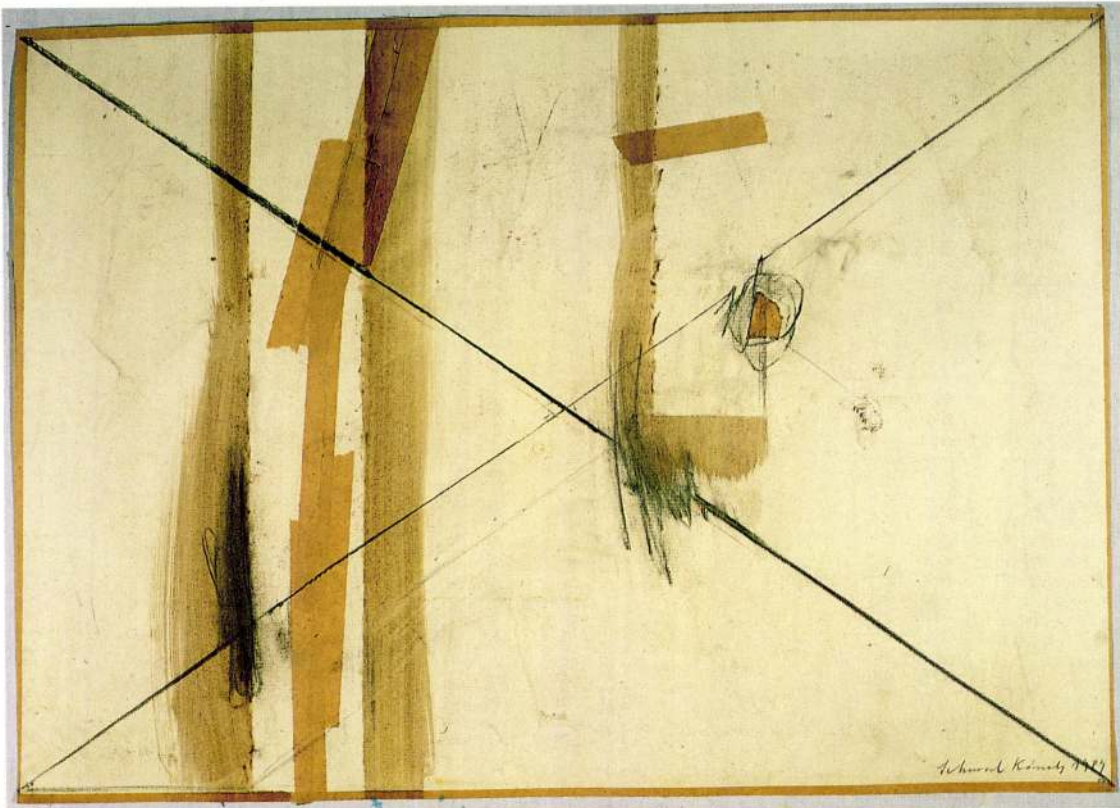
Edward Kienholz 1962

A ljubljanai Nemzetközi Grafikai Központ
és a Műcsarnok meghívja Önt a

Schmal Károly

3 GRAND PRIX ALPOK-ADRIA NEMZETKÖZI GRAFIKAI BIENNÁLE

megnyitójára

1995. január 13-án 18 órára az Ernst Múzeumba.
(Budapest VI. Nagymező utca 8.)

A kiállítást megnyitja **Zoran KRŽIŠNIK**
a ljubljanai Nemzetközi Grafikai Központ igazgatója.

A kiállítás megtekinthető február 5-ig,
hétfő kivételével naponta 10-18 óra között.

Szlovénia	**Janez BERNIK**
Szlovákia	**Jozef JANKOVIČ**
Horvátország	**Ivan LESIAK**
Svájc	**Bernhard LUGINBÜHL**
Ausztria	**Arnulf RAINER**
Magyarország	**SCHMAL Károly**
Németország	**German STEGMAIER**

A megnyitót támogatja a Törley.

Das Internationale Zentrum für Grafikkunst aus
Ljubljana und die Kunsthalle
laden Sie ein zur Eröffnung der Ausstellung

3 GRAND PRIX ALPE-ADRIA

am 13. Januar 1995 um 18 Uhr im Ernst Múzeum
(Budapest VI. Nagymező utca 8.);

Einführung durch **Zoran KRŽIŠNIK**
Direktor des Internationalen Zentrums für Grafikkunst

Geöffnet bis zum 5. Februar 1995 täglich
– außer Montag – von 10.00 bis 18.00 Uhr

Slowenien	**Janez BERNIK**
Slowakei	**Jozef JANKOVIČ**
Kroatien	**Ivan LESIAK**
Schweiz	**Bernhard LUGINBÜHL**
Österreich	**Arnulf RAINER**
Ungarn	**Károly SCHMAL**
Deutschland	**German STEGMAIER**

Mit der Unterstützung von Törley.

Schmal Károly

(gyetvai)

Két kiállítás ról

[Szántó Piroska, Entergom, Kez. M.
Schmal Károly, Vác]

Magyar Nemzet, 1986. juni. 5. 4.

ated from practising art—especially if spon-
g functions well. The fumbling, process of the
of a picture full of doubts and sudden
lstills requiring intellectual effort becomes se-
ary. Forthwith the artist must not account for
erformance, it is authenticated by artistic life.
is success which diverts attention from the
e: success is in reality not achieved by the
e in question but by the *artist and his art* in
oove-mentioned generality and abstraction.
ture or sculpture — there is almost no diffe-
. According to recent expectations it should
th: the industrious artist is manysided, the
rated painter unexpectedly exhibits his sculp-
the famous sculptor has canvases stretched
egins to work. The difficulty is not caused by
ork but by the elaboration of a particular
roject which seems original, and its "intro-
n" to artistic life. The artist-professional does
alize the picture but the project. The picture
does not present any problem: there is no
danger even in a bad picture: it does not
nt us with any basic problem—as we have
problem—conscience is unknown even to
ood" (meaning faultless) picture unable to
t the mechanism whose medium happens to

uncomprehendingly and
real occasion presents its
those who turn to it. At ot
the still water of artistic
Lochness, then sinks agai
for getting used to its phy
hence looking mostly like
ven, scarred and pock—m
care two hoots for his "beh
ce": from painterly viewp
inarticulate and the sculpt
her. Such are the pieces in
Swierkiewicz; more like
re—objects not tolerating
structures which cannot b
direct and sincere manifest
creative activity of changir
be ourbed and has unexpe
cable "high-quality" skilled
the least personal risk.

Swierkiewicz works with,
sorts of materials and mea
him. In the *Budapest Ex*
ropes, branches, planks, f
and wood formed one un
ings and objects. His activi

Schmal Sándor

keresk. min.-tól. külföldi
pamutmanyokra 800 K
segély

Kirtimisk 1907/8. 19. l.

360-360

NECI

r. kath. te

SCHMAL Károly

2. 19-20. p. - kamarakiállítása a Salgótarjáni Rajzbrennálén

Új Mív. 1993

Schmal Károly

A VIGADÓ GALÉRIA
(BUDAPEST V., VIGADÓ TÉR 2.)
TISZTELETTEL
MEGHÍVJA ÖNT
1997. ÁPRILIS 10-ÉN,
CSÜTÖRTÖKÖN 17 ÓRÁRA

SCHMAL KÁROLY

LAVERNA

CÍMŰ KIÁLLÍTÁSÁRA.
A KIÁLLÍTÁS RENDEZŐJE:
GELENCSÉR ROTHMAN ÉVA
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ
MEGNYITÓ BESZÉDET MOND:
LÓSKA LAJOS
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

A KIÁLLÍTÁS
HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL
NAPONTA 10–18 ÓRÁIG TART NYITVA
1997. ÁPRILIS 10-TŐL 27-IG

A KIÁLLÍTÁS A FŐVÁROSI ÖNKORMÁNYZAT
KULTURÁLIS BIZOTTSÁGA
ÉS A MAOE TÁMOGATÁSÁVAL JÖTT LÉTRE.

BUDAPEST
1997-04-03
KK 502 K

Timár Árpád úr
részére
Budapest
Üllői út 119.

1091

Schmal Károly

Meghívó: A gondolat formái I-II

Óbudai Társaskör

Lásd: Beöthy Zoltán

1993 máj 11- júl 13- júl 18

I. rész II. rész

A VIGADÓ GALÉRIA
(BUDAPEST V., VIGADÓ TÉR 2.)
TISZTELETTEL
MEGHÍVJA ÖNT
1997. ÁPRILIS 10-ÉN,
CSÜTÖRTÖKÖN 17 ÓRÁRA

SCHMAL KÁROLY

LAVERNA

CÍMŰ KIÁLLÍTÁSÁRA.
A KIÁLLÍTÁS RENDEZŐJE:
GELENCSÉR ROTHMAN ÉVA
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ
MEGNYITÓ BESZÉDET MOND:
LÓSKA LAJOS
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

A KIÁLLÍTÁS
HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL
NAPONTA 10–18 ÓRÁIG TART NYITVA
1997. ÁPRILIS 10-TŐL 27-IG

A KIÁLLÍTÁS A FŐVÁROSI ÖNKORMÁNYZAT
KULTURÁLIS BIZOTTSÁGA
ÉS A MAOE TÁMOGATÁSÁVAL JÖTT LÉTRE.

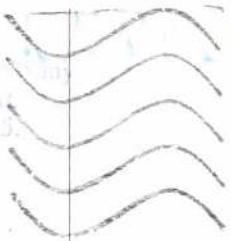

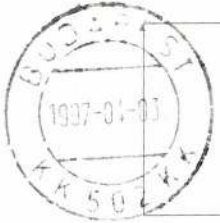

MTA Művészettörténeti
Kutató Intézet
Budapest
Pf. 27.

1 2 5 0

TISZTELETTEL MEGHÍVJUK

SCHMAL KÁROLY

GRAFIKUS
KIÁLLÍTÁSÁRA
AZ ÓBUDAI PINCEGALÉRIÁBA
BUDAPEST, III., FŐ TÉR 1.
(ZICHY KASTÉLY)

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ:
1989. MÁJUS 9 - JÚNIUS 4-IG
HÉTKÖZNAP 14-18,
SZOMBAT, VASÁRNAP 10-18 ÓRA KÖZÖTT
HÉTFŐN ZÁRVA

SCHMAL K.

ERNST M.

3. ALPOK-ADRIA NEMZETKÖZI RAJZBIENNÁLE, 1994 (LJUBLJANA) / 3RD GRAND PRIX OF DRAWING ALPS-ADRIA, 1994 (LJUBLJANA)

1995. január 14 – február 5. / January 14 – February 5, 1995

Az idei, a 3. Alpok-Adria Rajzbiennále fődíjasa Arnulf Rainer. Az ő művei mellett hat művész munkái szerepelnek a kiállításon: Bajorországból (German Stegmaier), Horvátországból (Ivan Lesiak), Magyarországról (Schmal Károly), Svájcból (Bernhard Luginbühl), Szlovákiából (Jozef Jankovic) és Szlovéniából (Janez Bernik).

This year the Austrian Arnulf Rainer won the Grand Prix of Drawing Alps-Adria. Beside his works six artists from Bavaria (German Stegmaier), Croatia (Ivan Lesiak), Hungary (Károly Schmal), Switzerland (Bernhard Luginbühl), Slovakia (Jozef Jankovic) and Slovenia (Janez Bernik) present their works.

Megnyitó: 1995. január 13-án, pénteken 18 órakor / Opening: 6 p.m. Friday, January 13, 1995
A kiállítás kurátora, Megyesi Zsuzsa 1995. január 21-én, szombaton 11 órakor tárlatvezetést tart.
The curator of the exhibition, Zsuzsa Megyesi shows visitors round at 11 a.m. on Saturday, January 21, 1995.

KÜLFÖLDI KIÁLLÍTÁSOK A MŰCSARNOK SZERVEZÉSÉBEN
EXHIBITS ABROAD ORGANIZED BY THE PALACE OF ART

Helsinki – Derkovits-ösztöndíjasok kiállítása
(Gerhes Gábor, Kiss Péter, Koronczy Endre)
1994. december 15 – 1995. január 10.

Kairó – V. Nemzetközi Képzőművészeti Biennále
1994. december 10 – 1995. március 10.
Magyar résztvevők: El Kazovszkij, Halász Károly, Kovács István

Berlin, Magyar Kultúra Háza – Variációk a Pop Artra
1994. november 10 – 1995. január 9.

Szófia, Magyar Intézet – VIII. Esztergomi Fotóbiennále
1994. november 16 – december 12.

Bukarest, Magyar Intézet – Széchy Beáta – 1995. január 16 – 30.

Róma, Magyar Intézet
Az 1994-ben római ösztöndíjat kapott művészek kiállítása
1994. december 9 – 31.

India – Gaál István fotói

Helsinki – Derkovits Scholarship holders
(Gábor Gerhes, Péter Kiss, Endre Koronczy)
December 15, 1994 – January 10, 1995

Cairo – 5th International Fine Arts Biennial
December 10, 1994 – March 10, 1995
Hungarian participants: El Kazovszkij, Károly Halász, István Kovács

Berlin, House of Hungarian Culture – Variations on Pop Art
November 10, 1994 – January 9, 1995

Sofia, Hungarian Institute – 8th Photo Biennial of Esztergom
November 16 – December 12, 1994

Bucharest, Hungarian Institute – Beáta Széchy, January 16 – 30, 1995

Rome, Hungarian Institute
Exhibit of Artists granted the Rome scholarship in 1994
December 9 – 31, 1994

India – Photos of István Gaál

SCHMAL Károly

Varga Mátyás: Át-térésen.
Schaul Károly újabb képeiről.
= Pannonhalmi Szemle,
1999/3. 107-109.

elismervény

napon átvettem a Zalai Múzeumok

.....
aláírás

SCHMAL Károly

kiáll. óbudai Pincegaléria

ism. GYÁRFÁS Péter: Két kiállítás óbudán = Kritika, 1989/8, 45.

XX. 12. 45. n / Mesterek

SCHMAL KÁROLY

3. ALPOK-ADRIA NEMZETKÖZI RAJZBIENNÁLE, 1994 (LJUBLJANA) / 3RD GRAND PRIX OF DRAWING ALPS-ADRIA, 1994 (LJUBLJANA)

ERNST MÚZEUM

1995. január 14 – február 5. / January 14 – February 5, 1995

Az idei, a 3. Alpok-Adria Rajzbiennále fődíjasa Arnulf Rainer. Az ő művei mellett hat művész munkái szerepelnek a kiállításon: Bajorországból (German Stegmaier), Horvátországból (Ivan Lesiak), Magyarországról (Schmal Károly), Svájcból (Bernhard Luginbühl), Szlovákiából (Jozef Jankovic) és Szlovéniából (Janez Bernik).

This year the Austrian Arnulf Rainer won the Grand Prix of Drawing Alps-Adria. Beside his works six artists from Bavaria (German Stegmaier), Croatia(Ivan Lesiak), Hungary (Károly Schmal), Switzerland (Bernhard Luginbühl), Slovakia (Jozef Jankovic) and Slovenia (Janez Bernik) present their works.

Megnyitó: 1995. január 13-án, pénteken 18 órakor / Opening: 6 p.m. Friday, January 13, 1995
A kiállítás kurátora, Megyesi Zsuzsa 1995. január 21-én, szombaton 11 órakor tárlatvezetést tart.
The curator of the exhibition, Zsuzsa Megyesi shows visitors round at 11 a.m. on Saturday, January 21, 1995.

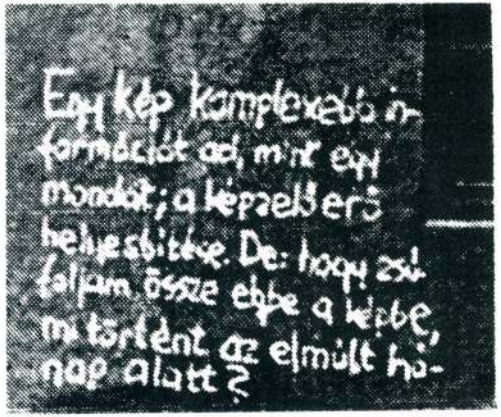

"Egy kép komplexebb információt ad, mint egy mondat"

Hajas Tibor, 1975

A gondolat formái, Nappali Ház, 1993/2.

SCHMAL KÁROLY

ÓBUDAI TÁRSASKÖR GALÉRIA - ÓBUDAI PINCEGALÉRIA

Bp. III. Kiskorona u. 7. Bp. III. Fő tér 1.

A GONDOLAT FORMÁI I-II.

Beöthy Balázs, Birkás Ákos, Chilf Mária, Donáth Péter, Erdély Miklós, Faa Balázs, Jovánovics György, Július Gyula, Károlyi Zsigmond, Koronczi Endre, Major János, Menesi Attila, Molnár Péter, Molnár Sándor, Schmal Károly, Szíj Kamilla, Tolvaly Ernő, Türk Péter, Várnai Gyula

Megnyitó: 1993. május 11-én valamint június 16-án 18-19 óra között

Megtekinthető: 1993. június 13-ig (első rész) és július 18-ig (második rész)
Hétköznap 14-18, szombat, vasárnap 10-18 óráig.
Hétfőn zárva.

A Fővárosi Képzőművészeti Alap támogatásával

A GONDOLAT FORMÁI I-II.

SCHMAL KÁROLY

A ljubljanai Nemzetközi Grafikai Központ
és a Műcsarnok meghívja Önt a

3 GRAND PRIX ALPOK-ADRIA NEMZETKÖZI GRAFIKAI BIENNÁLE

megnyitójára

1995. január 13-án 18 órára az Ernst Múzeumba.
(Budapest VI. Nagymező utca 8.)

A kiállítást megnyitja **Zoran KRŽIŠNIK**
a ljubljanai Nemzetközi Grafikai Központ igazgatója.

A kiállítás megtekinthető február 5-ig,
hétfő kivételével naponta 10-18 óra között.

Szlovénia	**Janez BERNIK**
Szlovákia	**Jozef JANKOVIČ**
Horvátország	**Ivan LESIAK**
Svájc	**Bernhard LUGINBÜHL**
Ausztria	**Arnulf RAINER**
Magyarország	**SCHMAL Károly**
Németország	**German STEGMAIER**

A megnyitót támogatja a Törley.

Das Internationale Zentrum für Grafikkunst aus
Ljubljana und die Kunsthalle
laden Sie ein zur Eröffnung der Ausstellung

am 13. Januar 1995 um 18 Uhr im Ernst Múzeum
(Budapest VI. Nagymező utca 8.);

Einführung durch **Zoran KRŽIŠNIK**
Direktor des Internationalen Zentrums für Grafikkunst

Geöffnet bis zum 5. Februar 1995 täglich
– außer Montag – von 10.00 bis 18.00 Uhr

Slowenien	**Janez BERNIK**
Slowakei	**Jozef JANKOVIČ**
Kroatien	**Ivan LESIAK**
Schweiz	**Bernhard LUGINBÜHL**
Österreich	**Arnulf RAINER**
Ungarn	**Károly SCHMAL**
Deutschland	**German STEGMAIER**

Mit der Unterstützung von Törley.

SCHMAL KAROLY

A Budapest Galéria meghívja Önt SCHMAL KÁROLY kiállításának megnyitójára.
A kiállítást megnyitja **Sulyok Miklós** művészettörténész
1999. október 20-án, szerdán 17.30 órakor a Budapest Galéria Kiállítóházában (Budapest III., Lajos u. 158.)
A kiállítás megtekinthető: 1999. november 20-ig, hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

horizont

A kiállítás támogatói: a Fővárosi Önkormányzat Kulturális Bizottsága, a Nemzeti Kulturális Alapprogram és a Soros Alapítvány

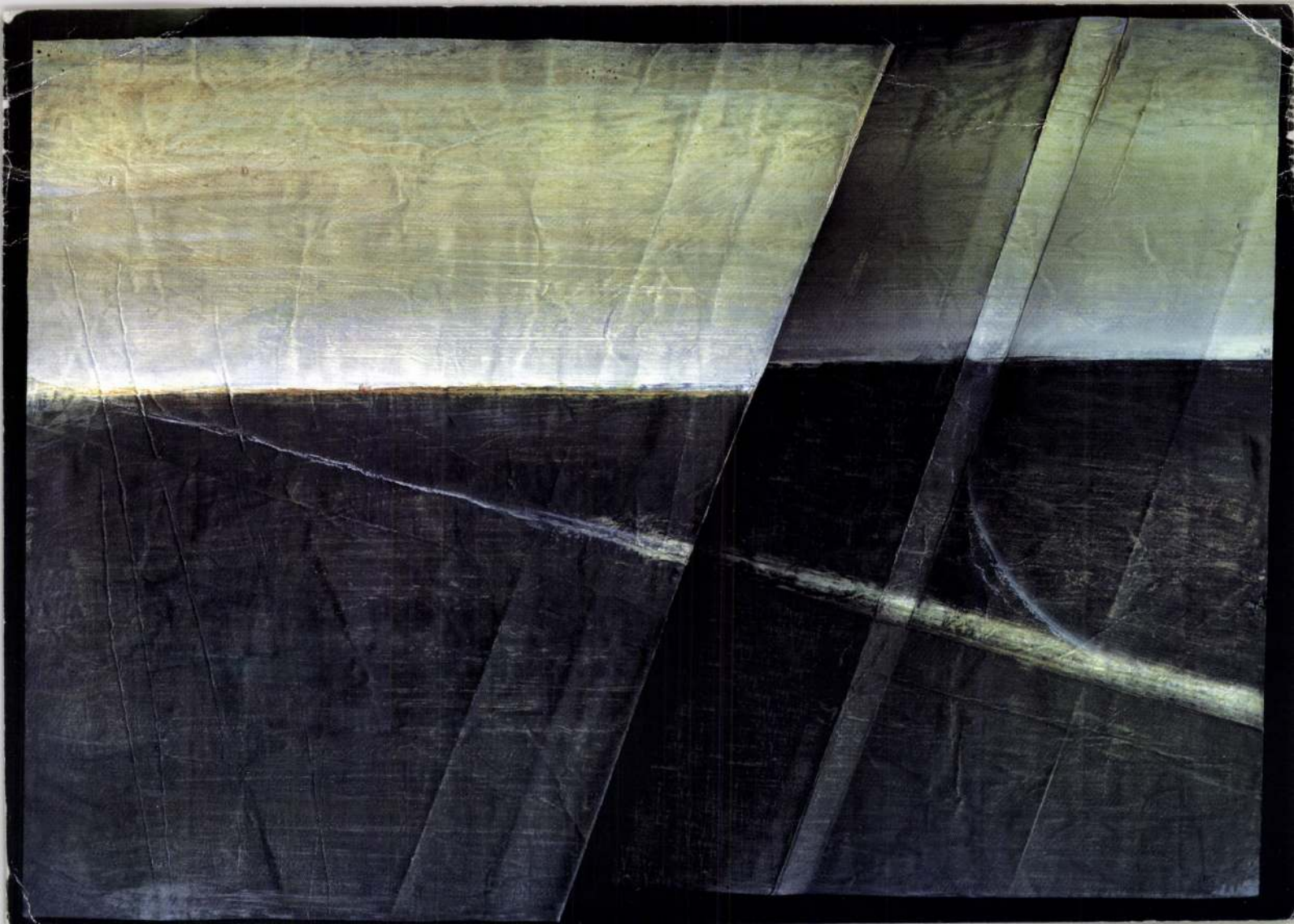

galmazzák (a hangfelvételekre nem vonatkozik a módosítás, mivel azok tavaly július óta nem készülnek). Továbbá államtitok lehet a titkárnők tíz ujja, a kávéscsészék füle és az is, hogy a miniszterek, államtitkárok, szakértők felállnak-e az ülések kezdetén főnökük érkeztére. A fogasra akasztott ballon- és viharkabátokra, kalapokra, autóstáskákra és esernyőkre már nem is érdemes szót vesztegetni.

A javaslat indoklása szerint minderre azért van szükség, hogy zavartalanul működhessenek az állami szervek. Mert munkájuk nem tartozik senkire, legkevésbé az újságírókra és a közvéleményre. Fordulhatnak majd panasszal az adatvédelmi biztoshoz, ha véletlenül meglátják, milyen színű és mintázatú zokni volt a kormányülésről érkező Pepó Pálon, merthogy minden részlet szigorúan magánügy, amely sértheti a résztvevők személyiségi jogait. Ha pedig valamilyen kalandos módon eljut valakihez egy, a kormányülés előkészítéséhez tartozó dokumentum, jobb, ha nem pillant bele az illető, még a végén államtitkot sért, és mehet a bíróságra.

Egy fideszes képviselő szerint az Európa Tanács országaiban is csak a végtermék a látható, az ahhoz vezető erőlködés, gyöngyöző verejtékcseppek és a kulcsra zárt ajtók mögött elhasznált papírtermékek nem. És ez így van rendben, ismerjük el. Mert alkotni csak csendben lehet.

VARGA GERGELY

denhol jelen lévő hadsereg azonban vaskézzel és csírájában fojtotta el a próbálkozásokat. (A véres leszámolások, kínzások, gyilkosságok persze újabb olajat öntöttek a tűzre, s a ma függetlenségre vagy legalábbis valódi autonómiára vágyó tartományok mindegyike követelésének alátámasztásaként hivatkozik a hadsereg korábbi brutális tényekedésére.) Az elégedetlenség egy részét pedig az „indonéz csoda" révén sikerült hamu alatt tartani. A diktatúra ugyan leginkább a Suharto családnak és környezetének volt igazán jövedelmező, ám a gazdaság és ennek következtében az ország népességének életszínvonala is folyamatosan nőtt a kilencvenes évek közepéig. Ez „befogta" az emberek száját, elfogadhatóvá tette számukra, hogy nincsenek politikai jogaik, a természeti kincsekben gazdag tartományok számára pedig kevésbé volt fájó, hogy mindent Dzsakartába visznek, és onnan osztanak újra.

A világ azonban 1997 nyarán kifordult sarkaiból; az ázsiai pénzügyi válság Indonéziát sem kímélte, sőt: kiderült, hogy a

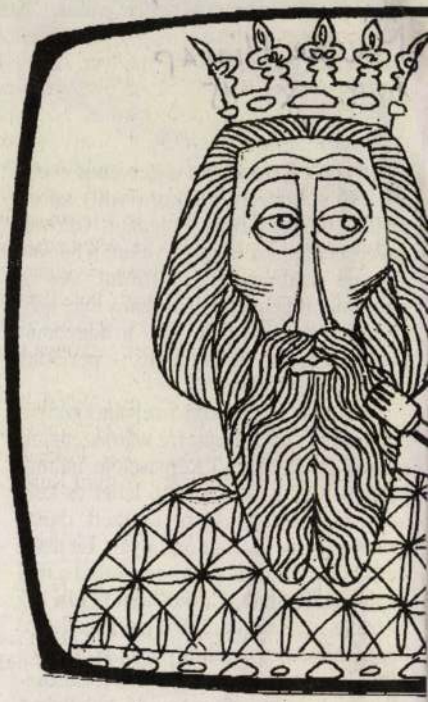

– És mi a véleménye a köztárs

A jogállam álma

Schmal Károly

Magyar Hírlap
1999. XI. 15

Tárlatlátogató

Idő a térben

Schmal Károly kiállítása
Budapest Galéria
Megtekinthető: november 21-éig

Megfordult a trend. Ha a hetvenes években (ez a koncept art kora volt) szinte minden képzőművész dolgozott fotóval, ma épp ellenkezőleg: a figyelem a hagyományos médiumok felé fordul. Az új szenzibilitás nem csupán néhány évre szóló jelszónak bizonyult; új – a hagyományos műfajokat rehabilitáló – periódus nyitánya is lett egyben.

Ennek az objektivitást felváltó szenzibilitásnak, a fotóról ecsetre váltó szellemiségnek egyik vezető képviselője nálunk Schmal Károly. Róla tudni lehet és kell, hogy plakátgrafikusként szerzett diplomát Konecsni György osztályán. Ez azért több, mint életrajzi adat, mert mind a mai napig alkalmazott grafikusként keresi kenyerét, s mert mesterétől a par excellence képzőművészeti érzékenységet is elsajátította. Konecsni ugyanis, akinek jelentősége a plakátgrafikában az idő haladtával egyre meggyőzőbbnek mutatkozik, festőként és képgrafikusként is figyelemre méltó műveket alkotott.

Schmalban jó ideig rejtőzködött a képzőművész. Benne volt, hiszen plakátjait a festő egyetemes látásmódjával és részletekre kiterjedő gondosságával hozta létre. Akik jártak műhelyében, azok megszemlélhették azokat – a valójában képzőművészeti – alkotásokat, amelyeket lefotózva készítette reklámgrafikáit. De ez a szerény ember, aki mind magánszemélyként, mind a gondolataival hosszú ideig a háttérbe húzódott, az elmúlt másfél évtizedben fokozatosan kiszabadult karanténjából. A váltás egyik indítéka alighanem az, hogy plakátokat ma már ritkán készít. (Nincs ugyanis rá megrendelés.) De gyanítom, ha elhalmozták munkákkal, akkor is bekövetkezik ez a fordulat. A több évtizeden keresztül szinte kizárólag fotóval dolgozó, de mindig elmélyült meditációra hajló Schmal Károly tudatára ébredt annak, hogy a merkantilgrafika keretei között egyre kevésbé képes kifejezni azt, ami benne munkál.

Legutóbb már olyan fényképeket láttunk tőle, amelyekben a tükröződés és az árnyékvetés legbanálisabb jelenségei mögé nézett. Ott érzékelte és velünk is érzékeltette azokat a végtelen dimenziókat, amelyeket közönséges halandóként e mindennapi történésekben észre sem veszünk.

Hasonló darabokat látunk tőle most is. Az azonban változás, hogy új művei festmények. (Eltűnt a fotográfia.) Szinte monokrómok, a szín legalábbis nem játszik bennük szerepet. Annál inkább a tér, a távlat és az árnyék. Az első felveti, az utolsó hangsúlyozza, amit a középső fogalom takar, mert hisz nyilvánvaló: Schmal nem perspektívatanulmányokat készít, hanem az idő folyása s képzőművészeti paradigmájaként ennek térben megmutatkozó természete, tünékeny és állandó volta az, ami izgatja. A papirost is azért hajtogatja meg, vágja ki, hogy mindenható jelenléte felfoghatóvá váljon.

Schmal elsőrangú tehetség; mostani kollekciója azonban nem egyenletes. (Mintha az ecsettel bizonytalanabbul bánna, mint az objektívvel.) Mentségére szóljon: nem az számít, hogy hány, nem egészen meggyőző mű kerül ki a keze alól, hanem az, hogy akad közte jó néhány briliáns darab.

• Vadas József

Lemez

Két dudás egy sátorban

Mihály Dresch Quartet/Archie Shepp: Hungarian bebop

Örvendetes a BMC erőfeszítése, hogy összehozzon magyar zenészeket világsztárokkal – s ezt dokumentálja –, és szerencse, hogy pénzt is kapott hozzá. Most aztán a Shepp-rajongók az egész világon megismerhetik Dresch Mihály nevét, és fordítva.

Ebből a találkozásból sok minden létrejöhetett volna, de inkább egy nagyon korrekt Dresch-lemez született, néhány igazán szép momentummal. Az albumon hat kompozíció található, melyből öt Dresch szerzeménye – közülük párat hallhattunk már a korábbi lemezein is –, egy pedig Archie Shepp műve.

Dresch Mihály egész életművében a dzsessz és a Kárpát-medence népzenéinek összegyúrásán fáradozott. Ez szinte reménytelen küldetésnek tűnik, hiszen mint Szabados Györgytől tudjuk, a népzene zárt és tájolt, míg a dzsessz nyitott és nem tájolt. Az előző megőrző, a másik kérdező, vagyis forradalmár. Ehhez a kérdéskörhöz Shepp nem igazán tud hozzászólni, neki az anyanyelve egyértelműen a fekete blues. Úgyhogy gurulnak a Dresch-sablonok, melyekben erősen jelen van a tradíció, ehhez illeszkednek a nagyszerű Shepp-szólók, melyek a szabadságról szólnak, és ez a két világ a megkülönböztetett pillanatokban találkozik is. A Baló István–Szandai Mátyás ritmusszekció kissé mechanikus, de ez nem zavarja a mestert, mert amúgy is lazán kerülgeti a metrumot.

A Közraktár utcánál felállított sátorban rendezett lemezbemutató koncertnek ugyancsak ez volt a dramaturgiája. A lemez anyagát játszották, meg egy ráadást – Kovács Ferenc a hegedűn kereste a vonatkozási pontokat, Dresch élt a színpadon, áradt belőle az energia, a hangosítás csapnivaló volt. Shepp leült a kis székére, és hajtogatta a kis piros törülközőjét, tisztogatta a fúvókát, aztán amikor sorra került, megfújta a hangszerét, majd ment minden tovább. Nem született a két minőségből valami valóban új, valami különös.

Fotó: Huszti István

Van egy újabb Dresch-albumunk Archie Shepp játékával színezve, én meg, amikor hazamentem, felraktam a mester *Deja Vu* című 2001-es anyagát, amin sztenderdeket játszik elemi erővel, és kurva jó.

Czabán Gy. Hurka

BMC, 2002

Lemez

Lehet egy jó napod

Bëlga: Majd megszokod

Talán nem túlzás állítani: a Bëlgának sikerült megcsinálnia az utóbbi évek legszórakoztatóbb magyar hangzóanyagát, s ez nem kis részben kegyetlenül mulatságos, egyben jólesően durva szövegeiknek köszönhető. A négy MC mind témaválasztásában, mind megszólalásában – jó értelemben – kilóg a sorból, pedig első ránézésre nem is csinálnak mást, mint kellően kihegyezetten, páros rímekbe szedett formában elénk tálalják a rögmagyar valóság eredendő morbiditását. Rögtön a nyitószám, az immár slágerré avanzsált *Ovi* szellemesen és fantáziadúsan variálja a kora gyermekkori szocializáció témáját, miközben alaposan felforgatva és nyelvileg is megújítva, finoman beilleszti a ganxtarap kliséket a középső csoportosok életvilágába. A borító nemhiába fenyeget minket obszcén szövegekkel: jönnek is, különösen a kétrészes, *Kalauz* címet viselő darabban, ám ott meg tökéletesen helyén van a durvulás. Arról már nem is szólunk, hogy dramaturgiailag is mennyire rendben van ez a folytatásos BKV-ballada, amely mintegy egymás mellé rendelten küldi elénk elébb a bliccelő utasok, majd a közlekedési dolgozók belső monológjait, melyek egyenlő mértékben, szimmetrikusan trágárak, már ahogy gyarló és egyszerű lelkektől ez el is várható. De az alkotók indulata nem kíméli országunk lakosságának szinte egyetlen szegmensét sem: különösen nagyot kapnak az arcukba a húsevők, az autósok, a féleszű fogyasztók, a kamu ganxta-rapperek meg a maradék tízmillió baromarcú – de hát ez már így szokás egy hip-hop albumon, ahol azért alapvetően és rendre az osztó igazság dominál.

Igazságtalanok lennénk, ha a négy beszélő fej mellett nem méltatnánk érdeméhez illően a két dj munkáját: Titusz és Szabi fülnek tetsző, lüktetős hip-hop, funk, ragga, dub s a többi ütemeket nyom a szövegek alá, a hangkollázsok zömmel rendben vannak, s különösen dicséretre méltó, amint a zenész munkatársak kreatívan használják a magyar népszerű zenei hagyományt – ebből a szempontból külön említésre méltó a *Nemzeti Hip-hop* című, hazafias kiáltványnak álcázott morbid paródia (Tenkes kapitányával turbózva), amelynek, a realitások ismeretében, jó esélye van arra, hogy némely agyatlan komolyan is vegye (meg nem erősített híresztelések szerint a dalt már játszották a legnagyobb parlamenten kívüli párt saját családi adóján is, ami azért, ismerve a körükben regnáló humortalan sötétség mértékét, tán nem is annyira megdöbbentő).

Mindennél többet elmond, hogy a Bëlga első lemezét akár egy ültő helyünkben is végighallgathatjuk: annak ellenére, hogy ez idő alatt több mint hetvenpercnyi tömény matériát kell befogadnunk, garantáltan jól fogunk szórakozni.

Minek

Crossroads Records, 2002

Kiállítás

Az árnyék színe

Schmal Károly kiállítása

Bár az évnek még csak az egyharmada telt el, bátran kijelentem: 2002 egyik legfontosabb kiállítását rendezte Schmal Károly.

A visszahúzódó, sőt *szinte rejtőzködő,* nagyon ritkán kiállító művész fotó alapú, festett szobrai egy sajátos technikai adottság vagy körülmény folytán *szinte rejtőzködve* mutatják meg önmagukat: a félhomályos galériában a fotocellás lámpák csak a néző jelenlétét érzékelve kapcsolnak be, s adnak fényt időlegesen a fényt és a fény hiányát, a fény és a fénytelenség találkozásának pengevonalán kialakuló rajzolat gazdagságát (vagy ellenkezőleg: csupaszra húzott szegényességét) megrögzítő műveknek. És persze „megvilágítanak" mindent a nézőnek, hogy *láthasson* és látszódjék. A technika kínálta véletlen így majdnem szervesen-logikusan építi tovább a műveket, melyek egyik alapvető motívuma a látható-láthatatlan, a látszódó-nem látszódó dichotómiája.

Schmal Károly

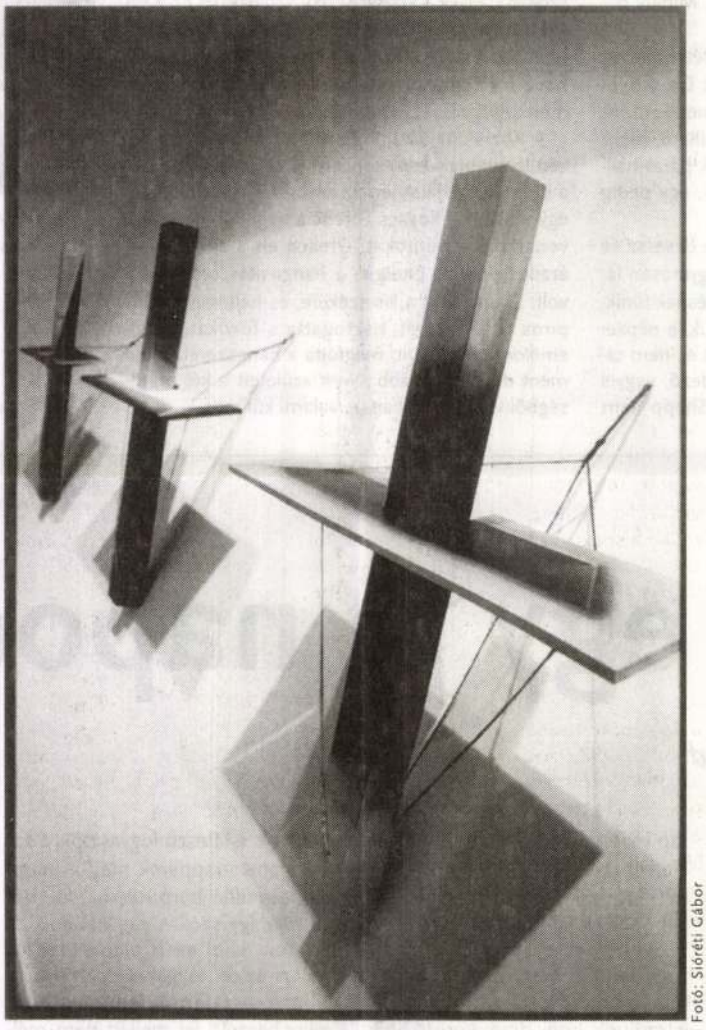

Fotó: Sióréti Gábor

azon kevesek közé tartozik,

akik valamiképpen „úgy maradtak" az elmúlt húsz-huszonöt évben: sem tematikája, sem gondolkodásmódja nem változott alapvetően. Rajzzal és vegyszerekkel „kihűtött", objektivizált fényképei mindig is erős metafizikai determináció érvényében és kötésében készültek, s mindig is a fény-árnyék dualitásával foglalkoztak kimérten, szárazon, valami furcsán-lelkes fatalizmus elszegényített monokróm vagy alig színezett (munka)ruhájában. Képeinek árnyékot vető geometriai elemei éppúgy merednek vagy hevernek a kopárságában is gazdagon értelmezhető, valóságos téritáji képzeteket keltő-befogadó síkon, mint Pilinszky alvó szegei a jéghideg homokon, ám a lírai homályt Schmal mértanias utalásokkal foszlatja szét. Pontosabban: részint a hatvanas–hetvenes évek konceptuális fotógyakorlatára emlékeztető geometrizáló fegyelemmel, részint a klasszikus avantgárd (leegyszerűsítve) konstruktivistáinak műveire emlékeztető formarenddel mintegy konkretizálja-fókuszálja a fény-árnyék mozdulatlanná állandósított kettősségét. A konceptuális gondolkodásmód hatására utal a szerialitás is, melynek eredményeképpen viszont megmutatkozik a mozgás változást kikényszerítő ereje iránti érdeklődés; a „vizsgálat" azonban mindig a mozdulatlanság monstranciaszerű felmutatásával ér véget. A mozgásvariációk, az elemek permutációja egyszersmind felvetheti egy matematikai képletszerűség jelenlétének esélyét is, ám ha valaki kiszámolni, kiszerkeszteni akarná Schmal képeinek rendszerét, azt hiszem, nagyjából arra az eredményre jutna, mint a belga festő, Vantogerloo, aki éveket szánt rá, hogy megtalálja Mondrian képépítkezésének egzakt szisztémáját. Hasztalan.

Az alapidea Schmal művészetében tehát változatlan, a forma azonban jócskán módosult. Az illuzionisztikus, kétdimenziós téri rendszer újabban kilép a síkról (egy „ősfotó" jelenléte segít lemérni a változás erejét), a fényképezett, rajzolt, festett árnyékvetődések *testet* kapnak, amitől – s így azonnal cáfolom-kiegészítem az iméntieket – az idea is módosul. Dualitásból trinitás bomlik ki: a metafizikai determinációban megkötődött kettősséget

a fény-árnyék-mozgás hármassága

váltja fel, hiszen a mozgás már nem virtuális és csak sugallt, hanem a tér megképződése révén valóságos lesz, annál is inkább, mert Schmal erre közvetve maga is utal, nagyon finoman és szellemesen, abszolút festői módon. *Trompe d'oeil* módjára megfesti az árnyékot és az árnyékvetőt, olykor felcseréli, s színt ad a feketének, vagy ellenkezőleg, elveszi azt onnan, ahol a mű körül körözö néző számára jelentést szerezhetne. Fizikaivá válnak a vektorvonalak is, a szerkesztés már nemcsak segítség vagy stiláris patent, hanem a dimenzió szerves része, jelezve, hogy a *láthatatlan* és a látható egyenlő tartalmú, azonos értékű, jelentésazonos.

Schmal Károly új műveivel egyebek mellett egy didaktikai, mondhatnánk: *művészetevolúciós*

kulcskérdésre is választ ad

Arra ugyanis, hogy miképpen lehet a huszadik század történelmi stílusait „használni" nem posztmodern, nem kisajátító módon, irónia, átértelmezés és kritika s természetesen az anakronizmus bájos vétke nélkül. Munkái – mint erre már céloztam – végeredményben annak a vizuális kutatásnak folytatásaként is tekinthetők, melyek a szovjet-orosz konstruktivisták, produktivisták műhelyeiben kezdődtek; Tatlin vagy Ljubov Popova kontrareliefjei és tér-erő konstrukciói konceptualizálódnak harmonikus következetességgel Schmal plasztikái révén, anélkül persze, hogy bármi lelkesült utalást kapna erre a néző, vagy hogy a művész számára ennek a fajta dialektikának szerepe lehetne.

Hajdu István

Pintér Sonja Galéria, június 22-ig

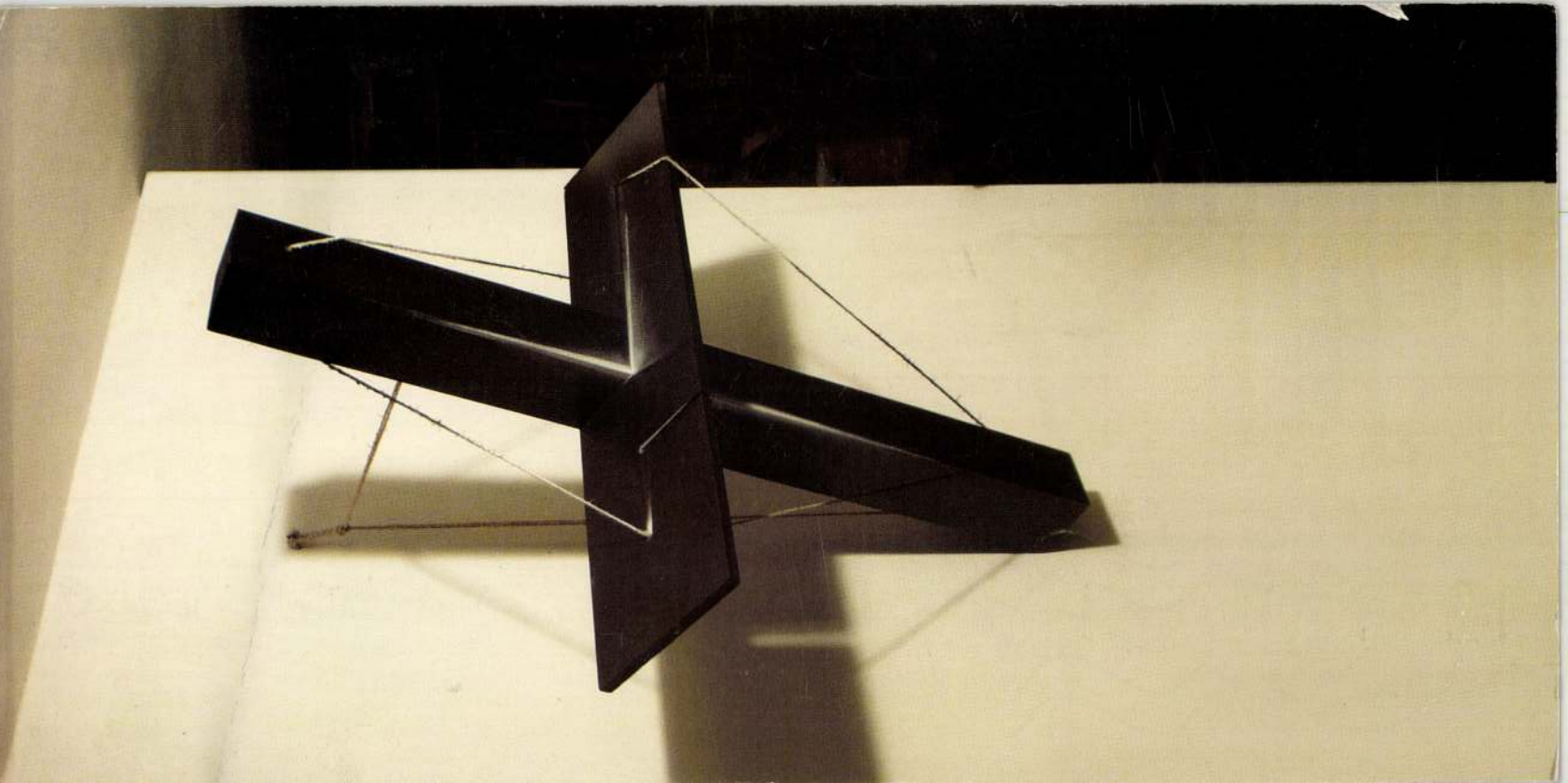

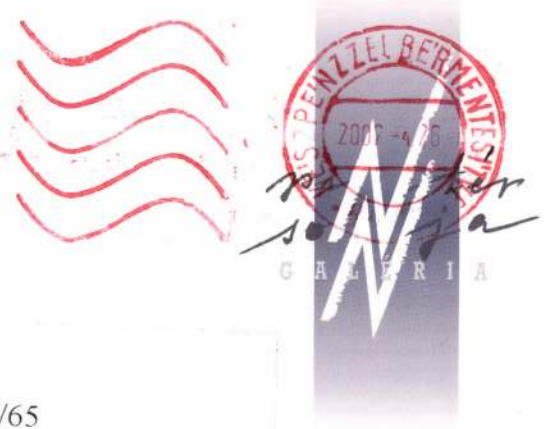

Tímár Árpád
Budapest
Üllői út 119. IV/65
~~H81~~
1091

Tisztelettel meghívjuk Önt és családját a Pintér Sonja Galériába **Schmal Károly** *grafikus kiállítására.*
Megnyitja 2002. május 3-án, pénteken 18 órakor SULYOK MIKLÓS művészettörténész.
A megnyitón a látogatás 18-20 óráig tart.
A kiállítás megtekintheto 2002. június 22-ig, hétfőtől péntekig 10-18 óráig, szombaton 10-14 óráig.
KORTÁRS GALÉRIA
Pintér Antik 1055 Budapest, Falk Miksa u. 10. Tel/fax 311 30 30

Schmahl Selyzette

---

iparművész

Budapesti Szemle CCLIV. 1939. 237-247. Lyka Ervin: Képzőművészet

Petrics András tábornok, tájra

21, 52, 54, 62, 317, 320,

Schmahl Selysette

(dr. d. m.) Öt művész az Ernst-ben. Magyarország 1939. márc. 5

A kiállításon a könnyebb műfajt *Schmahl* Selysette ötletes, groteszk rongy- és fabábui jelentik.

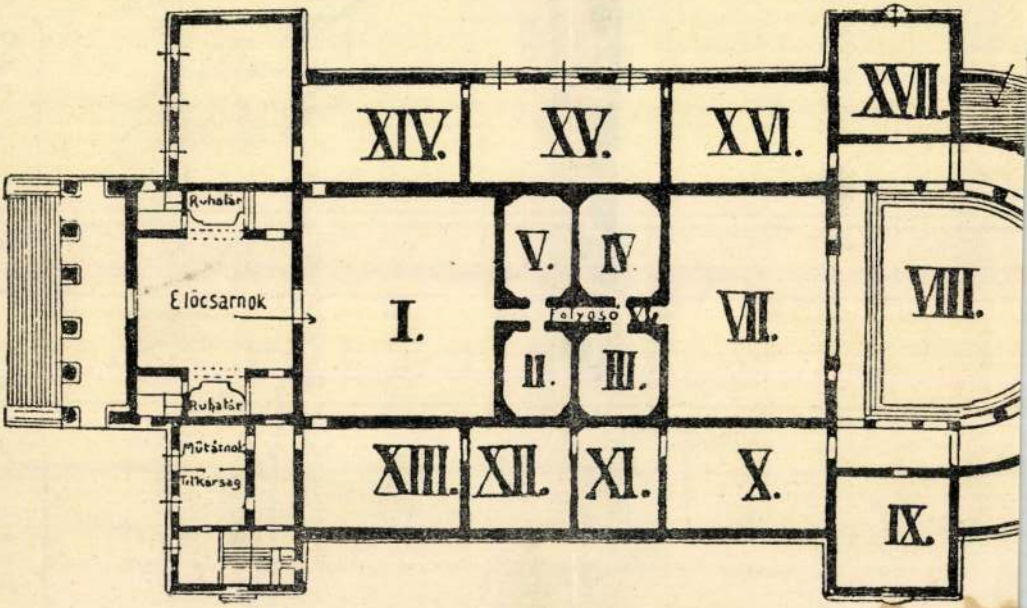
XIV.
XV.
XVI.
XVII.
Ruhatár
Elöcsarnok
I.
V.
IV.
Folyosó
VI.
VII.
VIII.
II.
III.
Ruhatár
Mütátnok
Titkárság
XIII.
XII.
XI.
X.
IX.

Bemenet

Schmahl Selysette

Szent György, textil-
Sete és suta, textil

Repr.

Műveszet. 1939. 36,
37. l.

Schmahl Selysette

ipiarnüvész, ~~[illegible]~~

karakterbábokat

csod

készit, mesek-

ben ok humor és

ötlet testesülnek

Erdélyi Arpad:

Ernst-kiállitások.

Müvészet.

1939. 30. l.

Schmahl Selysette

koll. kiáll.

l.

Ernst Museum kiáll

1939 máj.

Föv. Kpt

Mint előbbi

6. Ugyanaz. Lépcsőhaz sisak, alaprajza és metszete.
Méret. 1:20. Mint előbbi
Pollrajz. Nagy. 47 x 27.

7. Ugyanaz. Templom keresztmetszete.
Méret. 1:100. Mint előbbi
Pollrajz. Nagy. 30 x 20.

8. Ugyanaz. Zenekarzat szemben és alaprajza
Méret 1:20. Mint előbbi
Pollrajz. Nagy. 52 x 34
Ugyanerről. 2 pauza
" " 1 fénymásolat
" " 1. ismrajz

9. Ugyanaz. Ablak méretek 3 db.

10. Ugyanaz. Vázlatok 4 db

Schmalczel

Theotimus

ferencrendi szerzetes

festő

+ 1752-ben

1742-ből 9 képe

a bucsuszentlászlói

(Zala m.) ferences kolostorban,

ahol annak idején

él. Kőszeghy Elemér

fedezte fel és az ő

szives közlése

1947 okt. 1.

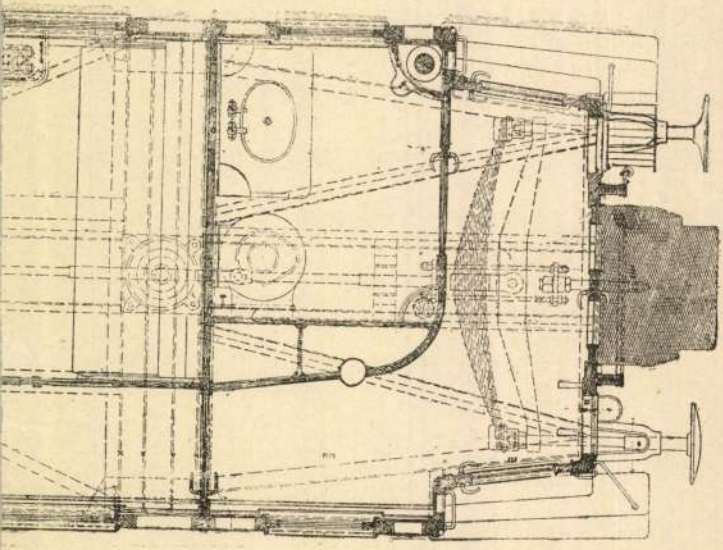

étkező kocsi.

MDK

Schmalhofer F. és fia

Bronzérem kitüntetése a párisi világkiállitáson. /Művészi bronz- és vasöntvények oszt./

Cikk: Kitüntetések a párisi világkiállitáson.

Magyar Iparművészet 1900. 357.l.

Schmalhofer Ferenc

kő és ércvésnök

Bp.

l.

Erredéveskiáll

XV. cs. 36. l.

3874. Koszta József.
Sz. Brassóban 1864 ápr

Kaszáló leány.

Egész alak, jobbrafo
arczélben látható. Kezeiben
melylyel munkáját végzi. Ha
zete: rékli bő ujjakkal, kö
középütt összerakott kévék
Jelzése alól jobbra: „Koszta

Vászon, méretei 60.
Vétetett 1909. janu
1000 K-án (114-909).

+ tünnek szemünkbe.

Vét. 5410-909

Schmalhofer Ferenc

kö- és ércvésnök

Bp.

l.

Közlezrkiáll

1423. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

M. D. K

SCHMALHOFER Lipót rézmetsző

Holicson a kemény cserép gyár festőosztályának igazgatója

Rézmetszetes levonós diszítések készítésével foglalkozik (drécait jelzi is)

Csányi 1954. 40. l. 41. l.

Schmalhofer Lipót
vézmetsző

Lárd

Csányi 1954
40. l.
41. l

Schmalhofer Lipót

holicsi fajansz díszítő mestere.
rézmyomos képeit időnként jelezte is.

Bp. Iparművészeti Múzeum: Magyarországi fajansz és kemény szerép művészet. Kiállítás. 1965. Bev. Katona Imre, Kiss Ákos

13.o.

SCh

M.D.K.

Ludwig Schmalhofer, bécsi illusztrátor

vette át a holicsi fajansz manufaktura festőműhelyének vezetését 1799-után Karl Mosertől.

85

Niederhauser Emil: Csehszlovák művészettörténeti folyóiratok. Alzbeta Güntherová-Mayerová: Tallózás a holicsi fajansz-manufaktura történetében. PM 1959. 3.sz. 131-132.p. - Művészettörténeti értestiő, 1961. X.évf. 1.sz. 85.old.

Schmalhofer Leopold

Kupferstecher und
Malerei Director
in Holitsch
archepe repr.

l.

Schirek Holitsch

58. l.

Öreg fejfi fejc,
viasz domborum,
fenti nüve, repr.

u. o. 59. l.

A GRAFIKAI OSZTÁLY

LV. KIÁLLITÁSA

ALBRECHT DÜRER
GRAFIKAI MUNKÁI

1928 ÁPRILIS HAVÁBAN

Schmalhofer Leopold

Graveur und Malerei

Direktor

XVIII – XIX. st.

l.

Schirek Holitsch

110 l.

1938. október 16—31.

Schmalhofer Leopold

Festett tánger
fentitöl, repr.
Schirek Holitsch
268. l.

u. az. u. o. 269. l.

Schmalhoffer Leopold

Thieme Becker

XXX. 126. l.

(Lyka)

Schmalhoffer Lipót

Tichler Ferenc után a XVIII. sz. végén fenti kezébe kerül a holicsi-gyár, vezetése, s ezóta az ő saját metszetlivel és rézben tusfestéssel dekorált edények kerülnek a fajánszgyárban.

Bárányné

581. l.

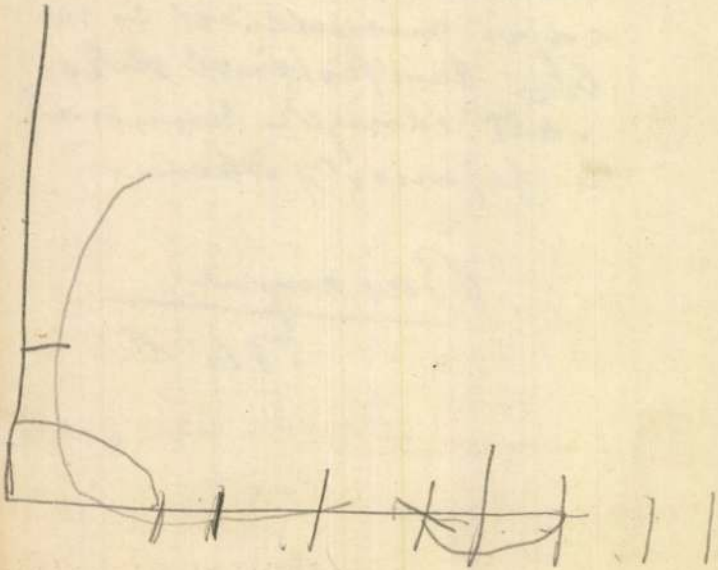

Schmalhofer Lipót

becsi verin –

lásd

Diviparmtört

236. l.

brázolt)
~~ábrázolt~~ nő jobbra néz~~ve van ábrázolva~~. Küépült
barna
e(haját simára fésülte, fürtjeit kissé leeresz-
te, szemöldöke barna, szeme sziirke. Fülbevaló-
ból való. Magas ruhája zöld és kendője sötét-

rázlat, papirosan, méretei 38·8 : 28·8 cm
98. jan. 22-én. ~~[illegible]~~ 125 ft mT az 1898. II. 20-
8/98 n. leirat~~[illegible]~~ alapján (91/98). Elszámol-
10-én s az elszámolás elfogadtatott 1898.
426 szvsz. alatt (169/98).

+

392/92 N: 3

Schmalhofer Lipót

rézmetsző, kerámikus és szobrász

1789 őszén a bécsi Schmalhofer Lipót rézmetsző telepedik le Holicsson, aki később a fayence gyárnak rézmetsző-és festő igazgatója lesz.

Török = Holics 143. l.
146. l.

Schmalhofer a XVIII. szárad végéig csak lehukásra szolgáló rézmetszeteken dolgozik, amelynek finom rajzukkal, az angol edényeket utánzó antik-tárgyú díszítéseken kameókra emlékeztető plasztikus hatásukkal keltenek figyelmet. Mosernek Bécsbe való visszatérése után Schmalhofer festő igazgató lesz s 1804-tól 1817 ig, amikor ugyláttszik meghal, a bécsi porcellánt utánzó legszebb holicsi edények festett díszítése az ő korealol kerül ki

n. o. 146. l.

Schmalhofer Lipót

a holici majolika
gyárban működött
mint dekorátor. a
XIX. század elején

A Gyüjtő - 1916. 3-4.
sz. - 19. l. Kilenyi
Pál gyüjteményének
árverési katalogusa.

Őrszentmihály
Vácbottyán, r. k.

158

SCHMALHOFER *Lipót*, rézmetsző és kerámikus. Bécsből 1789. telepedett Holicsra, hol a fajanszgyárban lehúzásra szolgáló rézmetszeteken dolgozott. Utóbb a gyárnak festő-igazgatója volt s 1817-ig a bécsi porcellánt utánzó szép holicsi edények festett dísze az ő ecsete alól került ki.

E. G. II. 4221

Schmalhofer Lipót

reim.

l. Sikmagyeram

69. l.

72. l. totebtör

73. l. 74. l.

Denkmalpflege

beck

itag, den 25. September 1908.

---

r zur Verhandlung gelangenden Gegen-
zu ersehen sind, beehrt sich der unter-
Teilnahme an der diesjährigen Tagung

Schmalkalder,

Samson

l. Glaser Karlsruhe

13 i. l.

337, 339, 340, 343, 345,
370, 386. z.

oldalán a
lagokkal összekötött és pikkely ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ekkel díszített
nelyeken félkörives boltozat nyugszik, ál-
k különféle csoportokban ~~[illegible]~~ ugyan-
ton, az oszlop fejeken és a bolthajtás mező-
legfelső párkány on ~~[illegible]~~ fonott levél látható

88 cm.

~~[illegible]~~ Ára 449 frt. = 898 Kª

2

Schmalkalden töl.

Újlak látkepe 1637 ből

Bodmi ahlt.

B. XIV. No. 78.

u. a. Szalánkemény. 1691 ből

B. XXI. No. 40 a 45.

n törté

személyesen

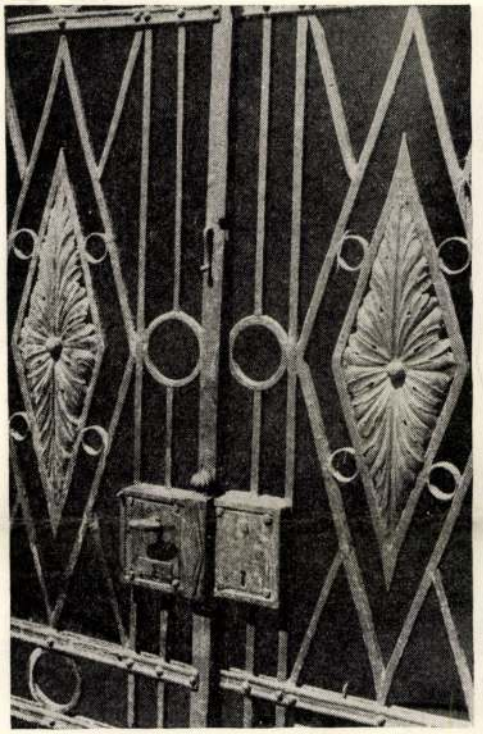

1. Bp. I. Dísz tér 13. emeleti ajtó részlete Schmelhegger Mátyás (?)

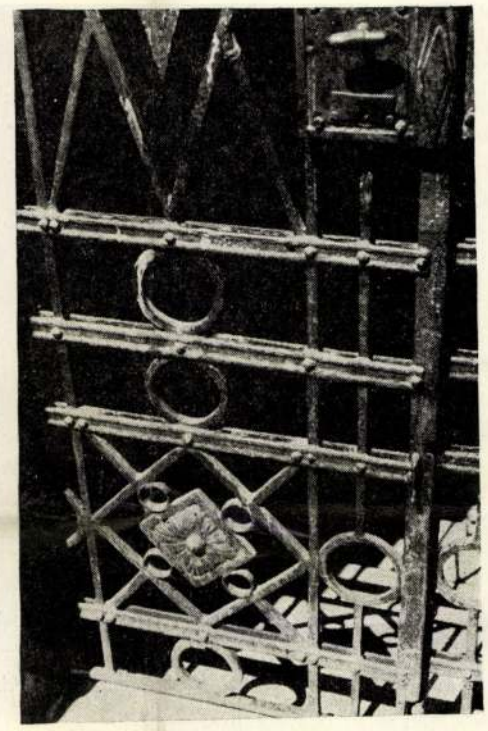

2. Bp. I. Dísz tér 13. emeleti ajtó részlete Schmelhegger Mátyás (?)

EGY ELFELEJTETT BUDAVÁRI VASMŰVES

(Száz éve hunyt el Schmelhegger Mátyás)

A klasszicizmus időszakában, hozzávetőlegesen az 1800-as évek első évtizedétől a század közepéig, az 1850-es 60-as évekig Schmelhegger Mátyás, Spielmann Péter, Krach Mihály, Huber Fülöp és Öffner János működtek lakatosmesterként a budai várban. Ez utóbbi 1814-ben elhalálozott,[1] Spielmann Péter csak az 1820-as években kaphatta meg a mesterjogot, hiszen 1800-ban született,[2] és a budai polgárjogot 1829. jan. 9-én nyerte el.[3] Krach Mihály is — hozzávetőlegesen — ez időben válhatott mesterré, mert 1831. febr. 9-én kapta meg mint házas lakatosmester a budai polgárjogot.[4]

Huber Fülöpöt külön kiemeljük, mert feltételezhetően annak a lakatos-dinasztiának a leszármazottja, amelynek tagjai Buda felszabadításától folyamatosan a XIX. század első harmadáig itt éltek és dolgoztak. Huber Tamás 1696-ban Budán már szerepel a háztulajdonosok között,[5] és budai polgárjogot is kapott.[6] Huber Fülöp 1789-ben született

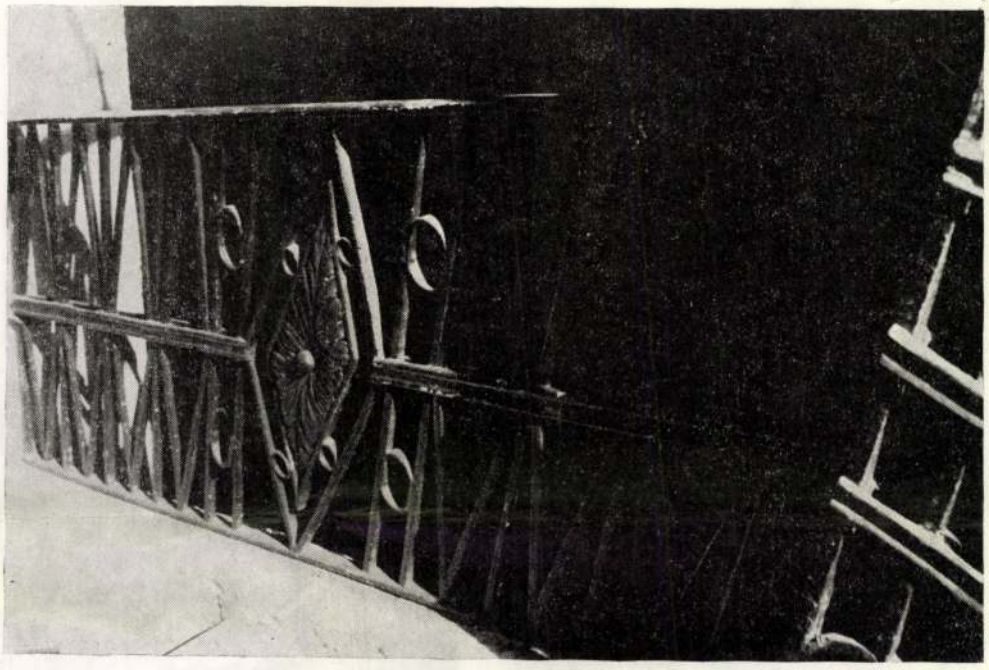

3. Bp. I. Dísz tér 13. lépcsőrács Schmelhegger Mátyás (?)

4. Bp. I. Dísz tér 13. földszinti ajtó Schmelhegger Mátyás (?)

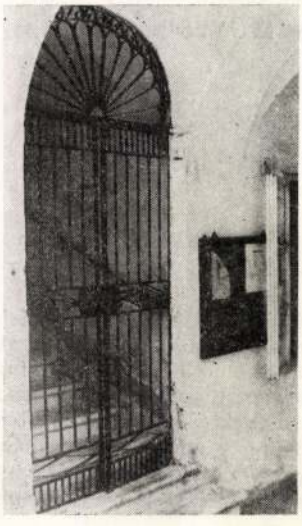

Budán,[7] polgárjogot 1825-ben kapott,[8] és 1833-ban halálozott el.[9]

Az említett lakatosoknak céhbe inkorporálásának időpontja nem ismeretes, de közülük Schmelhegger Mátyás talán már az 1810-es évek elejétől vagy közepétől a mai Országház u. 27. sz. alatt folytatta iparát 1877-ig.[10] 89 éves koráig. Mint házas lakatosmester 1824. febr. 25-én 36 éves korában kapott polgárjogot Budán.[11]

Schmelhegger Mátyás halálának 100 éves évfordulója teszi aktuálissá, hogy vele részletesebben foglalkozzunk, és ezzel nemcsak a budai vár vasművességéhez, de a magyar vasművesség egészéhez is adalékkal szolgáljunk.

Schmelhegger Mátyás 1788-ban született Győrben,[12] budai letelepedésére adatunk nincs. Mesterségét szülővárosában tanulhatta (Győrben rajziskola is volt, a lakatoslegények[13] rajzaiból több is maradt fenn), és minden valószínűség szerint vándorévei alatt került Budára. A polgárjog elnyerése azonban hosszabb itteni tartózkodást, önálló iparűzést vagyis mesterjogot, vagy házbirtokot kívánt. Adataink szerint 1819-ben műhelye már működött.[14] Nem zárhatjuk ki azonban, hogy már néhány évvel korábban kapott mesterjogot. Ha ez így van, úgy a Dísz tér 13. sz.

5. Bp. I. Táncsics Mihály u. 13. lépcsőrács Schmelhegger Mátyás (?)

ház díszes rácsait neki tulajdoníthatjuk, esetleg a nála egy évvel fiatalabb Huber Fülöpnek. Schmelhegger szerzősége valószínűbb, és míg alapos, ezt cáfoló adatok nem kerülnek elő, Schmelhegger Mátyás alkotásának véljük. Huber Fülöp céhes mesterré válásának időpontját nem ismerjük, így nem tudjuk, hogy 1815-ben rendelkezett-e műhellyel, míg Schmelhegger Mátyás esetében ez majdnem bizonyos. Az előbbiekben említett lakatosokat kizárhatjuk, miután Öffner János már nem élt, Spielmann Péter és Krach Mihály pedig később lettek céhes mesterek.

A Dísz tér 13. sz. ház díszes lakatos szerkezete e kor átlagszínvonala felett álló műves munka, különösen az első emeleten levő ajtó és lépcsőkísérő rács geometrikus rendben, rombuszba helyezett rozettái jelzik a magasfokú mesterségbeli tudást. Schmelhegger Mátyásnak jóképességű mesternek kellett lennie (ha ezt a munkák bizonytalan azonosíthatósága miatt művekkel alátámasztani már aligha lehetséges), mert legidősebb fiát, Nándort, aki nála tanulta a lakatosságot — és munkásságát ismerve jól elsajátította a mesterséget —, a századforduló tájékán mint neves és köztiszteletben álló műlakatos mestert emlegették. Schmelhegger Nándor az ipartestületnek Jungfer Gyula elnöksége mellett hosszú időn át tényleges alelnöke, majd tiszteletbeli alelnöke, Jungfer Gyula halála után pedig díszelnöke volt elhunytáig, 1912. márc. 3-ig.[15]

Schmelhegger Mátyás első feleségéről adatokkal nem rendelkezünk. Első házasságát 1824 előtti időre kell tennünk, ugyanis budai polgárjogot mint házas lakatosmester kapott. Második házasságát 1833-ban kötötte a 22 éves Hammer Teréziával.[16] Az ő révén jó összeköttetéseket szerezhetett, mert sógora Hammer János építési felügyelő volt az Országos Építészeti Igazgatóságon.[17] Házasságukból 6 gyermek született: Nándor 1836-ban,[18] Johanna Klára 1839-ben, [19] János István 1842-ben, [20] Viktória 1844-ben,[21] Rozina Anna 1849-ben,[21] Lajos Ede Károly 1853-ban.[22]

Műhelye — mint ez időben a kézművesek javának — kis keretek között mozgott. Segédeinek számáról csak 1848-tól vannak adataink, amikor is egy-két állandó legénnyel (segéddel) és ugyanennyi inassal (tanonccal) dolgozott.[24] Ez látszólag kevés, de e korban a munkaidő napi 10, olykor 12 óra, és e nyújtott munkaidő a termelést értelemszerűen meg-

6. Bp. I. Táncsics Mihály u. 13. padlásajtó - Schmelhegger Mátyás(?)

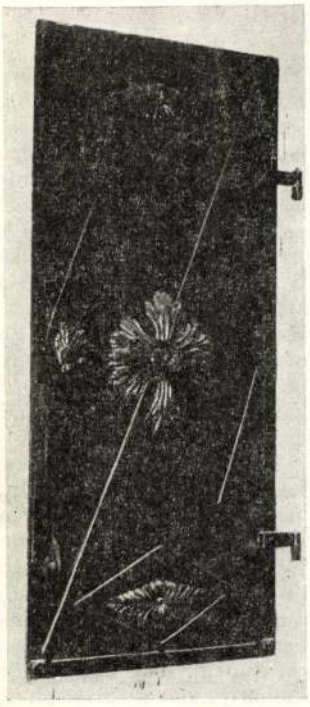

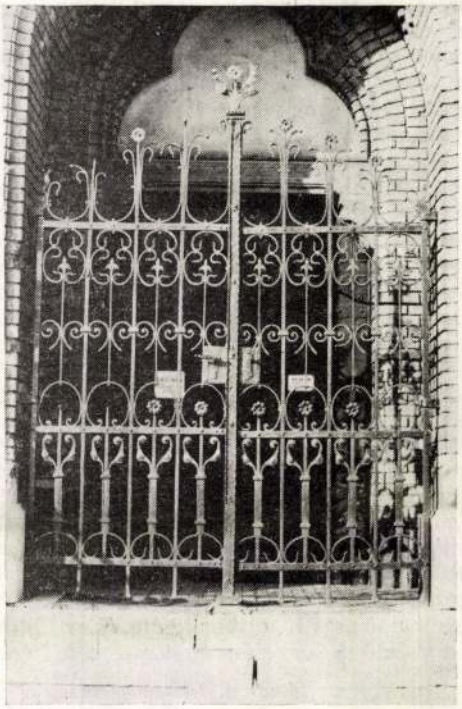

7. Bp. I. Szilágyi Dezső tér Ref. templom vasrácsos kapuja Schmelhegger Nándor 1900

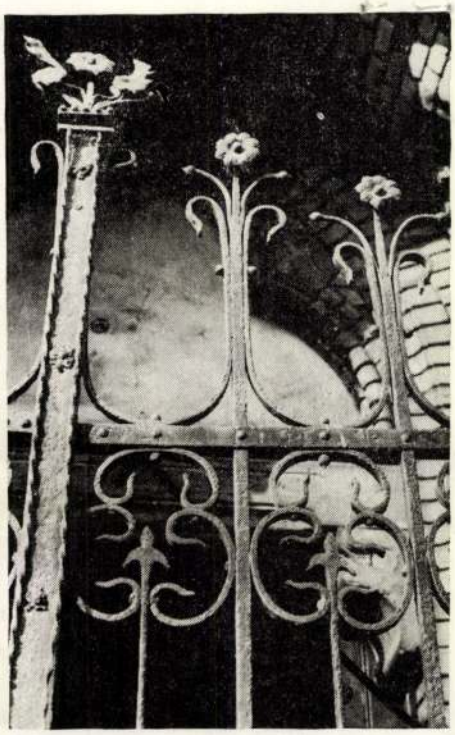

8. Bp. I. Szilágyi Dezső tér Ref. templom vasrácsos kapujának részlete Schmelhegger Nándor 1900

növelte. Műhelyét a mai Országház u. 27. sz. alatti saját házában a 120 m²-t kitevő alagsorban rendezte be, így a tél sem akadályozhatta a folyamatos munkában.

Nándor fia feltehetően mindvégig nála dolgozott, mert 1867-ben társas viszonyba lépett vele,[25] és műhelyük továbbra is a Festung 101. sz., majd Garnisonkirscheplatz 101., Országház u. 101. (ma az Országház u. 27.) alatt volt, tehát fiát cégtársul fogadta. Ez a kapcsolat azonban rövid időre szorítkozott, mert 1870-ben[26] ismét társas viszony nélküli működésükről vannak adataink. 1877-ben szüntethette meg iparát, miután 1878-tól a mesterek jegyzékében nem szerepel.

1879. aug. 27-én 91 éves korában hunyt el.[27] Halála után műhelyét az Országház u. 27. sz. alatt fia vezette tovább, majd ennek halála után unokája — aki miként fia ugyancsak a Nándor nevet viselte — folytatta a mesterséget. Műhelyük az I. világháború alatt szűnhetett meg, mert 1922-ben a mesterek jegyzékében nevével már nem találkozunk.[28]

Schmelhegger Mátyás közéleti szerepére a kutatás során nem derült fény. Buda város választott polgárai között nem szerepel. Ennek nyilvánvaló oka az lehetett, hogy a városi közéletben való részvétel igen nagy elfoglaltságot jelentett számára. A hetenkénti ülésezés munkájától vonta volna el, és az egy legénnyel dolgozó Schmelheggert ez is visszatarthatta az időt rabló közszerepléstől, de rokonsága, kedvező anyagi helyzete, a temetést celebráló apát-esperes, budavári plébános személye arra enged következtetni, hogy Budavára iparostársadalmának egyik jeles és megbecsült tagja volt.

Munkáinak cím szerinti pontos felsorolása nem lehetséges. Sem levéltári, sem más adat nem őrizte meg azokat számunkra, de hatévtizedes munkássága alatt nyilván több vári épület kovácsoltvas rácsa fűződik nevéhez.

Ha mégis pontosítani akarjuk, 1815-től az 1820-as évek végéig készült szerkezetek többsége fűződhet nevéhez, de miután 1877-ig önállóan dolgozott, a későbbi időpontban készült lakatosszerkezeteknél is találkozhatunk munkáival, de ekkor már Krach Mihály és Spielmann Péter is lakatosmesterként működött. Ez utóbbi nagy műhellyel rendelke-

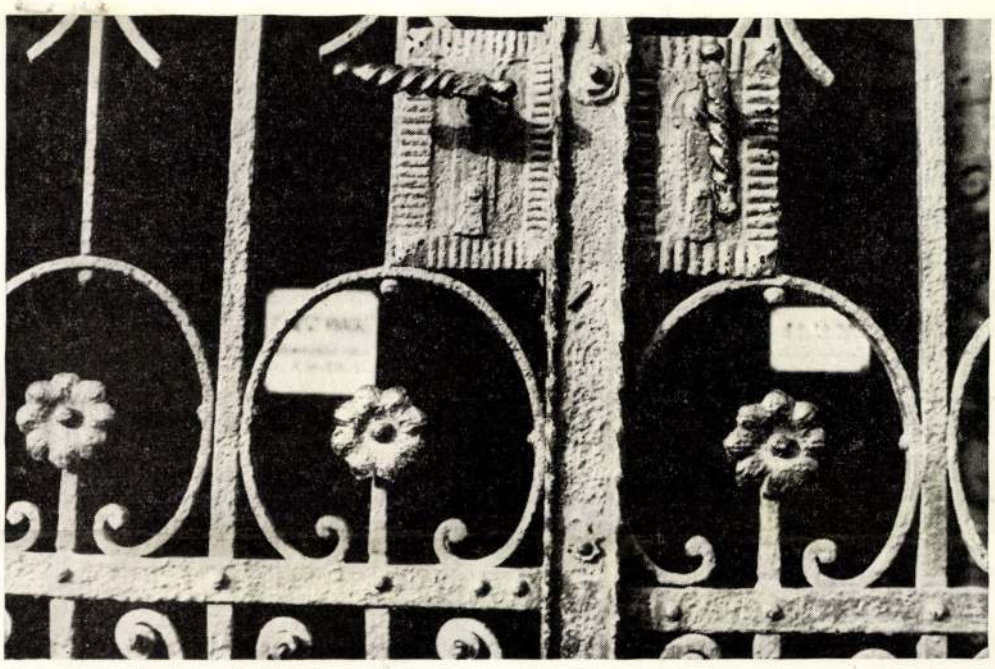

9. Bp. I. Szilágyi Dezső tér Ref. templom vasrácsos kapujának részlete Schmelhegger Nándor 1900
A szerző felvételei, az 5., 6. sz. képet Rékai János készítette.

zett, céhmester is volt a XIX. század közepén, és míg Schmelhegger Nándornak 1854-ben (ekkor már 66 éves) — a legények után fizetendő adónyilvántartó könyv szerint — 62 legényhét (tehát az év folyamán túlnyomórészt egy legénnyel dolgozott), Krach Mihálynak 76 legényhét, Spielmann Péternek pedig 432 legényhét után kellett adóznia.[29] (Ez nyolc legényt és feltehetően ugyanennyi inast jelentett.)

Bár — miként a fentiekből is kitűnik — munkái teljes bizonyossággal nem rögzíthetők, azok tételes felsorolására lehetőségünk nincs és feltehetően már nem is lesz, miután az alapos levéltári kutatás ezekre fényt nem derített, de a Dísz tér 13. sz. ház díszes lakatosszerkezetein kívül a Bécsi kapu tér 8. sz. ház lándzsavégződéssel díszített vasrácskorlátját, a Táncsics Mihály u. 13. lépcsőházának 1823-ból származó lándzsás klasszicista kovácsoltvas korlátját, valamint a rozettákkal díszített padlás- és pinceajtókat az ő alkotásának véljük.

Pereházy Károly

JEGYZET

1. OL Budavára r. k. plébánia A. 18 Matricula Defunctorum p. 87 Joannes Öffner. 1814. júl. 24-én hunyt el 64 éves korában.
2. OL Budavára r. k. plébánia A. 18 Matricula Defunctorum p. 98. Elhunyt 1862. szept. 10-én Spielmann Petrus Serrariorum magister Curator Eul. ad. A/j. Szül: Vienna, 62 éves. Visszaszámolva állapítottuk meg születési idejét.
3. *Dr. Illyefalvi I. Lajos* és *Dr. Pallós Jenő* szerk.: Pest és Buda polgárjogot nyert lakosai 1687—1848 Bp. én. p. 264.
4. Ua. p. 163.
5. *Pogány—Horler:* Budapest műemlékei I. Akadémiai Kiadó Bp. 1955. p. 117.
6. Illyefalvi i. m. p. 134 Hueber Thomas Schlosser 1691. aug. 2. és 1697. dec. 31. között kapott polgárjogot.
7. OL Nagyboldogasszony tpl. A. 25 Matricula Defunctorum Teophilas Huber faber serrarius magister, 44 éves, 1833. aug. 9-én hunyt el. Visszaszámolva állapítottuk meg születési idejét.
8. Illyefalvi i. m. p. 133.
9. 7. sz. jegyzet.
10. Adress Kalender von Pest, Ofen... für 1878. A mesterek között már nem szerepel. 1877-ben még találkozunk nevével.
11. Illyefalvi i. m.
12. OL Budavára r. k. plébánia A. 19 Matrucula Defunctorum p. 159 fsz.: 65. 1879. aug. 27 Schmelhegger Mátyás polgári lakatosmester, özvegy Hámei Teréznek. Győri születésű, lakott Budapesten a várban Országház u. 101. 91 éves. Halál oka: aggkór, tüdővizeny. Budavári városi temetőbe eltemettetett: aug. 29. Szertartást végezte Ráth József apát esperes és budavári plébános. 18 év óta özvegy. Visszaszámolva állapítottuk meg születési idejét.
13. *Szabolcsi Hedvig:* Még egyszer Révai Miklós és a győri rajziskola kérdéséhez. Ars Hungarica 1976/2 p. 207—226. Leinfellner Jakab győri lakatoslegyény 1795-ből származó két vasrácsos kapujának rajzát mutatja be.
14. Magyar Ipar 1912. márc. 17. XXXIII. kötet 11. sz. p. 276.
15. Ua.

16. OL Budavára r.k. plébánia Matricula Defunctorum p. 87. fsz.: 56 Schmelheger Theresia nata Hamer Mathiac Schmelhegger fabri serrariori magistri uxor. Elhunyt 1861. aug. 19-én 50 éves korában, 28 évig élt házasságban. Ebből visszaszámolva állapítottuk meg a házasságkötés idejét.
17. Schmelhegger Mátyás 1842. máj. 4-én született János István fia születési anyakönyvében szerepel. Az Építészeti Igazgatóság határköre kiterjedt az udvari, a kamarai, az állami kezelésben levő alapítványi, megyei és szab. kir. városi építkezések irányítására, művezetésére és ellenőrzésére. Hammer János az ilyen jellegű munkák építési ellenőre volt és az sem kizárt, hogy Schmellhegger Mátyást iskolák, uradalmi épületek, templomok lakatos munkáinak körében — mint önálló vállalkozót — foglalkoztatták.
18. Magyar Ipar 1912. márc. 17. XXXIII. kötet 11. sz. p. 276.
19. OL Budavára r. k. plébánia A. 15 Szül. és kereszteltek anyakönyve p. 46 1839. ápr. 25. Johanna Klára.
20. [illegible] anyakönyve p. [illegible]
21. OL Budavára r. k. plébánia A. 15 Szül. és kereszteltek anyakönyve p. 95 1844. nov. 23. Viktória.
22. OL Budavára r. k. plébánia A. 15 Szül. és kerezsteltek anyakönyve p. 135 1849. jan. 7. Rozina Anna.
23. OL Budavára r. k. plébánia A. 15 Szül. és kereszteltek anyakönyve 1853. dec. 27. Lajos Ede Károly.
24. Bp. Főv. Lt. Testületek IX/8. A Budai Lakatos Céh Schlosser Gesellen Auflag Einschreib Buch 1847—1860. 1848-ban 60 legényhét, 1849-ben 104 legényhét, 1853-ban 40 legényhét, 1954-ben 62 legényhét.
25. Adress Kalender von Ofen Pest... für 1867. Schmelheger Mth. und Sohn. Fest. Garnisonkircheplatz 101.
26. Adress Kal... 1870 p. 622.
27. 12. sz. jegyzet.
28. A háború alatt és utána még néhány esztendeig Cím és Lakjegyzék nem jelent meg. A háború után először 1922-ben adták ki.
29. Bp. Főv. Lt. IX/8 Testületek. A Budai Lakatos Céh Schlosser Gesellen Auflag Einschreib Buch 1847—1860.

TÜNŐDÉS EGY KAPUN

Sárospatak „Műemléki Jelentőségű Területén" (MJT) a várba tartva egy pillanatra megálltam a Kádár Kata u. 20. „Műemlék Jellegű" (MJ) lakóház kapujánál. Örömmel láttam, végre helyreállították. Megtapintva, kopogtatva, megállapíthattam: gondos, szakavatott kőfaragó munka. Távozva még egyszer szemügyre vettem és az összkép láttán nem hittem a szememnek: eredetileg nem ilyen volt.

De hiszen a leghivatottabb szakemberek irányították helyreállítását: a területi műemlékfelügyelő és az OMF kőszobrász szakértője. Elfogott a bizonytalanság érzése, rosszul emlékszem, cserben hagyott a szakmai beidegződés? Na, majd utánanézek.

Visszautamban a kétség nem hagyott nyugodni, gondolataim a vonat iramával zakatoltak a kapu körül.

Nem kétséges, a kapukiképzés egyik legáltalánosabb motívuma az oszloprend. Klaszszikus, harmonikus formáját több mint kétezer évvel ezelőtt az antik görög-római építőművészetben nyerte el.

Az európai építőművészet a római birodalom széthullása után is a klasszikus oszlopokra támaszkodott, amikor a kereszténység első

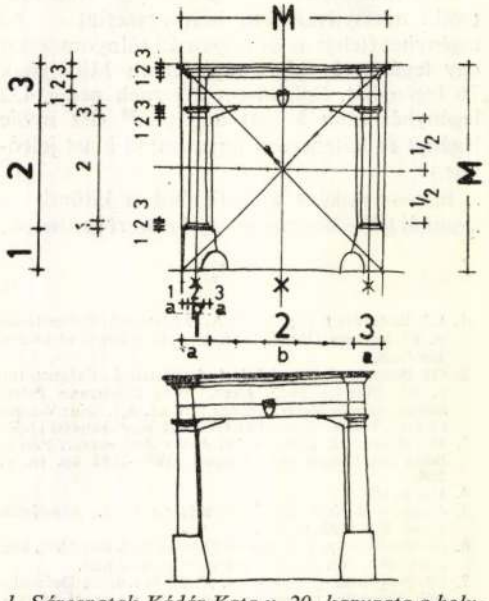

1. Sárospatak Kádár Kata u. 20. kapuzata a helyreállítás előtt, a számszerű és aránybeli összefüggések jelzésével 2. A kapuzat a helyreállítás után

Schmeltzing (Smeltzing) Jan

cremvero

l

Tragor Vácmüvenei

30.l.

tozásokon, átalakításokon ment keresztül és csak a XIII. század közepén készült el annyira, hogy Omode győri püspök 1256-ban fölszentelhette.

A templomot valószínűség szerint francia származású, a francia és olasz, román, valamint a kezdeti gót stílus jellegzetességeit ismerő művész építette. Anyagául a kiváló minőségű szentmargitai mészkövet használták. A török uralom idejében, 1663-ban leégett. Közben Tolnay, majd gr. Erdődy Gábor jáki apátok javítgattak rajta, mígnem a millenium évében a magyar kormány teljes restauráltatását határozta el.

A templom régi alakjába való visszahelyezési munkálatokat 1896—1906-ig, Schulek Frigyes-, a budavári Mátyás templom-, a visegrádi Salamon-torony-, vajdahunyadi lovagvár-, lőcsei városháza stb. restaurátor művésze végezte, úgy, hogy ma eredeti szépségében áll a késői nemzedék előtt.

A román átmeneti stílusban épült templomot 4 pillérpár 3 hosszanti hajóra osztja. Kereszthajója nincs. Világítását a fő és mellékapszis falán levő tágas, magas ablakok adják. Belső architektúrája választékos. Nemesen egyszerű. De külseje a formák bámulatos gazdagságával pompázik. Külső díszítő motívumait a kimeríthetetlen, képzelet, kifogyhatatlan leleményesség, a kőfaragó technikában való páratlan jártasság, türelem, ügyszeretet jellemzik.

Négyszögletes, zömök, kősisakos tornyait a félköríves frizpárkányok négy emeletre osztják. Oszlopokkal elválasztott ablakain kívül, északi tornyának első emeletén nagy, kőrkörös, gazdag alakítású ablaka is van. A két torony közötti oromfal síkjából áll ki a főkapu káprázatosan gazdag

ama régi előítéletben leledzenek, hogy a ra
csak annak való, a ki nagy művész akar lenn
Ellenkezőleg, ha az ifjú később olyan pály
választ, melyen a rajzot nem használja, m

trusk, indiai, chinai, japáni, közép kori és
enaissance kori szobrok, melyeken meg-
an az eredeti festés, vagy annak nyomai,
ovábbá kísérletképen mostanában megfes-
ett régi szobrok, végül pedig újabb kori
űvészek festett szobrai. A művészetek tör-
netében már jóideje kétségtelen ténynek
an elfogadva, hogy a régi szobrászat nem
ellőzte a színeket, a tárlat ennek daczára
dományos fontossággal is bír, s igen tanul-
gosnak ígérkezik, noha másrészt nem való-
ínű, hogy az eddig rendelkezésre álló adatok
gélyével ezúttal sikerüljön minden kétsé-
et kizáró biztossággal bemutatni, hogy
lósággal miként voltak festve a görög
obrok. Mert festett és festett szobor között
en nagy a különbség, miként az eddigi
sérletek is bizonyítják. Részünkről sokkal
gyobb fontosságot tulajdonítunk a tárlat-
k gyakorlati szempontból, a mennyiben
enne egyik nyilvánulását látjuk a festői

A „Falu" Országos Szövetség megalakulása. A „Falu" Országos Szövetség folyó évi május hó 26.-án tartotta meg alakuló országos nagygyűlését Horthy Miklós kormányzónak, a kormánynak, közéletünk és társadalmunk intézményei és jelességeinek, a nemzetgyűlés, a vármegyei, székesfővárosi és városi törvényhatóságok és a községek képviselőinek jelenlétében.

A „Falu" Országos Szövetség célja a falu erkölcsi, anyagi és kulturális jólétének gondozása és emelése, a falusi tűzhely vonzóvá tétele, a hazafias érzés, a hagyományok, ősi szokások ápolása és megőrzése.

Az alakuló országos nagygyűlés a szövetség védnökéül Horthy Miklós kormányzót, elnökéül pedig Rubinek Gyula földmívelésügyi minisztert választotta meg.

A szövetség előkészítő munkálataiban tagtársaink közül Miklós Ödön és Szesztay László vettek részt. Az országos nagygyűlés Miklós Ödönt az ügyvezető társelnökök, Szesztay Lászlót pedig az alelnökök sorába választotta meg.

Miután a falu közegészségügyének, közlekedésének, kulturális intézményeinek és a mezőgazdasági termelésnek javítása és fejlesztése érdekében kifejtendő munka a technikus társadalom intenzív közreműködését igényli, Egyesületünk Elnöksége átiratot intézett a „Falu" Országos Szövetséghez, amelyben felajánlotta közreműködését a Szövetség céljának elérése érdekében. Egyidejüleg Egyesületünk a szövetség alapító tagjainak sorába lépett.

Országos érdeknek tartjuk, ha tagtársaink közül minél számosabban vesznek részt a „Falu" Országos Szövetség munkájában, mert hiszen a szövetség célja tagtársaink intenzív közreműködése nélkül nem lesz elérhető.

A szövetség hivatalos helyisége az „Országos magyar gazdasági egyesület" székházában van. (IX., Köztelek-utca 8.) A szövetség alapszabályai szerint az évdíjas tagok évenkint 200 K, a pártoló tagok pedig évenkint 50 K tagdíjat fizetnek a szövetség pénztárába.

A Kézmű és Kisipari miniszteri biztosság amely a kisipari érdekek javára, különösen az anyaggal való ellátás terén fontos szolgálatokat teljesít, eddigi I., Tárnok-utca 2. szám alatti helyiségeiből ideiglenesen a közlekedésügyi tanfolyamok igazgatóságának helyiségeibe, — VIII. Luther-utca 3. földszint jobbra — költözött s hivatalos óráit hétköznaponkint d. e. 9-től d. u. 2 óráig tartja. A hivatal telefonja 21—40 számmal hivandó.

Egyletünk a szakértelemnek a közigazgatásban való érvényre juttatása érdekében 50 éves fennállása óta szüntelenül küzd. Abból az alkalomból, hogy a főváros a községi választások lezajlása után megejtendő tisztújításra készül az Egylet nevében, Elnökünk vezetése alatt küldöttség kereste fel dr. *Sipőcz* Jenő kormánybiztos-főpolgármestert és Bódy Tivadar polgármestert. A küldöttség tolmácsolta a magyar technikus kar amaz óhaját, hogy a főváros közlekedésügyi, városépítési, valamint vízvezetéki és világítási tanácsi ügyosztályait is műszakiakká szervezzék át, élükre technikus tanácsnokokat állítsanak.

A már eddig is technikus tanácsnokok vezetése alatt álló út- és csatornaépítési, valamint a magasépítési ügyosztályok révén szerzett kedvező tapasztalatok teljes biztosítékot nyújtanak aziránt, hogy a szakértelemnek a fővárosi közigazgatás egész műszaki területén való térfoglalása a közérdeknek megfelel. Fontos érdeke ez a főváros minden egyes polgárának, mert éppen a műszaki ügyek — a számos nagyfontosságú üzem stb. — azok, amelyek helyes vezetése a főváros pénzügyeit a legnagyobb mértékben befolyásolják.

Kérte továbbá a küldöttség, hogy valamennyi műszaki osztály egységes, szakszerű irányítása érdekében, ezek fölé technikai alpolgármester állíttassék.

Az Egyleti Tanács újabban hozott végérvényes határozatai az Egylet egyes tagjainak a proletárdiktaturával kapcsolatosan tanusított magatartása dolgában.

A Tanács 1920. évi április hó 10.-én tartott üléséből:

54. A Magyar Belügyminisztérium 1919. évi november hó 4.-én kelt, 83.179/VI. d. számú rendeletében foglalt felhatalmazás alapján a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Tanácsa végérvényes határozattal kimondja, hogy *Müllinger* Endre gépészmérnököt, aki hadügyi népbiztossága műszaki gazdasági főcsoportjának vezetését az úgynevezett Tanácskormány bizalmából vállalta, az Alkalmazott Mérnökök Országos Szövetségének egyik titkára volt és a vörös hadsereg ellátása körüli buzgó tevékenységével a proletárdiktatúrát nem csak propagálta, de uralmának meghosszabbításához hathatósan hozzá is járult — az Egylet tagjai sorából kizárja.

A Tanács 1920. évi június hó 12-én tartott üléséből:

55. A Magyar Belügyminisztérium 1919. évi november hó 4.-én kelt, 83.179/VI. d. számú rendeletében foglalt és 1920. évi május hó 31.-én kelt, 3.3139/VII. számú rendeletével megerősített felhatalmazás alapján a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Tanácsa végérvényes határozattal kimondja, hogy *Rozsnyay* Károly mérnök ama ténykedését, hogy a proletárdiktatúra idejében Heves vármegye műszaki főmegbizotti állását állami főtisztviselő létére vállalta — rosszalja.

56. A Magyar Belügyminisztérium 1919. évi november hó 4.-én kelt, 83.179/VI. d. számú rendeletében foglalt és 1920. évi május hó 31.-én kelt, 3.3139/VII. számú rendeletével megerősített felhatalmazás alapján a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Tanácsa végérvényes határozattal kimondja, hogy *Bató* Endre gépészmérnök ama ténykedését, hogy önként belépett az úgynevezett vörös hadseregbe s ezzel a proletárdiktatúrát támogatta, az enyhitő körülmények figyelembevételével — rosszalja.

57. A Magyar Belügyminisztérium 1919. évi november hó 4.-én kelt, 83.179/VI. d. számú rendeletében foglalt és 1920. évi május hó 31.-én kelt, 3.3139/VII. számú rendeletével megerősített felhatalmazás alapján a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Tanácsa végérvényes határozattal kimondja, hogy *Dallos* József mérnök ama ténykedését, hogy ő a proletárdiktatúra idejében a székesfőváros III. tanácsi ügyosztályának vezetését népbiztosi megbízotti minőségben vállalta, a számos méltánylást érdemlő enyhitő körülmény figyelembevételével — rosszalja.

58. A Magyar Belügyminisztérium 1919. évi november hó 4.-én kelt, 83.179/VI. d. számú rendeletében foglalt és 1920. évi május hó 31.-én kelt, 3.3139/VII. számú rendeletével megerősített felhatalmazás alapján a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Tanácsa végérvényes határozattal kimondja, hogy *Károlyi* Sándor építészt, aki a proletárdiktatúra alatt az „Uj Műegyetem" cimű, kimondottan bolsevista irányú lapot kiadta, annak szerkesztő bizottságában helyet foglalt és e lap körüli tevékenysége közben, valamint az úgynevezett közoktatásügyi népbiztosság megbízásából folyólag a diktatúra lelkes hívének mutatta magát s azt támogatta — az Egylet tagjai sorából kizárja.

KÖNYVISMERTETÉS

Műszaki naptár az 1920. évre. 41 éve már annak, hogy a kassa-oderbergi vasútnak két lelkes mérnöke, ifj. *Doletsko* Ferenc, jelenleg a K. O. V. nyug. főfelügyelője és *Marx* János, a Máv. későbbi elnökigazgatója a Műszaki Naptárnak 1879.-i első évfolyamát Poprádfelkán megirták és kiadták.

E csinosan kiállított, 254 oldalra terjedő zsebkönyv kiadásával a szerkesztők célja az volt, hogy — a magyar technikusok körében már régen érzett hiány pótlására — a gyakorlat terén működő szakférfiúnak hasznavehető, magyar nyelvű segédkönyvet adjanak kezébe.

E célt hivatott szolgálni a Doletsko alapitotta, azonban 1913 óta *Mihályfi* József nyug. székesfővárosi műszaki főtanácsosnak, az *Épitő Ipar — Épitő Művészet* cimű műszaki hetilap kiváló szerkesztőjének szerkesztésében megjelent évkönyv 1920. évi 42-ik évfolyama is, amelyben a mértékekről irt szakaszt a legújabb hiteles adatok szerint dolgozták át, mig az épitészeti részt a központi fűtésekkel és a baraképitkezésekkel bővitették.

A 464 oldalas évkönyvnek különös érdekessége a zsebkönyv elejéhez fűzött 64 oldalra terjedő naptári rész, amelyben a mindennapi jegyzetekben rendelkezésre álló helyen Doletsko által 1902-ben megkezdett s Mihályfi által folytatott, a hazai és külföldi kimagaslóbb technikai mozzanatokra vonatkozó érdekes feljegyzések olvashatók.

Lósy Schmidt Fde.

gázhoz keverve, a tisztítókészüléken át a gáztartókba vezetik. Ily módon a szénnek minden éghető részét folytonos műveletben gázzá alakítják át. A visszamaradó salakot és hamut a készülék alsó nyílásán át távolítják el.

A gráci és brünni kísérletek eredménye szerint sikerült ily módon sziléziai szénből 100 *kg*-kint 150—160 m^3, 3000—3200 kalóriás gázt nyerni. Valószínű, hogy hazai barnaszeneink is alkalmasak ily készülékekben való feldolgozásra és remélhető, hogy ily módon az Óbudán ezidőszerint gyártott gáznál valamivel jobb és több gázt lehet kevesebb munkaerővel s ennek folytán olcsóbban előállítani.

VEGYESEK

Lóczy Lajos †
1849—1920

Lóci Lóczy Lajos, a közelmultban elhunyt tudós geológus, nemcsak a magyar kultúrának, nemcsak az egyetemes tudománynak, de a magyar mérnöki karnak is nagy halottja. Igy a róla való megemlékezés nem csupán kegyeletes tiszteletadás, de egyúttal alkalom is arra, hogy tudományos felfogásának mélyen fekvő alapelvein tanulságképpen elgondolkodjunk.

Mérnök volt, de a technikai tudományok helyett a geológia és a földrajz kötötték le tevékeny életét, melyből a mérnökségnek csak annyi jutott, hogy 1886-tól rövid időre a József műegyetemen az ásványtan-földtan tanszékét töltötte be. Innen Hunfalvy János utódjaként a tudományegyetemre került a földrajz tanszékére, míg végül 1908-ban végleg a geológia munkása lett testestül-lelkestül. Lóczy neve és a geológia nálunk magyarok között azóta azonos fogalommá lett. Ez legjobban jellemzi működését és sikereit.

Nincsen oly sarka, része ennek az országnak, ahol az ő lelkiismeretes hangyaszorgalma ne kutatott, ne keresett volna. Bámulatos szívóssága a munkában, elbűvölő egyénisége az emberekkel való érintkezésben barátokat gyűjtött nemcsak neki, de a tudománynak is. Vannak félreeső kis falvak, ahol az ő buzdítására még ma is tudományos megfigyeléseket készítenek régi urak, öreg barátai, kiknek körében bolyongásai között esténkint sokat mesélgetett messze országokról és a magyar föld ismeretlen, rejtett szépségeiről.

Fáradhatatlan tevékenysége és áttekintő nagy látköre nem engedték, hogy elszigetelten a geológia merev korlátai között buvárkodjék, de érezte és hangoztatta, hogy a kapcsolatos tudományok között főkép a műszaki gyakorlat még igen sokat várhat a geológiától. Jól látta, hogy a geológia nálunk Magyarországon nagyon is elméleti, egyoldalú művelésben részesül. *Heim*-nak volt ő tanítványa Zürichben, azé a professzorré, aki egész életét a *technogeológiai* irányzat megalapozására fordította s ennek első művelője. A földkéreg dinamikájába, a hegytömegekben rejtett szövevényes egyensúlyi kérdések labirintusába enged be egy-egy világító fénysugárt ez a kezdetleges tudomány. Lóczy is inkább sejtette, figyelte, mintsem művelte ezt a rögös utat, de hazánkban ő az első, aki erre rámutat. A hegyprofilok, földbomlások érdekesebb gyakorlati eseteiben szenvedélyesen kereste a dinamikai folyamat valószínű magyarázatát s itt volt mérnöki képzettségének, statikai érzékének hatása alatt igazán elemében.

Legnagyobb munkája, mit ránk hagyott a Balatonnak tudományos feldolgozása, melynek második kötetét halála előtt közvetlen rendezgette sajtó alá. A magyar kultúrtörténelem meg fogja állapítani róla az anyaggyűjtés lelkiismeretes buzgalmát, a tudománynak önzetlen, komoly szeretetét, amit csak talán általános humanizmusa mult felül. Nem volt megelégedve kutatásaival s azoknak kiegészítéséhez ismételten visszatért. Az igazi tudós önkritikájával bírt s gyakran emlegette, hogy mennyi volna még fe'dolgozni valója. Összegyűjtött kincseiből sokan és sokat dolgozhatnak utána.

Noha főleg a geológia terén dolgozott, a mérnököket munkatársainak tekintette, nevelte. Nagyon becsülte ezt a pályát, mindkét fiát is erre terelte. De hiányosnak ismerte a magyar mérnök geológiai ismereteit s többször hangoztatta, hogy a geológusok és mérnökök között igen kívánatos lenne valamelyes tudományos kontaktus, hogy ezáltal az elméleti geológus a mérnök statikai érzékét, viszont a mérnök a geológus genetikai tudását legalább részben kölcsönösen átvehessék egymástól.

Lóczyban jellemzően nyilatkozik meg a szorgalmas ember nagy tragikuma, ki annyi értékes tapasztalat, oly szorgos gyűjtő munka után hirtelen omlik össze s benne tudományunk egyik erős oszlopa, mely pedig oly szívesen hordozta volna még terheit. De az utókornak még így megtörve is mintául, a magyar tudománynak még poraiban is büszkeségül szolgál.

Az ő nevével a nagy világ előtt értékesebb lett a magyar név, az ő poraival pedig nekünk szentebb a haza földje!

Hoffmann Alajos.

Schmall Lajos †

Budapest történetének egyik legbuzgóbb kutatója, Buda és Pest régi és újabb levéltárainak fáradhatatlan búvára halt meg a mult héten Budapesten. *Schmall* Lajos a székesfőváros nyugalmazott alleveltárosa volt s ezt az állását a magyar kultúra szolgálatában példátlan lelkesedéssel és lelkiismeretességgel, a kenyéradó főváros multjához, tradícióihoz tapadó végtelen szeretettel aknázta ki. *Salamon* Ferencnek, *Romer* Flórisnak, *Rupp* Jakabnak és *Némethy* Lajosnak a fővárost alkotó három város történetére vonatkozó nagyértékű kutatásaihoz méltán sorakoznak Schmall művei, aki a levéltárak gazdag kincses bányáiból kaleidoszkopszerű változatossággal fejtette ki a legérdekesebb és legértékesebb drágaköveket. Adatai sok tévedést igazítanak helyre, sok korábbi megállapítást helyez új megvilágításba. Könyvei, melyeket hangyaszorgalommal és pedáns részletességgel írt meg, nélkülözhetetlen és megbízható forrásművei a főváros gazdasági, várospolitikai, művészeti és történelmi multjával és régi emlékeivel foglalkozó szaktudósnak.

Legértékesebb munkái: *Adalékok Budapest székesfőváros történetéhez* (1899), melynek két vaskos kötetében a város régi hatósági szervezetének, régi tisztviselőinek, bizottságainak, díszpolgárainak, a XVIII. században a város birtokában volt épületeknek, a külvárosok alapításainak, Mátyás király pesti kertjének, a város bíráinak, a városliget történetének, a pesti „csatárok"-nak, a régi pesti patikáknak, a céllövő egyesületnek, a régi kórházaknak, a Károly-kaszárnyának stb. feldolgozott adatait s az ezekre vonatkozó fontosabb okmányokat közli. Rendkívül értékes műve a *Budapest utcái és terei* című, melyben a fővárosi utcák és terek elnevezésének történeteit adja elő levéltári adatok nyomán. Külön munkát írt a pesti régi *József-fiúárvaház* történetéről és a *Régi Pesti Városház története* című munkája a régi városház egész környékére kiterjedőleg gazdag tárháza az adatoknak. Értékesek a székesfőváros könyvtárában őrzött *kéziratai* is, melyek a Buda és Pest közterein álló *vallásos jellegű szobrok leírását és történetét* tartalmazzák (1900). Ugyancsak az ő kéziratai az úgynevezett *Zaigerek*, a vár és a budai régi városrészek házainak a kutató tudósok használatára készített lajstromai.

A papírinséges világban a sajtó alig egy-két sorban emlékezett meg az érdemes kutató haláláról, de talán kevesen is tudtak szerény, zajtalan munkásságáról és annak igazi értékéről. De mindazokra való tekintettel, akik a főváros műtörténetével foglalkoznak, szükségét éreztük annak, hogy megbecsülhetetlennek felismert munkássága előtt szomorú elhalálozása alkalmával a kegyeletes elismerés zászlaját meglengetjük.

Dr. Lechner Jenő.

Hiba igazítás. A Közlöny f. é. 22—23. számának 108. lapján a *Vasúti teherkocsik vasbetonból* című cikk 3. bekezdésének 3. sorában rakodó súlya 4 *t* helyett 16·4 *t* irandó. *Szerk.*

SCHMALTZ, Theotimus laikus festi

1742-43-ban Andoesban dolgozott
talánö festette a Szt. Anta oltárkeret

Szilárdfy 1995 27.

ŐRMEZŐI LAKÓTELEP
(Cirmos utcai autóparkoló)

KELENFÖLD
(Vahot utcai bevásárlóközpont autóparkolója)

Kérem Önöket, hogy adják le a veszélyes hulladékokat (használt autóakkumulátorokat, festékmaradványokat, olajszűrőket, lejárt szavatosságú gyógyszereket, vegyszereket stb.).
Környezetünk védelme érdekében kérem, Ön is használja ki ezt a lehetőséget.

Közreműködését köszönöm.

Szegedi Ferenc
polgármester

ERNST-KIÁLLITÁSOK

ALMÁSY-TELEKI ÉVA GRÓFNŐ
BATTHYÁNY GYULA GRÓF
EGRY JÓZSEF
FESTMÉNYEINEK, RAJZAINAK ÉS RÉZKARCAINAK

BORBEREKI K. ZOLTÁN
SZOBRAINAK ÉS DOMBORMŰVEINEK

SCHMAHL SELYSETTE
BÁBUINAK

KIÁLLITÁSA

AZ ERNST-KIÁLLITÁSOK (VOLT ERNST-MÚZEUM) KIADÁSA
BUDAPEST, 1939 MÁRCIUS HÓ

Légrády Testvérek R. T. nyomdai műintézete, Budapest.
(Igazgató: Kertész Árpád.)

ELŐSZÓ

Almásy-Teleki Éva grófnő eddig jobbára csak egy-egy művével szerepelt a nyilvánosság előtt. Első gyüjteményes kiállitásán az arcképé a vezető szó. Kedvenc műfaja a rézkarc és a mezzotinto. Férfiarcképeinek nagy részét ebben valósitja meg s az éles konturral körülvont felületet a jellegzetes vonások számos részletével gazdagitja. Ezeken harmónikus, kiegyensulyozott lelkületü emberek világába vezeti el a nézőt. A művész problémája ennek a hangulatnak minél teljesebb megragadása, ennek az izgalmaktól mentes világnak a szemléltető bemutatása. A római angol-olasz akadémián töltött tanulóéveinek emléke Lino Lipinsky festő arcképe. Ujabb művei közt kitünik a *Kormányzó Ur* méltóságteljes, nemesvonásu részletekben gazdag, félalaku arcképe. Szines rajzaiban kevés vonallal határolja körül a formát s az igy nyert alakzatot gyengéd szinekkel árnyalja. Biztos rajztudása, a műfajnak virtuóz gyakorlata, biztató zálogai további fejlődésének.

*

Batthyány Gyula gróf-ot régi ismerősként üdvözölhetik tárlatunk látogatói. Stilustörekvéseivel meglehetősen társtalanul áll hazai festészetünkben, semelyik vezető irányzatba nem sorolható. Stilusának alapvető elemeit lényegében már első jelentkezésénél fellelhetjük; az elegáns formaképzés, amely különös figyelmet fordit az arányokra, a nemes érzésü dekorativitás elvének szem előtt tartása, mely a képsik szerkezetében jut kifejezésre, a mélytüzü szineknek alkalmazkodása ehhez az elvhez — mindezek belső, intenziven átélt látományok kifejezésébe állitva. Választékos izlése fölényesen érvényesül a szerkezet felépitésében, a megannyi

gazdagon elhintett motívum kiválasztásánál s ezeknek a képegységbe történő beszervezésénél. (Hunor és Magor.) Ezt tapasztaljuk akkor is, midőn a körvonalat ellentétes szinek közvetlen érintkezésével fejezi ki; a játékosan könnyed karok kecsesen fonják körül a fejet s mintha a zene hangjait vibrálná az ujjak zizegő mozgása, majd hirtelen világos fényövkisérten karcsun szökell alá a sötétes ruha konturja s puhán, szeszélyes körvonalban terebélyesedik el a gyengéden érzékeltetett lábakon. (Mezőkövesdi özvegy.) Női arcképei mellett ezuttal nagyobb számban szerepelnek a vidéki élet ihlette vásznai is.

*

Egry József a legnemesebb magyar festészeti tradiciónak, a nagybányai iskola eszmei hagyatékának továbbfejlesztője. Művészi pályafutása töretlen folyamata a természet ihlette impresszionizmustól absztraháló, a formát a lényegre csökkentő, a rajzot szinelemeire bontott fénnyel helyettesitő kolorizmusának. Ferenczy Károly művészi elvein indul el, de csakhamar kevés körvonallal határolt forma a párás légkörben, gazdag árnyalatokban szertefoszló szinezés, mindez a sikok által határolt térbe helyezett szerkezettel lazán egybefogva. Szinte logikusan halad az elvonatkoztatás utján az abszolut festőiség felé s pályafutása minden ujabb állomásának helyes megértése feltételezi az előzmények ismeretét. Szemléletét a magyar táj párás atmoszférája alakitotta ki, a fény játékának megannyi változatával, a nyalábokban szerteáramló, szögekben tört forma szerkezetében. Első festői jelentkezésétől elhatározó élmény volt számára a Balaton párás, változatos vonalu partvidéke, a tó tükrének csillámló felülete, népének élete. Ezek munkálták, mélyitették el festői képzeletét, avatták őt a magyar tenger formában érzékelő, szinekben látó poétájává. Mostani jelentkezése olaszországi utazása nyomán kiszinesedett palettájának jegyében áll. A délvidéki légkörben töretlenebbül sugárzó fény mélyebb tüze világit a „taorminai tengeröböl" látomásán, valamint egyéb itáliai tanulmányain s ugyanezek a szinek sziporkáznak a „Tűzijáték"-on és ujabb alkotásain.

*

Borbereki K. Zoltán, a festőnek indult szobrász legfiatalab művésznemzedékünk előkelő tagja. Festői multjából magával hozta a monumentális forma iránti érzéket, a határozott kontur iránti előszeretetet, valamint a finom árnyékokban és félárnyékokban gazdag tónust. A dombormű nagyarányu épületdiszitő alakjában csak ugy érdekli, mint az önmagában zárt műalkotás formájában. A nyilvánosság előtt ismertebbek szabadon álló, nagyalaku szoborművei, amelyekkel pályázatokon s külföldi, mint honi kiállitásokon szerepelt korát meghazudtoló sikerrel. Különös gondot fordit a szabatos egyszerü körvonalvezetésre s a gondosan megmunkált felületet festői tónusokkal mintázza a részletek monumentalizáló összefogásával. A római Collegium-Hungaricumban két évet az itáliai művészet multjának és jelenének tanulmányozásával töltött. A nemes arányok, valamint a gazdaságos formaképzés ezeknek, a lényeget kereső tanulmányokból leszürt tapasztalatoknak az eredménye. Ezt a multját választékos izlésü, kisebb bronzalkotásaiban sem tagadja meg.

*

Schmahl Selysette durva vászonból készült bábui, készitőjüknek az arc és kéz formáinak groteszk értelmezésü jellemzőképességét, a ruhafelületnek változatos szineit gondosan a tárgyhoz hangoló izlését dicsérik. Tárgyait az európai és hazai irodalomból meriti, azoknak legjellegzetesebb, legismertebb hőseit öltözteti változatos korviseletekbe. A bábuk művészi minősége messze tulszárnyalja a háboru utáni korszak ezen „divatos" diszitő műfajának legtöbb külföldi termékét, mivel a művésznő képzelete egyéni utakon jár.

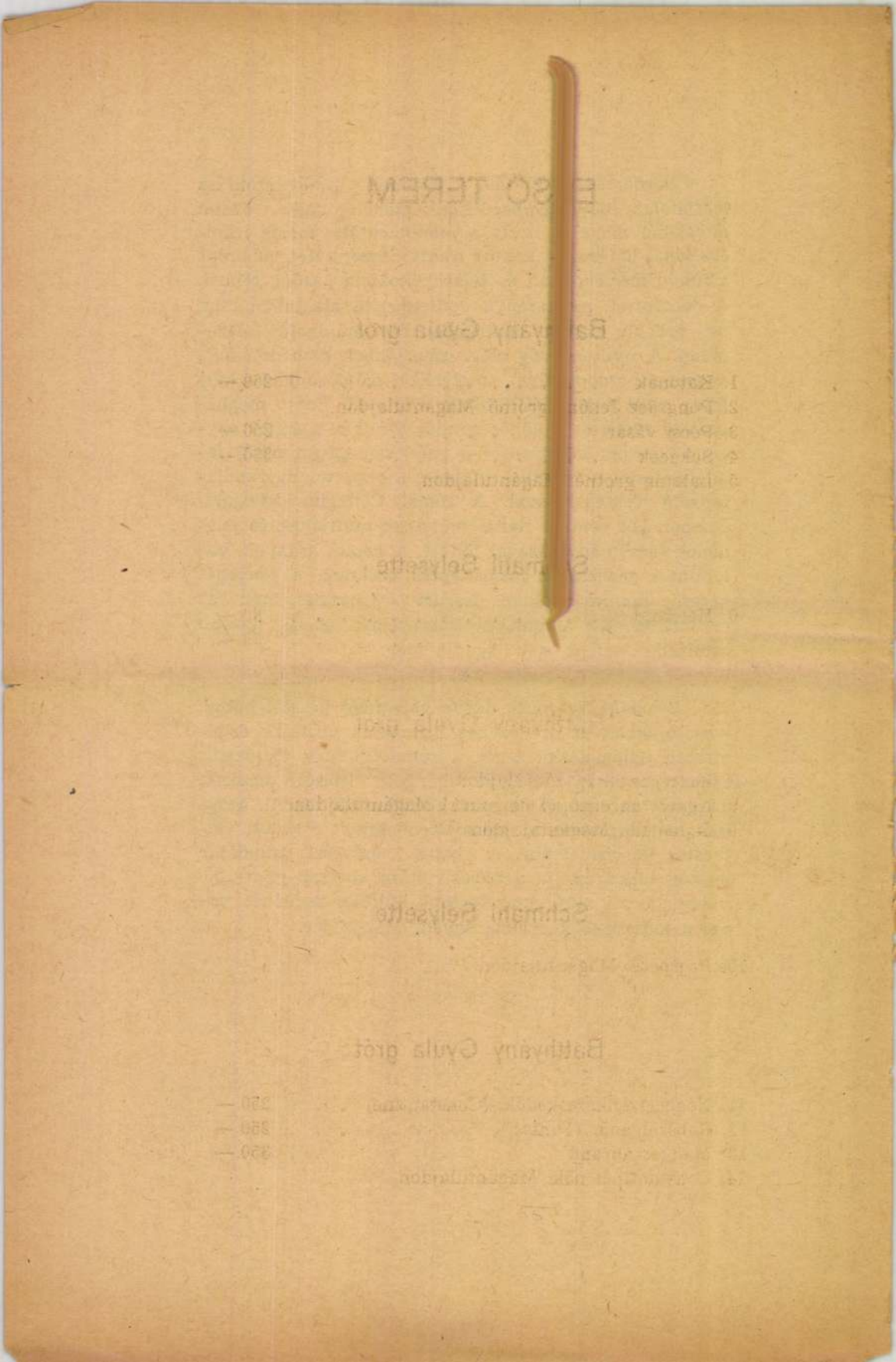

ELSŐ TEREM

Batthyány Gyula gróf

1. Katonák . . . . . 250.—
2. Pongrácz Jenőné grófnő. Magántulajdon.
3. Pécsi vásár . . . . . 250.—
4. Sokácok . . . . . 350.—
5. Lalaing grófné. Magántulajdon.

Schmahl Selysette

6. Heribald . . . . . 80.—
7. Cyrano . . . . . 70.—

Batthyány Gyula gróf

8. Királyhágó. Magántulajdon.
9. Néger táncosnő. (Touggourt.) Magántulajdon.
10. Dunai táj. Magántulajdon.

Schmahl Selysette

10a Prospère. Magántulajdon.

Batthyány Gyula gróf

11. Néger szénkereskedők. (Constantine) . . . 250.—
12. Rabszolganő. (Tunisz.) . . . . . 250.—
13. Magyar ábránd . . . . . 350.—
14. Constantinei nők. Magántulajdon.

Schmahl Selysette

15. Sete . . . . . 80.—
16. Suta . . . . . 80.—

Batthyány Gyula gróf

18. Rudnyánszky Gyuláné báróné. Magántulajdon.
19. Mancsozók. (Őrhalom) . . . . . 250.—
20. Tory Gyula. Magántulajdon.

MÁSODIK TEREM

Batthyány Gyula gróf

21. A Főméltóságu Asszony arcképe. Szinezett rajz. Magántulajdon.
22. Mezőkövesdi özvegy . . . . . 300.—
23. Hunor és Magor . . . . . 500.—
24. Veith Ferencné. Magántulajdon.
25. Mrs. Schott. Magántulajdon.
26. Kazári menyecskék. Magántulajdon.
27. Hölgyek díszmagyarban . . . . . 250.—

Schmahl Selysette

28. Szent György . . . . . 90.—

Batthyány Gyula gróf

29. Virágcsendélet . . . . . 150.—
30. Lamballe . . . . . 200.—
31. Sióagárdi kislány. Magántulajdon.
32. Páholyban . . . . . 300.—
33. Mezei virágok . . . . . 250.—
34. Algiri legionista. Magántulajdon.
35. Kazári fejek . . . . . 300.—
35a Tisza Rudnay Czia grófnő. Magántulajdon.
36. Nagybátonyi fej . . . . . 300.—
37. Téli táj . . . . . 300.—

Schmahl Selysette

37a Don Quijote és Sancho Pansa . . . . . 150.—
38. Szűz Mária. Magántulajdon.
38a Solymásznő . . . . . 90.—

HARMADIK TEREM

Almásy-Teleki Éva grófnő

39. Pálffy-Daun József gróf. (Rézkarc.) Magántulajdon.
40. Festetich Izabel grófné. (Szines rajz.) Magántulajdon.
41. Lipinsky, Lino. (Rézkarc.) . . . . . Eladó.
42. Andrássy Ilona grófnő. (Szines rajz.) Magántulajdon.
43. Tájkép. (Mezzotinto.) . . . . . 40.—
44. Mater dolorosa. (Mezzotinto.) . . . . . 60.—
45. Patak partján. (Rézkarc.). . . . . 40.—
46. Fiatal leány arcképe. (Szines rajz.) Magántulajdon.
47. Festetich Sándor gróf. (Rézkarc.) Magántulajdon.
48. Fák. (Rézkarc.) Magántulajdon.
49. Férfi arckép. (Pasztel.) Magántulajdon.
50. Erdei út. (Rézkarc.) Magántulajdon.
51. Prónay Dezső. (Rézkarc.) Magántulajdon.
52. Tanulmányfej. (Mezzotinto.) . . . . . 25.—
53. Onni Talas. (Rézkarc.) Magántulajdon.
54. Lisieuxi szent Teréz. (Rézkarc.) . . . . . 60.—
55. Parasztasszony. (Rézkarc.) . . . . . 40.—
56. Interieur. (Rézkarc.) . . . . . 40.—
57. Esterházy Móric gróf. (Rézkarc.) Magántulajdon.
58. Zilahy Lajosné. (Szines rajz.) . . . . . 250.—
59. Hubay Jenő. (Rézkarc.) . . . . . 40.—
60. Krisztus az olajfák hegyén. (Rézkarc.)
61. A Főméltóságu Kormányzó Ur arcképe. (Mezzotinto.) . . . . . 75.—

Schmahl Selysette

62. Miranda. Magántulajdon.

NEGYEDIK TEREM

Borbereki K. Zoltán

63. Halász. (Dombormű.) Eladó.
64. Madách-emlékmű terve. I. (Bronz.) . . . . 1200.—
65. Kertész. (Dombormű.) Eladó.
66. Asztalos. (Fában.) . . . . . 1200.—
67. Kerékgyártó. (Bronz.) . . . . . 400.—
68. Tiszai halász. (Bronzban.) . . . . . 400.—
69. Napba néző leány. (Bronz.) . . . . . 320.—
70. A repülőgépszerencsétlenség ujságiró áldozatainak emlékterve. (Bronzban.) . . . . 300.—
71. Kukoricamorzsoló. (Körtefában.) . . . . 800.—
72. Gölöncsér. (Dombormű.) Eladó.
73. Női arcmás. (Fában.) . . . . . 800.—
74. Marokszedő. (Dombormű.) Eladó.
75. Szobrász. (Diófa.) . . . . . 600.—
76. Leányfej. (Fában.) . . . . . 800.—
77. Cs. Nagy. (Bronz.) . . . . . 80.—
78. Madách-emlékmű terve. II. (Bronz.) . . . 400.—

ÖTÖDIK TEREM

Egry József

79. Badacsonyi öböl. (Tusrajz.) . . . . . 100.—
80. Erdőrész. (Pasztel.) . . . . . 300.—
81. Nézők. (Pasztel.) . . . . . 250.—
82. Munkás. (Pasztel.) . . . . . 200.—
83. Falu végén. (Pasztel.) . . . . . 200.—

HATODIK TEREM

Egry József

84. A festő. (Olajfestmény.) . . . . . 250.—
85. Önarckép. (Olajfestmény.) . . . . . 500.—
86. Portofino. (Pasztel.) . . . . . 250.—
87. Leventék. (Olajfestmény.) . . . . . 550.—
88. Halász. (Olajpasztel.) . . . . . 700.—
89. Párás fények. (Olajpasztel.) . . . . . 700.—
90. Sziklák. (Pasztel.) . . . . . 250.—
91. Aréna. (Olajpasztel.) . . . . . 600.—
92. Est Krisztinában. (Pasztel.) . . . . . 250.—
93. Tomáji öböl este. (Pasztel.) . . . . . 300.—
94. Fák közt. (Pasztel.) . . . . . 250.—
95. Badacsonyi est. (Pasztel.) . . . . . 300.—

HETEDIK (NAGY) TEREM

Egry József

96. Nervi-i part. (Pasztel.) . . . . . 250.—
97. Városmajor felé. (Olajpasztel.) . . . . . 200.—
98. Préselő. (Olajpasztel.) . . . . . 500.—
99. Verőfény. (Olajpasztel.) . . . . . 700.—
100. Taormina. (Olajpasztel.) Eladó.
101. Tél az ablakból. (Olajpasztel.) . . . . . 600.—
102. Híd télen. (Olajpasztel.) . . . . . 500.—
103. Viharos vizen. (Olajfestmény.) . . . . . 500.—
104. Deres fény. (Olajpasztel.) . . . . . 600.—
105. Tüzijáték. (Olajpasztel.) . . . . . 600.—
106. Esős fények. (Olajpasztel.) . . . . . 700.—
107. Vitorlás. (Olajpasztel.) . . . . . 550.—
108. Badacsony. (Olajfestmény.) . . . . . 800.—
109. Aranykapu. (Olajpasztel.) . . . . . 600.—
110. Piros nap a Balatonon. (Olajfestmény.) . . 1000.—
111. Napfényben. (Olajpasztel.) . . . . . 700.—
112. Halász. (Olajpasztel.) . . . . . 700.—
113. Naptükre. (Olajpasztel.) . . . . . 600.—
114. Úton. (Pasztel.) . . . . . 250.—
115. Őszi est. (Pasztel.) . . . . . 250.—

ELŐCSARNOK

Schmahl Selysette

116. Harmonikás bohóc . . . . . 70.—

Egry József

Schmahl Selysette

Erust kolb. miall 1939

Novabbitással

II. *Balló Ede* (1937)

(1935)
36)

37)
)
ndor (1938)
938)

1939)
(1939)

Ösztöndíj-
mácstagok:

936)
(1937)
6)
)

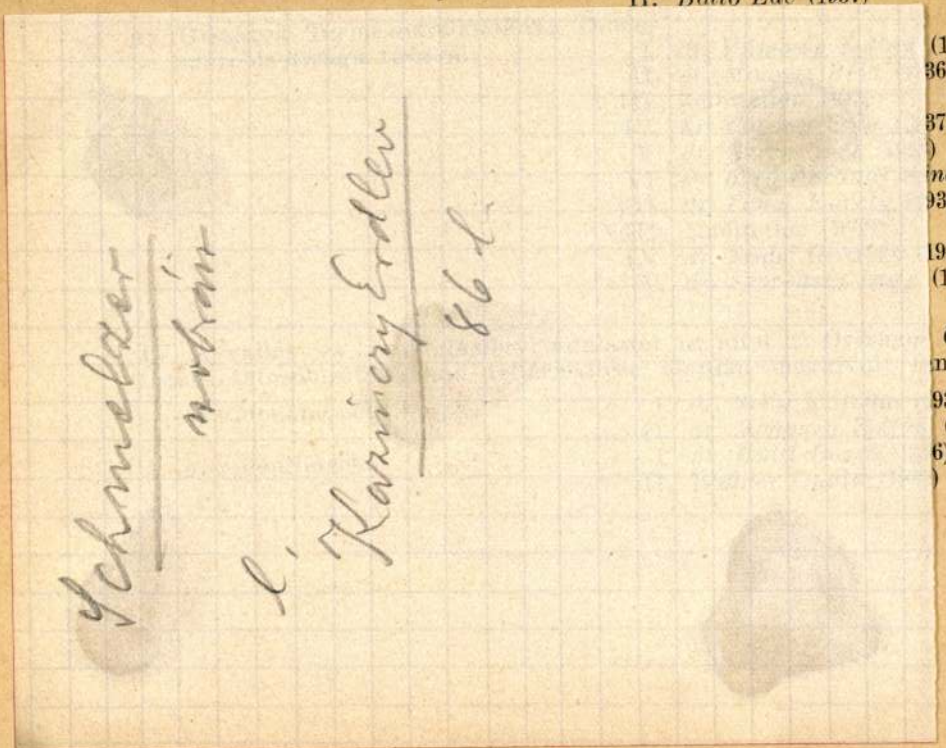

a) az átszervezett Országos Magyar Gyüjteményegyetem keretében szerepelt négy nagy közgyüjtemény főigazgatója:

Országos Levéltár főigazgatója: *dr. Herzog József*
Szépművészeti Múzeum főigazgatója: *dr. Petrovich Elek*

A Magyar Nemzeti Múzeum, illetve az Iparművészeti Múzeum főigazgatóját megillető helyek az 1934. évi VIII. t.-c. intézkedései következtében megszűntek, miután e két nagy közgyüjtemény helyzete az Országos Magyar Gyüjteményegyetem helyébe lépő új jelentést nyert Magyar Nemzeti Múzeum keretén belül gyökeresen megváltozott. Az átszervezett intézmények helyébe lépő új intézmények ösztöndíjtanácsi képviseletét biztosító intézkedések folyamatban vannak, de a jelen névsor összeállításának időpontjában még nem tétettek meg.

b) a külföldi magyar intézetek kurátorai és igazgatói:

Bécsi Gróf Klebelsberg Kuno Magyar Történetkutató Intézet igazgatója: *dr. Angyal Dávid*
Berlini Collegium Hungaricum kurátora: *dr. Farkas Gyula*
Berlini Collegium Hungaricum igazgatója: *dr. Tímedly Mihály*
Római Collegium Hungaricum kurátora: *dr. Gerevich Tibor*
Római Collegium Hungaricum igazgatója: *dr. Miskolczy Gyula*

is, de ez sem volt még kezemben), a többiek véröbelyege vésve van.

Ezzel czikkem végére jutottam; arra kérem még a hivatott magyar érmészeket, sziveskedjenek e kérdéssel behatóbban foglalkozni és ne hagyják a felvetett kérdést feledésbe menni, ezzel talán sok, eddig meg nem oldott kérdést tisztázni tudnánk.

Végül e helyen is hálás köszönetemet kell nyilvánítanom dr. Posta Béla egyetemi tanár úrnak, az erdélyi országos múzeum érem- és régiségtára nagyérdemű igazgatójának, ki szives volt megengedni, hogy az igazgatása alatt lévő éremtárat tanulmányozzam és könyvtárát használjam.

Kováts Ede.

Kazay Sámuel éremgyüjteménye.

Széchényi Ferencz gróf nem csupán a hazai irodalom irott és nyomtatott emlékeinek összegyüjtésével törekedett nemzeti multunkat ismertté tenni; figyelme egyéb történeti emlékeinkre is kiterjedt, s ezek között az első helyet az érmek foglalják el.

Korán kezdette meg e téren is a gyüjtés fáradságos munkáját s a családi levéltárban fenmaradt levelezésében számos nyomát találjuk ez irányú tevékenységének. Most egyelőre csupán egy erre vonatkozó adalékot mutatunk be, melynek kapcsán alkalmunk nyílik egy XVIII. századi magyar gyüjtő éremgyüjteményével megismerkedni.

Domokos Lajos, Debreczen város főbirájának neve a Görög- és Kerekes-féle debreczeni magyar grammatika révén eléggé ismeretes. Korában minden téren lelkes szószólója volt a magyarság ügyének. Éremgyüjtésének segitőjévé őt is felszólította Széchényi, s a felhívásnak Domokos a legnagyobb készséggel igyekezett megfelelni.

A családi levéltárban csupán 1793 deczember 14-ikén Széchényihez intézett levele van meg, melyet érdemesnek tartottunk szóról szóra közölni.

Nagyméltóságú gróf és titok tanáts, kegyelmes jó uram!

Közelebbi postával vettem Excellentiád kegyes levelét nagy tisztelettel és örömmel. Ha nekem más Méltóság parancsolt vólna, annak is megcselekedtem vólna ugyan; de nem tudom kinek ollyan jó szivel mint Excellentiádnak Mingyárt hozzá fogtam a régi magyar pénzek tudakozásához, találtam is némelly aranyakat, első Mátyását, Uladislausét, Rudolphusét, második Mátyását, első Rákóczi Györgyét, reménlem többeket is fogok találni; de kécségkivűl, hogy már eddig is sok megvagyon Excellentiád gyüjteményében. A mi megvagyon, az már több nem kivántatik. Azért méltóztassék Excellentiád a maga pénzeinek laistromát nékem megküldeni, hogy szükségteleneket ne szerezzek. Egyszersmind az eránt is parancsolni, csak magyarokat-e? vagy rómaiakat is? mert illyencket még többet találni, talán ollyanokat is, a mellyeket még a világ ne[illegible] látott

Patikarius Kazay Samuelnek vagyon itt nagy collectiója mindenféle pénzekből. Csak arany több van közte 70 darabnál. De regestruma nincsen, ő tudom, nem is csinál,

A külföldi érmek gyüjteménye még feldolgozás alatt van és eddig csak az osztrák tartományokat illető érmek egy része van rendezve, feldolgozva és katalogizálva. Ezeknek katalogusa a pótlékkal együtt, mely 813 sz., illetve 846 számot mutat, szintén a „Sbornik“ III. évfolyamának 1. és 2. és IV. évfolyamának 1. füzetében jelent meg.

Dr. Petrikovich János,
a múzeumi tót társaság alelnöke és őre

2. **Selmeczbánya város múzeumának éremgyüjteménye.** Néhai Schmer János, ki a pohorellai (Gömörm.) vasgyár igazgatója volt, szép eredménynyel gyüjtött régi pénzeket. Holta után a gyüjtemény magyar részét, mint értesültem, L . . . . . gráci éremkereskedő vette meg, az antik pénzek ellenben tovább is a családban maradtak, de a cédulák s az érmek rendetlenül összekeveredtek és csak sanatio in radice, vagyis gyökeres új rendezés segíthetett a bajon. Az orsz. főfelügyelőség megbízásából pár év előtt megfeszített munkával, (de Cohen nélkül) néhány nap alatt megfeleltem e föladatnak, mire aztán a város megvásárolta a gyüjteményt s azt az óvár egyik jól elzárható helyiségében állitotta közszemlére, a Richter Ede levéltáros lelkes és elismerést érdemlő buzgalmából létesült városi múzeum egyik osztálya gyanánt. Azóta számos újabb ajándékkal növekedett az éremtár; itt azonban csak az általam rendezett Schmer-féle gyüjtemény anyagát ismertetem vázlatosan. Görög (antik) pénz van 31 (köztük 9 hazai barbár pénz), róm. köztárs. 60 db, köztük pár aes grave és 56 denárféle. Róm. csász. és bizanci pénz 1618 db (köztük 6 # és 389 ezüst), de ezekből 37 db hamis vagy gyanus. Van még 445 vegyes egyéb pénz és érem is, úgy hogy az egész éremgyüjtemény 2191 dbra rúg. A róm. császári pénzek meglehetősen folytonos sorozatot adnak; persze, nagy ritkaságokat nem találunk köztük. A III—IV. századbeliek száma túlnyomó. A gyüjtemény egyik vélt dísze: Pertinax, R. consecratio (gb) hamis — Ismervén Richter úr önfeláldozó buzgalmát, meg vagyok győződve, hogy a városi éremtár, melynek a Schmer-féle gyüjtemény alkalmasan szolgál alapjául, idővel számbaveendő nyilvános éremtáraink sorába fogja magát felküzdeni, a mit őszinte szivből kivánunk!

G . . l.

Irodalom.

Börzsönyi Arnold: A győri főgimnázium régiségtárának római érem- és pénzgyüjteménye. Győr, 1903. Győregyházmegyei nyomda. 8°. 208 lap. [Kapható Győrben, Reiner könyvkereskedőnél; ára 3 korona.]

E kötetben egyesitve jelent meg az érdemes szerzőnek a győri főgimnázium három utóbbi évbeli értesitőjében részenkint kiadott derék munkája, mely a becsesebb hazai vidéki éremtárak egyikének antik érmeit adja át, lelkiismeretes, pontos leirásokban, a nyilvánosságnak. Emeli a könyv becsét, hogy előszó gyanánt rövid foglalatban mindaz meg van irva a római pénzekről, a mi az utána következő éremlajstromnak megértéséhez első sorban szükséges. És ha igaz, hogy ignoti nulla cupido, akkor viszont egy ilyen rövid, de magvas előszóban a győri ifjúság kezeibe szánt foglalata a római numizmatikának, kapcsolatban az egyes császárok rövid történetével, vajmi sok tudni és okulni vágyó ifjúban képes föllobbantani a kedvet és hajlamot az azon vidéken úgy is gyakori római pénzek gyüjtésére és — mi több — megértésére.

Szerző különös figyelemmel sorolja föl a győrmegyei római éremlelőhelyeket és elterjedésük határaiból azon következtetésre jut, „hogy a római birodalom a mosonyi Dunáig terjedt és nem tovább“. Az éremleletek mindenesetre hatalmas támaszai a történeti kutatásoknak. Örömmel veszünk tudomásul minden olyan törekvést, mely a numizmatikából merit adatokat a hazai történelem egyes kérdéseinek tisztázásához.[1]

[1] Szerző a 25. lapon a római köztársasági pénzek forgalmáról is tesz említést. A mennyire a hazai és a Noricum területére eső nyugati szomszéd vidékek éremleleteiből következtetést lehet vonni, ezek a denárok

Schmid Ede

Kotametsző

l -

Szabad Művészet

1950. 12. 27. 497. l -

vény

...ező Bizottság had- és nép-
...tására a Műemlékek
...ól átvett tárgyakról

db.

...dus.

...ombon
...másolata ——— 1

...bornův
(II. nákor)
...fénykép ——— 1

...ébet

...ai réges-

Ne bontsák le!

A Népszabadság március 30-i számában adott hírt az Úttörő Áruház bontásának lehetőségéről. Az áruház iránti aggódás érződik a tudósító Sándor Tünde szavaiból, aki szerint a városvédők joggal féltik ezt a szép, art deco stílusú házat. Valójában jóval többről van szó, amint azt Olajos Pálné évek óta végzett kitartó kutatómunkájának köszönhetően megismerhettem. Az eredeti épületet a vele szomszédos lakóházzal együtt Schmahl Henrik építész építette saját magának. Az érdemtelenül kevéssé ismert mester Ybl Miklós munkatársa volt, és olyan nagyszerű budapesti épületek alkotója, mint a most felújított Uránia filmszínház, a Rákóczi út 7. szám alatti Stern-ház vagy a Párizsi-udvart magában foglaló egykori Belvárosi Takarékpénztár.

A Holzer-divatház az 1900-as években a Kossuth Lajos utcában

FORRÁS: BUDAPEST TÖRTÉNETE

Az áruház 1888-ban tartott bokréta-ünnepségéről beszámoló Pester Lloyd az épületet az első budapesti áruházként üdvözölte, és hosszan idézte a harmadik emeleti párkányon, cigányzenekar hangjai mellett elhangzott ünnepi beszédet. Schmahl elsőként teremtett lehetőséget a fővárosi kereskedőknek, hogy egy épületen belül, szabadon áttekinthető, levegős terekben kínálják különféle áruikat, minden emeleten a legkedvezőbb megvilágításban. Ezt az eredményt az újító kedvű építész a vaskeretekből álló szerkezettel (ami miatt azt „vasházként" emlegették) és az utca és a belső udvar felé teljesen megnyitott, üvegezett homlokzattal érte el. Az áruházat előbb Holzer Simon bérelte, majd Schmahl halála után az ő fia, Holzer Sándor részletekben felvásárolta, és 1931-ig divatüzletként működtette. A gazdasági válság elmúltával, 1936-ban Forgó Gábor és részben Kaesz Gyula tervei szerint Nagykovácsi Milenko építtette át az áruházat, amely aztán az ötvenes évektől Úttörő és Ifjúsági Áruházként is lényegében ezt a formáját őrizte. Az eredeti állapot nyomai is felfedezhetők még az épületben, de mindenesetre mindkét formája a budapesti kereskedelem jelentős értéke volt, annak egy-egy korszakát megtestesítő emléke, és ekképpen is volna megtartandó, akár mint egy újabb korszaknak megfelelő, de eredetére utaló üzletház.

Remélem, hogy a bontást, amelyhez fővárosi védettsége miatt közgyűlési határozat szükséges, megakadályozzák a Budapest múltját fontosnak tartó képviselők.

Gerle János
Ybl-díjas építész

kell összevonni.

Molnár doktornak azonban meggyőződése, hogy az egészségügyi ellátás fokozatosan javul, az önkormányzat évente átlagosan 70-80 millió forinttal támogatja a szolgálatot és intézményrendszerét. A szolgálat különös súlyt helyez a szűrésre a betegségmegelőzés érdekében az érintett háztartások 24 százalékában az ott élők elköltöznének Kőbányáról. Aggasztó, hogy éppen a magasabb iskolai végzettségűek hagynák el a kerületet.

kötelezettségüket maradéktalanul teljesítsék. Ezért általában nyugdíjas orvosok látogatják az iskolákat és óvodákat, tehermentesítve ezzel a háziorvosokat. Kőbányán azonban a nyolc középiskola mintegy ötezer diákja is rendszeresen részesül az iskolaorvosi ellátásban, ami további tetemes többletköltséget ró a kerületre.

tőállomást is.

A szolgálat és az önkormányzat igyekszik segíteni a különösen nehéz helyzetben élőkön: már évekkel ezelőtt kibocsátották a kőbányai állandó lakóhelyű hetven éven felüliek részére azt az igazolványt, amely a közgyógyellátás keretében díjtalanul kapható orvosságokra jogosít.

Fogy és öregszik Kőbánya

A magasabb iskolai végzettségűek elhagynák a városrészt

A X. kerület lakossága egyre fogy és öregszik, a társadalom perifériájára csúszott emberek legalább elfogadható életviteléhez nélkülözhetetlen a közösség gondoskodása. Kőbányán a szociális intézmények közül három az idős emberek támogatására és gondozására szakosodott, egy a kilátástalan helyzetbe került családokat, egy pedig a nehéz körülmények között élő gyerekeket próbálja segíteni.

A X. kerület lakossága a fővárosi átlagot meghaladó mértékben fogy. Kőbánya 78 ezer lakosából több mint 12 ezer a tizennégy éven aluli gyerek – vagyis a népesség csaknem 16 százaléka –, és minden negyediket segélyeznie kell a kerületnek. A lakosság nemcsak fogy, hanem öregszik is. A hetven éven felüliek száma 8796, közülük kétezren már nyolcvanadik életévüket is betöltötték. A kerületi gondozási központ szolgáltatásait 8791 hetven éven felüli veszi igénybe. Hatvan százalékuk egyedül él, tízből kettő szenved több szervrendszert érintő súlyos megbetegedésben, negyven százalékuk mozgásában korlátozott, és hatvanöt százalékuk havi negyvenezer forintnál kisebb jövedelemből él.

A lakosság létszámának csökkenésében az elvándorlásnak is része van. Egy 2000-ben készült vizsgálatból kiderült, hogy az egyedülálló szülők nevel gyereket. Az egyedülálló szülők 85 százaléka nő, helyzetük az átlagosnál is nehezebb.

A felmérésből az is kiderült, hogy a kőbányai háztartásokban átlagosan 2-3 ember él, havi nettó jövedelmük 68 400 forint, vagyis – 1999-es adatok alapján – az egy főre jutó átlagos, havi nettó jövedelem alig haladja meg a 27 ezer forintot. A háztartásoknak csupán 21 százalékában tudnak havonta valamit megtakarítani, a családok többsége máról holnapra, de jobb esetben is hónapról hónapra él. A felmérés által érintett háztartások közül minden harmadikban rendszeresek a megélhetési gondok.

A szakemberek szerint a lakosság jelentős része már nem képes önerőből orvosolni napi gondjait, a megélhetési, helyenként a túlélési stratégiák már csődöt mondtak. Ezért a szociális ellátórendszerre egyre komolyabb feladat hárul.

S. I.

KOVÁCS BUDAPEST márkakereskedés
mistral
206
306
406
Partner
Expert

NYÍLT HÉTVÉGE,
április 13-14.
Óriási jubileumi akció
a 10 éves Peugeot Kovácsnál!
Mistral modellek, limitált
számban légkondicionálóval, rádiós magnóval.
Kedvezményes évi 9% kamatozású hitel.
Nyereménysorsolás, fődíj egy házimozirendszer.
Peugeot Kovács
1039 Szentendrei út 255.
Telefon: 436-0580, 436-0581,
436-0583, 436-0593
PEUGEOT

Ügyfelünk,

a **BRITISH AMERICAN TOBACCO**

multinacionális dohányipari vállalat részére keresünk

ELOSZTÁSI/DISZTRIBÚCIÓS, HORECA ÉS TERÜLETI KÉPVISELŐT

Budapest területére

Ön rendszeresen felkeresi a kijelölt körzethez tartozó üzleteket • Biztosítja, hogy a vállalat termékei elérhetőek legyenek a vásárlók számára • Értékesíti a vállalat termékeit az üzletekben, és az ehhez kapcsolódó adminisztrációt, számlázást pontosan végzi • Munkáját és mindazokat a piaci eseményeket regisztrálja, amelyek hatással lehetnek az értékesítésre • Munkavégzéséhez gépjárművet és mobiltelefont biztosítunk (a gépjármű magáncélra nem használható)

Önt keressük, ha

Budapesten lakik, vagy saját erőből meg tudja oldani a bejárást • Kereskedelemben szerzett tapasztalatokkal rendelkezik • Jól tud kapcsolatot teremteni • Képes önállóan és felelősségteljesen dolgozni • Nyitott a csapatmunkára • Legalább középfokú végzettsége van • Alapfokú számítógépes ismeretekkel rendelkezik • B kategóriás jogosítvánnyal (többéves vezetési gyakorlattal) és erkölcsi bizonyítvánnyal rendelkezik

Amennyiben hirdetésünk felkeltette érdeklődését, úgy kérjük, a pozíció megjelölésével küldje el számunkra fényképes önéletrajzát, és néhány soros kísérőlevelét
(amelyben fogalmazza meg munkaköri elképzeléseit, igényeit, fizetési elvárásait stb.).

Feltétlenül tüntesse fel telefonszámát!

Pályázatát alábbi elérhetőségeink egyikére várjuk:
Levélcím: 1550 Budapest, Pf. 204
E-mail: fieldforce@vnet.hu • Fax: 06 (1) 350-5569

Schmal Henri

Népszabadság 2002 IV. 11

Veresegyház

A GE Power Systems, a több mint 119 országban jelenlévő General Electric vállalatbirodalom vezető üzletágaként energiaipari termékek, szolgáltatások és technológiák fejlesztésével, gyártásával és értékesítésével foglalkozik. Piacvezető szerepünk megőrzése érdekében a legkiválóbb szakemberek kiválasztására, megtartására és szakmai tudásuk fejlesztésére köteleztük el magunkat.

Jelenleg Veresegyházon sikeresen működő és folyamatosan fejlődő gyártóüzemünk számára szakmai tapasztalattal rendelkező, energikus munkatársakat keresünk a fenti pozíciókba, ipari gázturbinák különféle alkatrészeinek gyártásához.

Amennyiben kedvet és elhivatottságot érez, hogy szaktudását csapatunkban hasznosítsa, kérjük, mihamarabb juttassa el hozzánk fényképes szakmai önéletrajzát az alábbi címre, Népszabadság jeligére.

GE Hungary Rt. –
Power Systems Division,
2112 Veresegyház, Kisrét út 1.,
telefon: (28) 587-041, (28) 587-042,
fax: (28) 587-437,
e-mail: zsofia.becsi@ps.ge.com,
katalin.havasi@ps.ge.com

Miért csatlakozna csak egy kiváló céghez, ha egyszerre többhöz is tud?

Esélyegyenlőséget biztosító munkáltató.

GE Power Systems

sen a magyar művészi életből, mert Olaszországból is beküldte műveit a pesti tárlatokra.

A 20-as évek közepétől kezdve mindjobban nő Schmid nyomdájának jelentősége. A többi vállalatok háttérbe szorulnak. A kiváló, magyar származású (45) *Trentsensky József* bécsi kőnyomdász, magyarországi sikerein felbuzdulva, 1825. decemberében Pesten is felállította nyomdáját a Dorottya-utcában, s a Váczi-utcában üzletet nyitott. Ő maga Bécsben maradt, s vállalatának vezetését Höschl Józsefre bízta. De az ekkor már igen népszerű Schmiddel úgy látszik nem birta a versenyt, a következő év szeptemberében (46) egyesítette az üzletet és a nyomdát, majd csak az üzletet tartotta meg, a nyomda működését pedig ideiglenesen beszüntette. Üzletében azonban tovább árusította bécsi nyomatait.

Időközben többen igyekeztek a kőnyomdászati privilégiumot megszerezni. A már korábban felsorolt nyomdák közül csupán Trentsenskynek engedték meg nyomdájának újra üzembehelyezését és Schmidnek a Budáról Pestre való átköltözését. Schmid ekkor, mint az első magyar kőnyomdászati privilégiumot, hirdeti vállalatát (47). Pesten, a Dorottya-utcában rendezte be üzemét, amelynek nemcsak kő-, hanem réznyomó felszerelése is volt, ami kitűnik a pesti városi tanácshoz küldött jelentéséből (48). Úgy látszik, hogy külön üzletet is tartott fenn a Rakpiacon. Az 1829-ben nyomdájában megjelent, pesti orvosprofesszorokat ábrázoló arcképsorozaton ugyanis, melynek lapjait Erminy rajzolta és Lántz József vitte át kőre, némely lapon azt olvassuk, hogy „Gedr. im Lith. Institut am Ausladplatz No. 24. I. Stock in Pesth", más lapokon pedig „Lith. bey Joh. Schmid im Jahre 1829". A lapok kétségkívül egy nyomdából kerültek ki.

Pesti nyomdájában folytatta korábbi tájképsorozatát, portrékat adott ki, de emellett hivatali és kereskedelmi nyomtatványok, valamint helyszínrajzok, térképek nyomásával is foglalkozott, amelyek leginkább pest-budai érdekűek. Nyomdájában készültek a Joh. Nep. Mathes „Veteris arcis Strigoniensis . . ." c. könyvének *Csintalan József* és *Kollár Ferenc* által rajzolt „szakrajz" mellékletei, esztergomi archeológiai maradványok. A Boutibonne—Lántz-féle „tájrajzolatok" foly-

ben ugyancsak nála megjelent, Majláth József grófot ábrázoló, s „Weide lithog." jelzéssel ellátott kőrajzzal összekapcsolja. *Weide* Berlinből jött Budára, s a század három első évtizedében Donát mellett legkedveltebb portréfestőnk lett. Majláth Józsefet ábrázoló rajza egyébként Ehrenreich Iconeseiben is megjelent, ahol technikai kivitele jobb. Weide után készült Zichy Károly Ferenc gróf mellképe is (1826), amelynek kezelésében több természetesség, az arckifejezésben több erő és karakter nyilvánul meg. A ruha kezelése a bécsi biedermeier festők anyagszeretetére, aprólékos, mégis festői modorára emlékeztet.

Arcképeinél fontosabbak tájképsorozatai. Buzdítólag hathattak a már említett bécsi tájkép litográfiák, amelyeknek nagy kelendősége volt. 1825-ben Schmidt is megindított egy ilyen tájképsorozatot, amelynek rajzolói a valószínűleg pozsonyi származású *Läntz József* és *Boutibonne Lajos;* 1825-ben két kép jelent meg, Bartova és Csetnek látképe, 1826-ban Krasznahorka és Rozsnyó. Stílusukat illetőleg egyszerű látképek, Jakob Alt modorában. A folyóiratok lelkesedéssel írnak róluk (44), sőt Thaisz, a Tudományos Gyüjtemény szerkesztője annyira megy, hogy „ezen nyomott rajzolatokat Európa e' nemben készült legszebb Rajzolatjai közé" sorolja, kiemelve a „helyesen választott szempontot", vagyis, hogy történeti nevezetességű várromokat visznek a közönség elé. Thaisz dícsérete túlzott. Ezek a lapok nem mérhetők sem stílusbeli kvalitásukat, sem technikai kivitelüket illetőleg pl. Joh. Christian Reinhardt idillikus, vagy Anton Koch heroizáló rézkarc-tájképeihez, vagy a körülbelül ugyanez időben működő Kobell meglepően naturalista rézkarcaihoz. De ha nem is érnek fel a francia, német, angol grafikához, megállják helyüket a korabeli bécsi táj-kőrajzolók mellett, akiket Thaisz is jobban ismerhetett, s valószínűleg velük hasonlította össze őket. A magyar tájfestészet órája még nem ütött. A század első felében nem a táj, hanem a történelmi, irodalmi tartalom a fontos. Csak Markó Károly tájképein jelentkezik Poussin hatása mellett a természet felfrissítő megfigyelése és szeretete. Neki azonban nincsenek kőrajzai, s csak az ötvenes években készült egy-két tájképe után kőrajz. A későbbi fejlődésben van némi szerepe; ha idegenbe is szakadt, nem esett ki telje-

Schmid János

„*Plan der Ueberschwimmung von Ofen Und Pesth*, bei dem Eisgang des höchsten Wasserstandes von 15-ten auf 16 ten März *1838*. zum Besten der durch die Ueberschwemmung Verunglückten. Herausgegeben auf öffentliche Kosten von k. k. 5 ten Feld. Artill. Regiment. Maasstab: Wiener Zolle 500 Schritte. *Gedr. J. Schmid*". 41.5×58 cm." Magyarázatokkal ellátott helyszínrajz. — Lanfr. Kat. 190.

Nagyz lito 69.l.

Wien und Pest": 1. A Színház- (most Gizella-) tér, a német színházzal. Felírása: „Scene 1. Der Theaterplatz". 2. A király utca egy része. Felírása: „Scene 2. die Königsgasse". 3. A Derra féle ház a Bálvány és a Fürdő utca sarkán. Felírása: „Scene 3. Der Einsturz des Derraschen Hauses". 4. A Széna- (most Kálvin-) tér. Felírása: „Scene 4. Der Heumarkt". 5. A Stáczió (most Baross-) utca és a Serfőző-utca (most József krt). Felírása: „Scene 5. [illegible] und Brauer-Gasse". 6. A [illegible]

Schmid János

Pest térképe 1827-ben. „Plan der königlichen ungarisch: Freystadt Pesth“ fölirattal, „Gez. von Joseph v: Dorffinger. — Grav: im Stein v: *Csintalan*. Gedruckt bey *J. Schmid* in Pest“ jelzéssel. Jos. Dorffinger „Wegweiser . . . .“ c. 1827-ben megjelent művében. — Főv. Múz. Kat. II. 15.

Plan der königlichen ungarischen Freyen Städte Ofen und Pesth sammt deren Umgebungen mit beyhilfe der besten bereits vorhandenen Grundrisse, gezeichnet und dem löblichen Magistrat der königl. Freystadt Pesth gewidmet von Samuel Benjamin *Blaschnek 1830*.“ Színezett helyszínrajz magyarázatokkal. „Lithogr. bey Joh. Schmid Maria Dorotheagasse Nr. 11. in Pesth. — Schrift und Numerierung von *Leo Torsch*. — Lithogr. von E. K. Frühwirt“ (1831, 1832, 1835, 1838 ban még további kiadásokról is tudunk). — Főv. Múz. Lanfr. Gyüjt. 160. sz.

Nagyzlito 66.1.

Dr. Szentiványi Gyula úr szíves közlése alapján.

(74) Pesti Divatlap, 1845. II. 696.

(75) L. bővebben *Szentiványi Gyula:* Szerelmey Miklós. Egy kalandos művészpálya a XIX. században. Kiny-A- „Petrovics Elek Emlékkönyv"-ből. Budapest, 1934.

(76) Légrády Testvérek. V. ö. *Novák László:* A nyomdászat története. V.

(77) *Höllriegl Aladár* és *Dr. Szentiványi Gyula* úr közlései szerint erre más téren is vannak példák.

(78) *Gerevich Tibor:* Esztergomi műkincsek. Primus-Album. Budapest, 1928. 251. l.

(79) *Barabás Miklós* „Emlékiratai" (Közli Kézdi Kovács László.) Budapest, 1902. 26—27. l.

(80) *Szentiványi Gyula:* Barabás Miklós művészete. Budapest, 1927. 15. l.

Schmid János

MAGYAR TÁJAK KŐNYOMATÚ KÉPEI A XIX. SZÁZAD ELEJÉN. A „Művészet“ 1905. évi évf. 277. oldalán Bayer József „Gömör Vármegyei Tájékok Rajzolatjai“-ról tesz említést. A „Hasznos Mulatságok“ 1826. évi 4-ik füzete szerint e vállalat célja nem a fenti tájékok, hanem hazánk szebb tájainak s az abban az időben még fennálló nevezetesebb épületeinek a képét volt hivatva „kőnyomásban“ az utókor számára megőrízni. Igaz ugyan, hogy az első hat műlap gömörvármegyei tájékot ábrázolt, melyek első és második műlapja nem 1826 elején, hanem még 1825-ben látott napvilágot (v. ö. a „Hasznos Mulatságok“ fent idézett füzetével). Kérdés azonban, beváltotta-e a vállalat a kitüzött célt s hozott-e a gömörieken kívül más tájképeket? Talán lesz, aki felvilágosítást adhat erről a kérdésről.

A kérdéses lapok bazeli velinpapiron folió alakban jelentek meg, hogy „nemcsak magános megtekintésre, hanem szobák ékesítésére, . . . hazafiúi érzések gerjesztésére is szolgáltassanak“, — és Schmid Jánosnál, a képek kőreedzőjénél Budán, a Rác-városban voltak kaphatók.

Szuchy Emil

Művészet 1911. 275. l

Római corona V. 245.

Schmid János

Kőrajzoló

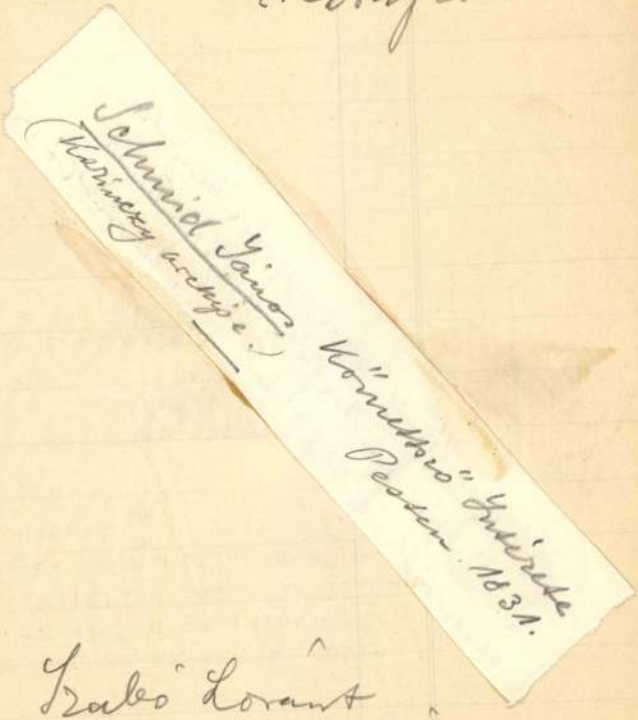

Szabó Lóránt
ür közlése
1973 III. 9.

rónuson ülő és az ország nagy-
ak, ki az előtte megjelent kül-
koronát ajánlják fel. Körülötte
, a melyek fejedelmi tényeire
vallás diadalát tűntetik föl.

E.

ctor et Caesareae Regiaeq,
invenit et delineavit Viennae
, Fridrich Fidél és Montan
tudori értekezlet ötven té-

ér. a vk. 74:71 cm.

-908
8-1

SCHMID *János*, rézmetsző, litográfus és kőnyomdász. 1809-től mint rézmetsző, 1820-tól mint kőnyomdász működött Budán; 1828. műintézetének

18

1152

Pestre való áthelyezésére kért engedélyt a hatóságtól, amit meg is kapott. 1833. királyi kőnyomói privilégiumot szerzett. Műhelyéből számos arc- és 20 drbból álló magyar tájképsorozat került ki, melyekből néhányat ő maga rajzolt kőre. Egyik legjelentősebb kiadványa volt a Vaskaput ábrázoló műlap, amely gróf Széchenyi Istvánnak ajánlva 1833. jelent meg, s mely Lántz József rajza után készült. 1833—36. adta ki Nemzeti Képtár c. arcképsorozatát Torsch rajzai után.

E. G. II. 422 l

Törtenelmi Adattár

X. 215.

Schmid (Schmidt) János

Schmidt József

Lántz József és Bonti Gomme. —

Szabad Kir. Buda fővárosa egyesült polgár katonasága. – (Németül). –
Tervezte és kiadta Lencsé, Nyomta Schmid. 67 x 50. — Főv. Kat. Bp. 769/396.

Ld. Prestel és Clarot: Első lófuttatás. —

Ld. Borsos: Uhácsi ütközet. —

Ld. Egyercsányi Lajos Portré 1835.

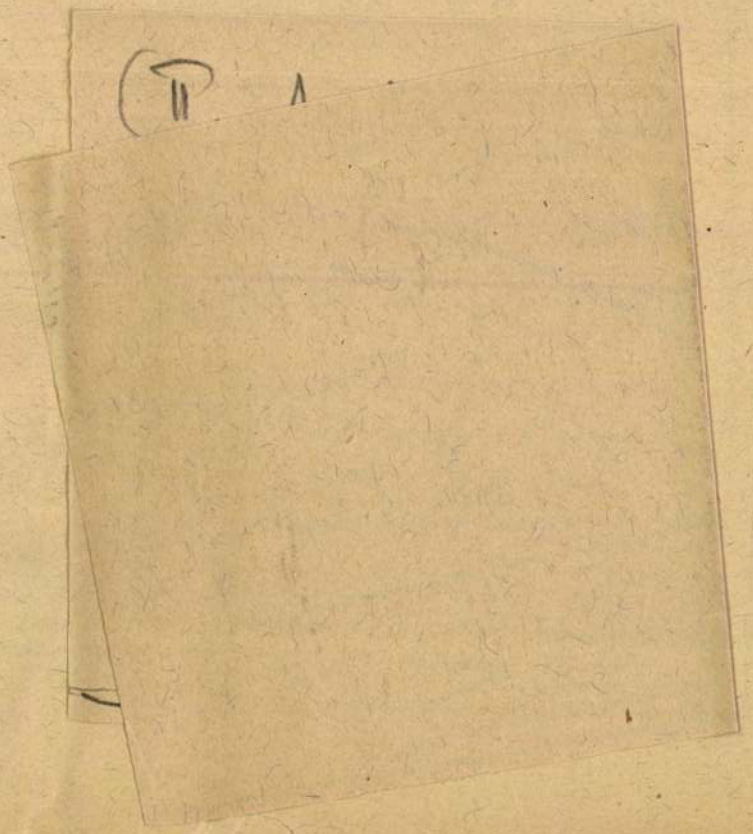

Schmidt Jós. Bécsben. Árpád

fővezér a magyar nemzet főnö-
keivel az alaptörvényeket al-
kotja.

p. Müeglet 1841. olajf. 247.

— " ——— Szapáry Péter, Hamsa
Begnek szabadsaját és életét,
nemcsekkülög ajándékozza.
olajf.

M.O. 1844. 65.

Ugyanaz a Schmidt János, aki odáig görög drámai
„hősökkel veszödött, kiállította előbb Bécsben, 1838-ban,
utóbb Pesten, 1840-ben Korvin Mátyás lovaggá üté-
sét. Most már gyorsabb ütemben követték egymást
a magyar történeti komozíciók: 1840-ben Bécsben
Schmidt József képe: Árpád vezér és kisérői meg-
vizsgálják Magyarország füvét, földjét, vizét, s egy évvel
rá Pesten: Árpád vezér vezértársaival meghozza
az alaptörvényeket." Lyka: Tbv. m. I. 50.-51.

Törélétes rútavar!

Schmid
Schmidt János
— " — József } ?

V. ö.: Boutibonne Lajos
Lantz József
Strohmayer Antal József

Schmid János, svájci eredetű grafikus, aki Bécsben is dolgozott egyideig, a század első tiredében Budán nemcsak a saját metszeteivel, hanem bécsi rézmetszők műveivel is kereskedik. Ám ennek a „csekély jövedelmezősége aligha fog várakozásának megfelelni" írja a Vaterländische Blätter 1808-ban. Neki köszönhető az első magyar litográfiai vállalat megindítása: 1822-ben Lántz József és Boutibonne pályatársával egyesülve nagyobb tájképsorozatot kezdtek kiadni, amelynek az volt a célja, hogy haránk szebb tájai ismertekké váljanak. E célból Boutibonne főkép a várromokban gazdag felvidéket járta be. Az újságok örömmel fogadták a vállalkozást, amely ./.

1826- bam még fobyt. (Lyka: Tbo. m. I. 132.)

Albertina
Schmid (J.), peintre
Voir: Jos Stanley 50 (14) 92

Schmid (Joseph) graveur
Voir: J. Schmutzer 52 (9) 2 51
Leb. Vrang. 57 (3)
H. Füger 50 (13) 2. 62.
P. Rembrandt 69 ~~(3)~~ 65-69
S. van Hoogstraten 64 (3) 6.

Schmid(t) János svájci eredetű grafikusnak köszönhető az első magyar litográfiai vállalat megindítása: 1822-ben Lántz József és Boutibonnenal egyesülve tájképsorozatot kezdett kiadni, hogy hazánk szebb tájai ismertekké váljanak. E célból B. főkép a várromokban gazdag felvidéket járta be. A vállalkozás még 1826-ban is folyt.

Id. Boutibonne és Lántz József

E képek folio alakban jelentek meg. A vállalkozás 1825-ben Bartava és Csetnek látképével s 1826-ban a krasznahorkai vár és Rozsnyó város rajzaival folytatódott. (V.ö. Hasznos Mulatságok 1826. I. félév. 4. füzet.)

V.ö. Csintalan!

Dear Sir,

Please find enclosed a cheque for £1.00 in payment for the

Schmid Sáros (Ráth. Op. K. I. 506)

Schmidt,

távlati Eig a Gellért-hegyről
Schmidt del et sc. 155 X 102 m/m.

Pest M. ceruzával Pesth. (ceruzával ráírva Prag 839)

Verlag von Gottlieb Haase Söhne

Lanfranconi Gy. (Töv. Nuz.)

Pesth. – [Látkép a Gellérthegy lábától. –
Jelz:] Schmidt del. et sc. [1830 k.)

Tfv.

Föv. kot. B4. 763/143.

Plan der königl. Freystadt Pesth 1833.

Lithogr. bey Joh. Schmid in Pesth.

. Helyszínrajz

Laufs. Gy. 173.

A Magyar Nemzeti Játékszín avezképe.
Eberl Károly építőmester kénitette.
Pesten, Schmid János köre írta
és nyomtatta. [Kiadta Kultsár
István] [1837.] 24x27 cm. —

För. Kot. B. 769/352. —

Gróf Nádasdy Ferenc Fogaras Földének örökös Ura, Horvath Ország Bánja, stb.

Jelzés: „Pesten, Schmid János Kőmettsző Intézetéből."

Bedő R.

Krajovai Báró Kray Pál, cs. Kir. tő-haditármester, stb.

„Pesten, Schmid János Kőmettsző Intézetéből".

Bedő R.

Joannes Nep. Beer Dr. Med. gedruck bey Joh. Schmid.

Jó, mazzúg Bedő R. Fény portré.

Dr Haberle Károly Constantin, á pesti Kir. egyetemnél á füvékség'r. tanítója, stb. — — kuletett Erfurt

-/.

van 1764. Febr. 11. Megöletett Pesten, Majus 31. 1832. —

Pesten, nyomtatta Schmid János. —

Bedő R. —

Excellentissimus Illustrissimus ac Reverendissimus Dominus Dominus Franciscus a Paula e Comitibus de Nádasd, stb.

„Torsch lithog: — gedr. bey J. Schmid Pest." —

Profil. B. R. Gyüjt

„Trakostyanyi Draskovics György, a' római sz. egyházi kardinálisa, stb."

Pesten, Schmid János Zömetsző (B. R. Gyüjt) Intézetéből. —

„Comes Josephus Mailáth de ~~Sz~~
Székhely Exc Camerae R. H. A.
Praeses 1825. — Lithogr. v.
Joh Schmid in Ofen. —
Bedő K.

Lenhossék: Lithogr. bey J: Schmid

Jelrése a kép alatt középen: „f. Dr. Pólya". —

Bedő R

Korai
még vsz.
Bodán

Szoboszlai báró Nemáros Johanna, széki Gróf Teleki László özvegye,

~~[illegible]~~

's a Pesti jóltevő Asszonyi Egyesület Elölülőnéje. —

Pesten, Schmid János: Kőmetsző Intézetéből.

Bedő R.

3400 Cenzúrával

Plan der Ueberschwemmung von Ofen und Pesth, bei dem Eisgang des höchsten Wasserstandes ⊬

Gedr. J. Schmid. 41·5 x 58 cm.

Stabbya Ferenc tul.

Kr. ②. 413.

⊬ vom 15-ten auf 16-ten März 1838. zum Besten der durch die Ueberschwemmung Verunglückten". – Herausgegeben auf öffentliche Kosten vom k. k. 5-ten Feld Artill. Regiment. – Maassstab: der Wiener Zoll = 500 Schritte. – Ladenpreis 1 fl. – Helysinrajz. Magyarázatokkal 420/590 m/m.

Laufr. Gy. 190. – Szfv. Múz. kat. II/21.

Fem:

Monumentum Pietatis pro Solemni Die 12ma Februarii Anni 1828 qua Francisci I. augustissimi Imperatoris Austriae R: Ap. an spica sissimus Dies Natalis Celebratur.

Alól: Az eredeti azon ökörszarvból, s csontyaiból készült - - - -

Krausz Ferenc polgári fejütsináló által...

Monumentum Pietatis Pro Solemni Die Coronationis 1830. erectum in animo per Josephum Patacsich

- - -

„Grav. v. Les Torsch". Lithog: bey Joh: Schmid No 11 in Pest."

Schmid, ld. Torsch,

Lencsó,

P.

Schmid János

litográfus

Dr Nagy Zoltán

jegyzet

Schmid János

Plan der kőnigl.Freystadt Pesth 1833.Lithogr.bey Joh.Schmid in Pesth.
Helyszinrajz.- /Lanfr.Gyüjt.173./

Pest.-Látkép a Gellérthegy lábától.-/Jelz:/ Schmid del.et sc./1830 k./
/Főv.Kvt.B.769/143./ Lanfr. Gy. számával rávíva Prag 839

A Magyar Nemzeti Játékszin arczképe.Eberl Károly épitőmester készitette
Pesten,Schmid János kőre irta és nyomtatta,Kiadta Kultsár István/1837.
24 x 27 cm. /Főv.Kvt.B.769/352./

Schmid János

'Plan der Ueberschwemmung von Ofen und Pesth, bei dem Eisgang des höchsten Wasserstandes von 15-ten auf 16-ten März 1838. Zum Besten der durch die Ueberschwemmung Verunglückten. Herausgegeben auf öffentliche Kosten vom k.k.5-ten Feld.Artill.Regiment. Maastsab: Wiener Zole 500 Schritte. Gedr. J. Schmid." 41.5 x 58 cm. "Magyarázatokkal ellátott helyszinrajz.- Lanfr.Kat.190.-

Schmid Franz

"Plan der Ueberschwemmung von Ofen und Pesth, bei dem Eisgang vom 15-ten auf des 16-ten März 1838. Zum Besten der durch die Ueberschwemmung Verunglückten".-
Herausgegeben auf öffentliche Kosten vom k.k.5-ten Feld Artill.Regiment.-
Maasstab: 1 Wiener Zoll=500 Schritte. Gedr.J.
Landpreis 1 fr.-Helyszinrajz magyarazatokkal.

Kremmer /2./ 413. /Lanfr.Gyüjt.190./

höchsten Wasserstandes

.Schmid.41.5 x 58 cm.

/Szfv.Muz.Kat.1907. II.21./

A' Magyar és Hazája régenten.

Irta Nagy Bányai Perges János

Pesten, 1831. Nyomatott Trattner Károlyi Istvánnál.

Végén melléklet: A magyar neutkorona 3 réulete (1 lap.) – Lithog. bey. Joh. Schmid No 11. in Pest. –

Herm

Schmid János

Schmid János

" Ansicht der durch die Überschwemmung von 13. bis 16. März 1838 zerstörten Häuser bei der Josephstädter Kirche in Pesth. - Gez. u. lith. v. Dr. Kunike. Gedr. u. zu haben b. Joh. Schmid". - 325 x 250 cm. - Fővmuz.Lt.4148. -

.August
zines
a dombról
ár környé-
Trencsénteplicz.)

zinekkel
oru festés.

Schmid János

"Plan der Ueberschwemmung von Ofen Und Pesth, bei dem Eis-
gang des höchsten Wasserstandes von 15-ten auf 16-ten März 1838.
zum Besten der durch die Ueberschwemmung Verunglückten. Herausge-
gében auf öffentliche Kosten von k.k. 5-ten Feld. Artill. Regiment.
Maastsab: Wiener Zole 500 Schritte. Gedr.J.Schmid". 41.5 x 58 cm."
"Magyarázatokkal ellátott helyszinrajz. - Lanfr.Kat.190. -

A magyar kir. posta betegségi biztosító intézetének igazgatósága Budapest.

7999/1936.

BUDAPEST 936 MÁR. -9. 16. 182

Nagyságos

Szentiványi Gyula úrnak

muzeumi főtiszt.

Budafoki u 10/c

Postaszolgálati ügy.

Budapest.

~~Szondy u 98/b.~~ II.13.

Schmid János

Pest.-Látkép a Gellérthegy lábától. - /Jelz:/ Schmid del.et.sc. /1830k./ Főv.Kvt.B769/143./Lanfr.Gy

A Magyar Nemzeti Játékszin Arczképe. Erberl Károly épitőmester készitette Pesten, Schmid János kőre irta és nyomtatta./Kiadta Kultsár István/ 1837. 24 x 27 cm. /Főv.Kvt.B.769/352./

Pest-Budát ábrázoló kőrajzok jegyzé

Malerische Donau Ansicht von
Pestn.Nm.Kapos Mérei Mérey Sándor U
tiájának,..... mély tisztelettel a
W e i s s e n b e r g J.G.Pesti e
rajzoló intézet tanitója./Németül i

Malerische Donau Ansicht von
Nm.Grfóf Keglevich Gábor Ur.....aj
W e i s s e n b e r g J.G.....520

Buda-Pest.-Ofen-Pesth.Kőre r
s e g J o s .-Nyomt.Trentsenszky é
/Szinesen és feketén./
Pest.-Pesth.Kőre rajzoK u w
Nyomt.Trentsensky és Társa.418 x 30
/Szinesen és feketén/

Pest és Buda fővárosoknak ké
jéről véve,az ugyanott próbára felá
utnak ajzolatjával./Németül is./ A'
nemzetnek mély tisztelettel ajánlja
Felvette és rajzolta Hofbauer János.
Eduard.- Szfv.Muz...../Repr.Kaz

Ofen und Pesth.-Steindr.von
Leitmeritz.- Richter grav.- 19

Buda és Pest a' Svábhegyről./
A XIX.sz.közepéről.-Szfv.Muz.ltsz.n

Buda és Pest látképe a Rózsa
es évek végéről.Szinezve.- 14 x 10

Buda-Pest /a Rózsadombról te

Schmidt János

A Magyar Nemzeti Játékszin Arczképe. Eberl Károly építőmester készítette Pesten, *Schmid János* kőre irta és nyomtatta. (Kiadta Kultsár Isván) 1837. 24×27 cm. (Főv. Kvt. B. 769/352.)

Pest. — Látkép a *Gellérthegy lábától.* — (Jelz.:) *Schmid del. et. sc.* (1830k.) — Főv. Kvt. B. 769/143. Lanfr, Gy, —

Bq. 769/41.

Buda és Pest a lánchíddal és a hajóhíddal (a Gellért-hegyről nézve a 40-es években) „Pest und Ofen" felirással. Jelz.:

del. Gez. bei Jos. Stoufs in Wien. Verlagseigentum v. J. Bermann in Wien. Szirezve.

Pesther Tageblatt 1842
1088.l

Redouten-Caffeehaus.

Unterfertigter stattet hiemit einem geehrten Publicum beider Schwesterstädte, Pesth und Ofens für den zahlreichen Besuch in seinem dermaligen Etablissement seinen innigsten Dank ab, und macht zugleich die ergebene Anzeige, daß dieses Locale so eben mit

vier ganz neuen guten Billiards

ausgestattet, und zu Commerzspielen elegant eingerichtete Nebenzimmer vorhanden seien, so, daß dieses Locale mit Recht ohne Uebertreibung das bequemste und schönste genannt werden kann. Ferner werden von heute an die resp. Gäste mit der besten Gattung **Mocca-Caffee** bedient werden, so wie auch alle übrigen Getränke nichts zu wünschen übrig lassen sollen, und da Reinlichkeit und prompte Bedienung stets des Gefertigten Augenmerk sind, so hofft er mit diesem Versprechen auch dessen Erfüllung verbindend, so wie bisher auch in der Folge das Wohlwollen eines pl. t. Publicums zu erhalten.

Achtungsvoll

Sallmayer.

Echter Liptauer Herbstkäse

bester Gattung ist in großen und kleinen Tösen zu haben in der Flachs-Niederlage in Wurmhof an der Donau in Pesth.

Nanette Ullmann,

Marchande des Modes in Pesth,

kleine Brückgasse, gegenüber der Einfahrt im Gasthofe zur Königin von England, im Hause der Frau Julie v. Nemeshegyi, hat die Ehre einem hohen Adel und hochgeehrten Publicum die ergebenste Anzeige zu machen, daß sie so eben von Wien gekommen, und ein wohlassortirtes nach den Wiener und Pariser Journalen angefertigtes Damen-Kopfputz-Waarenlager mitgebracht hat, welches sie zu äußerst billigen Preisen verkauft.

Einladung zur Pränumeration
auf Iffands sämmtliche Theaterstücke
unter dem Titel:

Theater von A. W. Iffland.

Mit Biographie des Verfassers, Portrait und Facsimile im Stahlstich.

Diese neue, erste ganz vollständige Ausgabe erscheint in

24 Bänden, Schiller-Format, Klein-Octav,

auf feinstem Maschinen-Velinpapier, der äußern Ausstattung nach ganz gleich der neuesten Original-Ausgabe der Kotzebue'schen Theater.

Alle vierzehn Tage wird ein neuer Band, beiläufig 250 Seiten stark, im Umschlag broschirt, ausgegeben, und das Ganze wird schon im nächsten Sommer vollendet sein.

Jeder Band kostet nur 20 kr. C. M.

Bei Empfang des ersten Bandes ist der letzte, welcher s. Z. als Rest geliefert wird, voraus zu bezahlen.

Wer sogleich für alle **24** Bände vorausbezahlt, erhält dieselben **anstatt um 8 fl. C. M. für 6 fl. C. M !!!**

Dieser Preis, der mehr als beispiellos billig ist, findet aber nur bis zum Erscheinen des zehnten Bandes Statt.

Der erste Band ist vorräthig bei Gustav Heckenast in Pesth.

Anzeige.

Gefertigter gibt hiemit bekannt, daß er zwei lithographirte Steine mit der Abbildung der

Ackteleker Höhle,

die ihm zum Ankauf angetragen wurden aus der Ursache gekauft hat, damit hievon kein Mißbrauch gemacht werde, und er selbe, im Falle eines Vergehens, dem Eigenthümer, gegen den Abkaufsbetrag rückstellen kann; daher werden die pl. t. Herren, so hierauf einen Anspruch zu machen haben, gegiemend aufgefordert, selbe in Zeit von Einem Monate, von untenangesetzten Tage an, abholen zu lassen, weil er nach Verlauf dieser Frist sie zum andern Gebrauch abgeben läßt. — Pesth, am 23. October 1842.

Johann Schmidt,
k. k. priv. Lithograph in Pesth.

In dem kais. königl.

Schießpulver- und Salniter-Verschleiß

des

J. H. Szmelweis,

Spezereihandlung „zum Zuckerhut," beim Hatvanerther, im v. Ilkey'schen Hause,

ist stets Schießpulver in frischer Qualität zu haben, worunter das klein gekörnte sogenannte „Grätzer Pulver" besonders zu empfehlen ist. Dasselbe beschmutzt nicht den Flintenlauf, und hat, wie allbekannt, den stärksten Trieb unter allen Pulversorten.

Das Pfund kostet	55 kr.	C. M.
„ „ gehackte Scheiben . .	54 „	„
„ „ Muskquitten . . .	40 „	„
Patent-Schrötte in allen Nummern	10 „	„
„ Stöpseln 100 Stück . .	5 „	„
„ „ von Werg 100 Stück	6 „	„

Redacteur: Dr. S. Saphir.

: neuerer Zeit so allgemein
rille, und andere pracht-
ung der HH. Szöllössy,
ichneten Tänzer aufgeführt
g wird während der Rast-
ts-städtischen und Vereins-

onaltheater zum Vor-
Oper: „Il giuramento"
Freunde der Kunst auf den
um so mehr, als die ausge-
n Cyclus ihrer Gastrollen

er Musikvereine.) Die
Pesth-Ofner Musikvereins
e wird am 6. November
im k. städt. großen Redou-
Die in derselben vorzutra-

elssohn-Bartholdy.

Lustspiel: „Die lustigen
" von Emil Titl.
und

6) Introduction-, Chor- und Vocal Quartett aus der Oper: „Marie Báthory" von Herrn Kapellmeister Franz Erkel.

Die pl. t. verehrlichen Vereinsmitglieder und alle Freunde der Tonkunst beider Residenzstädte werden demnach geziemend ersucht den jährlichen Beitrag und resp. Abonnement für die diesjährigen sechs Darstellungen, unter welchen auch das Oratorium: „Stabat mater" von Rossini gegeben werden wird, bei Herrn Vereins-Kassier, A. L. Klauß, (Theaterplatz. Spezielle Ebertage, im städt. Theatergebäude.) bei welchem auch der Plan zu den numerirten Sitzen, welche die vordern Reihen der übrigen Sitze einnehmen, einzusehen ist, baldmöglichst zu entrichten.

Beitragspreise für alle 6 Darstellungen sind folgende:

1 numerirter Sitz im Cercle	5 fl. C. M.	
3 numerirte Sitze im dtto	10 „	„
1 Eintritskarte in den Saal	3 „	„
3 Eintrittskarten dtto	6 „	„

Neu eintretende Mitglieder des Vereins zahlen überdieß noch ein und für allemal 2 fl C. M. Fondsgeld.

Auf Anordnung des leitenden Ausschusses des Pesth-Ofner Musikvereins.

Alexander Ritter m. p.
Sekretär.

chten.

Gründe-Verkauf.

Vom Magistrate der k. freien Hauptstadt Ofen wird bekannt gemacht, daß 53 Joch ründe auf dem Adlerberg mittelst einer im Grundbuchsamte abzuhaltenden Lizitation am 7. ovember 1842 dem Meistbietenden verkauft werden. Kauflustige haben sich daher im besagten mte Früh um 9 Uhr zum erwähnten Lizitations-Act einzufinden; inzwischen können aber die ihern Bedingnisse in der hiesigen städt. Buchhalterei eingesehen werden.

Ofen, den 18. October 1842.

Paul Frankendorffer,

Huthändler zum Leibhusaren in Pesth.

So eben von Wien angekommen empfiehlt derselbe, die neuesten Formen von

französischen Seidenhüten,

Filzhüte und wasserdichte Cachemirhüte,

ne große Auswahl der schönsten

Männer-Echerpen und Cravats.

andschuhe von Georg Jaquemar und allen übrigen Sorten für Damen und Herren: Ferner ein großes Lager in den schönsten

Damen-Arbeiten,

estehend in reich mit Gold gestickten Sammt und gehäckelten Kappen, gestickten Hoenträgern, Tabaksbeutel, Börsen, Brieftaschen und vielen derlei Artikeln. ußer diesen für Herren Komode- und Reisekappen. Für Kinder das eleganteste von

Plüsch- und Filzhüten

d verschiedenen Käppchen.

Gummi-Elastique-Galochen

nd noch mehrere Gegenstände zu den äußerst billigsten Preisen.

Lizitations-Ankündigung.

Auf Anordnung des löbl. k. Wechselgerichte werden am 27. October 1842 in der Kereescher Straße im Gasthause zum König Mathias die in 26 Zimmern sich befindenden verschiedene Meubel, Küchengeräthschaften und Kleider im Wege der Versteigerung dem Meistbienden gegen gleich baare Bezahlung hintangegeben. — Pesth, den 24. October 1842.

Lizitation

Nachdem die am 13. October 1842 angekündigte Lizitation in der Herrschaft Eresin, elche in Folge des von der hochlöbl. Septemviraltafel als höchsten Wechsel-Apellationsgerichts fällten Urtheils gegen Freiherrn Ignaz v. Kötvös und seine Gemalin Freiin Anna v. Lilien n Wege der Execution zur Befriedigung der Heinrich Herzberg'schen Forderung von 50,000 fl. M. und den gesetzlichen Interessen- und Prozeß-Unkosten begonnen; aber durch gewaltthätien Wiederstand der convincirten Partheien gehemmt wurde; beschloß das k. Pesther Wechselricht von 18. October l. J. beim löbl. Stuhlweißenburger Comitate am 19 October l. J. e erforderliche Brachial Assistenz im Sinne des Wechselgerichts-Buches II. T. 143 § anzuordnen. Folge dessen wird es ämtlich kundgemacht: daß die Fortsetzung dieser Lizitation den 27. ctober l. J. und die darauffolgenden Tage mit Begleitung der Brachial-Assistenz unabänderlich stattfinden wird. Wobei zur Executirung der obigen Summe 2075 Preßb. Metzen, 00 p. M. Gerste, 13850 p. M. Hafer, 5 Centner Esparcet- und 5 Centner Luzerner Saen, 1240 Fuhren verschiedenes Futter: als Heu, Klee und Wicken, dann mehrere Schober troh, 3270 Stück Mutterschafe und Jährlinge, 15 St. Widder, 8 St. Zugochsen, 4 St. gpferde, 6 St. 3 und 4jährige Füllen, 4 St. Schweizer Stiere, 1 St. Schweizer Kuh und St. 2jährige Schweizer Kälber an die Meistbietenden gegen gleich baare Zahlung verßert werden. — Der Anfang der Lizitation ist in Eresin 9 Uhr früh, wozu alle Kauflustien hiemit eingeladen sind. — Stuhlweißenburg, den 20. October 1842.

Sigmund Véghelius,
Oberstuhlrichter des löbl. Stuhlweißenburger Comitates als beauftragter Exequent.

S c h m i d J á n o s kőrajzoló és könyomdász Budán, majd Pesten. Kőrajzainak kiadványai: "Princeps Alexander Rudnay Primas Regni Hungariae".Jelz.nélkül.1820./V.ö.Verein.Ofen-Pester Zeitung,1820.jun.8./.- Gömörmegyei tájak.Ld.Boutibonne Lajos.- Magyarországi régi várak és omladékaik.1830:Arva vára/két lap,egyik 1834-ben a Regélőben is megjelent/, Gymes vára Nyitra vmegyében,Lika vára Liptó vmegyében;Betkó vára Trentsin vmegyében/két lap/, Csejte vár Nyitra vmegyében,Hricsov vára Trentsin Vgyében.Ezek rajzolója valószinüleg Boutibonne,míg a kőrevitelt talan Schabatka/Schatka/ végezte,akinek a neve szerepel a képoArvaavárat ábrázoló lap alatt.-Nemzeti Képtár,ld.Torsch.- Plan der königl.Freystadt Pesth,1833.[illegible] Id.a Pest-Budát ábrazoló kőrajzok jegyzékében.- Pest látképe,1830 körül.Id.a P-B.ábrázoló kőrajzok jegyzékében.-A Magyar Nemzeti Játékszin.Id.a P-B.ábrázoló kőrajzok jegyzékében.- A pesti arviz térképe.Id.a P-B.ábrázoló kőrajzok jegyzékében.-I.Mátyás Magyar Király,stb.Pesten,Schmid Ján.Kőmettsző Intézetéből. /Némileg megváltoztatott,kvalitásosabb kivitele Richter Hunyadi Mátyásának/.- Warbóczy István.Pesten,Schmid János Kőmettsző-Intézetéből.-"Hermann von Aken beweist des Geistes Vollmacht über die Thierwelt aller Zonen..." Lithographiert von A.Mink.Gedr.bey Joh. Sch/m/id.Das Original gemacht von Jakob Warschag in Pesth.../Állatcsoportkép Aken alakja körül/.- "Monument dem Andenken des am 30^{t} May 1838 zu Pest verstorbenen kk.Hofkapellmitgliedes Joseph Slavik..." Jelz:"Mink lith.Gedr.b.J.Schmid".- Gróf Fekete/aláirás/.Jelz:"Rajz.Mink.Nyomt.Schmid".- Gróf Nádasdy Ferenc.Jelz: "Pesten,Schmid János Kőmettsző Intézetéből".- Joannes Nep.Beer Dr.Med. Jelz:"Gedruckt bey Joh.Schmid".-"Dr.Haberle Károly....Megöletett Pesten Majus 31.1832." Jelz:Nyomtatta Schmid János Pesten".- Trakostyányi Dras-

- -

kovits György,a' római sz.egyház'kardinálisa..." Jelz:"Pesten Schmid János Kőmettsző Intézetéből".- Comes Josephus Majláth de Székhely Ex Camerae R.H.A.Praese 1825".Jelz:"Lithogr.v.Joh.Schmid in Ofen".-"Lenhossék". Jelz:"lithogr,bey J:Schmid",a kép alatt középen "f.Dr.Pólya".- Szoboszlay báró Mészáros J$_{o}$hanna,széki gróf Teleki László özvegye,...Jelz:Pesten Schmid János Kőmettsző Intézetéből".- A magyar szentkorona három részlete.Melléklet Nagy Bányai Perger János:A'Magyar és Hazája régenten.- Ld. még Boutibonne Lajos,Lántz József,Clarot,Prestel,Borsos,Weyde,stb.- Bibliográfia:Bedő Rudolf ur gyüjteménye.- Föv.Kvt.Bq.769/439.- Föv.Muz. Graf.Gyüjt.- Haszn.Mul.1825.II.félév,[illegible],1826.I.félév,4.füzet,1830.II. 66-67,289.l.- Ipm.k.I.506.l.- Isoz,Historia,I.22.ff.- Kazinczy Lev.XXI.- Lyka:Tbv.m.- Lanfr.Kat.....- Művészet,VIII,X.- Nagy I.- Schams Ofen,385.l.- Schoen A:A pesti városháza,134.l.- Tud.Gyüjt.1826.II. 127.l.- Verein.Ofen-Pester Zeitung,1820.jun.8.,1829.III.22.-

S c h m i d , S i m o n .Ld.....l.

Schmallvogel

Gottfried

Jakab

1 –

Husárkörmöci

29. 1 –

Mély tisztelettel

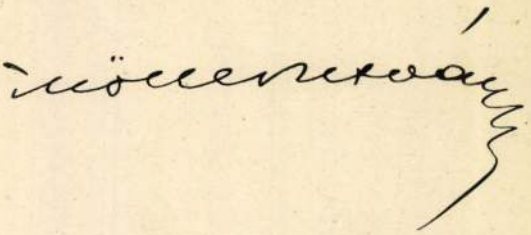

Schmaltzl Theotimus festő M.D.K.

16 képe ut. László életéből a buczuszent-
lászlói ferences-kolostorban.

Genth. Müeml. 1959 I. 48.

M. D. K.

SCHMALZE Theatinus ferences festő

1742 Búcsúszentlászló ferences t.

16 kép Szt. László legendájából

Garas XVIII. 77 160, 248. l

Schmallvogl, Gottfried Jacob

Obereisenschneider in Kremnitz, gestorben 11. Juni 1652.

1636-ban már a körmöci pénzverdében dolgozott.

Katmünzen IV. 1334. l.

Erdély IV. 200

SCHMALLVOGL, *Gottfried Jacob*, éremvéső. 1636-tól a körmöci pénzverdében működött, hol utóbb főéremvéső lett. † 1652 jún. 11.

E. G. II. 422 l.

Schmalzl Teotimus

festö

Gentmüeml

511. C.

15	"	"	Vlád József Viktor	
~~16~~	~~"~~	~~"~~	~~Vlád József Viktor~~	le
17	"	"	Fritz Oszkár ejszéri	

25·50	100
33·60	100
2·–	100
35·40	133
18·–	140
23·26	6
27·20	340
33·60	979·–
30·50 ✓	
229·06	
979·–	
1148·06	
33·60 + kétszer van felszám	
1181·66	

SCHMALTZ Theatinus

1734-ben készített bucsuszentlánlói lunetta alakú képei (8 db), Tarnóczi István rézmetszetei alapján.

Kerny

Pavilon 9 (1994) 16.

Madarassy Orsolya

A KATONAI AMFITEÁTRUM KÖRZETÉNEK KUTATÁSA
1989–1991. BUDAPEST III. PACSIRTAMEZŐ U. 3–11.

A Pacsirtamező utcai ásatás az aquincumi canabae DK-i részén a katonaváros településtörténetéről és tlepülésszerkezetéről nyújtott új ismereteket.
Előkerült a limesutat a katonai amfiteátrummal összekötő bekötőút, az utat kísérő tabernasor, valamint néhány lakóház NY-i lezárása, belső udvara és gazdasági épületei. Ezek alapján megállapíthattuk, hogy a canabae nagy építési periódusai megfelelnek a légiótábor építési periódusainak A légiótábor és a canabae főbb útvonalainak kitűzése egyszerre történt, egységes terv alapján. A telekosztás ugyanis a legkoraibb időktől kezdve kimutatható.Kezdetben a beépítettség laza, élesen elkülönül a limesút felé eső lakóépület és a telek belső részén lévő gazdasági blokk. A 2. sz. elején alkult ki a későbbi insula szerkezete: homlokzatukkal a limesút felé forduló quadratikus lakóépületek, s a bekötő út mentén hosszanti tabernák, középen belső udvarok, istállók gazdasági épületek. A 2–3. sz.-ra a folyamatos városiasodás jellemző, az üres területeket egyre jobban beépítették, a lakó és gzdasági rész összeépült, az udvarok egyre kisebbek.
A város a 3. sz. vége felé hagyták fel, a 4. sz.-ban a területen már egy későrómai temető sírjait találjuk. A római út-

SCHMALZL Theotimus festő

1740 Bucsu-szentlánkó

Zali Múz. 6 (1996) 224. és ill
227.
228

Sus; Küküllő vm

de Sus; Fehér vm 516
plahali), Felsőoláhpeterd,
Sus; Torda vm 371, 272

Sus; Torda vm 38

), Szentmihály, Sînmihaiu de Sus;

rencsén vm

, 336

sö-peterd

Schmalznap Károly

Schmalznap Károly, Pécsről, 1753 ápr. 2-án iratkozott be.

Fleischer Bécs 82. l.

dapestről, 19 éves korában, 1874—75
a festészeti szakosztályon Wurzinger
halldatója volt.

Schmauch Joh

1788

l.

Eperjesy 1929

78. l.

Schmaus József

Schmaus József okl. mérnök és
építőmester, II. Zsigmond király-
útja 5. 153-854

Bptávb 1940 szept.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"**

címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Schmausz Ferenc

Schmausz Ferenc, építész, Apatinból, 19 éves korában, 1827 nov. 4-én iratkozott be és 1829 végéig rendes hallgatója volt az építészeti szakosztálynak. Lapszéli megjegyzés: „sehr fleissig".

Fleischer Béla 82.l

Scheurer Lajos, festő, szobafestő fia. Pestről. 19 éves korában, 1834-ben a rézmetszők szaktanfolyamán részt vett.

Schill Vince, festő, szül. 1803-ban

Schmausz János

Könnivesmester

l.

Magyarországi

Nevtár 1845 re

157 l.

felvétele mellett munkába

képest a Tekintetes Bizottsá-
általános feltételek 29 §-a
zók répére, a munka előha-
adandó keresetí répöpszegek
itása és kintalása céljából
ezímére a zilahi kir. adó-
84 kor. 80 fill. vállalati öpszeg
nyitni méltóztapák. —
almánal vállalkozók kijelen-
ört tölgyfaablak helyett
asból öpszeállitett ablakokat
en kórteritési igény fentar-
./.

Schmauss

l.

LykaMagyműI800-50

325-6 d.

Schmauss

Lieb. III, 67, 68

Johannes
Mark. VI. 6-13

Schmausz János

Schmausz János, Apatinból, 1821 nov. 4-én iratkozott be az építészeti szakosztályba.

Fleischer Decs 82. l.

Magyarbrodban, 1826—27-ben látogatta a tájképfestészeti szakosztályt.

Schimega András, Szepesolaszibót

SCHMAUSZ *János*, építőmester. Alighanem Bécsben tanult, azután Szegeden, Apatinban (1828—33) és Zomborban (1840-es évek) működött. A vízi és építészeti főigazgatóság bácsi kerületének továbbá a bácsi kamarai uradalmak és a tiszai koronai kerület igazgatóságának építőmestere volt, s Dél-Magyarország számos építkezésében vett részt.

Lg II, 422 l

Temesvár X. 2/5.

Schmausz János

a bácsi kamarai uradalmak és tiszai koronai kerület igazgatóságának (Zomborban) könnives mestere –

Névtország 1845. 181. l.

Vasárnap **14** Kalliszt p. vt.		**Protestáns** Helén **Görög** Parsz. **Izraelita** Markhes.5
Hétfő **15** Teréz sz	Első negyed 20 óra 26 pk.	**Protestáns** Teréz **Görög** Lucián vt. **Izraelita** Seni böjt
Kedd **16** Gál apát		**Protestáns** Gál **Görög** Longin vt. **Izraelita** Markhes.7
Szerda		**Protestáns** Hedvig

Schmaust János

a vízi és építészeti főigazgatóság bácsi kerületében kőművesmester

Nevtország 1845. 157. l.

Vasárnap
30
Dávid

Protestáns
Zoárd
Görög
Anizia sz.
Izraelita
Tebeth 24

Hétfő
31
Szilveszter p.

Protestáns
Szilveszter
Görög
Melánia
Izraelita
Tebeth 25

1934 **December** 31 nap

53-ik hét

Nap kelte 7 óra 47 pk. — Nyugta 16 óra 18 pk.

Jegyzet

Schmauss Janos

Cyklen

Lása oko

Kunits. Topografische Beschreibungen Ungarn

Pest, 1824 I. 262-1

256 és

Schmausz Janos

épitômester

1828 – 1833. Hajed,

Apatin.

Lásd. Vedres mérnök

N.D.K.

SCHMAUS2 Joannes

mercatorum magister

Apatin

6 sorból

1952)

Művért. Kapossy János: Építők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban 137.l.

JOHANES SCHMAUSZ, építész

A váci Therezianum átalakitására az Építészeti Főigazgatósághoz 1839 nov.és dec-ben négy építész küldte be terveit, költségvetését.-Josephus Wagner Bécsből, Johanes Schmausz Apatinból, Zitterbarth Mátyás és Kasselik Ferenc Pestről. 119.old. 12.jegyz

G. ELISCHER BRIGITTA: Adatok egy váci épitkezés történetéhez 117.old.

Studia Comitatensia, I. Tanulmányok Pest Megye Muzeumaiból, Szentendre, 1972

Schmaus Lujza

textil

1928

l.

Eimisk 1930

88.l-

gos Bizottságának!

B u d a p e s t .

lasz Popolo di Roma budapesti tudósí -
n oly kéréssel küldöm meg, hogy az
eit - mellyel mi nem rendelkezünk -
letékes helyre juttatni méltóztassék.
ket közvetlenül megküldöttem Dott.

hó 4-én

Schmädl Miksa, nemet festő II. 209

Schmecker János

Schmecker János, esztergályos, Királyhidáról, 1815 jún. 18-án iratkozott be.

Fleischer Bécs 82.1

29 éves korában, 1790 jun. [illegible]
kozott be.

Schimmerling Gyula, festő, szül.

Schmeidli Gejuláné népművész.

A győri Műcsarnokban rendezett Rábaközi népművészeti kiállításon szerepelnek műnei.

Bálint Géza: Líra és epika tűvel és fáragókéssel.

Kisalföld, 1969. febr. 23.

Schmeitzner Bernát

Schmeitzner Bernát, építész, Selmecbányáról, 21 éves korában, 1873 okt.-ben iratkozott be és 1876 jún.-ig az építészeti szakosztályon Th. Hansen tanítványa volt.

Fleischer Bécs 82. l.

1860 jan. 31-én Pinkafon (Vas [illegible]), 1880—82 az ált. festészeti szakosztályon Griepenkerl tanítványa volt.

Schimser János, szobrász, Pozsonyból, 20 éves korában, 1841-ben

SCHMEITZER JÁNOS GYÖRGY

kőfaragómester

Sopronbánfalva

Műemlékek

TKM 538

JACAB Schmeizer ? grafikus

Schoenvisner István, egyetemi tanár történeti könyvében 1791-ig 7 köt. Szombathelyről 21 rézmetszet van. Valószín nüleg az ő müvei. - 11. Kőemlékek rajza Schoenvisner munkájából. 129.old. Fekete repr.

B. THOMAS EDIT: Az 500 éves szombathelyi lapidarium története 107.old

SAVARIA. A Vas Megyei Múzeumok Értesitője. 1963. I.köt. Szombathely, 1963

JACAB Schmeizer ? grafikus

Schoenvisner István, egyetemi tanár történeti könyvében 1791-ig 7 köt. Szombathelyről 21 rézmetszet van. Valószín müleg az ő művei.- 12. Minerva torzó rajza Schoenvisner munkájából. 170. old. Fekete repr.

B. THOMAS EDIT: Az 500 éves szombathelyi lapidarium története 107. old

SAVARIA. A Vas Megyei Múzeumok Értesitője. 1963. I. köt. Szombathely, 1963

MDK

Schmekberger Illés kőmives legény

részt vett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold: Buda építőmestereiről töredékek, vázlatok I. Kik építették ujjá Budát az 1686. évi romokból? Művért 1957. VI. évf. 4. sz. 299. l.

MDK

Schmelcz Miklós ifj.

A Szép Otthon kiallitasan a fafestés és faragás kiallitói között szerepelt.

Cikk: A mi kiállitóink.

Magyar Iparművészet, 1936. 25.1.

1) Folytatás.

Schmelhegger Nándor, műlakatosmester (1836–19[illegible])

Schmelhegger Mátyás legidősebb fiát Nándort, – aki atyjánál tanulta a lakatosságot és munkásságát ismerve jól elsajátította a mesterséget – a szabadforduló tájékán mint neves és közismeretben álló műlakatos mestert emlegették. A az ipartestületnek Jungfer Gyula elnöksége mellett hosszú időn át tényleges alelnöke, majd tiszteletbeli alelnöke, Jungfer Gyula halála után disznelnöke volt elhunytáig, 1912. márc. 3.-ig. – Schmelhegger Nándor feltehetően mindvégig atyjánál, Mátyásnál dolgozott, mert 1867-ben társas viszonyba lépett vele, tehát fiát társául fogadta.

Pavelházy Károly: Egy elfelejtett budavári vasműves. Műemlékvédelem, Budapest, 1979. 3. 257–258. old.

Schmelhegger Nándor, műlakatosmester 2). Folytatás

Műhelyük továbbra is a Festung 101. sz., majd Garnison-kirschgplatz 101., Országház u. 101. (ma az Országház u. 27.) Ez a kapcsolat azonban rövid időre szorítkozott, mert 1870-ben ismét társas viszony nélküli működésükről vannak adatok. Atyja, Mátyás halála után – aki 91 éves korában 1879. aug. 27. én hunyt el, – műhelyét Nándor az Országház u. 27. sz. műhelyet vezette tovább, majd az ő halála után fia, – aki ugyancsak Nándor nevet viselt – folytatta a mesterséget. Műhelyük az I. világháború alatt szünhetett meg, mert 1922-ben a mesterek jegyzékében nevével nem találkozunk.

Pereházy Károly: Egy elfelejtett budavári vasműves.
Műemlékvédelem, Budapest, 1979. 3. 258. old.

Schmelhegger Nándor műlakatosmester. 3.) Folytatás

1) Bp. I. Szilágyi Dezső tér Ref. templom vasrácsos kapuja. 1900. /repr./

2.) —"— Ref. templom vasrácsos kapujának részlete. 1900. /repr./

3.) —"— —"— —"— 1900. /repr./

§. 1854-ben (akkor már 66 éves) a legények után fizetendő adónyilvántartó könyv szerint 62 legényhét után kellett adóznid. (Tehát az év folyamán tíznyomórészt egy legénnyel dolgozott.)

Pereházy Károly: Egy elfelejtett budavári vasműves. Műemlékvédelem, Budapest, 1979. 3. 258-259. old-on

SCHMIDEGG JÓZSEF
kőművesmester

Ut Séd-völgy
református temp.
TKM 656

17. old.

Vol. 11:	The *Chamber Music* Violin Sonatas & Partitas, Flute Sonatas, Works for Lute, Art of Fugue, Musical Offering, etc	13 CDs	Harnoncour Tachezi, Bri Zehetmair,
Vol. 12:	The Orchestral Works The Concertos & Orchestral Suites	10 CDs	Il Giardino A Harnoncourt

For further information, please contact your local ret
Classics office in your country.

Schmelka Richard

Autoterverö

1912

l. Einnisk 1930

88. l.

t Polgármester Ur!

glia, az olasz kir. Sajtó és Propa -
ályfőnöke Esztergomban járt az ása -
e végett, azonban autodefekt és a
em sok ideje maradt az esztergomi

sa hivatalos jellegü volt, azaz az
a kérdésekről beszámolni kiván, ar -
rduljak a Polgármester Urhoz fénykép-
szére való megküldése végett.
m tehát, sziveskedjen az illetékes
y Dott, Renato Caniglia, Adetto della

Schmelka Richard

4 elemi, 4 polg.
nyilv. rajztanf.
7 hónap, jeles
tanár: Bentheim Artur

Iparrajziskola 1911.

9585.

ész alakban, a ki prémgallérú
érő köntöst és topánt visel,
t, baljával pedig kardját fog-
és sisakja van. Jelzése

méretei a vonalkeretnek 29.7:20.6 cm.

-913
3-35
.10042.

6 K

Schmellerbeck András

Schmellerbeck András, építész, Pestről, 1825 nov. 4-én iratkozott be.

Fleischer Bécs 82. l.

iratkozott be a rézmetszők szakosztályába, melynek 1842 aug.-ig hallgatója volt.

SCHMELTNER József szobrász

Dunaiszkyvel való kapcsolatáról ld.

Müvészettörténeti Értesitő, 1988.1/2. 78.skk.

Adatok Szolnok megye történetéből. 1.köt.
Szerk. Tóth Tibor. Szolnok : Szolnok m.
Lvt., 1980

Schmeltz Farkas

Sötvös 1657

laid

Mih. Pozs. 119

23. SCHMELTZ FARKAS. *(Wolffgang Schmeltz).* **1657.**

1657. jan. 16-án *Wolffgang Schmeltz* bemutatván remekét, a mesterek sorába felvétetik.

Mihalik
Háromszáz év
M Kot. Ert.
1911. 119. l.

Schmeltz Farkas, pozsonyi ötvös V. 119.

SCHMELZ KRISTOF, második vésnök, /Schmölz/

A körmöci pénzverde személyzete:
A M.N.M.Éremtárában iratmásolatokban 1748-1768.években emlitve a személyzet fizetése.Ebből összeállitható az alkalmazottak névsora.

SCHMELZ KRISTOF, /Schmölz/, második vésnök, 1764.IV.25 1768. 43.old.

HUSZÁR LAJOS: Pénzverés Körmöcbányán 1748-1868 években 32.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVI-LVII.évf. 1957-1958. Akad.Kiadó, Budapest. 1958.

Schmeltzer

pesti akadémiai szobrász,
aki mellett még 5 másik
szobrász működik Pesten.

Schams: Pest
287. l.

Bevétel

Műemlékek Orsz. Bíz. álta

Egyen

Kiadás

Bevétel

(5) Kiadási többlet tel

SCHMELTZING, Johannes

XIV. Lajos 1686

Huszár: Személyi ermek. Bp. 1999
69. No. 288.

a késő barokk építkezés
falszövetéhez tartoznak.
készítették.[17] Kérdéses,
ló északi szárny végében
gyzés mindenesetre közli
gy a folyosó alul-felül bol-

atasztrófát az intézmény
ita Saji Jánost nevezte ki
gyermekeket. 1774-ben a
Ő volt az, aki az épület
t képet helyezett el, ame-
m, nem túlságosan kvali-
ény az árvákat oltalmazó
ztó Szt. Erzsébetet és Szt.
a az 1774-es évszámot,[20] a
annak a szerencsés tény-
építkezéskor a lépcsőház

trehozott előkészítő isko-
épületet egy ideig raktár-

tek nagysága. Többek kö-
kot is 130 Ft-ért.[23] Megje-
észe még a 19. század fo-
gyanis csupán az ún. Táb-

77-1778

ozásának anyagi alapjait

SCHMELTZING, Johann

1686

Huszár: Soproni ember. Bp. 1999.
74 n. 308

Schicksal der Schlösser im Komitat Vas

Péter Ivicsics

Der Zweite Weltkrieg verursachte erhebliche Schä
Unter vorsetzlicher Beschädigung litten vorwiegend d
verloren ihre urspüngliche Funktion, ihr Verfall wurd
Ursprünglichen abweichende Funktion nur aufgesc
hoben. Von der Mitte der 1950-er Jahren versuchte d
tion diesen Gebäudetyp im Rahmen unterschiedliche
schützen. Nach 1990 langte das Schicksal der Schlös
rierung der Eigentumverhältnisse erneut am Scheidew
über mangelhafte Finanzen verfügenden, zum Besitz
wird meistens nur der Bestand der Gebäude, in Hoffnu
Verwertung, gesichert. Es kommt nur selten vor, dass
den wirklichen Wert des Gebäudes erkennt und übe
ziellen Hintergrund verfügt. Die Aufgabe ist immer dri
Bestand der Schlösser genau in Verzeichnis zu nehme
1996 im Komitat Vas begonnen, dessen einen Kreis
diese Studie bekanntgibt. Die Studie fasst die Bauges
Csönge, Duka, Egyházashetye, Kemenesmihályfa, Ker
ser) und Osffyasszonyfa auf Grund ihrer Abbildungen
zusammen.

I.S. /I. Schmeltring/

Buda visszavételének emlékérme, 1686.

Csányi K: Pesti gyüjtők és művészek érem- és plakett kiáll. az Iparműv.Muz.-ban. 1924.

97 l. 1.

Schmeltzing, Johann

leydeni éremnüvész

l. cím

z

Szépnüvészet

1940. 14. l.

látok s a csudák özönét figyelem."
ÁSZLÓ)

Schmeltzing D.

Exemvers

Laid

Numismatikai Közlöny

1907. 97 l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühel

Miután keresményemnek 191..... (

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

Schmeltzing

Magyar Művészet

1934. 191–6.

Warhafftige Zeitung wie es im Leger vor Ofen ergangen ist.

M. D. xlj.

Schmeltzing Johann

leydeni éremvéső állat

készített emlékérem az,
mely Thököly arczképének
legtöbb reprodukcziója
gyanánt tekintheto-
lás

Weszerle D: XIV. t. 10 sz.
Resch: 67 t. 79 sz

Az érem megvan a M. N. Muzeum
éremtárában is.

irod

Mihalik József Emlékek a
Thököly-Rákóczi korból. Mu-
zeum és könyvt. ért. 1910. 192. l
194. l.

A szegedi m. kir. állami fő

Érte

.....

.....

.....

.....*tantárgyakbó*

Magaviselete .....

Szeged, 191..... *év* .....

Látta az atya vagy helyettese:

Endrényi Ir

Schmeltzing, Johann, leydeni érem véső

IV. 192, 194,

Schmelting J.

läst

Cs-sén 97 l.

Leibl W.: Férfi arcképe 289 (6
1774 (201). — Férfi korsóval 289 (6
1777 (203). —

Schmeltring J.

Eremiáll. Eat.

1924. 97

[illegible] (egyfülű ~~VII 97, 99, 100, 101, 105, 107, 122,~~

Bögre (Kancsóalakú kétfülű)

(~~VII. 87, 89, 93, 94, 97, 99, 122,~~

— alacsony, talpszerű ~~VII 90~~

— hármas tagolású ~~VII 103~~

— szgrafitto-berakarolással ~~VII 95, 96.~~

— fülctlen ~~VII 99, 101,~~

— háromfülű ~~VII 100~~

Schmeltring, Johann

leydeni éremvéső

Gunyárem Thökölz Imrére

1683-ból.

Sör Verető. 284. l.

Schmelzer János

Bernát

festő

Báró Wesselényi

Miklós az 1838-as

pesti árvizkor

vízf. 1857-ből.

kőcsfőv. Muz. tulajd.

Repr.

Horváth Árvíz

2. kép

Vásárlási tudnivalók.

A katalógusban megadott eladási árak

ezer koronákban értendők.

A műtárgyak eladását kizálag **Kató Kálmán** műtáros eszközli.

A vételár 50%-a a vásárláskor, a többi 50% pedig 8 napon belül, legkésőbb azonban a kiállitás bezárásakor fizetendő.

Előkészületben:

Lengyel művészek representativ grafikai kiállitása.

A Cennini Társaság III-ik kiállitása.

A «Céhbeliek« VI-ik kiállitása.

A magyar rézkarcoló művészek és grafikusok egyesületének kiállitása.

A Spirituális művészek II. kiállitása.

Smelcer Bertalan

XV. n.

Körmöcbánya

l.

Magyar Könyvszemle

1881. 214. l.

Kassa

Lenbart Schmelzer 1476 pénzverő

Arch.Közl.1899. XXI. 125

MDK

Schmencer János antalos

Rauch Károly, veranda

Terév, Külterület, János-u. 7.

1867.

MDK-A-11-1/2799.

S c h m e l z e r József/?/
szobrász
/Kolozsvár, XIX. sz. első fele/

M Ű V É S Z E T
I. évf. 1902.
207-220.
"Régi magyar mecenások"

Schmelzer szobrász.

19. sz.

V. 350.

Schmelzer

becsi nobraż

1816 Eöml

l.

Kazinczy lev.

XIV. k. 443. l.

mdk

Schmelzer szobrász

jól forgatta a vésőt, de az akkori idők ízlése szerint folyton mitologiai csoportokat kellett faragina a „kincses város" megrendelőinek s ebben a minkábán elsablonosodott

Huszella Ödön A remekmű halála

Kolozsvár 1937.

b. L.

S c h m e l t z e r

szobrász

Dömötör István: A régi Pest. Uj Budapest. 1922.febr.1.

Schmeltzer

pesti robair

ROD.

Mella Ferenj. 1481

Schweltzer

Hobräer

Pesten v. Budain

laid Schams

irod

Müller. Ferenz 1481

Schmelzer Józef

wobraiz 1809.

Pest.

l.

Liber Apest wobrai

51.l.

Schmeltzer

pesti zobrázt

l

Meller Ferenczy

148.l

ny megerett a

delem problémái

b rétegeiben is

nak feléje.

Schmelzer

Wobrań

1.

Kaźniczy lev

XIV. k. 268, 415
443, 543. l.

Temesvári Takarékpénztár

VII. 179

Schmelzer

kolozsvári szobrász

l.

Bíró Erdkast

91, 92. l. 113,

168. l.

Schmelzer

Kapu-oroszlán a
kerlési kastélyban
Fenti műve.
repr.
Biró Erdkast
LXIV. t.

A XII. nagyoltár
hasonló stílus-
ban faragott
primitív barok
nobor

Schmelzer

l.

Biro Erdmüv

152. l.

Schmelzer, szobrász

Univerzit 1906. 5 sz

350. l.

ünk történetéhez

SCHMELZER szobrász az erdélyi főurak pártfogoltja volt. Kazinczy is ismerte, sőt 1816-ban, mikor Kolozsvárott is megfordult, azzal a szándékkal kereste fel, hogy általa készítteti mellszobrát. Vajjon Schmelzer el is végezte-e a magára vállalt szobrot, az kérdéses. Szinnyei sem említi mint olyat, mely Kazinczyról ismeretes volna. Kazinczy az „Erdélyi Levelek"-ben írta meg róla véleményét, mikor a 86. lapon feljegyzi, hogy „Schmelzer ügyesen farag és még ügyesebben fogna, ha tőle nemcsak szobrok, hanem szép szobrok is kívántatnának. Döbrentei Gábor egyik levelében néhány közelebbi adatot jegyzett fel Schmelzer életéről, mik nagyon jellemzők az akkori viszonyokra. E szobrászt gróf Bethlen Lajos hozta magával Bécsből 1816 januárjában. 400 r.-frtot igért neki, hogy Kerlésen az ő számára dolgozzék. Schmelzernek azonban nem tetszett a falusi életmód s azzal ment Kolozsvárra, hogy ott fog dolgozni. A gróf, ki hirtelen természetű volt, kardot rántott Schmelzerre és így akarta kényszeríteni arra, hogy Kerlésre újból kimenjen. De mikor vonakodott ezt megtenni, kastélyának tornyába záratta. Amennyire jellemző ez az akkori viszonyokra, annyira érdekes az is, hogy a szobrász ez ellen nem tehetett semmit és kénytelen volt ott el is készíteni a gróf által rendelt munkát. Egyedül az volt bosszújának kifejezése: „Ich soll nur nach Wien kommen, so weiss ich gewiss, dass kein Künstler mehr nach Siebenbürgen kommt". Az erdélyi főurak annyira meg voltak elégedve munkáival, hogy amikor Schmelzer elvégezte Bethlen Lajos gróf szoborrendeléseit, csak hogy Kolozsvárott maradjon: báró Jósika Miklós dolgoztatott vele egyet-mást jenei kastélya részére, szobrokat kertje számára. Sőt ismerőseit is felszólította támogatására, mert Döbrentei említi, hogy őt is felkérte, ajánlaná Schmelzert: „hadd kapna munkát, hogy Erdélyből ki ne menjen". Sokáig nem lehetett Erdélyben, mert a XIX. század huszas éveiben már Bécsben dolgozik, mely működéséről tud csupán Wuzbach (XXX. kötet 169. l.)

—196.

Ferenczynek a tiszolci, csetneki, a szászkai és ruszkbaányai márványtelepek feltárása sokkal több időbe és fáradságba került, mintsem azt a mai kor embere el tudná képzelni. Pozitiv adatunk van reá, hogy még 1892. febr. 28-án is számon kérte a magyar geologiai intézet a Ferenczy életrajzának ismertetőitől azt az adatot, hogy honnan tudják azt, miszerint a szobrász csakugyan használt volna dognácskai követ s melyik szobra készült ide való fehér márványból?

Magyarország az ő korában szobrászokban vajmi szegény volt. Dunaiszky László volt az egyetlen, akinek hírnevét ismerték s aki Casagrande mellett meg tudott élni. A szintén rimaszombati Halász László eltűnt a műtörténelem színteréről, anélkül, hogy csak némi dicsőségre is vergődhetett volna, kinek műtermét a hatvanas években a régi Beleznay-kert ősz-utcai oldalán többször felkerestük, ahol barátjával: Kuglerrel együtt testvéri egyetértésben megférték és dolgozgattak.

Tanítványai közül Faragó (Neuschl) Józsefet és Hallgass Mátyást azért-e, mert nem volt tehetségük, vagy hogy Ferenczynek magának is nehéz volt a sorsa, csakhamar elutasította, az előbbit 1839-ben bizonyos Birkés Endre uradalmi gazdatiszt ajánlotta hírlap útján Simoncsits János alispánnak, az utóbbit Farkas Remete Pál hozta szóba az „Athenaeum" 1840. évi január 30-iki számban. E fiatal emberekről Meller Simon meg nem emlékezett, annál inkább megemlékezett Izsó Miklósról, akit, mint okmány által bebizonyított dolog, csakugyan tanított Ferenczy.

Izsó Miklóst e sorok írója azóta ismerte, hogy Jakovetz Antal rimaszombati kőfaragótelepén az épületköveket nagyorolta. Ott állott ez a telep akkor, ahol ma a zsidótemplom épült az ágost. h. ev. templom szomszédságában s a pirosarcú, szőkefürtű ifjút, volt guerilla-tisztet, mintha most is látnók, amint a deszkabódé bejárata előtt szemeit törülgetné abban a félelemben, hogy a katonauralom elővezetteti. Ez a kezdő művész lett később a híres búsuló juhász megalkotója. Rövid néhány hónapot töltött

Schmelzer

szobrász Kolozsvárt
1816.

lásd

Művészet 1906. 350 l.

T. 1591.

őt és fekete poul de soieból ké-
zdagon zsinórzott zuavkát és bő
. A háttérben virágedény és füg-

-divatlap XIVdik számához
861.
lén 1861.

32 cm.

Schmelzer

nebrau

Kolozsvár XIX. sz.

elege.

lásd

Művészet

1902. 214. l.

Schmelzer

l.

LykaMagyműI300-50

17, 281. l.

Schmelzer

Liab I. 22

III. 22

Schmelzer Józef

szobrász

Cast

Historia

1929 erf 144. l.

Solutréi periódus X. 47

SCHMELZER *(Schmeltzer) József*, szobrász a XIX. sz. elején Pesten. 1819. a pesti Városház-térre tervezett Szentháromság-szoborpályázaton S. tervét fogadta el a városi tanács, a kivitelre azonban pénzhiány miatt nem került sor.

Gy-gy II. 422 l.

Schmelzer József

becsi szobrász

1816.

lásd

Pog. Magyszobr. 18. l.

Schmelzer József

szobrász

1819-ben a pesti városházi térre tervezett Szentháromság szobor pályázaton az ő tervét fogadta el a városi tanács. A Szépítő Bizottmány 1820-ban a Sebestyén térre engedélyezte annak felállítását, a terv azonban pénzhiánya miatt 1832-ben végleg elejtetett.

Irod

Rokken Ferenc: A pesti Szent Háromság-szobor. Historia. 1929. 144. l.

SCHMELZER, Joseph díszítőszobrai

1823 Csákvár, E. - kastély - a kerti portikusz
koronára 15 láb 6 hüvelyk kőmű szobrat

Sira = MÉrt 1997/1-2. 15.

SCHMELZER, Josef szobrász
(Schmeltzer)

Erdélyi műtozdáe

Kovács ~~Hona~~ Ida = Holmi, 1995/3. 370-371.

máliához, özv. Kállay Istv
galmak megőrölték életere
élt erki, majd bényei birt
szeptemberében kelt levele
gazdája igen nagyon beteg
1850. december 4-én, 44 éve
180
te be életét. Földi marad
ban, az ősi családi sírker
lomra.
Végső akarata szerint egész
zetét hitvesének biztosító
181
setére is. Patay Franciska
három kiskorú gyermekkel

JACOBUS SCHMER, csizmadiamester

1722-ben Pécs város tanácsa ujabb összeirást és felmérést készittetett./Grundtbuch Gemainer Stadt Fünfkirchen/.-Ot kéziratos könyv,754 tétellel.-Hazzal biró mesterek a Belv arosban:
A telek száma: 245.-A tulajdonos neve: Jacobus Schmer.-
Foglalkozása: csizmadiamester. 130.old

PETTER ANTAL: Pécs 1922-ben 125.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

Schmerbauch Ferenc

Unegesmester

L.

Bónisné Vác

81. l.

Neolithen auf die Pariser Moden zu
Holzarchitektur und Ausstattung seiner
die
Kirche aber auch nur provinziellen
scher Kunsthistoriker haben dann im
non statuierten rumänischen Imperialismu
listische Theorie abgeleitet, welche sich
r erwiesen hat. Irtümlich halten sie die
Ursprunges. Schon aus der Zeit der Árpá-
gliche Angaben erhalten. Vor dem Mongo-
n der Städte häufig aus Holz. Die älteste
em
das mit Siebenbürgen zusammen ebenfalls
árad./Grosswardein/, wo der König Ladis-
be einer 1204 verlassenen Urkunde zur
n Kloster und eine Kirche aus Holz er-
ieten ist ein Teil der mittelalterlichen
n Kulturgrad vertretenden Steinkirchen
angenommenen

Schmerbauch Ferenc

Vác 1835

l.

Ságüngesipar

261. l.

Könyv

64

zi Gyula úrnak
Bizottsági titkára

Budapest
IX. Högyes Endre-utca 10.

Schmerbauch Ferenc

váci üvegesm

1784.

l.

Ságüvegesipar

207. l.

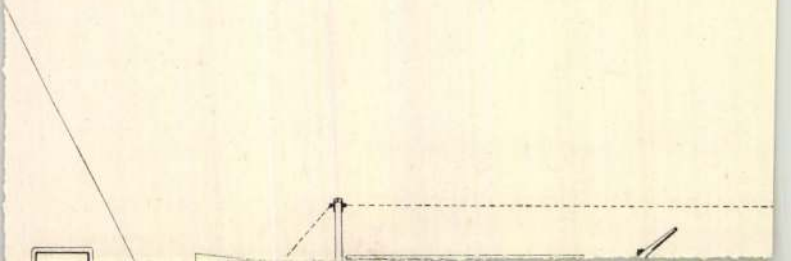

SCHICK, Georg

GÁT Eszter: Pest-budai zongorakészítők. =
Tanulmányok Budapest Múltjából XXIII.Bp., 1990
180.p. 181.p., 188.p.

FÜGEDI Márta: Jelképes állatábrázolások a református templomok festett butorzatán. = Herman Ottó Muzeum Évkönyve, XXVII. 1989

Schmerbauch Ferenc

váci ünnegesm. 1826.

l.

Ságünegenpár

241. l.

253. l.

ZAT.

Folyamsodor kilometer

Útkilométer

Folyó patak

Rétegvonalak

ező és tervezett állami mérczék

állalat által létesített ideiglenes mérczék

dunagőzhajózási tarsulat mérczéje

érő keresztszelvenyek

sziafixirozási helyek

klapadok a folyam-medrében

Schmerr, Johann Michael

1669 festő

irod.

Lidové Noviny 1933

júl. 5. (Retrospektivní výstava spišského portrétu.)

Ezt a kiállítást
Késmárkon
rendezték.

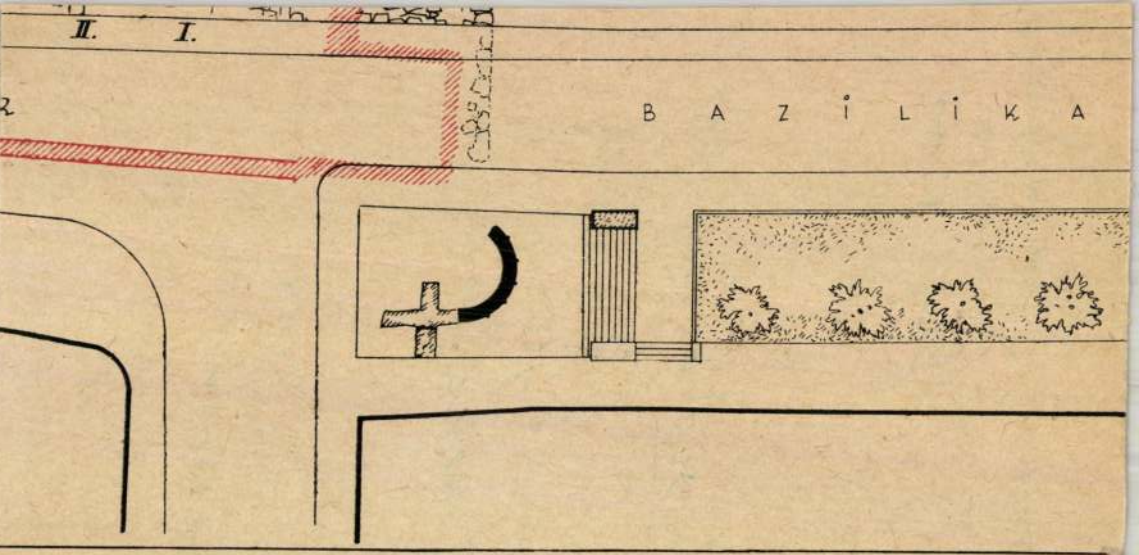

A székesfehérvári bazilika ma is meglévő falmaradványai. A bazilika feltételezett falai és

Schmettau J. Bart de

l.

Kel Bpgrafabt

214.17.

M. D. K.

SCHMER Mihály festő

1775-ben polgár Lőcsén

Garas XVIII. 74. 142. 248. l.

Schmer Mihály,festő

A Lőcsén dolgozó festőművészek egyike a XVII.-XVIII. században. 159.o.

Mózsa György: Klauda Keresztély lőcsei festő 159.o.

Folia Archaeologica.XV.1963.Bpest.Képzőműv.Alap Kiadóváll.Bp

M.D.K.

Schmettau, Samuel Graf von (1684-1751)

katonai mérnök, tábornok, 1717 körül és 1737-39-ben járt Magyarországon. Ez időkből keletkezhetett Buda és Pest látképét ábrázoló rajza, mely részlete a városok alaprajzát bemutató lapnak. (eredeti méret 38.5 x 61.3 cm, a részlet 10.1 x 33.5 cm.)

Rózsa György: Budapest régi látképei /1493 - 1800/

Bp. 1963. 132. old. LXXII. t

Schaettau, S. Bart. de

MDK

Rézkarc: Plan de la Fortresse de Bude vulgo Ofen.

Sign.: par S. Bart. de Schaettau

Buda és Pest környéke. /alaprajz/ Keleti nézetből Lent 3 képen a budai vár erődítményeinek profijai. Lent középen látkép északról a visszafoglalás után.

69.o. 214. szám.

/dr. Kelényi B.Ottó/:Buda és Pest grafikus ábrázolásai a visszafoglalás korában.1683-1718. 86.o.16 repr. Bp. 1937.

Schmettau, S. Bartode

l.

Bpgrafabr

214. R. 12

Schmetzer

fametrus

Bethesda Korhaz Pesta.

Jelz. E K. es X A O. Schmet-
zer. fam. vas. Nys 1870.
72 l.

K D K

Schmid.

Mellkép. Öntött plakett.

/Mitteilungen Jg. 1911./

Dr. André Csatkai: Versuch einer Fra nz Liszt Ikonographie. Sonderabdruck aus d. "Burgenländischen Heimatblättern". Jahrg. 1936 Hft. 2. S. 63.

MD K

Schmid,ip.müv.

iparmüvészeti tárgyakal szerepel a Mübarátok Körének kiállitásán.

Nöi szoba illusztrációja a Mübarátok Körének kiállitáaáról. -Uj Idök.1901 VII. 436.old.

Schmid Antal könyvmdász M.D.M

mink. az 1830-40 es években

1) Gr. Csáky Antal
2) Alois Freiherr Mednyánszky

Gerszi, A magy. köraji. 1960 198

Schmid,

bentercebaiuyai

fessö

l.

Kapossy jegpesek

217 l.

Kalapácsok kőből VI. 243

Schmid

Pictor Neosoliensis

1769. Eger.

Szm Egerniův.

217. l.

MAGYAR FILM IRODA
CZVEK GYULA
Telefon 1-455-10 BUDAPEST, VIII, SÁNDOR-UTCA 7 Pikkári csekk: 35710

Müterem és laboratórium. Mütermi, müszaki és egyéb fényképfelvételek. Reprodukciók. Másolások. Nagyitások. Diapozitivek. Filmdiapozitivek. Amatörmunkák kidolgozása.

Felveszünk mindennemü megrendelést: néma- és hangosfilmfelvételek, cimfeliratok, reklám-, Trick-filmek és laboratóriumi munkák készitésére

T.

Müemléke Országos Bizottsága,

B u d a p e s t.

Schmidt, festő

vaci nékescyphár oltárképei

írod

Velics László: Az cyphári
művészetek tanulmányozá-
sáról. Bpest 1894. 79. l.

ként 50 fillér.

Bérleti és haszonbérleti szerződések után 0·6%.

Bizonyítványok.

Közhatóságok által kiállítottak — 1·— P
Cselédek, segédek, inasok, napszámosok, általában a háztartásban, mezőgazdaságban, kereskedelmi és iparvállalatban alkalmazottak részére — — —·50 P
Iparos tanulóknak az iparhatóságtól adott bizonyítványok — —·50 P
Iskolai, tanulmányi bizonyítványok —·50 P
Orvosi bizonyítványok — — 2·— P

Kereskedelmi könyvek 5000 négyszögcentiméteres ivenként 50 fill.

Kérvényekre, beadványokra általában 2.— P.

Kötelezvények és *kölcsönszerződések* 0·6% illeték alá esnek.

Munkakönyvek után 50 fillér.

Nyugták az érték után 0·6%.

7500—10.000 » — — 1·— P
10.000 pengőn felül — — 2·— P

Szolgálati szerződés 500 pengőn aluli havi fizetés stb. esetén illetékmentes, azonfelül a kikötött munkabér 0·6%-a.

Tanoncszerződések illetéke 1·— P.

Orvosi bizonyítvány tanoncszerződéshez, illetéke 50 fillér.

Törlési engedélyek után 0·6%.

Utalványok után 0·6%.

Váltók.

0·12%, ha a fizetési határidő 6 hónál nem később jár le.

0·6%, ha a fizetési határidő 6 hónapon tul jár le.

Ajánlatok.

50 pengőn aluli ajánlat illetékmentes, 50 pengőn felül az ajánlat első ivére 200 P-ig 1·— P, 200—10.000 P-ig 2·— P, 10.000—20.000 P-ig 5·— P, 20.000 pengőn tul 10·— pengő.

SCHMIDT Ádám asztalos

Koppány Tibor: Adatok a vasszécsényi
Ó-Ebergényi kastély épitéstörténetéhez.
= Vasi Szemle, XLIV.évf.1.sz.1990. 74.p.

1983

P	SZ	V
		1
6	7	**8**
13	14	**15**
20	21	**22**
27	28	**29**

JÚNIUS

H	K	SZ	CS	P	SZ	V
		1	2	3	4	**5**
6	7	8	9	10	11	**12**
13	14	15	16	17	18	**19**
20	21	22	23	24	25	**26**
27	28	29	30			

ER

DECEMBER

Schmidt Antal

festő

A Felvidéken dolgozott, Besztercebánya, Selmec, Körmöcbánya, Privigye stb. templomait díszítette freskókkal.

A magyarországi műv. tört. I. 303.
Corvina 1970.

MDK

Schmid

Buda és Pest látképe, sz.kőnyomat

Schoen Csillaggyüjt. 1936. 39r

Schmid Antal

festő

M.D.K.

Ismert főműve a hörmécbangai plébániatemplom mennyezetképe. 1769-ben mint az egri minoritákmál a templom kifestéséről tárggal

Voit Pál: Kracker Egerben

Művészet, 1964. december – Klap

SCHMID Antal János /Pictor Neosoliensis/
festő /Kremserschmid?/ 1769 január 24-én
a besztercebányai dominus N.Schmid vállal-
kozik az egri minorita templom kifestésére.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

Schmid Antal János, besztercebányai festő

M.D.K.

Kracher János Lukács tanítványa, a besztercebányai plébánia s részben a váci szérezeg ház freskóinak mestere. 1769. január 24-én mint besztercebányai „Dominus N. Schmid" vállalkozik az egri minorita templom kifestésére.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 395-96. old.

Schmid .... festő M.D.K.

Pictor Neusoliensis

1769-ben tűnik fel Egerben, talán azonos az 1734-ben a bécsi akadémiára beiratkozó Schmid Antallal. Hol mint selmecbányai, hol mint bentercebányai festő szerepel. Ismert főműve a hörmöcbányai plébánia templom mennyezet képe. Egerben-feltehetőleg Kracker ajánlására - a minoritákkal tárgyal, azik azonban - ismeretlen okokból Reindl kárton pozsonyi festőt bízzák meg templomuk hifestésével.

Heves megye műemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

214. old.

M.D.K.

Schmid András, kőművesmester

1752-ben Egerfarmoson dolgozik Pichler György egri kőművesmester segédjeként.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 395. old.

Schmid Antal

litografus

l.

Kertészgyomtatott

277 l.

Az Ipolyi-gyüjteményből.

Ipolyi Biharvármegye 157. és 145. szám. — Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi 109. szám. (Nürnbergi mester.) — Gombrich, Ernst: A bécsi oltár és az esztergomi múzeum farelifjeinek történeti helyzete. MM, XI., 1935., 223. l. (Képe mindháromnak 224. l.)

OSZTRÁK? SZOBRÁSZ 1460 körül

Sz. Mária halála (hátoldalán *Körülmetélés-kép*, lásd Német képek) (166. kép)

Királyok imádása (hátoldalán *Sz. Mária és Erzsébet találkozása kép*, lásd Német képek)

Fadomborművek, egyenkint 124×87 cm.

Az Ipolyi gyüjteményből.

Restaurálták Jobst-testvérek, Bécs.

Ipolyi Arnold képgyüjteménye. Új Magyar Sion, II., 1871., 374. l. — Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi 97. szám (képe hátul) és 92. szám. — Gombrich, Ernst: A bécsi oltár és az esztergomi múzeum fareliefjeinek történeti helyzete. MM, XI., 1935., 223—228. l. (Képei 227. l.)

SCHMID ANDRÁS kőmüveslegény. Egerfarmoson dolgozik 1752-ben --+ Pichler György egri kőmüvesmester segédjeként.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

MDK

Schmid Antal
nyomdája

1833-ban alakult fel nyomdái Pozsonyban. Itt működött még 1834-ben Orosz József szerkesztésében a „Fillértár" c., könyomatokkal illusztrált füzetes vállalat. 1848 a cég neve: Schmid A. és Busch J.J volt.

Firbinger Károly: Hazánk könyvnyomtatói
Grafikai Szemle 1893 évf. 4. sz. 55. l.

Schmid Antal könyvnidán M.D.K

1833 ban alakult meg pozsonyi könyvnidája.
Ő adta ki a Bontibonne - Lántz féle táj képsorozatot és a Torsch féle Nemzeti Képtár archépgyüjteményt

Gerni, A magy. Könyv. 1960 17, 18, 20

Schmid Antal MDK

nyomdász

az 1834-ben Pozsonyban indult Fillértár cimü első illusztrált folyóiratunk, első kiadója. A cikkekhez könyomatos képeket mellékelt.

A második évben Orosz József lett a kiadó. A második évfolyammal a lap megszünt.

56.o.

Dezsényi Béla-Nemes György:A magyar sajtó 250 éve.

I. kötet. 1954.

Schmid Antal

ötvös Nagyszeben

Könnagyötvj.

246. l

1390

Antonius Schmid, e. 1623—1625. (A: IV,22. Gy: 85.) Műve

nem ismeretes — *Arbeit nicht bekannt.*

Schmid Antal

ötv.

Kőmagyötvi

1390. 17

Schmid Artur

geb. in Gödöllö

167. akt.

1853-54

Bécsi akadémia
könyvtár

Margitta h. n. V 191

Schmied Artúr

Schmied Artúr, Gödöllőről, 16 éves korában, 1854—55 a festészeti előkészítő szakosztályba iratkozott be, melynek 1857 nov.-ig hallgatója volt.

Fleischer Pécs 82. l.

M.D.K.

SCHMID Bernhard Artolasmester

L.S. Vögel 199.

Schmid Emma

ötvös 1915

l.

Eimisk 1930

88. l.

kedők Országos Egyesülete
xxxxxxxxxxxx visszaküldte, mi
felülbirálta és engedélyezés,
Nemzeti Bankhoz már áttette.-
minthogy azokra nincsen szüks
megjegyezzük, hogy a Magyar N
után értesitjük.-

Készséggel fel

Mellékletek.

3209/D Sz 23

3209

M.D.K.

SCHMID (Schmidt) Erazmus Ferdő"

szül. Bajorország, megh. 1742 Kismarton

1738-ban házasodik Bécsben, a bécsi

Akadémian tanul, 1735-ben díjat nyer

Gyaras XVIII. 2. 248. l.

Schmid Emma

Ötvös

Dolgozott Zutt A. R.

Csernoth-féle Koronázási kelyhen.

Repr.

Éirmisk 1916/17.

70. l.

Mátyás király:

Vállon alól, hétnyolczad job
s ozakála barna. Ingének gallérj
brokátból való s palástja piros.
Mathias Corvinus Kombt A°
die Stadt Wien. Stirbt 1490.
Olajfestés vászonra, méretei
A n. Muzeumtól átvétete
At. Kept. 82.

Schmied Emma

Ötvösségből dicséró okm.

Éimisk 1916/17. 31. h

T. 551.

ok küzdenek, jobbra az erőd lát-
romok kötik le figyelmünket. Fel-

: 8.9 cm.

Schmid Emma

Ernst Ćsserek, ötvös

repr.

Magyar Iparmüvészet

1916. 334. l.

ló
ö-
ll-
ke-
ent
toll-
k
et-

y
mid
n
A
iz
534-
vas-
ara-
nem
z

Schmidt
festő
† 1835. máj. 11. Pozsonban.

Csákó 3. l.

Schmid

pozsonyi márvány ó

l.

Gépiszombhegyhu

I. 122. l.

156. l.

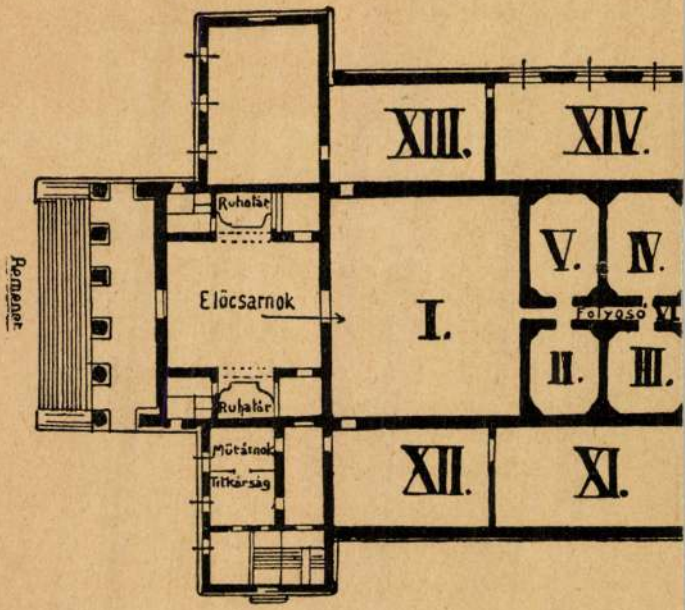
XIII.
XIV.
Ruhatár
V.
IV.
Előcsarnok
I.
Folyosó
VI
II.
III.
Ruhatár
Mütárnok
Titkárság
XII.
XI.
Remenet

Schmid János

könyvtáros

l.

A pest-budai árvíz

1838-ban. Bp. 1938.

43, 79. l.

Tichy Kálmán: Breviarium.

Schmid János

recski litográfus

lásd

Blaschneck Sámuel

életrajzában

alispánjától.

SZINTES
9 8 R3-V5

Franklin-Társulat szabadalma.

ula úrnak,

bizottsága elnökének

Budapest II

Lánczhíd u 4 sz

Schmidt

Láb I. 47, 50, 51, 58, 132, 139

Láb II. 53, 55, 56, 130

Láb III. 67

Láb IV. 101, 105, 107, 123

Schmid

Stab I. 55,
II. 64
IV, 57, 106, 107

Schmidt

l.

LykaMagyműI800-50

40, 43, 44, 57, 139,
194, 260. l. 325-6,
490, 516. l.

6.

Schmid

l.

LykaMagyműI300-50

48, 132-3, 429,
495, 499. l.

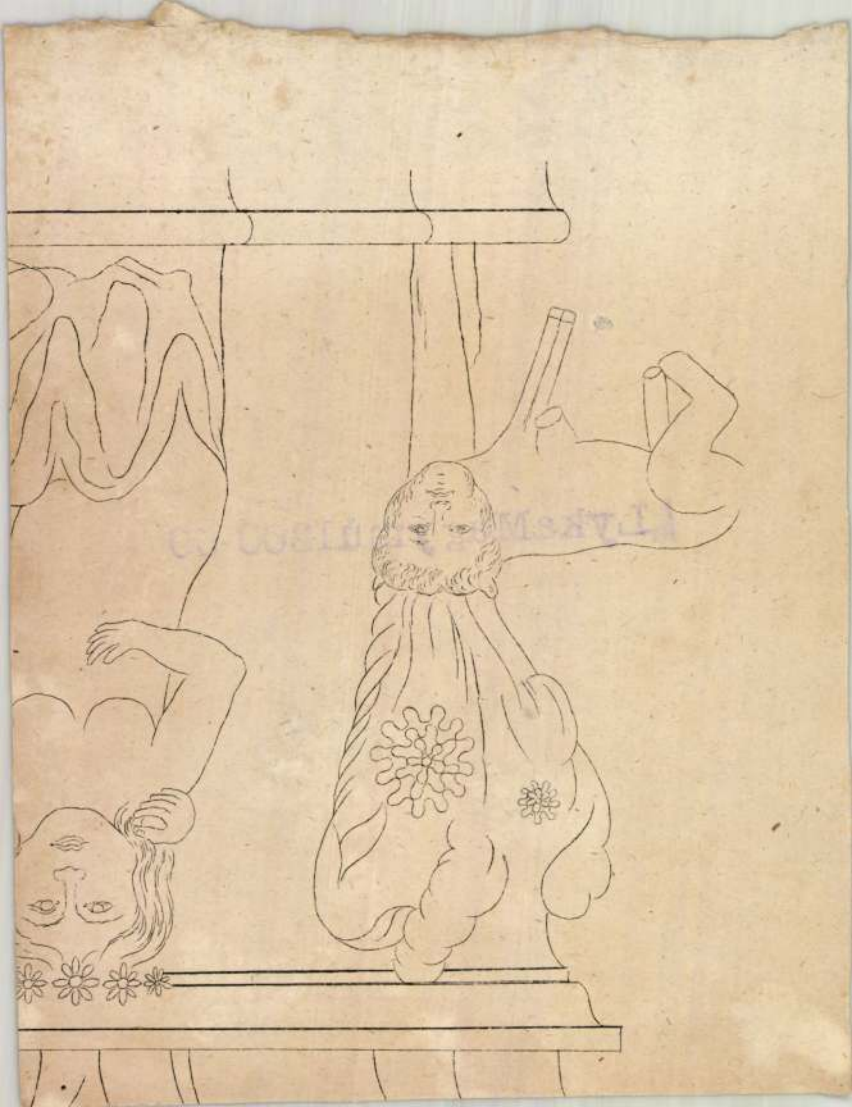

Schmid 1834

Jelzéssel Lonovics József csanádi püspök (1834–1850) kis mellképe

Láttam a Felsőmagyarországi Rákóczi Muzeum igazgatósági irodájában 1940. nov. 6.

BUDAPEST

I.

Királyi vár

A budai királyi várban. VV 1868, 568 l.

Schmid, Erasmus

festo

l.

Csat-Frey Öst Kunst

XXIV. k.

XXVIII. l.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
VEGYES MŰVEK.
163

Sacken, Ed. Leitfaden zur Kunde des heidnischen Alterthumes.
Wien, 1865.

füz. 1 drb.

SCHMID Earl 1. SCHMIDT

Schmid Ferenc, gyöngösi lakatos M.D.K.

nevét az 1827-évi általános összeírás emliti.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 396. old.

M.D.K.

Schmid, Fr. építész

Essenwein A. építésszel együttesen vezeti a lébényi apátsági templom 1872-1879 között végrehajtott restaurálási munkáit.

Hoefelmayr-Straube, Ingeborg: Ják und die normannische Ornamentik in Ungarn. Birkeneck bei Freising, 1954. /Diss./. 25. old.

MDK

Schmid György kőmives inas

részt vett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold: Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I. Kik épitették ujjá Budét az 1686. évi romokból? Művért 1957. VI. évf. 4. sz. 299. l.

M-D.K.

SCHMID György festő

1743-ban polgár Selmecbányán

Garas XVIII. 77 142, 248. l.

M. D K.

SCHMID

~~SCHMID~~ György festő

1743-ban polgár Selmecbányán

Garas XVIII. sz. 248. l. 142 l.

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848 II. 249 l.

Név: Schmid Jacob

Foglalkozás: puszamüves

Szárm. hely:

Hitfelekezet: Csal. állapot:

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1765 I. 18

A polgárjogért fizetett összeg forintban:

Schmid, Jakab lőcsei ötvös

neve említve a 437. old-on

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó 1975 Bp.

.yázata. Szürke.

)tár olasz képei. Piros.

)s.

.airoban. Szürke.

Fekete.

st. Zöld.

'ársulat. Piros.

Piros.

omány. Szürke.

eum. Kék.

XXXXXX. Piros.

Schmid János
litografus

l.

Bedőlitogr

12. l.
21. l.

Mühelyek. XIX. nd.

Schmid János kömetnő és nyomtató intézete.

Tud. gyűjt.

1832. évf., VIII. köt., 92. l.

Róthkrepf Gábor: Második told. a. magyarországi muzsika történetéhez.

Litográfia

Mérey Sándor főispán
Schmid János

Századokx 1874. 184-205 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészei
/Schmid János/

Buonarotti Michelangelo szobrász, festő (1475-1564)

Pásztortűz, 1929.

118 l.

Merész Gyula tárlata a milánoi Pesaro galeriában.

Litográfia

Karacs Teréz

Schmid János

Századok 1874. 184-205 o.

Nagy Iván: Magyarország képzőművészei

/Schmid János/

Munkácsy Mihály festő (1844–1900)

Pesti Hirlap. 1895. VII. é. Dec. 31. Sz.

Munkácsy legnagyobb festménye

Litográfia

SzK V. Ferdinánd király
Schmid János

Századokx 1874. 184-205 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészei
/Schmid János/

Molnár József festő (1821 – 1899)

Remény, 1851. március III. füz.
133 – 135. o.

a pesti műkiállítás 1851.

Litográfia

gróf Kendeffy Ádám
Schmid János

Századokx 1874. 184-205 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészei
/Schmid János/

Moldovány Béla festő, 1885 -

Munka.

- illusztrácio -

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
207.

Litográfia

SzK Csokonai Vitéz Mihály

Schmid János

Századok 1874. 184-205 o.

Nagy Iván: Magyarország képzőművészi /Schmid János/

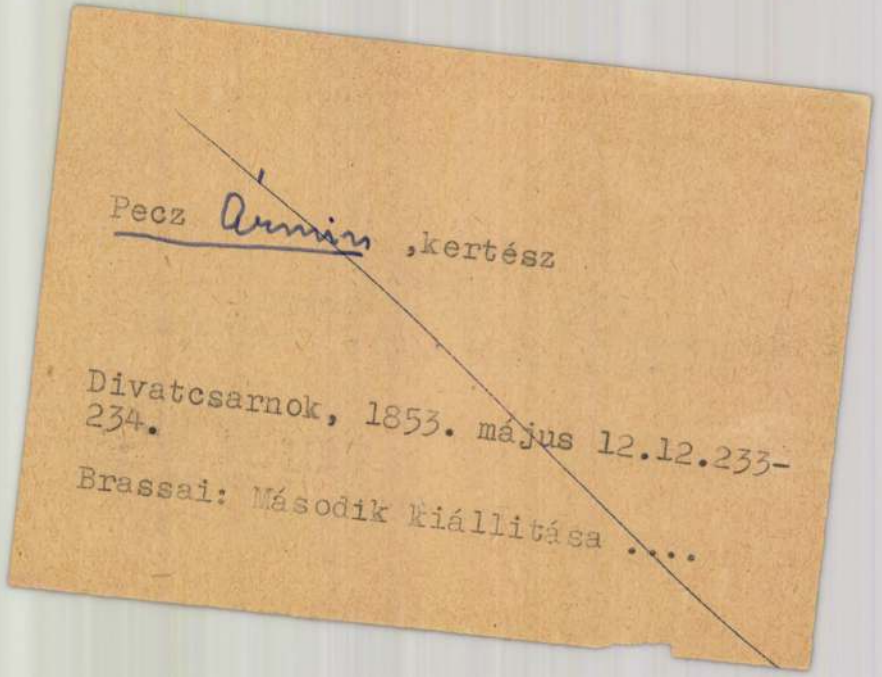

Pecz Ármin, kertész

Divatcsarnok, 1853. május 12.12.233-234.

Brassai: Második kiállitása ....

Litográfia
Árvavára
Schmid János

Századok 1874. 184-205 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészei
/Schmid János/

Festők, XX. sz. (1919–45)

C.

Molnár Pál festő és grafikus

1919–45

Hungarian Quarterly, 1939.

Vol. V. No. 3. • 561–562 o.

Arnold Mackenzie-Grieve: XX. századi

magyar festők kiállítása London

Schmid János könyomdász, litográfus,
kőmetsző, rajzoló

Századok 1874. 184-205 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészei
/Schmid János/

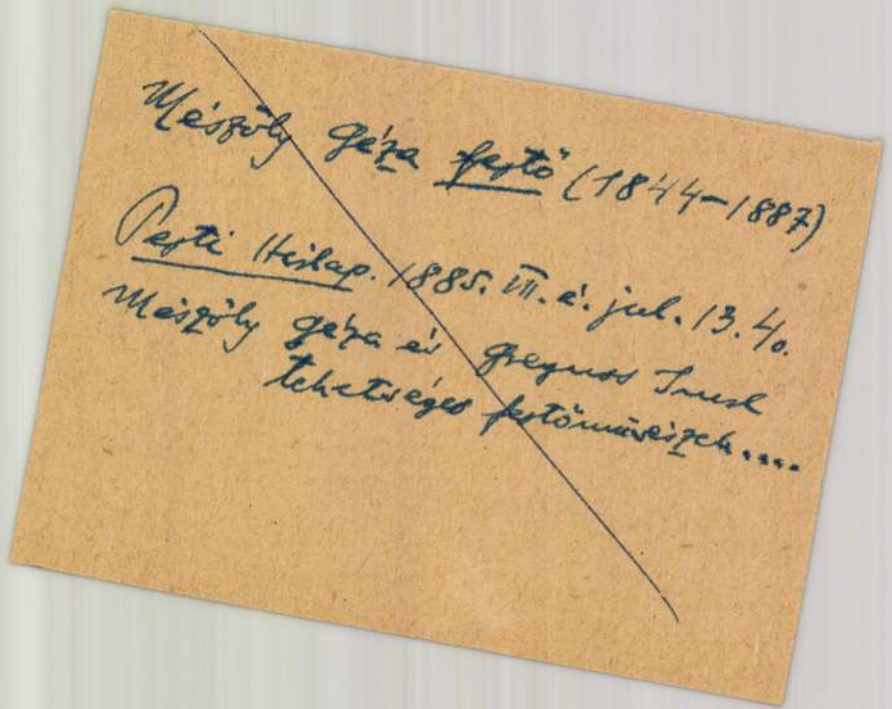

Mészöly géza festő (1844–1887)

Pesti Hirlap. 1885. III. é. jul. 13. 4o.

Mészöly géza és Greguss Imre tehetséges festőművészek....

Schmid János

litografus

lásd

Lay Bpestiparnino Eiall

59. l. 71. l.

TI KIÁLLI
léria-utca 8.
haft
MA

Schmid Johann.

Thieme Becker

XXX 149. l.

(Lyka)

Schmid János

körajzoló

lásd

Balogh Mátyás arckéjei

524. l.

nyzik). Egy kanapé, 2 karosszék, 2 szék, egy kerek
weiss bemaltes Holz, mit Schnitzerei. Vergoldung
e Überzüg.) Ein Kanapee, 2 Armstühle, 2 Stühle,

ÜKÖR, faragott fa, fehérre festve, raanyozott rész-
ische, ein grosser Spiegel, weiss bemalt, geschnitzt,

VI. stilusu bronzverettel, márványberakásos lappal.
Platte Marmoreinlage. Italienisch.

eményfából, berakott diszitéssel, épitészetileg tago-
riger Schrank. Hartholz, mit Intarsia, architektonisch

iófarészletekkel, épitészeti tagozásu, egyajtós. Dél-
ank, ungarische Esche, teilweise Nussholz, architek-
nf. XVII. Jh.

romoszlopos, berakott disszel, kétajtós. Délnémet,
mit drei Säulen, und Intarsia, zweitürig. Süddeutsch,

yozott fa, rokokó diszitéssel. — Zwei Konsoltische,

Schmid János

budai litografus és Kupfer-
Drucker.

Schams Ofen

385. l.

gta

Hétmilióháromszázkilencven
ch a Műemlékek Orsz Biroltságar
ár folyosók és melék helyességek-
ra helységeknek takarításáért
i munka berem fejében a
i napon Köszönettel folvettem

Schmidt János

Könyvtár

Magyarország, várak

képei. Pest, 1830.

Megjelenter a

Hasznos Mulatságok

ban. 1930. II. 9, 37 d.

Bánok

ban.

Havasföldskot

Fy. l.

Schmidt János

München 1909. 407

a 65 –

–"– október 13.: Eladok Cs
kg 800 I a
2 % skont

–"– október 14.: Befizetek a

–"– október 19.: Veszek M
kg 3 000 I
2 % skont

–"– október 22.: Küldök Fe
kg 2.400 I

Schmid [Janos?]

vérnyomó

Buda 1809

l.

Története 1932.

Ft. 100.-

Schmid János

húsz évőta Budán gyakorolt mesterségére
való hivatkozással kérte műintézeté-
nek Pestre való áthelyezésére az enge-
délyt. Kérelmének meghallgatására
S.-nek volt ~~[illegible]~~ „legfőbb" kilátása, mert
nemcsak az szólott javára, hogy 20 évőta
gyakorolta mesterségét Budán s hogy a
rendőrséggel soha baja nem volt, to-
vábbá, hogy alkalmazottainak (politi-
kai) megbízhatóságáért jót állott, ha-
nem az is, hogy tehetős ember volt. 1828.
junius 8-án vila a pesti tanács jelenti, hogy
mesterségének gyakorlásához szükséges gé-
pei és szerszámai több ezer forintot
érnek, a szükséges mennyiségű rézn bir-
tokában van, Tabánban 1822 év-
ben 3700 bécsi forinton házat vett,
Budafokon 3/4 szőlője van s ezenfelül
még 500 forint készpénze is van.

A helytartótanács 1829 febr. 17.
kelt rendeletével S.-nek megadta
Pestre való áttelepülésre az engedélyt
(1. szám)
[illegible] Kálmán. Historia 1928. 25. l.

Schmid János

rézmetsző és Kőrajzoló

Budán Schmid János rézmetsző mű-
ködött, ki idejetorán megszerezte a kő-
nyomói privilegiumot is, úgy hogy már
1820 júniusában a Vereinigte Ofen-
Pester Zeitungban (június 8.) hirdette,
hogy az ő könyomdájában készült Rud-
nay hercegprimás arcképe, mely Liede-
mann boltjában s az Industrie
Comptoir-ban Pesten vásárolható meg,
ahol „auch die übrigen lithographischen
Arbeiten Herrn Schmid's vorfindig
sind."

irod

Isoz Kálmán. A cenzura és az első
pest-budai könyomdászok. Historia
1928/24. l.

1. szám

ly.

jobbrafordultan és egy sima
előlapján olyképen van ábrá-
mögötte egy kétfejű sas lebeg.
ában pedig keresztes ország-
és körszakálla hosszú. Öltö-
töntös és palást, a mely felett
ényét viseli nyaklánczon. Fel-
vésett betűkkel: »SIGMOND
=50.«.

érője 7·2 cm. — Lelt. sz. 1120. —
sch) Emil ajándéka 1907 április
tt az 1909 november 24-iki 5395
5-iki 656 (351–910) és a 3211–910
1910 január 10-iki (2095–909) és

10) sz. jegyzékek alapján. — Be-
(41–908).

Schmidt Janis

Lind

Lam 1887 18. l

..... nevü munkás igazolta

.....
a müvezető aláírása.

élyezem:

.....
vagy helyettesének
áírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Schmidt

Laid

Lam 1887 221-

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

lyezem:

.....

agy helyettesének
rása.

- Endrényi Imre, Szeged.

1

Schmidt lithographiája

Emlékezetemre, mű tekintet-
ben becses tájrar hazánk
vidékaből még eddig kevés
léter; egyesekben mint amott
igen, de gyűjtemenyben egyen
nem, mert az, mellett
Schmidt lithographiája Pes-
ten nehány ev elott megkezdett,
a mintegy 20 táblája vitt,
valóban majomi szeretetet
tesz fel; hatog nem örömet
megjelentén, de csak azt kiván-
ja is, hogy honnak nevezni
ne átalynk, a valóban csudál-
hatni, miképp haladhatott
a mű benso becséhez képest
oly szorgu ár mellett –
mert táblája előfüzetés
utján 5 ft. volt, amigi
szeinig is, mint mennyinél
megszünni kényteleni lőn.

Blaskovics Ferenc

festő.

Schmidt litografos 2

Ázsiás. Sketches on the Danube, in Hungary and Transylvania. By George Hering. London. 1838.

Társalkodó. 1838 évf. 362-364. l.

Bezerédy Gyula

arcképe

Schmid Tamás

Kőrajzoló

laid

Kremnegi Bp 33. l.

34, 37. l. 43. l.

Schmid János

vézmetszőés Kőrajzoló

szód

Szentiványi Gula dr

Szerelmey Miklós. Petrovics Elek emlékkönyv.

Bpest, 1934. 111. l.

T. 7090.

EGRAD városa és das Schloss Plin-
che Mosche-val és die Christen
TE POEST und OFEN szemlélhető lát-
ázó szöveget is nyerünk. A. die
ie Donau befejezéssel.

1.1 cm.

52-902.
-902-4.

Árva:

A vár a kúp alakú hegynek csucsát és oldalát foglalja el. A hegy elszigetelten emelkedik s nyugat-, dél és éjszak-felé csaknem függőleges, kelet felé pedig három fokozatban lejtősödik, minek következtében a vár is három egymás fölé épült részből áll. A alsó várban van a templom. A vár tövében fák díszlenek s az előtérben zsindely-tetővel védett kerítés huzódik. Feliratai a kép alatt:

„Árva vára"

s alól balra: „1834-ki 56-ik Regélő mellé"

s jobbra: „Pesten, nyom. Schmid János."

Könyomat, méretei a vonalkeretet véve 10.8 : 17.5 c/m.

Ltfsa 4019

31/93 N° 158.

Schmid Johann

Esterházy Miklós kőrajz.

Mr. Hugh Wilson
Mr. Hugh Wilson

Budapest. T. 1155. II.

A térrajzon A DONAU STROM két partján OFEN és PESTH van környékével együtt feltüntetve; fölül pedig balra a Benennung der Gassen és jobbra az ÜBERSICHT der nach der Ueberschwemmung vorgefundenen Häuser olvasható. Felirata

alól balra: PLAN
der
Ueberschwemmung
von
OFEN UND PESTH
bei dem Eisgang des höchsten Wasserstandes
vom 15ten auf den 16ten März 1838.
zum Besten der durch die Ueberschwemmung Verunglückten
Herausgegeben auf oeffentliche Kosten von k.k. 5ten Feld Artill.
Regiment.

alól balra: gedr. bei Joh. Schmid.

Kny., mér. 58.6 : 41.8 cm.

± az árvíz után

Árpád-I. Ferencz. 10817

Ezen Magyarország koronás czimerével és a koronázási jelvényekkel diszitett TABELLA GENEOLOGICA REGUM HUNGARIAE-n, vagyis MAGYAR ORSZÁG KIRALYAI eredetét mutató Táblá-n (Stamm-Tabelle der Koenige von Ungarn) kerek medaillonokban mellig Magyarorszag királyai SZ: ISTVÁNTÓL I. FERENTZ-ig vannak ábrazolva. Közülök ez utóbbit felhők veszik körül. Felirata fölül balra a megfelelo magyar és német szöveg mellett:

Hungari creatis 7 Ducibus, quos inter summam tenuit potestatem ALMUS
Ao Ch. 884
ex Asia moverunt, et 889 in eam partem vonerunt, quam Munkás (:Munkáts:) appellarunt, ALMO substitutus est eius Filius.

és a másik laprészen alól jobbra: Lithog: bey Joh: Schmid, Maria Dorotheagasse No 10. in Pest.
és kissé oldalt: JOS. PATAKICH.

Kny., mér. a papirosnak 61: 84.2 cm.

Sz. n. 243-903-
784-903-6. a-b.

Schmid János

Kőrajzoló

Térkép. T. 3420.

E térképen, a melyhez KIMUTATÁSA A vizáradás után találtatott házaknak is van adva és a melyen az Utczák Nevei után A Jegyek magyarázata következik alól az Esztergomban épitendő Székes-egyház és hozzá-tartozandó lak-házak rajza szemlélhető. Felirata:

Árviz rajza
ESZTERGOM
sz. k. várossának
az 1838 mart 10-13 iglani jégtorlás-okozta legmagasb vizálláskor.
Az árviz károsultak javára.
Készitette
d. Miguel 39 sz. cs. k. gyalog ezred másod. osztálya.

alól balra: Gedruckt bei Joh. Schmid.
jobbra: Lith. im 5t[illegible]n Feld Art. R[illegible]gt.

Kny., mér. a vk. 40.6 : 56.8 cm.
77-92-15.

Árva vára. T. 4019.

A középtérben emelkedő hegy csúcsát és oldalát a vár foglalja el, a mely három egymás fölé épült részből áll. Az alsó vár fölött a templom tornya uralkodik, a vár tövében pedig fák diszlenek, a melyeken innen zsindelylyel fedett kerités huzódik. Felirata:

Árva vára.

alól balra: 1834-ki 56-ik Regélő mellé.
jobbra: Pesten nyom. Schmid János.

Kny., mér. a vk. 10.8: 17.4 cm.

31-93-158.

Verbőczy István 10329

Mellig, balra, diszmagyarban. Felirata a kép alatt öt sorban:

VERBÖCZI ISTVÁN
II-ik ULÁSZLÓ KIRÁLY ALATT ORSZÁG BIRÁJA ÉS
KIRÁLYI KÉPVISELÖ, JÁNOS KIRÁLY F ALATT FÖ-
CANCELLARIUS.
Szül. 1475-ben Mht. 1541-ben.

legalól középütt: Pesthen, Schmid Ján. Kömettsző Jrtézetből.

Kny., mag. 107 cm.

Werner József 10331

Mellig, balra. Álló galléros kabátja zsinóros, vállra vetett köpenyének gallérja prémes. Felirata a kép alatt három sorban:

VERNER JÓZSEF
A bölcselkedést tanuló ifjúság háladatos emlékül.
Pesten 1838.

legalól balra: Fest. és lith. E.J.
és jobbra: Nyomt. Schmid János.

Kny., mag. 18 cm.

Schmid János

könyvnyomdai privilégiumát ünnepi formában is kérte. Meg is kapta 1833 január 26-án a királyi privilégiumot, függő pecséttel, amit a helytartótanács márc. 5-én kézbesítés végett leküldött a pesti városi tanácshoz.

Ivor Kálmán. Historia
1928. 26. l.
1. szám

trónuson ülve és egy sima
van ábrázolva. Jobb kezé-
keresztes országalmát tart.
ja és bajusza hosszú, kör-
bbról, a menyezet drape-
körön belül: »KIS KÁROLY

7·2 : 7·2 cm. — Lelt. sz. 1118.
h) Emil ajándéka 1907 április
z 1909 november 24-iki 5395
i 656 (351–910) és a 3211–910
o január 10-iki (2095–909) és
sz. jegyzékek alapján. — Be-
–908).

Schmid János

S. nem lett volna jó üzletember, hogyha műhelyáthelyezési engedélyét nem mint az első országos könyomdászati privilégiumot tette volna közhírré a Vereinigte Ofen-Pester-Zeitungban (1829 márc. 22.) Privilégiumának tudatában nem is késett az első alkalommal a konkurrens ellen fellépni. Wiesen Ferencet, a Handlungs-Zeitung szerkesztőjét 1830 márciusában bevádolta a helytartótanács előtt, mert a Mode Blätter képeit Höschl-lel készíttette, holott ez az ő privilégiuma, miért is kéri, hogy Höschl a litografálástól tiltassék el s műhelye záruszék le. Persze a vizsgálat kiderítette, hogy Höschl a kifogásolt könyomatokat, mint az azokat rajzoló művész írta alá s hogy a sokrasorosítast, mint a Trentsenskyféle könyomda vezetője nyomta. E megállapítás után a panaszost el is utasítottak.

Isoz Kálmán Historia (1. szám) 1928. 25. l.

ly.

; sima karimájú érmen szem-
ı derékig és kissé balrafordul-
ynek hátlapján a »+ LANCEA ✠
ellett a »DE PRAESEPI DOMINI«
megjelölve. A királynak jobb
ıa, baljában pedig liliomvégű
ászári korona ékesíti. Göndör
ıkálla hosszú. Öltözete : kön-
tóla és palást. Fölirata a vo-
: »SIGISMVNDVS. ROM. IMPE-

– Lelt. sz. 1121. — Értéke 20 K.
ka 1907 április 30-án (787–907).
r 24-iki 5395 (1950–909), az 1910
és a 3211–910 eln. sz. leiratok,
(2095–909) és az 1910 márczius
alapján. — Bejelentetett 1908

Schmid János

pesti litografus 1839-ben Szakmáry József budai litografussal együtt tiltakozott a pesti városi tanácsnál, hogy Wabzel F. A. pesti litografus az ez évben elhunyt Trentsensky József privilégiuma alapján folytassa műhelyét. A tanács a panaszt elutasította.

Isoz Kálmán. Historia 1928. 27. l.

(1. szám

1121. *Zsigmond kirá*

Emelkedett peremű és
lélhető, a melynek előlapjá
tan van ábrázolva és a mel
ET ✳ CLAWS ✳ DOMINI ✳ « m
és »DE. CRVCE. DOMINI« van
kezében keresztes országaln
jogar van. Fejét a római cs
haja, bajusza és hegyes sza
tös, e fölött kereszteződő s
nalkörön belül az előlapon
RATOR«.

Ezüst, átmérője 3·5 cm. –
— Havas (Hirsch) Emil ajándé
— Átvétetett az 1909 novembe
február 25-iki 656 (351–910)
illetőleg az 1910 január 10-iki
23-iki (519–910) sz. jegyzékek
január 31-én (41–908).

Schmid J.

Kőmetszete Clarot J. B. rajzáról: az első pesti lóverseny 1827. júniusában. Reprodukció.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

1591

Schmid János rézmetnő M.D.K.
és litografus

mük. az 1810-30 as években Pesten
svájci származásu

litográfiái felsorolva:

Gerri, A magy. könyv. 1960 198-
200

Schmid János litografus M.D.K.

Rudnay hercegprimás portréja

Gerni, H magy. kőrajz. 1960 22.

Schmidt János

Budán nemrég egy Schmidt nevű nagyon ügyes rézmetszetnyomó telepedett le. Svájci származású, még fiatal, sokáig dolgozott Bécsben, angol sajtója van, művészetében ambiciózus és jobb sorsot érdemelne, mint amíno itt vár reá. Az a — túlnyomó részt — bécsi metszetekkel való kis Eresztedés melyet mellesleg folytat, csekély jövedelmezőségével alighe fog megfelelni várakozásának.

Vaterländische Blätter für den österreichischen Kaisertsaat. I. 1808. 200. l.

Ismerteti:

Művészet 1911. 392. l.

(Pesti művészeti illapotok 1808-ban.)

Schmied János

budai könyvtárs

l.

For III. Béla

177. l.

Ó

MLÉKEK.

Schmidt Joh

laid

=

Book 22

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ....

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Schmid Korapolo

dard

Book 21

..... *mühely.*

elyfőnökség!

... év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

re ..... számu .....

biztam.

... évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Schmidt Janos

vérmetsző

Budai, XIX sz

lásd:

Boutibonne Lajost

Schmid János

Kőmetsző, rajzoló és Kőnyomdász Pesten.

1833-34 ben adott ki egy Neuzeti Képtár cimü gyüjteményt, melyben Torsch rajzai után az ő Kőnyomataiban többi közt megjelentek:

1. V. Ferdinand király.
2. Mária Anna királyné.
3. Mérey Sándor főispán.
4. Gróf Kendeffy Ádám.
5. Csokonai Vitéz Mihály
6. Karacs Teréz stb arcképek.

Jelentek meg Kőmetszéseiben tájrazjok is, igy Arva vára az 1834 évi Regélőben stb.

Kay Iván. Magyarország képzőmüvészek. Legrégebb idektől 1850 ig. Szabadok. 1874 évf 193. l.

Schmidt

Lasd

=

Perlapt 99

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 ..... év

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191 ..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Schmidt

Kőrapoló

Card

Kongling

Schmidt Janis

laid

Bon 1901 51.

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

ezem:

helyettesének
a.

Endrényi Imre, Szeged.

Schmid J.

lind

Bmk 47

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

lélyezem:

k vagy helyettesének
láírása.

a. — Endrényi Imre, Szeged.

Schmid J.

budai könyvnadász

az esztergomi szekesegyhaz
könyvnatu képe
az alábbi minben

Mathes, Joannes Veteris
Arcis Strigoniensis etc.
1827.

a többi képes táblat
szintén ö rajzolta
körl?

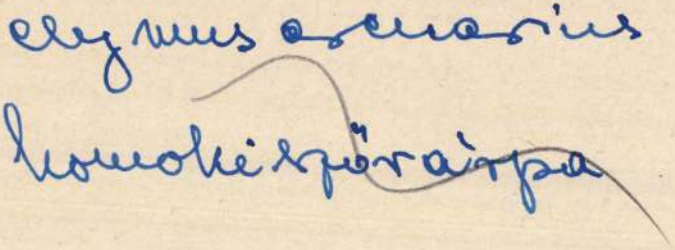

Schmid János

könyvnyomdász

Werbőczi István

képmása, litogr.

Megjelent. Felső-

magyarországi Minerva

1829. III. k. 473. l.

Schmid János

Körajzoló

l

Föv. Königsb. Évk

I. k. 177. l.

tábbször

és sima karimájú, de egyol-
Hosszú bajuszt és körszakállt
llal, vállravetett kaczagány és
ata az emelkedett perem men-
X. HUNNORUM«.

6·7 cm. — Lelt. sz. 1048. — Ér-
Emil ajándéka 1907 április 30-án
909 november 24-iki 5395 (1950–
56 (351–910) és a 3211–910 eln.
január 10-iki (2095–909) és az
0) sz. jegyzékek alapján. — Be-
(41–908).

Schmid Janos

grafikus

l.

Kelp 21. l.

Mikszáth Kálmánné özv. VIII. 181.

Schmid János
könyvnő

Der Ungar 1844. dec. 21.
hirdetés

Fentimeghalt
1845 jan: ~~végén~~
v. 1844. végén

Kalmán

Schmid János
könyvmó

der Ungar 1844. dec. 18.
hirdetés

Kalmán

özv. Schmidt Jánosné
könyvnyomó intézete

Der Ungar 1845. jan. 23.
hirdetés

Kalmár

24,

Bevéte

553 Kor. szóval Öt
mely összeget, a n
bizrcámitási költsé
stól mai n

Mátravezebély 191

S

Schmid Janos

litografus

l.

Viszota Lanchid

55.

Schmid Jaines
litografus

1837-ben Pesten a 16 éves Borsos József
Psyche ajándéka" ciminü müvet a 2
"Ismertető Ujságban nyomtatta.

Molnár Zsuzsa: Borsos József fiatalkori müvei.
Müvészet,1971.április - 7.lap

Schmid János
litografus

1837-ben Pesten a „Mohácsi ütközet".
II. Lajos halála" Borsos József műrét
nyomtatta.

Molnár Zsuzsa: Borsos József fiatalkori müvei.
Müvészet,1971.április - 7.lap

Schmid János

nüve

Hydrographische u.

Topographische Karte

der Königl. Freistadt

~~von~~ Ofen und Pesth.

1844. Kiadta fenti

Vass Budaneinet

43.1.

)

ás

i

ány

ez

a-

.

Schmid Miklós, nyomdász

Sopronban müködött 1733-tól 1738-ig. Két nyomtatványának fényképe. Az egyik myagyar-a másik németnyelvü.
Fekete repr. 47.old

Csatkai Endre: A soproni nyomdászat a 18.századd első felében 38.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XV. 1961. Sopron

Schmid Miklós

Schmid Miklós, János, nyomdász

Neuhold János Jakab. Fundamentumos oktatás...c. könyvének utolsó lepja. 1736-ban nyomta Sopronban. Fekete repr. 49. old

Csatkai Endre: A soproni nyomdászat a 18. század első felében 38. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XV. 1961. Sopron

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György út 41.

Schmid János

ötvösmester háza Egerben 1787-91 között

Fazola Henrik u. 4. p. a.

Voit Pál stb.: Helismeje műemlékei II. köt.

Budapest 1972. Magyarország műemléki topográfiája VIII. köt

2838

Schmid J

l

Schoenköpvárosh

134. l

SCHMID JÁNOS

Draskovics Györgyszt ábrázoló litográfiáját említik.

Kondics József: Sárvár és a sárváriak a magyar képzőművészetben
I. rész

Vasi Szemle 1983. 4.

Schmid János, esztergályos M.D.K.

1771-75 kört szerepel az egri adóösszeírásokban.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 396 -old.

M-D.K.

Schmid, S.

Esztergomm középkori székesegyház maradványai 1765 után, könyomat, repr.

Müemlékvédelem, 1965/1. 36. l.

M.D.K.

Schmid, J.

Az esztergomi székesegyház alaprajza 1765 u.

körajz, repr.

Műemlékvédelem, 1965/1. 33. l.

MDK

Schmid, J.

Az esztergomi vár és a Bakócz kápolna rajza.
1814.

/repr./

AHA. 1956. Tom.III. Fasc.1-4. 17 és 19.l.- Balogh:La capella Bakócz di Esztergom.

-1-

M.D.K.

Schmid János György x), egri szobrász

faragta köbe az 1758-ban Pickler János György kőműves mesterre birott Hatvani kapun lévő, Szt. János alakját, melyet meg Singer király mintázott. Schmid keszitette a kapu más ékességeit is: a város és Barkóczy püspök cimerpajzsait.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemlékei topográfiája VII. köt
Szerk.: Dercsényi Dezső,
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

160. old.
+ 336. "

x) Az Adattárban ~~nem szerepel~~! „Schmidt"-nek irva!

M.D.K.

Schmidt György János, egri szobrász, hocsmáros.

Göngösön is dolgozik Hallerék nek, az egri megyeház körgülési termébe négy nagy figurális faragványu kezetet készít. A kapolnai püspöki hocsma kápolnájának (?) oltárát 1761-ben faragja. Ugyanez évben a keresztespüspöki vendégló kápolnájának oltárát s a vendégló címerét. A harsányi templomra kőcímert. A felsőtárkányi nazarénus holostorba oltárt, 6 egyetyatartót és kánontáblát farag.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemlékei topográfiája VII. köt
Szerk.: Dercsényi Dezső,
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

396. old.

M.D.K.

Schmid János x), egri pirtos és aranyozó

végzi a demjeni Szt. Antal templom 1782-évi berendezési munkáival kapcsolatos aranyozásokat

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 595. old.

x) Az Adattárban Schmitt Péter nevén, B.-né

M.D.K.

Schmid Péter [x], aranyozó

38 forintot vett fel a demjéni Szt. Antal templom 1777–1778. körüli újjáépítése során a sekrestyeajtó és a szentély feletti vaskereszt aranyozásáért.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 595. old.

[x] Az Adattárban nem szerepel, B. né

Schmid János, ác

M.D.K.

az 1827-évi általános össze-
írás szerint Eger Belvárosában
laktak.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 396 old.

Schmid (Schmidt) Jakos, M.D.K.
ceri asztalos

Schmid Ferenc asztalos fia,
1814-24 között szerepel a városi
adóösszeírásokban. Apjától örökölt
Hermes ház földszintes részén 1785-95 kö-
zött lakik, majd annak birtokát Jákos, neve-
lő fia örökli és lakja 1800-1834. között

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 394. old.

Schmid (Schmidt) János M.D.K.

egri ötvös

neve az 1753-81 közötti adó-összeírásokban szerepel. 1753-61 közöt mint vagyontalan zsellér Lakik Pichler György háraban; 1787-91 közöt a mai Farola Henrik u. 4. sz. ház tulajdonosa. Meghalt Egerben 1800. november 1-én 78 éves korában

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 396 old.

Schmid Jairus
litografus

MDK

Fejős Imre: Az országgyűlési ifjúság litográfáló
társasága

M.M.M. Évkönyve 1951, 120l.

M.D.K.

Schmid Jakab, kárlyapostó

1815-ben halt meg, 80 éves korában, Pozsonyban. Felesége (özvegye) 1843-ban, 89 éves korában követte őt.

Csatkai Endre: Pozsonyi képzőművészek és iparművészek 1750-1850 között

Művészettörténeti Értesítő, Bp. 1963. XII. évf. 1. sz. 27. old.

MDK

Schmid János

Nagy Iván: Magyarország képzőművészei /Schmid János/ Századok, 1874, 184-205 l.

SCHMID János litográfus M.D.K.

/XIX.sz. első fele/

Az első pesti lóverseny. /szin. kőmetszet Johann Gott
Gottlieb Prestel és Claret Sándor rajza után./1827.
repr.

Cennerné Wilhelmb Gizella:Magyarország történetének
képeskönyve 896-1849. bp. 1962. 264 l .

MDK

Schmid János

Mária Anna királyné, lit.

Nagy Iván: Magyarország képzőművészei. Századok 1874. 184-205.l.

M. D. K.

Schmid János.

K. F. arcképe. (XIX. sz. 1. fele).

Felirata: Kazinczy Ferenc ... 1759. ... 1831. – placere bonis Quam plurimis Terentius."

Jel.: „Pesten, Schmid Ján. Kömettszö Intézetéből." Litografia.

Magyar Történelmi Képcsarnok.

Rózsa György: Kazinczy Ferenc a müveszetben.

Müvért. 1957. VI. é. f. 2–3. sz.

191. l.

Schmid János rézmetsző M.D.K.

svájci műletésű, 1807 ben telepedett le Budán. 1811 ben Budán volt könyomdája. 1827 ben kéri, hogy nyomdáját Pestre tehessék át.

Gerszi, A magy. könyv. 1960 11, 105
12, 13

Schmid János litográfus M.O.K.

említve:

Fejős Imre: A Magyar Történeti Képcsarnok 75 éve. Irod. Ért. 1959 (VIII.) 283

Schmid János
litografus
az Aranyfiz utcaban
az 1850-es években
Pesten

erod

7 Haeufler 1854

I. 155. l.

katalógusa szerint (24. l. 82. sz.) magyar munka. — Gerevich PA, 258. l. — Lepold—Lippay 58. l.

Ezenkívül van négy darab, mértani mustrás, gobelin módra szövött karamár függönyszárny (Kaukázus, XIX. század második fele), mely jelentéktelenebb.

Radisics—Ipolyi 1—23. l. — Radisics Jenő: Az Ipolyi gyüjtemény falkárpitjai és keleti szőnyegei. Művészi Ipar, II., 1887., 171—175. l. (Képek V. és VI. lap.) — Szendrei János: Néhai Ipolyi Arnold gyüjteménye. AÉ., VII., 1887., 345—346. l. — Czobor: Ipolyi Arnold emlékezete. Bp. 1889., 14. l. — Gerevich PA, 258. l. (A többihez is.) — Gerevich IPGY, 99. l. — Őszi kiállítás 1930., Ipolyi, 111—119., 121—122., 124. sz.

TEXTILIA

II., 1887., 225. l. (Képe kettőnek 224. és 227. l.) — Gerevich PA, 258. l.

MÁTYÁS KIRÁLY SZÖVETCÍMERE

XV. század vége.

Újabban a főszékesegyházi kincstárban.

Radisich: A Simor-Múzeum. Művészi Ipar, II., 1887., 222. l. — Gerevich PA, 258. l. — Lepold Katalógus, 217. sz.

M.D.K.

Schmid János, rézmetsző

1808-tól rézmetszéssel és kiadással, 1820-tól litográfiával foglalkozott Pesten. Svájci származású volt. 272.o. Boutibone Lajossal és Lántz Józseffel várakat ábrázoló kőnyomatokat adott ki. 272.o.

Lengyel Imre: Wilh. Egger pinxit 1825. A Lilla arckép festőjéről. 257.o.

A Debreceni Déri Múz. Évkönyve. 1965. Debrecen, 1966
Alföldi Nyomda, Debrecen

Árvavára

Századok 1874. 184-205 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészei
/Schmid János/

Patak Jenő

Monchablon francia festő/19.sz./nagy oltárképéről,amely a Képzőművészeti Társulat vegyes kiállitásán szerepelt megemlékezik a cikk szerzője.

Fővárosi Lapok 1870.I.III.27.264.old.

Pest

Századok 1874. 184-205 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészei
/Schmid János/

Ybl.

Molnár József festőművész /1821-1899/

mármarosszigeti és költői tartózkodása.

Budapesti Hirlap 1882.VII.3o.
2o8.sz. 3.o. /Sz.és M./

Budapest. (: Dorottya utca 10. :)

Schmid János lythographiája.

Tud. gyűjt.

1832. évf., VIII., 92. l.

Róthkrepf Gábor: második told. a magyarországi munika történetéhez.

Mühefek. Schmid János „Lythographiája", kőmetnő és nyomtató intézete.

Budán.

Tud. gyűjt.

1832., VIII., 92.

Schmid János, litográfus

Művészet, IV., 1905. 277.

Adatok művészetünk történetéhez

mid János litografus Budán.

(:1832:)

Tud. gyűjt.

1832., VIII., 92.

Schmid rézmetsző. 1833.

Tud. gyűjt.
1833., V., 127.

Schmid János

könyomdász

l

Schoen 1948

10.-l.

Korjegyz
12.

№ 135.

Mod

4333. Eugen Gustav Dücker.
Sz. Arensbergben 1841 f

Halászkunyhó.

Deszkakapuzatú és

a Genua és Spezzia
elfoglaló tenger innenső
~~sárgára meszelt kőkunyhó~~
hat különféle nagyságú cs
kőlépcső vezet a dombra,
ral. Előtte ~~[illegible]~~ ket a
mek fekszik a földön és egy
elején, mig hozzájuk t
csolnak előtt hálót köt.
dén nyugtatja és balját
~~[illegible]~~ és egy a
bal kézzel. Jelzése alól

Festmény aran
(vászon, méretei
és annak kivonatában: 4.

négy

foglalt helyet és

Clichée.

9(349)

4

pag

Schmid János, litografus

Hasznos Mulatságok, 1825. II. 329-330.

Magyar Országi tájak festése.

Schmidt litográfus.

Allgem. Handlungszeitschrift. 1828. jul. 19.
34. 1.

Schmid János, litografus

Hasznos Mulatságok, 1826.I.25-26.

Magyar Országi tájak festése.

Grafika, litográfia
Hricsov, Schmidt János

Hasznos Mulatságok, 1830.II.289-290.

Hazai Müvészség.

Grafika, litográfia
Gyimes, Schmidt János

Hasznos Mulatságok, 1830.II.66-67.

Magyarországi régi várak...

Grafika, litográfia,
Likava, Schmidt János

Hasznos Mulatságok, 1830.II. 66-67.

Magyarországi régi várak...

Grafika, litográfia
Betzko, Schmid János

Hasznos Mulatságok, 1830.II.289-290.

Hazai Müvészség.

Grafika, litográfia,
Árva vára, Schmidt János

Hasznos Mulatságok, 1830:II.66-67.

Magyarországi régi várak...

Grafika, litográfia

Csejte, Schmidt János

Hasznos Mulatságok, 1830.II.289÷290.

Hazai Müvészség.

Schmidt János, litografus

Hasznos Mulatságok, 1830.II. 66-67.

Magyarországi régi várak...

Schmidt János, litografus

Hasznos Mulatságok, 1830. II. 289-290.

Hazai Müvészség.

JOH. GEORG SCHMID-GANSS, pékinas

1754-ben Maria Terézia zaszlót adott a soproni pék-céh nek. Ünnepen a zaszlót kék sapkaban és fehér leibliben a inasoknak kellett vinniök. A ruhat a céh adta nekik, de egyizben 50 magyar forintot kellett fizetniök érte. Joh. Georg Schmid-Ganss von Pressburg 50 forintot fize-
---------- tett. 167.old. 42.jegyz

Domonkos Ottó: A soproni pékház és a pékek XVI-XIX századi céhemlékei 143. old.

ARRABONA, A Győri Xantus János Muzeum Évkönyve, 17. sz. Győr, 1975.

MDK

Joh Schmid

Schoen Csillag gyüjt 30.1.

MDK

Schmid János Miklos

nyomdája

1740 ben fordul meg sajtójával Komáromban
elöjöleg Sopronban volt nyomdája

Fritzinger Károly: Hazai könyvnyomdái
Grafikai Szemle 1893. 1. f. l.

Schmid János Miklos

MOK

nyomdász

1736 körül volt nyomdája Sopronban.

Fittinger Károly: Hapáuk könyvnyomtatói
Grafikai Szemle 1892. 12 f. 200 l.

MDK

Schmid József, festőm.

A XIX. sz. jeles mestere.

Csatafestést nem müvelte.

Ambesata. 132.o.

MDK

Schmid József képfaragó

18.sz. első fele

Kemény L: Adatok művészetünk fejlődéséhez. Művészet, 1915. 430-431 l.

Schmid Márton

pain ciel derer gjärts

legen

läsd

o Kem o

27 y. l.

169. SAUPIQUE, GEORGES: A kávé.

Schmid Miklós, nyomdász

1738-ban a soproni tanácstól tanusitványt kért, mert elköltözött Komáromba. Megkapta. 46.old
O az, akit az 1817-es cikk ott adi 1740 körül. emlit.
xx

Csatkai Endre: A soproni nyomdászat a 18. század első felében 38.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XV. 1961. Sopron

Schmid Miklós, nyomdász

1737-ben Sopronban egy tanácsjegyzőkönyvben szerepelt egy verekedéssel kapcsolatban. A mai Mattesz házban történt, ott lakott és a műhelye is ott volt. Kihallgatták nejét, Mária Annát és segédjét Fritsch János Kristófot is. A nyomda elbirt egy segédet is már. 46.o

Csatkai Endre: A soproni nyomdászat a 18. század első felében 38.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XV. 1961. Sopron

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Schmid Miklós, nyomdász

Soproni nyomdáját távozásakor, 1738-ban eladta 1700 forintért Kennauer Fülöpnek. A vevő átadta az ügyet Pelcz János történetiró, jogásznak. Vizsgálat indult. 46. old

Csatkai Endre: A soproni nyomdászat a 18. század első felében 38. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XV. 1961. Sopron

Schmid Miklós, nyomdász

1733-ban a soproni városi tanács a csőszök számára 500 darab szabályrendeletet készittetett tett vele. Többet a városnál nem szerepelt. 46.old

Csatkai Endre: A soproni nyomdászat a 18.század első felében 38.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XV. 1961. Sopron

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György út 41.

Schmid Miklós, nyomdász

1737-ben sopronban komaként szerepelt Dunz Mihály kártyafestő József, Kajetán nevü fiának keresztelőjén. 46. old

Csatkai Endre: A soproni nyomdászat a 18. század első felében 38. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XV. 1961. Sopron

Schmid Miklós, nyomdász

17?? .márc.8-án veszi fel a soproni tanács, egy bécsi könyvkötő fiát. Egyik kezese könyvkötő, Heinbeck György, a másik Lorent, ill. Lorenz parókakészitő. Lakás, mühely: Uj utca 30.sz. 46.old

Csatkai Endre: A soproni nyomdászat a 18.század eelső felében 38.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XV. 1961. Sopron

SCHMIDT FERENC

szobrász

Öskü

Műemlékek

TKM 655

14. old.

SCHMIDT JÓZSEF
oltárépítő

Magyarpolány

Németkeki

TKM 381

SCHMIEDT ISTVÁN

Budafok

Borvidros

TMK 527

10. old.

dschmiedekunst in der Slowakei,
3.
eisbar 1503 in Eperjes (Prešov).

ied, nachweisbar ab 1742 in

A.GROTTE
schmied, nachweisbar 1771-1793

A.GROTTE
nweisbar 1408 in Nagybánya (Baia

nweisbar 1477 in Nagybánya (Baia

s, Goldschmied, *1736, +1808

A.GROTTE
ed, nachweisbar 1697 in Igló

dschmiedekunst in der Slowakei,
3.
, nachweisbar 1604 in
a/Slowakei).

SCHNEIDER JAKAB
építőmester

Bíró

műemlékek

TKM 619

MDK

Schmahl R. Lajos, 1902

A m.kir.József Müegyetemen oklevelet nyert építészek névjegyzéke. Építő Ipar-Építő Művészet 1931. jun. 1. 89.l.

Schmahl Reinhold Lajos.

építész.

Szül. Budapest 1880.
Oklevelet nyert 1902.

Névjegyz. műegyetem 18. l.

Hadjárat.

Az előtérben jobbra ágyúkk
kok nyargalnak, balra pedig a g
ben a bécsi Burg kapujához csat
a császári laktól jobbra a háza

Die Erstürmung des Burg

alól jobbra: D.u.V. bei F. Wern

Kny., mér. a vk. 22

MDK

Schmahl Reinhold építész

A Megfagyott Muzsikus extra száma a 39. évford. 1898-1937. 15. l. képpel.

Schmahl Reinhold

építész

vőd Lecht Margit 40

3. l.

mikor halt meg?

Lechner Jenő talán

rokon.

MAGYARORSZÁG
97
93 OKT 17 4-8

MDK

Schmahl

Hauszmann kiváló munkatársa, Ybl mesteri légkörében érik önálló egyéniséggé.

Kism Lechn 71-78. képekkel.